Lětnik 80 Budyšin, štwórtk 1. septembra 1921. Číslo 202

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórčětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přilohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 8 hr. Kóžde jednotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a čiśći Smolerjec knihićiśćarnja, zap. druźstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wuhěźnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličuja. Rabat so po tarifje dawa.

Swětne podawki.

Němska.

Oltwig Hirschfeld w polizajskej jatbje.

Něhduschi khorhojnik Oltwig s Hirschfeld, kotryž je pśched dwěma lětomaj w Barlinje mordarśki nadpad na Erzbergera skućił, je wutoru na Barlinsku polizajsku presidium pśichśchol a je ńo tam hnydom wo śtónzowanju Erzbergera nadrobnje pśeśćełyśchał. Dowolenju s khośtanśkeho jaśtwa dostawśchi je D. s Hirschfeld najprjódy we wobydlenju śwojeju starśeju we Steglizach pśebywał. W meji je wón s jěźdnym kokom k śnatym do Rheinsberga na wopyt jěł, wot tam na jene kubło w Nowym Ruppinje a je ńo potom sańo do Barlina wróćił. Kónz junija je ńo wón k śnatym w Kalmbachu podał, po tajkim do wźu, kotraž je jenož 5 kilometrow wot Wildbacha w Cźornym lěśu śdalena. Wot tam je Hirschfeld wśchelake wulěty cźinił, tak do Pforźheima a do Wildbada. Dźeń mordarśtwa je wón pśecźa njepśeśtawajcy we Kalmbachu pśebywał a wot 29. augusta, po tajkim śi dny po mordarśtwie do Weimara wotjěł. Kalmbach jenož 35 kilometrow wot měśtna mordarśtwa leži. Po śwojim śamźnym wuprajenju je Hirschfeld brunu śportku drastu wobleczeny byl. Wón je źołtowkośaty młody cźłowjek a nawoćej abo łóćźnił ńoźy. Wopśihanje, kotreź źu wocźićś źiwdźy wo jenym winiku w Griesbachu dali, ńo potajkim na Hirschfelda pśichodźi. Pśichi tajkich wobstejnośćach źu Oltwiga Hirschfelda do jatby wsali a to cźim bóle, dokelž je tež jena śmonkowna polizajśka wośchmośćś tukanje na njeho jako winika wobrocźiła.

Strajk pohonćźow a śpedizijśkich dźełacźerjow w Sakśkej.

Němśki śwjazk transportśkich dźełacźerjow w Draźdźanach wośćewja, je jednanje mjes krajnym śwjazkom dźełodawarjow we wośmiśkim a transportśkim pśchemyśle a śwjazkom němśkich transportśkich dźełacźerjow njeje k śpokojacemu wunośćkej dowjedźo. Pohonćźojo a śpedizijźy dźełacźerjo źu pośćićźenje dźełacźerjow śećiśli a wobźamkli wot śchtwórtka rano strajkowacź.

Statny sekretar Haußmann pśećećiwo Ludendorffowym njewěrnośćam.

Ludendorff je hižo sańo raś pśichi regimentśkim źwjećźenju pruśkich cźełnych grenaderow w Frankfurcźe nad Wódru śjawnje poréćał. W źwojej rěćźi wón praji, so měr s njepśećećełom śa cźaś źyleje wójmy njeje móźny byl, dokelž je njepśećećel Němśki chźyl śnićićź, so pak źmy tódźy wotomik k měrej hotowi byli.

Statny sekretar Haußmann w Barlinśkich nowinach Ludendorffowe wudawanje jako njewěrne wopokaćuje. Ludendorff je w juliju 1917, hdyž śebi němśki śejm źadaśe, so by Němśka wo měr jednała, pśećećiwo tutemu źadanju źełał. Tehdy śtaj śebi tež němśki a bayerśki kronprynź měrowe jednanje pśehakoj. Měrowe wuměnjenja njebychu źenje tak źakośnje cźećko wupadłe, hdy budźiśće ńo wójna połpjata lěta hacź bo dośpokneho wućećerpanja wojeśkich a hośpodarśkich mozow njewjedła. Ludendorff je ńam byl, kotryž je, hdyž bě ńo móz němśkeho wójśka śłamała, 1. oktobra 1918 na dobo nowe knježeśtwo śa mńne měć a śebi źadał, so dyrbi ńo njepśećećełej hnydom próśtwa wo pśichiměr pókłacź. Hdyž je ńo Badenśki prynź śapowěźił, wojeśku njemóź Němśkeje do śpocźatka měrowych jednanjow wusnacź, je Ludendorff praził, so móźe němśke wójśko jenož hišćeźe 24 hodźin njepśećećełej na pśećećo śtejećź. So by ńo wojeśka katastrofa śminyła, je śebi wón politiśku katastrofu wunusował. Hindenburg je Ludendorffowemu źadanju pśichłuśował a je knježeśtwu telegrafiźy najnaležnośćo porućoł, so by njepśećećełowe pśchiměrowe wuměnjenja pśichijało.

Wojeśke uniformy njeźmědźa ńo bjes prawa nośyćź.

Němśki president Ebert a kanźler dr. Wirth staj 30. aug. źłědowazy wukas wudałoj: Na saloźku śtawa 43 wustawy němśkeho śtata, ńo k wobnowjenju śjawnjeje bjesśtraśchośće a porjada śa němśki śtat źłědowaźe wukaźuje: 1. Ńenoź pśchiźłuśchnźiy němśkeho wójśka maju prawo bjes wobnjeśowanja wojeśku uniformu nośyćź. 2. Něhduschi pśchiźłuśchnźiy wójśka, kotrymź je ńo prawo źpośćźiło, uniformu nośyćź, źmědźa tole prawo jenoź pśchi warźadnych śkładnośćach wužićź, kotreź němśki kanźler postaji. 3. Pśchestupjenje tehole poźtajenja ńo śi 500 hacź 10 000 hrivnami pjenježnego khośtanja a śe śhubjenjom prawa k nośenju uniformy khośta.

Schtóź wojeśku uniformu bjes prawa nośy, ńo s jaśtwom śi najmnješćha na 1 měśaź pokhośta.

Schibjenźa w Delligśenje.

Spodźiwnu pśchiprawu źu śebi kommunisćźo we Delligśenje w Braunśchweigśkej śhotowali. Pśched źyrkwju źu tam śchibjenźu śtajili. K tejle śchibjenźu, kotraź je rjenje cźeriwjena wobarbjena, ńo s khwilemi ludźo pśchiwjedu, kotrźi źu dla lichowanja abo podroźenja dla wobśćorźeni. Pod śchibjenźu maja ńo śwojich hrěćhow wusnacź a dyrbja źłubićź, ńo ńo polepśćha a s cźeriwjenej khorhoju machaćź. Tele dny dyrbjeśćhe ńo tež hośćeńźał k śchibjenźy dowjećź, pola kotrehoź runje k njewotwiśnej źośćialiśtiśkej śtronje pśchiźłuśchaźy braunśchweigśki ministerśu pśchećźyda a śnataj źośćialiśtiśki ministraj Anrik a Steinbrecher wobjedowaśchtaj. Hdyž ministerśki pśchećźyda hośćeńźarja śakitaćź śpyta, jeho jedyn kommunist s kjom pśches hłowu dyri.

Saźudźenje mordarja franźowśkeho majora Montalegra.

W prozeźu dla śtónźowanja franźowśkeho majora Montelegra w Śwonkowny Śchlesyśkej je wójnśki śud wobśkorźeneho Joschku k khośtarńi na 5 lět śaźudźił. Śud je pśchi śaźudźenju wot měnjenja wuśchok, ńo je źebi wobśkorźeny myto śaźłużićź dźył, kotreź je na śtónźowanje jeneho franźowśkeho offiźera wuśtajene było. Wścho jene je, hacź je tajke myto wośrawdźe wuśtajene było. Wěśte je, ńo je wobśkorźeny wěrił, śo tenu tak je. Joschka njeje źo mordarśtwa, ale jenoź śaraźenja winowaty śpośnał.

Dźeźacź na prawiźy śtejaćych nowin ńo na 14 dnjow śakaśało.

Na saloźku wukaśa němśkeho presidenta s 29. aug. 1921 je němśki minister śnutśkownych naležnośćow śćeźhowaźe nowiny na 14 dnjow śakaśał: Deutsches Abendblatt w Barlinje, Deutsches Tageblatt w Barlinje, Deutsche Zeitung w Barlinje, Deutsches Wochenblatt w Barlinje-Friedenau, Spandauer Tageblatt w Śpandawje, Völkisches Tageblatt w Śpandawje, Miesbacher Anzeiger w Miesbachu w Hornjej Bayerśkej, Völkischer Obachter w Mnichowje, Süddeutsche Zeitung w Stuttgartu a Hamburger Warte we Hamburgu a kommunijtiśku Rothe Fahne w Barlinje.

Śhromadźenje wójśka pola Barlina.

2. kavalleriśka diwiśija s Wrótźkawja, kotraź ńo hižo śchtyri njedźele na wojeśkim śwućźowanjśchćźu w Deberźach pola Barlina śwućźuje, dyrbjeśćhe ńo tele dny do Wrótźkawja wróćićź. Jej pak je ńo poźłedńje dny pśchikaśało, w Deberźach wośtacź. Bliźćhi cźaś ńo hiśćeźe wotdźełenja artillerije a pěśćkow s Frankfurta, Śhorźelza a druhich měśtow we Deberźach śhromadźa.

Generalny strajk w Insterburgu.

Dźełacźerjo w Insterburgu w raćiśćhej Pruśkej źu generalny śtrajk wuwołali. Pśched radnej khěźu śhromadźźnu wotměchu a kamjenje do radneje khěźe mjetachu. Namjesni polizijśtojo cźrjódu rośehnachu. Dokelž měśćźańźy śaśtupjerjo źadanja śtrajkowarjow wotpokaśachu, generalny śtrajk dale dźe. W źiwjenjoważnych dźełkańćach ńo dale dźełła.

Pólska.

Nowa pólśka protestowanśta nota na Ruśku.

Pólśke knježeśtwo je bolśchewiśkej Ruśkej notu pśchepodało, w kotrejź pśećećiwo bolśchewiśkej agitaźiji w Pólśkej protestuje. Ruśke knježeśtwo tule agitaźiju, kotraź na podrycźe śakońśkeho pólśkeho knježeśtwa a na powrócźenje tołwaśtwowego śystema we Pólśkej dźełła, niź jenoź cźećpi, ale ńo pśchi njej tež wobdźełnje. Tale ńo ruśkemu knježeśtwu porokuje, śo wono agitaźiju a propagandu śa wobrónjenu śbźćź Wukrajinźow a Běłoruśow śnutśka pólśkich mjesow wudźećźuje. Pólśta źebi źada, śo by ńo tale śbźćźarśka organiźaźija potłóćźiła.

Marśchall Foch w śeptembrje do Pólśkeje pośćźe.

Marśchall Foch budźe pólśke wójśko a pólśke twjerdźźiny wobśladowacź a budźe pśchi wjećźićh śwućźowanjach pólśkeho wójśka pśchitomny. Franźowśka wojeśka miśija we Warśchawje je programm śeśtajała a pólśki generalny śtab je jón śa dobry pośnał.

Ćěśkośłowakśka.

Cźećkośłowakśki śwonkowny minister Benesch we Genfje.

Śwonkowny minister Benesch je pśches Paris do Genfa wotjěł. Wón ńo tam pśchi poźećźenju komunisćźe śwjaśke ludow śa porjećźenje wuśtawkow a pśchi poźnym poźećźenju śwjaśke ludow wobdźełi.

Rumunśka.

Wotdźełenje bolśchewiśkeho wójśka do Rumunśkeje pśćebźćało.

Dokelž je wotdźełenje bolśchewiśkeho wójśka do Rumunśkeje pśćebźćało, je Cźićźerin rumunśke knježeśtwo namołwił, śo by cźećnjenjeźow wudało, hrożo, śo ńo, jeli śo ńo tole źadanje njedopjelni, bolśchewiśke wójśko do Rumunśkeje nawali. Rumunśke knježeśtwo je ńo ruśkemu źadanju śapowjedźiło, ńo na internaźionalne prawo powołajo.

Wuhośka.

Madźarojo we wjećźornej Wuhośćej.

Něhdźe 800 muźi Heijaśoweje gardy je hórku pola

Toše za žony

śtajnje nowe muśtry we wśchěch płećźićśnach a wunjećźenjach, poruća w najwjećźićhim wubjerku

T. Albert

na lawśkich hrjebjach 10 — Tel. 1078

Obertwarta wobßadźiło. Awſtriſka žandarmerija je ßo do Simersdorfa wróczo ſczahnyła. Pod wjedniſtwom hrabje Erdödya ßu Madźarojo ßrjedu do Pinkafelda doſchli.

Do Oedenburga je ßo wjele madźaŕſkich ſtudentow ſbězało, kotrychž ßu tam ſ tſěłbami a kucžnymi granatami wobronili. Heijas je dalě w Kaposvás-Oſöŕku a druhich wßach młodych ludźi ſehnał a do ßwojeho wójſka ſtykał. S Oedenburga ßu wſchitzy mužojo niže 50 lět czekli, dokelž chzychu jich Madźarojo do wójſka wuſběhnycž. Kommandant Madźarow, major Oſtenburg je rjekł, ſo budźe hacž do poßlednjeje kapki krwě wojowacž. Jatych awſtriſkich wojakow krjuduje. W Oedenburgu je ßo nahły ßud pſchipowjedźił. s

S Wina ßo 20. auguſta powě: Madźarſzy ſbězkarjo ßu hromadźe ſ madźarſkimi prawidłowymi wojakami. Sieggruben, Kaltgruben, St. Martin a Kobersdorf wobßadźil a tele wßy ſapalili. Wobydleŕſtwo je czekło.

Turkowska.

Turkojo ßu prawe kſchidło grichiſkeho wójſka wotrěſli.

Po turkowſkej roſprawje, poražka grichiſkeho wójſka pſchezo wjetſchich rosměrow nabywa. Turkojo ßu prawe kſchidło grichiſkeho wójſka doſpołnje wot druheho wójſka wotrěſli. S turkowſkej pſchemozu ßo pſcheßlapnywſchi ßu Grichojo runje w tym wokomiku czěžke poraženje poczeŕpili, hdyž ſpytachu turkowſku frontu pola Sakarije pſchełamacž. Najnowſche powjeſcže ſ grichiſkeje hłowneje kwartěry praja, ſo roskaſowarjo nimaju žaneho ſwjßa ſ prawym kſchidłom. **Grichojo pócznu Eſkiſchehir wopuſchczicž. Sadwělowawſchi ßu woni měſto ſapalili.**

Jendźelska.

Lloyd George wo powójnſkej nuſy.

Lloyd George je w rěczi, kotruž je w Barnsleyu měł, praji: Zyły ßwět na ſczěhwkach wójny czeŕpi. Njemóže ßo woczakacž, ſo, hdyž běchu ßo tyßazy milijonow na morjenje a niczenje wudaka, a hdyž bě ßo ßwětowa pſchemyßło ſa pjecž lět na dźěło ſniczenja ſjednocžiło, wſcho ſ měrom ßwój pucž póńdźe, jako budźiſche wójna njebyła. Hacžrunje je Amerika tři lěta dołho pſcheſbytk europiſkeho bohatſtwa doſtawała, a jenož dwě lěcže wójnu wjedła, tola jeho pſchemyßło někotle najczežo czeŕpi. Tam ßu 3 abo 4 milijony dźěłonjeměwzow, dokelž je kupowanſka móz ßwěta woteběrała. Sswět je ſ wójnu wokhudnył. Jendźelſka ßu kupowanſke klamy ßwěta a pod tym czeŕpi. Hubjene czaßy naſtawaju, kotrež ßnadź ßo ſaßo polěpſcha. Dyrbimy ßo po ſtrowym roſumje a naſhonjenju ſkožicž, njeßměmy ßo bojecž, a ßwět ßo ſaßo do rjada ſwjedźe. Lloyd George dale praji, ſo hiſchcže w ſtawiſnach žaneho ſtata njeje czaß był, w kotrymž ßu miniſterjo telko dźěła měli.

Strajk železnizarjow w połnóznej Irſkej.

Saſtojnizy a dźěłaczerjo železnizow w połnóznej Irſkej ßu njejabzy do ſtrajka ſaſtupili a ſ tym wſchón wobkhad na železnizach połnózneje Irſkeje ſaſtajili.

Indiska.

S Londona ßo 30. auguſta powě: Sběžkaŕſke hibanje w połodniſchim Madraſu ßo po ſdaczu wſchědnje dale rosſchěrja. Czrjóda, 10 000 Moplahow je měſto Kalikut wobſtupiła. W kraju, kotryž ßu ſběžkarjo wobßadźili, ßu wſchitkich Europjanow ſkónzowali. Duž ßo w Kalikutu wo žiwjenje jich dźěczi a žonow boja. Jedyn jendźelſki kſchižak a někotre parne czołmy ßu ßo rucže k Kalikutej póßłałe. Dale pěſche wójſko pſcheczíwo ſběžkarjam czehnje. Pola Pukkataru ßu 26. auguſta wojazy ſe ſběžkarjemi wojowali. S maſchinſkimi tſěłbami ßo něhdźe 400 ſběžkarjow potſěła, na ſtronje wójſka ſtaj jenož 2 mužej padłoj a 6 je ßo ſraniło, mjes nimi jedyn offizěr.

Ze Serbow.

W **Budyſchinje**, 1. ſeptembra 1921.

— Temperatura w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej dróſy, ßrjedu 19 ſtopnjow po Celſiju, w nozy k ſchtwórtkej 11 ſtopnjow czopłoty. Barometer ßrjedu wjeczor 756 a ſchtwórtk rano 748 pokaſowaſche. Wuhlady na wjedro: Rjane, druhdy trochu na deſchcžik podobne.

— Róžk Moltkoweje a kamjeńtneje haßy ſtaj jedyn koleßaŕ a jedyn ſapſchah hromadźe ſraſyłoj. Koleßaŕ ſ Moltkoweje haßy na kamjentnu pſchijědźe, hdźež runje automobil pſched nim ſ měſta jědźeſche. Tón ßamy wokomik ſapſchah po kamjeńtnej haßy do měſta jědźeſche a hdyž bě automobil nimo ßo na Moltkowu haßu winy. Pſchi tym koleßaŕ, kotryž bě ßěbi nitßlik, ſo ſapſchah runje dale po kamjeńtnej haßy pojědźe, jenemu konjej ſapſchaha do boka ſajědźe a pod konjow pſchińdźe. Wón hnydom ſaßo horje ſkoczi a tak ſ lohkim ſranjenjom woteńdźe. Koło pak ßo pſchejědźe a bě njewužijomne ſczinjene. Konjej ßo pſchi tym ſpłóſchiſchtej a po kamjeńtnej haßy na drjewowe wiki czěrjeſchtaj, hdyž ßo pohonczej poradźi jeju ſadźeržecž. Se ßwojej ſmužitoſczu bě dalſchu ſchkodu wotwobrocził.

— Powětrolětanje, na 4. ſeptembra poſtajene ßo pjecža ſaßo wotſtorczi, dokelž ßo lětadła wſchě ſa Lipſczanſku maßu trjebaju. Lětanje budźe nětko pjecža 25. ſeptembra.

— **Ludowa ſhromadźiſna.** Ssrjedu wjeczor bě ßo wulka piwaŕnſka ſahroda w Budyſchinje ſ ludom napjelniła. Sozialdemokratiſki ſekretar Weiß wo drohocže a nowych dawkach rěcžeſche. Wón roſeſtaja, ſo wikowarjo nětcžiſchu drohotu nacžinjeja. Czim wyſchſche ßu płaczíſny, czim wjazy wikowarjo ſaßlužeja. Młokowy wikowanſki ſwjaſk chze po zyłej Sakſkej płaczíſnu ſa liter młoka na 4 hriwny powyſchicž. Pſchi tym wikowaŕſki ſwjaſk wot litra młoka 1 hriwnu 10 pjenježkow dobyka běrje. W Zitawje a Lubiju je hamtſke hejtmanſtwo pſcheczíwo podroženju młoka ſakroczíło. Tam ßo wono po dotalnej hižo doſcž wyßokej płaczíſnje dale pſchedawa. Wyſchnoſcže w druhich ſtronach Sakſkeje dyrbja ßo namołwicž, ſo bychu po pſchikładźe Zitawſkeho a Lubijſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa pſchetrjebarjow pſched wulichowanjom ſchkitałe. Budyſchſke hamtſke hejtmanſtwo nima žaneho ſroſumjenja ſa dźěłaczeŕſki lud. Powſchitkowna drohota ßo hiſchcže ſ nowymi dawkami na wuhlo, zokor, ſpirituß atd. ſhórſchi. Jara ßo praſcha, hacž němſki ßejm do nowych dawkow ſwoli. Duž je móžno, ſo ßo němſki ßejm roſpuſchczi a ſo ßo nowowólby hiſchcže lětßa wupiſchu.

— Wczera popołdnju w 5 hodźinach wotmě nye Budyſchinje dźěłaczeŕſtwo ſ pſchiležnoſczu ſkónzowanja Erzbergera wulku demonſtraziſku ſhromadźiſnu na hłownym torhoſchczu. Dźěłaczeŕſki ſekretar Weiß rěcžeſche k ſhromadźenym. Wón ſaßudźowaſche ſadźerženje němſkonationalnych a wutykowaſche jim ſkradźne mordaŕſtwo. Porokowaſche tež juſtizy jeje ſadźerženje a prajeſche, ſo dyrbjało knježeŕſtwo pſcheczíwo němſkonationalnym, pſcheczíwo Wſchoněmzam wótriſcho wuſtupowacž. Woßebje wótrje ſaßudźowaſche wón ſadźerženje jenych Budyſchſkich nowin, w bliſkoſczi hłowneho torhoſchcža wukhadźazych. Skóncžnje napominaſche ſhromadźenych, nětcžiſchi porjad podpjeracž a republiku ſchkitacž a ſa ßwoje ſaměry wojowacž a ßo njedacž němſkonationalnym ſaßlepicž a ſawjeſcž.

S **Kamjenza.** Kaž po zyłej Němſkej, tak wotmě ßo tež tu ßrjedu pſched wjeczorom wulka demonſtrazija, ſa ſdźerženje republiki a pſcheczíwo tajnemu mordaŕſtwu, kotrež je ßo ſa czaß demokratiſkeho knježeŕſtwa w Němſkej po wěſtym ſyſtemje wuwiło. Po tyßazach czehnjechu dźěłaczerjo ſ czeŕwjenymi khorhojemi po wulizach tež njeßechu napißma, ßo měrjaze pſcheczíwo wſchemu politiſkemu mordaŕſtwu, kajkež je ßo w ſańdźenych dnjach na ſapóßłanza Erzbergera ſtało. S balkona radnizy porěcža wjednik Kamjenczanſkich dźěłaczerjow Meyer khutne ßłowa. Wón ſaßudźowaſche krucže tajne mordaŕſtwo, kotrež maja prawe ſtrony na ßwědomju a wuſna, ſo tež wſchelazy měſchczenjo w Kamjenzu ſ poßměwkowazym mjeſwocžom wo mordaŕſtwu na Erzbergeru ßebi powědachu. Reakzija ſběha bóle hacž hdy ßwoju hłowu a dźěła ſjawnje na wotſtronjenje republiki. Ludendorff wotměła wojeŕſke parady a Němſkonarodne a Wſchoněmzy ſchczuwaja na nujewſchědne waſchnje pſcheczíwo tuczaßnym demokratiſkim dobytkam. Se ßławu na ſozialiſmus ſkóncži ßwoje ßłowa, kotrymž pſchitomni měrnje pſchipoßłuchachu. Potom ßo czrjódy ſaßo roſeńdźechu.

Dopis.

(Bjes ſamołwitoſcže redakzije.)

Pſchedßydſtwo „Bukeczanſkeho turnaŕſkeho towaŕſtwa" (němſkeho) podp. Dominik czujeſche ßo nucžene, na roſprawu w „Sserbſkich Nowinach" wo ſałožeńſkej ſhromadźiſnje Ssokolſkeho wotrjada pſchi towaŕſtwje „Radoſcž" wotmołwicž (Bautzener Tageblatt czo. 196). Sserbſki roſprawjeŕ tamneho poßedźenja běſche ſ někotrymi jaßnymi ßłowami ſituaziju wobryßował, kajkaž wona je, bě podał někotre fakta, wěſo bjeſe wſchěch wupadow na woßoby. To pak je nowych agentow ſa němſke turnaŕſke towaŕſtwo jara rosmjerſało, ſo ßmy jich wotpohlady pſchewidźeli a ſjawnje wotkryli, ſo Sserbja wjedźa, kak ßo wěz ma.

W ſchtyrjoch dypkach měni dopißowaŕ njeſprawnoſcž ßerbſkeho dopißowarja porjedźicž. So jich němſke turnaŕſke towaŕſtwo „einfach", „Turnverein Hochkirch" mjenuja, na tym njedwělujemy. Ale nam na tom njeſaleži, kak ßo dźěczatko mjenuje, ale kajkeho waſchnja a ducha je. Abo budźe ßo tam ßnadź tež ßerbſki roskaſowacž a ßerbſke pſchespolo ſpěwacž. So ßu jim tež njewědomni Sserbja witani, jim jara rady wěrju, a wjedniſtwo wěſcže někajki „orden" abo khwałobny ſpiß ſ někajkeje ſtrony dóſtanje, hdyž budźe doſcž Sserbow pſcheněmczenych a ßerbſke žiwjenje we woßadźe doſcž ſkažene. So pak by to doſcž czežke dźěło było, ſa to chzemy ßo poſtaracž. Potajkim na mjenje njeſaleži, ale na tym, ke kajkej organiſaziji ßo pſchiſamknje a ſchtó ſa towaŕſtwom ſteji ſ duchownym a materialnym podpjeranjom. To ßnadź ßo bórſy hižo ſjawnje pokaže, my pak to dźenßa hižo wěmy, a mamy tehodla winowatoſcž, naſchim krajanam wocži wotewricž. Hdy by wěz jenož lokalny ſajim měła, njebychmy hakle drohu papjeru k tajkim wotmołwam brojili. Ale podawk je jenož ſtawczk wulkeho, leſczíwje a mudrje wjedźeneho zentralneho ſyſtema, kotrehož ſaměr je dopomhacž ßobu k ſniczenju naſcheje droheje ßerbſkeje narodnoſcže. Na to je ßo hižo wjazy krócž w druhich naſtawkach ſ druhich pjerow pokaſało. Wobkedźbujmy krucže czinoſcž němſkich turnaŕſkich, kołajěſdnych, wojeŕſkich a kajkichžkuliž towaŕſtwow we naſchich Sserbach. Njebjeŕcže tehodla tež tajke roſprawy jenož ſ lokalneho ſtejiſchcža. Nadawk naſchich ßerbſkich nowinow je tola, ſo bychu nam poſkiczowałe, wſchoſtronſke roſprawy, ſo bychu czi, kiž maja žiwy ſajim ſa ßwój narod a ſa jeho wobſtacže wojuja, móhli ßebi ſprawny wobras ſczinicž wo naſchej narodnej ſituaziji. Tehodla trjebamy ſe wſchěch kónzow jaßne, zyłe wotewrjecže fakta powjedaze a wotkrywaze roſprawy.

Njecham dale na to pokaſowacž, ſo dopißowaŕ we „Bautzener Tageblatt", hdyž ſa ßwoje 5 abo 6 lět njeje niczo ßerbſki nawuknył, dyrbjał ßebi ſ najmjenſcha korektneho pſchełožowarja wobſtaracž abo teho pſchełožowanje ßebi korektniſcho ſpomjatkowacž, ſo ßebi njeby, kaž tu, ſe ßerbſkeho tekſta wězy wuzyzał, kiž tam dozyła njeſteja. W ßerbſkej roſprawje ßo rěczi wo ſałožeńſkim poßedźenju němſkeho turnaŕſkeho towaŕſtwa a jeho wjedźerjow. So tehdom pſchi pſchedßydſtwowym blidźe jenož ſchtyrjoch němſkich wucžerjow wuhladachmy, ſa to njemóžemy. (Po prawom 3 němſkich a bohužel tež jedneho, kiž ßo hewak tež ßobu jako Němzoßerb czuje. Sslubi, ſo budźe kaž w němſkim tak tež w ßerbſkim turnaŕſkim towaŕſtwje ßo wobdźělecž, a to by zyle korektnje było, nětko pak dźěła w pſchedßydſtwje němſkeho, w ßerbſkim pak ßo ani widźecž njeda. Tajku neutralitu drje wěſcže jeho němſzy kolegojo njepſchipuſchczeja. To ßnadź jako mały kharakteriſtikum němſkeho towaŕſtwa, kiž „je ſałožene jenož a jenož ſ teho požadanja, czěłnemu a próznіwemu ſeßylnjenju ßlužicž." Wěſo ßu nětko tež ſaſtupjerjow „wſchelakich powołanjow" a tež „wendiſcher Richtung" pſchijeli. Kajki wuſnam tajke ſigury maja, wſchak wěmy. Hdyž ßebi Němzy towaŕſtwa ſa ßwojich ludźi ſałoža, jim to njeſawidźimy a jich njewotdźeržujemy. Hdyž pak naſche ſajimy ſaſtupujemy, njedamy ßebi to wumjetowacž. Němzy ßo njetrjebaja wo ßwoju narodnoſcž bojecž, ſo ßo pſcheßerbſczi, my pak ßo bědźimy wo wobſtacže naſcheho naroda. Dyrbimy naſche žadne mozy konzentrowacž. To njech ßebi tamni wucžerjo rosmyßła, jeli ſo woprawdźe žane pokryte wotpohlady nimaja a njejßu naſtroje wěſtych ſtronow. Schtóž pak naſche ßerbſke žiwjenje woßłabja, je naſch narodny njepſchecžel!

Swjatok so zwoni.

Miłoſcž druhdy wjazy dozpije hacž krutoſcž. Duž poſpytajmy ſtajnje najprjedy ſ dobrym a měјmy pſchi tym troſchku ſczeŕpliwoſcže. Wopokaſa-li pak ßo wſcha dobroczíwoſcž a ſczeŕpliwoſcž jako podarmna próza, potom pak tež njeſkomdźmy, krutoſcž nałožecž a budźmy pſchi tym runje tak wutrajni, kaž

prjedy sczeŕpliwi. Tak skónčnje tola ßwój samér dozpijemy a wjeßelimy ßo wuspěcha.

Přilopk.

* **Njesbožowna lubosćž.** W Schczeczinje satřěli 17 lětny wuczobnik Bahr ßwoju wo 2 lěcže starschu njewjestu, pycharniczu Sierkez. Wobaj běschtaj wobsamkłoj, shromadnje se ßwěta hicž. Hdyž bě Bahr ßwoju njewjestu satřěli, njeměješche smužitosćže, ruku na ßebje słožicž a ßo poliziji staji.

* **Pschekschiwjeł.** W Kölnje je na němskostatnej banzy jedyn sastojnik 2 milijonaj hriwnow pschekschiwił a do Hollandskeje czeknył.

* **Plódnosćž.** Pola Florenza w jenej wßy je tele dny jena 44 lětna burowka ßwoje 23. dźěczo porodźiła. Wschě dźěczi ßu žiwe a strowe.

* **Kónz pinczniżh.** Póczciwostnych a strowotnych pschicžinow dla ßo pjecža w Czechach poßlužowanje žónskich w hosćzenzach samjesuje. Poßlužowacž ßmědźa jenož domjaze holzy a druhe ßobustawy ßwójby hosćzenzarja, dale wożenjene pincžnizy, jeli-so jich muž w tym ßamym hosćzenzu dźěła a pincžnizy psches 50 lět stare. Hosćzenzarjo, kotsiž pincžnizy sa prostituziju snjewužiwaja, ßo s 1000 hriwnami pokhostaja abo s 3 měßazami jastwa a shubjenjom konzeßije.

* **Organisowani rubježnizy.** W Magdeburgu ßu wulke, dospołnje s organisowane towaŕstwo železniskich rubježnikow njeschkódne sczinili, kotrež je železniski fiskus wo wjele milijonow pschinjeßł. Na 43 woßobow, železnizarjow, wobkhodnikow, hosćzenzarjow s Magdeburga a wokolnosćže a Barlinskich ßuwarjow ßu wobskoržili. Též jedyn polizajski sastojnik je wobdźěleny. Dwazeczi woßobow ßu hižo sajeli, druhe sajecža hischcže pschińdu. Rubježnizy swjetscha spěschne tworowe czahi pschi jěsbje wurubjachu.

* **Dobre mjeno.** Sałožeŕ Drażdźanskeho Turfkonzerna, „pschekupz" Bachmann, je niz mjenje hacž 27 krócž khostany, též s khostaŕnju. Prjedy hacž ßo wón s konzernom milijonar sczini, bě wón zyhelniski dźěłaczeŕ.

* **„Ja ßym paduch."** Wosnamjaze khostanje běchu młodostnemu hórnikej w Hammje napołožili. Wón bě dwaj czaßnikaj kradnył. Duž jemu plakat pschipowjeßnychu s napißmom: „Ja ßym paduch, kotryž je ßwojimaj towaŕschomaj czaßnikaj kradnył." Na to jeho na stoł stajichu, hdźež dyrbjesche tak dołho stacž, doniž pschikhadźazy a workhadźazy dźěłaczerjo nimo njeběchu.

* **Sniczene žito.** Wulke žitowe składy ßu ßo we Thüringskej s wohnjemi sniczile. Tak ßo w Ischershausenje něhdźe 2000 zentnarjow žita a drohe rataŕske maschiny spalichu. W Dachriedenje ßo tsi dwory se wschěmi žnjemi a s hródźemi wotpalichu.

* **Mordaŕstwo.** W Stangendorfje pola Zwitawy w Morawskej je póndźelu 22. augusta, wjeczor 19 lětny burski ßyn Franz Tenta na polo jschoł, so by běrny strażował. Wokoło dwěmaj jeho młódschi bratr Erwin sa nim dźěsche a jeho mjes běrnjazymaj rynczkomaj lěžo namaka. Myßlesche ßebi, so bratr spi, a chzysche jeho wubudźicž. S nastróženjom pak pytny, so je mortwy. Wón hnydom starscheju sawoła, kotrajž spósnaschtaj, so je ßyn mordarjam do ruki padnył. Nabityr evolvo pschi nim ležesche a je drje jemu s ruki wupadnył, hdyž je jeho nadpadnik třělił. Kulka je jemu psches hłowu schła. Sa skuczerjom nimaja žaneho ßlěda. Franz Tenta njeměješche žanych woßobinskich njepschecželow.

* **Paduschstwo.** W Langwassieru pola Greiffenberga je ßo wobßedźerjej Spillerej 2550 hriwnow pjenjes kradło a nimo teho hischcže jedyn woblek, wobucže a jedyn czaßnik.

* **Lěßne wohnje w Ruskej.** Lěßne wohnje we Ruskej dale sakhadźeja, 600 000 dźeßaczinow lěßa je ßo hižo spaliło (1 dźeßaczina je 1,09 hektara). Najhórje potrjechenaj staj gouvernementaj pschi rěkomaj Kama a Wolga. Jedyn inženěr, kotryž je ßo psched krótkim se ßlužbneho puczowanja s Kamaskeje krajiny wrócził, pische w nowinje „Bědnota", so nad zyłymi Permskim gouvernemencže duschazy dym palazych lěßow leži a powětr je též pschi rjanym ßłónzu njepschewidomny. Wulke wupuszczenje ßu lěßne wohnje též w Marajskej a w Czuwaschenskej krajinje naczinile, hdźež je ßo 250 000 dźeßaczinow lěßa sniczilo, něhdźe połojza zyłeho tamnischeho lěßa. Nadźija na sastaranje Wolgaskeje krajiny s drjewom je sniczene. Nastacže wohnja bolschewikske knježeŕstwo wobydleŕstwu podtykuje a praji, so wono lohkomyßlnje s wohnjom wobkhadźa.

* **Pschekschiwjenje.** Bochumskej kriminalnej poliziji je ßo poradźiło, póstskeho sekretara Müllera se Pyritz sajecž, kotryž je loni w augusćže 175 000 hriwnow pschekschiwił a czeknył.

* **Kupjenje radiuma w Belgiskej.** Belgiskemu czeŕwjenemu kschižej ßu s Ameriki 1,17 grama radiuma pschipóßlali, kotryž je czeŕwjeny kschiž psched někotrym czaßom sa 900 000 hriwnow kupił.

* **Dobre ßwójbne poměry.** Hosćzenzar: „Dyrbicže ßo pola naß czucž kaž doma, knježe." — Hosćž: „Bože dla! Runje tehodla dźě ßam sapuczował, so bych ßo lěpje měł, hacž doma."

* **Dwazeczi hosćzi ßo spaliło.** Pschi wotpalenju hosćzenza w Maconu (Georgia) je ßo 20 hosćzi ßobu spaliło. Dokelž je ßo zusbniska kniha ßobu spaliła, njemóžachu hnydom spósnacž, schtó spaleni ßu. Woheń wudyri, hdyž runje 150 hosćzi w hotelu pschebywasche. S rosbuchnjenjom jeneho chemikalijoweho składu ßo woheń hischcže bóle rosschěri, tak so na haschenje myßlicž njeje.

* **Nowe hobrske město.** Měsćže Bochum a Gelsenkirchen, ßo prózujetej, wobej se wßami, kotrež woßrjedźa leža, k wulkemu městu Ruhr-Emscher sjenoczicž. Tuto město by potom 700 000 wobydlerjow měło a Köln a Essen pscheßahało a by tak najmóžnische ßrjedźischcžo sa němske czežke pschemyßło było.

* **S kośzu moriła.** W Eggendorfje w delnjej Bayerskej jena žiwnosćzeŕka ßwojej dźěsćzi ßobu na luku wsa. We wulkej trawje běschtaj dźěsćzi wußlej. Macž jeju pschi ßyczenju njepytny a tak schěsczlětnemu hólzej hłowu wotrubny a pjeczlětnu holzu czežko srani.

* **Sajědojczenje.** W měschczanskich kupjelach Hettingenach je po wobjedźe 100 dźěczi po sdaczu na sajědojczenje skhoriło. Po rynkach dźěczi padachu. Též někotre dohladowaze žónske skhorichu. Winu jenož wobjedej dawaja. Na sbože nichtó na ßmjerćž khory njeje.

* **Žałostne wohnjowe njesbože.** W Hagenawje s njesnateje pschicžiny woheń wudyri a ßo jara rucže rosschěri. Mjes ludźimi, kotsiž tam na lěcžnym woczerstwjenju pschebywachu, wulke roshorjenje nasta. Sa krótki czaß wóßom twarjenjow w płomjenjach stejesche. Jena zyła ßwójba je ßo ßobu spaliła, Winski knihikupz Eichinger, jeho žona a dwě dźowzy a jena druha 11 lětna holza. Wschitzy tam na woczeŕstwjenju pschebywachu.

* **Wulki woheń.** Gmejnu Predmer pola Neutra, njedaloko Preßburga je wulki woheń potrjechił. je kotrymž je ßo 64 khěžow spaliło, mjes nimi fara, póst, zyrkwina wěža a papjerowa fabrika. Též jene człowske žiwjenje je woheń sa wopor žadał. Schkodu na 7 milijonow krónow wobliczuja, kotraž ßo jeno dźěla se sawěsćzenjom saruna. Pschi haschenju na wodźe pobrachowasche. Též poł kilometra sdalene pohrjebnischczo woheń potrjechi a tam schkodu nacžini.

* **Smrěschcženje konzerna.** Drażdźanska wyschnosćž je pjatt Saxonia-konzern sechsiyin. Wjedźel je prjedawschi hosćzenzaŕ Artur Ricoel. Psches schtyri milijony hriwnow be ßo jemu nutspłaczilo a jenož 80 000 hriwnow a jedyn automobil móžachu swěsczicž.

* **Moskwa ßo pali?** „Chicago Tribune" pische, so ßo Moskwa hižo wjazy dnjow dołho pali. Nadrobnische powjesćže drje hakle posdźischo pschińdu.

* **Njesbože.** Pschi rostsělowanjom s dynamitom w schachcže „Helena" pola Essena, ßo tsjo dźěłaczerjo morichu a dźewjeczo ßo czežko sranichu.

* **110 milijonow dołha.** Winska textilna firma Fritz a Otto Parpeles njemóže wjazy placžicž. Pschicžina je spadnjenje króny. Firma ma 110 milijonow dołha.

* **Spodźiwna pschicžina.** Pschi poßlednjej wulkej horzocže w Bocholtu woheń nasta, kotryž, kaž ßebi nětko myßla, je s czaßnikom nastał. Tutón je pschi łožu wißał. Czaßnikowa schkleńza je kaž palaze schkleńza skutkowała a hłowak sapaliła. S wohnjom nastata schkoda je jara wulka. Tajke něschto móže ßo wěso jenož we pßyczich dnjach stacž.

* **Žadna ßwěra.** W Glottawje 87 lětna Hana Bergerez hižo 72 lět pola jeneho knježstwa ßłuži. Wot ßwojeho pjatnateho lěta ßem pola jeneje ßwójby ßłuži.

* **(Barlinski ryczeŕkubleŕ psched ßudom.)** Ryczeŕkublerja Kieperta, wobßedźerja ryczeŕkubła Marienfelde a jeho administratora Falkenberga ßu dla pschekroczenja placžisnow jeczmjenja, rožki a wowßa saßudźili. Kiepertej pschißudźichu 15 000 hriwnow pjenježneho khostanja a Falkenbergej 5000 hriwnow. Nimo teho pschesplaczisnu we wyßokosćzi 40000 hriwnow sebrachu Jeju sarěcžnik pak wuwinowanje namjetowasche. Dokelž ßo wo jara saschmjatane wězy jedna, ßo hischcže ras wo tym wuradźi.

* **Podražowanje pjenjes.** W Neumünsteru ßu mandźelskeju s Kiela sajeli, kotrajž staj falschowane 50 hriwnowske papjery wudawałoj. Na to ßu ßydom hłowow ßylnu zwólbu sajeli, kotraž je po wulkich dźěłbach podražowane pjenjesy dźěłała. Wulku dźěłbu pjenjes sebrachu. Sajeczi ßu ßo wusnali.

* **S jatby ßo wrócził.** S ruskeje jatby wrócził je ßo w Hennersdorfje pola Shorjelza Adolf Monsig. Wón bu 1915 sajaty a wot teho czaßa jeho starschej žaneje powjesćže wjazy wo nim dostałoj njeběschtaj.

* **Sso satsělił.** W Khoczebusu je wokrjeßny wjednik N. kinoweho kontrolěra R. do schije tsělił a czežko sranił. Žarliwosćž bě pjecža s pschicžinu.

* **Najwjetschi czaßnik.** Najwjetschi czaßnik Europy je w Siemensstadtu pola Barlina. Wjazy hacž 30 000 dźěłaczerjow tamnischich dźěłaŕnjow ßo po nim słožuje. Wulkotna wěža, 75 metrow wyßoka, khowa w hornim poskhodźe tutón czaßnik. Psches 18 poskhodow wěže jěsdźi jěsdźazy stoł, kotryž wopytowarja do ßwětłeho ruma pschinjeße, na kotrehož schtyrjoch sczěnach ßu schtyri zyferniki czaßnika. Kóždа s tutych tarzow ma 7 metrow pscherěska. Podobnje wulke ßu též czaßnikowe pokasowarje, wulke pokasowarje ßu 3 metry a małe 1,50 metra dołhe.

* **Snjesbožénje.** W Kamjenizy 53 lětny dźěłaczeŕ Matthes ßad schczipasche, pschi tym tak njesbožownje s rěbla padźe, so ßo jara czežko wobschkodźi, tak so dyrbjachu jeho do khorownje dowjesćž, hdźež na sczěhwki wobschkodźenja wumrje.

* **Pytanje czěła.** We hłubokim skalnym hacže pschi Moritzburgskej drósy pola Weinböhla bě ßo 23 lětna holza tepiła a jeje czěło njemóžachu namakacž. Duž jeneho łódźneho nurjaka najachu, kotryž s trěbnej pschiprawu wuhotowany ßo do hłubiny podnuri. Prěni ras wosta 20 mjeńschinow pod wodu a czěło njenamaka. Druhi ras, po 25 mjeńschinskim pytanju ßo jemu poradźi, czěło pod nawißowazej skalnej sczěnu we hłubokosćzi 13 metrow namakacž a na swjeŕch pschinjesćž. Wulka ßyła ludźi nurjenskemu dźěłu pschihladowasche.

* **Hady w Alpach.** Horze a ßuche lěczo je w Alpach czwilu pschinjeßło, kotraž tam hischcže ženje njeje tak sła była, czwilu s hadami. We winizach, ale též we wyschschich worschtach alpskich hór je wjele hadow. Tak w kantonje Ticino někotrych tóristow, kotsiž na Altweiberzahn abo Denti della Vechia dźěchu, zyłe wójsko hadow nadpadźe. Sajědojczenja s hadowym kußnjenjom ßo w schwajzaŕskich nowinach husto wosjeweja.

* **Vulkan Stromboli.** S Roma pißaja, so wohenjbluwaza hora Stromboli ßylnje dźěła. S nutska hory je mózny bubot, hora lavu wumjetuje a popjełowy deschcž ßo dźe, kotryž hacž do wobydlenych stron doßaha.

Cyrkwinske powěsće

S Hrodźischcža.

15. njedź. po ßwj. Trojizy dźakny žnjowy ßwjedźeń, rano w 7 hodź. ßerbska spowjedź, we 8 hodź. ßerbske a $^{1}/_{2}$10 hodź. němske kemschneje. Sběrka sa wěrowanske biblije.

S Njeßwaczidła.

15. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. němska spowjedź, dop. we 8 hodź. němske a $^{1}/_{2}$10 hodź. ßerbske kemschenje. Pop. w 2 hodź. němski nyschpor sa czeßnych młodych hólzow.

S Ketliz.

15. njedź. po ßwj. Trojizy rano $^{1}/_{2}$8 hodź. němska spowjedź, $^{1}/_{2}$9 hodź. němska Boža ßłužba: duchowny W. Mrósak.

W Lubiju

dźerži w zyrkwi Sswj. Jana dop. w 9 hodź. faraŕ P. Mrósak ßerbsku Božu ßłužbu a ßerbsku spowjedź.

S Hodźija.

15. njedź. po ßwj. Trojizy směje $^{1}/_{2}$7 hodź. duch. Voigt němsku spowjednu wuczbu, $^{1}/_{2}$8 hodź. faraŕ Kschižan němske a $^{3}/_{4}$9 hodź. ßerbske prědowanje, $^{1}/_{2}$11 hodź. ßerbska dźěczaza Boža ßłužba.

S Maleschcz.

15. njedź. po ßwj. Trojizy dop. w 7 hodź. ßerbska spowjedź, we 8 hodź. ßerbske a $^{1}/_{2}$10 hodź. němske kemschenje.

Semrěli: 2. 8. Hana Peschelez, wobydleŕka we Brěsynzy, 82 l. 11 m. 3 d. — 4. 8. Waltaŕ Robert Kěrschnarjez, fabr. dźěłaczeŕ w Plußnikezach, ßyn, 6 m. 21 d. — 11. 8. Richard Max Schröderez, skał. dźěłaczeŕ ßyn, 10 m. 20 d. — 22. 8. Lejna swud. Someŕka, žiwnosćž. wumjeńkaŕka w Dobroschezach, 68 l. 7 m. 21 d. — 26. 8. Lejna Gerda Rekez, fabr. dźěłacž. w Maleschezach, dźowka, 6 d.

S Budestez.

15. njedź. po ßwj. Trojizy dźakny žnjowy ßwjedźeń, směje duchowny Bojz rano w 7 hodź. ßerbsku spowjedź, dop. we 8 hodź. ßerbske a $^{1}/_{2}$10 hodź. němske prědowanje. Zyrkwiny khor spěwa: „Khwal teho Knjesa." Psched zyrkwinymi durjemi ßo kollekta sa woßadnu diakonißu sběra.

Pop. w 4 hodź. ma kschesczijanske tow. mužskeje młodźiny ßwoju shromadźisnu w młodźininym domje. Pschednoschk k. studenty Alberti: „6 njedź. w Hollandźe."

Ssrjedu pop. w 4 hodź. ma kschesczijanske žónske tow. ßwoju shromadźisnu w młodźininym domje.

Ssrjedu wjeczor w 8 hodź. bibliska hodźina kschesczijanskeho towaŕstwa mužskeje młodźiny w młodźininym domje.

S Huczinh.

15. njedź. po ßwj. Trojizy, žnjowy dźakny ßwjedźeń, rano w 7 hodź. ßerbski hamt, we 8 hodź. ßerbska a $^{1}/_{2}$10 hodź. němska Boža ßłužba. Kollekta sa lužiski skutk lubosćže.

Wozjewjenja.

Betr. Blindenfürsorge.

Von seiten der Schlesischen Blinden-Unterrichtsanstalt in Breslau ist die Beobachtung gemacht worden, daß in den letzten Jahren entgegen den statistischen Erhebungen über Erblindungen in Schlesien die Zahl der Aufnahmeanträge für schulpflichtige Kinder und später erblindete Personen zurückgegangen ist. Ich weise deshalb darauf hin, daß nach dem Gesetz vom 7. August 1911 (Gesetzsammlung Seite 168) blinde Kinder, welche das 6. Lebensjahr vollendet haben, der Verpflichtung unterliegen, den in den Anstalten für blinde Kinder eingerichteten Unterricht zu besuchen. Gleichzeitig mache ich darauf aufmerksam, daß auch später erblindete Personen zum Zwecke ihrer gewerblichen Ausbildung in der obengenannten Anstalt aufnahme finden können.

Das neue Schuljahr begann am 26. August d. J., doch kann die Aufnahme auch innerhalb des Jahres erfolgen. Die Anmeldung der schulpflichtigen Kinder hat durch die Ortsschulbehörde im Instanzenwege bei dem Herrn Landeshauptmann von Schlesien zu erfolgen. Für später erblindete Personen sind Aufnahmeanträge unmittelbar an den Vorstand der Schlesischen Blindenunterrichtsanstalt in Breslau 17, Kniestraße 17/19, zu richten.

Hoyerswerda, den 25. August 1921.

Der Vorsitzende des Kreiswohlfahrtsamtes.
Dr. Lenoir.

Fortfall der Brotzulagen.

Die bisher den Bergarbeitern und dem Fahrpersonal bei der Eisenbahn, sowie den schwerbeschädigten Kriegsteilnehmern und schwangeren Frauen bewilligten Zulagen an Brot oder Mehl fallen gemäß Beschluß der Reichsregierung mit dem 15. September 1921 fort. Der an den bereits ausgegebenen Zusatzbrotkarten befindliche Abschnitt für die Zeit vom 19. September bis 9. Oktober 1921, lautend über ¾ Pfund Brot oder 280 Gramm Roggenmehl und der an den Zusatzkarten für schwerbeschädigte Kriegsteilnehmer befindliche Abschnitt für die Zeit vom 19. bis 25. September 1921, lautend über 500 Gr. Brot oder 370 Gr. Mehl wird daher hiermit für ungültig erklärt. Die Herren Bäckermeister und Mehlhändler mache ich darauf aufmerksam, daß eine etwaige Belieferung der ungültig erklärten Abschnitte nicht anerkannt und die etwa ausgegebene Mehlmenge nicht gutgeschrieben werden wird.

Die Ortsbehörden werden um sofortige weitere ortsübliche Bekanntgabe ersucht.

Hoyerswerda, den 26. August 1921.

Der Vorsitzende des Kreisausschusses.
Dr. Lenoir.

Kedźbu!

S wužitkom kupujesce **trjebane a nowe meble, polstrowane twory,** kaž sofy a t. d. nowe a tejeb. **drastne khamory, komody, loża s matrazami a bjes nich a pofleschcja,** kaž tež wschu **muzazu a zonjazu drastu. Dolhe a krótke schórnje a stupnje stajnje na skladze.**

E. Stelzig
na hrodowskej hasy č. 4,
blizko Pětroweje zyrkwje.

Gardiny wschěch druzin
zanki, kromy, vitrazowe tkaniny, koschlowe šukno, kozane šuknowe schórzachi, wóskowane šukno we wschěch schěrjach a barbach, dobre trajne gumijowe podłohi, wscho jara tunjo.

J. Erler w Budyschinje
na sprowtownej lawiśej haźy čj. 10.

Otto Brandt w Budyšinje
1880 na smutkownej lawiśej haźy čj. 8. 1880
Pschedeschcźniki, pschezłónčniki
poczehnjenjo, wuporjedźenja, narunanske dźěle,
šachowe, towaršne hry, kije wjechlawki
Zebellersketrubkizasodošle

Lěčne tkaniny sa blusy
a wobleczenja, módroczišcho, pižane a běłe poczehnjenja, wupjerki, najlěpscha hódnosć
dobre a tunje.
August Paul Hilger, mějećel **Emil Wiltschek**
jenož we wobthodźe na seminarśkej dróhy čj. 2.

Poruczam swój wulki sklad
mužazych, hólczazych a dźěćazych woblekow
njedźelsk. a dźěłansk. kholowow
najlěpsch. manchestr. kholowow, lněn. płat. kholowow
a lystrowych žuketow,
dźěłbu **twjerdych zwjernowych hólczazych woblekow**
kaž tež bohaty wubjerk wschěch druhich wězow tunjo.
A. Menger na serbsk. hrjebj. č. 6 w Budyšinje.

Kedźbu kaž sapschedawarjo!
Kupujesce derje a tunjo se sklada po fabrikśk. płaćišnach
Zigarety: **Kosch Dicheldin** kork 245,
Film-Welt kork, tośte a pokne 325.
Zigary wot 60 pj. ! Pschedawam kurjen- **lobak**
fem śi, rólkatu a rjepikatu
Wopyt sklada ze stajnje płaćźi. Posypt swěźći trajne wotebźranje.
Wilhelm Krenitz w Budyšinje
na serbśkich hrjebjach 34.

Darmo
dostonjecźe posłickenje najlěpšich
Śrótowanskich młynow
ABRELL
Najwyšśsche wusnamjenje němsk. ratar. towarśtwa
D. R. Patente

D. R. G. M.
Hodźa ze wubjernje sa schrótowanje a mlěcze **masu** a wscheho druhego sorna
Ssnadne pschetrjebanje mozy. Cźichi chód! Pschiwjedowazy schrub i łamatom.
Wobhladaćź bjes kupneho dyrbjenja.
Ostsachsen G. m. b. H. w Budyšinje
prjedy **H. Seliger**
na sadnjej bohatej haźy čj. 8 — Telefon 460

Jakub Bräuer w Kamjencu
na połnócnej dróhy 14
poruca wschěm Sserbam swój wulki sklad mužazeje a zonjazeje drastu. Najlěpsche wobleczenja sa mužow a žony po měrje najruczišcho po najtuńšich płaćišnach.

Kedźbu!
Dźiwowe cyki!
Zbytkowe dny
2. a 3. septembra
Sbytki nimale wschěch tkaninow po tunich płaćišnach poruca
Oswin Zänker
Dźiwowe cyki!

Służob. holca
abo pozkłužowarka
ze pyta. Rěčnik dr. Herrmann w Budyšinje na Jurjowej haźy 15, I.

Makulaturu
ma na pschedań
expedizija Sserbśkich Nowin.

Trjebany
schrótowanski młyn
s kschidkami
nimale nowy, ma tunjo na pschedań
Ernst Grumbach a syn
w Budyšinje
na Nowosalźśkej dróhy čj. 7.
Telefon 159.

Młódźcha porjadna
kłužobna holza
ze do dobreho domu s dobrym wobthodom sa bórsy pyta w **Budyšinje** na Wettinśkej dróhy čj 18. I.

Moja wustajenza
maschinow a gratu njeje na žitnych wikach, ale na mojej tężomnosći pschi
drjewowych wikach čj. 27
Wulka wuporjedźenja sa wschě graty. Wulki wubjerk wscheje hospodarśkeje nadoby.
Carl Gast
w Budyšinje
na drjewowych wikach čj. 27
Telefon 1290.

Dom jźibnych łołow
G. Fuhrmann w Budyšinje
na hornjećźiśej haźy 10 poruca jźidne łoła, schjaze maschiny, gromosony we wulkim wubjerku, łołowe mantle a schlawchi. Wuporjedźenja najtuńšho.

Wulki wubjerk!
Žane klamy!
Woleźśe kholowy, bluzy, mantle, schórnje a stupnje, drill chowe wobl., bźěłanske kholowy, spódnje kholowy a koschle. Nowe a tejeb. muž. a pachol. wobleki pschedawa jara tunjo
Herm. Gedlich
na pokazźnej dróhy 7.
Pódła hotela „Łóonza"

Koprowy vitriol
je sa nacźinjenje pschećźy a wostanje
to najlěpsche!
Pschijźdźe a poruca
Měrschez bratrow nazł.
Erich Winter
w Budyšinje pschi žitnych wikach čj. 30. Telefon 1315.

Žony
potrjebacze-li woptokowaze aparaty a khamy, schlawchi, wobwjaźki, kaž tež wschě druhe hygienisśe łonjaze wězy, wobroćźe ze dowěrliwje na
Sanitetnydom Frauenheil
w Budyšinje
pschi serbśkich hrjebjach čj. 2.
Fabrika a rozesłakaja w Draždźanach-N.

Korbarja
sa wuporjedźenje a nowoshotowjenje
pyta
rycierkubło w **Delnjej Kinje**

Dobry khofej
puntl hižo pr 20 hal
26 hr.
kóždu sphotu cźerstwy poruca
Moritz Schmidt
na thężorśki dróhy čj. 11.

Pomocny motor
s kokom obo bez njeho je na pschedań. Posłickenje pod cźinkom 201 we wudawarni „Sserbśkich Nowin" wotedać.

Poruczam:
Ia. swinjeze rjebleschka,
Ia. swinj. pleza,
šamotušcheno pt. **14.50** hr.
swinjazy schmalz
a **margarinu,**
howjase mjaso a jatr. kołbasu
w tyšach po dnjowych płaćišnach.
Pawoł Nowak
na schulśkej haźy
(pschi lawiśej wěźi).

Cigary
cźiśe samórśkewot **50** pj. fem
schokoladu
wulka 100 gramowśka tafla
wot 3 hr. fem.
najlěpschi
paleny khofej
we wschěch płaćišnach.
najl. kakao
nudle — jedźjun rajs
nowe
polne tučne jerje
najlěpsche jadriwe mydło
poruca
Curt Stiegler
prjedy **Hans Lindner**
w Budyšinje
na serbśkej haźy cźiśko 1

Njewjesćinsk. pychu
kwaśne kwěćele
(bukety) se žiwych a dźěłanych kwětkow,
wěnzy a wjechl. palmy
poruca
Marja Petrich
na garbarśkej haźy čj. 22
Płećźi serbśći.

Lětnik 80 Budyšin, pjatk 2. septembra 1921. Čislo 203

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr 50 pj., z přinjesenjom do domu 6 hr. Kóžde jenotliwe čislo płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamołwity redaktor: Jakub Rjeńč. Wudawa a ćišći Smolerjec knihićišćernja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 587

Wudawarnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Rabat so po tarifje dawa.

Runje kaž w czaßach Bjedricha II.

Dźiwajo na němskostatnu wustawu, na kotruž je němske a pruske knježeřstwo pschißahało, njestawa ßo w Prusskej nilžo dale, schtož by pschewjedźenje artikla 113., w kotrymž ßu wobschěrne prawa sa narodne mjenschiny jaruczene, spěchowało. Ssnadź ßo jemu wustawa sda bycž jenož „ein Fetzen Papier", kiž po potrjebnosczi ßwój pucž do papjerjanskeho koscha (korbo) namaka a pschiležnje ßo saßo na njón dopomnja.

W poßlednim nastawku pokasachmy na njekschesczansku ßurowosćž přenjeho pruskeho krala. Wón wuda 1735 wospjet sakoń, kotryž duchownym a wuczerjam poruczesche, so bychu ßo wo dospolne sawjedźenje němskeje rěcže a wo pschesžyłne sahnaczje ßerbskeje we ßerbskich schulach postarali. Starosćž jeho naßlědnika Bjedrich II. — němske stawisny dachu jemu pschimjeno „Wulki", ßnadź tehodla, so wulke krajiny sa Prusku rubjesche — dźěsche najprjódzy na to, mjes Sserbami ßwěrnych wojakow namakacž, mjenje na to, hacž maja Sserbja nabožne a powuczaze knihi we ßwojej maczernej rěczi. Tamny knježiczer, kotryž dasche kóždemu człowjekej „po ßwojej fasonje sbóžnemu bycž", dopomni ßo pschi ßwojich mnohich wójnach tola na Słowjanow (Sserbow) a k dźakej sa jich wulku smužitosćž we wójnje bjerjesche jim najdróžsche kubło, maczernu rěcž. Tak dźakni napscheezo Sserbam wopokasachu ßo wschitzy pruizy knježiczerjo hacž do najnowscheho czaßa. Woni hwisdachu na naturske a bójske prawa małych ludow, totsiž stejachu pod kwaklu tutych „knježiczerjow s Božeje hnady". Zyle njeprawje njemějesche sozialdemokratiski sapóßłanz Scheidemann, něteżschi wyschschi měsczanosta w Kasselu, hdyž raz we ßemje wusna: „Słamanje ßłowa ßłuscha k tradiziji Hohenzollerskeho domu". Hdyž s jenej ruku pschißahachu, s druhej podpißowachu wusnamne postajenja pschecziwo narodnym mjenschinam, byrnjež pschod wustawu rune prawó měle.

„Sarosczíwy krajny wótz", Bjedrich II., postaji we ßwojej „Kabinetts-Ordre" wot 1. hapryla 1772 — k lěpschemu dorosumjenju njech tu w němskej rěczi sczěhuje: „. . . Das sicherste Mittel, um diesen ßlavischen Leutchen bessere Begriffe und Sitten beyzubringen, wird immer seyn, solche mit der Zeit **mit Teutsche zu melieren** (t. r. směschecž) und wenn es auch nur anfänglich mit 2 oder 3 in jedem Dorffe geschehen kann." Kaž mi jedyn snajeř najnowscheho pschewjedźenja saßydlenja powědasche, czini ßo po tutym starym rezepcże ßamo w naschim czaßu. Njesdasche ßo, snajmjeńscha prjedy, — khiba hischcže něťko tež? — kóždy jenotliwy Němz „noscheř kultury" we ßwojej wjesży bycž. Měscheli ßu ßo po knježeřskej poruczenosczi Němzy se Ssłowjanami, so bychu tuczi ßo seßłabili a po czaßu ßo sniczili. Do Sserbow a do Hornjeje Schlesyskeje buchu **ßrěni** a wyschschi sastojnizy a wuczerjo s „praněmskeho pokhoda" (s Bramborskeje, s Westfalskeje, s Hannoverskeje atd.) pscheßadźeni s nadawkom, se wschej mozy němzowacž. To woni rad czinjachu, dóstawachu tola sa to woßebitu msdu („Ostmarkenzulage") a sa pjenjesy ßo prjedy wscho czinjesche, tež něťko hischcže.

So bychu ßo Sserbja (Słowjenjo skěrje lěpje tež s pomozu schule s germanisowali, wuda hižo mjenowany Bjedrich II. 6. junija 1772 w Marienwerder „Instruktion, kotryž stawisnowski dokument chzemy naschim czitarjam tehorunja w originalu podacž:

„. . . **Beyläufig gebe dem Kammer-Präsidenten v. Domhardt auch auf, daß derselbe demnächst dahin sehen und Bedacht seyn soll, daß sowie ehedem im Cottbusschen und in Oberschlesien geschehen, Teutsche Schulmeister in denen kleinen Städteu und auf denen Dörfern mit angesetzet, und die Einwohner mehr und mehr mit Teutschen melirt werden.**"

Tute „směschenje" s němskimi wuczerjemi stawa ßo potajkim hižo na **połdra sta lět a to po knježeřskej wukasni.** Hdyž ßebi njekhmane ßrědki wobhladamy, kotrež ßo sta lět k wutupjenju Sserbowstwa w Pruskej nałožowale, njeje to runje Boži dźiw, so tu hischcże Sserbja ßu? Snaty wupruhowany system, psches němskich wuczerjow w ßerbskich schulach ßerbsku rěcž s mochom a s prochom wutupicž, nałožuje ßo ßamo w naschim czaßu, w dnjach, hdźež ßo nowa němska wustawa wuda a w kotrejž ßo prawa narodnych mjeńschinow woßebje schkitacž maja. Słožuje ßo pruske knježeřstwo w tutym nastupanju po njej? Nihdy niz! Wono ßebi wot poddanow a staczanow wobkedźbowanje sakońskich postajenjow žada, ale hacž wono ßo po nich ma — „haj, ßerbski buriko, to je něschto druhe!" Kak měli potom staczenjo jich kedźbu měcž, hdyž wot horjeka tajki pschikład widźa. W jenym ßłabym wokomiku postaji pruski minister kulta, so ma ßo dla njedostatka na ßerbskich wuczerjach w Pruskej se Sakskej jednacž. A hdyž ßo nětko jakizy samołwjachu, bě tam nadobo dosćž wuczerjow. Hdźe ßu jich wo tak krótki czaß ßem wsali, to wě nimo Boha Knjesa jenož pruski minister kulta Je-li pruskemu knježeřstwu szyla na to dźe, jenož troschku narodne położenje Sserbow, kotsiž běchu w poßlednich poł sta lětach duchownje kpjudowani, wolóžicž, dyrbja ßo němzy wuczerjo, kotsiž buchu systematisžy do ßerbskich schulow powołani, hnydom abo bórsy se ßerbskimi saměnicž. Tak mohła ßo Sserbam naczinjena schkoda tróschku sarunacž a s tym by ßo tež móžnosćž dała, so ßo narodnemu hubjenstwu w małym trochu wotpomha. Tola my do czaßa wěmy, so pruskemu knježeřstwo a jemu podstajenym instanzam na to njendźe. Nimamy politiskeje mozy so bychmy je k dopjelnjenju jich **ßwjatocžnje dateho ßłowa a pschißahi nuczicž móhli.** A druhe ßwětowe instanzy ßo wo naß njestaraja a tak je pschewjedźenje wustawy (art. 113) ßamowólnje němskim knježeřstwam pschewostajene. Schto mamy wot nich woczakacž, to se srudnych nashonjenjow jaschłych czaßow wěmy. Němzy ßu naß w Pruskej k sahubje satamali a tutón njekschesczanski wotpohlad pokaže ßo dźeń a bóle. Rasnje ßo ßrědki njenałožnja a połojcžnje naß do prědka njepschiwjedu. To mamy ßo woßebje „wyßokosmyßlenym" Hohenzollerjam dźakowacž, kotsiž ßu pschod ßwětom a stawisnami dopokasali, so njerosumjachu, ßebi mjensche ludy pschiwißnych sczinicž, schtož je ßobu k ßwětowej katastrofje sa Prusko-Němsku dowjedło.

Swětne podawki.

Němska.

Hobrske demonstrazije sa němsku republiku.

Ssrjedu ßu ßo Barlin a wjele druhich němskich městow sa republiku pschecziwo monarchistiskim agitazijam poßlednjeho czaßa wusnałe. W Barlinje ßu statyßazy, s najmjeńscha poł milijona, ßwoje republikanske smyßlenje wobßwědczili. W snutskownym Barlinje ßo dróhi s pschiwißowarjemi republiki mjeřwjachu. Pornjo tutej móznej demonstraziji, kajkuž Barlin po móznosczi a połnosczi hischcže njeje widźał, bě „Ludendorffowa generalna shromadźisna" w stadionje drobnuschki dypk. A tele sta tyßazy w najlěpschim rjedźe po Barlinje czahachu, nihdźe ßo njejstaj měr a porjad kasyłoj. W czahach wjetschinowych sozialdemokratow a demokratow ßo czorno-czeřwjeno-žołte khorhoje njeßechu, mjes tym so běchu někotrym czeřwjenym khorhojam njewotwißnych sozialdemokratow a kommunistow czorno-czeřwjeno-žołte banty pschiwjasali. Wschelake czahi mějachu hudźbne kapały na czole. Redaktorjo demokratiskich nowin s wjetscha s czahami dźěłaczerjow a pschistajenych ßobu dźěchu. Pschod czahami rjadowarjo stupachu. S czahow ßo na žerdźach schkity sběhachu, na kotrychž bě czitacž: „Sa republ.", „Pschecziwo reakziji", „Sa prawo ßwobodu", „Pschecziwo naschkarakam skradźneho mordařstwa", a hischcže napißma se ßylnischimi ßłowami běchu czitacž. W swjeßelanskej sahrodźe něhdźe 40 rěcžnikow rěcžesche. Se wjele sakraßnjenych stow tyßaz shromadźenych je jenož mały dźěl ßłowa rěcžnikow saßłyschał. Mjes druhimi něhduschi pruski rataŕski minister Braun praji: „Dźenßa je lud postanył a protestuje pschecziwo bjesměrnej schczuwańzy schowinistiskich a nazionalistiskich elementow, kotrež žaneje samołwitosćże njesnaja. Stacž ßo pschichodnje njeßmě, so kapały němskostatneje wobory pschi reakzionarnych wustupjenjach „Heil dir im Siegeskranz" piskaju, žaneho schkaranja offizěrow schkitanskeje polizije njeßmě ßo wjazy czeřpicž. Justiza njeßmě dale khowanka reakzije wostacž. Ssobustawy mordařskich stronow dyrbja ßo něťko s wyßokich sastojnstwow shubicž, **wulke wucziszczenje dyrbi ßo sapoczecž.** Schtóž je ßrjedu hobrski czah pschiwißowarjow, republiki widźał, dyrbi ßebi rjec, so s najmjeńscha w Prnskej w tukhwilu žanych wuhladow na saßopostajenje monarchije njeje.

Spandawske demonstrazije sa republiku a pschecziwo reakziji ßo popołdnju w 4 hodźinach na torhoschczu srjedź města wotměchu. Dźěłaczerjo po skónczenju dźěła w fabrikach tam pschiczezechu. Nad sozialdemokratami ßo czorno-czeřwjeno-žołte khorhoje smahowachu. Wjele rěcžnikow k shromadźenym rěcžesche. We 5 hodźinach ßo ludowe czrjódy s měrom rosběžachu

W **Lipsku** ßo pschi demonstraziji něhdźe 50 000 woßobow wobdźěli. Wobkhad na drohowej železnizy dwě hodźinje dołho wotpoczowasche. Schěsćž rěcžnikow shromadźenych napomniasche, so bychu skóstniskej reakziji napschecziwo stali.

W **Kielu** ßo něhdźe 20 000 woßobow do czahow ßo sestupawschi po měscže czehnjesche. W **Hamburgu** ßo něhdźe 100 000 wobdźělnikow naliczi. Wschudźe najlěpschi porjad knježesche.

Khowanje Erzbergerowcho czěła.

Erzbergerowe czěło je ßo ßrjedu w Biebrachu khowało. Pohrjebnu rěcž mějesche němski kanzler dr. Wirth. Sa kaschczom dźěchu pódla Erzbergerowcje žony a dweju dźěsczow ßobustawy němskeho knježeřstwa, president němskeho ßejma, sastupjerjo badenskeho a württembergskeho knježeřstwa a wjele tyßaz woßobow.

Nowy prozeß pschecziwo wójnskim winikam w Lipsku.

W prozeßu pschecziwo torpedowanju jendźelskeje hospitalskeje łódźe „Torrington", kotraž je ßo 8. haprleje 1917 s torpedom potepiła, sastupjeř jendźelskeho knježeřstwa wuwjedźe, so łódź s Gibraltara do Barry Road jědźesche a so je jenož jenu kanonu k sakitanju měła. Łódź ßo s torpedom jenož wobschkodźi a ßo njeponuri. Bórsy po tym ßo němski czołm s wody sběhny a do „Torringtona" tsělesche. Kapitan Starkey mużstwam poruczi, ßo do wukhowanskich czołmow

puſchcžicž. Na to dyrbjachu ßo Starkey a mužſtwo ſ wukhowanſkeho cžołma na podmórſki cžołm podacž a ßo na jeho łubi ſeſtupacž. Starkeya poſdžiſcho pſcheßłyſchachu a jeho winowachu, ſo je pirat, Offizěr podmórſkeho cžołma praji, ſo dyrbja ßo mužſtwa „Torringtona“ wo ßwoje ſeživjenje ßami poſtaracž. Němſzy namorjazy ſ wukhowanſkim cžołmom k „Torringtonej dojědžechu a ßo ſ njeho ſ proviantom wrócžichu. Podmórſki cžołm ßo 20 minutow podnuri. Pſchi tym ßo jendželſke mužſtwa, na łubi ſtejaze, wotpławichu a ßo tepichu. Sa tón cžaß njebě žana druha łódž widžecž. Podmórſki cžołm ſkoro zyły džeń w bliſkoſcži tom a ßem jěſdžeſche. Morjo bě ſ měrom a wukhowanſki cžołm w dobrym rjedže. Mjes tym ſo Starkey jako jaty na podmórſkim cžołmje pſchebywaſche, ßo dwě druhej łódži torpedowaſchtej. S mužſtwami podobnje wobkhadžachu. Starkeya do Němſkeje póßłachu. Wot tam ßo wón po ſkónčženju wójny do Jendželſkeje wrócžo roſprawu poda.

Sakaſanje Sedanſkich ßwjedženjow.

Barlinſki provinzialny ſchulſki kollegium je ſakaſał, w ſchulach wopomnjeńſki džeń Sedanſkeje bitwy woßwjecžicž. Tež wojeřſkim towaŕſtwam ßu ßo tajke ßwjedženje ſakaſałe.

Bayerſka pſchecžiwo wukaſam němſkeho knježeŕſtwa.

Nětcžiſche bayerſke knježeŕſtwo ßo k monarchiſtiſkej ſtronje džerži a ßo němſkemu knježeŕſtwu ſpjecžuje. Bayerſka miniſterſka rada je ßo wjazy hodžin ſ wukaſami němſkeho knježeŕſtwa, k ſakitanju republiki wudatymi, ſaběrała. Wjazy miniſtrow ßo pſchecžiwo ſakaſanju now. a pſchecžiwo ſakaſni woſakaſanju noſchenja uniformow wupraji. Nowiny „Völkiſcher Beobachter“ w Mnichowje a „Miesbacher Anzeiger“ ßo njedžiwajzy wukaſa němſkeho knježeŕſtwa dale wudawaja.

Tež ſtrony prawizy w němſkim ßejmje budža pſchecžiwo ſakaſanju džewjecž na prawizy ſtejazych nowin proteſtowacž. Strony prawizy měnja, ſo ßo ſakaſnja nowin njehodži ſ naſtawkami ſałožicž, kotrež ßu ßo do wudacža wutwſacžnych naprawow woſjewiłe. Sa naſtatu ſchkodu chzedža ßebi ſtrony prawizy ſarunanje žadacž. Dale chzedža pſchecžiwo dele torhanju cžornoběło-cžeŕwjenych khorhojow w Potsdamje w pruſkim ßejmje proteſtowacž. We woběmaj ßejmomaj ßo teho dla herjekanſke wurěcžowanje wocžakuje.

Podroženje železniſkich a póſtſkich tariſow.

S Barlina ßo wo wotmyßlenym powyſchenju železniſkich tariſow powě, ſo ßo powyſchenje wo 35—40 prozentow njebudže ſminycž móž. Póſtſke tariſy budža ßo ßamo wo 60—70 prozentow powyſchi dyrbjecž, jeliſo dyrbja ßo wjetſche wudawki ſa mſdu wurunacž. Nowy tarif najſkěrje 1. novembra do mozy ſtupi.

Pólska.

Tajne poßedženje w Hornjej Schleſyſkej.

Dopißowaŕ italſkich nowin „Corriere della Sera“ pſchi ſwjaſku ludow piſche, ſo ßu finanzni ſekretarjo ſwjaſka ludow tajne poßedženje wo ſchleſyſkim praſchenju měli. Po tſihodžinſkim wuradženju ßu ßebi wobdžělnizy ſ cžeßnym ßłowom ſalubili, ſo budža wo wuradženju krucže mjelcžecž. W tajnym poßedženju je ßo pjecža porjad poſtajił, po kotrymž dyrbi rada ſchtwórtk ſjawne poßedženje wo Hornjej Schleſyſkej wotměcž. Hornjoſchleſyſke praſchenje njedyrbi ßo ſ nowa pſchepytacž, abo ßo wurunanje na ſakładže doſtatych podłožkow namakacž. Nuſne budže, Salomonſki wußud wuprajicž. Roſprawjenje wo hornjoſchleſyſkim praſchenju dyrbi ßo ßobuſtawam tych ſtatow dowěricž, kotrež najwyſchſchej radže njepſchißłuſcheja, ſo njebychu roſprawnizy ſ prjedawſchimi jednanjemi ſ pſchedßudkami napjelnjeni byli. Roſprawnizy kommißije bychu po tajkim byli: Hymans ſa Belgiſku, dr. Cunho ſa Braſilſku, Wellington, Koo ſa Chinu a Quinones de Leon ſa Schpaniſku. — „Deutchſe Allgemeine Zeitung“ k temu pſchiſpomni, ſo Němſka Salomonſki wußud, po kotrymž dyrbjała ßo wona Hornjeje Schleſyſkeje wotrjez, njepſchiwoſmje.

Němſzy pſcheradnizy w Katowizach.

Franzowſojo ßu ßrjedu wjecžor w Katowizach pola ſaſtojnika Kellera někotre ſta tſělbow, rucžne granaty, piſtoliſe a maſchinſke tſělby ſebrali. Tele brónje pjecža němſkemu ßebjeſchkitej ßłuſcheja. Jedyn pokupjeny Němz je pjecža brónjowy ſkład pſcheradžił. Někotrych ludži, kotſiž ßu ßo pſchi khowanju brónjow wobdželili, ßu Franzowſojo ſajeli.

General Moulin w Hornjej Schleſyſkej.

Franzowſki general Moulin je wyſchſchi kommando nad ſwjaſkaŕſkimi wojakami w Hornjej Schleſyſkej pſchewſał. Sa njeho je ßo w Hornjej Schleſyſkej nowy ſtab ſe ſwjaſkaŕſkeho wójſka ſeſtajał. General Moulin bě, prjedy hacž je ßo do pohreinſkeho kraja póßłał, kommandeur jeneje tam ſtejazeje diviſije a je ſa cžaß wójny pólſkej Hallerowej armeji pſchißłuſchał.

Wuheŕska.

Ententa chze pſchecžiwo Madžaram ſankzije ſawjeſcž.

Ententa w bližſchim cžaßu madžarſkemu knježeŕſtwu ultimatum pſchepoda, w kotrymž jo namołwja, wjecžornu Wuheŕſku Awſtriſkej pſchepodacž. Je-li ßo to w poſtajenym cžaßu njeſtanje, pak wojazy wulkeje pak maleje ententy wjecžornu Wuheŕſku wobßadža a ſnjeje madžarſkich ſběžkarjow wucžerja. Pódla teho južnoßłowjanſke wójſko Bareńſki wokrjeß ſ nowa wobßadži, kotryž je ßo hakle pſched tydženjom Madžaram pſchepodał. Awſtriſka nochze žanych wojeŕſkich kroczelow cžinicž, ſo by wjecžornu Wuheŕſku do ßwojeje mozy doſtała. Tſecžina kraja je hižo ſ awſtriſkej žandarmeriju wobßadžena, do dalſcheho wojowanja nochze ßo awſtriſka žandarmerija dacž, dokelž nochze ſ Madžarſkej wójnu wjeſcž, ale kraj, kotryž je ßo ſ měrowym ſrěcženjom pſchirjekł, na měrne waſchnje wobßadžicž a ſarjadniſtwo wot ententy pſchewſacž. W Bratißławje ßo dwě cžěſkej diviſiji hotowej džeržitej, ſo byſchtej do wjecžorneje Wuheŕſkeje ſacžahłej.

S Winſkeho Noweho Měſta ßo 1. ſeptembra powě, ſo je awſtriſka žandarmerija St. Margendorf a Siegendorf dobyła a wobßadžiła. Entencžini offizěrojo jako pſchihladowarjo ßobu džěchu. Pola St. Margaretena madžarſke automobile a maſchinſke tſělby widžachu a ßo ſa nimi puſchcžichu. Do Oedenburga je pjecža knježeŕſtwowe wójſko pſchicžahnyło. Pſched měſtom ßo naßypy twarja.

Francowska.

Wobhnadženje wſchitkich wójnſkich jatych w Avignonje.

„Journal des Debats“ powě, ſo je juſtizny miniſter w miniſterſkej radže namjetował, wſchitkich němſkich jatych, kotſiž ßo hiſchcže w Avignonje wrócžo džerža, wobhnadžicž. Miniſterſka rada chze, prjedy hacž ßo roßßudži, ßejmowy juſtizny wubjerk ßłyſchecž.

Jendželska.

Nowe krwawne njeměry w Irſkej.

W Dublinje ßu ßo wutoru w nozy proteſtantſzy a katholſzy wobydlerjo nadpadowali. Proteſtantſzy ſpytachu někotre khěže katholſkeho měſtoweho džěła ſapalicž a rucžne granaty a bomby mjetachu, mjes tym ſo khatolikojo ſ khěžow do nich tſělachu. Polizija ſpyt- najprjódzy ſ panzerowanymi automobilemi a poſdžiſcho ſ tankami wojowarjow džělicž, ſchtož pak ßo ſ wjetſcha njeporadži. Njeměry zyłu nóz trajachu a tež hiſchcže bližſchi džeń njepſcheſtawachu. Njeměry ßu wjele hórſche, dyžli te, kotrež ßu ßo pſched něhdže tſjomi měßazami w Belfaſtu wotměłe.

Amerika.

Němſke wobßedženſtwo w Sjednocženych ſtatach.

Po powjeſcži Reuterez telegrafowaŕnje ſ Washingtona němſke ſamoženje, kotrež je ßo ſa cžaß wójny we Sjednocženych ſtatach ſebrało, 400 milijonow dollarow wucžinja. Po namjecže ſamoženjoweho ſarjadnika dyrbja ßo tele ſamoženjowe hódnoſcže k ſpokojenju amerikanſkich žadanjow pſchecžiwo Němſkej, kotrež woßebje ſ potepjenja „Luſitanie“ a druhich łódžow wukhadžeja, nałožecž. Tele hódnoſcže bychu k ſarunanju žadanjow połnje doßahałe. Kak ßo preſident Harding k tutemu namjetej ſtaji, njeje ſnate. Němzy njebychu po nim ſe ßwojeho ſamoženja w Amerizy nicžo doſtali.

Kapliršo.

Hiſtoriſke powjedańcžko.*

Lěta 1862 a to 20. ſeptembra pſchihna ſ najſpěſchniſchim khwatkom kurěr do khěžoŕſkeho hrodu we Winje. Małemu pólſkemu konjej ſ podkowjow ſchkrě lětachu, a kajku barbu jeho kożmy po prawom mějachu, njebě widžecž, tak wyßoko wot potu jeſchcž na nim ſtejeſche. Swonkownje bě jěſdnik ſapodobny na Madžara abo Polaka. Jeho woblek dopominaſche na wuheŕſku atilu, cžapka pak pſchedſtajeſche Polaka.

Kurěr, ſkocžiwſchi ſ konja, ſtražow ani kedžbu njeměješche, ſaměri ßo runje ke ſkhodam, kotrež do knjeſowych rumow wjedžechu. Tež jemu nichtó njewobaraſche, hacž ſkónczňje w pſchedſtwach komornik. „Nětkole ja dyrbju k jeho khěžorſkej miłoſcži. — Sa wokomik.“

„Něwěrno! — Jeho khěžorſka Miłoſcž je ßo runje ſa blido k wobjedu podała.“

„A ja dyrbju!“

Póßelnik ſadupny ſ nohu, ſo wotroha ſabrincža.

„Jeho Miłoſcž khěžor njeje ani khwilki měra pomět wot ſažneho ranja. Tehodla je ßo ſtražam pſchikaſało, ſo nikoho njeßmědža horje puſchcžicž.“

„K Jeho Miłoſcži khěžorej dyrbju bjes komdženja.“ W tym wokomiku ßo wyßoke durje wotewrichu a na prohu ßo njenahladna mužſka poſtawa pokaſa w jednorej cžěrnej ßukni a w cžornych wuſkich ſpanſkich kholowach.

Komornik hnydom wotmjelkny a ßo hłuboko pokłoni. — Póßelnik pak na wojeŕſke waſchnje cžeſcž wopokaſa, ßahny nad wutrobnjom ſa atilu (ßuknju), poſtupi dwě kroczeli do prědka a wucžahny ſe ſpody draſty ſaſyglowany liſt a rjekny:

„Wot reſidenta (wotpóßłanza) Waſcheje khěžorſkeje Miłoſcže we Warſchawje.“

„Ach, knjes Zierowſki — Kajku mi powjeſcž ſcželeſ?“

„Wažne powjeſcže, khěžoŕſka Miłoſcž! — Pſches Pólſku ßym jěchał ſdraſcženy jako Polak, pſches Wuheŕſku jako Wuheŕ — pſches Rakuſku jako poł tamneho a poł teho. — Pſchikaſane mam, ſo mam bjes wotſtorcženja na wotmołwu cžakacž.“

Póßelnik drje němſki rěcžeſche, tola bě ſ kóždeho ßłowa póſnacž, ſo bě wón Polak. Wón tu ſtejeſche ſ runej hłowu horje, pohibowaſche ßo njenuſowanje, a tola na ſdwórliwe waſchnje, ſ teho bě póſnacž, ſo je wón ſemjan, wojak, rjek.

„Twoje mjeno?“

„Damijan Schulmanſki, rytmiſchtr Jeho Miłoſcže pólſkeho krala.“

Polak ßo pokłoni.

„Woſtanjeſch tu do ranja. — Na mojim dworje cži njebudže nicžo pobrachowacž.“

Khěžor, ſtejo na prohu ßwojeje jſtwy, ſ ruku kiwny, nakhili ſ waha hłowu a ſhubi ßo w bližſchich jſtwach.

Cžeſcženy cžitaŕ wěſcže je hnydom ſhódał, ſo bě to khěžor Leopold. Wón bě ſaßłyſchał, ſo ßo pſched durjemi wótſe rěcži, a njekomdžeſche ßo, pohladacž, kajku ma to winu, a pſchekwapi komornika a póßelnika.

Nětko we ßwojej džěłaŕniſkej jſtwi wotewri liſt, kotryž bě wot jeho ſaſtupnika we Warſchawje. Ale hižo, hdyž bě někotre prěnje rjadki cžitał, ſmorſchcži ßo jemu cžoło, kotrež bě hewak ſ wjetſcha hładke. Wobwocži ßo jemu hromadu ſcžahnyſchtej a wobliczo doſta njeſwucženy wuras. Knježerſkej wobej ruzy dyrkotaſchtej, ſo móžeſche lědma liſt w nimaj dodžeržecž. A lědma bě ſpodžiwnu roſprawu docžitał, ſaſwoni wótrje ſe ßlěbornym ſwónczkom: We durjach ßo hnydom pokaſa ſtaroſcžiwje ſcžeßana komornikowa hłowa.

„Kaplirſcho! — Hnydom ßem! Komornik khwataſche po ſkhodach dele, mjes ſubami ſaſyncža něſchto, ſchtož njebě jara polěkowaze. Wón bě jedyn ſ tych, kotſiž pola khěžora rady njewidžachu runowonſke cžěſke wobliczа a kotrychž ſwuki njeſwucženych mjenow ranjachu. A kak hakle bě jim potom, hdyž dyrbjeſche khěžor pola cžěſkich knjeſow radu w najważniſchich naležnoſcžach pytacž — hdyž ßej jich ßłužbu žadaſche k najwobcžežniſchim póßelſtwam! — Wěſo ſ zyłeje cžěſkeje ßławy bě tehdom jeno hiſchcže ſcžiń ſbył, ale na khorhojach wójſka ßo hiſchcže pſchezo cžěſki law ſ dwěmaj wopuſchomaj ſmahowaſche. Jeho rucže bě wſchak ſ rědka ßłyſchecž — prjedyſcheje mozy njeměješche — tola wón hiſchcže ſatraſcheſche, ſo zuſym druhdy wuſchi ſaſtupowaſchtej. (Pokracžowanje).

* L. 1683 ležachu Turkojo pſched Winom a bě ſtrach, ſo jón dobudu. Woßebje pólſkemu kralej Sobieſkemu a cžěſkemu wjednikej Koplirſchej ßo radži, jich wotehnacž.

Ze Serbow.

W **Budyſchinje**, 2. ſeptembra 1921.

— **Temperatura** w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej dróſy, ſchtwórtk 31 ſtopnjow czoploty po Celſiju, w nozy k pjatkej 14 ſtopnjow. Barometer ſchtwórtk wjecżor 742 a pjatk rano 740 pokaſowaſche. Wuhlady na wjedro: Rjane, pſchi wjeczornym wětrje pokhilnoſcż k deſchczej.

— **Rosprawa polizije.** Na Käublerſkej dróſy pſchi „krónprynzu“ je ßo 1. ſeptembra wjecżor jěſdne kolo kradlo. — Dale je ßo jene kolo na hornczeřſkej haßy kradło, kotrež je pſchi jenym woſu ſtało. Wono bě 600 hriwnow hódne. Koło mějeſche wyßoki twař. — Dla jěſdženja bjes ßwězy někotrych koleßarjow je dźěla pokhoſtachu a ſ dźěła wobſkorźichu.

— **Wurjadne naturſke ſjewjenje** lětuſcha horzota a ßuchota pſchinjeße. S Wóßlinka pißaja, ſo tam jena jablucżina, kotraž je hižo ſeſchczipana, lětßa druhi ras kczěje. Tež pola Bórka je pjecża jena jablucżina druhi ras kczěła. Tež pola kruſchwow je ßo wobkedźbowało, ſo njepſcheſtawajo kczějachu, hacżrunjež běchu płody hižo nimale doroſczene. S Halſchtrowa pißaja, ſo w tamniſchich lěßach holanſke jahodki lětßa druhi ras kczěja. Sſměli tak kónz ſeptembra ſaßo czerſtwe holanſke jahodki wocżakowacż.

S **Hornjeho Wujeſda.** Póndźelu popołdnju je ßo tu fařſka bróženi wotpaliła. Schkodu maja woßebje mali ludźo, kotſiž tam ßyno, žito a ßłomu khowaju. Sſußodne wohnjowe wobory běchu na haſchenje pſchijěle.

S **Lubija.** Pſchichodnu njedźelu budźe tu we Janſkej zyrkwi ßerbſka ſpowjedź a Boža ßlužba. K. farař Mróſak-Ketliczanſki prědujе. Lubijſzy Sſerbjo ßo wutrobnje pſcheproſchuja.

S **Narcza** pola Wojerez. Kaž ßłyſchimy bě ßo tu ſańdźeny ſchtwórtk ſjawna ßerbſka ſhromadźiſna powołała, na kotrejž k. Hładki ſ Budyſchina rěcžeſche. Wón pokaſowaſche we ßwojej rěczi na czaß, w kotrymž ßmy žiwi, wo dotalnych wuſpěchach naſcheho narodneho hibanja, woßebje pak wo ßerbſkich towařſtwach a jich ſkutkoanju. Shromadźiſna běſche derje wopytana. Sſamo ſe ßußodnych wßow běchu pſchipoßłucharjo pſchikhwatali. Tola pola naß je ſajim ſa towařſchnoſcż a ſzyła pſcheſjednoſcż pſchezo jara ßłaby był a hiſchcże dźenßa je. Dokelž ſwjetſcha kóždy rady, pſchi kajkimžkuli praſchenju, ßwoju ßamßnu ſchcżežku khodźi. Tež wo założenju ßerbſkeho towařſtwo je ßo tu hižo we ßwojim czaßu wjazy krócż rěcžało, k wuſpěchej pak hacż dotal hiſchcże dowjedło njebě. Na to pak, ſchtož móžemy ſ wjeßełoſcżu witacż, ßo ſańdźeny ſchtwórtk po dlěſchim czakanju a rosrěcženju ßerbſke towařſtwo po žadanju wſchěch ſałoži. Sa pſchedßydu ßo žiwnoſcżeř k. Jan Mjetaſch wuſwoli, ſa pokładnika k. Krawz a ſa pißmawjedźerja k. Kowark. Sa dirigentu, ſchtož je tež woßebje jara nuſne, ſa naſche towařſtwo, bu k. kantor Nuglich wuſwoleny, kotryž je tuto wažne ſaſtojnſtwo w towařſtwje ſ luboſcżu pſchiwſał. Tak je nowe towařſtwo do žiwjenja ſtupiło a móže ßo roswiwacż Bohu k cžeſcżi a Sſerbam k wužitku. — Schtož pſchinoſchki a mjeno naſtupa, ßo pſchi bližej ſhromadźiſnje ſrjaduje. Najſkerſcho budźe tute towařſtwo prěnja „Nadźija“ na pruſkej ſemi. Licžba ßobuſtawow je hižo khětro ßylna a dale roſcže. D.

S **Zybalnje.** Naſche nowe worzlowe ſwony na ais cis e hłoßowane něťko bórſy doſtanjemy. Swonowy ſtół je hižo natwarjeny. — Se ßuchotu ßu tu daloke pſcheſtrěne běrniſchczow wuſkhłe a jara mało wunoſchka dawaja. Tež na běrny, kotrež běchu hiſchcże, ſelene, je poßledni deſchczik njepſchihódnje ſkutkował, dokelž młode běrny ſaßo nowe ſelo czěrja.

S **Lubnjowa.** We Tarpach je ßo nutskamanje ſkucžiło. Njeſamožitemu mužej je tam paduch kißale ſaßlužene 400 hriwnow pokradnył, kaž tež dwě nalutowanſkej knižzy. Dokelž ßu ßo paduſchſtwa hnydom dohladali, móžachu nalutowanſkej knižzy ſatwrjecż a tak na nje ſapołožene pjenjeſy wukhowacż. Wjeßni ludźo maja huſto pjenjeſy doma ležo. Tutón pad ſaßo wucži, kak njeroſomnje to je. Tak ßo niž jenož dań ſhubi, ně, tež na pokładnizach pjenjeſy pobrachuja a ſtat dyrbi pſchezo wjazy papjerjanych pjenjes czíſchczecż. S tym pak pjenjeſy pſchezo bóle na hódnoſcżi poſhubjuja. Czim bóle pak hódnoſcż pjenjes ſpaduje, czim wjetſcha je drohota.

S **Trjebulow.** Wulki wohen tu na njewujaßnjene waſchnje na Henczelez rěſaku a drjewowym ſkładźe. wudyri. Rěſak a ſkład ſtaj ßo nimale docžiſta wotpaliłoj. Domſke je ſtejo woſtało. Schkoda ßo na wjele ſtow tyßaz hriwnow wobliczа.

S **Kingsbórka.** W Měſchku ßo tele dny wobźaromne njeßbože ſta. Někotſi mjedźwjedźerjo tam pſchebywachu. Jeneho wulkeho mjedźwjedźa mějachu we lěhwje ſa wóſne koło pſchiwjaſaneho. Woſpjet bě wobßedźeřka mjedźwjedźa dźěcżi warnowała, jemu ßo bližicż. Njedźiwajzy teho bě ßo ſkocżecżu poradźiło, 10lětnu Stierez holcžku ſ pazu ſhrabnycż a k ſemi ßbicż. Roscżercżenemu mjedźwjedźej ßo poradźi, noßowu rynku a pranz wottorhnycż. Wón wbohe dźěcżo na žaloſtne waſchnje roskhartowa, rosdrě jemu wutrobnjo, ſo płuza ßwobodne ležachu, tež jemu ſtawy a rjebła ſeſłama. Dźěcżo je tak ſtraſchnje ſranjene, ſo lědma pſchi žiwjenju woſtanje. Wobßedźeřka mjedźwjedźa hnydom pſchiſkocži, ale tež tutu mjedźwjedź ſlě ſkußa.

Swjatok so zwoni.

Měr we wutrobje je najwjetſche bohatſtwo. Njech tež ßylne wichory pſches ßwět ſchumja a howrja, njech njewjedro ſakhadźa a traſchi. Schtóž ma měr we ßwojej wutrobje, teho niczo njeſatraſchi. Wón njemyleny dale dźěła na tym měſtnje, hdźež je poſtajeny, abo w tym dźěle, kotrež je ßebi ßam ſa nadawk ßwojeho žiwjenja ſcžinił a kotryž ſ wocžow njepuſchcži.

Přilopk.

* (S ß r ě d k p ſ ch e t k h i p o l a p ß o w.) Schtóž ma pßa, dyrbi tež na to dźeržecż, ſo jeho tkhi njeježerni. Lohki ßrědk, jemu wſchu njerodź ſahnacż, je kreolin, kotryž je w drogowujach a haptykach doſtacż. Někotre kapki ßo do wody dadźa, tak ſo je woda mlokojta a ſ tym ßo poß woſpjet derje narybuje, tak wón nſchu njerodź wotbudźe.

* (W o b ſch u d ź e ř.) Na pſchezo nowe leſcże jebazy, kotſiž chzedźa pſchijomnje žiwi bycż, pſchińdu. Tak jena ſchwedſka nowina piſche: W Liſtualu ras do dwórniſchczoweho hotela „kavalěr“ jako hoſcż pſchińdźe a ßebi jara dobry wobjed ſkaſa, daiche ßebi jón derje ßłodźicż a nadobo ſe ſpodźiwanjom a rosrhorjenjom w jědźi ſchkleńzowe czrjopy „wußlědźi“. Wyſchſchi pincżnik pſchińdźe, ſpóſna ſchkleńzowe czrjopy w jědźi a praji, ſo w tym padźe hóſcż wěſo ſapłacżicż njetrjeba. K ſpodźiwanju pak měješche tutón hóſcż tajku njehodu tež w druhich hoſcżenzach a pſchezo ßo jemu poradźi, hotel bjes ſapłacżenja jědźe wopuſchczicż, hdyž běſchtaj jeho prjedy wyſchſchi pincżnik a hoſcżenzar jara ſdwórliwje wo wodacże proßyłoj. Hacż bě ßo něťko ta wěz rosnjeßła abo by ßo jedyn wyſchſchi pincżnik njedowěriwy ſcžinił, ſ krótka, jako woßebny hóſcż ſaßo do jeneho hoſcżenza pſchińdźe a ßebi dobry wobjed ſkaſa, dha wyſchſchi pincżnik wobſamkny, detektiva hracż. To ßo jemu ſ wulkim wuſpěchom poradźicż. Hdyž bě hóſcż tſi ſchtwórcziny wobjeda ſ dobrym apetitom ſjědł, ßo wón ſe ßwojej pjenježnej móſchnju paraſche a jako wyſchſchi pincżnik ju jemu wuhrabny, namaka we njej derjeſrjadowany ſkład ſchkleńcżanych czrjopow wſchěch wulkoſcżow. Kak je ta wěz wotběžała, móže drje ßebi kóždy myßlicż. „Schkleńcżane“ jebanſtwo hoſcża ßu bórſy „pſchewidźeli“.

* **Dźiwja hońtwa ſa automobilowym rubježnikom.** S njewſchědnej njehańbitoſcżu wuwjedźenym rubježnym nadpadom na jeneho automobilnika ßo Barlinſka kriminalna polizija ſaběra. Sſobotu rano w pjeczich jedyn muž w Friedenawje jenu automobilnu drózku ſadźerža a ßlubi automobilnikej woßebje wulke myto, dowjeſe-li jeho hacż do Wannſee. Duzy po pucżu automobilnika woſpjet namołwjeſche ſaſtacż. Po tſecżim ſaſtacżu bě to automobilnikej podhladne. Pſchi Zehlendorfſkim pſchekhodźe ſaßo ſaſtacż da. Lědma bě automobilnik motor ſaſtajił, zuſy na njeho ſkocżi, ſe želeſom do njeho pjerjeſche a jeho bjesßwědomiteho a ſ kwrju polateho do pſchěrowa czißny. Skocżi na automobil a jón ſawrócziwſchi wotjědźe w dźiwim ſkoku do Barlina. Sranjeny w bliſkoſcżi dźělazych dźělacżerjow dowola, kotſiž to hnydom poliziji woſjewichu a tuta telefoniſzy do wſchěch ſtron powjeſcże wo nadpadźe roſeßła. Na wſchě pſchikhody do Barlina ßo pěſche a koleßařſke patrouille ſtajichu a wobkhad automobilow ſawrjechu. Słóſtnik pak bě hižo do měſta nuts był. Koleßarjo jeho pytnychu a ßo ſa nim puſcheżichu. Dźiwja hóńtwa ßo něťko ſapocża. Skóncžnje bě rubježnik koleßowazym ſaſtojnikam tak wjele doprědka, ſo móžeſche njewidźany ſaſtacż, wotſkocżicż a na dróhowu želeſnizu ſkocżicż a czeknycż. Jako ſaſtojnizy k automobilej pſchijědźechu, njemóžachu wjezy ſhonicż, po kajkej czarje je rubježnik wotjěł. Kriminalna polizija pak je jemu hižo ſa pjatami a drje jeho bórſy doßahnje.

* **Rubježny nadpad.** W Helmſtedtu pjecż wobronjenych rubježnikow póſt nadpadźe. Jako jich ſaſtojnizy pytnychu, woni czeknychu. Dweju ßu ſajeli.

* **Woheń.** W Alberoda pola Schwarzenberga ßo kublerjej Trollej bróženi wotpali. Pſchi tym ßo zyłe žně, ratařſke maſchiny a grat a ſa 60000 hriwnow deſkow ſpali. Woheń je ſłóſtniſka ruka ſałožiła.

* **Hnujaze ſaßowidźenje.** S kajkaj pſchiwißnoſcżu a luboſcżu ßamo rubježne ſwěrjata na ßwojich wothladarjach wißaja, wo tym ßwědczeſche hnujaze ſaßowidźenje mjes lawami a jich prjedawſchimi wothladowarjemi w zirkußu Sarraßani w Lipſku. Pſched dlěſchim czaßu je zirkuß někotre lawy doſtał, wſcho ſkocżata, kotrež běchu ßo w zirkußu narodźiłe, ßo wothladowałe a prěni czaß ßwojeje młodoſcże we Lipſcżanſkej zoologiſkej ſahrodźe pſchebyłe. Tele dny dr. Gelbing, wyſchſchi wothladowař Fiſcher a knj. Elſa Barez ßwojich prjedawſchich hajeńkow wopytachu. Hnujaze bě wohladacż, kak ſwěrjata, hdyž hłoßy ßwojich prjedawſchich wothladowarjow a hajerjow wußłyſchachu, poſkocżichu a wjeßele w klětzy tam a ßem běhachu. Lawy něťko ſ klětki won puſcheżichu, wone wokolo ßwojich prjedawſchich wothladowarjow ſkakachu, dachu ßo majkacż a placacż. Woßebje mužſki law Rolf pleńcżeſche ßo po ßwojim waſchnju, ſ tym, ſo ßwojich dobrocżelow wokolo ſchije bjerjeſche a jim wobliczo liſaſche. Pſchihladowarjo połni ſtracha wobkedźbowachu, kak ßylny Rolf mału ſchikwanu knježnu Barez tak horliwje a wjeßele wobjimowaſche, ſo móžeſche ßo tuta lědma dowobaracż. — Dobre wocżehnjenje njeße dobre płody.

* **Marmor namakali.** W Großkunzendorfje we Nyßynym wokrjeßu ßu nimo běleho a namódreho marmora, kotryž ßo tam hižo lěta dołho łama, něťko tež žołty marmor namakali. Pſchi polěrowanju ßo na nim wubjerny błyſchcż dozpi. Wón ma rjanu ſłotožołtu barbu, kotraž je ſ czornymi žiłami pſcheczehnjena.

Cyrkwinske powěsće.

S Budyſchina.

W Michalſkej zyrkwi ſměje 15. njedź. po ßwj. Trojizy jako n a ž n j o w y m d ź a k n y m ß w j e d ź e n j u rano w 7 hodź. farař Räda ßerbſku ſpowjedź a ßwj. wotkaſanje, we 8 hodź. duchowny Tyſcheř ßerbſku a ½10 hodź. němſku Božu ßlužbu, ¾11 hodź. farař Räda dźěcżikemſchenje. Kollekta ſa pocżeſcżowanje we wójnje padnjenych ſ woßady w zyrkwi. Pop. ½5 hodź. ſpowjedź a ßwj. wotkaſanje we wokrjeßnym wuſtawje na Židowje: farař Räda. Tydźeńſke ſaſtojnſke dźěła ſměje faraŕ Räda.

Semrěcżi: 31. 8. Hana rodź. Wagnerez, Jana Hentſchela w Dobruſchi, mandźelſka, rentudoſtawařka tam, 64 l. 8 m. 16 dnj. — 25. 8. Hana Kryſtijana ſwud. Wobſtowa rodź. Schierzez ſ Delnjeje Wjaſonzy, 63 l. 8 m. 23 dnj.

S Khwacżiz.

15. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. němſka ſpowjedź, we 8 hodź. němſke a w 10 hodź. ßerbſke kemſchenje.

S Lupoje.

15. njedź. po ßwj. Trojizy dop. we 8 hodź. ßerbſka a ½10 hodź. němſka Boža ßlužba.

S Bukez.

15. njedź. po ßwj. Trojizy rano ½7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſka a ½10 hodź. němſka Boža ßlužba.

Khowani: Curt Oſkar, mandź. ßyn Pawoła Oſkara Schuberta, pohoncża we Luſku, 3 m. 9 dnj. ſtary. — Morwonar. mandź. ßynk Ernſta Bohnwěra Běrki, pom. želeſn. dohladowarja w Koporzach. — Marczin Mättig, młynk w Pomorzach, 36 l. 4 m. 13 dnj. ſtary.

S Maleſchez.

15. njedź. po ßwj. Trojizy. ž n j o w y d ź a k n y ß w j e d ź e ń.

Hamtske wozjewjewjenja z Wojerec

Sonderausgabe von amerikaniſchem Weizenmehl und von Weizengrieß.

Auf den für die Zeit vom 5. September bis 25. September 1921 giltigen Brotkartenwochenabſchnitt für Erwachſene und für Kinder werden außer der üblichen Wochenmenge an Brot oder Mehl 1½ Pfd. amerikaniſches Weizenmehl und 100 Gr. Weizengrieß durch die Bäckereien und Mehlhändler zur Ausgabe gelangen. Der Preis für das amerikaniſche Weizenmehl beträgt 3,65 Mk. je Pfund und für den Weizengrieß 2 Mk. je Pfund.

Hoyerswerda, den 30. Auguſt 1921.

Der Vorſitzende des Kreisausſchuſſes.
Dr. L e n o i r.

Die **Ueberlandzentralen** ſind durch den Waſſermangel in den Talſperren vielfach genötigt, die Zuteilung des elektriſchen Stromes zu beſchränken. Gewerbliche Betriebe haben deshalb Nachtarbeit eingeführt. Ich weiſe darauf hin, daß Nachtarbeit für Arbeiterinnen und in Bäckereien nur nach Genehmigung durch den zuſtändigen Gewerberat oder den Regierungspräſidenten (Demobilmachungskommiſſar) zuläſſig iſt. Etwa ausſtehende Anträge ſind ungeſäumt zu ſtellen. Für Arbeiter unter 16 Jahren wird keine Erlaubnis erteilt.

Hoyerswerda, den 29. Auguſt 1921.

Der Landrat.

Serbska ludowa banka, podźělne towařstwo

w Budyšinje (při hosćeńcu „běły kóń“)

Wuwjedźuje wšě bankowske dźěła, bjerje pjenjezy za najlěpšu dań

po žadanju

k wšědnemu wužiwanju abo z wupowjedźenjom.

Požčuje pjenjezy nanajlěpje. — Přepokazuje pjenjezy na wšě města łukraja a wukraja.

Khowa a zarjaduje wšě wažne papjery na najsprawnišo a darmo.

Hosćenc „Běły Kóń“

Hosćenc prěnjeje rjadownje
mějećel Curt Lange
w Budyšinje
na zwonkownej lawskej hasy

Poruča so wšěm Serbam a přećelam Serbow. Jara spodobne a přijomne přebywanje. Dobre jěsć a pić po znatym wurjadnym wašnju.
Wšě wina w najwjetšim wubjerku.

Kóždu njedźelu koncert

Mojemu cześćenemu wotběrařstwu s tutym wobjewjom, so moje ćiemschego s wurěźnymi tworami sobotu wjazy na hłownym torhoschću njeje, ale

psched bohatymi wrotami

Sa dotal mi spožćene dowěrjenje so djakuju proschu, mi je tež dale wobkowaćź.

Hedwig Hahn
na hornčerjiźkej hazy čźišło 23, I.

Bjes konkurenzy tunjo,

njedźiwajcy so powjichajcych płaćźinow, poruczam hacź na dalsche mužaze tkaniny Ia kwalitu, běła njewjesćźinsta a blujowa źida, źidźany rips sa mantle, łosumy a łukaje na dróhu a do towařstwa, čźornu źidźany damast sa serbske jaki, płatowe a balmjane twory.

Martha Hüttig w Budyšinje, na lawiśkrjebjach 4 II.

Pschedawanśe dwu kóżdu sćrjedu pjatk a sobotu. Mužaze wobleku so po žadanju pola wustojnych Winłkich kawzow sešćitja, kotrež derje hodźa a so wěschoje shotuja.

Sserbjo!

Kupujcje twory a potrjebu jenož pola Sserbow. Podpjeracje s tym swoju narodnosć.

Poruczam

nowe a trjebane plyschowe soły, tkaninowe soły, drastowe khamory, vertiki dźělanske tholowy, lozowe schaty, płachty a swjerschniki, wobleki, ulstry, jonjazu drastu, nowe a trjebane mužaze a jonjaze wobucje, schórnje, gramofony, czaźniki a wschelake druhe wěźy.

Schtož nimam, spěšnje wobstaram.

Max Wenzel

kupowanska a pschedawanska zentrala
w Budyschinje, hornčerjiźka hazy 29 II

Rěču serbśki! Rěču serbśki!

S pschihódnych nutskupowanja jara ponižene płaćźiny.

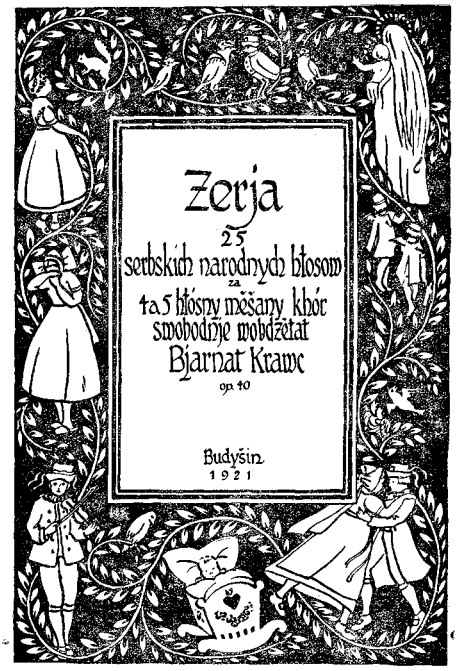

Za 7 brjownow dostać w Smolerjec knihaćźi w Serbskim Domje w Budyšinje

Dobre a tunje wobuće předawa

A. PECH, při mjasowych jědkach čislo 8

Wuporjedźenje wobuća spěšnje, derje a tunjo

Młódźicha porjadna

służobna holza

so do dobrego domu s dobrym wobsłužom so hórsy pita w Budyschinje na Wettinskej dróhu čź. 18 I

Młodźi měrjazy

evangelscy Serbjo

kiž su swobodni a su we Swjatego ducha pohnućeni cinja we Kaćesowej winicy we Sserbach służowaćź, čźiłi swoje mjeno we wudawarni Serb. Now. spodać.

Jědźnu a słótnu sel a czerwjeny dźerźel

pschedawa

a źito, běrny a słomu kupuje

Paul Bennewitz
w Budyschinje — Telefon 76

Poruczam:

Ia. swinjaze trjebleschka,

Ia. swinj. pleza,

samoźuschene pt. **14.50** hr.

swinjazy schmalz

a **margarinu,**

howjase mjaso a jatr. kolbasu

w tyšach po dnjowych płaćźinach.

Pawoł Nowak

na schulśkej hazy
(pschi lawśkej wěźi).

Wolije a tuki

sa maschiny, motory, zentrifugi, kola, automobile

Stauffersći, kozowy a wołsowy mas

po najtuńśćich dnjowych płaćźinach

Handelsgesellschaft „Merkur“ m. b. H., Bautzen

na kamjentnej hazy čźišło 9 (Wettinśći dwór)

Wuschitwanje kromow

(Hohlsaum-Näherei)

na sserbskej hazy čź. 1 II n. l.

Najtuńśche płaćźiny!
Najśpěśńiśche shotowanje!

Sukknjowe wobleki

(Gehrock-Anzüge)

s najśćipśćich tkaninow po jara tunich płaćźinach, tehorunja **tkaninowe wobleki** w najnowśćich formach poruca

Max Wenzel kupowanska a pschedawanska zentrala
na hornčerjiźkej hazy čźišło 29.

Nedźelu hacź do 12 hodź k rěčam.

Pschedawam

ratarśke maschiny

wśćech druźin.

G. Bitterlich we Łusku Telefon hamt Wósporł čź. 76

Sserbja, kupujcje jenož pola tych, kotźiž so Wam we „Sserbśk. Nowinach“ poruczeja a powolajcje so pschi kupowanju na nawěschtki w „Sserbśkich Nowinach“

Létnik 80 Budyšin, sobotu 3. septembra 1921. Číslo 204

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamolwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a čišći Smolerjec knihićišćerńja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarńja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjezkow. Wobdźěłuje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobliczeja. Rabat so po tarifje dawa.

Onjownica.

Sobota, 3. późnjeńca.

Serapije, knježny.

1869 wotjedźe 55 Serbow z Turja, Mochoła, Duboho pod Janom Nowakom na płachtatej łódźi Weser a 62 Serbow z Rakojd na parnej łódźi Galveston do Texasa.

† 1909 měsćanski wučeř Adolf Sommer w Budyšinje, njespróceny wojowař za Serbowstwo.

O statoko, mój wótcowski,
Će zrudnje wopłakuju,
Prječ čahnyć mam ze znatymi
A zrudnosć wulku čuju.
Wšo wjesele mi zašło je,
Mje křewić wjacy njemóža.
O božemje, wy róžički,
Kiž sadźach w Božim mjenje,
Nětk kéějeće kaž hwězdźički,
Sće moje zwjeselenje.
Mi z domowiny znošujće
Do cuzby swoje strowjenje.

Serbske Nowiny 1863.

Komuž chce na prěki hić, tón kermušnu sobotu skhorje. Přisłowo.

Njedźelu, 4. późnjeńca.

Rozalije Palermskeje.

† 1794 Hana Marja Pětrkowa, rodźena Gelanskec, dźowka Handrija Gelanskeho, kiž italscy a francowscy rěčeše, mandźelsku herca we Hodźiju.

† 1905 Mjertyn Móń, profesor w Eislebenje, serbski spisowaćel.

Wrjós, wrjós, wrjós
Wrjós na holi kéěje
Zahroda so
Z nalikami směje.
Wrjós, wrjós, wrjós
Wowki rady maja
Naliki te
Za mnje zakćěwaja. H. Zejleř.

Kopyto přětraje łewca. Přisłowo.

Štož meja za naléće — ma september być za nazymu. Přisłowo.

Towarstwowski powěstnik.

Spěw. tow. „Radosć" w Bukecach změje přichodnu srjedu wječor we 8 hodź. spěwanje Spěwnik sobu přinjesć!

Spěw. tow. „Sołobik" w Sowrjecach změje přichodnu wutoru 6. sept. wječor we 8 hodź. spěwanje. Přińdźće wšitcy!

Swětne podawki.

Němska.

Wojsewjenje sakskeho knježerstwa.

Sakske knježerstwo je s wojsewjenjom wukasej němskeho presidenta wo naprawach k schkitanju republiki pschihłosowało. W nim so praji, so je so wukas wudał, dokelž antirepublikanske kruhi pschećiwo republiźy schkaraja. Tale schkarańza je s politiskimi mordarstwami, na pošled se słónzowanjom Erzbergera wuras namakała. W formje wojeńsko-nazionalistiskich zwjedźenjow so monarchistiska agitazija s demonstrativnym wusdźěhnjenjom čorno-běło-čerwjenych barbow po zyłej Němskej mjenje abo bóle wjedźe. Potpohlad a organizazija tychle agitazijow njehodźa so pschepósnać. Němske knježerstwo chce tejle agitazji ze spomnjenym wukasom a dalschimi naprawami na pschećo stupić. W namołwjenju zběhi wono žada so bychu organy Němskeje a krajow jo podpjerałe.

Sakske knježerstwo je swólniwe, so po tymle napominanju złožować. Wono je zběhi wědome, so so wotpohlad jenož dospije, hdyž so naprawy rasnje pschewjeduja. Wšěhe polizajske wyschnosće, na to so poczahowaze wukasanja dostanu. Wot sastojnikow so bjes wuměnjenja žada, so woni sakske knježerstwo w prózowanju, republikansko-demokratiske pschipraweja schkitać a dale spěchować, podpjeraju a wšěhe naprawy, z tejele pschićinu wudate, spěchnje a skutkniwje pschewjedu. Sastojnikam a pschistajenym, kotřiž to nochcedźa, so pschewostaji, so bychu z teho sćěhnyli za sebje wotwodźili.

Regimentske zwjedźenje so sakasałe.

Sakske ministerstwo snutskownych naležnosćow je polizajskim wyschnosćam poručiło, so dyrbja na podłožu § 4 wukasa němskeho presidenta z 29. augusta hacź na dalsche wojeńske nazionalistiske zwjedźenje, wosebje regimentske zwjedźenje, sakasać.

Prynz Eitel Bjedrich na regimentskim zwjedźenju w Potsdamje.

Tón samy dźeń, na kotrymž je so wukas němskeho presidenta pschećiwo schkarakam najwonkownischeje prawizy a lěwizy wudał, su w Potsdamje regimentsti zwjedźeń se zobusłutkowanjom niz jenož prynzow něhduscheho khěžorskeho doma, ale tež mužźiwow republikanskeje němsko-statneje wobory wotměli. Wo tym so zhłědowaze pische: Něhdyšći oficiřrojo 1. gardźiněho regimenta pondźelu popołdnju na tśělniku pola Bornstedta „St. Quentinski zwjedźeń" z tśělenjom do worjoła zwjeczachu. Sstwjedźeń so po swuczenej formje kaž do wójny wotmě. Prěnja kompagnija němskostatneho woborneho regimenta cźiłło 9 bě so jako cźełna kompagnija sestupała, po kotrejež fronty prynz Eitel Bjedrich krocźesche. Pódla njeho běchu jeho žona a prynzojo Oskar, August Wilhelm a kronprynzowe dźěći pschitomni. Kapała hudźby němskostatneje wobory pschi tśělenju piskaše.

Erzbergerowych mordarjow hischcze njejźu wuhłědźili.

W Tübingenje su jenemu studenta sajeli, kotryž je pjecza w cźaju, hdyž su Erzbergera sajeli, we blischosći Griesbacha pschebywał. Pola njeho su dwaj revolwraj namakali. Jemu pak njejźu móhli žaneje winy dopokasać. Duž budźa jeho dyrbjeć sašo puschćić. Nowych śłědow w Griesbachu a wokolnosći njemóža namakać. Duž so wotdźělenje kriminalneje polizije, kotrež bě so z Barlina do Griesbacha pósłało, zhobotu do Barlina wróći.

Tež něhdyschi khorhojnik z Hirschfeld, kotryž je prěni mordarski nadpad na Erzbergera złućił, njesda so mordař być. Wón je pjecza dopokasać mohł, so na dnju, na kotrymž su Erzbergera słónzowali, njeje Kalmbach wopuschćił, hdyž tehdy pola snatych pschebywasche.

Sozialdemokratojo pjecza do pruskeho ministerstwa zastupja.

Pruske krajne ministerstwo so pjecza pschetwori. Sozialdemokratojo su so knježerstwowej stronje pjecza zbližili. Duž je móžno, so so nětkotre městna we pruskim ministerstwje se zastupjerjemi sozialdemokratije wobsadźa.

Demonstrazija pschećiwo wobrazam něhdyschego khěžora.

W Speyeru su źrjedu pschi demonstrazji pschećiwo agitaziji monarchistiskich stronow demonstrantojo do knježerstwowego twarjenja pschischli a so do tamnischich sastojnikow dali. Demonstrantojo se zwonka z jsiwu do jsiwy cźahnychu a tam namakane wobrazy a busty monarchow na dróhu a do dwora smjetachu.

Tež w **Heidelbergu** su wobrazy a busty něhdyschego khěžora z radnicy wućźiknyli. Potom demonstrantojo po měsće cźahajo wopony a schkity dwórskich liefrantow rosbichu. Tež spytachu jatych z jastwow wuźwobodźić. Schkitanska polizija pak njeměrnikow rosehna.

Kommunistiske demonstrazije w Barlinje sa njedźelu pschipowjedźene.

Kommunistojo słónzowanje Erzbergera sa swoje wotmyślenja wuwuźiwaju. Woni na njedźelu 4. septembra k hromadnym demonstrazijam proletariata pschećiwo słónzowanju Erzbergera a sa wuwolanje němskeje republiki radow namołwjeja. Radikalne dźěłanske rady Wulkobarlina su wobsamkle, so pschi demonstrazijach wobdźělić.

„Berliner Lokal-Anzeiger" a „Tag" so sakasałoj.

Němske ministerstwo snutskownych naležnosćow je na podłožu wukasa němskeho presidenta z 28. aug. „Berliner Lokal-Anzeiger" a „Tag" na cźas 14 dnjow sakasało, dokelž staj wonaj nastawk nowin „Miesbacher Anzeiger" wocźišćeałoj, w kotrymž tele nowiny wukas wuźmješchuja, z kotrymž so jimaj sakasa, na cźas 14 dnjow wuhładźeća němskemu knježerstwu wudma nadawaja.

Monarchistiska Bayerska.

Bayerske knježerstwo je zyle hinašćich politiskich nahladow dyźli němske knježerstwo w Barlinje. Wono nima sa nusne, na prawizy stejaze nowiny sakasać, dokelž pschećiwno němskej republiźy schćěwaju. Wono tež njeje, kaž je so to w Barlinje stało, sakasało, wopomnjenje Sedanskeje bitwy wobźwjećić. Wono je wjele bóle wukas wudało, po kotrymž so sastojnikam dowoleńsa da, so mohli so na Sedanskim zwjedźenju wobdźělić. We wšěch bayerskich schulach su so po knježerstwownym wukasu zwjedźenske akty z pschićinu Sedanskeho dnja wotměłe.

Nadpadne je, so su so manewry Mnichowskeje garnisony na Grafenwöhrskim wojeńskim swuczowanischću do cźasa słónczkłe. Wojazy su so hižo do Mnichowa wórćili. Knježerstwo znadź je potrjeba, jeli so bychu pschiwiźowarjo lewych stron w Mnichowje pschećiwo njemu postanyli.

Sjěd němskonazionalneje strony w Mnichowje.

Třećji sjěd němskonazionalneje strony je so 1. septembra w Mnichowje wotměł. Nadpadne bě, so su so pschi nim tež wukrajni Němzy z Čzech, Awstriskeje, Tyrolskeje, Danskeje a Saarskeje wobdźělili.

Shubjene tajne rozprawy.

Jendźelske zobustawy swjatkařskeje wothłosowanskeje kommisije w Hornjej Schlesyjskej su jara rozhorjene z tym, so je so wulka lićba tajnych rozprawow jendźelskich wotrjeźnych kontrolleurow a Hennekerowego wyschscheho kommanda we połskim sbźěłaćskim hibanju shubiła.

Khěžorowe telegrammy ajylske prawo ranja.

Jendźelske zwonkowne ministerstwo rozwicje politiske krisy w Němskej wótro wobkedźbuja, dokelž swjatkarjam wjele na tym leži, so ko nětcźiske němske knježerstwo njeby wotstraniło. Tehodla je so z hollandskim knježerstwom we telegrammach jednało, kotrež je prjedawschi khěžor njedawno swojim pschiwiźowarjam pósłał. Jendźelske a hollandske knježerstwo měnitej, so khěžor, hdyž tajke telegrammy sćele, swoje ajylske prawo rani. Po sdźělenju hollandskeho połskeho sarjud-

niſtwa budźe hollandſke knježeŕſtwo telegrammowe a telefoniſki wobkhad ſ Doornſkeho hroda, ßydliſchcza pſchedawſcheho khěžora, kedźbliwje kontrollowacź. Jedyn wotpóßłanz hollandſkeho knježeŕſtwa je Wilhelma II. wopytał a jemu ſdźělił, ſo dyrbi ßebi wono žadacź, ſo ßo wón wobkhada ſe ßwojimi pſchiwißowarjemi we Němſkej wostaji. Jeli ſo by ßo hiſchcźe raz wupokazało, ſo je wón ßobuwinowaty na agitaziji, w Němſkej, kotraž ßo na wobnowjenje monarchije měri, dyrbjeli ſwjaſkarjo pſchecźiwo njemu ſakrocźicź.

Sběhnjenje nucźeneho hoſpodaŕſtwa ſ zokorom.

Němſke ſeźiwjeńſke miniſterſtwo je woſjewiło, ſo ßo nucźene hoſpodaŕſtwo ſ zokrom ſ nowych žnjow ſběhnje. Sa zokor starych žnjow (1920) někotre pſchedpißma zokroweho wukaſa jako pſchekhadne postajenja dale wobsteja. W ſwiſku ſe ſběhnjenjom zokroweho nucźeneho hoſpodaŕſtwa tež wukaſ we wobkhodźe ſ zokrowym mjedom a ßłódcźidłami płacźiwoscź ſhubi.

Južnosłowjanska.

Nadpad na južnoßerbſkeho prynza Jurja.

S Belgrada ßo powě, ſo je ßo na prynza Jurja, starſcheho bratra krala Alexandra, na jěſbje do Karlowych Warow nadpad ſpytał. Polizija je nadpadnika, Jakuba Doſta, ſajała.

Jendźelska.

Njeměry w Jrſkej.

Njeměry w Belfaſtu w Jrſkej ßu ßo na zyłe měſto roſchěrike. Srjedu bě najwjazy měſtowych drohow próſdnych luda a klamy běchu ſamknjene. Njepſcheſtawajzy běchu ſalvy tſělbow ßłyſchecź. Kralowſki hoſpital je hižo ſe ſranjenymi pſchepjelnjeny. Duž dyrbi ßo wjele ſranjenych do ſdalenych hoſpitalow dowjeſcź. Wot ßrjedy popołdnju ßu wojazy měſto wobßadźili. Belfaſt ma napohlad woblehnjeneho měſta. Wojeŕſke patrouille we wſchěch měſtowych domach ſa brónjemi a muniziju pytaju.

Wuheŕska.

Wotmyßlenje madźarſkeho pucźa we wjecźornej Wuheŕſkej.

Pod madźarſkei ſpjecźenſy pſchecźiwo pſchepodacźu wjecźorneje Wuheŕſkeje na Awſtriſku ßo wotmyßlenja khowaju, po kotrychž dyrbjeſche ßo Khorla Habsburgſki na madźarſki trón wrócźo ſwołacź, ßo Madźarſka ſ Awſtriſkej ſaßo ſjednocźicź a Słowakſka ßo wot Cźěſkeje wottorhnycź. Tele plany, ſ kotrymiž dyrbjeſche ßo ſtara Awſtriſko-Wuheŕſka ſaßo wobnowicź, ßo pak mydliſnowym pucherjam runaju. Wone ßu ßo wot wſcheho ſpocźatka jako knicźomne wopokaſałe a njehodźa ßo do ſkutka ſtajicź. Wobydleŕſtwo wjecźorneje Wuheŕſkeje njemóže cźaß docźakacź, ſo by ßo wot knježſtwa Madźarow wußwobodźiło. Mužſke wobydleŕſtwo ſ kraja cźěka, ſo by ßo ßłužby w madźarſkim wójſku ſminyło, a nichtón ßebi na to njepomyßli, Khorlu Habsburgſkeho do kraja wrócźo ſwołacź. Sa nawal Madźarow do Słowakſkeje pak je hižo cźěſkoßłowakſke knježeŕſtwo trěbne pſchihoty cźiniło. Wono je ßłowakſko-madźarſke mjeſy ſ wójſkom wobßadźiło, ſo mohli ßo madźarſzy nawalnizy hódnje powitacź.

Wobſtejnoſcźe we wjecźornej Wuheŕſkej, kotraž je ſ madźarſkim wójſkom wobßadźena, ßo dźeń a bóle ſhórſcheja. S Oedenburga je wſcho mužſke wobydleŕſtwo pod 45 lětami roscźěkało, ſo by njetrjebało we madźaŕſkim wójſku ßłužicź. Cźeknjenzy ßo w nozy ſ měſta ſhubja, a lěßy we wokolnoſcźi Oedenburga cźěkańzu połóźeja. Do Winſkeho Noweho Měſta je hižo wjele ſtow cźeknjenzow pſchiſchło. Madźarojo ßu ßo automobilow entencźineje wojeŕſkeje mißije ſmozowali a pſchezo bóle ßebjewědomje wuſtupuja. Woni wßy we wokolnoſcźi Oedenburga wobſtupuja a wſchitkich ſa wójſko khmanych mužſkich wotwjeduja. Jatych awſtriſkich žandarmow ßu w Oedenburgſkich kaſernach nabili a ſkrjudowali.

Wójna w Małej Aſiſkej.

Wulka bitwa pola rěki Sakarija.

Se Smyrny ßo 31. auguſta powě, ſo bitwa pſchi rězy Sakarija dale traje. Turkojo ßu pjecźa ſ Kawkaſa a ſ Ciliziſkeje poßylnjenje doſtałe. Turkowſke wójſko, kotrež pſchi rězy Sakariji ſteji, je pjecźa 60 000 muži ßylne. Wobej ſtronje ſtej pjecźa cźežko ſchkodowałej.

S Athena ßo 1. ſeptembra powjeſcź roſchěrja, ſo Turkojo po ßydomdnjowej bitwje pſchi ßylnje wobtwjerdźenych hórkach na połnóznymaj brjohomaj rěkow Goeka a Kairadźijo po zyłej cźarje wrócźo du. Grichiſke wójſko je ßo ſa nimi puſchcźiło.

Potłócźenje indiſkeho ſběžka.

„Daily Telegraph" ſ Kalkuta powě, ſo je ßo ſběžk Moplahow potłócźił. Moplahojo ßu cźežko ſchkodowali, wjele ſběžkarjow je ſajatych. Dźěl ſběžkaŕſkich Moplahow, kotſiž ßu mohamedanojo, je ßo w Tirurangabi do tamniſcheje moſcheje wukhował, kotraž je ßo wobtwjerdźiła. So by ßo wona ſ kſejpſchelecźom njewotßwjecźiła a ßo ſ tym hněw muhamedanow njeſbudźił, chzedźa Jendźelcźenjo ju tak dołho wobl?hacź, hacź budźa ſběžkarjo ſ hłodom nuſowani ßo poddacź.

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 3. ſeptembra 1921.

— **Serbskim towaŕstwam w Budyskim wokrjesu.** Přeprošujemy zastupjerjow serbskich towaŕstwow do 1. posedźenja podzwjazka Domowiny na njedźelu 11. septembra 1921 popołdnju w 3 hodź. do žórle Serbskeho Doma. Dnjowy porjad:

1. Dorjadowanje podzwjazka.
2. Wobkhad mjez serbskimi towaŕstwami.
3. Nadawki jenotliwych towaŕstwow.
4. Dozałoženje posmjertneje pokładnicy.

Njech kóžde towaŕstwo trěbnych zastupjerjow wěsće pósćele. Předsydstwo.

— **Temperatura** w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej dróſy, pjatk 25 ſtopnjow cźopłoty po Celſiju, w nozy k ßobocźe 17 ſtopnjow. Barometer pjatk wjecźor 735 a ßobotu rano 741 pokaſowaſche. Wuhlady na wjedro: Njewobſtajne, pokhilene k deſchcźikej.

— **Roſprawa polizije.** Kradło je ßo 2. ſeptembra dopołdnja nowe koło ſnamki Seidel a Naumann, 1400 hriwnow hódne. Wono je cźorne wobarbjene a ma ſłote napißmo „Seidel & Naumann", ſchěrej gumijowej wobrucźi a ßamoběh „Torpedo". Tón ßamy dźeń je ßo tež hiſchcźe jěſdne koło ſnamki „Deutſchland", 700 hriwnow hódne, kradło. Wono je cźorne wobarbjene, ma gumijowej wobrucźi a ßamoběh „Neckarſulm".

S Hornjeho Wujeſda. Kaž wcźera hižo pißachmy, wudyri póndźelu popołdnju w ſchtwórtej hodźinje, hdyž bě ßo runje młodźina k ßwjedźeńſkemu cźahej ſeſtajała, ſo by domkhowanku doßwjecźiła, woheń we farſkej bróžni njedaloko zyrkwje. Fararjej a kantorej a tſjom druhim najenkam farſkich polow a łukow ßo zyłe ßyno a ßłoma ſpali. Wohnjowa wobora jenož pódlanſku ſtaru faru, nětcźiſchu Grohmanez pjekaŕnju, pſched wulkim njeſbožom wukhowacź ſamó. Wobory ßußodnych wßow: ſ Małeho Woßyka, ſ Hłupónzy, ſ Jělzy, ſ Porchowa, ſ Wulkeho Woßyka a ſ Wucźkez běchu na pomoz pſchiſchli. — Kaž ßo praji, je ßo woheń ſałožił. K.

Do Serbow. Serbski khor hotuje so na swoju jězbu do Prahi. Wšelakich přičinow dla so wulět w nazymje přewjesć njehodźeše a tuž so nětko hnydom po hodźoch wuwjedźe. Wobšěrne přihoty maja so hižo nětko stać a duž prosymy našich spěwarjow, spěwaŕki a hosći (wosebje delnjołužiskich), so hać do kónc septembra rozsudźić a to jenemu sobustawej hudźbneho wotrjada k wědźenju dać. Zhromadny pas je dowoleny a wuměnjenja su so na připósłanej kharće wozjewiłe. W Pruskej su zarjadowarjo znaći, na kotrychž móža so wobdźělnicy wobroćić. Štóž so přepozdźe zamołwi, njemóže so na zhro-

---

Kapliršo.

Historiske powjedańčko.

1.] (Pokračowanje.)

Hrabja Zdenek (Sidonius) Kašpor Kaplíř ze Zulewic w Čechach, khěžorowy tajny radźićel, přisydnik wójnskeje dwórskeje rady, najwyšši pólny brónjomištr a generalny pólny wójnski komisaŕ, bywaše dwórskej družinje husto na postork. Tež komornicy jemu hramjachu.

Za małe pol hodźiny zawrjeskota hižo na dworje drohotny wóz z woponami čorneho worjoła a třoch přěčnych hrjadow z worjołskimaj křidłomaj, kotrejž běštej čeŕwjenej a bělej smužkowanej. Na brunakach so błyšćeše grat ze złotom a ze slěbrom, zo so woči njemóžeštej nabladać. Mjeze słužownikami so wóčko wosebje zahlada na młodeho, kaž jědla zróstneho mužskeho, tón z woza zeskoči, wotwěraše šklečane duŕčka. Te běchu bohaće pozłóćane a z wumjełskim dźěłom wuwjedźene. Tež khěžorscy dworjenjo hladachu na wobrotneho, zróstneho słužownika a so dźiwachu. K zelenej sukni přisteješe jemu trochu k lěwemu wuchu posunjena čapka, kotraž bě ze šěrej boranacej kožu wobšita a pyšena z pjerchotacym sokolskim pjerjom.

Z woza wustupi hižo khětro wobstarny knjez ze swěrnym a dobroćiwym wurazom we wobliču. Hdyž pak bě so jeho wóčko, w kotrymž so njezlemjomna khrobłosć a skałotwjerda wutrajnosć wobrazowaše, na wuwosobnjenych dworjanow zepřěło, kotřiž mějachu po boku tesački kaž jehły, potom by jim z dosć jasnej njespokojnosću do wobliča pohladał.

Khěžor stareho knjeza hižo jara njesćeŕpnje wočakowaše. Dźensa bě tež tutón knjez zwučenu spansku etyketu (wašnja) wotpołožił. Po njej dyrbješe w tehdomnišich časach ze železnej krutosću na Winskim dworje kóždy stupać a so pohibować a hłowu nakhileć, — a kak hakle hladać!

„Pomysliće sej jeno, Kapliřo, tónle njeknićomny Madźar Toekolyie!"

Khěžor Leopold bě njmoměry rozsudźeny, štož hewak jeho wašnje njebě. Jeho zažołtnjene wobličo so, kaž so zdaše, njewšědnje začeŕwjenowaše. A knježeŕjej so při tych słowach woči někak zaswětlowaštej.

„Tule wzmiće a čitajće!"

A khěžoŕski generalny pólny wójskowy komisaŕ čitaše a čitaše jara dołho, kóžde słowo dwaj króć, zo by snadź tu a tam žanemu wurazej wopačneho wuznama njepřidał.

Knjez Zierowski wozjewješe z Waršawy jeho khěžorskej Miłosći, kak je so jemu poradźiło popadnyć dopisy cuzeho zastupnika z wuheŕskim zemjanom Toekoelyio. Tute sej dowolam w tutym lisće swojemu najjasnišemu knjezej z najhłubšim počesćowanjom předpołožić. Z tych dopisow bě póznać, zo měješe na přeradne wašnje Wuheŕska Turkam přewostajena być.

„Što nětkole činić, Kapliřo! — To je njeswěra, kajkejež so njeběch wot wuheŕskeho zemjana ženje nadźał."

„Khěžoŕska Miłosć, hromadźić wójsko, hotować so na wójnu, wšitko z časom připrawić wšě mocy napinać, na nikoho so njespušćeć, jenož na pomoc Božu a na sebje sameho. Nimo teho radźu, zo bychu so tute dopisy jeho Miłosći pólskemu kralej dowěrnje pósłałe." „Haj, njeje snadź Sobieski runje tak zmysleny, kaž tamny wuheŕski zemjan? — Njeje dha wón Wuherjam dowolił, we krajach pólskeje króny cyłe połki (regimenty) najimać?"

„Waša khěžoŕska Miłosć chcyła so na to dopomnić, zo je jeho w tamnym času cuzy wliw k temu pohnuwał."

„Wěm — to wšak wěm. Ale mi njeje njeznate, zo su we Waršawje cuze syće hač nanajkrućišo rozćehnjene."

„A runje tehodla mohłe so z nahłym narazenjom roztorhnyć."

„Wy hižo wot dawneho časa wšitko, štož pólske, wuzběhujeće."

„Rjekowskeho dobyćerja pola Choćima česću jara, ale sym wašej khěžoŕskej Miłosći swěrnje podaty słužownik."

„Njech je! — Sčinju po wašej radźe!"

„A so, najjasniši knježe, miłosćiwy kralo a khěžoro, přeswědčić, zo je wam Kaplíř derje radźił!"

„Hižo jutře wotjěcha kurěr — khwatny posoł — z mojim samoručnym listom ke kralej Janej Sobieskemu," khěžor rjekny.

„Kral Jan ma wótre wóčko kaž sokoł, hnydom spóznaje, ke kotrej stronje ma so přiwobroćić.

madnej jězbje wobdźělić. W Budyšinje wotměłace zhromadne prubi so pozdźišo wozjewja. Duž ruče do dźěła!

Hudźbny wotrjad Maćicy Serbskeje:

Kral. hudźbny direktor Bjarnat Krawc w Drježdźanach (Feldherrnstr. 6 II)
Šulski nawjedowaŕ Michał Wjerab w Budyšinje
Cyrkwinski wučeŕ Polak w Budyšinje
Cyrkwinski wučeŕ Šołta w Budyšinje
Cyrkwinski wučeŕ Lodni w Bukecach
Wučeŕ M. Nawka w Radworju
Wučeŕ J. Słodeńk w Pančicach (předsyda).

Towaŕstwo „Nadźija“ w Budyšinje.

Štwórtk, 1. septembra, wotmě „Nadźija“ swoju měsačnu zhromadź. Předsyda, wuwitajo sobustawy a hosći, wotewri zhrom. ze spěwom „Hdźe statok mój?“ Na to přednošowaše k. prof. Bryl wo wótčinskim zmyslenju a pěstowanje narodnosće we swójbje a towaŕstwach. W swojim přednošku pokaza na to, kak so wótčinske zmyslenje pokazuje w přiwisnosći k maćeŕskej domjacej zemi, kotraž so w cuzbje jewi jako stysk za domiznu. Druhi zwjazk, z kotrymž je kóždy narod wuznamjenjeny, je narodnosć. Narodnosć wjaza z třojej jednotu do cyłka: ze samej krewju, ze samymi domizniskimi wašnjemi a ze samej rěču. Tež stawizny dawaju ludej swój wosebity wuznam. W nich jewi so móc a wliw, wubudźować narodne zmyslenje a wšěch sameje narodnosće z kować k jenemu cyłkej. Za přikłady pokaza rěčnik dwaj ludaj, Grekow a Židow. Ani prěni, ani druhi njetwarjachu wšitcy hromadźe jedyn stat, nawopak běchu po cyłym swěće so rozpjeršili, a tola Grekow zjednoćachu kóžde pjeć olympiske hry, hdźež čujachu so jako jedyn narod. A hišće spodźiwniši narod su Židźa, kotřiž njedźiwajcy teho, zo su dwaj tysacaj lět bjez wótčiny. rozpróšeni mjez wšěmi ludami, tola kruće wobkhowaju swój narodny kharakter. — Rěčnik naspomni dale rozdźěl mjez póhanskim předstawjenjom wo narodnosći a narodnej lubosći, kiž bě jara sebične a twjerde, a mjez křesćanskim wopřijećom, kotrež wupraji zasadu, zo wšitcy ludźo twarja jenu wulku swójbu a wšitcy maja tusamu čłowjesku hódnosć a dostojnosć, tehodla ma k lubosći wótčinje přistupić a přisłušeć powšitkowna lubosć čłowjekow mjez sobu. Křesćanska wučba pokazuje dale na wěčny zaměr čłowjeka, na njebjezku wótčinu a tehodla ma kóždy čłowjek a kóždy lud tež wěčne zamołwjenje, kotrež dyrbi słužić ze zakładom a podłožkom wšeje čłowjeskeje pócćiwosće.

Korjenje praweje lubosće k wótčinje, k narodnosći a k maćeršćinje su w swójbje, nic w šuli, nic w zjawnym žiwjenju. Prěnja a najkhmańša wučeŕka je mać a narodne městno maćeŕneje rěče je kolebka a swójbne blido. Tam žana statna móc přistupa nima. Šula drje móže maćeŕnu rěč zanjerodźić a cuzu rěč namućić, ale přez to dyrbjała maćeŕšćina ludźom być dróžša a lubša, nanuzowana rěč pak dźeń a bóle hidźena abo tola njeluba. Njezdźěłane wojowanje přećiwo maćeŕnej rěči je njesprawne a přećiwo interesam stata. Podtłóčowany lud w swojej načinjenej njeprawdźe zadwěluje a pyta tule kwaklu wotřasć. To je swětowa wójna najlěpje pakazała, nowowutworjene narodnostne staty za sprawne skutkowanje historiskeje Nemesis jasnu rěč rěča.

Tola napřećo narodnym kubłam maja so tež winowatosće dopjelnjeć. Patriotismus njezaleži w rjanych swjedźeńskich rěčach a přípitkach, ale we wukubłowanju dobrych staćanow. A korjenje tehole wukubłowanja tča zaso w swójbje: křesćanska swójba je hišće přeco najkrućiši zakład zjawneho derjeměća. Statej samemu dyrbjało nanajbóle na tym zaležane być, sebi tutón zakład po móžnosći kruty zdźeržeć a hišće bóle skrućić. Błudna wěra našeho časa je, po kotrejž Bože kaznje, wěčne zakonje Božeje sprawnosće, w politiskich wěcach ničo njepłaća. Stawizny wšěch ludow pak dopokazuja, zo tam, hdźež wěra w kraju woteběra, tež politiska a hospodaŕska zahuba za padom wěry kročitej. A duž je křesćanstwo nuzne za wukonjenje sprawnosće a zjawnosće a zjawneho porjada, za derjeměće ludu, dokelž wone dawa zakładnjej wšěch kubłow, mjenujcy njesebićnemu wótčinstwu, w bohabojosći a swědomitosći spušćomny zakład. —

Štož je swójba za jenotliwca, to maju być naše narodne towaŕstwa za cyły serbski lud. Nimo druhich wosebitych zaměrow ma so we kóždym hajić a pěstować naš zhromadny nadawk: serbska narodnosć. Hač je to někdo „Maćica Serbska“, serbskeje ródneje kultury, hač „Zwjazk serbskeho studentstwa“ jako srjedźišćo studentskich towaŕstwow, w kotrychž so přez šulu zanjechana maćeŕšćina dale haji a wuči, hač „Domowina“, zwjazk wšěch narodnych towaŕstwow, jich zakład je jedyn zhromadny, přezjedny: narodnosć.

My pak, chcemy wšitcy być w skutku pěstowarjo narodneho čuća a wótčinskeho zmyslenja, złožujmy so po zasadźe praweho křesćana. Dajmy to, štož Bohu słuša, Bohu, a štož narodej přisłuša, narodej, štož pak je za wótčinu postajene, dajmy wótčinje! Budźmy na prěnim městnje křesćenjo, lubujće swojeho bližšeho kaž sebje saměho, při tym tež narodowcy, kotřiž lubuja a haja sebi swoju narodnosć najprjedy w swójbje a potom w kajkimžkuli serbskim towaŕstwje, skónčnje tež budźmy prawi a sprawni lubowarjo wótčiny, kotrymž cyle na tym zaleži, za powšitkowne zbože a derjeměće wšěch staćanow swěru sobudźěłać a po swojich mocach swój podźěl přinošeć. We wšěm pak budź jednota naše hesło!

Po přednošku přikroča so k dnjowemu porjadu. Přitomni rozsudźichu so, zo ma přichodny swjedźeński wječor so w Radworju wotměć, z wospjetowanjom poslednjeho programa. Kn. Šajba rěči za to, zo bychu so zaso někotre nowe wěcy nastudowałe a w nazymu w Budyšinje předwjedłe. Na wsach njehodźi so wšudźe wustupować dla njedostatka přihódneho jewišća. — Towaŕstwo „Palacky“ je přeprošenje k załoženskemu swjedźenju, 10. septembra w katholsk. towaŕšowni so wotměwacemu, připósłało a Nadźija jo z dźakom přijima a so wobdźěli.

Nowe sobustawy, štyri knježny a jedyn knjez, zamołwja so k přistupej a budźe na přichodnej zhromadźiznje swjatočnje po nowych wustawkach so přijimać. Wustawki so mjez tym doćišća. Stare sobustawy zapłaća swój lětny přinošk. Dobrowólna zběrka za fond wunjese hač dotal 94,10 hr. za wobstaranje wšelakich wěcow. Towaŕstwo trjeba na př. swój hudźbny nastroj. Naš dirigent, knjez Wowčeŕ, swěrnje dale naše wjesełe spěwy přewodźa a wuwučuje tež spěwaŕki, měšany khór k nowym koncertam. Tak naša „Nadźija“ dźěła a so prócuje, swój narodny program dopjelnić. R

Přiłopk.

* **Mało mjedu.** S Vogtlandſkeje a Rudnych hór pczołarjo pißaja, ſo ßu pczoły lětßa jara mało mjedu nanoßyle. Praja, ſo tam wot 1910 wjazy tak hubjene lěto měli njejßu. Mokre a ſymne nalěczo je pczołaŕſtwu njepſchihódne było a poſdźiſcha wulka horzota je kczeniczkam, lědma roßwitym, rucże ſaßo ſwotpadacż dała. Tež wrjoß, na kotryž tamniſchi pczołarjo poßlednju nadźiju ſtajachu, njeje jich nadźiju dopjelnił.

* **Konzern ſ 3,20 hriwny w pokładnizy.** Tež wjeczornoněmſki ſportſki konzern Übling & Co. we Dortmundźe je ſwrěſchczał. Statne rěcżniſtwo je wobkhod ſamkło a ſajyglowało. Konzernowy dołh wuczinja 6 milijonow hriwnow. W pokładnizy pak bě jenož 3,20 hriwny, dokelž bě Übling pſchi wotjěſdźe ſ Dortmunda pjenjeſy ßobu wſał. Übling měješche 19 hłownych agentow a ſ tutych měješche kóždy ſaßo czrjódu podagentow. Wón měješche tež hródź ſ 13 kónimi, ſ kotrychž pak jenož jedyn jemu ßłuſcheſche, druhe 12 koni njeſapłaczenych w hródźi ſtejeſche. — Kelko ludźi tu ſaßo ßwoje pjenjeſy ſhubi.

* **Wohen.** W Nowowólſchinje pola Bóleßławy je ßo ſtatok žiwnoſczerja Schmiebera wotpalił. Se wulkej prózu ßo poradźi, ſkót wukhowacż, tola ßo wſchón mobiliar, zyle žně a wſchón rataŕſki grat ſpali. S wohnjom je ßo wobßedźeŕ khudy muž ſczinił. Wohen je najſkerje ſe ßamoſapalenjom naſtał.

* **Sniczeny powětron.** Jendźelſka wulka wodźliwa powětrowa łódź „Z. R. 2“ je wyſche Hull roßbuchła. Roßpadanki ßu do Kimberſkeje rěki padłe. Powětrowa łódź měješe … ßo k temu wužicż, atl… ozean … ſcheleczicż a bě tehodla na poſpytnej jěſbje. Wobßadka łódźe bě 47 muži ßylna, ſ njeje ßo 41 muži mori, ſchěſcż wośta pſchi žiwjenju. — To je hubjene ſnamjo ſa tak daloku wotmyßlenu jěſbu.

* **Wotpluwane paßy.** So móže pſchehnata porjadnoſcż tež druhdy ſlě wupadnycż, to dopokaže podawk, kotryž je ßo pſched krótkim na franzowſkej łódźi „Savoje“ ſtał a ßo krótko do wuſtupjenja na kraj w Newyorku wotměł a tak puczowazym ſtyſkne ſchtwórcż hodźiny naczinił. Krótko do ſajěſda do pſchiſtawa bě ßo łódźiny offizěr, kotryž měješche paßy a złowne papjery ſrjadowacż, ſe ßwojeje kabiny wotwotßalił, ſo by ßo na łódźinej łubi czerſtweho powětra naßrěbał. W jeho njepſchitomnoſczi bě ſteward do kabiny pſchiſchoł a dokelž bě na blidźe wulki njeporjad nahladał, bě jo hnydom wotrumował. Njeſbožowny człowjek, kotryž drje ſawěſcże ſ duchownymi darami pſches měru wuhotowany njebě, hromadu papjerow hromadźe ſhraba a do morja ſmjeta. Hordy na ßwoje dźěło, wón kabinu ſpokojeny wopuſchczi. Na njeſbože pak bě mjes papjerami 149 puczowanſkich paßow. Tak bě 149 puczowazym móžnoſcż wſata, na kraj wuſtupicż a ßo wupokaſacż. Po dopokaſanju podawka pak ßo jim ſ dźiwanjom na njewſchědny podawk, dowoli, na kraj wuſtupicż. Khětro wuſchparanje pak bě porjad lubowazy ſteward naczinił.

* **S dala wodźliwy automobil.** Na dróhach automobiloweho měſta Dayton w Ohio pſched krótkim jedyn automobil najwjetſche ſpodźiwanje ſbudźi, na kotrymž ani jeniczkeje woßoby njeßedźeſche. Hróſbny wós pak njedźiwajzy teho k najwjetſchemu ſpodźiwanju łuda po měſchczanſkich dróhach wěſcże a ſměrom jědźeſche, wuwiny ßo wuſchiknje a winy ßo wokoło róžka a hdźež bě to nuſne, warnowaze ſignałe dawaſche, ſo bychu njekedźbliwi ludźo ſ pucża ſchli. Ludźo ßebi najprjedy myßlachu, ſo ßo tu wo kuſłaŕſtwo jedna a wulke czrjódy wós wobdźiwowachu, potom pak ſhonichu, ſo ßo tu wo prěni ſ dala wodźliwy automobil jedna, kotryž ßo ſ elektriſkimi żołmami wodźi. Nawjedowaŕ woſa bě kapiton Vanghahn, kotryž w ſdalenoſczi 17 metrow ſady tuteho woſa w druhim automobilu jědźeſche a ßam nawjedowaſche. Se ſdala ßo wodźliwymi czołmami ßu pjecża hižo do wójny poſpyty czinili.

* **Wuſpěſchne prědowanje.** Jedyn jendźelſki faraŕ bě pſched krótkim ßwój pſchedeſchcžnik ſhubił. Se wěſtych pſchiczinow poßudźowaſche, ſo bě wužitny naſtroj jedyn ſ jeho lubych woßadnych, kotſiž runje dobre mjeno njeměſachu „ſmylnje“ ßobu wſał. Wón pak chzyſche na kóždy pad ſaßo ßwój pſchedeſchcžnik měcż a naloži tehodla ßrědk wobrěczenja ſ dobrym. Wón ſczěhowazu njedźelu hnujaze prědowanje wo ſměnenju a ßobuwſaczu pſchedeſchcžnikow dźeržeſche. „Hdyž je ſchtó ſ waß“ — tak ſ wutrobu hnujazymi ßłowami rěczeſche a ſ tym prědowanje ſkónczi — „mój pſchedeſchcžnik ſmylnje ßobu wſał a wón ßo haňbuje, mi jón ſjawnje wróczicż, tón ſczin to tak: w czichej nozy cziß ń wón pſchedeſchcžnik pſches murju do mojeje ſahrody a wſchitko budźe ſaßo dobre!“ Na druhi dźeń rano namaka faraŕ we ßwojej ſahrodźe 46 pſchedeſchcžnikow! — Hacż ßu ludźo tam jenož tehodla kemſchi khodźili, ſo bychu ßebi tuni pſchedeſchcžnik ßobu domoj pſchinjeßli? Móže bycż, ludźo wſchak ßu wſchelazy.

* **Lětadło bjes motora.** Aachenſki inženěr Kemperer je wutoru prěni raß w lětadle bjes motora lecził a na prjedy poſtajene měſtno pſchilecził. S 920 metrow wyßokeho měſtna je ßo dele puſchcził a ſa 13 mjeńſchinow je na 5 kilometrow ſdalenym měſtnje pola Gersfelda k ſemi ſjěł. Saßo něſchto nowe.

* **Potuńſchenje khlěba w Franzowſkej.** Płacziſna ſa ſchtyri punty khlěba je ßo w Franzowſkej ſ 1,20 franka na 1,10 franka poniziło.

* **(Słoto namakali.)** Nowe ſłotowe polo ßu pola Girwooda na połkupje Alaſzy wußlědźili.

Cyrkwinske powěsce.

S Budyſchinka.

15. njedź. po ßwj. Trojizy we 8 hodź. ßerbſka Boža ßlužba, ½10 hodź. roßrěczowanje ſ młodźinu.

S Porſchiz.

15. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſka a ¾10 hodź. němſka Boža ßlužba. Kollekta.

Towaŕſtwo kſcheſczijanſkeje młodźiny ßo pſchi hłownej konferenzy ſakſkich ſhromadźenſtwow w Budyſchinje, pop. w 3 hodź., wobdźěli.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina

Lebensmittelabgabe: ¾ **Pfund amerikanisches** Weizenmehl (Preis 2,85 Mk.) auf Abschnitt VII der Warenbezugskarte. Einreichung der belieferten Bezugsabschnitte beim Lebensmittelamt durch die Verkaufsstellen bis 14. ds. Mts.

Bautzen, am 2. September 1921.

Der Stadtrat, Lebensmittelamt.

Wiczne płaćišny w Budyschinje

wot 3. pošnjeńca 1921.

Pschedmjet.		Žnź 1920 najnišcha płaćišna. hr.	pj.	Žnź 1921 najwušch. płaćišna hr.	pj.
Pšeńca, na wotedacje	50 kilo	—	—	115	—
„ „ šwonka wotedacja	50 „	200	—	205	—
Rožka, na wotedacje	50 „	—	—	105	—
„ „ šwonka wotedacja	50 „	160	—	165	—
Jeńčmjeń, na wotedacje	50 „	—	—	100	—
„ „ šw. woted.	50 „	220	—	230	—
Wowš, na wotedacje	50 „	—	—	90	—
„ „ šwonka wotedacja	50 „	160	—	170	—
Raps	50 „	270	—	290	—
Pěrny, nowe	50 „	45	—	55	—
„ „ stare	50 „	—	—	—	—
Sěmo, njewjasane	50 „	75	—	90	—
	50 „	—	—	—	—
Sěmo, j masch. młócź. pruh.	50 „	20	—	22	—
„ „ j zypami młoćjena	50 „	30	—	40	—
Bulra, burska a j młokarnjow	1/2 „	—	—	—	—
„ „ j Pruskeje doložowana	1/2 „	—	—	—	—
Jeja, čerstwe	1 schk.	—	—	—	—
Pšeńčna muka, pšemlěta po šakonišćim pšehedpišmje: we šwobodnym wikowanju	50 kilo	—	—	340	—
na šmaki	50 „	—	—	200	27
Rjana muka, pšemlěta po šakonišćim pšehedpišmje: we šwobodnym wikowanju	50 „	—	—	250	—
na šmaki	50 „	—	—	182	72
Pšeńčne wotruby, hrube, najwušch. šakonišć. płaćišna	50 „	115	—	120	—
Rjane wotruby, najwušch. šakonišć płaćišna ja wuworšerja	50 „	115	—	120	—
Rjane gris	50 „	—	—	—	—
Prošata, 566 šchtuk	1 schk.	100	—	250	—

(Sa wubrane twory wušche płaćišny.

Wiczna płaćišna sa tukrajne pšeńčne a rjane wotruby w dźělbach **wušche** 20 žtr. — hr. — pj.

Wiczna płaćišna sa tukrajne pšeńčne a rjane wotruby w dźělbach **niže** 20 žtr. — hr. — pj

Zdźělenje kursow

Serbskeje ludoweje banki

z Draždźanskeje burzy wot 2. pošnjeńca 1921.

Što je hódno 100 němskich hrywnow

	2. pošnjeńca 1921	do wójny:
w Parizu	14.47 frankow	125 frankow
w Prazy	95,70 krónow	117 krónow
w Londonje	6,9 šilingow	97 šilingow
w New-Jorku	1,14 dolara	24 dolarow
we Waršawju	2500,— pól. markow	pól. markow
w Zürichu	6,44 frankow	125 frankow
w Winje	898,— krónow	117 krónow

5 % Deutsche Reichsanleihe	77,12
„ Deutsche Sparprämienanleihe	79,12
3 % Sächsische Rente	54,12
4 % Kreditanst. Sächs. Gem. Kommun. Kreditbriefe	95,50
3 % Lausitzer Pfandbriefe	—,—
3½ % dto.	78,
4 % Lausitzer Kreditbriefe	92,25
3½ % Landwirtschaftl. Kreditverein Pfandbriefe	80,12
4 % dto.	99,87
3½ % Landwirtschaftl. Kreditbriefe	76,25
4 % dto.	94,75

Wozjewjenja.

Förderung des bargeldlosen Zahlungsverkehrs. Fast alle größeren Zahlungen an die Post-Einzahlungen auf Postanweisungen und Zahlkarten, Bezahlung von Wertzeichen, Fernsprechgebühren, Zeitungsgebühren, Mieten, Schließfachgebühren usw. können unter gewissen Voraussetzungen bargeldlos durch Reichsbanküberweisungen, Reichsbankschecke, Postüberweisungen, Postschecke und Pfandanweisungen beglichen werden. Ueberweisungen und Schecke von Behörden und bestätigte weiße Reichsbankschecke gelten ohne weiteres als Bargeld. Auch sonst werden Postanweisungen und Zahlkarten abgesandt, und Wertzeichen ausgehändigt, ohne daß die Gutschrift abgewartet wird, wenn Sicherheit hinterlegt ist oder der Kunde einen bei der Bestellpostanstalt schriftlich zu beantragenden Ausweis erhalten hat. Die Ausweise berechtigen auch zur Einlösung von Nachnahmen und Postaufträgen, wenn die Postaufträge nicht sofort zurück —, weiter — oder zum Protest zu geben sind. Nähere Auskunft erteilen die Postanstalten.

Ober-Postdirektion Dresden.

Die vom Reichsrat angenommene, jetzt zur Veröffentlichung kommende neue **Fernsprechordnung** bestimmt, daß vom 1. Oktober ab ein Hauptanschluß als überlastet zu gelten hat, wenn sich an 6 aufeinander folgenden Werktagen für den Tag durchschnittlich mehr als 7 Besetzfälle ergeben haben. Hierbei ist die Reichs-Telegraphenverwaltung in Anlehnung an die in anderen Staaten, wie z. B. in England, gemachten Erfahrungen davon ausgegangen, daß ein Anschluß als voll zu gelten hat, wenn er zu 16 000 (abgehenden und ankommenden) Gesprächen im Jahre benutzt wird. Danach entfällt in der Regel die Hälfte, das sind 8000 Gespräche jährlich, oder 27 täglich, auf den ankommenden Verkehr. Bei einem solchen Verkehrsumfang will die Reichs-Telegraphenverwaltung täglich eine unbezahlte Mehrarbeit von 25 v. H. des ankommenden Verkehrs leisten, d. h. 7 Verbindungen zulassen, die wegen anderweiter Inanspruchnahme des verlangten Anschlusses erst im Wiederholungsfalle ausgeführt werden können. Geblieben ausgedrückt bedeutet dies, daß die Telegraphenverwaltung für jeden Anschluß täglich eine unbezahlte Leistung von rund 1,75 Mk. oder jährlich 525 Mk. ausführen will, daß sie aber bei höheren Beträgen Abhilfe verlangt, d. h. den Teilnehmer zur Anmeldung eines weiteren Anschlusses verpflichtet. Bei dieser Regelung ist es gleichgültig, wie sich der Verkehr des Anschlusses auf abgehenden und ankommenden Verkehr verteilt. Anschlüsse desselben Teilnehmers, die beim Fernsprechvermittlungsamte nebeneinander liegen, so daß sie wahlweise benutzt werden können, haben eine erheblich größere Aufnahmefähigkeit. Ein Besetzfall wird bei solchen Anschlüssen nur dann angerechnet, wenn alle nebeneinander liegenden Anschlüsse dieses Teilnehmers gleichzeitig besetzt sind. Teilnehmer mit mehreren Anschlüssen haben deshalb ein Interesse daran, daß diese mit ihren Nummern unmittelbar aufeinanderfolgen. Von der ihr durch die Fernsprechordnung eingeräumten Befugnis, von dem Teilnehmer die Anmeldung eines weiteren Anschlusses verlangen zu können, beabsichtigt die Telegraphenverwaltung nicht ohne weiteres Gebrauch zu machen. Sie wird die Verhältnisse vielmehr zuvor mit dem Teilnehmer eingehend erörtern. Dabei ist für die meisten Fälle mit einer gütlichen Regelung zu rechnen, da der Teilnehmer selbst Wert darauf legen wird, daß die von ihm verlangten Verbindungen glatt ausgeführt werden.

Ober-Postdirektion Dresden.

Pišićam jenož

płaćišny hódno a tunjo

we wulkim wubjerku

kostumowe, blujowe, wobleńčenjowe, mantlowe, žiđbanc, sportowe a hólcjace **klaniny,** mužace kłaniny najnowišich mustu w. wopjerki, kožowe schatu, trjenja, twjele a kupowanjo enja, ich rjuchi, koschlowe žuńno, barchent atd.

Zyte đźeđy a šytki wošebje tunjo!

Martha Töpfer na Tšelanskej dróšy čź. 22.

Zanec klamy. **2 mjeńšinje wot dwórnišćeja.**

Wozjewjam, zo sym za

NOTARA

pomjenowany

Rěčnik Lehmann

w Budyšinje na walskej dróży č. 12.

Drainažowe roły

kruwjaze, konjaze, šwinjaze

forta

žłoby, hamonapoje,

platy

sa kuchinju, wołhěžu, kuparnju, hródźe atd. podawa najtuńšho.

G. Rost

fabrika zementow. tworow

na Wjelećańskej dróžy čź. 14

Telefon 80.

Prewobarbjenje chem. čišćenje

mužaceje žonjaceje a **dźěćaceje**

drasty

W. Kelling

barbjerńja — chem. čišćenje

w Budyšinje:

na lejkorišćej dróży čźito 6,

na Pšihšćećańskej dróży čź. 16.

w Choćebuzu:

na Hrodźowskej dróży čźišło 4,

we Wojerecach:

na gyrkownej haju čźišło 22,

w Běłej Wodźe;

na Bismarckowej dróży čź. 26.

Pšihšijmańnja

w Kulowje:

Pětr Korch

na kupańskej haju čźišło 1.

Słužob. holca

abo **pošłužowarka**

žo pyta. Rěčnik dr. Herrmann w Budyšinje na Jurjowej haju 15, I.

Młódšcha porjadna

Słužobna holca

žo do dobreho domu s dobrym wobhjadom sa bórzy pyta w **Budyšinje** na Wettinskej dróży čź. 18, I.

„Serbske blido"

skh adźuje so **kóždu wutoru** wječor w 6 hodźinach w serbskej khofejowni.

Harsa

sa dźěźikemschenja

je sažo dostać

w Smolerjec knihařni

w Budyšinje.

Šserbska słužobna holca

w herbskej brasce, 14—17 lět stara, žo k 1. okt. do Budyšinha pota. Sso samolwić we wudawarni „Sš N."

Pšichi hyoroscźiwych hacźenjach a njeporjadnosćach wobbeha kmě, s nojmunjenja, bledniźy atd. trjebajće

Japan-krjepki

wošebje žylne

(Des. Einnam. Caruopi.) Alk. Melis. Cest. Citrh. Pšches 16 lět dołho hižo je njeličźomne žony wužiwaja. Posłeschene wuspěšne skutkowanje s njetišcha s dwójnej bleschu, wošebje žylne i japanišim čźajom a półvrom a kupanišim półvrom.

Dostać w **sanitetnym domje Frauenheil** w Budyšinje na serb. hrjebjach 2. Fabrika a rozesłanje we Draždźanach-N.

Žony

trjebaja pšichi **njeporjadnosći njemocy** a pšichi hacźenju kmě mój starosłowjanjako najsłepšichi wuprubowany a s wjele đźakowanjemi pšichipósłany wošebity krěd. Wobrocźeje žo pełni dowěry na mnje, jenož potom móže žo Wom pomocź. **Saručeny njeschłódny** w hóđnym pađźe. Wusłěch hižo sa 1—2 dnjej. Nedajcźe žo sažlepicź s wjele wulhwalowanymi posłiceńjemi. Krucźe mjelcźite rozesłanje.

A. Borl, Hamburg 4,

Kielerstraße 94.

Młódźi wěrjazy

evangelscy Serbjo

tźi žu swólniwi a žu wot Swjatego ducha pohnućźi cźuja we Kajesowej winji we Serbach skutkowacź, chcyli žwoje mjeno we wudawarni Serb. Now. sapodać.

Aussschneiden und ausfüllen!

An das Postamt, hier.

Für die Zeit vom 1. Oktober bis 31. Dezember 1921 bestellt

Herr .....

Wohnung .....

Straße und Hausnummer .....

Expl.	Name der Zeitung	Erscheinort	Bezugszeit	Betrag
1	Serbske Nowiny	Bautzen	1/4 Jahr	Ausgabe A 7,50 Mk. Ausgabe B 9,50 Mk.

Poststempel

..... Mk. empfangen

Unterschrift

Přiłoha k čisłu 204 „Serb. Nowin“

Sobotu 3. septembra 1921.

Njeđželske zwony

K sprawnemu swjeczenju njeđzele słuscha wěrne wjeßele a spokojnosćź. Tak je to pola naschich serbskich wotzow było. Hdźe je dźensa tutón krasny Boži dar? Hdźe je dźensa woprawdźita wěrna wjeßełosćź a spokojnosćź namakaćź? Dźensnischi ludźo ßu wustaćźi s ćźerpjenjom, honjeni je starosćźemi a nuju, njemóža ßo wjazy tak wjeßelićź, wjeßelićź w Bohu, kaž naschi prjedowniźy. W ćźaßu naschich wótzow ßu zyrkwje połne byłe, pilnje je serbski lud do Božeho domu khodźił a njeđzelu popołdnju je s teho abo s tamneho domu zaklinčał pobožny khěrlusch a serbski spěw. Hospodarjo ßu dobre pscheczelstwo, ßußodstwo a towařschnosćź dźerželi, ßu ßo njeđzelu popołdnju pola teho abo tamneho seschli a jedyn druhemu radźili a młodźina je w pschistojnej towařschnosćźi serbske spěwy sanoschowała, so je tak wjeß klinčała. Po nećźim je ßo to wschó pschemeniło a niž na lěpsche. Zusy duch bě do Sserbow saćźahnył, je wschěch stron ßo do Sserbow tłóćźesche, wschudźe ßo serbskemu ludej zusy duch saschćźěpjowasche. Najhórje we wjerstwje, kotrež někto bohudźakowano wjazy serbskich młodźenzow-kasyćź njemóže. Tola tež do ßwójbow ßo zusy duch dobywasche. Zusy rjetojo ßo Sserbam sa pschikład stajachu a doma na sćźěnach wißachu wobrasy mužow, kotsiž sa sdźerženje Sserbstwa žaneho srosumjenja njeměјachu, ale spokojnje pśwjhladowachu kak serbski lud wozusbjuje. A wbohi saßlepjeny lud jich ćźesćźesche a ßławjesche. Kak mohło to tež hinak bycź, tehdom hdyž hižo małemu hólzej „Bože dźěćźo“ wojakow a brónje, haj zyłu uniformu a małej holćźzy pyschnu wośebnu klanku wobradźesche. Schtož Bože dźěćźo wobradźa, to je tola něschto dobre. Tak sebi mała dźěsćźowa hłowćźka myßlesche a jeho mjehka ćźućźiwa wutroba ßo wot wscheje młodosćźe skasy. Hólćźkej saschćźěpi ßo zusy duch a holćźzy pycharstwo, horbosćź. Starschi wjeßeli a spokojni pschihladowachu, kak hólzy „wójnu wjedu“ a holzy „fajn“ khodźa. A tute wopaćźne woćźehnjenje něhdźu zyłe ßwoje młode lěta. Mało starschich bě, tiž hischćźe na domjazu Božu słužbu dźeržachu. Jenož w zyrkwi bě hischćźe Boža słužba. Młodźinu wschak to wjazy njesajimowasche, „to wschó ßami wjedźachu.“ Duch narodneje sahorjenosćźe ßo młodym njesaschćźěpjowasche. We idealu narodnje smyßleneho khřesćźana, kotryž mohł młode wutroby s nowa sapłomjenićź wo naschich khřesćźanskich narodowzach, ßo jim ničźo njespomni, ně, jenož zuse wobrasy ßo pokasowachu. A tola bychu tu měli dosćź wobrasow lubosćźe k Sbóžnikej se ßwojeho luda: Ale zuse bě lěpsche, serbski bycź, to bě hańba, s najmjeńscha njebědu wośebni ludźo serbsy a po tym lud ćźinjesche. Dźensa pak widźimy; so je ßo s narodnej myßlu tež Sserbow pobóžnosćź shubiła. Njeđzelske swony klinčźa, zyrkej je nimale prósdna! Zusbarski duch je lud skasył! Schto móže lud saßo do zyrkwje wabićź? Jenož čźiste Bože słowo w maćźernej rěčźi a w narodnym duchu! Schtož chze hajićź Knjesowu winizu, wopomń to khutnje!

Dobra rada.

** Sswjerbjenje w ćźoplych dnjach. Kohož ßwjerbi, njech ßo drapa! Tak rěka stare pschißłowo a kóždy tež tak ćźini, hacž pschißłowo snaje abo niž. Lěkar pak ćźoło morschćźi a praji: Kohož ßwjerbi, njech ßo njedrapa! \ To nima žaneho samyßła, njepomha ničźo, ně nawopak, to wěz hischćźe ßhórschi. Sswjerbjenje kože dosyła žana khorosćź njeje, ale symptom, pokas! Hdyž jeneho ßwjerbi a to woßebje jara — na ßnadne ßwjerbjenje wschak ßo njedźiwa — da dyrbi ßo sa tym slědźićź, schto je se pschićźinu teho. Kuntwory, khi, wošy, woschki atd., je jena družina pschićźinow: parasity, sapschimujenje wot wonka. Tuta družina je lohko wuhojićź, ßamo drapa, sćźěhwk grawoćźiwych woschkow, lěkarjej dale žanych ćźeškotow njećźini. Wjele hórje je, hdyž ßo ßwjerbjenje jako sćźěhwk jeneho ćźerpjenja pokaže. Dha něktotryžkuli měni, so jo njewutraje a drap. ßo, so krej běži, mjes tym so dyrbjało ßo tuto slo zyle hinak sapschimnyćź. Sswjerbjenje kože ßo swjetscha s bleczkami, jětseschkami, pucherkami, horbikami a schupisnami hromadźe pokaže, tola tež bjes tutych widomnych snamjenjow. Wono je sćźěhwk skutkowanja wěstych jědow, kotrež ßu ßo we ćźěle wutworile, do kože pschischłe a ßo s jětseschkami, pucherkami atd. wumjetuja. — Druhdy leži to tež na sćźiwjenju. Ludy, kotrež wjele majßa jědźa, dostanu kožu, kotraž je na słónčźne pruhi jara khipra, wone ćźěrpja na pellagra. Podobnje skutkuje pizowanje s hejduschku na skót. Někotre dźěćźi dostanu wumjet, hdyž truskalze jědźa, pola někotrych dźěćźi pokaže ßo to, hdyž lěßne truskalze jědźa, pola druhich saßo, hdyž sahrodne truskalze jědźa. Drusy ludźo maja tajki njopokoj, hdyž jahodki, maleny, ryby a druhe jědźe wużiwaja. Hdyž ßo tajke něschto pokaže, trjeba ßo ćźłowjek jenož jědźow, s kotrychž to nastanje, wostajićź. Někotsi ludźo saßo maja tak tołstu kožu, so jim ničźo njeschkodźi, ßamo kałanje muchow a kuniwowow pola nich bjes sćźěhwkow wostanje. Někotsi ludźo saßo wumjety dostanu, hdyž wěste lěkarstwa bjeru abo nałożuja, kaž jod, brom, morfijum a aspirin. Sswjerbjenje kože pokaže ßo tež, husto pola ludźi, kotsiž na někajku snutskownu khorosćź ćźěrpja. Njeporjadnosćźe požiwanja (Verdauung), žołćźowe ćźěrpjenje a asthmatiske wobćźežnosćźe tež ßwjerbjenje pschinjeßu. Husto ßo ćźěrpjenja, prjedy hacž prawje wudyrja, na tajke waschnje pschisjewja. We tajkich padach ßwjerbjenje wěso ničźo njepomha. S drapanjom ßo ßwjerbjenje jenož hischćźe ßhórschi a rosdrapane bleczki móža ke khorosćźam wjesćź. Dr. Graas poruča lěkowanje s pruhami, jenož tajke ßwjerbjenje, kotrež se sešahanjom se słónzom nastanje, njeßmě ßo tak hojićź. Khódźaze załby, wosebje s tymnej wodu pschinjeße polěpschenje, tež maßaža druhdy pomha. Wschě tute srědki pak móža jenož połóžićź, niž wuhojićź. — Pschi kóždym ßnadnym ßwjerbjenju njetrjeba ćźłowjek hnydom strach měćź, hewak ßo zyła měra měł njeby. Hdyž pak sebi schtó myßli, so ßwjerbjenju s małymi srědkami njewotbudźe, je najlěpje, so k lěkarjej dźe a ßo pschepytaćź da, schto je s pschićźinu ßwjerbjenja. — Strowosćźi najbóle spomožne je, stajnje we wschěm měru dźeržećź, na kruty porjad hladaćź a ßo stajnje wschěho wostajićź, schtož mohło jej seschkodźećź.

Wšelčizny.

* Hdyž naß lastojćźki wopuschćźa. Někotry pschećźel tutych naschich lubuschkow želnje sa nimi hlada, hdyž ßo wone precź hotuja a ßo prascha: Kak dołho drje hacž do juhe — chzemy prajićź połnóznejе Afriki — lećźa? Listowy hołb sa sekundu 40 metrow pschelećźi, lastojza 60 metrow. To je sa hołbja w hodźinje 144, sa lastojzu 216 kilometrow. Pschi tajkej spěschnosćźi móže lastojza, hdyž tu rano prezj lećźi, ßamo pschestawki ßobu liczene, hižo na druhi dźeń pschez ßrjedźne morjo w nowej domisnje bycź. Prjedy ßu spěschnosćź lastojzy sa wjele ßnadnischu měli.

* Jarowka jako wjedrowěschćźerka. Schtóž chze rady shonićź, hacž smějemy krutu abo militu symu, tón njech blischi ćźaß jaworowzy, kastanije, wobkedźbuje. Po dołholětnym wobkedźbowanju profeßora botaniki na Gießenskej uniwersićźe, H. Hoffmanna, je naschka kastanija nimale spuschćźomna wjedrowěschćźerka sa pschichodnu symu. Poßudźowaćź móže ßo na wjedro pschichodneje symy s padanja sralych kastanijow. Sahnischo kastanije srawja, kałaty schkorpawy ßo rospukuja a srałe płody s wjeßelu dźěćźi se schtoma padaja, ćźim milischa budźe syma. We ßrjedźnej Němskej ßo 17. september w pscherěšku dźeń normalneje srałosćźe kastanije wobhladuje. W južnych stronach kastanije něschto prjedy, w sewjernych něschto poßdźischo srawja, hdyž ßu wone něko we ßrjedźnej Němskej do 17. septembra srałe, dha ßu wuhlady na symu dobre. W dźeßaćź padach jo profeßor Hoffmann wobkedźbował, so na sažne sejrawjenje kastanijow miła syma pschińdźe. W pscherěšku je tuto wobkedźbowanje w 71 prozentach wschěch padow trjechiło.

* Włosy jako snamjo powahi. Kaž s druhich dźělow ćźěła, tak tež s włoßow na powahu, kharakter, poßudźuja. Mjehke pschitulne włosy placźa sa snamjo miłeho a měrneho kharaktera. Połne włosy ßu snamjo ćźłowjeka, kotrychž chze pschezo prawje měćź a je ćźěžto wo[illegible]jećź. Kudźerjawe włosy pokasuja na ßwědomitosćź ale tež pośbilnosćź k snaschećźiwjenju. Tež ćźoło ma ßwoje wośebite wosnamjenjenje. Njerune horbikojte ćźoło pscheradźi, so ma ćźłowjek mało srosumjenja sa rjanosćź. Nune hładke ćźoło khowa wulke myßle a faldate pscheradźi khudobu na myßlach. Njewschědne schěroke ćźoło je snamjo ßrjenjeho ducha. — Kajkeho ducha dźěćźo žadyn ćźłowjek je, wschak ßo najlěpje s jeho skutkow, s jeho zyłeho sadźerženja spósnaje.

* Hólz ßo shubił. W Beerburgu pola Markliſſa bě ßo njeđzelu popołdnju 10lětny Helmut Schmel shubił. Wón bě hakle psched krótkim wot kupanja domoj pschischoł. Nichtó njewjedźesche, hdźe je hólz wostał, měnjachu, so ßu jeho wotwjedli, wón bě jenož koschlu a kholowy swoblekany. Wutoru wón nadobo domoj pschińdźe a powjedasche, so ßu jeho s awtomobilom jědźazy ßobu wsali, so by jim pućź pokasował. W Shorjelzu ßu jeho hakle puschćźili. Wot tam je potom domoj běžał.

Wozjewjenje.

Betrifft erste Hilfe bei landwirtschaftlichen Betriebsunfällen.

Zwischen dem Provinzialausschuß von Schlesien als Genossenschaftsvorstand der Schlesischen landwirtschaftlichen Berufsgenossenschaft in Breslau und dem Vorstand des Verbandes der Vaterländischen Frauenvereine der Provinz Schlesien in Breslau ist am 8. Juni 1921 ein Vertrag geschlossen worden, wonach der Verband der Vaterländischen Frauenvereine seine der Krankenpflege gewidmete Organisation in den Dienst der Schlesischen landwirtschaftlichen Berufsgenossenschaft stellt.

Den Gemeindeschwestern der Vaterländischen Frauenvereine ist nach dem erwähnten Vertrage die Pflicht auferlegt,

dafür Sorge zu tragen, daß den Kranken, auch bei einer geringfügigen Verletzung, tunlichst schnell ärztliche Hilfe zuteil wird, und

unter der ärztlichen Leitung oder, solange eine solche noch fehlt, nach eigenem besten Wissen und Können die Pflege des Kranken zu fördern.

Im hiesigen Kreise werden folgende Gemeindeschwestern des Vaterländischen Frauenvereins Hoyerswerda bei landwirtschaftlichen Betriebsunfällen Hilfe leisten:

Schwester Elfriede Gärtner-Hoyerswerda, Vereinshaus, Schwester Hedwig Trinks-Hoyerswerda, Vereinshaus und Schwester Anna Ertel-Hoyerswerda, Vereinshaus.

Die landwirtschaftlichen Unternehmer im hiesigen Kreise, in deren Betrieben Personen verunglücken, werden dringend ersucht, soweit es in Bezug auf die Entfernung irgend tunlich ist, eine der vorgenannten Gemeindeschwestern zur Hilfeleistung heranzuziehen und zwar auch bei geringfügigen Verletzungen. Die gleiche Aufforderung ergeht an die unfallverletzten Personen selbst.

Hoyerswerda, den 29. August 1921. W

Der Sektionsvorstand der Schlesischen landwirtschaftlichen Berufsgenossenschaft.

Dr. Lenoir, Landrat.

Placzisny rěsneho skotu na Drażdźanskich skótnych wikach

29. augusta 1921. Placzisny po zentnarju a hriwnach

Skótne družiny a wosnamjenjenje	Žiwa waha	Rěsna waha
Woły: 227.	hr.	hr.
Połnomjaßne, wukormjene, najwjetscheje rěsneje hódnosćźe hacž do 6 lět	600—675	—
Młode mjaßne, njewukormjene, starsche wukormjene	400—450	—
Mjenje wukormjene młode, derje pizowane starsche	200—350	—
Mjenje pizowane wschěch starobow	—	—
Byki: 114.		
Połnomjaßne, wurosćźene, najwjetscheje rěsneje hodnosćźe	500—600	—
Połnomjaßne, młódsche	300—400	—
Mjenje wukormjene młódsche a derje pizowane starsche	200—275	—
Jałojzy a kruwy: 169.		
Połnomjaßne, wukormjene jałojzy najwjetscheje rěsneje hódnosćźe	600—675	—
Połnomjaßne, wukormjene kruwy najwjetscheje rěsn. hódnosćźe hacž do 7 lět	400—450	—
Starsche wukormjene kruwy a derje wuwite młódsche kruwy a jałojzy	200—350	—
Derje pizowane kruwy a mjenje pizowane jałojzy	—	—
Ćźelata: 888.		
Najlěpsche wuk mjene	750 850	—
Mjenje wukormje e a tajke wot zyza	60—700	—
Wowzy: 516.		
Młódsche a starsche wukormjene	625—725	—
Starsche wukormjene	425 475	—
Mjenje wukormjene (Merzschafe)	250 325	—
Sswinje: 581.		
Połnomjaßne, wośebitych raßow a jich kschiżenjow, hacž 1½ lět stare	1350-1470	—
Wukormjene	1500-1550	—
Mjaßne	1200-1300	—

Serbska ludowa banka—Wendische Volksbank A.-G. Bautzen

poruča so za wšě

bankowske wobkhodne dźěła. Wobstara na burzy předawanje a kupowanje hódnostnych papjerow po najpřihódnišej dnjowej płaćiznje.

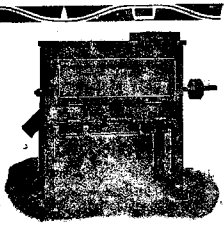

Sešchkodźiće žebi žami

njeźadaćeźli hnydom moje najnowšche rospišy wožliwych a šatwarjomnych **šubźkatych mlóćazych maschinow, žłomowych prażow** a t. d. Našche „Nemašćy" maschiny žu jako najlěpšche pschipóznate. Najpschihódnische płaćižiny! Najpschihódnische wuměnjenja!

Njeźwaćidlska maschinowa fabrika

tow. s wobm. ruk. **w Njeźwaćidle** w Sakšej.

Porućam:

Ia. žwinjaze rjebleschka,

Ia. žwinj. pleza, žamožuschene pt. **14.50** hr.

žwinjazy schmalz a margarinu,

hornjaše mjaso a jatr. kolbasu

w tyšach po dźijowych płaćižinach.

Pawoł Nowak

na schulskej hašy (pschi lawskej wěži).

Smějećeźli kwaš?

Abo pschejećeźli pschi jenej druhej składnosći so fotografować? Dha proschu, skasajće mje, dokelž tej rady na wšy pschindu! Mam žwój wobkhod hižo 22 lět a moje dźěła žu so na wjele wustojenzom a jo druhim fotografiskim medailliam wušnamjenjeli. Mačje tabola rukowanje, so so Wam wustoruje a derje wobstaji.

?

Robert Kubitz

w Budyschinje

pschi pósće.

Max Oppermann & Co.

G. m. b. H.

Dresden-A.1, Fernspr. 14831

Inženěrska pisarńja **za élektrisku mocowu a swěćowu připravu w kóždym wobsahu**

!wotewri **18.7.** nowu

pódlansku pisarńju w Rakecach

pod wjednistwom **K. Jäpela.**

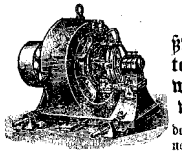

Sserbjo

žwoje elektrifke motory jenož polanaju wuporjedź. a šnowa wobwiwacź dadźa, dokelž mój wšchě tajke dźěła najsuschu. žamoj wuwjedź.

P. Schmidt & Co.

na šwonkownej lawiśki hašy čj. 16 — Telefon 1080

Měćjimoj herbški!

Sjonoa a słomu

wšchěch druźin, kóždu dźělbu kuvuje běžnje

August Hepper

w Budyschinje. Telefon 1258.

Konje k rězu

po najwyšschich płaćižinach w kóždym čažu kupuje

Kurt Kaiser

pschi mjaśowych jěbkach a na Humboldskej dróšy 782 b Telefon 403.

Płaću ža dobru tworu hač 300 hr. ža zentnar žiweje wahi.

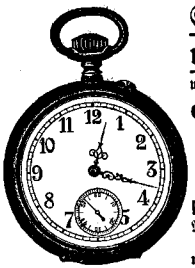

Stajnje tu najlěpšche!

w mazazych a žonjazych čažnikach

kaž tej kšěnilkich a we budźakach w bohatym wubjerku, jenož dobre wudźěłki nomakaće pola

F. Marschner nasl.

M. Ewald, čažnikarja

w Budyschinje

na bohatej hašy čj. 9.

Wuporjedźenja. Tunje płaćižiny.

Jenož dobre ručne dźěło

šo podawa **w schewzowni na hornej. hašy 16**

mejećel H. Prause.

Shotowjenje po měrje a wuporjedźenje.

Prima zellul. trajne schaty

elegantne wotmyjomne.

Stejaze a wuporjenjene khornarje, monschety a druhe wěžy po jara pschihódnych płaćižinach

Krawaty

pižane a čjorne we wšchěch formach a w najwjetšichim wubjerku. :: **Ssamonjasaki, klé.**

A. Bokelmann naslědnik.

Fotografija

Richard Huth

měćejel Arno Lehnert

w Budyschinje na herbšej hašy 16

Fotografowanje w kóždym dnjowym čažu.

Pschindu też na wšy. Najwoboštnische skutkowanje wobraza.

Kóždu njedźelu wot 1/2 11—3 hodźin. wotewrjene.

Wuschiwanje kromow

(Hohlsaum-Näherei)

na šerbšej hašy čj. 1II n. l.

Najtuńše płaćižiny!

Najspěšnische shotowanje!

Maćeźli konja k rěsu?

Sawołajeće proschu hnydom čjišło **653**

Pschi dorěšanju hnydom s transporškim wosom pschijědu.

Dawam jara pschihódne płaćižiny.

Konjaze rěšnišwo **Mutscher,** měćej. **Karl Kauschke** w Budyschinje na hornjerěšej hašy čj. 7. Telefon 658.

Pschedawam

ratarśke maschiny

wšchěch druźin.

G. Bitterlich we Luśku Telefon Hamt Wóspork čj. 76

Meble a polstrowane twory

poruča najtuńšcho

Handrij Schtrympa

na rožowej dróšy čjišło 15.

Sšamžna polstrowarńja! Měćji herbški!

Albin Schirmer

w Budyšinje

wikowarńja z hnojidłami

Telefon 367 Budyšin

Poruźam ža rasymski nižšy wšchi skasanju w prawym čažu

Domaschowu muku

koscźowu a kozowu muku

superfosfat

amon.-superfosf. měschenzu

schwablokiśaty amoniak a

kalkowy dušyk

kalijowu žel

po sakuńšy postajenych płaćižinach.

Tunje! Tunje!

Sažo dojchće i fabriti wulke dźělby

woblekowych tkaninow

a kostumowych tkaninow we wšchěch barbach, **čjehane pschedźeno, cheviot** a t. d. Poruźam **čjitowolmjane žulna, marenga, žmuźłate kholowy, koverkoat, alpaka, rips** we wšchěch barbach, podschiwk, manschefter, hotowe bźěłanske **kholowy,** jenbź. kožane, też **sbytki** ža hólcźaze wobleki. Hotowe mužaze wobleki wot 400 hr. žem, pachołoze wobleki wot 280 hr. žem. Pschedawam kóždy schtwórtk, pjatk a sobotu po spodźiwnje tunich płaćižinach.

Jan Wünscha

na herbškich hrjebjach čj. 22 po jenym skhodźe.

Žane klamy!

Mužaze wobleki a žonjaze kostumy šo po měrje ža dwě njedźele šeschija! Sšym też kóždu njedźelu hač popołd. do 3 hodźin k rěcźam.

Derje wubjerany skład časnikow a złotych tworow.

Wuporjedźenja šo spěšnje, šwedowicze a tunjo wuwjedu.

Kurt Mauer

Žane klamy! čžaźnikar

w Budyschinje na žukelnstej hašy čj. 15

Kupuju pschezo

stote a žłěborne wěžy

rjećźaski, pjerschćeźenje, drobne pjenjeźy a listowe šnamki po najwyšch. płaćižinach

Kupowanjka a pschedawanjka zentrala

Mar Wenzel w Budyschinje

na hornjerěšej hašy 29.

Lětnik 80 — Budyšin, póndźelu 5. septembra 1921. — Čisło 205

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawaŕni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wudawaŕni 7 hr 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleŕ, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a ćišći Smolerjec knihićišćeŕnja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawaŕnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěštki, kiž maja so we wudawaŕni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wobćežnje so stajace nawěštki a tabele so wyše wobličeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Póndźelu, 5. požnjeńca.

Ławrjenca.

1920 hraje so w Budyšskim dźiwadle činohra „Jan Wićaz“, wobdźěłane wot wučeŕki M. Kubašec.

† 1618 Wjacław Worjoch, faraŕ w Hodźiju, wudawaŕ prěnjeho serbskeho katechisma 1597.

* 1724 Adam Bohukhwał Šěrach, w Nosaćicach, pozdźišo faraŕ w Budyšinku, serbski khěrlušeŕ a spisowaćel, wosebje znaty, swětosławny pčołaŕ, kiž je prěni wuslědźił, kak w kołću matka nastanje.

Duša čłowska! Chceš wěčnu zbóžnosć dostać, dyrbiš kaž pčołka lětać móc. Pčoła ma wšak štyri křidła maš ty, čłowska duša, tež, — swoju štyri křidła maš ty, čłowska duša tež, — swoju wěru, swoju lubosć, swoju modlitwu, swoju nutrnosć.

Adam Bohukhwal Šěrach, we swojej melittotheologiji.

Hdyž Ławrjenc z mróčelow lije, njebudźa na polach myše. Přisłowo.

Zemrě-li matka, pčołki su žadka. Radyserb.

Sserbſka wjelepſcherada!

Selharne paßmo, kiž je ßebi ſa nadawk ſtajilo, němſku ſjawnoſcz wo naß lužiſkich Sserbach a naſchich prózowanjach na njahańbicziwje waſchnje wobelhacz, ßo ſaßo hiba. Nowinaŕſka zentrala „Sächſiſcher Zeitungsdienſt“ pod napißmom „Wendiſcher Hochverrat“ ſ nowa němſkim nowinam jědapołne blady njeſnateho ſchmóraka podtykuje. Wjetſchina pſchiſtojnych němſkich nowin ßo tón ras paße, tajkim njekniczomnoſczam ßwoju drohu papjeru woprowacź a ſ tym ßwoje czitaŕſtwo wo ſprawniſche powjeſcze pſchikroteczicź. Naſche woboranſke naſtawki ßu pſchiſtojnym němſkim nowinam wěſcze woczi wotewrile.

Tón ras jedna ßo ſaßo wo doſcz njelěpu ſchczuwanzu a ſjawne podrażowanje němſkej ſjawnoſczi napſcheczo. Naſch woboranſki naſtawk w czißle „Sserb. Now.“ ſ 25. aug, rospominajzy Hornjoſchleſyſke praſchenje, je ſchczuwaŕſkemu paßmej na czuwy padnył. W tymle naſtawku my ſjawnje wuprajamy, ſo naſch ßerbſki ſajim kaže ßebi pſchecź ſawoſtacze mnoho narodnoſtnych mjeńſchinow w němſkim ſtacze a żadamy twjerde poſtajenja a rukowanja ſa narodne prawa, kaž ſa Polakow, tak ſa naß lužiſkich Sserbow.

Selharny pſchißłodnik mjenuje to wjelepſcheradu a prózuje ßo, ſakroczenje knježeŕſtwa pſcheczіwo nam winwabicź. S naſcheho naſtawka wuhibuje někotre ßady, a to tak njelěpje, ſo na ſtrowym roſumje ſchmóraka dwělujemy. Zyłe druhe wopſchijecze naſtawka podraſy wón němſkej ſjawnoſczi.

Moralne wupliſtowanje, kiž je njeſnaty pſchißłodnik pſched ßerbſkej a němſkej ſjawnoſczu doſtał, je jemu ßłaby roſumużk doſpołnje ſamuczile. W ſpomnjenym naſtawku winuje ßo ßerbſki wuczeŕ ſ němſkim mjenom w Porſchizach jako ſpißowaczel naſtawka ſe „Sserb. Now.“ ſ 25. auguſta. Luby czitarjo, na tejle pſchiſpomnjenzy ſpóſnajeſch pſchißłodniſtwo ſchmóraka. Schtó dyrbjał tónle wuczeŕ we Porſchizach bycź? Ssnano knjes kantor a wyſchſchi wuczeŕ Hanczka?! Schtóž tehole czeſcze doſtojneho knjeſa, kiž ßo jenož hori ſa idealne dźěło wuczeŕſtwa a do politiſkeje polemiki ßo njetyka, ſnaje, ſapſchimnje niſkoſcź ſchczuwańzy. Knjez faraŕ Mjeŕwa we Bukezach wotendźe ſa to ſ komplimentom, kiž jemu wěſcze wjazy mjerſanja kaž wjeßela pſchihotuje. Jeho mjenuje: Jeneho ſnajſnamjeniczіſchich němſkich intelektualnych a ſtawiſnarja! Knjes faraŕ Mjeŕwa dyrbjał w lěcźe 1918 pißacź: „Dobry Sserb je tež dobry Němz“, ſa to doſtawa tule khwalbu. Schtož ßo my dopomnicź wěmy, je knjes faraŕ Mjeŕwa ſa ßwoje khroble wuſtupjenja w lěcźe 1918 ſa Sserbow pſchirodne prawa, doſtał ßeß anonymnych hanjazych pſchipißow, najſkerje ſe ſtrony tajkich wolěpjerjow, do kotrychž tež pſchißłodnik ßluſcha.

Traſchidło ſe ſelharnym wudawanjom ßerbſkeje wjelepſcherady na ſczěnu naryßujo, troſchtuje němſku ſjawnoſcź ſ tym, ſo je czrjódźiczka narodno ßmyßlenych Sserbow ßłaba a wliwa na ßerbſki lud nima. My ßo temule pokojenju pſchiſamknjemy jenož we tym, ſo runje my narodnoßmyßleni Sserbjo ßwěrnje k wuſtawje ſtejimy, a ßo ßwěru prózujemy, wſchón ßerbſki lud wotwobroczicź wot tych ſchkarakow, kiž na powróczenje wuſtawy dźěłaja. Naſch pſchiwiſk w ßerbſkim ludu hladajzy pſchiběra. Tehodla tale njemdroſcź pſcheczіwo nam narodnoßmyßlenym. Schczuwańza pſcheczіwo nam wukhadźa ſ reakzionarnych kruhow a jich kreaturow. Maſaneho ptaczka, kotryž pſcheczіwo nam njerjedźi, mamy tudy pytacź. Knjeżeŕſtwu radźimy, ßebi nowinaŕſku zentralu a jejnych ſeſadnikow něſchto bliže wobhladacź, niž ßnano tehodla, ſo bychmy najnowſchim knježeŕſtwowym naprawam pſcheczіwo militariſtami, kaž ſakaſani nowin atd. pſchihłoßowali. Nimamy je ſa dobre. My jenož njechamy, ſo bychu tajke namaßane łžu a formny ſchwindl pucź do nowin měle, kiž dyrbimy ſ naſchimi dawkowymi kroſchlami pomhacź wudźeržecź. Wjele pſcheradnikow njech němſka ſjawnoſcź pyta we zwólbje naſchich ſaßakliwych njepſcheczelow. Niž my narodnoßmyßleni Sserbjo ale ßlepi pſchiwißowarjo pruſkeho militariſma ßu němſki ſtat a jeho wobydleŕſtwo a naß Sserbow ſ nim do tehole njeſkónczneho hubjeńſtwa ſtorczili a po jich rezeptach dźe něſko do njewuběžliweho ſaniczenja. . . . ſchcź.

Swětne podawki.

Němska.

Krwawne ſawadźenje w Kamjenizy.

Po polizajſkej roſprawje ſ Kamjenizy (Chemnitz) je tam pjatk wjeczor k njeměram doſchło, kotrež ßu ßebi człowſke žiwjenja ſa wopor žadałe. So by ßo woßwjeczenju Sedanſkeho dnja ſadźěwało, wulke ludowe czrjódy pſched ſale pſchiczeżechu, w kotrychž ßo tajke ßwjedźenje woczakowachu. Te pak běchu ßo, ſo bychu ßo ſawjedźenjow ſminyłe, wotpowjedźiłe. W reformſkej ſchuli 30 ſchulerjow muczachu, ſo bychu ſkhowane brónje wotedali. Pſchi naſtatej pſchimańzy ßu wutſěli. Twarſki dźěłaczeŕ Gareis ßo tak njeſbožownje trjechi, ſo po puczu do khorowmje wumrje. Někotrych ſchulerjow nabichu a jeneho tak ſranichu, ſo dyrbjachu jeho do khorowmje dowjeſcź. Druhdźe ſawadźenja bjes czeżſchich ſczěhwkow wotběžachu. Polizija je někotre woßoby ſajała.

Prjedawſcheho khorhojnika Oltwiga ſ Hirſchfelde do Badenſkeje pſchewjeſli.

W naležnoſczi ſkónzowanja něhdyſcheho miniſtra Erzbergera je hamtſki ßud w Oberkirchu w Badenſkej po žadanju Offenbachſkeho ſtatneho rěcźniſtwa jimanſki wukas pſcheczіwo Oltwigej ſ Hirſchfelde wudał. Se dobom je Oberkirchſki hamtſki ßud Barlinſki polizajſki preſidium namołwił, jateho Hirſchberga do Oberkircha dowjeſcź dacź. Hirſchberg je pſched Barlinſkej kriminalnej poliziju pißanſke pruhi wotedacź dyrbjał, ſo by ßo dopokaſało, hacź je wón jedyn ſ puczowarjow, kotrajž ſtaj ßo dźeń ſkónzowanja jako „ſtudent prawa Franz Rieſe“ abo jako „Kurt Bergen, ſtud. fil. w jenym hoſczenzu w Openhawje ſapißałoj.

Nowe ſakaſy pſcheczіwo nowinam.

Němſkonazionalna pomorſka „Tagespoſt“ a „Halleſche Zeitung“ ſtej ßo na dwě njedźeli ſakaſałej, dokelž ſtej naſtawk ſ „Miesbacher Anzeiger“ woczіſchczałej. Tež „Miesbacher Anzeiger“ njeßmě dwě njedźeli wukhadźecź. „Berliner Lokal-Anzeiger“ a „Tag“ ßmětaj ſaßo wukhadźecź.

Po wukaſu miniſtra ſwonkownych naležnoſczow ſtej ßo na pſchemohonjenje połodnjo-thüringſkich burow a k temu pſchiſamknjeny draſtowy ßwjedźeń ſakaſałej, dokelž chzychu ſjednoczene dźěłaczeŕſke towaŕſtwa napſcheczіnu demonſtraziju wotměcź. Tež ta je ßo ſakaſała.

Uniformy ßmědźa ßo pſchi pohrjebach noßycź.

Němſke knježeŕſtwo je k wukaſej wo noſchenju uniformy wozjewiło, ſo ßmědźa ßo uniformy pſchi pohrjebach towaŕſchow noßycź.

Naßyłnoſcze ſozialdemokratow pſcheczіwo Sedanſkim ßwjedźenjam.

Njedźiwajzy knježeŕſtwoweje ſakaſnje ßobuſtawy němſkonazionalneje ſtrony w Starym Stralawje pola Barlina Sedanſki ßwjedźeń wotměchu. Sozialdemokratojo do ſale, w kotrejž ßo ſhromadźiſna wotmě, kamjenje mjetachu. Němſkonazionalni je ſale tſělachu. Sozialdemokratojo ßo na to do ſale dobuchu a pſchi naſtatych pukach ßo nadoba w ſali rosbi. Telefoniſzy ſawołana ſchkitanſka polizija 40 mužі ſ nakładnym automobilom pſchipóßła, kotraž wadźakow ſe ſale wuczіſchcza. Jedyn ſanitetny pomoznik je ßo ſ wutſělom ſranik.

W Neuhaldenslebenje pola Magdeburga Sedanſki dźeń wulka ludowa czrjóda pſched wſchelake khěže pſchiczahny a ßebi žadaſche, jej czorno-běło-czeŕwjene khorhoje wudacź. Redaktora nowin „Stadt- und Landbote“ na drohu wuwleczechu a jeho nuſowachu, plakaty němſkonazionalneje ſtrony ſ czorno-běło-czeŕwjenym woblukom, kotrež běchu ßo w czіſchczeŕni „Stadt- und Landbote“ czіſchczałe, wotſtronicź. Prorektora Gablera, pſchedßydu němſkonazionalneho towaŕſtwa, hromadźe ſ někotrymi druhimi woßobami ſe ſale wuwleczechu a nabichu. Wſchitkim ßo czeŕwjene rubiſchcza wokoło ſchije ſwjaſachu. Geblera chzychu nuſowacź, na hromadu ſmjetane czorno-běło-czeŕwjene khorhoje ſapalicź, ſchtož pak wón njeczinjeſche. Sozialdemokratiſkeho krajneho radźiczela Fiſchera, kotrehož namołwjachu, ſakroczicź, ßo temu ſapowjedźi, prajizy, ſo wěz njebudźe tak ſła. Neuhaldenslebenſki magiſtrat je porucził, ſo dyrbja ßo wſchě czorno-běło-czeŕwjene khorhoje a wſchě brónje ſ radnizy wudacź.

Sedanſki ßwjedźeń w Bayerſkej.

Po zyłej Bayerſkej je ßo Sedanſki ßwjedźeń woßwjeczіł. Pſchi nim ßo wſchudźe knježeŕſtwowi ſaſtojnizy wobdźělichu. Něhduſche regimentſke ſwjaſki ßo ſhromadźichu. Bayerſke knježeŕſtwo po tajkim wſcho to pſchikaſuje, ſchtož němſke knježeŕſtwo ſakaſuje.

Sozialiſtiſka agitazija ſa połnóznobayerſku republiku.

Wobſtejnoſcze w Bayerſkej ßu k temu dowjedłe, ſo chzedźa frankſke provinzy wot Bayerſkeje wotdźělicź. S poßlednimi podawkami je ßo tole wotmyßlenje widźomnje poßylniło. Pſchi demonſtrazijach ſozialiſtiſkich ſtronow w Nürnbergu bayerſzy ſozialiſtiſzy wjednizy ſa dźělenje Frankow wot Starobayerſkeje wuſtupowachu, a demonſtrantojo wołachu: „Prjecź ſ Mnichowa, ſałoženje połnóznobayerſkeje republiki.“ Nowiny Nürnbergſkich njewotwißnych ſozialdemokratow piſchu: „Jeli ſo by Mnichowſke knježeŕſtwo na ſchkodu zyłeje Bayerſkeje na ßwojich miniſterſkich ßydłach k kontrolli zyłeho reakzionarneho hibanja w Němſkej ßedźo wostało, by po němſkej wuſtawje ſa połnóznu Bayerſku móžnoſcź data była, ßo wot Mnichowa wotrjez a ſ pſchiležazymi krajemi nowy ſtat ſałožicź.

Na němſkonazionalnym ſjěſdźe w Mnichowje

ſemjan ſ Braun na to pokaſowaſche, ſo Němſka njeje ženje njedźiwajzy ßwojeho hoſpodaŕſkeho kczěwa njeje

mohła pſchesbytk ſ wuwoſa dozpicz. Wona nima doſcz ßyriſnow a zyroby. Njedźiwajzy bu naſcha bilanza aktiwna, dokelž ßo naſche wikowanſke łódźſtwo ſa wurunanje ſtaraſche. To je ßo po Verſailleſkim ſrěczenju pſcheměniło. Sſmy ßo bjes płaczenja na wukraj wo 4 milijardy paßiwni ſczinili. Knježeŕſtwo chze czaß dobycz. Hdyž pak ßo dale tak mota, tež dobycze czaßa niczo njepomha. Verſailleſke ſrěczenje je wſchudźe k hoſpodaŕſkej kriſy dowjedło a we wukraju bjesdźěłoſcz na najwyſchſchi ſkhodźenk dowjedło. — Zyłe njeſbože ßu czi ſawinowali, kotſiž ßu k wójnje ſchczuwali.

Nowa hornjoſchleſyſka mjeſa pjecža hižo poſtajena.

S Genfa ßo 3. ſeptembra powě, ſo je hrabja Iſhii pjatk dalſchi dnjowy porjad rady ſwjaſka ludow poſtajił. Po nim hornjoſchleſyſke praſchenje hakle 25. ſeptembra ſaßo k wuradźenju pſchiindźe. Rada ſwjaſka ludow hacž do 15. oktobra w Genfje ſhromadźena woſtanje.

„Deutſche Allgemeine Zeitung" ſhoni, ſo je mjeſa hižo bóle abo mjenje poſtajena. Wona ßo nimale namjetam hrabje Sforzy runa. S woßebitej horliwoſczu pjecža czěſkoßłowakſki miniſter Beneſch, kotryž hižo we Genfje pſchebywa, wot někotrych dnjow ſa žadanja Polakow na Hornju Schleſyſku wuſtupuje.

Južnosłowjanska.

Wuſtrowjenje južnoßłowjanſkeho krala.

Dokelž je ßo ſtaw krala Alexandra polěpſchił, móže ßo bórſy doſpołne wotkhorjenje wotczakacz. Duž je knježeŕſtwo wotmyßlenje ſpuſchcziło, miniſtrow do Pariſa pósłacz. Miniſterjo krala pſchi mjeſach ſhromadnje poſtrowja.

Francowska.

Franzowſka miniſterſka rada pſcheczíwo wobſamknjenjam najwyſchſcheje rady.

Franzowſka miniſterſka rada njeje ſ dźěła wobſamknjenja najwyſchſcheje ſwjaſkaŕſkeje rady potwjerdźiła. Woßebje je ßo pſcheczíwo wobſamknjenju wuprajiła, po kotrymž Franzowſka ſ prěnjeje milijardy ſłotych hriwnow, kotruž je Němſka jako wotpłaczenje na wójnſke wotſchkodźenje ſapłacziła, niczo njedoſtanje. Tež hódnoſcz Saarſkich wuhlowych jamow a němſkich łódźow, kotrež ßu ßo Franzowſkej pſchidźělike, hinak wobliczа dyžli najwyſchſcha ſwjaſkaŕſka rada.

Wurjadne franzowſke žitowe žně.

W franzowſkej miniſterſkej radźe je rataŕſki miniſter Lefevre 2. ſeptembra ſdźělił, ſo lětuſche franzowſke žně něhdźe 82 milijonow zentnarjow, hromadźe ſ 2 milijonomaj ſ Moſelſkeho, hornjeho a delnjeho rheinſkeho departementa, wunjeßu. To hacž dotal hiſchcze ženje nawjedźeny wunoſchk w pſcherěſku wo 16,4 zentnarja na hektarje pſchedſtaja.

Jendźelska.

Njeměry dźěłonjeměwzow w Londonje.

W Londonſkim pſchedměſcźe Woolwichu ßu 2. ſeptembra njeměry wudyrike, kotrež zyły dźeń trajachu. Dźěłonjeměwzy, kotſiž ßebi wjetſchu pjenježnu podpjeru žadachu, boardof guardian woblěhachu, dyrbjachu pak ſkónczнje wotczahnycz. S dobom ſtrajkowazy dźěłaczerjo dokow ſ Corka po měſtowych drohach czahachu, pſchi czimž czeŕwjene khorhoje roswichu.

Wotmołwjenje Irſkeje.

Dwaj ſaſtupjerjej irſkeho parlamenta ſtaj do Gairloch, hdźež Lloyd George ßwoje próſdniny pſchebywa, pſchijěłcj. Wonaj wotmołwjenje na namjety Lloyda Georgea pſchinjeßetaj. Wotmołwjenje je hižo wot dweju dnjow hotowe, tola je ßo pod faczíſchczom podawkow w Belfaſtu pſcheměniło.

Wotmołwjenje irſkeho parlamenta, kotrež je ßo njedźelu w Londonje woſjewiło, ſo irſki lud žanu dobrowólnu jednotu ſ Jendźelſkej njepſchipóſnawa a ßebi ſakładne naturſke prawa žada, ßebje ßmeho ßwobodnje wuſwolicz, ſo by ßwój narodny woßud poſtajił. Irojo ßu ßo ſ pſchemóžazej wjetſchinu ſa njewotwißnoſcz wuprajili a tola rosßudźenje wjazy hacž jedyn ras wobkruczili. Jendźelſka czini, kaž ſo by Irſka jednotu (uniju) ſ njej wobſamknywſchi ſ njej ſjednoczena była, kotraž rosdźělenje ſakaſuje. Na tole wudawanje ßo ſapjerajo ßebi jendźelſke knježeŕſtwo a parlament žadatej, nad Irſkej knježicz a jemu ſakonje dawacz ßamo hacž do teje měry, ſo Irſku pſcheczíwo jeje woli dźěła a kóždeho irſkeho měſchczana, kotryž poddanſku pſchißluſchnoſcz wotpokaſuje, do jaſtwa ßadźa.

Irooj jendźelſke namjety, 20. julija pſchepodate, njewrócžomnje wotpokaſuja, dokelž wone na ſakładne waſchnje na jendźelſkim ſtejiſchczu ſteja. S namjetami ßo Irſka njenamołwja, do ßwobodnje wuſwoleneje jednoty ſe ßwobodnymi ludami jendźelſkeho ſtata ſaſtupicz, ale Irſka dyrbjała wuměnjenja pſchijecz, kotrež ſchpatna wuſtawa wopſchija. Jendźelſke dominije (kolonije) ßu wſchě pſcheczíwo knježeŕſtwu. Jendźelſkeje ſchkitane, niz jenož ſ prawom, ſ wuſtawu pſchipóſnatym, kotrež jim runoſcz, wuſtawu a doſopłnu ßwobodu wot jendźelſkeje kontrolle dawa, ale tež ſ tyßazami mil, kotrež je wot Jendźelſkeje dźěla. Irſka njeby ani rukowanje dalokoſcźe ani prawo měła. Irſka je do dweju njenaturſkeju ſtatow dźělena, ſ kotrejuž kóždy ſamóžnoſcz druheho podrywa, a wobaj ſtaj wojeŕſkej a hoſpodaŕſkej kontrolli Jendźelſkeje podczißnjenaj.

Irſka wotmołwa na kónzu praji, ſo dyrbi Jendźelſka dowolicz, hłowne hiſtoriſke a geografiſke naležnoſcźe ſ irſkeho ſtejiſchcza wobhladacz. Wona je ſe tym pſches jena, ſo neutralny njeſtroniſki poßrědnik mjes Irſkej a Jendźelſkej rosßudźa. Irojo budźa ßo jenož napſcheczo ſtajicz, jeli ſo budźa Jendźelczenjo hroſycz, ßwoje ſtejiſchczo ſ naßylnoſczu podpjeracz. Hroženje ſ naßylnoſczu dyrbi ßo wuſamknycz, ſo by móžno było, ſo ßo połnomózni ſeſtupja, kotſiž ßo ſe žanymi wuměnjenjemi njewobczežuja, khiba ſ wězami ßamymi. Połnomózni dyrbjeli wolu měcz, ſawadne dypki niz ſ powołanjom na ſtat rosrißacz, ale na wodźaze heßło dźiwacz, wo kotrymž ßu pſcheſjene.

Irſzy jako ſaßadu knježeŕſtwo ſ pſchihłoßowanjom wobknježenych namjetuja, kotruž Jendźelczenjo pſchezo jako woßebite ſtejiſchczo Jendźelſkeje žadaju. Tale ſaßada je jeniczki podłožk ſa wuradźenje, ſ kotrymiž mohłej ßo Jendźelſka a Irſka ſaběracz. Na tymle podłožku je Irſka hotowa, hnydom połnomóznikow pomjenowacz.

W Belfaſtu je 1. ſeptembra ſměrom woſtało, ſchtož drje ma ßo pſchikhadej wójſka pſchipißacz. W ſche hromadźe je ßo pſchi njeměrach 17 woßobow moriko a něhdźe 100 ßo ſraniło.

Amerika.

Preſident Harding wo njepſchewjednoſczi doſpołneho wotbronjenja.

Nowa amerikanſka hobrſka bitwiſka łódź „Waſhington", 33 000 tunow wody wutłóczaza, je ßo 2. ſeptembra na morjo puſchcziła. Preſident Harding měješe pſchi tym rěcz, w kotrejž praji, ſo je drje doſpołne wotbronjenje a doſpołne ſnjemóžnjenje wójny njehodźi pſchewjeſcz. Pſchetož kaž wulke njech ßu wuſpěchi prózowanja wo potłóczenje wójnow, wójſko a wójnſke łódźſtwo dyrbitej dale wobſtacz.

Wulke ſpadnjenje płaczíſnow w Sjednoczenych ſtatach.

„New York Herald" powě ſ New-Yorka, ſo ßu ßo w Sjednoczenych ſtatach płaczíſny ponižike. W New-Yorku ßu płaczíſny ſa zyrobu wo 40 prozentow ſpadłe. Hiſchcze wjetſche je ſpadnjenje płaczíſnow w połodniſchich a wjeczornych ſtronach Sjednoczenych ſtatow, hdźež ßu ßo płaczíſny hacž do 50 prozentow ſtuńſchike.

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 5. ſeptembra 1921.

Temperatura w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej dróſy, njedźelu 26 ſtop-

---

Kapliř ze Sulewic.

Historiske powjedaňčko.

2.] (Pokračowanje.)

„A Toekoelyi?" knježićeř so wopraša.

„Tón so teho ani njenadźija a tak so jemu tajeřska barba z wobliča zetrje. — Jenož spěšnje skutkować, wobkrućeć města, nowe połki najimać…"

„A pjenjezy, luby brónjomištrje?"

Tuto prašenje Kapliřa překwapi. Z khěžorowehо erta jeho njebě wočakował. Ale pjenjezy běchu za khěžora Leopolda woprawdźe jara žadne, pokładnicy běchu husto prózdne; — podkopkow na złoto a slěbro a druhich žórłow bě hižom nimo měry mało, zo mohłe so pokładnicy zaso napjelnić.

„Tole je, Waša khěžorska Miłosć, njepřećel, na kotrehož wojak z wjetša zabywa."

„Ale z tym dyrbi so najprjódcy ličić", khěžor dorjekny.

„Zo bychu města wobhrodźili, na to maja so měšćenjo sami pohonjeć. Jich najbližši wužitk sebi to žada. A na to njebudźe pjenjez trjeba. Swój dom sebi zastarać, je kóždy sam winowaty a to prjedy hač druzy. Jeno na Win sebi dowolam pokazać, na sydłowne město. Kelko dha je so stało, Waša khěžorska Miłosć, wot někotrych lět — na wobkrućenje tak važneho stejišća, kajkež je Win, kotryž leži wosrjedźa mjez nawječornym a narańšim swětom? — Bóh daj, zo njebychu turkowske kopyta ženje hač sem docpiłe. Ćežko je, sebi myslić, kajke sćěhwki by to měło…"

„Lěpje je, sebi na tajke móžnosće ani njemyslić."

„A tola je nuzno, tež tajkile podawk — talem eventualitatem — sobu wobličeć!"

Kapliř rěčeše z krutym, rozsudnym hłosom. Hižom dawno bě chcył khěžora kedźbneho sčinić na móžnosće, kiž běchu wšak njepřijomne, ale blizke. Dźensa měješe na to najlěpšu składnosć.

„Win dyrbi być wobkrućeny, štožkuli móžno, najdokładnišo a to skerje lěpje. Po Winje so dunda dosć lěnich ludźi. Jenož trjeba jich do dźěła zahnać.. Pak dźěłać pak woteńć. — Rěči a swari so dosć wjele, ale swěrneje spušćomnosće je mało."

„Wy móžeće prawje měć, Kapliřo! — Nětko pak pohladamy, kak we Waršawje pobudźemy!" — Khěžor miłosćiwje pokiwny. Kapliř so hłuboko pokłoni — audijenca bě nimo.

Kapliř so zaso do woza na dworje sydaše, tu zawrjeska druha khorejta, a z njeje wustupištaj dwaj knjezaj, jeju duša njebě tak hładka kaž jejn wobličo — jeju swědomjo so rozšěrjowaše a tež zaso zwužowaše, kaž bě to trjeba. Suknju měještaj přisprawnu. Wšitko na nimaj jeno hraješe. Tež kóžda włóska měješe swoje městno. Tesačk po boku so jimaj swětlešc kaž hladadko, canki wokoło rukawow běchu bělše hač sněh, na črijach ani próščička njebě. Starši z njeju pohlada za khěžorskim brónjomištrom z wóčkom, kiž bě połne zawisće.

Wobaj knjezaj so runje tak zaměřištaj ke skhodam, kotrež k rumnosćam Jeho khěžorskeje Miłosći wjedźechu. Bjez dwěla tež važne powjesće njeseštaj. Před tymaj so komornik wšo hinak pokłonješe. Wón najzdwórliwišeho słužobnika činješe. Wotewri durje do khěžorskich jstwow a přizjewi:

„Markhrabja Herman Badenski a hrabja Sinzendorf!" — To bě zwučena hodźina, w kotrejž khěžor najwyššich zastojnikow přijimaše. Markhrabja bě předsyda dwórneje wójnskeje rady.

Dołho njetraješe a markhrabja bu wotpušćeny. Na tón dźeń važnišeje naležnosće njeměješe, dokelž budźe jeno tu a tam we Wuheřskej trjeba, wobsadki dowupjelnić. To so stanje bórzy. Zo dźě tón króć strach z turkowskeje strony njeje wulki. Přěhnatym a ze zamysłom zestajanym powjesćam njeje trjeba wěrić. Markhrabjowi agentojo ze wšěch kóncow spokojace rozprawy sćelu. Wobstoj wójska we Wuheřskej je dobry, strowotne poměry njemóža w tym času ani lěpše być, wšudźe so pokazuje čiły dobry duch…"

Khěžor Leopold po swojim wašnju z waha k tutomu přednoškej z hłowu přikiwowaše, ani z jenym słowom wón rěč knjeza předsydy njepřetorhny, — ani jeneho prašenja k tomu njepřida, a wón jeho wotpušći ze zwučenym posměwom, kotryž bě podobny, kaž hdyž so hubje bjezwolnje sćahujetej.

Po markhrabju předstupi hrabja Sinzendorf, wón so pohibuje kaž najbóle wudokonjeny dworjan, pola njeho je wšitko hižom do předka wuličene, snadź tež to, kelko króć smě sylnišo dychnyć a kak dołho dyrbi płucy na wuzdźe dźeržeć.

„Směm k Wašej khěžorskej Miłosći rěčeć bjez dźiwanja a zatracha?"

Hrabja Sinzendorf so pokłoni cyle po prawidłach, ani wo stwjelco niže, a pohibny z prawej ruku tež cyle po předpisu.

„Wěrnosćiwosć sebi stajnje wysoko wažu, luby hrabja", khěžor rjekny. (Pokrač.)

njow czopłoty po Celſiju, w nozy k póndźeli 14 ſtopnjow. Barometer njedźelu wjeczor 741 a póndźelu rano 743 pokaſowaſche. Wuhlady na wjedro: Mało rjane, na wětr a deſchczik podobne.

— W „Albertſkej ſahrodźe" je ßo 3. ſeptembra pſchipołdnju ſ jeneho ſamknjeneho ruma jene jěſdne koło ſnamki „Torpedo", 1400 hriwnow hódne kradło. Wono je czorne wobarbjene, ma ßamoběh „Torpedo" a „Continental"-wobruczki. — Na ßudniſtwje 2. ſeptembra pokradnjene jěſdne koło ma czißło 833381 abo 818226 a wobluk ma ſłote napißmo: Seidel & Naumann.

— Nowe ſwony doſtanje Marja-Marczina zyrkej kónz oktobra. Swony firma C. A. Bierling w Draźdźanach lije. Tukhwilu ßo po domach pjenježne dary ſa ſwony ſběraja.

— Nowy biſkop dr. Schreiber ßo pjecza w Budyſchinje njedźelu 18. ſeptembra ſapokaſa. Wón ßo tež pſchi dnju katholikow 25. ſeptembra w Budyſchinje wobdźěli a tu biſkopſku Božu ßłužbu dźerži.

— **Wjedro w oktobru.** Wot 1. hacž 12. je deſchcž a wětr, na horach ßamo ßněh woczakowacž. Na to něſchto rjanych dnjow. W druhej połojzy oktobra ßo wětr a deſchcž ſ rjanym wjedrom wotměnja. Rjany czaß po ſdaczu ženje dołheho tracza njeſměje, duž budźa ratarja rjane dny derje wužicž dyrbjecž.

S Kamjenza. Wadźenja dla mſdy ßu w hornjołužiſkich ſkałach naſtałe. Jednanja w Budyſchinje njejßu wuſpěcha měłe.

S Bělcje Wody. W tudomnych ſchklenczeřnjach dźěłazy ſamkaŕ Hórſchig bě ſtrowy na dźěło pſchiſchoł. Sa połdra hodźiny jeho bjes wědomnja ležo namakachu a wón hiſchcže tón ßamy dźeń wumrje. Najſkerje je ßo ſ płunom ſajědojcził.

Swjatočne poswjećenje wójnskeho pomnika we Wudworju.

Telko swjedźeńskich hosći a ludu drje Nowakec dwór a Wudworjanska nawjes nadobo widźałoj njejstaj kaž zańdźenu njedźelu, hdyž měješe so wójnski pomnik swjatočnje poswjećić. We wjesnej korčmje so zestupawši do ćaha, na čole hudźbny połk z Kamjenca, kiž khutne přezpolo piskaše, ćehnjechu wojeřskej towařstwje z Pančic a z Khrósćic, spěwařske towařstwo „Jednota", gmejnska rada z pomnikowym wubjerkom a přiwuzni padnjenych do wsy, hdźež je pomnik přihodne městno namakał. Tu wotwiwaše so cyły wjesny a zwonkowny wobkhod. Wosrjedź městnosće, wobrubjeneje wot šmrěčkow a wysokich štomow, pozběhuje so monumentalne kamjenišćo z načeřwjeneho porphyra z Rochliskeje krajiny w napodobnosći šěrokeho obeliska. Na frontalnej stronje čitamy němske „Für uns!", štož jednotny začićć kazy, a serbske hrónčko: „Bóh daj jim wěčny wotpočink a wěčne swětło njech jim swěći. Amen!" Deleka lěta wójny 1914—1918. Přez rjeńšu symjetriju buchu serbske słowa nadobyłe. Na stronomaj pomnika přidruža so štyri křiže ze sameho kamjenja, na kotrychž su mjena padnjenych wurubane w němskej rěči a to:

J o s e f L a r r a s, Res. 2. Komp. I.-R. 178
* 22. 7. 90. † 26. 9. 14 bei Laon.

G e o r g R i t s c h e r, Sold. 2. Komp. I.-R. 177.
* 11. 10. 85. † 26. 2. 16 bei Neuchatel.

B e n n o Z i m m e r m a n n, Kan. 10.B. F.-A.-R. 19
* 20. 12. 98. † 30. 3. 18 bei Beaulieu les Fontaines.

N i k o l a u s K o c k e l L.-Sturm. S. F. A. B. 107
* 13. 1. 78. † 31. 5. 18 bei Soisson.

Po poslednich zynkach hudźby zanjese „Jednota" němski spěw „Brüder reicht zum Bunde" a serbski psalm „Česć Božu hory powědaju" pod nawjedowanjom k. kantora H i l e.

Na to stupi k. kapłan C y ž, bywši wojeřski faraŕ a tak so zeznawši ze wšěmi wójnskimi ćežemi, před pomnik a rěčeše towařšam, přiwuznym, ludej w němskich nazynkach:

„Na swjatočnym městnje, wupyšene z girlandami, wěncami a smahowatymi khorhojemi, nic k přezměrnej wjesołosći, ale ke khutnej ćišinje smy so tu zešli w poswjatnej hodźinje. Chcemy spominać na našich padnjencyh towařšow, ke kotrymž česći ma so dźensa tutón pomnik wotkryć, k dopomnjeću za nas a na slědowace splahi. Mortwy kamjeń rěči k nam wo d ź a k o w n o s ć i a l u b o s ć i k d o m i z n y. Spominamy na spočatk wójny, na ćežki ale sławny čas woporow a swjatych winowatosćow. A nětko je tak khudy na počinkach! Do boja ćehnješe naša młodźina w swěrje, tež mužojo, bratřa, nanojo. Zbromadna lubosć k wótčinje kazaše jim wopušćić wjesku, swójbu, žonu a dźěći, nana a mać. W tutej swěrje a woporniwosći su wulkeho dokonjeli, ale nic mjenje ći, kotřiž dyrbjachu doma wostać, husto wupjelnjejo žona městno muža. Tutón pomnik ma wadźomne znamjo być z wulkeho časa za našu dobu, kiž, khuduška na idealach, hraba njeměrnje za pjenjezom a wužitkom. Čłowjestwo dyrbi zaso w starych kolijach swěry a wěry so hibać. Sursum corda! Wutroby horje, k njebju! Potom budźe zaso khmańšo, hdyž našu zemskosć twarimy na bójskich zasadach, na křesćanskej lubosći. Preč z tutym materialismom! W najwyššim dopjelnjenju winowatosće su drohi wopor žiwjenja přinjesli a wo tym swědči tutón kamjeńtny pomnik. Knježe Božo, zhladuj na mortwych towařšow z njebjes dele, na bratrow domjacych, kotřiž za swój ideal dachu swoje žiwjenje!

Při poslednich słowach intowaše hudźbny połk cunjo spěwčk „Měł towařša sym něhdy", štož hnujacy zaćišć na wšitkich zawostaji. Přikryw so po něčim popušćowaše a pomnik předstaji so přihladowarjam w swojej jednorej rjanosći.

Pod nawjedowanjom k. W o r n a č a - Kukowskeho wotedachu třělcy třikróćnu čestnu salvu jako postrow do zdalenych rowow lubych ródnych.

A nětko tołmačeše swjedźeński rěčnik w lubej mačeřšćinje začuća swojeje wutroby a liješe balsam na znowa wotewrjene rany želnych přiwuznych:

„Smy wotkryli swjatočnje pomnik. Sylzy tłóča so do woči w zrudnym dopomnjeću na nanow, synow, mandźelskich. Wy njejsće wosamoćeni. Tež druzy, haj wšitcy, kotřiž su k swjedźenskemu skutkej so tu zhromadźili, žaruja z wami a woloža waš dóńt. Knjez je jich wjedł do wójny, kotruž chcył njeje, kotraž z čłowjeskeje winy je nastała. Wón drje je pósłał wulke horjo na was, ale tež samy trošt. Kaž kłóska, kotraž so słóncej khila a najbližše jemu steji, tež najprjedy zrawi, tak buchu lubi padnjeni přez Božu hnadu najprěnši zrali za wěčnu domiznu. W třělnych hrjebjach spóznachu swěta hinitosć. Knjez je jich k sebi wzał do wěčneje zbóžnosće. Sam běch ze swědkom, kak mnozy w boju a straše žiwjenskim namakachu so zaso k swojemu Bohu. Njejsu nam zhubjene, wróćichu so do njebjeskeje domizny, hdźež po našej wěrje so z nimi zaso zjednoćimy. Štož hišće mějachu wotpłaćić tu na zemi, to sće wy, kotřiž sće dźensa při blidźe Knjezą so na nich dopomnili a za nich wopra wjeli, z paćerjom a z dobrym skutkom hnadu jim wuprosyli. (Nětko přečitachu so mjena padnjenych.) Nic žarowanje pohanow ale křesćanow ma přewzać nas, Bóh dawa sylnosć a čini wšo prawje. Duž dajće jim tón paćeř, kiž na pomniku steji, zo wrota zbóžnosće wotewrja so lubym towařšam."

Zhromadny „Wótče naš" sćěhowaše jako wozynk khutne wutrobite słowa rěčnika.

W mjenje gmejny přewza k. wjesnjanosta B i s o l d pomnik, dźakowaše so wšěm, kotřiž su wuwjedźenju z pjenježnymi a ručnymi mocami přinošowali, poručeše wjesnu debu k powšitkownemu škitej a położi w mjenje wjesnjanow wěnc k nohomaj pomnika. Tosame činjachu kk. sekretar F e l g n e r za k. lajtnanta Poraka, kiž bě bohužel zadźěwany, přitomny być, pjekařski mištr R y c h t a ř za Pančičanske wojeřske towařstwo, kubleŕ J u r i j C y ž z Prawoćic za Khrósćanske wojeřske towařstwo, hospodařski pomocnik L i p i č za Wudworjansku młodźinu a š t y r j o p ř i w u z n i za swójbnych.

Z dźaknym kěrlušom „Tebje my Boha khwalimy", kotryž přitomni z přewodom hudźby spěwachu, skónči so jednora ale pozběhowaca swjatočnosć. W ćahu podachu so towařstwa — Pančičanske wojeřske a „Jednota" z khorhojemi — do Nowakec domu, hdźež buchu lubosćiwje hospodowani.

Swjatok so zwoni.

Schtóž ſe łžemi ſapocžnje, tón ſ jebanjom ſkónczi. Sprawnemu dozyła trjeba njeje łžecž. Schtóž pak łži, tón njemóže hinaſche wotpohlady měcž, hacž druhemu ſchkodźicž abo ßebi na ſchkodu druheho polěpſchicž. Łžecž je hroſny njepocžink, někotry człowjek ma runjewon wjeßele na tym, druhim nałžecž. Łžě maju krótke nohi, praji pſchißłowo, wone wjedu do ſkaženja.

Hospodařski rozhlad.

Němſkoſtatna banka je hacž dotal ſa 15 milijonow hriwnow ſłotu pokupiła. Najwjetſchi dźěl ſ teho je do Newyorka ſchło. — Wunoſchk žnjow ßo powſchitkownje w ſornu wyſche wobliczа hacž loni. — Płacžiſny ſkotu ßu ßo mało pſcheminile. Poſkiczenje je ßo pomjeńſchiło. Pokhroma ſaßo pſchiběra, woßebje w Bayerſkej a Pomorſkej. — Němſkoſtatna kalijowa rada je powyſchenje kalijowych płaczíſnow wo 35 prozentow wot 1. ſeptembra wobſamkła. — Sjenocženje němſkich gardinowych tkajeŕnjow je płaczíſny wo 10 prozentow powyſchiło, dokelž je bawłmowe pſchedźeno dróžſche, ſ powyſchenjom mſdy ßo płaczíſny woſpjet podróža. — Moßaſowe a želeſowe płaczíſny ßu ßo tež ſaßo khětro powyſchile. — Dokelž wolijowe roſtliny hubjene žně pſchinjeßechu, a hubjene powjeſcže wo žnjach w Indiſkej pſchikhadźeja, ßu wolijowe fabriki płaczíſny ſa jědźny wolij poßlednje dny ßylnje powyſchile. — W Barlinje płaczeſche 30. auguſta po zentnarju a hriwnach: Dołha ßłoma 18—20, ržana a pſcheńczna praßowana 21—23, wowßna praßowana 18—20, jeczna 17—19, ßykanje 21—23, łuczne ßyno 45—50, pólne 53—65, dźeczelowe 85—88, woka 170—180, peluſchki 170—175, pólne buny 155—165, Viktoria-hróch 280—285, pizowanſka morchej 165—175, torfowa melaßa 60—63, ßuche tružki 105—115, raps 280—290, rapßowe woßuchi 120—130. lane woßuchi 175—195, běrny, běłe, 40—42, czeŕwjene 38—40, žołte 40—42, rožka 165—169, pſcheńza 200—202, jeczmjeń, ſymſki, 187—191, léczny 220—240, wowß 170—174, majß 145—146. — Khlěbowe žito ßo wobhladniwje kupowaſche. Majßa ßo doſcž poſkiczeſche. Ssyno a ßłoma mějeſche wobſtajnu płaczíſnu. Napraſchowanje ſa woßuchami, tružkami a melaßu je jara popuſchcžiło. — Dozyła ßo płaczíſny na wikach wutoru wjele njepſcheměnichu.

Přilopk.

* **Wulki hrib.** W lěßu pola Ramsdorfa ßu wulki hrib, poliporus giganteus pero, namakali, kotryž bě $1\frac{1}{2}$ (!) zentnarja czežki. Tuton hrib drje je najwjetſchi, kotryž ßu hacž dotal namakali. Hribowy ßlědźeŕ Michael je 1919 jedyn tajki hrib 96 puntow czežki namakał, kotryž bě hacž dotal ſa najwjetſchi płacził. — Połdrazentnaŕſki hrib, to dyrbi tola woprawdźita-ludkaza khěžka bycž. Ssnano ßo tež hiſchcže w lěßu nadeńdu.

* **Palne drjewo ſa běrnjaze bělisny.** We Wulkobarlinje ßu pſched někotrym czaßom ſyſtem ſlutniweho hoſpodarjenja ſawjedli. Wuměnjeja palne drjewo na běrnjaze bělisny, hoſpoſy pola wěſtych wikowarjow ſa bělisny palne drjewo doſtanu. Tuta naprawa je ßo tam jara khmana wupokaſała, hoſpoſy maja tak ſkładnoſcž, tež ſ tutych wotpadow wužitk bracž a tak ßo tež njedoſtatkej na pizy wotpomha. — Pſchi nětczíſchej nuſy na pizy by derje było, hdy by ßo tajka naprawa we wſchěch měſtach ſawjedła. W měſtach wjele do ßmjeczow pſchińdźe, ſchtož by ßo lěpje wužicž mohło.

* **Woßudny dóńt jeneho domwróczeneho.** W běhu poßlednich tſjoch njedźel ßo w Oberwieſenthalu a ßußodſtwje tſjo jeczi ſ ruſkeje jatby ſtrowi a cžili ſaßo domoj wróczichu, kotrychž běchu ſa mortwych a ſhubjenych woſjewili. Ssu to tſjo něhduſchi awſtriſzy wojazy, kotſiž běchu wot wudyrjenja wójny, potajkim 7 lět w jatbje byli a njedźiwajzy wſchěch hamtſkich napraſchowanjow, žanu powjeſcž njedoſtachu a tež wotpóßłacž njemóžachu. Srudny dóńt podeńdźe jeneho ſ tutych jatych, kotryž dyrbjeſche ßwoju žonu w khorowni pytacž, hdźež hižo wjele měßazow dołho khora ležeſche, dla ſtaroſcže a ſrudoby wo ßwojeho muža. Hdyž nětko ßwojeho muža ſaßo wohlada, ju ſ roshorjenjom Boža ruczka ſaja.

* **56000 kroczel ſa jedyn wjeczor.** Jedyn ſtatiſtikaŕ je woblicził, ſo pſchi ßydomhodźinſkich rejach jena rejwaŕka ſa jedyn wjeczor 56000 kroczel běži, to je pucž wo 40 kilometrow. Kroczele jeneho walczika runaja ßo puczej wo 1,25 kilometra. Sajimawe by było, hiſchcže ſhonicž, pſchi kotrej reji najbóle wo póduſche dźe. Njeporjedźeja wſchak ßo pſchi žanej Tola ſchewzy tež ſahłódnicž nochzedźa.

* **Wuhrjebanje templa.** Po powjeſczach ſ Athena ßu w Ssikyonje dźěle ſtareho templa wuryli, kotryž je naſkěrje bohowzy Dianje poßwjeczeny był.

Serbska ludowa banka, podźělne towařstwo

w Budyšinje (při hosćeńcu „běły kóń“)

Wuwjedźuje wšě bankowske dźěła, bjerje pjenjezy za najlěpšu dań

po žadanju

k wšědnemu wužiwanju abo z wupowjedźenjom.

Požčuje pjenjezy nanajlěpje. — Přepokazuje pjenjezy na wšě města tukraja a wukraja.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery na najsprawnišo a darmo.

Prošću wuhladać!

Nowa **Klingerowa** wucjehnjaza a wuhojaza žalba

ma najwětšichu holazu mój; pjši brjohach, karunkach, karunkach, lischam r. j wosahjen. stawach, bolazych nohach, zahorjenju kóse a j wonkownych hämorrhoidalnych czerwjenjach. Lěkarjy poruczjana! Płaćizna kuž 4.50 hr. Dostacz w haptykach.

Wulke pschedawanje gardinow!!

Posliczenja žu dalscha reklama sa mój wobkhod.

Ia gardinowe zanki, meter wot 2,60 hr. žem
Ia scheroke, rjane gardiny, „ „ 11,50 hr. „
Ia wumětšte gardiny, 3 dźěłate, wokno wot 60,— hr. „
Ia Madras-gardiny — stores — tarczełojte gardiny łožowe pschikrywy.

Žane kupne dyrbjenje, hobrsći wubjerk, płaćižiny a kaj łosć w tunjosći bjez konkurrenzu. Wopytajcje mój dom, je to j dobytkom sa kóždeho.

Najwjetschi wożebity dom sa Sserbow.

Welsec kupny dom w Kulowje

Telefon čišło 12. Sakožene 1868.

Konje k rězu

po najwyšschich płaćižinach w kóždym czasu kupuje

Kurt Kaiser

pschi mjasowych jědłach a na Humboldtskej dróhy 782 b Telefon 403.

Płaćiu sa dobru tworu hacz 300 hr. sa zentnar žiweje wahi.

Tunje poskiczenje!

Zonjace a dźěćace kłobuki, garněrowane a njegarn **slewjery, banty, křidła, kwětki** nije płaćižiny.
Zarowanske kłobuki, slewjery w bohatym wubjerku.
Garněrowanja a **předźělanja** najpěschnišo a najtunjicho, starv pichižluschť žo wužije.
Lěčne přeprasowanske kłobuki žo hischcje pschijimajo.

Johanna Heidig w Budyšinje.

na **Khežorskej dróhy čjo. 22, III.** Žane klamy.
Telefon 1003.

Po fabrikskich płaćižinach kožane a gurtowe drjewjanzy, kožane sandale a domjace stupnje

płachtowe stupnje s kožanej podušku sa mužow, žony a dźěći wot 17 hr. žem, domjace stupnje wot 10 hr. žem, **kóšle** wot 8 hr. žem.
Hermank wobkhod wotewrjenu.

Wobuczowa fabrika **Sander**
na Hoschiz hažy čjo 19 na prawo.

Najlěpsche
patentowane a pružnopjerate matrazy kaž **polstrowe nadlohi**
s prima drella podawataj na
kóždeho po fabrikskich płaćižinach
Weikert & Eifler w Budyšinje
na Lubiskej dróhy čj. 10
Hornjoluž. worzłogrot. matrazowa fabrika a mebłowa polstrowarnja
Zadajcje płaćižinowy dopiš.

Sukujowe wobleki
(Gebrock-Anzüge)
s najlěpschich tkaninow po jara tunich płaćižinach,
tehorunja tkaninowe wobleki w najnowschich formach
poruczja
Max Wenzel kupowanska a pschedawanska zentrala
na hornčerskej hažy čjiłło 29.
Njedźelu hacz do 12 hodź. k rěčam.

Serbske słowniki a rěčnicy,

kiž su hišće ze składa dostać:

Pfulowy wulki serbsko-němski słownik
płaći brosch. 25.— hr.

Rězakowy němsko-serbski słownik
brosch. 63,— hr., zwjazany 73,— hr.

Cyle nowy: Muka, Mały přiručny słownik
15,— a 12, hr.

Liebsch, Syntax der Oberwendischen Sprache
5,50 hr., jenož hišće někotre Expl.

Kral, Grammatik der wendischen Sprache in der Oberlausitz
2. naklad 6,— hr.

Schwela, Lehrbuch der Niederwend. Sprache
I. Grammatik 4,— hr
II. Uebungsbuch 4,— hr.

Schwela: Kurzes Lehrbuch der oberwendischen Sprache.
2. naklad. Nowe wušle. Płaćizna 1,50 hr.

Nawka, Přewodnik po serbskej rěči
1,25 hr.

Pata, Krátka přiručka Hornolužické Srbštine
13,— hriwnow.

Scholze, Gesprächsbuch — rozmolnik
3,00 hr.

Wjela, Přisłowa hornjo-łužiskich Serbow
6,— hr.

Bogusławski-Hórnik: Historija serbskeho naroda.
Płaći 4 hr., jenož hišće někotre exemplary.

Wšitke knihi su k dostaću

w Serbskej knihařni w Serbskim Domje

Schmalers Buchdruckerei u. Verlagsbuchhandlung e. G. m. b. H.
Bautzen.

Koschlazy barchent

hischcje jara tunjo, **wupjerki** czerwjene, žmuhate a mórbe, **barchentowe płachty** we wšěch płaćižinach poruczja

J. Domsch na lawskich hrjebjach 16, I.

Automatowy restaurant — Žane klamy

Khwataježe

žebi hischcje tunjo nakupowacj. pjedy hacz žo płaćižiny powyscha

Handrij Kasper
w Budyschinje ::: Burglehn 11

Serbske hospodarske towařstwo
w **Budyšinje**, sukelnska hasa 11/13
w **Kulowje** na Kamjenskim předměsće
poskića
wšěm Serbam, wosebje serbskim překupoam

kolonialne twory,
papjerjane wudźěłki a wobuća
po najtuńšich płaćiznach.

Zastupće jako sobustawy!

Bjez konkurency tunjo kupujece

mužaje a pacholaje wobleki, półmoschćere a pišane kholowy, dźěłanske kholowy a łazy s jendźelskeje kože a tkaniny, lěčne łupy sa mužiskich, pachokow a hołzow, gumijowe šlić a nohajzowe dźerżaki (najlěpscha twora), mužaje, žonjaje a dźěćo. stupnje, bothe a krotke schtórnje a druhe wěsy

pola Maxa Schneidera na hornčerskej hasy cisło 7.

Mróbscha porjadna
Słužobna holza
žo do dobreho domu s dobrym wobkhodom sa bórzy pyta w **Budyschinje** na Wettinskej dróha čj. 18, I.

Słužob. holca
abo pošłužowarka
žo pyta. Rěčnik dr. Herrmann w Budyschinje na Jarjowej hažy 15, I.

Serbska słužobna holza
w serbskej braisce, 14—17 lět stara, žo k 1. okt. do Budyschina pyta. Sto samolwicz we wudwarni „Sa N.“

Cigary
čjiste samórike wot 50 pj. žem
schokoladu
wulka 100 gromowska tafla wot 3 hr. žem,
najlěpschi
paleny khofej
we wšěch płaćižinach,
najl. kakao
nudle — jědzny rajs
nowe
potne tucjne jerje
najlěpsche jadriwe mydło
poruczja
Curt Stiegler
pjedy **Hans Lindner**
w Budyschinje
na serbskej hažy čjiłło 1

Młodźi wěrjazy
evangelscy Serbjo
čiž žu swólniwi a žu wot Swjatego ducha pohnućeni čiuja we Katejowej winicy we Sserbach skutkowacz, čiyili swoje mjeno we wudawarni Serb. Now. sapobacz.

Lětnik 80 | Budyšin, wutoru 6. septembra 1921. | Čisło 206

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a ćišći Smolerjec knihićišćeřnja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěštki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wobšěrnje so stajace nawěštki a tabele so wyše wobličeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Wutoru, 6. požnjeńca.

Albina, biskopa.

† 1729 Handrij Smoleř fararř w Njeswačidle, přełožeř psalmow, kotrež hišće Wjelan Laras Rězak přełožowachu.

* 1867 w Baćonju zasłužbny narodowe a serbski pěsnjeř, wubjerny redaktor Katholskeho Posoła Jakub Šewčik, farař w Kamjenicach.

Što dopomniš mje, mysličkа,
Na moju domiznu? —
Što šepta mi kaž łastojčka,
Zo přeco Serbja hinu?
To sy ty, syno njeswěrny,
Hač runjež serbski rěčiš,
Ty, wotrodźenco njekhmany,
Ty wutrobu mi rudźiš. J. Šewčik 1883.

Swěrna duša kaž spytane złoto. Přisłowo.

Wabjazy čzuſchlak w ßłužbje něhduſcheho ſakſkeho knježeřſtwa.

III.

Do wójny a po wójnje.

Zadkawe podawki poßlednich dnjow a tužna czěmnoſcž politiſkeho powětra w Němzach tłóczi nam pjero do ruki. Nowinařſke nadpady na Sserbow wukhadźeja bjesdwělomnje ſe wſchoněmſkeho ſchowiniſtiſkeho ſmyßlenja. Jich ſaměr je, Sserbow powſchitkownje pſched ßerbſkej a němſkej ſjawnoſczu wohaúbicž a na narodnoſmyßlenych Sserbow, woßebje ßo pola wodźazych kruhow Sakſkeje a němſkeho ſtata pſchißłodźecž a jich ſcžornicž. Wſchoněmzy, ryczeřkublerjo a ßlepi pſchiwißowarjo němſkeho wojeřſtwa ßu ſpóſnali, ſo runje narodnoſmyßleni Sserbjo njerodźa wo jich dźenßniſchi porjad powróczaze a měrkažaze prózowanja. W naſchej Sakſkej pſchipóſnawamy, ſo runje naſche ſozialiſtiſke knježeřſtwo we poßlednim cžaßu pokaſuje, něſchto ſroſumjenja ſa Sserbow narodne žadanja. Nadźijamy ßo dalſcheho doroſumjenja!

Pſchede wſchěm ſkobja ßo němſke ſchowiniſtiſke kruhi na Barta, na tehole hłowneho agitatora, kaž jeho němſke nowiny luboſcžiwje wucžeſcžuja. Njech je nam tehodla dowolene, wo wſchelakich podawiſnach ſaſchłych dnjow kuſcžicžk ſawěſchk poſběhnycž.

Barta winuja rady, ſo dźenßa dokładnje hinajſche ſtejiſchcžo ſajimuje hacž do wójny, byrnjež naſche poměry dźenßa doſpołnje pſcheměnjene byłe. Jemu ſbliženje k Sskowjanam we kulturnych prózowanjach ſabycž njemóža. Sso wě, do wójny by němſki ßwět to ſa ſtraſchny panſlawiſmus měł. Sserbowžraczkam by to była witana pomaſka, Sserbow potłóczowanja pſched ſjawnoſczu ſamolwjecž. Dokelž tajkich pſchicžinow njeměјachu, ſaſtarachu ßo ſkradźu po cžmowych pucžach ſ tajkimi maſanymi brónjemi.

Hakle po wójnje a we ßudniſkim pſcheрytowanju ſtej ßo Bartej wocži wotewrikej, a je klucž namakał, ſa wſchelake ſakrywanja ſaſchłych dnjow. Jako wón do ſakſkeho ßejma ſaſtupi, doſta dowěrliwy pokiw, ſo ßu knježeřſtwowe kruhi ſwólniwe, bóle na ßerbſke žadnja dźiwacž. Tcžachu tola ſakſkemu knježeřſtwu a kralowſkemu dworej hiſchcže ſtróžele we próchniwych koſcžach, jako něhdy pſchi wólbach ſkoro zyła Sakſka ſozialdemokratiſke mjeſtwocže dóſta. Jenož Sserbjo wukhowachu ßwój wokrjeß. Sa Sserbow bě monarchija tehdom jenicžki wukhow, ſo móhli narodnje dale wolicž po nahladach tamniſchich dnjow. Němſki ſchowinißmus, kiž hidu pſchecžiwo Sskowjanam ſjawnje nawjedowaſche a hižo tehdy ßwětowu wójnu ſyſtematiſzy pſchihotowaſche, by najradſcho ßerbſku narodnoſcž ſ mochom a próchom wupłěł, je-li Sserbſtwo we monarchiji ßo njenadźało někajkeho wucžěka. Wěmy, woßebje ſ pruſkich poměrow, ſo bě tajka nadźija khětro dwělomna, haj zyle njemóžna.

Pſchi wuradźowanjach ſchulſkeho ſakonja a pſchi wſchelakich druhich pſchiležnoſcžach Bart cžaſto ſacžu, ſo něſchto njeſpóſnajomne pſchedleži, ſchtož wſchě jeho prózowanja ſa lěpſche ßerbſkeje narodnoſcže pſchepřěkuje. Knježeřſtwo ſtupi ßo na ſanicžáзu ßadu: „Sserbſtwo jenož ceeřpicž, ale niž hajicž.“ We jenym ſtacže, kaž w dotalnej Němſkej, hdźež knježeřſka móz wſcho pod ßwój wliw kaže, je tajka ſaßada ßmjertne wußudźenje ſa ßłabeho.

Kak bě to pſchiſchło? S loyalneho a ſprawneho ſadźerženja Sserbow knježeřſtwo brónjow pſchecžiwo Sserbam njeměјeſche. Wſchoněmſke kruhi jemu tajke podawachu, tola tak maſane, ſo dyrbjeſche ßo jich ſjawneho trjebanja haúbowacž, ale ſkradźu je nałožowaſche hacž na najnjeßmilniſcho. Saſchłe knježeřſtwo dźiwaſche a ſepěraſche ßo na dokładnje ſełhařne a wumyßlene powěſcže jeneho wukrajneho „wabjazeho cžuſchlaka“ (Lockſpitzel). Temu bě ßo poradźiło, dweju młodeju ßwěrneju Sserbow pod ßwój wliw dóſtacž. Tymaj ſuggerěrowaſche (naduwaſche) wón ßwoje nahlady. Na ſakładźe tychle naduwanjow ſhotowjeſche ßwoje roſprawy a podawaſche abo lěpje pſchedawaſche je pſches jeneho němſkeho generalneho konſula na ſaſchłe němſke knježeřſtwo ſa drohe pjenjeſy. My ßo jenož bojimy, ſo tele ſełhařne roſprawy hiſchcže dźenßa wěſtu rólu hraja a ſo wěſtym wſchoněmſkim dezernentam a tajnym radźicželam ßłuža ſ witanymi dokumentami Sserbam ſchkodźicž.

Mnoſy Sserbjo dopominaja ßo wěſcže hiſchcže ſcžěhowazeho podawka. We lěcže 1911 wobdźěli ßo njebohi knjes kaplan Delenk na ſjěſdźe ßłowjanſkich nowinarjow we Běłohrodźe. Jeho pſchecželjo, wo jeho jěſbje ſhoniwſchi, ſpóſnachu hnydom tule njepſchemyßlenoſcž ſa tehdomniſche poměry. Jeho pſchedſtajeni ſpytachu jeho telegrafiſzy wotdźeržecž, ale podarmo. Bjesdwělomnje bě ſpomnjeny wabjazy cžuſchlak jeho k tejle jěſbje pohnuł a ſchtó wě, kajke roſprawy wo njej wudźěłał a podał. Lědma bě njebohi Delenk na pucžu, hižo wſchněmſke nowinařſtwo njemdru rubanzu pſchecžiwo Sserbam wotewri. Najbóle ſchcžowkachu „Leipz. Neueſte Nachrichten“ a Budyſchſke Nowiny, tale ſprawna koža, měјeſche tež tehdom ſa nuſne, do naß ſ kamjenjemi mjetacž a potom dźiwnu protektoratſku rólu nad nami Sserbami ßebi pſchizpicž. Najnadpadniſche bě runje to, ſo wſchoněmſke nowinařſtwo tónle pſches wabjazeho cžuſchlaka doſtaty pſchipad tak nadpadnje njemdrje pſchecžiwo Sserbam wuži. Bart ßo prózowaſche, pſchißłodźenjam ſ cžiſtym ßwědomnjom napſchecžo ſtupacž. Poſdźiſcho ſhoni, kak podarmo.

Jako Bart we ſymje po němſkej revoluziji prěni ras we ßwojim žiwjenju do Prahi pſchiňdźe, wobhonjowaſche ßo ſa wěſtej woßobu, ſ kotrejž běſche ßo we lěcže 1913 we Pancžizach pſchi poßwjecženju khorhoje towařſtwa „Lipy“ ſ krótka ſetkał. Jeho cžěſzy pſchecželjo jemu wotmolwichu, ſo tale woßoba, kiž je ſamóhła we wěſtych kruhach někajke měſtno wupjelnicž, je był **wabjazy cžuſchlak (Lockſpitzel) we ßłužbje Němzow.** Hdyž Cžeſcha naſymu 1918 ſtatne wotežki pſchewſachu, padnychu jim ſełhařne, wumyßlene a njeknicžomne roſprawy tehole cžuſchlaka do rukow. S nich wo ni ſpóſnachu bjesdno cžłowjeſkeje ſłóſcže a kak je Němzam był k dozpicžu jich ſaměrow kóždy ßrědk prawy.

Wo cžaß pſchepytowanſkeje jatby w Budyſchinje ſdźěli ſtatny ßudnik Weiland Bartej, kak ßu narodni Sserbjo wot cžuſchlakow wobſtupjeni. Wón ſdźěli, kak w lěcže 1913 je we Pancžizach ſ nimi, ſa Bartowym blidom ßedźał jedyn tajki donoſchowař a knježeřſtwu jich roſmołwu nadrobnje podał. Sso wě, je tale roſprawa dokładnje ſełhařnje a Bart je ßo ſtajnje paßł, pſched njeſnatymi, pſchi piwnym blidźe něſchto njeſprawneho roſpominacž, ženje pak niž tajke pſchedmjety, kiž njemóhł pſched Bohom a pſched ßwojim ßwědomnjom ſamolwicž. Jenož tole a nicžo druhe ma bycž ſa Sserba roſkas jeho ſkutka. Bartej bu někto dokładnje jaßne, ſo tale woßoba, kotrehož njedocžinſtwo we ßłužbje Němzowſtwa ßu Cžeſcha wotkryli, je ſakſkemu a němſkemu knježeřſtwu podawał doſpołnje wumyßlene powjeſcže wo politiſkim ſwiſku łužiſkich Sserbow ſe Sskowjanami, myßlcže ßebi woßebje — ſ balkanſkimi Sskowjanami.

Spomnjeny wabjazy cžuſchlak ſtejeſche ſ njeboh kaplanom Delenkom a hiſchcže jenym druhim tehorunja we wójnje padnjenym horliwym młodym Sserbom we pißomnym a hdys a hdys tež we woßobinſkim wobkhadźe. Wón wukonjeſche na jich ſmyßlenje wěſty wliw, ale tón njedoßahaſche na Sserbow politiſke ſadźerženje, niž we najmjeňſchim ſkutkowacž. Wobaj njewědźeſchtaj, hacž do ßwojeje ßmjercže niž, ſ kajkim njeknicžomnikom wobkhadźetaj. Wo cžaß wójny njeboh Delenk pola njeho we Praſy wucžek pytaſche, tola tón jeho poliziji pſcheradźi a ta jeho wupokaſa.

Jónu Bart zyle po pſchecželſkim Delankej roſeſtaja, njepſchemyßlenoſcž jeho jěſby do Běłohroda ſa tehdomniſchi cžaß. Delenk jemu tole jara ſa ſło wſa a wot teho cžaßa pſchecžiwo Bartowemu ſkutkowanju pſchedßudki we ßwojich kruhach wubudźowaſche, woßebje pſchecžiwo ſkrucženju „Domowiny“, kiž ßo hiſchcže dźenßa zyle poſhubiłe njejßu.

So ßo na zyle ſełhařne powjeſcže tehole wabjazeho cžuſchlaka hiſchcže dźenßa we hamtſkich kruhach dźiwa, Bart we jednanju Lipſcžanſkeho ſtatneho ßudniſtwa ſ nowa ſhoni. Wony pſchedßyda bě powjeſcže ſ aktow wopak ſroſumił a měnjeſche, ſo je Bart w lěcže 1911 na ßłowjanſkim žurnaliſtiſkim kongreßu we Běłohrodźe pobył. Bart měјeſche něcko ſkładnoſcž, we dlěſchim roſpominanju ſkutkowanje tehole wabjazeho cžuſchlaka roſßwětlicž. Sa němſke hamty wěſcže žana cžeſcž njeje, ßebi roſkožicž dacž, na kak próchniwym ſakładźe jich měnjenje a ſ teho wukhadźaze naprawy ſteja.

Donoſchowanja cžuſchlateho wabjaka ßu tež priwatnym kruham ſnate były. Wot wěſteje doby ßem ſacžu Bart, ſo pola jeho politiſkich pſchecželow pſchecžiwo njemu něſchto pſchedleži. Wſchelake naſpomnjenja jemu poſdźiſcho wocži wotewrichu, ſo je někajka ſtrona tajke wumyßlene donoſchowanja ſa pſchißkodźenje pſchecžiwo Bartej wužiwa, ſo by ßo wſchudźom wotmach jeho prózowanjow k lěpſchemu ßerbſkeje narodnoſcže ſlemił.

Niž jenož Bart a ſpomnjenaj horliwaj młodaj Sserbaj ßu byli pſchedmjet ſełhařnych roſprawow tehole wabjazeho cžuſchlaka, ale tež druſy ßerbſzy wótcžinzy. Najſkěrje je tón macžiſnu, po ſkaſanju pak knježeřſtwu, pak wěſtym, najſkěrje tajnym wſchoněmſkim zentralam podawał, kotrež ßu je knježeřſtwu donoſchowałe. Hdyž tole roſpomnimy, ſroſumimy, kak bě pſchi wudyrjenju wójny naſtacže wſchelakich njekni-

czomnych łżow móžno, we kotrychž ßo też Delenk mjenowaſche. Ssmy tola we Budyſchinje měli a mamy hiſchcze dženßa wſchelake ſababjene ſmijizy, kiž we pſchiležnym wokomiku ßwój pſchißlodźeŕſki jěd pſcheczíwo nam Sserbam ſkradźu wußykuja.

Schtóž we ßerbſkim kraju ſteji a ma woczi wotewrjenej, doſnaje wěrnoſcž ßłowa: „Pſcheradu ßu na naß pſchadli, nowu ſłóſcž na ſtaru kładli." Tola njeſpuſchczmy nadźiju rjanu. Bohabojaſnym wſchě wězy k lěpſchemu ßłuža. —r.

Swětne podawki.

Němska.

Swołanje ſaſtupjeŕſkeho wubjerka ſakſkeho ßejma.

Preſident ſakſkeho ßejma je po namjeczje němſkeje ludoweje ſtrony ſ pſchihłoßowanjom miniſterſkeho pſchedßydy ßejmowy ſaſtupjeŕſki wubjerk na 12. ſeptembra ſwołał. Wón dyrbi wo ſakaſanju ſhromadźiſnow w Sakſkej wuradźowacž.

Nowe wótre wuprajenja němſkeho kanzlera.

Wulkobarlinſka organiſazija zentrumſkeje ſtrony njedźelu ſa ſakhowanje němſkeje republiki we wjele woppytanej ſhromadźiſnje wuſtupi. W njej němſki kanzler dr. Wirth politiſke wobſtejnoſcže, ſe ſkónzowanjom Erzbergera naſtate, rospominaſche. Mjes druhim wón praji:

„Nadawk nětczíſcheho knježeŕſtwa dyrbi bycž, **żórka reakzije ſatykacž.** Chzemy, ſo by demokratiſke ßamopoſtajaze prawo ſ nowa wliw w ßwěcže dobyło. Knježeŕſtwo ßo pſcheczíwo prawizy wobrocža a ßo k němſkodemokratiſkej republizy wuſnawa. Trjebamy ſakoń, kotryž muži, w nětczíſchim politiſkim wojowanju ſtejazych, ſchkita. Erzbergerowu dawkowu reformu wuſběhnywſchi ßo němſki kanzler do wulkokapitaliſtow wótro dawaſche. Tuczi ßu ſapłaczenje přenjeje ſłoteje milijardy jako wójnſke wotſchkodźenje jara pocžežili. Woni njejßu ženje patriotiſzy byli, ale ßebicžiwi ſa dobytkom hrabali, dokelž **ßu wotedacže deviſow pſchezo dale wotſtorkowali, ßo nadźijo, ſo dollar dale horje polěſy.** W dalſchej rěczi němſki kanzler ßwoju politiku pſcheczíwo nadpadam ſ prawizy ſakitowaſche. Wón ßo ani wokomika ßwojeho programma njewoſtaji a je hotowy, pſcheczíwo reakziji wſchě w ßwojej ruzy měſazy ßrědki nakožowacž. Zentrumſka ſtrona ßo hiſchcže ženje njeje komdźiła, czežke ſamolwjenje pſchewjeſcž a je ßamo woſpjet ludźi ſa njedźakowne ſaſtojnſtwo finanzneho miniſterſtwa ſtajicž dyrbjała, kotrež je kóżda druha ſtrona pſchezo ſ nowa wotpokaſała.

Nowe wotkryczje wo reakzionarnych ſapletkach.

Demokratiſke nowiny „Süddeutſche Preſſe" ßo na bayerſkeho miniſterſkeho pſchedßydu ſe ſczěhowazymi praſchenjemi wobrocža: Ssu knjeſej ſ Kahrej ſkhadźowanki w Roſenheimje ſnate? Wě wón, po kajkim puczu Gerhard a towaŕſchojo do Bayerſkeje jěsdźa? Snaje wón jich legitimazije? Mjes Kappiſtiſkim ßrjedźiſchczom w Salzburgu a Orgeſchſkim ßrjedźiſchczom w Roſenheimje je wuſki ſwjaſk. Snaty puczowy offizěr kapitanſki leutnant Gerhard, wyſchk Bauer, major Biſchof, hejtman Pupp a druſy ßu ſtajnje pſchi poßedźenjach w Roſenheimje pſchitomni; woni móža wſchak ſe Salzburga ſe ſpěſchnym czahom ſa dwě hodźinje do nich pſchijěcž. Poßlednje poßedźenje je 27. auguſta w Roſenheimje było. Też Ludendorffa tehdy woczakowachu, tola wón ßo hiſchcže njebě wot ßwojeho agitaziſkeho puczowanja po połnóznej Němſkej wrócził. W tymle poßedźenju ſe ſpokojenjom wo ſkónzowanju Erzbergera rěczachu a ßo nadźijachu, ſo ßo ſozialiſtiſzy dźěłaczerjo ſ mordaŕſtwom ßo roshoriwſchi k naßylnoſczam ſtorhnycž dadźa a ſ tym wobronjenym pomoznym mozam ſkładnoſcž k ſakroczenju dadźa.

Trajaze płaczenje wuwſacžneho wukaſa.

Kaž Mnichowſki ſaſtupjeŕ nowin „Tägl. Rundſchau" ſhoni, ma němſke knježeŕſtwo pjecža wotmyßlenje, němſkoſtatnemu wukaſej k ſakitanju republiki trajnu płaczíwoſcž dacž, to rěka, ju ſ němſkim ßejmom ſakoń ſczinicž. S dobom dyrbja ßo paragraphy, kotrež ßo na ſchkitanje monarchijow poczahuja, na ſchkitanje republiki pſcheſtajicž.

Kommuniſtiſke njeměry w Barlinje.

Kommuniſtiſke demonſtrazije w Barlinje ßu ßo powſchitkownje bjes kaženja měra minyłe. Jenož we Swjeßelenſkej ſahrodźe je k naßylnoſczam doſchło. Polizija bě tam jeneho nadróżneho wikowarja dla pſcheſtupjenja polizajſkich pſchedpißmow ſajała a na polizajſku ſtrażu dowjedła. Hnydom na to 3000 mužiſ ßylny czah demonſtrantow pſched ſtrażu pſchicżeże a ßebi žadaſche, ſo by ßo ſajaty puſchczíł. Hdyž ßo ſaſtojnizy ſapowjedźichu, chzyſche ßo cžrjóda do ſtraže dobycž. Wulka liczba ßo też pod wjedniſtwom redaktora Januſa ſ „Czerwjeneje khorhoje" do ſtraže dobu a ßebi naležnje žadaſche, ſo bychu nadróżneho wikowarja puſchczíli. Dokelž cžrjóda pſchezo njeměrniſcha bywacž pocža, běchu ſaſtojnizy nuſowani jateho puſchczícž, hdyž běchu prjedy jeho mjeno ſhonili.

Sakaſanje kommuniſtiſkich nowin.

Pódla kommuniſtiſkich nowin „Tribüne", we Halli wukhadźazych, ßu ßo też kommuniſtiſke nowiny „Kommuniſt" w Frankfurcže ſakaſał.

Nowe jimanje dla ſkónzowanja Erzbergera.

W Freiburgu a Offenburgu ßu njedźelu ſ nowa dwě wożobje ſajeli, na kotrejž tukaja, ſo ſtej do ſkónzowanja Erzbergera ſapleczenej.

Antibayerſke hibanje w Frankach.

K powjeſczi Barlinſkeho „Vorwätrſa", ſo chzedźa ßo Franki wot Bayerſkeje wottorhnycž, „Montagspoſt" piſche, ſo je hibanje ſa ßamoſtatnoſczu mjes dźěłaczerjemi w Frankach bóle rosſchěrjene, hacž ßu ßebi dotal myßlili.

S hrożenjom, ſo ßo Franki wot Bayerſkeje wotdźěla, dyrbi ßo monarchiſtiſke knježeŕſtwo w Bayerſkej wot ßwojich planow wotraſchicž.

Monarchiſtiſka demonſtrazija w Hornjej Bayerſkej.

S Chiemſkeho, Mangfrallſkeho a Tegernſeeſkeho kraja ßu někotre ſta žonow a mužow do Wildenwarta pſchiſchłe, ſo bychu prjedawſchemu bayerſkemu kralej pſchi ſkładnoſczi jeho mjeninow hołdowali. Dwaj měſchczanoſtaj rěczeſchtaj, kotrymž ßo něhduſchi kral ſ někotrymi ßłowami dźakowaſche.

Poßylnjenje franzowſkeho wójſka w Hornjej Schleſyſkej.

Ssobotu je ßo transport franzowſkeho wójſka pſches Frankfurt do Hornjeje Schleſyſkeje ſapoczał. Ssobotu a njedźelu ßo wożom wożebitych czahow pſches Frankfurt wotwjeſe. Póndźelu ßo jendźelſke transporty ſe iriſkimi wojakami pſchiſamknu.

Lerond ßo ſaßo do Hornjeje Schleſyſkeje wrócził.

Franzowſki general Lerond je ßo njedźelu dopołdnja do Opola wrócził a je dźěła ſwjaſkaŕſkeje kommißije pſchewſał. Stab jendźelſkeho wojeŕſkeho roskaſowarja generala Hennekera je ßo ſ Tarnowiz do Wulkeho Strjelza pſchepołožił.

Južnosłowjanska.

Jimanje kommuniſtow w Južnoßłowjanſkej.

Prjedawſchi kommuniſtiſki póßłanz ſa měſto Ssarajewo Jurij Gjakowicž ßo tele dny ſ Ruſkeje pſches Bołharſku do Južnoßłowjanſkeje wróczi. Mjeſu mjes

---

Kapliř ze Sulewic.

Historiske powjedańčko.

3.] (Pokračowanje.)

„Knjez wójskowy generalny kommisar..."

„Hrabja Kapliř!"

„Wašeje khěžorskeje Miłosće tajny radźićel, přisyda wójskoweje dwórskeje rady, wobkhadźa z někotreho časa jara nadpadnje z cuzym zapósłancom... Powjesće z Čech njejsu jara přijomne. Cuze pjenjezy počinaju zaso swěrnosć podrywać, wězo je to hač dotal jeno tajena swěrnosć. — Hišće dowěrnišo wobkhadźa jedyn cuzy zapósłanc z pólskim zastupnikom. A tak so zda, zo Kapliř rozposcěra kudźałk nitkow podhladnosće. W česnosći, kotruž připrawja Wašej khěžorskej Miłosći z Polakami a z Turkami, wustupi potom ze swojimi žadanjemi. Wuherjo chcedźa do swojeho towaŕstwa też morawske stawy nawabić..."

„A rukujeće wy też za to, zo su tute waše słowa přećiwo Kapliřej wěrne?"

„Bronjomištr je potomnik tamneho Kašpora."

„Wnuk!"

Khěžor Leopold spěšnje porjedźi knjezej hrabji sadu sam.

„Wnuk tamneho Kapliřa, kotryž bu k smjerći wotprawjeny, dokelž bě Wašeje khěžorskeje Miłosće prjedownika přeradźił."

„Wěm!"

„A tajke khostanja sebi potom też potomnicy hač do třećeho a dalšeho stawa pomjatkuja. Wšako bě też widźeć, zo měješe swoju ruku při poslednjej rebeliji ratarjow w Čechach."

„Rukujeće wy za wěrnosć tutych słowow też, hdyž budźe Kapliř sam přitomny?"

Khěžor druhi króć z tutym prašenjom přetorže dworjanej jeho běžite słowa, kiž běchu połne podhlada a tukanja; ale tutón króć bě jeho hłós nimo měry wótry.

„Dowolich sebi Wašu khěžorsku Miłosć jeno na to kedźbnu sčinić, zo móže bižom w zymje sprostnjeny had w ćopłoće zaso wožiwić!"

„A ja, luby hrabja, wěm też druhu bajku, kotraž runje nawopak rěka."

Khěžor kiwny z ruku — Sinzendorfowa audijenca bě nimo.

Budźeše-li mohł tehdom něchtó knjezej hrabji do wobliča hladać, budźeše pytnył, zo jemu hubje skoro krwawitej; — tak kruće bě so do njeju z zubami zakusnył. Na swoju zemjansku česć so nadźiješe, zo njebudźe tak z krótka wotbyty. Wón bě mohł rjec sebi wěsty, zo změje ze swojim přisłodźenjom dobry wuspěch a zo za to rjane wotrunanje dostanje. A knježićeł jemu ani njedowoli, zo by směł swoje wójnske plany a naćiski jemu předpołožić! Knjez hrabja bě cyle zabył, zo je to nimo měry špatny a njerozhladny wójnski wjednik, kotryž swoje dźěło při wobłěhowanju twjerdźizny hnydom z tym započina, zo chce same murje podkopać.

„Je waše plany Jeho khěžorska Miłosć za dobre připóznała?"

Tak so Badenski markhrabja hišće ducy po skhodach prašeše hrabje Sinzendorfa, kak bě jeho audijenca wupadnyła.

„Mam zestajeć dokładne wopominanje wo cyłym wobstoju wójska Jeho khěžorskeje Miłosće."

„Wy, knjez hrabja?"

„To je trochu wobćežne — ale też zasłužbne dźěło!"

„W politiskich wěcach, knjez hrabja, by to za wašu hłowu bóle přiměrjene a też wužitniše dźěło było; ale nic inmilitaribus, we wójnskich wěcach?"

Markhrabja na předposlednim skhodźe pozasta.

„Ja móžu so bjez dołhich přihotow do wšeho zadźěłać... A, knjez markhrabja, sće snadź też wy swój zaměr docpił?"

„Dospołnje. Khěžor je z wobstojom wójska cyle spokojom. Mi so zdaše, zo njebě dołho tak přikhileny był."

Wobaj knjezaj sebi łžeštaj jedyn druhemu. Jasne je, zo běštaj w tom wumjełstwje hotowaj mištraj. Při knježeŕskich dworach we starych dawnych časach bě nałožk, zo dworjenjo sebi jedyn druhemu łžachu, doniž so jim jazyk hibaše. — Za najpřećelnišim posměwom so husto khowaše najbóle jědojta hida a pod lodowej liwkosću wołnujowa jama najhóršich nawalnosćow.

II.

Kapliř so z khěžorskeho hrodu zamysleny wróći, bóle hač hdy prjedy. Młody mužski, kotryž jeho stajnje wšudźe přewodźeše, dyrbješe swojeho knjeza na to dopomnić, zo bě jeho wóz higom zastał před skhodom we přejězdźe wulkeje khěže, w kotrejž khěžorski bronjomištr wot něšto lět stajnje přebywaše. Hrabja so z myslićkow wutorhny, wobroći so a bjezdźak so jeho woči na črjódu słužobnistwa zahladaštej. To bě so zestupało wokoło wjesneho mužskeho, kotryž bě runje přišoł. Na jeho wobuću ležeše cyła woršta prochu. A słužobnicy so jeho na přemoh wuwoprašowachu a njedachu jemu pokoja.

„Aj, naš stary Zahradka!" stary knjez zawoła.

„Posoł z Čech, Waša Miłosć!"

„Posoł z Čech?" — hrabja so woprašа. Kapliřej so wobličo rozjasni a na stare lěta spěšnje wón z woza wustupi. (Pokrač.)

Bołharskej a Južnoßłowjanskej w nozy potajnje po hórskich sczežkach pschekroczi. Hdyž do Nischa dóńdže, shoni, so ßu wschitzy kommunistiszy sapóßłanzy we Južnoßłowjanskej sajeczi. Duž chzysche psches mjesy czeknycž, tola czeknjenje ßo jemu njeporadži. Gjawkowicža blisko Nischa w lěßu sajachu. Druha powjescž, kotraž pak hischcže njeje potwjerdžena, praji, so ßu žandarmojo czěkazeho Gjakowicža satsělili.

Awstriska.

Madžarojo ßo do Awstriskeje nawaleja.

W Neumarktu ßu Madžarojo awstriske mjesy pschekroczìwschi domy wurubili a wobydlerjow krjudowali. Pschi južnoßłowjanskej mjesy žandarmojo madžarske rubježne czrjódy wotpokasachu. W tu khwilu ßebi Madžarojo na to njepomyßla, so wjeczorneje Wuheřskeje wuczahnycž. Wjele bóle ßo tam na trajne pschebywanje pschiprawjeja. Madžarske sarjadniske wyschnoscže ßu ßo do Oedenburga wróczìłe. To je se jaßnym dopokasmom, so sa madžarskimi sběžkarjemi we wjeczornej Wuheřskej madžarske knježeřstwo steji. Wjednika madžarskich czrjódow, dr. Egana, ßu Awstriszy sranjeneho sajeli. Schěßnacže awstriskich žandarmow ßu madžarszy sběžkarjo do Madžarskeje swlekli.

Jendźelska.

Jendźelczenjo ßu nowe spschißahanstwo w Indiskej wußlědžili.

Nowe wobschěrne spschißahanstwo k powalenju jendźelskeho knježeřstwa w Indiskej je ßo runje w Pendžabu wußlědžiło. Wono ßo na to měrjesche, wschitkich europiskich a indiskich sastojnikow nětczischeho knježeřstwa skónzowacž. Wyschnoscže s czaßom wuwjedźenja tuteho wotpohlada snjemóžnichu.

Poßledni sběžk je ßo poradžiło skónczne potłóczicž. Wjele woßobow je ßo sajało, mjes nimi tež wjednik Maplahow.

Po powjesczi s Alahabada njeje hischcže sběžk we połodnischej Indiskej potłóczeny. Wotdźělenju Suffolkskeho regimenta je ßo pschikasało, město Madras wot wobłěhowazych sběžkarjow wußwobodźicž. Se Madrasa ßo powě, so ßu tamnische wobstejnoscže hrožaze, runje tak pola Marmarphanta. Boja ßo, so ßo tam sběžk hischcže poßylni. Wjele stow wobydlerjow je ßwoje domy wopuschcžiło a czekło. Sběžkaŕske czrjódy ßu w někotrych městach klamy wurubiłe.

Spaniska.

Wojowanje w Marokku.

Kabylojo w Marokku ßu poßledni czaß někotre porażenja poczeŕpili. Powjescže, kotrež s jich lěhwa pschikhadźeja dawaju spóßnacž, so ßu wo Mesquita wojujo czežko schkodowali. W poßlednich wojowanjach ßu sběžkarjo 100 mortwych a 200 sranjenych měli. Najwjazy Kabylow je pola Melille padło. Mjes padnjenymi ßo wschelazy hłowniкojo mjenuja. Na schpaniskej stronje je ßo něhdže 200 muží sraniło.

Schpaniska psched revoluziju?

Londonski „Sunday Expreß" s franzowsko-schpaniskich mjesow shoni, so ma ßo s tym liczicž, so w Madridže revoluzija wudyri. Wschudže w kraju ßo najwjetscha njespokojnoscž s wojeŕskimi naprawami pscheczìwo Marokku pokasuje. Wschudže revoluzionarne czahi po městach czahaju.

Wójna w Małej Asiskej.

Turkowska wójskowa rosprawa 2. septembra powě, so je ßo dwajdnjowna bitwa pola Kangorios se ßławnym dobyczom Turkow skónczìła. Turkojo ßo na pscheszčěhanje pschihotuja. Grichojo ßu hobrszy schkodowali.

Mjes tym je do Parisa 5. septembra powjescž doschła, so turkowske wójsko zosa. Dopißowarjo franzowskich a jendźelskich nowin w grichiskim wójsku pischu, so Grichojo postupuja, dokelž maja s lětadłami, wosami? transportskimi ßrědkami, automobilemi, wuhotowanjom, wobronjenjom a sastaranjom s muniziju wulku pschewahu. Wschón tónle material ßo s Jendźelskeje Gricham pschiwožuje s wuwsaczom granatow, kotrež Grichojo wot Creuzota w Franzowskej dostawaju. Turkojo ßu se sadwělenjom a khrobłosczu wojowali, tola njejßu rosdžěl materialnych mozow wurunacž mohli.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 6. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyschinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej dróſy, póndźelu 18 stopnjow czopłoty po Celsiju, w nozy k wutorje 11 stopnjow. Wuhlady na wjedro: Mało rjane.

— **Polizajska rosprawa.** W Grafez schokoladowym wobkhodže na žukelnskej haßy je ßo bruna zonjaza ruczna toschka s něschto pjenjesami a wschelakimi druhimi wězami kradła. Wscho hromadže je 100 hriwnow hódne. — Paducha jěsdnych kołow ßu tu 5. septembra wobkedźbowali. Wón je w schěrej jupje, ßmužkatych kholowach a hońtwjeŕskim kłobuzy był. — Se Shorjelskeho jastwa ßu czekli: 1. Fritz Ferdinand Hermann Mitschka, narodźeny 15. 2. 1890 w Hamburgu, 2. Adam Lipinski, narodź. 8. 7. 1901 a 3. Ernst Franz Albrecht narodź. 17. 3. 1890. Woni ßu papjery na mjeni Willy Nauck a Erich Jahne ßobu wsali. — Jeneho muža wot wonka ßu 5. septembra popołdnju dla njepóczciweho sadźerženja pscheczìwo dźěczom wobskoržili.

— **Dla sastaranja Lužizy se žiwnosczu** je 63 rataŕskich towaŕstwow Budyschskeho wokrjeßneho hejtmanstwa wuradźowało, kak by ßo najlěpje s pschetrjebaŕskimi organisazijemi hromadže dźěłało. Pschedewschěm chzedźa najprjedy Lužizu se žiwnosczu sastaracž a dalschu Sakſku. Nadźijachr ßo, so budže ßo Lužiza na doßahaze waschnje s běrnami sastaracž, pschede wschěm chzedźa pschetrjebaŕskim organisazijam podawacž. S wuměnjenjom pak je, so ßo žane naßylne sapschimanja stacž njeßmědźa a so ßo wyschnoscže wschěch naprawow wostaja, kotrež towaŕstwowne prózowanja wohrožeja.

— Sa słoto němskostatna banka tutón tydźeń płaczi kaž sańdźeny, sa czìste słoto a wukrajne słote pjenjesy tehorunja.

Se **Spytez.** Sańdźenu njedźelu je ßo tu pomnik sa wójnskich padnjenych poßwjeczìł. Sswjedźeńsku rěcz mějesche k. faraŕ Kschižan-Hodźijski.

S **Kulowa.** Rataŕske towaŕstwo, prjedy Sserbski burski swjask, ma w dźewjecž wßach skótne wahi stejo, kotrež chze wuporjedźecž dacž a tež někotre pschedacž, ßnano ma něchtó sa to sajim. Kaž ßłyschimy chzetej ßo tute towaŕstwo a we wójnje sałoženy „Bauernbund" sjednoczìcž.

S **Lubnjowa.** W Błótach ßu nětkole wotawowe žně. Wschědnje wulke czołmy s wotawu s Błótow ßem pschijědu. Na někotrych łukach wotawa hischcže we kopjenischczach steji. Wotawowe žně njejßu tak hubjene, kaž je ßo to prjedy wocžakowało. Na łukach wysche naschoho města a wokoło Lěd wotawa ßamo rjana steji; jenož na łukach niže města je wona hubjena, tam je s dźěła wjele mocha. Žitowe žně běchu tu dobre, jenož wowß a jeczmjeń njeběschtaj ßo tak derje radźiłoj. Běrnowe žně njesdadźa ßo hubjenje wupadnycž.

S **Lubnjowa.** Ludźo njerosumnje wjele pjenjes doma hromadže. W Tarpom ßu 4000 hriwnow a we Wětoschowje psches 100 000 hriwnow pokradli. Někotsi ludźo ßo hischcže khwala, so maja telko pjenježnych papjerow, so mohli zyły wulki dwór s nimi pokłascž. — Kórkaze žně ßu nětko hižo schesty tydźeń. Na poßlednje wiki bě ßo pschezo hischcže wjele kórkow pschiwjesło, tola bě płaczìsna wo 5 hriwnow spadła. Kopa płaczesche 35 hriwnow. — W ßußodnych Sczenojzach spytachu schtyrjo rubježnizy howjado pokradnycž, tola jich wobßedźeŕ pschesłapi a wotehna. — Na tudomnym dwórnischczu paducha lepichu, kotryž bě we Ruhlandže 2 200 hriwnow pokradnył. Jeho do sudniskeho jastwa dowjedźechu. Pjenjesy mějesche hischcže pschi ßebi. — Sańdźenu njedźelu běchu ßebi saßo někotre schule do Błótow wulecžiłe, mjes nimi tež holcža schula s Barschcža. Wona tež Błótowski musej wopyta.

Přilopk.

* **Wotbronjenje!** W Jendźelskej ßu pjecža tanki wunamakali, kotrež tež po wodže jědu, na kóždu horu horje pschińdu a kotrež samóža palidło sa 500 kilometrow, muniziju a žiwnoscž sa 16 dnjow ßobu wsacž. — To hischcže na wěczny měr njepokasuje.

* **Pjeczkróczny mordaŕ.** W Jena ßu 17lětneho dźěłaczerja Wenzela dla pjeczkróczneho mordaŕstwa sajeli. Jeho wopory ßu jene wóßomilětne dźěczo, dwě młodej holzy, 17 a 18lětnej, s kotrymajž je lubkowanje měł, dale dwaj mužaj, s kotrymajž je padužstwa a nutsłamanja wuwjedował. Poßlednischej mordaŕstwje staj ßo hižo dawno stałoj.

* **Ssamomordaŕstwo.** Młodostny mordaŕ Wenzel, kotryž je pjecž woßobow skónzował, je ßebi we jastwje žiwjenje wsał. Tak je ßo wujaßnjenje njeskutkow snjemóžniło.

* **Njeskutki Barlinskeho mordarja żonow.** Żonjazy mordaŕ Großmann ßo winuje, so je na něhdže 60 żónskich a dźěczoch sadistiske a njepóczcìwe skuczenje wuwjedł, wulku liczbu żónskich pschi tym skónzował, jich czěła rosrubał a s dźěła spalił. Liczba morjenych wuczìnja něhdže pjatnacže a ßnano hischcže wjazy. Dale jeho tež winuja, so je skónzowane żónske roskuskowawschi sa człowske wužiwanje pschihotował. Wón je pjecža czeŕstwe a naßelene mjaßo żónskich pschedawał a tež s tuteho mjaßa kołbaßy dźěłał, kotrež je w bliskosczi schlesyskeho dwórnischcža w Barlinje pschedawał.

* **Rubježny nadpad.** Parižske nowiny pißaja, so ßu w Cette jeneho dawkisběrarja tsjo rubježnizy pschi ßwětłym dnju nadpadli a jemu 1 milijon 60 000 frankow rubili. Żandarmojo a zivilistojo ßo sa rubježnikami puschczichu. W bliskosczi dwórnischcža wuwi ßo dźiwja tsěleńza, pschi kotrejž dweju rubježnikow potsělichu a jeneho polizistu sranichu. Tsjeczi rubježnik ßo podda. Jedyn rubježnik je mortwy, druhi czežko sranjeny.

* **Prěni smjersk.** W Hornjej Vogtlandskej je 31. augusta prěni smjersk był. Běrnjaze selo, buny a druhe rostliny ßu smjerske a czorne steja. Thermometer pokasowasche 1 stopjeń niže null.

* **Kharty tež na — hubkowanje.** Najskěrje s njeßměrnej wulkej horzotu je ßo w mórskich kupjelach Kirkley pola Lovestofta hubkowanje jako woprawdźita epidemija tak rosschěriła, so je tamnischi faraŕ wótry protest pscheczìwo temu wosjewił. Wón praji, so je njepschistojne, hdyž salubowane dwójki stajnje wschě ławki wobßadźene dźerža, kotrež na bóle skhowanych městnach steja a hdyž je zyły powětr s praskanjom hubkow napjelnjeny. Drusy ludźo chzedźa ßo tež ras trochu sa czichim ßydnycž. Tamnischi faraŕ tehodla namjetuje, hubkowanske kharty wudawacž, kotrež dwójkam dowola, ßo wěsty czaß tam na ławkach ßedźo hubkowacž. Postajeny kontrolěr ma ławki dohladowacž a jemu maja dwójki kharty wotedacž, hdyž je jich czaß hubkowanja nimo a druhe dwójki na rjad pschińdu. Měnja, so by tuta naprawa wjele pjenjes wunjeßła a póczcìwoscž sběhnyła!

* **Hubjenstwo zirkußow.** Kaž nowiny swjaska zirkußowych direktorow pißaja, ßo w Němskej zirkußam sdźěła jara hubjenje dže. Lěto 1921 je pjecža sa nje jene s najsrudnischich, kaž wudawaja, dla wulkeho swjeßelenskeho dawka. So bychu ßo sahuby sminyłe, ßu wulke zirkußy s Němskeje wuczahnyłe. Zirkußaj Busch a Corty-Althoff staj do Hollandskeje czekłoj, mjes tym so zirkus Wilhelm Hagenbeck (direktor Karl Hagenbeck) do Franzowskeje póńdže. Zirkus Charles Krone do Italskeje póńdže a zirkus Althoff-Edwards ßo se ßwojeho italskeho symskeho pschebytka dozyła wjazy wróczìł njeje, dokelž ßo s wyßokich dawkow nochze dacž sahubicž. Taraßelli je w Hollandskej wostał. Stosch-Sarraßani do Jendźelskeje póńdže. Kotrež w Němskej wostanu — ßo pjecža snicža.

* **W 543 rěczach.** Jendźelske bibliske towaŕstwo je saßo wschelake nowe pscheložki biblije wudało a dalsche 40 nowych pscheložkow ßo pschihotuje. Poßlědnje lěto bě ßo 10 nowych pscheložkow wudało. Wudawki poßlednich lět ßu w sczěhowazych rěczach: venda (ßewjerny Transvaal), popo (Togo), tanagle (ßewjerna Nigeria),chokwe (Angola), hmas (Assam), patpatar (Bismarckski archipel), yao (Njassa-jěsor) a wschelakich druhich. Wjazore mißije bórsy Jendźelsku wopuschcža, so bychu mjenowanym a druhim ludam evangelij w maczeŕnej rěczi pschinjeßłe. — Bože ßłowo wschak jenož w maczeŕnej rěczi pucž do wutroby namaka.

Swjatok so zwoni.

Hdyž tež žaneho wužitka se ßwojeje maczeŕneje rěcže měł njeběch, hdyž tež jeje dla dyrbjał czeŕpicž ßměch, kschiwdu a nusu, dha wschak tola s lubosczé k ßwojej maczeŕnej rěczi hinak njemóžu, hacž s zyłej duschu na njej wißacž, ju lubowacž a czescžicž, sa nju ßo bědźicž a czeŕpicž a sa jeje sdźerženje dźěłacž hacž do poßlednjeho wodychnjenja.

Bajka z Brěžkow

Móschnarjeju nějachu wulku kóčžku, katraž pak staroby dla myšche wjazju njekofjeshe. Duž chžychu ju na někajke waschnje woštronić. Junu něko Móschnarjeu nan na polo dźěšche, a hdyž pschi rěžu nimo pschińdźe, jemu hnydom dobra myšlicźka kakźě, kak móhł swěrjischcźo najlěpje s domu dostać. — „Tak rućje hać domoj pschińdu, kóčžku powadnu a ju jow w rěžu satepju!" — S pola ju wróćiwschi, njemóžeshe pak kóčžku nihdźe namakać. Wona pokna rosoma hnydom sa tym pschińdźe, so jí sa žiwjenjom dźeja, a duž wo jitwje pschi durjach žedźo tak dolho mjawćjeshe, hać jej dobra wowka durje njewoćini praji: „Cźek, cźek, hewak žiwjenje shubisch", — a ta dźěsche w runej měrje do khójnow, hdźež ju pod jakorzowym kettom skowa. Móschnarjeu žuštodźa Nasdaliźp pak mějachu starého pźa, kotruž skoro nićje wjazy njeźźeshesche, jara malo widźeshe a stajnje schćowashe husto njewědźo, cźehodla. Na žamźnym dnju, na kotrymž chžychu Móschnarjeźy jich kóčžku satepicź, pytasche Nasdaliź nan wulki postronk, so by pźa wobwěźnyk. Tola też pźyk hižo cźujesche, so nima dobrého kónza wočakać a duž ju, prjedy hać Nasdaliź nan s postronkom pschińdźe, spody wrotow wušumy a cźekny też do khójnow, a tu pschibéža wućek pytawschi k žamźnemu kettej, hdźež hižo wboha kóčžka žedźesche. — A hlej, pźyk a kóčžka, prjedy najhórcźej njepschećelej, so j dobom spschećelischtaj, žebi mjes sobu wulku nusu skorźo. Tu stowaschi so k nimaj hischcźe lischka, kotraž wšo khětro spodźiwnje hladasche, so pod tym žamźnym kettom pźyk a kóčžka měrnje žedźeschtaj. Tola bórsy shoni, cźehodla staj so jow skowaloj. Wona jeju jara troschtowasche a jimaj na to też swoju nusu wuskorźi, so ma njenujźy wulku wójnu wjesć s njedwjedźom, wjelkom a dźiwim swinjećom a słónczněje jeju napominasche, so dyrbitaj jej wojować pomhać. Běschtaj k temu swólniwej, měnjo: „Rodźcho tu s njepschećelom wojujo wumrjemoj, hać s khodom." Lischka njedwjedźej a jeho towaršchomaj wosjewi, hdźe a hdy so sendu. W postajenym cźasu sa lěsy njedwjedź na wyšoki schtom, so by hladał, s wotkel njepschećel pschińdźe, wjelk so spody schtoma žydźe a dźiwje swinjo so do kopizy kłanja sarv, tak so jene wucho won tćesche, so by wšcho khlyschało a w prawym cźasu sobu bieć móhło. Na dobo njedwjedź sawola: „Widźu s lischku hischcźe dweju njepschećelow a jedyn ma wulku hlebiju" — bě to kóčžka. — Hdyž kóčžka so ke kopizy kłanja pschibliźo wucho swinjećea wuhlada, skočí na nje, měnjo, so je to mysch. Swinjo so zyle lastróži a cźekny s kopizy do khójnow, so so wšcho sa nim kurjesche. Kóčžka pak, wulke skočo wuhladawschi, na schtom sukny a njedwjedźej do wočow sleća. Tón, so njeby widźenje pschikadźił, so je schtoma puschći a na wjelka sjedźe. Wjelk pak měnjo, so je njedwjedź njeztrěny, so shraba a s wulkeju ranu na khribjećo do lěta cźekny.

Wjesele dźatowna lischka pźej a kóčžy praji: „Nětko pósłdźemy saš do Brěschkow, ja wamaj słužbu wobstaram!" Wona něko najprjedy na polach prawje wjele nyschow nakoji a je pośla Móschnarjeź sady třěje na pěz snoźy. Kóčžka pak po cźasu jenu sa druhej do dwora pschinješe. Hdyž to Móschnarjeźy widźachu, ju sašo s wješekosću pschiwsachu.

Pźej lischka praji, so dyrbi domoj hicź schćowkać, doćeł doma žiwinjo rěsaju. Wona žama pak wjećor spody proha do komory dźěru widraba a kołbašy swotnoźy. Pźyk zyle popołdnjo a zyłu nóz, kaž bě to hižo prjedy tak cźinił, kruće schćowkasche. Nasdaliź macź duźy ke mischi Wićeźkezom kołbašu sobu wsać, tola bohužel běchu wšchě prezź. „Hladaj," praji nětk žona k mužej, „tak dobry strażnik nasch pźyk je. Bychmy-li wjećor won schli pohladać, bychmy nasche kołbašy hischcźe měli!" Tak bu też pźyk sašo wobhnadźeny.

Hamiske wozjewjenja z Budyšina

Suppenabgabe.

In den nächsten Tagen werden der Einwohnerschaft die der Stadt Bautzen auf ihren Gesellschafterantheil an der gegenwärtigen liquidierenden Einkaufsgesellschaft Ostsachsen zugeteilten Naumanns Suppenkonserven zum Ankauf zur Verfügung gestellt.

Der Verkauf erfolgt zum Preise von 65 Pfg. für die 1/2 Pfund-Packung durch den hiesigen Kleinhandel.

Die Belieferung des Kleinhandels erfolgt ab Mittwoch, den 7. d. Mts. aus dem städtischen Lager Fleischmarkt 8 täglich in der Zeit von 8—12 Uhr vormittags gegen sofortige Barzahlung. Die Abnahme ist realtsverbindlich.

Die Suppenkonserve wurde von der Firma Dr Naumann in Dresden auf Anweisung des Wirtschaftsministeriums hergestellt und besteht aus einwandfreien Hülsenfrüchten unter Zusatz von Fett und Salz. Sie hat einen guten Geschmack, der sich durch Beimischung von Weizenmehl besonderen Wünschen noch weiter anpassen läßt. Der Preis für das Erzeugnis war, wie auf den Packungen noch angegeben, landesseitig zunächst auf 3,50 Mk. festgesetzt. Mit Rücksicht auf die jetzt eingetretene ganz wesentliche Preisherabsetzung und die einwandfreie Beschaffenheit der Ware kann der Ankauf bei der gegenwärtigen Teuerung aller Lebensmittel nur empfohlen werden.

Bautzen, am 5. September.

Der Stadtrat, Lebensmittelamt.

Wosowe, skotowe, dezimalne a taflojte

wahi.

Nowoshotowjenje a wuporjedźenje wschěch druźin wuwjedźe spěšnje a bjes konkurenzy tunjo

Math. Eder w Budyschinje

na hornschnablu cź 1.

Poruczam moju

parnu maschinu sa cźisćenje poßleschćowych pjerjow.

Stare kulate poßleschća žu sašo kaž nowe, tehorunja wot molow sćerne a kotreź žu khori trjebali.

Poruczam też moju

dźěłarńju drjenjanzow.

Najlěpscha kupowarńja sa sašopschedawarjow.

Otto Kieber w Budyschinje

na serbskej haźy cź. 9. Telefon 795

Fotografiski atelijej

Oskara Meistera

w Budyschinje na khěžórńkej dróhy 15. Telefon 438.

Njedźelu wotewrjeny. Po skłanju ju też na wjach fotografuje, tehe runja kwašne wobrazy, gruppy atd

Powjetschenje po kóždym wobrazu.

Wěncy spěwow

za serbsku młodźinu

su zaso wot 1. hać do 5. čísla dostać we

Smolerjec knihićišćeńi a knihańi

zap. druźstwo z wobm. ruk. w Budyšinje.

Do nowého podwźenja kupujeće nětkole hischcźe s pschihodnymi wuměnjenjemi

nowe drastowe khamory

wot 350 hriwnow žem

(tkaninowe) nowe w t 640 hr. žem. —

sofy

Loža, matrazy, stoły a wšcho druhe

po jara tunich płaćźinach poruća

Max Wenzel kupowarńk a pschedowanika zentrala

na hornźeńskej haźy cźiśło 29.

Njedźelu hać do 12 hodźin k rěćam.

Wulke wupschedawanje

domjaz. a kuchinsk. nadoby

po wjele tuńśichch płaćźinach

w Budyschinje

na seminarskej dróhy cźiśło 4

i. A.: **W. Löffler**

Wolije a tuki

sa maschiny, motory, zentrifugi, kola, automobile

Stauffersći, kożowy a wosowy mas

po najtuńśichch dnjowych płaćźinach

Handelsgesellschaft „Merkur" m. b. H., Bautzen

na kamjenitnej haźy cźiśło 9 (Wettinski dwór)

Jězdne koła

mantle, schlawchi, najlěpśchi jaźny wolij sa jězdne koła a schćiźaje maschiny w bleschach a po waźy, kaž też wšchón pschiśłuźt sa jězdne koła porućatej tunjo

Bratraj Thomasaj

w Budyschinje na kamjenitnej haźy 16

Kedźbujeće derje na naju adresu

Pźi rěćam jenoź

płaćźiny hodno a tunjo

we wulkim wubjerku

kostumowe, bluzowe, woblećenjowe, mantlowe, žiźdźane, sportśke a holcźaze **tkaniny,** mužaze tkaniny najnowśichch mustrow, wupjerki, kożowe schatu, trjenja, twjele a kupańske trjenja, schórzuchi kostylowe šuńno, 6 rechent atd.

Zyle dźěłby a sportki wokebje tunjo!

Martha Töpfer na Tśełanskej dróhy cź. 22.

Zane tkany. 2 mjeńśchinje wot dwórńiśćeja.

Sofy a matrazy

poruća tunjo

Kurt Wiesner,

tapezěrać a dekoraćěr.

Nowe hrjebje cźo 10.

Najtuńśicha kupowarńja sa

+ klyzosy +

krjewjenki, wopkołowaki, wobwjaski, schlawchi, nadrabierźaki, podkohi, žykawki a wićé sanitetne gumijowe twory.

Sanitetnydom Frauenheil

w Budyschinje

pschi serbśkich hrjebjach cź. 2

Fabrika a rośeśkarńja

w Drežźanach N.

Kupuju

papjerowe wotpady a nowiny we wołeźkach, knihi, seschwki, akty, kapor, mośaś, zyn, cźekwjeny mośaś, zynk, wotoj, winowe a sektowe blesche, staniol, łośće a łapy po najwyšśichch dnjowych płaćźinach.

Popp, na hornźeńskej haźy w Budyschinje.

Makulaturu

ma na pschedań

expedizija Sserbśkich Nowin.

Najlěpsche schokolady

praliny, fondant kakao

Sswěćośćomny

bun. khofej

wot firmy

Max Thürmer

w origin. měśćachch

(jenoź khofej. waha)

Cźaj now. žujow

Też sa sapschedaw.

Luise Mehnert w Kamjencu

na Budyschśkej dr. 21

Na 1/8 hr. žujow. pschedaw. měśćina

Kóždy nakuj žebi khofeju, schokolady, cźaja do wyhok. powjeschenja zła

Lětnik 80 | Budyšin, wutoru 7. septembra 1921. | Čislo 207

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćtlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr. 60 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžda jednotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamolwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa z čišći Smolerjeo knihiđiśćerńja, zap. druźstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarńja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wončeznje so stajace nawěstki a tabele so wyše woblićeja. Rabat so po tarifje dawa.

Onjownica.

Srjedu, 7. późnjeńca.
Reginy, knježny.

1763 připołožichu sebi 20 serbscy studowacy we Lipsku rjad serbskeho přećelstwa z napismom „Soraborum saluti".

† 1831 serbski biskop Jurij Lok, wulki dobroćel Serbow.

1853 wobzamknje so w Klukšu wudaće Missionskeho Posoła.

Tam w dółčku we kwětkatym
So k hórcy tuli mała wjeska,
A žołnička přez wjesku ploska,
Po žłobje kamuškatym.
Tam rjenje, rjenje je,
Tam so mi chce. Čišinski.

Nimo półvernika wšitcy nohi spěchuja. Přisł.

Towarstwowski powěstnik.

Serbske dźiwadłowe zjednoćenstwo wuhotuje w **Jenkecach** njedźelu 11. septembra Serbski dźiwadłowy wjećor w Lehmanec hosćencu. Započatk wjećor 1/2 8 hodź. Wo bohaty wopyt so prosy.

Swětne podawki.

Němska.

Sakski zentrum pśećejśiwo schćakakam.

Drježdźanski wotrjad sakskeje zentrumskeje strony je njedźelu wopomnjeński hwjedźeń sa sapółkłanzow Trimborna, Hintzu, Burlagu a Erzbergera wotměł, kotryž bě ś dobom wusnacje sa němskostatnu wustawu a pśećejśiwo politiśkenu mordarśtwu. Krajnopźejmski sapółkłanz Heßlein mějesće rěć, w kotrejž njes druhim praji: Kajsi wětřik w politiśkim źiwjenju duje, „regimentski appell" pokasuje, kotryž je ńjedawno w Drježdźanskej pśehmytźkowni wotměł, pśeći cźimž je ńěbduśćenu kralej źlawa wunjeśła. Mnohy offiśěrojo, kotśiž běchu uniformu swoblećeni a kotśiž ju republiku źiwěru pśećihałi, ju źlawje jenomhźłnje pśećihłoźowali. S teho je spóznacź, kak daloko je ńo politiśke połoźenje roswiło a kak khutnje mnohy offiśěrojo wo republikańsku pśećihału ju źlaraju. Njehańbićźiwa sćećuwańźa němśkonazionalnych dyrbi ńo cźim wótrićźo sałudźićź, hdyž ńo pomyśłi, kak ju ńo sabźerźeli, hdyž revoluźija wudyri. Tehdy běchu do myśćźaeje dźěrki salěśli, schtož sa kóźdeho sprawneho monarchista, kaž sa zentrumśkeho wjednika Burlagu, wohidne hladacź. Tón to pśći jenym wupadźe němśkich nazionalistow w němśkim ńejmje sjawnje wupraji. Sjawne bě, so chćyśće reakźija ś naźyłnośću knježećśiwowu formu pśećetworićź. Tenu dyrbjeli wśćitźy republikańsku smyśleni ze wśćej mozu napśećećo śtejećź." Jenomhźłnje pśećijata resoluźija ńe pohorśćenjom poklećźahóbne mordarśtwo pśećejśiwo Erzbergerej sałudźi, kotryž je ńo wopor hjeśćwědomiteje sćećuwańźy sćinił a kiž je ś njepśćtrunlitwej khrobłośću sa ludowe derjemećźe śtutkowak. Resoluźija dale prózowanje němśkeho knježećśiwa sa dobre spóśna, ś kotrymž dyrbi ńo wustawa sćhćitacź.

Němśke knježećśiwo pśećejśiwo kommunistam.

Kaž pśećejśiwo němśkonazionalnym tak tež knježećśiwo pśećejśiwo sćećuwańźy kommunistiśkich nowinow sakrocźuje. W Königsbergu ju ńo kommunistiśke nowiny „Cźerwjena khorboj ranja" sakasaka. — Dale ju ńo němśkonazionalne nowiny „Heimatsbote" w Gerje na 10 ńnjow sakasaka.

Dobre a tunje wobuće předawa
A. PECH, při mjasowych jědkach čislo 8
Wuporjedźenje wobuća spěšnje, derje a tunjo

Nichtó nochźe němśki finanźny minister bycź.

Němśke knježećśiwo je ńo hacź dotal podarmo prózowało, někoho sa sastojnśtwo němśkeho finanźneho ministra dobycź. Kóźdy, na kaźrehoj ju ńo wobroćźeli, je ńo bojał, je pśćijećź. Duž dyrbi němśki kanzler póbla kanzlerśtwa dale wobćźejne dźěła finanźneho ministerśtwa dale wodźićź.

Bayerśka ńo Barlinej śpjećuje.

Bayerśka ministerśka rada je ńo póndźelu ś wukasami němśkeho knježećśiwa sa śchkitanje republiki saběrała. Sśobustawy bayerśkeho knježećśiwa njejźu pśećejśiwnizy monarchije. Teho dla njebź hinak wozćakacź, hacź so wona Barlinśke wukasy nima sa nujne. Bayerśka ministerśka rada je postajenja wo **nowinśkej zenśurje a wo nośćenju uniformow** wotpokasała. Knježećśiwo dźe śterje wotśinućź, hacź ńo Barlinśkim wukasam podćźinućź. Nźećejśćna krisa ńo jako khutnośćna wobhładuje, dyźli źana druha, kotraž je hacź dotal mjes Barlinom a Mnichowom wobśtała.

Zentrumśzy pśćiwiźowarjo we Württembergśkej pśećejśiwo němśkonazionalnym.

W Stuttgartu je pśći wopomnjeńśkim źwjedźenju sa Erzbergera württembergśki justizny minister Bolz, jedyn ś wjednikow śchwabśkeje zentrumśkeje strony, rěcź měł, w kotrejž ńo němśkonazionalnym wótra wójna pśćihowedźi. Jenoź so bychu formy pśćistojnośćeje dźerźeli, ju němśkonazionalni śtónźowanje Erzbergera sałudźili. Snutśkownje ju woni mordarja khwalili. W politiśkim wojowanju je Erzberger padnył, a pśći jeho marach ńo zentrumśka strona do wojowanja da. Sćećuwańźa pśći worzłohełmśkich śhromadźićnach, wuźadowaźe nośćenje uniformy je pak hłutpośćź pak njehańbićźiwośćź. S knježećśiwa wustupiwśći je němśka ludowa strona cźejko śhrěćśiła, wona je pśći tym Stinnesej k woli była, kotryž je hrośył, so ju njebudźe dale śe źwojim pjenjeźnym měchom podpjeracź.

Cźerwjena w sakśkej provinźy.

W Bernbachśkim, Salźungenśkim a Meiningśkim wokrejźu je ńo wot nękotrych njedźel cźerwjena rośćhrika a źebi wjele woporow źadała. W Tiefenorćeje ńamym je hiźo 35 wośobow wumrjeko. Tamnśćhi lazaret sa natykowaźe khorośćeje je hiźo pśćejelnjene. Nźěhźe 300 wośobow je ś wulkimi bolośćejemi wumrjeło. Śchule ńu ńo we wjele wśach śamkłe. Hermanki a rejwanśke śwjećełenja ńu ńo pod kontrollu śtajźe.

Krwawne śraźenje w Koburgu.

W Koburgu źobotu popołdnju źoźialistiśke strony śhromadźićnu na torhośćeju jako wusnacźe sa republiku a jako protest pśećejśiwo śtónźowanju Erzbergera wotměćhu. Hdyž běchu rěćźniźy w śhromadźićnje dorěćeli, běchu w pśćimjeśowazych dróhach wutśełe a rosbuchanje rućźnych granatow źłyśćećź. Pśći pśćihodach drohow ś torhośćeju wobdźěłniźy śhromadźićnu do śeleneje krajneje polizije śrasychu, kotraž bě po wójnśkim waśćhnju drohi ś grotom śaracźka. Se rućźnymi granatami a wutśełemi 20 je ńo wośobow śranjło. Koburgśki magistrat wośjewja, so je ńo krajna polizija bjes magistratowego wjedźenja na dróhi śtaśaka. Pśćehźyśćhwa źoźialistiśkich stronow źebi pola němśkeho ministerśtwa śnutśkownych naleźnośćeow źadaju, so by ńo śtatny kommiśar dr. Dritśch w Koburgu hnydom wotwołał a ńo śtotnje krajneje polizije ś Koburga wotśtronił.

Protest nowinśkich nakładnikow pśećejśiwo śakasanju nowin.

Towarśtwo nakładnikow němśkich nowin je němśkemu presidentej a němśkemu kanzlerej pśćismo pśćepodało, w kotrymź ńo cźejźe wobmyśłenja pśećejśiwo wukasej němśkeho presidenta w nastupanju śakasanja nowin wupraźeja. S tymle wukasom je prawna njewěśćośćź nastała, kotraž nowinam śnjemóźnja, źwoje nadawći w śłužbje sa kraj a lud doknjećź.

Nowe němśke dawkowe śakonje hiśćeźe njedośahaju.

„Times" ś Parisa powjedźa, so śwjatkarśka wotśchodźenśka kommiźija nacźiśli sa nowe němśke dawkowe śakonje hiśćeźe śa dośahaźe nima, so bychu ńo źadanja śwjatkarjow sa bliźśćeźe lěto śtwćećźićźe. Sahadnje je ńo wotśchodźenśka kommiźija pjećźa śa to wupraźiła, so by ńo němśći śłotowy pokład jako śwćećenje do kraja, śe śwjatkarśkim wójśkom wobśhadźeneho, pśćewjedź.

Amerikańśći milijardar w Barlinje.

Pśćehźyła New-Yorkśkeje źwětoweje banki Morgan młódśći je pjećź dnjow źyle potajnje we Barlinje pobył. Wón ś Jendźelśkeje ś pśćewodom źwojeho śekretara pśćeś Hollandśku w lětadle do Barlina pśćilećźa. S lětańśćećźa taj knjeśaj ś automobilom k Bristolśkemu hotelej pśćijźećźećhtaj, hdźeź źebi Morgan dwě śtwje wotnaja, źebi niźo druhe njeźadaźo. W hotelu pak nadpadźe, so Morgana wyźoźy śastojniźy ś knježećśiwa wopptowaćhu. Morganowe pśćhitomnośćź w Barlinje ju źeź w New-Yorkśkim Heraldu potwjerdźi. Morgan je po tym hiźo 15 dnjow w Parisu pobył a wo pśćewśaćźu němśkich wotśchodźećńśkich pośćźonkow na źene internaźionalne bankowe śjednośćeńśtwo jednał. Wón je w Barlinje pjećźa ś wusnamnymi bankowymi direktorami jednał, po druhich powjeśćećach je wón śe Stinnesom rośrěćźenje měł a źo ś nim wo pośćźonźy sa Němśku dorěćźał.

Čěśkoślowakśka.

Cźěśćoślowakśke poźrědnićśtwo w Hornjej Śchlesyśkej.

„Cźěśće Śśkowo" ś Wina źłědowaźu powjeśćź pśćinjeśe: Wo rośdźěłenju Hornjeje Śchlesyśkeje źu śastupjerźo ententy we Winje rośpokasanje dośtali. Minister Beneśch je po konferenźy najwyśćśćeźe radу ś pólśkim pośćźanźom w Marźinych Kupjelach a po pośćźednim wopyćźe w Parisu ś hotowymi poźrědnićśkimi namjetami w nastupanju rośrićźanja Hornjeje Śchlesyśkeje wustupił. Jich wopśćhićźećźe njeźe hiśćeźe źnate, tola wone nadźiźu śłudźićźu, so pśćihódźne pśćhićźećźe pola wśćećh wobdźěłenych śtronow nadeńdu.

Francowśka.

Franźowśka źebi dźěł prěnjeźe milijardy źada.

Po wobśamknjenju najwyśćśćeźe radу ś prěnjeźe milijardy, kotruź je Němśka jako wójnśke wotśchćkdźećźe śapłaćźiła, Belgiśka 550 milijonow a Jendźelśka 450 milijonow hriwnow dośtanźe. S tymle rośdźěłenjom njeźe Franźowśka śpokojom. Wona źo temu njepśćećźićźiźa, śe Belgiśka prěnja 550 milijonow dośtanźe, tola do teho wona njemóźe śwolićź, śe źo śhyt-

ne 450 milijonow Jendźelskej pschirjeknje, mjes tym so ho Franzowska na pschichodne wotpłaćenje pokasa.

Wotewrjenjske poždźenja swjatka ludow.

Shromadźijna swjatka ludow je ho 5. septembra w Genjje sechka. Sa pschedhydu je hebi mjana hollandskeho sajtupjerja van Karnebeeka wusholika.

Awstriska.

Madźarski nawal do awstriskeje republiki.

Pondźelu popołudnju su madźarske cźrjódy awstriske mjesy pola Kirchschlaga pschekrocźiłe a wjeś Kirchschlag wobsadźiłe. Awstriszy žandarmoju su psched madźarskej pschemocu, kotraž maschinske tśełby sobu wjedźesche, dyrbjałe zosacź. Wustrójani Kirchschlagsjy wobydlerjo su se žonami, dźećźimi a złotom do wobsolnosće roscźekali. S wobeju stronow so zyłe dźeń kylnje tśełesche. Pondźelu popołudnju je s Winskeho Noweho Mesta bataillon statneje woborty a žandarmerije do Kirchschlaga woteschoł. We Winskim Nowym Mesće je roskhorjenje jara wulke. Wjele cźeknjenzow je žem pschischło a wo rubjeźnisnoje madźarskich bandow powjedu. We Winskim Nowym mesće ho boja, so mohłe madźarske cźrjódy do tam pschińć. Wjele ludu bě so pondźelu wjecźor psched radnizu shromadźiło, a mescźańska rada Noweho Winskeho Mesta je wosjewjenje wudała, w kotrymž praji, sy Winskemu Nowemu Mestu hischcźe nićkaje strach njehrozy.

S Winskeho Noweho Mesta ho 5. septembra powe: Dźenja w nozy je madźarska artillerija pśeś awstriske mjesy pola Oberhimmersdorfa tśełiła, tola ho njeje žaneje schkody naćiniło. Do Jennersdorfa je 300 hacź 400 Madźarow se schćesć maschinskimi tśełbami pschićahło. W Neumarku je hrabja Batthyany kubła ludźi wurubićej dał, kotśij ho k Awstriśkej kłonjeja.

S **Wina**, 6. septembra. Awstriszy su s Kirchschlaga Madźarow wuhnali, tola Madźarojo hischcźe dźěle awstrikeho namjesneho kraja wobhadźene dźerža a tam tśełne hrjebje wužpyuja a ho kylnje wobtwjerdźuja. Awstriszy maja jenoź klube wojeńke mozy; duź je sa nich hižo cźejźo, mjesy schkitacź. Wsche wot teho wotwižuje, hacź ho madźarsy wojazy, we wjecźornej Wuheńśej shromadźeni, s cźejźej artilleriju, minymjetakami a panzerowanymi wosami wobronja a s nimi k nadběhej pscherźiwo Awstriśkim pscheńdu.

Po nowschich powjeścach ho Madźarojo prózuja, wójsko we wjecźornej Wuheńśej na 30 000 muži posylnićź. Jich plan na to dźe, niz jenoź zyłu wjecźornu Wuheńśu wrócźo dobyć, ale ko do Awstriśkeje nawalićź, wjetśche dźěle kraja wobhadźićź a Winske knježeństwo nusowacź, so ho na wśchć cźasy wjecźorneje Wuheńśkeje wotrjeknje.

Entenćijny ultimatum na Madźarsku.

Winske nowiny pišchu, so ju entenćijne nozy na cźas wobnjesjowany ultimatum madźarskemu knježeństwu pschepodali, w kotrymž ho žada, so dyrbja Madźarojo hnydom wjecźornu Wuheńśu wopuśćićź. Ultimatum je krjedu rano w 2 hodźinomaj wotbźakało.

Ruska.

Wotkryte śpśichźaźnjstwo w Pětrograde.

Bolschewikske knježeństwo je w Pětrograde śpśichźahanśtwo wuźłedźiło, pschi kotrymž je ho nędźe 200 wopsobnych wobdźićźe. W Finśkej pa pobrjeći Parižśkeho śpśichźaźnjśkeho krjedźiśćeja byłe, kotrychž wjednistwo staj profesor Grimm a profesor Nowizki w rukomaj mełoj, kotraž staj s generalom Wranglom wobkhadźakoj. Pokoja śpśichźaźnikow su bolschewitśy sastojnizy byli, dale profesorojo, studentojo a kommunistojo. 61 pschijłuschnikow śpśichźaźnjstwa su wotprawili, mjes ninni profesora Taganewa a jeho žonu, wjećha Uchtomśkeho, wjećha Tumanowa, snateho wucźerja statneho prawa profesora Lasarewśkeho, profesora Tichminśkeho, geologa Kośłowśkeho a pěźnjerja Gumileva.

Griechska.

Grichojo w Angorje.

Grichiśći pośłanz w Genjje je śdźełił, so je grichiśke wójsko do Angory pschićahnyło.

„Matin" s Konstantinopla powe, so ho Turkojo śwojeho poraźenja pschi rěsy Sakaria wusnowaju. Woni śami praja, so ho Grichojo dobyli, so pak Turkojo w dobrym rjedźe na druhu sakitanśku cźaru Chiśledagha Chardagha wrócźo cźahnu. So bychu śtónćne dobycźe dospili, budźa Grichojo s nowa wojowacź dyrbjećź.

Ze Serbow.

W **Budyśchinje**, 7. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyśchinje po wobkedźbowanju optiśkha Schmidta na khějźorśkej drośy, wutoru 23 stopnjow cźopłoty po Cełśiju, w nozy k krjedźe 9 stopnjow cźopłoty. Barometer wutoru wjecźor 746 a krjedu rano 750 pokasowasche. Wuhladу na wjedro: Njane, malo pośhilenja na deschćik.

— **Polizajśka rosprawa.** W śudnistwje śu 6. septembra pschipołdnju jędne kolo śnamśi „Grabyn", 700 hrivnow hódne kradźi. Wono ma cźorny wobłuk a žołtej śwjenje, žamobeh torpedo a schćerej gumijowej wobruczi. — Dla jędźenja bjes śwězu śu

Kaplíř ze Sulewic.

Historiske powjedańćko.

4.] (Pokračowanje.)

Tež młodemu mužej so woći wohniwišo zaswěćištej a tak so zdaše, jako by so jemu jeho wusmahnjene wobličo z lohka začerwjeniło.

„Posoł z Čech... Kajke powjeśe snadź ni njeśe!... Witaj Zahradka — witaj k nam do Wina!"

„Daj Bóhl'by Knjez Wašej Miłośći strowotu a žohnowanje!"

„Čas žiwjenja je namaj jene kaž druhe trěbne, mi kak tebi!"

Knjeza Kapliřa be mohł rjec nadobo wša čěsnosć wopuśćiła.

„Tule někajki list njesu..."

„A kak tomu tak, zo su so na tebje dopomnili?"

Wobstarny muž najprjedy na knjeza pohlada, potom so rozhlada po słužobnistwje, jako by z tym chcył knjezej prajić, zo so před tymi njehodźi wšitko zjawnje činić. A při tym přeco hišće ze spody čěmnomódreje suknje pismo ćahaše. Zdaše so, zo měješe list něhdźe pod woblekom skhowany abo zašity w najspódnišej drasće.

„Pój, stary bratře! Pój! — Hakle horjekach! — Sy so wušoł. Trjebaš wotpočinka!"

„Wězo, drohi knježe! — Wot nas hač do Wina njeje kaž za hunami. — Ale wudźeržał bych hišće wjacy!"

Zahradka so zaso po słužobnistwje wobhladny.

„To wěrju — wěrju! — Tule sebi trochu po woli sćiniš!"

„Budu zaso domoj dyrbjeć!"

Zahradka jeno tak z jenym wóčkom za młodym mužskim pohlada a so z waha posmja. Derje zhóda, zo budźeše so tež tón młodźenc rady na něco jeho woprašał — prašenje jemu z wobliča čitaše, kotrež so z kóždym wokomikom dale bóle na čorń čerwjenješe.

„Wostaj to jeno — wostaj!" knjez Kapliř jara přećelnje naćisny, widźo, kak chce sebi poselnik proch zetrěwać, prjedy hač na skhody stupi. Na nich běchu mjenujecy rozkładźene tepichi a to jara rjane a drohe. Ale Zahradka sebi tola njezwěri z cyłej stopu postupować, kročo jeno po porstach.

Bronjomištr mjez tym přečita list, kotryž bě wšón z drobnym pismom popisany.

„Štó je tebi tutón list přepodał?" hrabja so wopraša.

Zahradka so hišće jónu wobhladny, jako by so chcył, prjedy hač zarěći. přepokazać, hač nichtó třeći njeposłucha.

„To móžš rěćeć bjez zatracha! — Smój samoj!" hrabja rjekny.

A woprawdźe běštaj samoj we jstwě, kajkejež poselnik čas žiwjenja hišće njebě wohladał. Njewjedźeše, na čo prjedy pohladać, tak rjane wšo bě, a duž bě najlěpje, zo na knjeza sameho hladaše.

„Sedźachmy tak w Božim pokoju domach — sebi něšto powjedachmy, tu něchtó nahle do wokna podypa! Ja praju: štó pak to? A dóńdźech pohladać. Ale dźiw, zo njejsym rěć zhubił, hdyž tu wuhladach na dwórćku někajkeho knjeza, a hdyž słyšach, štó to je. — Ja rjeknych: „maći, khlěb a sel! — To je wosebny hósć!" A wón: „wostaj wšitko. — Nimam wjele khwile. Sym so sem dołačił." — To be knjez Zikmund. Hnydom jeho póznach. Kak chcył jeho tež njepóznać? Su dźě z wašeje swójby wšitcy na so podobni, kaž bratřa. Wón mi dale powjedaše: „Nan je zemrěł, — sym tu sam..." To derje wěm, milośćiwy knjeqe, što to je přebywać we cuzbje, lutki sam. — „Nimam tu k nikomu dowěry khiba jeno tebi."

Wobstarny muž so zahikny a kiwny dwaj króć z hłowu.

„Namakaš-li so do Wina?" mje so woprašа.

„Był wšak we Winje ženje nejsym. Mam dźě hubu, luby knježe — doprašam so tam. — A wón na to: „puć ći zapłaću." — Ja na to: to njech wostanje, luby knježe! — „Tónle list daš we Winje mojemu knjezej wujej. Hdy by we Winje njebył, so za nim woprašeš — wuslědźiš jeho a daš jemu to. Někomu druhemu list do rukow přińć njesmě. — A wotmołwu wot njeho mi zaso přinjeseš...!" — Snadź je to tam też tak napisane. — „A žiwej duši wo tom ničo njepikneješ." — Ja wšo slubićh wón so zhubi. Hnydom nazajtra so na puć nastajich, rozžohnowach so wot žony a dźowki a zbožownje sym dóšoł sem. — Wo tom nichtó ničo njewěł!"

Zahradka nětko z hłuboka wodychny, z mjelatej dłońju sebi po čole zjědźe a so wotmjelča.

(Pokračowanje.)

linu pſchiprawicż. — Gmejnſka hońtwa w Němzach je ßo na ſchěſcż lět ſa najwyſchſche poſkiczenje 7500 hriwnow ſ nowa pſchenajała.

S **Wóßlinka.** W nozy k njedźeli ßu tu jene mużaze koło ſnamki „Blücher“ a jene żonjaze koło ſnamki „Irina“, wobej 2000 hriwnow hódnej kradli. Kole běſchtej w ſamknjenym rumje. Paduſchi ßu woknowu ſchkleńzu wutłócżili a tak nuts ſalěſli.

S **Wochos.** Na hrabju Arnima pjecża wot tudy próſtwu póſcżelu, ſo by ſe ßwojich Wuſkidżanſkich kukow něſchto pſchedał abo na dlěſchi cżaß pychenajał, ſo by tudomne wobydleŕſtwo trěbne kuki měło.

S **Ochoſa.** Cżeżke njeſbożė je tu wudowu Durjowu potrjechiło. Njedźelu popołdnju ßo nadobo Durjez bróżeń palicż pocża. Se ſwonjenjom a trubjenjom ßo pomoz wołaſche, prjedy pak hacż tuta dóńdźe, ßo hiżo bróżeń, hródź a domſke paleſche. Skót, mebl a někotre měchi wumłócżeneho żita ßo hiſchcże wukhowachu, hewak pak ßo docżiſta wſcho ſpali. Ssußodne twarjenja ßo poradźi wukhowacż. Durjowa ma na njeſbożė hiſchcże niſko ſawěſcżene, duż ma wulku ſchkodu. — Woſpjet je ßo na to pokaſowało, ſawěſcżenje powyſchicż, tola wjele maja hiſchcże niſko ſawěſcżene.

S **Wulkich Sdźarow.** Schtoż ßerbſku wucżbu naſtupa, ßmy nětko w Pruſkej ſkóncżnje tak daloko, ſo móżetej ßo dwě hodźinje wob tydźeń ſwonka plana ſa wożebite ſapłacżenje wudźělecż. Jenemu wucżerjej, kiż je pſchi nabożinſkej a cżitanſkej wucżbje ſ dźěla ßerbſku rěcż trjebał, je wokrjeßny ſchulſki radźicżel to ſakaſał. Wucżerjo ßamo hiſchcże ſ měſtnami dźěcżom ſakaſuja, ßerbſki powjedacż. W mojej narodnej wßy je jo tutón ſyſtem hiżom tak daloko pſchinjeßł, ſo ſchulſke dźěcżi mjes ßobu nicżo wjaz ßerbſki njepowjedaja. Hdyż to tak dale póńdźe, dha ſa poł ſta lět tudy poßledni ßerbſki ſynk wotmjelknje, hacż runjeż Wulke Sdźary w ßrjedźiſchcżu ßerbſkeho kraja leża. Ale njeſpuſchcżmy teho dla nadźiju na lěpſche cżaßy. „Pſches bój k dobycżu.“

S **Lubnjowa.** Sańdźenu njedźelu bě ſaßo wjele wopyta w Błótach. — Dokelż je ßo krěn lětßa derje radźił, ßo też ſ hromadami na wiki woſy. Płacżiſny ßu teho dla dale ſpadowałe. Pſched dwěmaj njedźelomaj zentnaŕ hiſchcże 600 hriwnow płacżeſche, dźenßa hiżo 400 hriwnow. Po wſchěm ſdacżu płacżiſny hiſchcże dale ſpaduja.

S **Khocżebuſa.** Na poßlednje ſkótne wiki njebě wjele wikowarjow pſchiſchło. Wjele dobrych koni bě ßo pſchiwjedło. Wikowanje bě żiwe, placżiſny běchu wot 6000—20 000 hriwnow, ſa wożebje dobre konje hiſchcże něſchto wjazy. Też howjaſeho ſkotu bě ßo wjele pſchiwjedło, płacżiſny ßu ſpadle, dla njedoßahanja pizy. Dejne kruwy płacżachu 5000 hacż 6000 hriwnow. Na ßwinjaze wiki bě ßo 1200 proßatow, 75 běhakow a 8 tucżnych ßwini pſchiwjeſło. Proßata płacżachu niże 6 njedźel ſtare 60—100 hriwnow, 6—8 njedźel ſtare 110—150 hriwnow, 8—13 njedźel ſtare 200—280 hriwnow, běhaki 3—4 měßazy ſtare 500-700 hriwnow, pſches 8 měßazow ſtare 800 hriwnow a wjazy. Sa wjetſche ßwinje, 100—150 puntow cżeżke, ßo 1200—1600 hriwnow płacżeſche.

Přilopk.

* **Żeleſniſke njeſbożė.** W Iſerlohnje njedźelu pſchipołdnju jedyn cżah pſchi ſajěſdźe do dwórniſchcża do jeneho druheho cżaha ſajědźe. Dwaj ſ ludźimi napjelnjenej cżahaj ßo powrócżiſchtaj, dwaj dalſchej ßo bóle abo mjenje wobſchkodźiſchtaj. Spody jeneho woſa ſchtyrjoch mortwych wucżeżechu. Jeneho cżeżkoſranjeneho a dwazecżi lohkoſranjenych do khorownje dowjeſechu. Njeſbożė je ßo ſ tym ſtało, ſo ßo ſignal njeje wobkedźbował.

* **Europiſke wójſka.** Po ſapißu franzowſkeho wójnſkeho miniſterſtwa je wulkoſcż ſtejazeho wójſka w Awſtriſkej 30 000, w Belgiſkej 105 000, w Bołhaŕſkej 33 000, w Cżěſkoßłowakſkej 147 000, w Danſkej 15000, w Finſkej 35 000, w Němſkej 100 000, w Grichiſkej 250 000, we Wuheŕſkej 35 000, w Italſkej 300 000, w Nižoſemſkej 21 400, w Norwegſkej 15 400, w Jendźelſkej 200 000, w Portugalſkej 35 000, w Rumunſkej 15 000, w Schpaniſkej 190 750, w Schwedſkej 56 200, w Schwizy 200 000, w Jużnoßłowjanſkej 200 000, w Pólſkej 600 000, w Franzowſkej 809 652 mużi. Sjednocżene ſtaty maja 190 432 mużi ßylne wójſko.

* **Bohaty proſcheŕ.** W Bergiſch-Gladbachu je polizija proſcheŕja ſajała, kotryż měješche 50 000 hriwnow pſchi ßebi.

* **Hdyż něchtó dwójzy ſa ßobu lotteriju dobudźe.** W jenym bramborſkim měſtacżku ßebi ßlědowazu podawiſnu powědaja: Jedyn měſchcżan, kotryż runje dźěło wunamakał njebě, pſched někotrym cżaßom 10 000 hriwnow w lotteriji dobu. Schwarny muż nicżo nuſniſche njeměješche, hacż pjenjeſy pſchepicż. Jako poßlednje módre łapki ſ dybſaka cżahaſche, kupi ßebi nowy lóß. Na to ſbytk ſ 10 000 hriwnow hiſchcże pſchecżini. Kak pak ßo ſpodźiwa, hdyż też jeho nowy lóś ſaßo ſ dobycżom wuńdźe. Niż runje jara ſbożowny měnješche: Nó, dha ßo nětko to wjedrowe złokanje ſaßo ſ nowa ſapocżnje.

* **Żida ſe ßwinjazych wuſchow.** W jenej chemiſkej fabrizy w Cambridge w ſtacże Maſſachuſeths je ßo poradźiło, ſ jeneho ßwinjazeho wucha żidźanu pjenježnu móſcheń ſhotowicż. Firma wſchak pſchida, ſo ßo tole waſchnje nałożenja ßwinjazych wuchow njebudźe hodźicż pſchekupſzy pſchewjeſcż. Każ je ſnate, żidźina hußańza żidźanu nitku ſ tym ſhotowi, ſo ſ huby dwě zyle cżeńkej na poł běžitej nitzy wuſtorkuje, kotrejż ßo na powětrje do żidźaneje nitki ſjednocżitej a hnydom ſproſtnjetej. Jena ſ tuteju mokſchinow je klijojta. Sswinjaze wucho ma podobnu ßamotnoſcż, hdyż ßo prawje wobdźěła. Po dołhich poſpytowanjach ßo poradźi, ſ warjenych ßwinjazych wuchow mokſchinu ſhotowicż, kotraż ßo ſ wobſtajnym cżiſcżenjom a proſtnjenjow ſkóncżnje do wudźěłka pſchewobrocżi, kotryż je na żidu podobny a ßo pſchaſcż hodźi. Tak wudźěłana hruba żida je ßo tkała a ſ njeje je ßo mała żidźana móſcheń ſhotowała. — Derje jenoż, ſo je wěż tak wobcżežna, hewak ßnadź bychu naſchim wbohim korcżakam wuſchi ſwotrěſali. Ssnano móža we pſchichodźe żidu też ſ něcżeho druheho pſchaſcż, na pſchikład ſe ſełhaŕnych jaſykow, khiba ſo ta njeby nicżo hódna była.“

* **Licżba wójnſkich braſchiwzow.** Na podłożku najnowſcheho ſeſtajenja internationalneie dźěłanſkeje pißaŕnje ßo w „Umſchau“ licżby podawaja, kotreż nam ſrudny wobras wo ſkuſchenjach wotkrywa, kotreż je wójna nacżiniła. Wſcho hromadźe je něhdźe 6 milijonow wójnſkich braſchiwzow. S teho pſchińdźe na Franzowſku 1 500 000, na Němſku 1 400 000, na Jendźelſku 1 170 000, na Italſku 570 000, na Pólſku 320 000. Sjednocżene ſtaty maja 246 000 wójnſkich braſchiwzow, Cżěſkoßłowakſka 167 000, Awſtriſka 164 000, runje tak wjele Khorwatojo, Sserbojo a Ssłowinzy. Kanada ma 88 000, Rumunſka 84 000 a Belgiſka 40 000 wójnſkich braſchiwzow.

Hrodźišća.

K ſtarożitninam cżłowjeſkeho ſplaha ßłuſcheju też hrodźiſchcża. Ssudobja, kotrychż cżrjopy buchu we nich namakane, ßu ſ někajkim horńcżeŕſkim kołwrotkom dźěłane, mjes tym ſo ßu ſnate popjelnizy daloko rosſchěrjeneho łużiſkeho waſchnja, kajkeż móżeſch w muſejach w Budyſchinje a druhdźe widźecż, bjes kołwrota ſ ruku cżinjene. Cżrjopy w hrodźiſchcżach a duż też hrodźiſchcża ßame ßu potajkim młódſche hacż ſpomnjene popjelnizy. Dokelż maju ßo nětkole tele cżrjopy pola wucżenych ſa ßłowjanſke, dyrbimy też hrodźiſchcża ſa ßłowjanſke dźěła bracż.

Hrodźiſchcża ßu k ſchkitowanju a wobaranju ſałożene. Tutón ſamyßł je tak pſchirodny, ſo w ßamej Afrizy pola dźiwuchow podobne twary namakaſch. Tam ßu we wſchelakich krajinach wßy k woborje pſchecżiwo cżłowjekam a dźiwim ſwěrjatam wot wyßokich a huſtych cżeŕniſchcżow wobdate, pſches kotrez wo dnjo ławka wjedźe, kiż móże ßo lohzy wuſběhnycż.

Hrodźiſchcża njejßu pſches jene kopyto bite, ale ſ wulkim wobmyßlenjom a ſ praktiſkej wuſtojnoſcżu ſałożene. Na kamjeŕtnych wyßokich horach ßu ſ wjetſcha kamjenje ſwużiwali. Pſchi rězy Mohilizy (Müglitz) pola Donina (Dohna) je hrodźiſchcżo na pěſkowzu ſ pěſkowzowych nakruchow twarjene. Na rólnej pódźe ßu ſemju brali.

S wjetſcha namakaju ßo kulowate hrodźiſchcża. Ssu pak też podołhojte, tak mjenowane „hokate“ hrodźiſchcża. Pſchi cżěſkim brodźe pola Goriſcha na lěwym boku Łobja je kulowate hrodźiſchcżo ſe ſemje na ßnadnej horje, kotraż je ſkoro wſchudźe ſe ſemju pſchikryta, ſ napſchecżiwa na prawym boku rěki na tak mjenowanym Słotym Khołmje (Goldkuppe) namaka ßo hokate hrodźiſchcżo na kraj duze t. j. na ſtronje wot rěki wotwobrocżenej, dokelż wyßoke, nahłe a hołe njepſchiſtupne ſkaliny nad Łobjom żaneje wobtwjerdźiſny abo wobory njetrjebachu. Ssu pak też kulowate ſ hokatymi hrodźiſchcżami do jeneho ſjednocżene. Hrodźiſchcżam pola Wotrowa a Kopſchina na pſch. je kóżdemu w połměßazu hokate hrodźiſchcżo pſchitwarjene.

Pſchi twarjenju hrodźiſchcżow we łuhach wobcżeżuje ßo na ſemju wupſcheſtrěty drjewjany ſtroj tak dołho, hacż hłuboko do ſemje ßo ſapadujo ſkóncżnje twjerdy podłożk twori. Na bliſkoſcż cżeŕſtweje wody k picżu ßo pódla jara dźiwaſche. Kopſchinjanſke hrodźiſchcżo njeleżi jenoż pſchi rězy, ale też pſchi jara dobrym żórle. Pſchi njepohódnym położenju hryjachu wodowe dźěry abo twarjachu wulke ßudobja ſa deſchcżowu wodu.

Tute ſ wjetſcha njemałe ſemſke twarby, kotrychż wyßokoſcż hacż na 60 ſtopow a kotrychż ſwonkna ſkłonjenoſcż hacż do 45 ſtopnjow doßaha, ßu ßwoje konturu a nakoßne nakhiliny njerědko hacż do dźenßniſcheho dnja doſpołnje ſdźerżałe. A ſchtó by ßo temu dźiwał, hdyż ßłyſchimy, ſo bu naßypana ſemja ſ hrjadami a deſkami twjerdźe pſchibiwana a pſchitołkana. Tak podawa hiſpaniſki żid Ibrahim ibn Jakub, kiż běſche lěkaŕ abo pißmaŕ ßarazeniſkeho póßelſtwa, kotrez w l. 973 do Mjeſybora (Merſeburg) na dwór khěžora Otty I. pſchiby, ſo by jemu dary pſchinjeßło a cżeſcż wopakaſało. Sda ßo, ſo wón ſ tym ßłowjanſke hrodźiſchcża měni.

Hrodźiſchcża rěkaju hiſchcże dźenßa w Kurlandźe „burſke hrody“, kotrez pomjenowanje ßo něhdy też we Dorinſkej a Heſſynſkej trjebaſche. Annales Laurißenſes k lětu 774 ſpominaju w Němſkej pola Fritzlara wobhród ſ mjenom „Buriaburg.“

Hrodźiſchcża leża pak we wßy (na pſch. w Habrachcżizach pola Shorjelza), pak bliſko pſchi wßy (n. pſch. w Měrjowje pola Rychbacha), pak ßrjedź wjazorych wßow jako ſhromadne (poſpołne) wobßyd (na pſch. hrodźiſchcżo na Wóßmużowej abo Stromej Horje pola Wóßporka.)

Bliże k horam ßo huſto hrodźiſchcża jara powjetſchuja. Něcżinjanſke na pſch. wobßahuje wobſchěrne polo. Na horach ßamych, mjenujzy na Lubijſkich a Budyſchſkich, pak doſcżěhuja hrodźiſchcża jako „ultima refugia“ nawjetſchu wobßažnoſcż. Hrodźiſchcżo na Lubijſkej Horje wobjima 20 jutrow ſemje. Wulke hrodźiſchcżo na Żmórzu ma tſi połměßacżne wobhrodźenja pſched hłownym kruźojtym wobhrodom. Wot mnohich wobydlenjow we nim ßu jenoż hiſchcże hromady kamjenjow ſbytne. Wjele ſtow ſapadanych wobydlenjow leżi na ßrjedźnej horje pſchi pucżu ſ Wujeżka na Cżornobóh, kotrez ßu ſe ßnadnym wobhrodźenjom (naßypom) ſchkitane, na ſtronje, na płony kraj hladazej, a namakane mjelne kamjenje wobßwědcżuja, ſo ßu tam ludźo ſ cżaßami we nich bydlili.

Cżim wjetſche cżrjódy ludu pſched njepſchecżelemi wucżek pytachu, cżim wjetſche wobhrody abo hrodźiſchcża dyrbjachu ſa nje pſchihotowane ſtacż ſe płoninu ſa ſkót a ſ wobydlenjemi ſa żony a dźěcżi. (Pſchich. kónz.)

Swjatok so zwoni.

Sbożo, wo kotrymż ßo nám w młodoſcżi dźije, drje lědma hdy dożiwimy. To pak naß njeßmě wottraſchecż, ſa lěpſchim honicż, ßo prózowacż a pilnje dźěłacż, ſo bychmy ßwoje wobſtejnoſcże polěpſchili, ßo wudrapali ſ khudoby a njeſamożitoſcże a pſchichodnemu narodej ſhotowali rjeńſchi pſchichod.

Cyrkwinske powěsće.

S Hrodźiſchcża.

16. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſke a ½10 hodź. němſke kemſchenje. (Lic. Mróſak, faraŕ.)

S Wóßlinka.

16. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſke a ½10 hodź. němſke kemſchenje, kollekta ſa tepjenje w zyrkwi.

S Lupoje.

16. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſka a ½10 hodź. němſka Boża ßłużba, ¾11 hodź. Boża ßłużba ſa dźěcżi.

S Barta.

16. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſke a ¾10 hodź. němſke kemſchenje (w kapałzy w hrodźe).

S Rožaćiz.

16. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. serbſka ſpowjedź, we 8 hodź. serbſka a ½10 hodź. němſka Boža kłuźba.

S Minikala.

16. njedź. po ſwj. Trojizy — ſnjowy ſwjedźeń — rano w 7 hodź. serbſka ſpowjedź, we 8 hodź. serbſke a ¾10 hodź. němſke kemſchenje. Kollekta ſa wěrowanſke biblije.

Wutoru pop. w 4 hodź. we Lomſku we Wakerej domje serbſka nutrnosć a ſpowjedź.

Schwórtk pop. w 4 hodź. w Lipiczu w Jurkej domje serbſka nutrnosć a ſpowjedź.

S Hodźija.

16. njedź. po ſwj. Trojizy ſměje ½7 hodź. farał Kſchižan serbſku ſpowjednu wuczbu, ½8 hodź. duch. Voigt serbſke a w 9 hodź. němſke predowanje.

Pondźelu rano we 8 hodź. ſměje farał Kſchižan serbſke a ½10 hodź. němſke kermuſchne predowanje.

S Huſti.

16. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. němſka ſpowjedź, we 8 hodź. němſka, ½10 hodź. serbſka a ¾11 hodź. dźěćchaja Boža kłuźba. — Wjeczor miſionſke ſonſke towarſtwo.

Semrěta: Ida Augusta ſwud. Steglichowa rodź. Raumanez, thěžkarka w Nowej Wſy, 46 l. 5 m. 28 dnj. ſtara.

Wozjewjenja.

Angemessenheitspreise für Rindfleisch, Gewiegtes und Knoblauchwurst.

Nach Verhandlungen zwischen der Fleischerinnung Löbau, der Preisprüfungsstelle der Amtshauptmannschaft und den Verbraucherorganisationen hat sich die Fleischerinnung Löbau verpflichtet, vom 12. September 1921 ab bis auf weiteres ein Pfund Rindfleisch für 8 bis 10 Mk., je nach Beschaffenheit des Fleisches, 1 Pfund gewiegtes Rindfleisch für 13 Mk. und 1 Pfund Knoblauchwurst für 13 Mk. an die Verbraucher abzugeben.

Die Preisprüfungsstelle hält die vorstehenden Preise für angemessen und erwartet, daß sie nicht nur von den Fleischern in Löbau, sondern auch von den Fleischern des Bezirks eingehalten werden.

Löbau, den 3. 9. 1921.

Preisprüfungsstelle der Amtsh.

Vom 1. Oktober ab wird in allen Ortsfernsprechnetzen mit mehr als tausend Hauptanschlüssen ununterbrochener Dienst eingerichtet. In der in diesen Netzen nach dem Fernsprechgebührengesetz zu entrichtenden Grundgebühr ist ein Zuschlag von 20 Mk. mit enthalten, der die Kosten für die Durchführung des Nachtdienstes deckt. Während der Nachtzeit werden künftig im Ortsverkehr nicht mehr erhöhte Gebühren, sondern die gleichen Gebühren wie am Tage erhoben. Auch in kleineren Netzen kann auf Antrag der Teilnehmer verlängerter oder ununterbrochener Dienst eingerichtet werden, wenn die Antragsteller sich zur Deckung der Kosten verpflichten.

Nach der neuen Fernsprechordnung ist die Telegraphenverwaltung künftig berechtigt, Ortsgespräche nach einer Dauer von 15 Minuten durch Trennung der Verbindung zu beenden, wenn der Betrieb es erfordert. Durch diese Maßnahme soll dem auch in der Presse schon vielfach beklagten Uebelstande gesteuert werden, daß Fernsprechteilnehmer zum Nachteile des allgemeinen Verkehrs die Verbindungsleitungen über Gebühr für Plaudereien und ähnliche Zwecke benutzen.

Ober-Postdirektion Dresden.

Płacźiny rěſneho ſkotu na Drajdźanſkich ſkótnych wikach

5. ſeptembra 1921. Płacźiny po zentnarje a hrunach

Státe druźiny a woſnamjenjenje	Żiwa waha hr.	Mjeſna waha hr.
Woły: 216.		
Połnomjaſne, wukormjene, najwjetſcheje rěſneje hodnoſcje hač do 6 lět	650—725	—
Młode mjaſne, njemukormjene, ſtarſche wukormjene	500—600	—
Mjenje wukormjene młode, derje pjazowane ſtarſche	400—450	—
Mjenje pjazowane wſchěch ſtarobow	200—350	—
Byki: 129.		
Połnomjaſne, wuroſćene, najwjetſcheje rěſneje hodnoſcje	600—675	—
Połnomjaſne, młódſche	450—550	—
Mjenje wukormjene młódſche a derje pjazowane ſtarſche	350—400	—
Jałoźy a krawy: 196.		
Połnomjaſne, wukormjene jałoźy najwjetſcheje rěſneje hodnoſcje	650—725	—
Połnomjaſne, wukormjene krawy najwjetſcheje rěſn. hodnoſcje hač do 7 lět	550—600	—
Starſche wukormjene krawy a derje wuwite młódſche krawy a jałoźy	450—500	—
Derje pjazowane krawy a mjenje pjazowane jałoźy	350—400	—
Cźelata: 962.		
Najlěpſche wukormjene	800—900	—
Mjenje wukormjene a łaſte wot ſyna	65—750	—
Wowcy: 655.		
Młódſche a ſtarſche wukormjene	625—725	—
Starſche wukormjene	425—475	—
Mjenje wukormjene (Merzſchafe)	250—325	—
Eswinje: 925.		
Połnomjaſne, wobſebnych łažow a ſich fiſchijenjow, hač 1½ lět ſtare	1350-1450	—
Wukormjene	1500-1550	—
Młoſne	1200-1300	—

Ssymjenitnu pſchenżu
Kirsches Dickkopf-Weizen 27

1. wotſpywk, pſchipóſnaty, pſchedawa

Kluga, w Żyżezach pola Budyſchina
Telefon 600.

Syno a ſłomu
wſchěch druźin, kóżdu dźěłbu kupuje běžnje
August Hepper
w Budyſchinje. Telefon 1258.

Serbske hospodarſke towarſtwo
w **Budyſinje**, sukelnska hasa 11/13
w **Kulowje** na Kamjenskim předměsće
poskića
wšěm Serbam, wosebje serbskim překupcam
kolonialne twory,
papjerjane wudźěłki a wobuća
po najtuńšich płaćiznach.
Zastupće jako sobustawy!

Fotografiſki atelijej
Oskara Meiſtera
w Budyſchinje na khježórſkej dróży 15. Telefon 438.
Njedźelu wotewrjeny. Po ſkſanju ſo tež na wobach fotografuje, teho runja twaźne wobraſy, gruppy atd
Powjetſchenje po kóżdym wobraſu.

Jurij Hänſel
w Budyſchinje na żuželnſkej hażu cź. 34. Telefon 738.
Hłowna pſchedawarnja Rud. Sacka ſ Lipſka w Budyſchkim hamtſkim hejtmanſtwje.
Skład ratarſkich maſchinow
a gratu wſchěch druźin.
Wulki ſkład narunanſkich dźěłow.

Konje k rězu
po najwjetſchich płaćiznach w kóżdym cźaſu kupuje
Kurt Kaiſer
pſchi mjaſowych jědłach a na Humboldtſkej dróży 782 b
Telefon 403.
Płacźu ſa dobru woru hač 350 hr. ſa zentnar żiwego wahi.

Truſkalzowe ſadźenki
najlěpſcha druźina, ſ dobrymi korjenjemi. 100 ſchtuk 15 hr.
Wenzy, kwěcźele a druhe wicźa
Pſchichodny měſoaz najlěpſcht
:::: cźaſ ſchtomiki ſadźeć ::::
ſchtomiki a róže
wſchěch druźin
Kolliz ſahrodniſtwo w Kulowje

Wulke
pſchedawanje gardinow!!
Poſtićźenja ſu dalſcha reklama ſa mój wobkhod.
Ia **gardinowe zanki**, meter wot 2,60 hr. ſem
Ia **ſchěrokie, rjane gardiny**, „ „ 11,50 hr. „
Ia **wumětſke gardiny**, 3 dźěłate, wokno wot 60.— hr. „
Ia **Madras-gardiny — ſtores — tarźelojte gardiny łožowe pſchikrywy.**
Žane kupne dyrbjenje, dobrſki wubjer, płaćiſny a kajkoſćej w tunjoſćji bjeſ konkurrencu. Wopytajće mój dom, je to ſ dobnykom ſa kóżdeho.
Najwjetſchi wołżebity dom ſa Sserbow.
Welſeckupny dom w Kulowje
Telefon cźiſło 12. Sakożene 1868.

Jenoż dobre ruczne dźěło
ſo podawa **w ſchewzowni na hornej. haży 16**
meſteźel H. Prauſe.
Shotowjenje po měrje a wuporjedźenje.

Sukknjowe wobleki
(Gebrock-Anzüge)
ſ najlěpſchich tkaninow po jara tunich płaćiſnach, tehorunja **tkaninowe wobleki** w najnowſchich formach
poruca
Max Wenzel kupowanſka a pſchedawanſka zentrala
na hornježérſtej haży cźiſło 29.
Njedźelu hač do 12 hodź. k rěcźam.

Wulke wupſchedawanje
domjaz. a kuchinſk. nadoby
po wjele tuńſchich płaćiſnach
w Budyſchinje
na ſeminarſkej dróży cźiſło 4
i. A.: **W. Löffler**

Wěncy ſpěwow
za ſerbsku młodźinu
ſu zaſo wot 1. hač do 5. cźiſła dostać we
Smolerjec knihićiſćerni a knihańi
zap. druźſtwo z wobm. ruk. w Budyſinje.

Sſłużobna holza
po możnośći w herbſkej draſćje, 20—25lětſtara, ſprawna a pilna, kotrež je hižo we lěpſchim domje kłuźiła,
ſo hnydom
do wołżebneho hospodarſtwa ſ 3 wołżob. do Amſterdama
pyta
Wulka mſda! Puczowanje ſo ſarunа! Poſtićźenja ſ wopitſamami a fotografiſju ſapółłać na:
P. Ganuš, Dresden-N.
Geheſtraße 21.

Młoda holza
kotrež chže w ſymje ſchulu wopytować, namała dobru
penſiju
Shonić we wudaw. „Sš.N.“

Viſitne khartki
ſhotuje **Smolerjec knihićiſćerńa.**

Żony
trjebaja pſchi **njeporjadnośći njemocy** a pſchi hačenju krwě mój ſtarofnaty jako najlěpſchi wupruhowany a ſ wjele dźakowanjemi pſchipóſnaty wołżebity ſrědk. Wobroćźće ſo pokni dowěry na mnje, jenož potom móže ſo Wam pomhać. **Saruczenj njeſchłódnу** w kóżdym padźe. Wupſchedaj hižo ſa 1—2 hnjej. Njedźićje ſo łaſłepić ſ wjele wukhwalowazymi poſtićźenjemi. Krućźe mjelćźite woſećźe kłanje.
A. Barl, Hamburg 4,
Kielerſtraße 94.

Młodźi měrjazy
evangelſcy Serbjo
tiž ſu ſwólniwi a ſu wot Sswjateho ducha pohnućźi cźuja we Kuſejowej winizy we Sserbach ſłukować, cźiſłi ſwoje mjeno we wudawarni Serb. Now. ſapodać.

Lětnik 80 Budyšin, štwórtk 8. septembra 1921. Číslo 208

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pf. Wudawk B (z přilohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr 50 pf., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jednotliwe čisło płaći 20 pf.

Hlowny redaktor: Marko Smolerj, zamolwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a diśi Serbskeje knihićiśernje, zap. druźstwo z wobm. rak. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 887.

Wudawarnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěśtki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjezkow. Wobćěźnje so stajkow nawěśtki a tabele so wyše wobliczeja. Rabat su po třitrje dawa.

Onjownica.

Štwórtk, 8. późnjeńca.

Marijny narod.

* 1721 w Čornecach Michał Jan Wałda, pozdźišo farař w Radworju, wulcy zasłužbny serbski spisowaćel a katholski khěrlušeř, kiž bu dla swojeje serbskeje zmyslenosće přesećhany, kanonik Budyšskeho tachantstwa.

† 1674 Jurij Šěre, farař w Dubcu, kotrehož Abraham Brancl serbskeho Virgilija mjenuje, dokelž je prěni khěrluše do praweho hrona stajił.

† 1862 Smilnjanski farař Handrij Palman, wuda „Duchowne rěče a podaća."

Hona pychu překćěteho lěća
Zrudnje žela, žołtnje kerk a štom.
Łastojčki, hdyž wječor pruhi swěća
Słónčne, hromadźa so na jich dom.

„Méjée dźak za lubosć, za hospodu,
Božemje wam dźensa chcemy dać,
Prosyć Boha, w zymje ze bjez hłodu,
Bjez khorosće kóždy mohł by trać."

Čišinski, Božemje łastojčkow.

Hdyž je Marje naroda, bož'mje praji łastojčka.

„Narodne wohrożenje Schlesyskeje."

II.

Byrnjej Čejchojo w Schlesyskej jenož 30—50 000 wobydlerjow było, t. r. po wudawanju tamneho spisowacjela (Sserbow liczi jich na 150—200 000), dha jemu tola hrosy nacźinjeja, dokelž njejźu wojazy tak skludni, kaž w dwójinjkim cźasu. Tehdy Němzy pśiśed narodnymi njepśiśinami źaneho śtrача njemějachu. Po poreźbnośći dźěn widachu jich wutwjafowaje łakonje, wśchako śtejacy na njepśiśiku swojeje politiśkeje mozy —, wojałow a połiźijtow teź nadośćś mějachu a ś jich pomocu so tajkim „brožazym śtrachom" rucźe wutpomha. Tak runje won wjazy śakhadźeć njejźećźa w cźasach źwobodneje wustawy a demokratije. Dewał bychu so źuećham źyłeho źwěta wustajili. Tehdy dla ma nětko na „bdźerźenje" Němzowstwa, t. r. dalśeho rośśćěrjenja a śećłynjenja wobśćěrna propaganda śłućźeć, potajkim krute dźěło ś mózanymi źrećkami, kotrychž śćkódny wliw so hižo jewi a my dźeń a bóle źacźuwaćś budźemy. Budźmy na to pśihotowani. Wo Čejchach śpitowaćśel dale piśa:

„W Kłabśtim (Glatz) hrabinśtwje źu wśchelake wźy cźěśke a teź w tak mjenowanym Hulćźiśkim krajźku. Tute źydliśćźeća mjesnja njepośrednje ś cźěśkim śtatom. Pśćed wójnu njemějachu śchlesyśćy Čejchojo (abo Morawjenjo) źanych narodopolitiśkich źadanjow. Cźujachu źo w němśkim krajnym śwjatku śhośowni a bdźerźachu jenož źwójbne pocźahi ś Cźěśkej a Awśtriśko-Schlesyśkej. Jenož Hulćźinśka krajina śtejeśće ś Teśćhiniśkim wuhlowym rewěrom we wuźśćim hospodaźkim świźku, dokelž tam mnoheje źiwnośćje śćejelesćhe. Sa to śapućowachu twarźsy njemjećźnźy Hulćźinśkeho krajźka źa źewjerneje Němśkeje. Tam źu źyłe wźy, hdźej źu wśćitźy muźy wobydlerjo murjerjo, pak cźěłojo, kotźiž w łźtnim cźasu jako pocźaźni dźěłaćejrjo wucźauja a jenož źymu doma pśćeźźimjeja.

Dałke wutworjenje cźěśkeho śtata a ś tym śtrućźenje narodneho hibanja wohrożowa śchlesyśke intereźy. Teź tu śhutkowaśće franzowśka politika (!) jako pohon. Pśćenje śćźdy wohrożenja Schlesyśkeje — a teź Śaksćeje — pokaśowachu źo hižo pśćhi jednanju wo pśćimjer. Na śchlesyśćiću a śaśćiću pomjećach jewjachu źo cźěśke a śa śhribjećom franzowśke wójśka, kotźiž na śaćźehnjenje do němśkeje krajnośćeje pśćihotowani śtejachu, so bychu **podpitźanje pśćimjera a měra wunrośowali.**

Hižo w novembru 1918 wukhadźachu w Prajźkich knihićiśpśćach śemjepitźne khźrty, w kotrychž bćěchu cźěśke měrowe źadanja śapitźane. (Něćko źo mjeśy nadrobnje rośpitźaja.) Pśćes Versaillećki měr njejźu źo źadanja Cźećhow we wśćěku dopjelnile. Hacź pak źo jich wotrjekmu, wotwitźuje wot śmutśko-połitiśkeho połoźenja a hacź dr. Kramař śaźo na cźoło śtupi. Won je mjenujźy w novembru 1918 jako program republiki wudał, **stare cźěśke kralećśtwo w jeho połnym wobźćahu śaźo wutworićź.** Cźěśka wobźćahowaśće tehdom niź jenoź tamne śchlesyśke krajźny, ale teź śaśćźu Hornju Luźiźu. W nowśćim cźaźu źu cźěśke źadanja hiśćeźe powjećśćene.

Najwjećśći śtrach hrośy ś napjateje napśćećźiwnośćeje mjes Cźećhami a Połakami. Cźěśkośłowaśćka republika je bjes dwěła dopredkaźći śtat a je śrośnmiła, źwoje śmutśkowne wobśtejnośćeje najśpećźniśćho mjes wśćěźni krajemi prjedawśćeje Awśtriśko-Wuherśkeje do porjada pśćinjećś. Saměr Cźěśkośłowaśkeje dźe na to, krajnu indusźtriju śećłynićś. Śśyrśny dośtawaju pśćes entente nadośćś, jenoź na trěbnym wuhlu pobrachuje. Cźěśke źo k tepjenju kotołow njehodźi. S Teśćhiniśkej krajinu je w tym trochu wotpomhane. W Pólśkej widźa Cźećhojo w hospodaźkim naśmpanju krućźiśćeho njepśćećźela hacź w Němśkej. Nawjećźźe cźěśke kruhi źu źo śjawnje wuprajili (!), śo bychu źo ś němśkej Hornjej Śchlesyśkej jara derje wotnamakali, ś pólśkej pak niź, hewak bychu źyłe němśke narośćźe wuhlowe rewěry, teź Galizijśkeje a pólśkeho kraleśtwa w pólśćich rukach byłe a to by śa cźěśke pśćemyśło (indusźtriju) ś wulkim śtrachom było. Tak bychu wuhlowe śkłady we śnajnjećźśća 200 milijardow tunow bo pólśkich rukow pśćiśćhłe. (Najnowśće połitiźe a hospodaźke połoźenje mjes Pólśkej a Cźěśkej je źyłe hinaśće, hacź tu ryhowane. Pśćiśćźp. red.) Po wuprajenjach cźěśćich wjednikow śda źo byćź, śo Cźećhojo njebychu daśćhenmu postupowanju Połakow měrnje pśćihładowali. W tym podźe bychu wont požadmo na dźěł Schlesyśkeje źebi śwěćźićź wjedźeli.

Cźěśka propaganda (śpěćhowanje) ma w tym wśćhelake cźejośćy pśćewinyćź, śo mjes cźěśkim źrjedźićźećźom a Schlesyśkej śćěrośće pośmo němśćićh elementow we źewjerneźźćej Cźěśkej źydźi. Na źbjeśwobhładne waśćhnje źo němśke wobydleźśtwo pśćećźećźićź śpyta. Dźenźa cźěśćźe źolmy ś němśkim mjećam źahaju a němśći śćhitaźy paź je pśćećdrěty, śćhtoź je w tym widźećź, śo namjećźne korćźmy a hóćźśke wulkhowy (Gebirgsbauden) źu wśćěź do cźěśćićh rukow pśćećśćłe. Ale Cźećhowśtwo pocźina teź do Schlesyśkeje pśćimaćź. Na mjećach śaćźuwa źo hižo cźěśći pjenźeźny wliw.

Pśćes wupśćećśtrwanje pólśkeho wśćwa śćrućźi źo automatiźy cźěśke hibanje. Cźećhojo nochźedźa do teho śwolićź, śo źo Pólśka w Schlesyśkej jećźylni. Ma źo potajkim ś tym liczićź, śo Cźěśka Schlesyśku hospodaźźy pśćećkiśa a źwoju propagandu dale powjećźe. Staj tutaj interźentaj (mjemjźy pólśći a cźěśći. Pśćećźp. red.) na jewjećźćźu źo pokaśałoj, śtupi teź źerbśke hibanje do kośkućźiwehо śtadija (doby)."

Kaź hižo horjeća naśpomnićhmy, źu tukhwilne połitiźke pocźahi mjes Pólśkej a Cźěśkej hinaśćhe, kajteź je tu śpitźowaćźel ryhuje a na kotrychž rośrićźowanje wón źwoju pomoć a nadźiju śtaja. Naśćhe narodne hibanje pólźćźe dale, doniź tych prawow njedozpjećźmy, kajtićhź nam němśkośtatna wuśtawa śwěćźićźe. Pśćhićhod naź wućźi, hacź tehdomnićhe źakośtne połitiźke połoźenje w lećźe 1919 bć cźěćźdko źa narodne wołeźenje ludowych-mjećźćhinow, abo hacź je tehdyśći Weimarśći parlament, tak mjenowane němśke ludowe śośtupićźśtwo, naź śa kuntku měło. W Pruśkej źo to śda byćź, hdźej źu wśćhudźom hiśćeźe śtare němśko-narodne a wśćoněmśke mozy pśćhi dźěle. S tajkej njerodu a ś tak dobrej khwilu derje źo nihdźe na źwěćźe źakośćźe postajenja, naśćhe kulturne źiwjenje naśtupaźe, njepśćećwjźdu, kaź w Pruśkej. Tamni hakatśtźoźo ś tym liczića, źo źo nam śłónćźnźe wośtudźi, źadacź a źaźo źadacź. Abo chźedźa pśćes źwoje dźiźenje cźaźow dočźakać, hdźej budźećźej wojak a pólźćźj źaźo kńźećźć a ś nowa narodne mjećźćhiny pśććes djabośćźe mukaźy krjudowaćź a niczićź, kaź je źo to do wójnu śtało, hdyź źud a hłód ludźi śkludnych cźinjećźe! Rěćź prawośtronśćih połitiźarjow a jich nowinaćźtwa dźe na pośběhnjenje śtarych mozow na trón a tak źwojemu źamemu śmozowanju. Kaźźe ideje a mykłe w tajćićh hkowićźćećh źo błudźa, to źmy do a po śamordowanju Erźbergera naśhonili. Bóh daź, źo njebychu tute źenje wjazy do śkutka śtupiźe.

Swětne podawki.

Němśka.

Sa źerbśku republiku.

Němźy pśćećźo k cźěśćim mjećam śhladuja, źo bojo, źo mohłe źo cźěśke wójśćo raś njenadźićźy do Luźiźy nawalićź a źu wobźćadźićź. Cźim bóle źe powjećź pśćećźćkapitá, źo němśćemu kńźećźśtwu we Luźiźy teź źe polnozy, ś dalokeje Belgiźkeje, śtrach hrośy. **Tam źu** źebi, śćhtoź źebi hacź dośał nićhćo njeje we Luźiźy dźećź dał, wotmyśliłi, źerbśku republiku śakośićź. Telegrafowa unija wo tym źłćdowaźe poźnć: „Śćhef piśańźe Brüśśeljśkeho měćśćećanośtwa Mai je źo pjećźa do Prahi podał, śo by tam propagandu w śajimje Śśerbow we Luźiźy a w dźěłu Braniborśkeje śawjećdł, źo by tutych pśćhi śamopośtajacźym prawje ludow pśćhi śakośenju źerbśkeje republiki podpjerał. Tale republika we wutrobje Němśkeje dyrbi źo źe źwojim wupśćećtrjenjom pśćes Budyśćźiśći kraj ś rjećźaźej śłowjańśkich krajow pśćiśamknućź."

Luźiźy Śśerbju a Němźy źu jara wćźipni, kak źo tale naleźnośćź dale rośplećźe. W tu khwilu hiśćećźe dwěluja, źo je knjes Mai woprawdźe ś Brüśśela do Prahi wotźećł, źo by tam śa śakośenje źerbśkeje republiki śtutkowaćź.

Njedośtatk w śaśćim śtatnym hospodaźśtwje.

Śaśćźe śtatne hospodaźśtwo źo śa łćto 1921 źe 848 milijonami hrivnow njedośtatka śkónćźi. Pśćhićźina k temu w tym leźi, źo źu wudawki nimo měry pśćhibćźećke, na pśćhićład podpjera śa źćźćonjemeźźowo a śa kulturelne śamćry. Móź pjenźes trjeba kultuźowe ministeźśtwo ś pśćećwaćźćem śchulśćich cźećźow,

sa kotrež je ßo 340 milijonow hriwnow wjazy wudacž dyrbjało, dyžli lěto prjedy. W ministerstwje snutskowných naležnosczow ßebi wudawki sa polizajstwo wulke summy žadaju. W justiznym ministerstwje ßo pschibywaze pschestupnistwo s wjetschimi wudawkami pokasuje. Potom je ßo do lěßneho hospodařstwa tón krócž 126 milijonow hriwnow mjenje sastajiło. Elektrizitetne hospodařstwo je prěni krócž 18 milijonow hriwnow wunjeßło.

Sakska pschecziwo wobhnadženju dla naßylnosczow saßudženych.

Ministerski pschedßyda Buk je ßo w Kamjenizy pschi shromadžisnje sastupjerjow njewotwißnych sozialdemokratow a kommunistow wobdželił, w kotrejž dyrbjesche ßo wo shromadnym postupanju pschi pohrjebje dželaczerja Gareisa, pschi njeměrach Sedanskeho dnja satsěleneho, jednacž. Buk Kamjeniczanskeho polizajskeho direktora sakitowasche, kotryž je zyle prawje czinił, a spyta hewak směrowacž. Na kommunistiske wopraschenje, hacž ßo politiszy pschestupnizy wobhnadža, Buk wotmolwi, so wón ženje sa wobhnadženje njebudže, hdyž ßu ßo brutalnosczje a naßylnosczje stałe, kotrež ßu pschecziwo człowjekosczi. „Njestajczje naß“, Buk kommunistam praji, „psched nusnoscz, wuwsaczne postajenja po wukasu němskeho presidenta pschecziwo Wam nałožicž.“ Ministerski pschedßyda potom hischcže naspomni, so wón ženje sa to njebudže, so by ßo němskonazionalnym a němskej ludowej stronje ßwobodne wuprajenje měnjenja poczežiło. S tym ßo ministerski pschedßyda bjes wuměnjenja na podłožk prawa a wustawy staji.

Rosrěczenje s němskim kanzlerom.

Němski kanzler dr. Wirth je na ßwojich 42. narodninach Barlinskemu sastupjerjej Londonskich nowin „Daily Mail“ rosrěczenje pschiswolił. Mjes druhim wón praji: Tutón wokomik ßo wón monarchistiskeho statneho pschewróta njeboji, dyrbimy pak ßo hladacž. Němski lud ßo po něczim po demokratiskich saßadach słožuje. W pschichodže budže wón ßam knježiczericž a budže nadawk samolwitosczje dopjelnicž pytacž, město so by, kaž pod monarchiju, jenož haj abo ně prajił. Monarchistiskeje agitazije pschezo budže. W Bayerskej je nětkole tajka strona, tola wschitzy monarchistojo njejßu tam Bayerszy. S Bayerskimi nochzu ßo wadžicž. Bayerska je kraj, kotryž ma žiwe saczuczje sa ßwoju njewotwißnoscz, tola wěrju, so budže dorěczenje móžne, kaž je wono we praschenju wotbronjenja a w praschenju wobydleŕskich woborow móžne było. Kanzler potom na wójnske wotschkodženje pschendže a praji, so je czežko było, prěnje wotpłaczenje dopjelnicž. Hdyž chzysche ßebi knježeŕstwo wukrajne devisy wobstaracž, je hriwniny kurs pschezo dale spadował, schtož saßo k tenu dowjedže, so ßebi sastojnizy wyschschu msdu žadachu, s czimž je statej 10 milijardow hriwnow wjetschich wudawkow nastało. Pódla teho ßu kursowi spekulantojo pschecziwo statej dželali a powyschenju hriwnineho kursa sadžěwali. Je-li by hriwna pschezo dale spadowała, by czaß pschischoł, hdyž bychu dopósnali, so je ßo njesa samóžnosczje Němskeje dośahła. Němska njebudže žanych protestow w formje notow a memorandow wjazy czinicž. Nichtó je njelubuje. Němska budže dale dželacž, hacž budža podawki sa ßebje rěczecž. Wscho wot rosrißanja hornjoschlesyskeho praschenja wotwißuje. Němska na tole rosrißanje a na sběhnjenje sankzijow pschi Rheinje najwjetschu wažnoscz kładže. Skónczne dyrbi ßo dopósnacž, so dyrbja niz jenož wojeŕske, ale tež hospodaŕske sankzije spadnycž.

Kommunistow w Halli sajeli.

W Halli ßu 20 kommunistow a někotre ßobustawy dželaczeŕskeho sdželanskeho towaŕstwa sajeli, dokelž ßu sałožeński ßwjedžeń jeneho wojeŕskeho towaŕstwa kasyli.

Sozialdemokratojo pschecziwo bayerskemu knježeŕstwu.

W Nürnbergu ßu sozialdemokratiszy sastupjerjo s Frankow a porheinskeje Pfalzy wobsankli, so na stronu němskeho knježeŕstwa stupja a so „Kahrowe knježeŕstwo njebudža dlěje czeŕpicž.“ Dale ßu wobsankli, so by ßo, ßamo, hdy bychu ßo Franki wot Bayerskeje dželiłe, sa Bayersku generalny strajk pschipowjedžił, so by ßo wuwsaczny staw w Bayerskej wotstronił.

Württembergska ßo sady knježeŕstwa staji.

Württembergske knježeŕstwo je w ministerskim poßedženju wukas němskeho knježeŕstwa k schkitanju wustawy rospominało. Wono měni, so němske knježeŕstwo zyle po wustawje postupuje, so je tole postupanje s powschitkownym politiskim roswiczom wopraunjene a so je wono do wschěch stron jenake. Württembergske knježeŕstwo budžische ßebi wschak tež pschało, so by ßo najprjedy s jenotliwymi krajnymi knježeŕstwami jednało. Němskemu knježeŕstwu je ßo wo tymle nahladže powjescz dała.

Dalsche wotsterczenje hornjoschlesyskeho praschenja.

S Opola, 7. septembra. S pschißłuschneje franzowskeje strony ßo powě, so ßo praschenje wo Hornjej Schlesyskej do dezembra 1921 njerosrißa. Hornjoschlesyske wobßadženske wójsko dyrbi hacž do 12. januara 1922 Hornju Schlesysku wopuschczicž.

Francowska.

Loucheurowe saměry.

Franzowski minister sa snowanatwarjenje, Loucheur, ßo s němskim ministrom sa snowanatwarjenje, Rathenauom, w oktobrje tſeczi krócž setka. — Loucheur je njedželu w Reimsu rěcž měł, w kotrejž Němzam winu porokowasche, so ßu stalětnu kulturu we połnóznej Franzowskej sniczili. Němzam njeßmě ßo žadyn sous spuschczicž. To je tež saměr a samyßl jeho jednanjow s Rathenauom, kotryž wjele srosumjenja sa prawoscz franzowskich žadanjow pokasuje.

Franzowska njemóže směrom wußnycž.

S **Parisa,** 6. septembra. W ßwojim njedželnym wustupjenju w Landereau marschall Foch praji: „Wěsczje, so ßmy wójnu s dobyczom skónczili. Ssmy dobycze wjedli kaž daloko ßmy chzyli. Praji ßo nam, so dobycze njeje dospołne. Prascham ßo: Schto hischcze chzeczje? Dženßa mamy měr. Dobudženy měr, kaž ßmy wójnu dobyli, jeli so wostanjemy ßwěrni w jenym saměrje, kotryž je wulkoscz Franzowskeje.

Telko móže ßo wo nětczischim měrje rjez. Ale wostawa pschichod. Stajnje po naschim boku porażeny wostanje, kotryž njeje wumrjeł. A njech ßu Wasche starosczje kajkežkuli, napominam Waß, so njebyschcže na njeho sabyli. Budžcže pschezo pscheßwědczeni, so je stajnje žiwy a so njeje spuschcził ßwoje myßle na wjeczenje a so budže naß jenož potom ßebi wažicž, hdyž budženy ßylni. Franzowska njemóže s měrom wußnycž, nochze-li se žałoßnym wotuczenjom pscheßłapjena bycž.“

Swjask Franzowskeje s małej ententu.

S **Parisa,** 7. septembra. W Parižskim „Journalu“ senator Lefevre na strach pokasuje, kotryž měrej s njepschestawazym seßylnjowanjom němskeho militarisma nastawa. Po njeporadženju projektowaneho jendželsko-franzowsko-amerikanskeho swjaska spißaczeł swjask mjes Franzowskej a małej ententu namjetuje.

Franzowska a němskoamerikanske měrowe srěczenje.

Nota Sjednoczenych statow je pjecza w franozwskim knježeŕstwje wulke roshorjenje sbudžiła. We nocže ßo praji, so by knježeŕstwu Sjednoczenych statow lubo było, hdy bychu swjaskaŕske mozy němsko-amerikanske měrowe srěczenje po móžnosczi rucže pschipósnałe. Ani Němska ani Sjednoczene staty njejßu hacž dotal swjaskaŕskim mozam němsko-amerikanske měrowe srěczenje wosjewiłe. Parižske nowiny „Intransigeant“ k temu pischu, so dyrbi franzowske knježeŕstwo měrowe srěczenje najprjedy pscheßlědžicž, prjedy hacž jo podpische. Franzowske knježeŕstwo budže měrowe srěczenje najprjedy pilnje studowacž, pschetož podpißmo by wulke sczěhwki měło. Němska mohła rjez, so na wuměnjenja Versailleskeho srěczenja wjazy swjasana njeje.

Čěskosłowakska.

Benesch wo czěskej polity.

Genfski dopißowaŕ Parižskeho „Intransigeanta“ je rosrěczenje s czěskoßłowakskim ministrom Beneschom měł. Tutón je rjekł: Myßl s krótka wotpokasujemy, so bychmy někajkehožkuli Habsburgskeho na madžarskim trónje czeŕpili. Ssmy ßo rosßudžili, wschě ßrědki nałožicž, so by ßo tejle móžnosczi sadžěwało. Benesch dale praji, so czěskoßłowakske knježeŕstwo s Ruskej srě-

---

Kapliř ze Sulewic.

Historiske powjedańčko.

5.] (Pokračowanje.)

„A što je w Milešowje nowe? — Wjedźe so wam tam derje?“ hrabja so wopraša.

„Hdyž nam Bóh da strowotu, doniž je Waša Miłosć z našim knjezom, njemóžemy sebi lěpšich časow přeć... Ale koło wokoło je wšudźe, drohi knježe, zlě a jeno zlě — wjele hórje hač před rebeliju ratarjow. Njech to Bóh přikrótši?“

„A přikhadnicy?“

„Tych přibywa kaž wody, hdyž so z horow do rěki ćěrja potoki... Tam su hižom wsy, we kotrichž so słowa čěski njerěči.“

Zahradka zahikny a sylzy jemu do wočow stupichu.

„Dyrbimy nadźiju wobkhować, luby bratře; dobro je dowěry njespušćić. Bóh je móсny a jónu tola, njech tež po našej smjerći, budźe zaso lěpje pola nas. — Wotmołwu napisam hnydom. Ale ty trjebaš wotpočinka. Styskać so ći pola nas njebudźe. Nimo teho Přech často na tebje spomina. Wón — mój słužobnik — móže tebje wodźić po měsće.“

Młody mužski, kotremuž hrabja Kapliř Přech rěkaše, hižom wonka na khódbje čakaše, jako by jemu Zahradka z lubeje domizny štó wě što přinjesł. Jeno postrow wot staršeju to njemóžeše być, dokelž wobaj hižom wotpočowaštaj w zemi, nan bě w ratařskej wójnje zahinył a mać bórzy za nim sćěhowaše. Tehdom so to na čěske wsy bližeše kaž před sudnym dnjom. Njebě jim dosć krewje nanow, tež žčdźachu za młodym žiwjenjom synow. Přechec Jan, kotryž bě z bitwički na smjerć zranjeneho nana na ramjenjomaj wotnjesł, so mnoho njedźeli na horach khowaše, husto za dźeń ani kuska njewopta. Mać po synje horcy žedźeše. Jan tež na štomje někotru nóc wocućeny přeby. Što je za tón čas wustał, njehodźi so prajić. Slědźerjo běchu jemu stajnje za pjatomaj; často tež ze samsnymaj wušomaj słyšeše, zo maja na njeho koło přihotowane, na kotrymž budźa jeho łamać. Mějachu jeho nana za připrawjerja zběžka po cyłej wokolinje. Kajkiž korjeń, tajki wukorjeń — tak praji stare přisłowo w serbskej rěči. Na wóstach hišće ženje róže njezakćěchu. A wěstotnej smjerći jeno wućekny, zo běše na ležomnosćach, kotrež słušachu hrabji Kapliřej.

„Ja jeho winu sam wuslědźu“, hrabja rjekny. „Wo to, lubi knježa, njemějće starosće.“

Khěžorscy wyšcy ze zubami zakřipnychu, zo so jim tuta hońtwa njebě poradźiła. Hdy budźechu mohli, z wótrosću swojeje wočow budźechu knjeza brónjomištra překłoli. Ale wojeřska podrjadnosć jim njedowoleše, jenož słowčka wotmolwić. Mjez tym pak dawaše w Prazy jene słowo druhe a nasta dźiwna powjedańca, na kotrejž so zemjenjo postorkowachu. Ž teje powjedańcy so wuwichu jědojte wobrěčenja, a hdyž knjez Kapliř do hłowneho města docpi, hnydom pytny, kak na njeho křiwje hladaju, kak jemu napadnje z puća khodźa. Bjez dźiwa, zo bě tež do Wina hač k wušomaj khěžora sameho dóšła powjesć, zo je so Kapliř při ratařskej rebeliji sobu wobdźělił,... A što běchu k tej nowincy hišće přidali? —

Wobrěčacy jazyk so tež najnižšich srědkow njestrachuje, zo by hidźeneho wočornił a — je-li móžno — tež do hłubiny podnórił. A husto je trjeba wótreho wóčka, zo by čłowjek spóznał a ze sylnej ruku rozrazył syć, kotraž je so wokoło podhladneho wupřestrěła... Wězo wšak Kapliř na swojeho dźěda spominaše, tola wón jako dobry křesćan rad: wodawaše swójim přisłodźerjam, kotrychž bě telko, kaž pěska na brjohu při morju. Zawidźachu jemu jeho wustojnosć a nahladnosć a zawisć ma přeco wjele pomocnikow, kiž wuslědźuja a na ničo njedźiwaja.

A pola dwora so tajke rěče přimachu a rosćechu dale same wot so. Hišće dźensa ludźo radšo wěrja wobrěčace dyžli khwalbne słowa. Ale knjez Kapliř rozumješe so rjekowscy zakitować a namaka pola khěžora přikhilnosć, zo na jeho zakitanje posłuchaše. Přisłodźerjam ničo druhe njezbywaše, khiba zo móžachu skradźu ze zubami křipić. — —

(Pokrač.)

czenje wobſamknje, ſo bychu ßo czěſke maſchiny we Ruſkej wotbyłe. Sa nje Czěſkoßłowakſka žito a ßurowiſny ſ Ruſkeje doſtanje.

Italska.

Italſzy wojazy do Hornjeje Schleſyſkeje.

S Roma, 7. ſeptembra. Dźenßa wjeczor je druhi bataillon grenaděrow ſ 12 maſchinſkimi tſělbami do Hornjeje Schleſyſkeje wotjěł.

Grichiska.

Grichiſke wójſko Angoru wobßadźiło.

Havaſka telegrafowarnja powě, ſo je ßo mjes Turkami a Grichami dźeßacź dnjow dołho wojowało a ſo ſtej wobej ſtronje czěžko ſchkodowałej. Turkojo, kotřiž ßu po liczbje wjele ßłabſchi byli, ßu hacž do poßlednjeho wokomika ſ njemdroſczu na pſcheczo ſtali.

Jendźelska.

Ultimatum Jendźelſkeje na Irſku.

Lloyd George je irſkich ſaſtupjerjow na nowu konferenzu pſcheproßył, ſo by hrožaze nuczaze naprawy pſchecziwo Irſkej wotwobrocził. Jeli ſo irſzy ſaſtupjerjo njebychu hacž do njedźele po pſcheproſchenju czinili, by jendźelſka miniſterſka rada wobſamknjeny wójnſki ſtaw pſcheczłwo Irſkej pſchipowjedźiła.

Spjeczeńza irſkich pſchiſtawnych dźěłaczerjow.

Pſchiſtawni dźěłaczerjo w Corku ßu wutoru ſarjadniſke twarjenja Corkſkeho pſchiſtawa wobßadźili a czerwjenu khorhoj wupowěßli. Saſtojnſtwa w pſchiſtawnym ſarjadniſtwje ßu ßo ſe ßobuſtawami dźěłaczerſkich ſwjaſkow wobßadźiłe.

Spaniska.

Spjeczeńza ſchpaniſkich wojakow w Marokku.

„Secolo" ſ Madrida powě: Spjecziwi wojazy ßu generala Weylera w Melilli ſatſělili.

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 8. ſeptembra 1921.

— **Temperatura** w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej dróſy, ßrjedu 23 ſtopnjow czoploty, w nozy k ſchtwórtkej 12 ſtopnjow czoploty po Celſiju. Barometer ßrjedu wjeczor 745 a ſchtwórtk rano 747 pokaſowaſche. Wuhlady na wjedro: Rjane, na deſchczik trochu pokhilene.

— **Roſprawa polizije.** S wokhěže khorobneje kaßy je ßo 7. ſeptembra popołdnju žonjaze jěſdne koło ſnamki „Diamant", czißło 151 540, 1300 hriw. hódne, pokradło. — Dale tón ßamy dźeń ſ wokhěže měſchczanſkeho twarſkeho hamta jěſdne koło, 750 hr. hódne. — Nimo teho je ßo též hiſchcze tón ßamy dźeń ſ dwora rěſarnje jěſdne koło ſnamki „Blitz", czißło 249 042 pokradło. — W jenej ßußodnej wßy ſtej ßo dwě pißanſkej maſchinje ſ druhimi wězami kradłej, hromadźe 10 350 hriwnow hódnoſcze. — Na žitnych wikach ßo 7. ſeptembra jedyn kóń ſplóſchi, jedyn poliziſta jeho ſadźerža a tak ßo dalſcha ſchkoda njeſta.

— **Influenza** pjecža w někotrych ſtronach ſaßo ßylnje wuſtupuje. Wotkhorjenje jara dołho traje, khori ßu pjecža hiſchcze jara dołho ßłabi, ßamo též hewak ßylni ludźo.

— **Spodźiwna podawiſna** je ßo w jenej Schreberſkej ſahrodźe pola Wuriz ſtała. Loni bě tam jedyn muž pſchi dźěle ßwój pjerſchczeń ſhubił, nětko ßu jón ſaßo namakali. Wón njewobſchłodźeny jenu morchej wopſchimuje, kotraž je pſches njón roſtła.

— **Nowe podroženje wuhla** ßo namjetowało. Hdyž ßu w poßlednim poßedźenju němſkoſtatneho dźěłanſkeho miniſterſtwa jednanja mjes dźěłodawarjemi a dźěłaczerjemi k wujednanju wjedłe, po kotrymž ßo mužej mſda wo 10 hriwnow powyſchi, je ßo nowe powyſchenje wuhloweje placziſny namjetowało. Pjatk budźe ßo połna ſhromadźiſna němſkoſtatneho wuhloweho ſwjaſka ſ wulkim wubjerkom němſkoſtatneje wuhloweje rady wo powyſchenju wuhlowych placziſnow w pſcherěſku wo 40 hriwnow na tunu wobſamknycz měcź. Tuto nowe powyſchenje je ſa hoſpodarſke žiwjenje Němſkeje wurjadnje wažne. Knježerſtwo ſměje ßo dla pſchihłoßowanja k tutym planam khutnje pruhowacź, w kajkim wobßahu je powyſchenje wuhloweje placziſny též woprawdźe nuſne.

— **Sſerbſke dźiwadłowe ſjednoczenſtwo** ſměje pjatk wjeczor we 8 hodź. pruhu w Sſerbſkim Domje we Budyſchinje, k njedźelſkemu pſchedſtajenju w Jenkezach.

Se **Spytez.** Saňdźenu póndźelu ßo w Spytezach pomnik ſa wójnſkich padnjenych poßwjeczi. Je to wjetſchi granitowy kamjeń, na kotrymž mjena tych 12 padnjenych ſe Spytez a Nowych Spytez ſteja. Wón ſteji na łuzy w ßrjedźa mjes Spytezami a Nowymi Spytezami pod rjanej tam ſtejazej brěſu a je pa naczi ſku twarſkeho rady Herzoga ſ Budyſchina wot Kunata w Semizach ſhotowany. Poßwjeczeńſke ßłowo měješche farar Kſchižan ſ Hodźija, ſpěwanje ſta ßo wot Roßliczanſkeho ſpěwanſkeho towarſtwa, ſawodne a wobſamkowaze ßłowa měješchtaj ryczerkubler Heiber a gmejnſki pſchedſtejiczer Kurzreiter ſe Spytez. Dwě ſchulſkej dźěſczi pſchednjeßeſchtaj kóždе rjanu pěßeń. Na to ßo wěnzy pſched jara derje poradźeny pomnik kładźachu. Rjane wjedro wſchemu howjeſche.

S **Hodźija.** W jenym tudomnym domje pocža ßo ſaňdźenu póndźelu pſchi kachlach ſtejazy wuhlowy korbik žehlicź. Domjazy běchu na dźěle a teho dla ſtwa ſamknjena. Najſkerſcho bě něſchto wuhla ſ kachli wupadło a tak bě woheň naſtał. Ludźo ßo pak kura ſ czaßom dohladachu a woheň ſalachu. Schkoda žana naſtała njeje.

S **Njedźichowa.** W jamje „Heye III" je ßo czěžke njeſbože ſtało. Jena lowrija ßo pſchekiwkny a jenemu 30lětnemu woženjenemu dźěłaczerjej ſ Koczizy lěwu nohu ſłama, tak ſo dyrbjachu jeho do Kamjenczanſkeje khorownje dowjeſcź.

S **Kamjenza.** Tudomni tranſportſzy dźěłaczerjo ßu do ſtrajka ſtupili, dźěłodawarjam prjedy wo tym niczo njeprajiwſchi. Pohonczojo běchu hatle ſaňdźeny tydźeń na tydźeń 45 hriwnow pſchiłohi doſtali. Wobydlerſtwo pak ßo tehodla ſnjeměrjowacź njetrjeba, dokelž ßo dźěłodawarjo na kóždy pad ſa to poſtaraja, ſo dźěło njepſcheſtanje.

S **Prajſchizy.** Na tudomnym komornym kuble ßo ſcholaraj 17lětny Rychtar a 19lětny Schneider ſwadźiſchtaj. Nadobo Schneider mału piſtolu wuczeže a do Rychtarja tſěli. Kulka młodeho człowjeka wyſche wóczka do hłowy trjechi, tak ſo tſěleny hnydom wumrje.

Přilopk.

* **Lěßny woheň.** W lěßu pola Kahla woheň wudyri a nimo ſtejazeho lěßa též wjele drjewowych ſkładow ſniczi. S wulkej prózu woheň po napinazym dźěle ſamjeſowachu.

* **Plunowe roſbuchnjenje.** W Pößnecku dyrbješche do jeneho wobydlenja nowa ßwójba ſaczahnycź. Dokelž tam ßylnje ſa plunom wonješche, chzychu plunowód ſe ßwěczu pſchepytacź. Hnydom ßo roſbuchnjenje ſta, ſ kotrymž ßo durje a wokna wutłóczichu. Schtyri woßoby ßo pſchi tym czěžko wopalichu.

* **Njerunoſcź pſchi roſdźělenju žiwnoſcze w Ruſkej.** S Ruſkeje ßo piſche, ſo je tam roſdźělenje žiwnoſcze jara njerune. Kóžda woßoba drje ma ßwój podźěl doſtacź, ale tute ßu jara njerune, tak derje po wulkoſczi, kaž též po ſeſtajenju. Roſeſnawa ßo na pſchikład „podźěl ludowych porucznikow" a podźěl dźěłaczerjow. Prěniſchi dawa prawo na měßacžnje 1½ puda muki, 2½ ruſkeho punta (po 400 gramach) zokora, 8 puntow mjaßa, połcža abo ryby, 5 puntow jerja, ſ najmjenſcha 2 puntaj butry, 10 puntow wowßnych trużkow, hróchu abo bunow, ½ punta czaja abo khofeja, 1000 zigaretow, kakao, konſervy a druhe wězy, kaž též wſchědnje punt khlěba. Podźěl dźěłaczerjow wjele mjenje podawa, mjenujzy jenož 3 punty mjaßa a 2 puntaj jerja, ½ punta zokora, 1 punt wolija, 1 punt ßele, 1 punt zonopa, 1 punt mydła, ½ punta hubjeneho tobaka, 2 tyſy ſapalkow, 2 puntaj fotogena, chemiſkeho žiwidła měßacžnje a 1 punt czorneho khlěba wſchědnje. Wulki podźěl njedoſtanu jenož knježerjo a roſkaſowarjo, ale též tajzy, kotſiž „derje ſteja", donoſchowarjo a pſchißłodźerjo, kotſiž niczo njedźěłaju a druhdy czitacź ani pißacź njemóža. Dźěłaczer wěſo njemóže wjazy doſtacź hacž ßwój dźěłaczerſki podźěl a dokelž jeho mſda ſ 300 prozentowſkim pſchirazkom ſa czěžke dźěło měßacžnje 9000 rublow (potajkim někołe 90 hriwnow) wuczinja, móža ßebi „ſady wokoło" lědma 3 punty czorneho khlěba kupicź. Mali ſaſtojnizy ßebi hiſchcze wjele hubjenſcho ſteja. Woßebje w małych měſtach jich podźěl huſto jenož prawo na 1 punt ßele, 2 tyſy ſapalkow a jedyn dźeń wob druhi ½ punta khlěba dawa. Jich mſda wuczinja 3000—8000 papjerjanych rublow měßacžnje, pſchiczinу doſcź, ſo tuczi ſaſtojnizy, njechadźa-li hłoda wumrjecź, pomozne ßrědki nałožuja, kotrež drje ßu ſakaſane, ale tola ßo powſchitkownje nałožuja. Pokupjenje též teho dla w Ruſkej někołe kczěje, kaž hiſchcze ženje. — To je kraßne žiwjenje pod knježſtwom kommuniſma. Nadźijomnje wſchě ludy ſ ruſkich wobſtejnoſczow wuczbu bjeru a roſum nałoža.

* **Woßudne ſraženje.** Na dróſy mjes Oppurgom a Pößneckom motorſki koleßar Zerbſt ſ Gery do jeneho ſ napſcheczneje ſtrony pſchikhadźazeho automobila ſajědźe a ßo na automobilowu ſchkleńzu wrjeßny. S czrjopami ßo nutskaßedźazy ſranichu. Koleßarja bjes wědomnja do Pößneckſkeje khorownje dowjeſechu. Motorſke koło je doſpołnje roſbite. Snjeſboženy bě młody wobkhodnik w Koburgu, kotryž chzyſche pſchi ſkładnoſczi ßwojeju ſtarſcheju w Gera wopytacź.

* **Sſo ſpaliła.** W Kaiſerswaldźe je ßo 34lětna wudowa Marja Reiniſchowa ſpaliła. Dokelž bě ßama w domje była, njehodźeſche ßo wußlědźicź, kak je ßo njeſbože ſtało. Najſkerje je ſaßwěczenu ſpiritußowu lampu potorhnyła. Wona je ßo po zyłym czěle wopaliła a ſa mało hodźin pod žałoſtnymi bołoſczemi wumrje.

* **Na czo Khineſojo dawki dawaju.** Pjenježna nuſa, kotraž je též w Khinſkej, je tam plany ſa dawki ſbudźiła, na kotrež ßebi ßamo pola naß hiſchcze njejßu pomyßlili. Tak ßu namjetowali, na luxus pſchi jědźi dawk położicź. Na europiſke jědźe chzedźa jara wulki dawk położicź. S khineſkich jědźow ßmědźa jenemu hoſczej jenož 5 ſchklow a 8 talerjow prjódk ſtajicź, wſcho ſchtož je wyſche teho, podleži dawkej. Woßebite luxußowe jědźe, kaž ptaczkaze jeja ßu jara wulkemu dawkej podczißnjene. Wo dawkowych planach je ßo ſpiß ſeſtajał a khinſkemu finanznemu miniſtrej pſchedpołožił.

Swjatok so zwoni.

Budź czuczіwy, pſchemyßl ßebi wſcho derje a roſpomni wſcho nadrobnje. Wotmołw kóždemu, kaž ßebi to ſaßluži, dha budźa cže ludźo czeſczicź a ßebi cže wažicź. Dobrych ſměješch ſa pſcheczelow a ſli czi ſ pucža póńdu. Sſam pak ſtajnje we wſchěm dobry pſchikład dawaj.

Cyrkwinske powěsce.

S Rakez.

16. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſke a ½10 hodź. němſke kemſchenje. Kollekta ſa wotpalenych w Herrnhucze.

S Malſchez.

16. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. němſka ſpowjedź, we 8 hodź. němſke a ½10 hodź. ßerbſke kemſchenje. Kollekta ſa ſ wohnjom potrjechenych we Herrnhucze. Pop. w 3 hodź. žónſke towarſtwo pola Lipiczez.

S Bukez.

16. njedź. po ßwj. Trojizy rano ½7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſka a ½10 hodź. němſka Boža ßlužba. Sběrka ſa ſ Božim wóhnjom ſchkodowane ſtawy Herrnhutſkeje woßady. Pop. w 2 hodź. dźěczikemſchenje, w 3 hodź. žónſke towarſtwo pola Dietrichez.

S Klukſcha.

16. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſka Boža ßlužba, ½10 hodź. něſchpor ſa dźěczi, ½2 hodź. kſchczeńſka Boža ßlužba, pop. w 3 hodź. poßwjeczenje pomnika we Lěſkej.

Póndźelu, 12. ſeptembra, popołdnju poßwjeczenje nowych ſwonow, wot Klukſcha ½2 hodź.

Semrěł: Jan Ernſt Frenzel, dźěłaczer w Lěſkej, 52 lět 8 dnjow ſtary.

S Budeſtez.

16. njedź. po ßwj. Trojizy ſměje duchowny Bojz rano w 7 hodź. němſku ſpowjedź, duch. Domaſchka dop. we 8 hodź. němſke a ½10 hodź. ßerbſke prědowanje.

Pop. ½5 hodź. ſhromadźiſna ßerbſkeje a němſkeje žónſkeje młodźiny w paczerſkej ſtwi.

Wozjewjenje.

Sprechapparate mit Anſchlußdoſen. Die neue Fernſprechordnung läßt bei den Haupt- und Nebenanſchlüſſen an Stelle der mit den Leitungen feſt verbundenen Sprechapparate Anſchlußdoſen zur Einſchaltung tragbarer Apparate zu. Die Haupt- oder Nebenanſchlußleitung endigt an der erſten Anſchlußdoſe. Die Zahl der zu einem Haupt- oder Nebenanſchluß gehörigen Anſchlußdoſen iſt nicht beſchränkt, doch müſſen ſie ſich in demſelben Gebäude befinden. Bei reichseigener Anlage dieſer Art werden jährlich erhoben: für jede Anſchlußdoſe 12 Mk., für jede vollen oder angefangenen 100 Meter jeder Anſchlußtdoſenlinie (d. h. der Entfernung der Doſen voneinander nach der Luftlinie gemeſſen) 36 Mk., für jeden mit der Anſchlußdoſenanlage verbundenen beſonderen Wecker 24 Mk. Für den tragbaren Fernſprechapparat iſt **keine** beſondere Gebühr zu zahlen, wenn der Apparat der Hauptſtelle für den Zweck benutzt wird. Für jeden weiteren tragbaren Apparat wird eine Jahresgebühr von 84 Mk. erhoben.

Der Teilnehmer kann künftig ſeinen Fernſprechapparat, um ihm innerhalb des Zimmers eine größere Beweglichkeit zu geben, mit einer Leitungsſchnur ausſtatten laſſen, die über die ſonſt übliche Länge von 2 Meter hinausgeht. Für jedes volle oder angefangene Meter Leitungsſchnur, ſoweit es 2 Meter überſteigt, werden jährlich 6 Mk. Gebühren berechnet.

Ober-Poſtdirektion Dresden.

Ralbičanska „Lilija“

wuhotuje **njedźeln, 11. septembra**, wječor w 7 hodźinach ☛ we **Sernjanach** ☚

zabawny wječor.

I. dźěl **spěwy,**

II. dźěl **dźiwadło:**

Hdyž Kocor khamor ćazaše.

Wšitcy Sorbja so wutrobnje přeprošuja.

Předsydstwo.

Schwadleža

(Sserbowka)

pšchi dobrej nišći a po žadanju darmotnej hospodźe so hnydom pyta. Poštćejenja **Welłkej łupny dom we Kulowje** pšchijmuje.

Najlěpscha margarina,	žana stara skład. tworz	**10** 10
Budyša-marg.	kóžda hospoda ju khwali a faßo žada!	**12** —
„Echte Boß“	margarina, dobrotne nanamanje sa butru, punt	**16** —
Najl. howjasy kóz	najwubjernišći wuschćerjeny, nakupujcje hebi jón, dokelž 3 hriwny tuńšchi hač dźensnišcha nutsk. płacz.	**9** 60
Pjeczenjowy a pjeczw. tuk	najlěpšchi, kotruž je!	**12**
Sswinj. schmalz	prima běły cźišćo	**13** —
Ssusch. mjaso	derje khodźeje, jenož	**13** —
Najl. ßusch. pleza	kóžda kaž łubomne	**14** 40
Najl. ßusch. polcz	tołsty, kaž tud. kóžd.	**17** 00

Najwjetschi Budyschiski margarinowy a tukowy wožbitu dom na sadnjej bohatej haßy cźišćo **9**

Wšo poražaca nowosć za kurjerjow!

Wulkotne! **Woprawdźity** D. R. G. M.

orientalski parlojty tobak

Aromatiski! **Sporje so palacy!** Miły!

Za wšitke trubki so hodźacy. Jara tunjo po

10 kriwnow za punt w ½ puntowsk. pakćikach

Darmotne pruhi! — Žane kupne dyrbjenje!

Předawanje we wobkhodźe tobak. wulkowik.

Hermann Jedlcke jr.

w Budyšinje, na zwonk. lawskej hasy 29

! Zasopředawarjo najpřihódn. wuměnjenja!

Najlěpsche jadrokožane **cźěrjeńske rjemjenje**

Ia jaßnožołty **maschinowy wolij a tuk**, najlěpsche **wojowe a kožowe tuki**

porucja po najtuńšchich dnjowych płacźijnach

Otto Büttner

měješćel: **S. Laskowski**

koža a techniske gumijowe twory

w Budyšinje, na hłownym torhoschcźu 9.

Gardiny wschěch druźin

zanki, kromy, vitražowe tkaniny, koschlowe ßukno, kožane ßuknowe schórznchi, wóskowane ßukno we wschěch schěrjach a barbach, dobre trajne gumijowe podłohi, wscho jara tunjo.

J. Erler w Budyšinje

na swonkownej lawskej haßy cź. 10.

Sofa, chaiselonque

a dwě dospołnej łoži

pšcheda tunjo

Scholta na Fichtowej dróšy 22.

Jakub Bräuer w Kamjencu

na połnócnej dróży 14

porucja wschěm Sserbam swój wulki sklad mužazeje a žonjazeje drašty. Najlěpsche wobleczenja sa mužow a žony po měrje najruczišcho po najtuńšchich płaczišnach.

Wosowe, skotowe, dezimalne a taflojte

wahi.

Nowoshotowjenje a wuporjedźenje wšchěch druźin wunjedźe spěšchnje a b.es konkurenzu tunjo

Math. Eder w Budyschinje

na dornschnablu cź 1.

Połny žnjowny wunoschk dożpjecźe, hdyž sa naćźiu enje wyšćitneho žita

„Korbin“

nakažujecźe. Njepatrujomne sa łóžbeho ratarja.

Bratraj Baltinai,

měješćel Otto Resler w Wojerezach.

Ręčźimoj ßerbiśi! **Kedźbu Sserbjo!** Ręčźimoj ßerbiśi!

Stejimy pšched nowym powyschujom płaczišnow

Firma Bratraj Domschkaj

w Budyschinje na wyßokej haßy 16

poštćeja Wam nětkole hiśnjeje

emailowane, zynkowane a běloblachowe twory

wurjadnje tunjo. Njesłomdźecje, hebi nětkole hižo sa hody nakupowaćj.

Ręčźimoj ßerbiśi! **Ręčźimoj ßerbiśi!**

Kedźbu saßopschedawarjo!

Kupujecźe derje a tunjo se sklada po fabrikiśi płaczijnach

Zigarety: **Kusch Dschedin** fork 245,

Film-Welt fork, tobrie a polne 325.

Zigary wot 60 nj. fźem **!** Wichedawam kurjeńsch. rośław a rjepikaty **tobak**

Woprut sklada so stajnje płaczi. Poppyt sa ćźi trajne woteběranje.

Wilhelm Krenitz w Budyschinje

na ßerbiśich hrjebjach 34.

Wolije a tuki

ja maschiny, motory, zentrifugi, kola, automobile

Stauffersći, kožowy a wosowy mas

po najtuńšchich dnjowych płaczijnach

Handelsgesellschaft „Merkur“ m. b. H., Bautzen

na kamjeńtnej haßy cźišćo 9 (Wettinśki dwór)

Poručjam swój wulki sklad

mužazych, hólczazych a dźěćazych wobleków

njedźelsk. a dźěłansk. kholowow

najlěpsch. manchestr. th. lowow, lećźn. płat. kholowow

a lyśtrowych žaketow,

dźěłbu **twjerdych zwjerwowych hólczazych wobleków** kaž też bohaty wubjerk wschěch druhich wěžow tunjo.

A. Menger na serbsk. hrjebj. č. 6

w Budyšinje.

Kurwoty! kury, hołbje, huśy, kaczki a jeja po najwyschšćich dnjowych płaczijnach

Wildhandlung Kubitz

Bautzen

Hohengasse 7.

Lěcźne tkaniny sa blusy

a wobleczenja, módroczišćecź, pižane a běłe poczehnjenja, wupjerki, najlěpscha hódnosć

dobre a tunje.

August Paul Hilgar, měješćel Emil Wittschek

jenož we wobkhodźe na seminarśkej dróšy cź. 2.

Cźistu, porjadnu

łłujobnu holzu

se wžow k 15. septembrei pyta

Karl Schneider w Huźzy.

Wulki wubjerk!

Žane klamy!

Wojeńśe kholowy blusy, mantle, schłónje a stupnje, crill chowe wobl., dźěłanśke kholowy spodnje kholowy a łoschłe. Nowe a trjeb. mut. a pachot. wobłek pscheda wa jara tunjo

Herm. Gedlich

na połnocnej dróży 7.

Pódla hotela „Łóżnja“

Koprowy vitriol

je ja nacźinjenje pscheźiwy a wostanje

to najlěpsche!

Pschihódne e porucja

Měrischez bratrow naßl.

Erich Winter

w Budyschinje pschi žitnych wikach cź. 30. Telefon 1315.

Moja wustajenja

maschinow a grotu njeje na žitnych wikach, ale na mojej lež mnośći pschi

drjewowych wikach cź. 27

Wulka wuporjedźenja sa mśche graty. Wulki wubjerk wscheje hospodarskeje nadoby.

Carl Gast

w Budyschinje

na drjewowych wikach cź. 27

Telefon 1290.

Žony

potrjebacźe-li wopłokowacźe aparat a kjany, schlawki, modrwaśki, kaž też wsche druhe tyggenińśe žonjace wěcy, wobrócźcje ho dowěrlinje na

Sanitetnydom Frauenheil

w Budyschinje

pschi ßerbśich hrjebjach cź. 2.

Fabrika a wośełkarnja w Drježdźanach N.

☛ **Cigary**

cźiśte samórikewot **50** nj. fźem

schokoladu

wulka 100 gramowska tafla wot 8 hr. fźem.

najlěpschi

paleny khofej

we wschěch płaczijnach,

najl. kakao

nudle — jedźny rajs

nowe

połne tučne jerje

najlěpsche jadriwe mydła

porucja

Curt Stiegler

prjedy **Hans Lindner**

w Budyschinje

na ßerbśiej haßy cźišćo 1

Ujewjetcźinsk. pychu

twaźne twěcźele

(b ketny) se žiwych a dźěłanych twerłow.

wěnzu a wjechl. palmy

porucja

Marja Petrich

na garbarśkej haßy cź. 22

Měćźi ßerbśi.

Dom jednych łołow

G. Fuhrmann w Budyschinje

na hornjejšej haßy 10 porucja jedne łoła, schłónje maschiny, gramofony we wulkim wubjerku, łołowe mantle a schłónchi. Wuporjedźenja najtuńšcho.

Dobry khofej

punt hižo po **20** hać

„ **26 hr.**

kóždu kobotu cźerstwy porucja

Moritz Schmidt

na khźežorśkej dróży cź. 11.

Kedźbu!

S wužitkom kupujecźe **trjebane a nowe meble, polstrowane twory,** kaž sofy a t. d. nowe a trjeb. **drašne khamory, komody, łoża i matrazami a bjes nich a pośleschcźa,** kaž też wschu **mužazu a žonjazu drastu. Dołhe a krótke schkórnje a stupnje stajnje na skladźe.**

E. Stelzig

na hrodowskej hasy č. 4,

blizko Pětroweje zyrkwje.

Otto Brandt w Budyšinje

1880 na jnutśkownej lawśkej haßy cź. 8. 1880

Pschedeschcźniki, pscheßłóuczniki

poćehnjenja, wuporjedźenja, narunanśe dźěła,

šachowe, towaršne hry, kije

wjechlawki

Zebellersketrubkizaso došłe

Lětnik 80 Budyšin, pjatk 9. septembra 1921. Číslo 209

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z pěćtohu »Pomhaj Bóh«) we wu dawarni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe číslo płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smolerj, zamolwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a ćiśći Smolerjoe knihićišćarnja, zap. druźstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach ćisło 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni had do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjeźkow. Wobćežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobliźeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Pjatk, 9. późnjeńca.
Gorgonija, m.

† 1872 Arnošt Rychtař, sudniski direktor a 2. předsyda Maćicy Serbskeje.
† 1813 Mato Krygař, farař w Janošojcach, přełožeř kraktatow.

Łastojěki so hromadźa.
Rěča sej, kak přez wysoke
Horiska so podadźa
A přez morjo, přez śěroke.
Kak tam njebjo módre kóe,
Swojim młodym ćikoceja.
Kak tam slońco horce je,
Na pućo tak je namołwjeja.

Ćišinski.

Łastojěki lětaju nizko — Boži dešćik je blizko.

Towarstwowski powěstnik.

Serb. tow. „Zahrodka" w Delnim Wujězdźe dawa swojim sobustawam k wjedźenju, zo zhromadźizna, na njedźelu 11. t. m. postajena, wupadnje, a so wšitcy spěwarjo a spěwarki na wutoru 13. septembra wječor we 8 hodź. přeprošuja.

Předsydstwo.

Swětne podawki

Němska.

Sjednanje ſ Bayerſkej.

Přeći schwórtkowtnym pożedźenju němskeho knjeźerstwa se sastupjerjemi Bayerskeje so ſ wobeju stronow khitnje prożowachu, wulke a mnohe sadźewki wotstronićej a k wobsamknjenju dóńcź, kotreź wobej stronje społoji. Kaž je „Berliner Lokal-Anzeiger" słyšił, je jedyn wyńoźi sastojnik němskeho knjeźerstwa rjekł: „Hacź bu ſ hobotu mamy ſ wěstosću měr ſe Bayerſkej." Wo wunoschku dotalneho jednanja je so schwórtk mjes zobustawami němskeho knjeźerstwa a sastupjerjemi knjeźerstwowych politiſkich stronow wuradźało. Wjednizy stronow namjetam němskeho knjeźerstwa přihłoźowachu ſ wuwjacjom sozialdemokratow, kotřiž napśećeźnośće cźirjachu a schtwórtk wjecźor pola němskeho kanzlera na źwoje wobmyślenja pokazowachu. Bayerszy sastupjerjo ſu so schtwórtk ſe Barlinu na pućź do Mnichowa nastajili, so bychu bayerskemu knjeźerstwu hnydom rosprawu podali.

Barlinsźy nowinarjo pśećeźiwo pośłednim wukasam němskeho knjeźerstwa.

Towarstwo „Berliner Presse" je schtwórtk wobsamknjenje přihjało, w kotrymź so mjes druhim praji: Towarstwo „Berliner Presse", kotremuź nowinarjo a śpitzowacźelju wschelakich politiſkich stronow přihźłuśćeja ma wukas němskeho presidenta ſ 29. augusta t. l. ſa cźejke wohrożenje źwobodneje nowinarśkeje dźeławośće, dokelź wón ſ móžnośću kabkazeho wulożenja prawnu njewěstośćź twori. S waschnjom wunjedźenja so nowinarśke politiſke dźěło wuputa a nowinarjo nimaju móžnośćź, so pśećeźiwo tutemu wuwjasanju schitaćź.

Franzowska a němski bankrott.

Rosrěćeźenje němskeho kanzlera ſ Parizźkim zastupejrjom jendźelskich nowin „Daily Mail" je w Parizu kedźbliwośćź słubźiła. Nowiny „Liberté" pod napźipmom „Wuźiwobodźenje wot bankrotta" praja: Wuprajenje němskeho kanzlera by dopotakało, so němske knjeźerstwo ſame ſ tym liźi, so budźe hriwninu kurs dale padać. S tym so wukoźi, cźejo dla je Němska k płaćenju njekhmana. Tebo dla so tež w kanzlerowym wuprajenju ſe zanym słowom nowe dawki njenaspomnja, kotreź dyrbi němski źejm pśćisćwolićź. Wopraweźe dyrbi so Němska, hdyź dyrbi ſe słotymi hriwnami sapłaćićź, mjes tym so milijardy papjerjanych pjenjes nacźiśćićźuje, k katastrofje dowjećź. Dr. Wirth je ſam spósnał, so jeniźći pućź w sebracźu pjenjeźnych a wěźnych hódnośćźow wobsteji, tola němśźy dawkidawarjo so ſe wśćěmi mozami tenu napśećeźo stajeja. Duź so prascha, hacź źmeźe dr. Wirth energiju, w němśkim źejmje mśne dawki pśećeźiśćećź.

Němska hospodarśka rada.

Němska hospodarśka rada śmeźe 9. septembra pożedźenje ſe słědowazym programom: 1. Wikowanje ſ ječźmjenjom a płaćźiwy piwa. 2. Wuźiwobodźenje wikowanja ſ zokrom a postajenje zokrowych płaćźiśćow. 4. Dźěłanje a płaćźiśny kiźała. 5. Wobmjejowanje paketowego transporta pśći mjesach.

Tarif we wożobowym a źworowym wobkhodźe so wo 30 prozentow powyśći.

Němśke wobkhodne ministerstwo je wośćewiło, so so ſ powyśćenjom mjdu źeleźniśkich sastojnikow a dźěłaćerjow wudawki we 7 milijardow hriwnow powjećśćha. K wurunanju tychle wjećśćich wudawkow je nutne, płaćźiśny so wożobowy a źworowy wobkhad 1. novembra, ja wożoby wobkhad 1. dezembra płaćźiwośćź dostanje.

Sedanśki źwjedźeń so sakasał.

Polizija w Lipsku je Sedanśki źwjedźeń, kotryź chźyśćhe němska ludowa strona póndźeń wuhotowaćź, sakasała, dokelź bě strach, so bychu so źoźialdemokratoźo a kommunistoźo do źwjedźenjowych wobdźěłnikow se pukami dali.

Prjedawśći němski khěźor pod nadkedźbu.

Nękotre Barlinśke nowiny pśćhu, so je hollandśke knjeźerstwo jendźelśkenu knjeźerstwu słźěłło, so je ſe nadkedźba nad prjedawśćim němśkim khěźorom pśćiwośćźka. Po Reuterowej depeśći je so wokoło Doornśkeho hroda gruźany płśi stajił. Bjes dowolnośćźe njeźmě so Wilhelm wjazy wuthodźećź. Telegrammy a listy něhdyśćeho khěźora so kontrollija a poźłyłi ſ politiśkim wośćśćijećźom so jemu wjazy njepodawaju. Pśćihkód do hroda so strażuje.

Swjaźk ludow hornjośćlećźyśke praśćenje ſ nowa studuje.

Sastupjeř „Petit Parisien" je rosrěćeźenje ſ brasiliśkim sastupjerjow w swjaźku ludow Da Cunha měł. Tón je jemu rjekł, so 4 rosprawnizy hiśćeźe pśćejo aktowu sběrku wo Hornjej Schleźyśkej studuja. Rosrisanje njeźe so hiśćeźe stało, a wěźynwustojni njeźźu so hiśćeźe śwokali; śćetośćź cźi schtyrjo rosprawnizy nochźeźa pod nićźjim wliwom stejećź a źebi pśćeja, so bychtej prawo a prawdośćź w tejźe naleźnośćźi dobyłej.

Sa městopśćedźyźu śćromadźićźny swjaźka ludow źu ſ 20 hłoźami ſ 39 hłoźow cźeśćośćźowakkeho ministra źwonkownych naleźnośćźow dr. Benešcha wuźwolili.

Jużnoslowjanska.

Kommunistoźo źu mordarśći nadpad na Paśćića pśćihotowali.

Krótko po śćónźcowanju prjedawśćeho jużnośćźowjanśkeho ministra Draśćhowićźa je polizija na źłěd kommunistićźnu pśćihźaźnośćźu pśćiśćhła, kotreź bě źebi wotmyślićź, jużnośćźowjanśkeho ministerśkeho pśćedźyźu Paśćića śćónźcowaćź. Sa wożobami, kotreź źu do śćpśćihźaźnośćźa sapłećźene byłe, źłěźźo, źu kommunista sajeli, kotryź je wubrany był, so by nadpad wuwjedł. Je to wěźty Schćźěpan Obradowićź, pśćihźłuśćźny do Wulkowara. Obradowićź je źo wuźnał, so je jemu w Schtyrśćim Hradźu politiśći njespokojenź Gagliardi porućźił, Paśćića śćónźcowaćź. Obradowićź pśćed dwěma měźazomaj do Belgrada pśćihźiźźe, so by tam attentat wuwjedł. Hdyź pak je śćonił, so chźe Paśćićź do Marjanśkich Kupjel we Cźećhach pućećowaćź, je źo wón rosźłudźił, nadpad we tutym měśćźe wuwjećź a je ſ tenu trěbne pśćihźprawy cźinił.

Brónje a bomby w dźěłaćerśkim domje w Kotorje.

Belgradśke nowiny powjedźa, so źu w Kotorje we Dalmatiśćej w tamnośćim dźěłaćerśkim domje, kotryź je pod kommunistiśkim sarjadnośćźom, śćkad brónjow, munizije a rosbuchadkow wuźłźědźili. Zyły rjad wożobow je źo sajało, někośći kommunistoźo źu do Italśkeje cźećli.

Pśćihoty ſ krónowanju krała Alezandra.

Jużnośćźowjanśći kral Alexander budźe po měnjenju lěkarjow sa śćtyri njedźěle dospołnje wustrowjeny a źo potom ſ Parisa do Belgrada wrócźi.

W hrodźe belgradśkeho patriarcha Dimitrija źo mjes knjeźerśćwom a patriarchom wo krónowanju krała Alezandra wuradźuje.

Italśka njemóźe źo ſ Jużnośćźowjanśćej doręćźećź.

Pśćhi postajenju mjeźy mjes Italśćej a Jużnośćźowjanśćej je mjes źobustawami rosmjeźowaćźe kommiźije njejednota nastała. Rosdźěł měnjenjow je tak wulki, so źo źda njemóźno bycź, swadu wurunaćź. Rosrisanje źo presidentej śćwajzarśćeje republiki Mottej dowěri.

Nowa republika na Balkanje.

W połnośćźnej Albanśćej je źo mirididśka republika wutworiła. Wona je źo wot albanśkeho knjeźśćwa we Tiranje wotthorhła. Nowa republika ma něhdźe 60 000 wobydźerjow, kotřiź źo do dwanaćźe śplahow dźěła. Sa Mirididow źu źo, hdyź hiśćeźe pod turkowśkim knjeźerśćwom stejaćźu, awstriźźy a franzowśźy katholźy duchowni starali. Woni źu mjes Albanśkimi bjes dwěla najintelligentnośći, maja myźł sa moralne źiwjenje a źu wutrajni pśćećeźiwnośćźy albanśkich Muhamedanow. S presidentom Mirididow je śćkćećźbźaćźłětny Marko Gjon Galla, kotryź je se źiwojej sdźěłanośćźu, wótrym duchom a taktom powśćhikowuje widźany. Swjaźk ludow w Genfje je źo hiźo počał ſ albanśkim praśćenjom saběraćź. Kak źo pśćhi tym we nowej republiźy rosźłudźi, je cźećźko pśćedwidźećź. S jużnośćźowjanśkim knjeźerśćwom pśćećeźny wobkhad wudźećźuja.

Awstriska.

Nawal Madźarow pśćećeś awstriśke mjeźy.

Awstriśke knjeźerśćwo 20 000 muźi krajneje wobory źhromadźuje, a je tele duy ſ mjesam pośćećele, so bychu madźarśćich nawalnikow wrócźo źbili. Nękotre bataillony źu hiźo ſ mjesam wotećśćłe. Tež Madźarojo wjazy wójśka pśćhi awstriśćej mjeźy źhromadźuja. Do wźźy Kreuzbacha je 5. septembra 2500 madźarśćich wojakow pśćhićźahło. S kajśćej njećźłowjećśćośćźu madźarśke bandy wojuja, je ſ teho śćpśćinać, so woni tež do awstriśćich sanitetnych wojakow tśćećźo. Dwěju ſ nich źu źranili. Jenehu se satśćełenych źandarmow źu Madźarojo wuźłźěkali a cźećźo na śćhtom powěźli. Pola Oedenburga źu Madźarojo 26 awstriśćich źandarmow sajeli a jich se sawjasanynaj wocźomaj do Oedenburga wotwjećli. Tam źu jich cźećźnaćźh wuźłźěkali a tajśćh ſ awstriśkim mjesam wrócźo pośćźłali.

Ruska.

Hischcze 200 000 jatych w bolschewikskich jastwach zakoßzi.

Sastojnik amerikanskeho Czerwjeneho kschiža, wyschk Emmet Kilpatrick, kotrehož ßu czerwjeni wojazy jajeli, hdyž we Wranglowym wójsku na Krymje ßlužesche, a je ßo wot 20. septembra 1920 w bolschewikskich jastwach czwilowal, je ßo s druhimi jatymi Americzanami po Hooverowym žadanju na ßwobodu puschczik. Wón je do Parisa pschijěk a tam wo ßwojich czerpjenjach powjedal.

K sastupjerjej jenych Parižskich nowin je wón prajil: Moja jeniczka myßl po pschětratym czerpjenju ßu tyßazy jatych, kotsiž ßu hischcze w bolschewikskich jastwach. W Moskwje ßamej je něhdže 200 000 tychle wbohich jatych ßnadž 32 narodnosczow, mjes nimi hlownje Czechoßlowazy a Polazy, kotsiž njewopißomne hubjenstwo czerpja. Wjele s nich je ßo hižo 1914 a 1915 jajako a njejßu ßo hacž dotal wußwobodžili. Wobstejnosczje w jastwach ßu žakoßne. Něschto czaßa ßym w jenej s najlěpschich khorownjow w Moskwje pobyl. Hischcze dženßa s hrosu na wězy myßlu, kotrež ßym tam widžak. Wo lěkowanje khorych ßo tam nichtó njestara. Hlód je dowschitkowny. Bolschewikojo jón jako rěbl k doßahnjenju politiskeho pschipósnacža se strony druhich statow wužija. Wjednika amerikanskich džělaczerjow Samuela Gompersa bolschewikojo hidža, so to ßebi wjednika amerikanskich sozialistow Eugena Debsa khwale.

Manevry czerwjeneho wójska.

Kónz augusta ßu ßo we wokolnosczi Odeßy a Nikolajewa wulke manevry czerwjenych wójskow wotměke. 24. augusta ßu ßo wjednizy czerwjenych wójskow we Odeßy seschli.

Ruska žito w Rumunskej a Bolharskej nakupuje.

Sastupjerjo ruskeho knježeřstwa ßu w Rumunskej a Bolharskej wulke hromady žita nakupili a se slotom sapłaczili. Žito ßo do Odeßy dowjese.

Grichiska.

Ssu Grichojo w Angorje?

Turkowska ... dopißowarnja w Praze prěje, so ßu Grichojo Angoru wobßadžili. Parižske grichiske pósłanzstwo njeje hischcze potwjerdženje powjesczje wo wobßadženje dostalo, tola tajku powjesez wocžakuje. — Powjesczje s maloasiskeho wojowanischcža dyrbja ßo s wulkim njedowěrjenjom pschijecž.

Amerika.

Srěczenje mjes Mexikom a Sjednoczenymi statami.

President Obregon je srěczenje mjes amerikanskimi wobßedžerjemi petrolejowych žórłow a mexikanskim finanznym ministerstwom potwjerdžik. To wosnamjenja, so ßo hnydom džěło w petrolejowych žórłach Tampizkeho kraja sapocžnje.

Ze Serbow.

W Budyschinje, 9. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyschinje po wobkedžbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej dróßy, schtwórtk 23 stopnjow czoploty po Celsiju, w nozy k pjatkej 15 stopnjow. Barometer schtwórtk wjeczor 743 a pjatk rano 745 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Rjane, wětrojte, na deschczik malo pokhilene.

— **Polizajska rosprawa.** W přěnim poskhodže měschczanskeho twarskeho hamta je ßo 8. septembra pschipoldnju jěsdne kolo, 700—800 hriwnow hódne, kradlo. Wono je czorne wobarbjene, ma ßamoběh a nimale nowej schěrej gumijowej wobruczi. Dale je ßo wonßamy dzeń pschipoldnju s jeneje wokhěže psched schulerskimi wrotami jěsdne kolo snamki „Patria", 700 hriwnow hódne, kradlo. Wono ma ßamoběh „Torpedo" a nimale nowej schěrej gumijowej wobruczi.

— **Hriwniny kurs.** Hriwniny kurs je schtwórtk na něhdže 2½ pjenjezka spadnyl.

— Pokhroma bě 31. augusta w Budyschskim wokrjeßu w jenej gmejnje a jenym dworje, w Kamjeniczanskim w 5 gmejnach a 6 dworach, w Draždžanskim w 5 gmejnach a 3 dworach, w Zwickawskim w 5 gmejnach a 11 dworach, Lipsczanski wokrjeß bě wot pokhromy czisty.

S **Korsymja.** Ssmjertne njesboże sta ßo póndželu wjeczor tu w drjewowej toczerni. Lambora, 55 lětny Hensel se Schěrachowa lěhwa masasche a pschi tym mjes subatej kole pschindže, kotrejž jeho rosmlěschtej, tak so Hensel hnydom wumrje. Hubjene wobßwětlenje je pjecža ßobu wina na njesbożu bylo.

S **Wojerez.** Kaž po nashonjenjach prjedawschich lět hinak woczakowacž njebě, je w naschich stronach pósdni deschczik běrnam malo pomhal. Běrny ßo lětßa njejßu wuwicž mohle. S pósdnim dokkadnym deschczom pak ßu běrny potom s nowa rostle a nowe běrniczki czěrike, kotrež ßu na schkodu tamnych rostle. Tež ßu běrny wubiwale, schtož je tež sało se schkodu sa jich wopschijeczje. Žitowe žně běchu dobre, wosebje tež tehodla, so ßu ßo ßuche domoj khowake. Ssnadna wlóha sornjatkow czini, so maja wjazy žiwidla a so je muka s nich sa wupjeczenje sporscha, tak so ßo s tajkeje muki wjazy khlěba napjecže hacž druhe lěta. — Wuwos žita do Pólskeje, Ruskeje a Czěskoßlowakskeje je po wukasu s 28. augusta 1919 sakasany.

Se **Shorjelza.** Tu ßobotu wjeczor w dżewjatej hodžinje wótre ßwětlo pytnychu. S powětra njejabzy jaßny ßwětly pschedmjet dele pschileczo, hwězda ßo czisczesche. Sswětly pschedmjet pak ßo w powětrje njeshubi, ale na dróhowy plestr padnyj, hdžež rosprochny. Powostanki běleho popjela dopokasachu, so je to zyla ale mjehka žahla maczisna byla, kotraž je se ßwětoweho ruma na semju pschileczila. — W Gólnischu pola Bóleßlawy ßu kamjenjojtu twórbu wuryli, kotraž něhdže 80 prozentow železa wopschija. Dokelž tam hewak železowych kamjeni njeje, měnja, so je to meteor, kotryž je raz dele pschileczil a ßo do semje saryl. Tukhwilu ßu namakanku do museja dali.

S **Wostrowza.** Njedželu rano je ßo w jenej ßußodnej wßy jedyn czeladnik wobwěßnyl. Schto je 18 lětneho czlowjeka k temu pohnulo, njeje snate, wón je ßo stajnje derje wjedl.

S **Lubnjowa.** Do dwora jeneje khěže běchu ßo w jenej se saudženych nozow nutslamarjo dobyli. Woni mlode a stare kury a kopu jejow kradnychu. Durje do dwora běchu paduschi saraczili, so jim nichtó njeby na schiju pschischol. Jako wobßedžeř, s haru wubudženy won pschindže, paduschi czeknychu a jenu sarěsanu hußezu ležo wostajichu. Sa czeknjenje běchu ßebi paduschi wukhód wotewrjeny wostajili. Wscho na to pokasuje, so ßu paduschi tam snaczi byli. — Na pośledni seleninowe wiki bě ßo hischcze wjele kórkow pschiwjeslo. Wulkowikowarjo maja dosez nakupowane, duž ßo něko placzisny potuńschuja. Duž ßo wschelazy nadžijeja, ßebi něko hischcze tunje kórki nakupowacž. — Sda ßo, so ßo baczony na wotßalenje hotuja. Truhe lěta ßu tu dlěje byke. Na czim to leži, njeje srosumicž, dokelž ßu w Błótach tola pschezo dolho byke. Ssamo czorne baczony ßu tu w Błótach byke.

S **Khoczebusa.** Wczera rano ßu w dworje tudomneho ßudnisawa studnjetwarza Maxa Wolffa se Stoho Komorowa wotprawili. Wolff bě rěsnikow Schadlera a Henniga s Schönberga 6. haprleje 1920 pola Bobliz skónzowal.

S **Khoczebusa.** Na poślednich tydženskich wikach bě malo žiwjenja. Po runje hakle skónczenym hermanku to hinak woczakowacž njebě. Ssadu a běrnow bě ßo wjele pschiwjeslo. Zentnař běrnow placzesche 55—60 hriwnow, punt 60—65 pjenježkow. Na butrowych wikach bě tež doßahazeho posticzenja, punt butry placzesche 27—29 hriwnow. Jeja běchu sało drózsche, sa schtuku žadachu 1,80 hriwny.

S **Khoczebusa.** Rjane wobrasti ßu tu póndželu dopoldnja na hermanku wobkedžbowali. Na Barlinskim naměscze ßlužbu mějazy polizajski sastojnik wjedžesche wójnskeho woßlepjeneho a wobstara jemu pschihódne měßtno sa pschedawanje schnórowanjow. —

Kapliř ze Sulewic.

6.] (Pokračowanje.)

Młodźenc, kotremuž bě hrabja Kapliř tak žiwjenje wukhował, přikhili so k swojemu najmilosćiwšemu knjezej z najpoddaćićišej wutrobu a bu jeho njerozdźělny přewodnik. Z kóždej kročelu sćěhuje swojeho knjeza, kóždy wokomik hotowy, za njeho swoje žiwjenje woprować. Woči měješe wšudźe, wuši napjatej a prawicu na ručnicy ćežkeho mječa, z kotrymž budźiše mohł złeho čłowjeka na dwě połojcy rozrubnyć. Słužobnik knjeza hrabje Kapliřa bě we Winje tak znata wosoba, zo so wo nim samo přisłowo wutwori. Jeho znajachu hižom po wysokej šwižnej postawje a po sokolacym pjeru, kotrež so na jeho čapcy přijomnje čumpaše. Mało rěčeše a ze słowami napřećo Winskim lutowaše kaž skupy z pjenjezami přećiwo prošerjej. Jeno z krótka wotmołwješe. Druhdy by tež jeno ze horda na wćipneho pohladał. Žortować so z nim njemóžeše. Zlě by był pobył, štóž budźeše so zwažił we Winje Jana Přecha wuwabjeć a hněwać. Ale napřećo Zahradcy so tutón khrobły zróstny młodźenc cyle hinak zadźeržeše a bě jemu tak přikhilny, zo so słužobnistwo dźiwaše. Jan činješe tak, jako by tutón posołnik jeho nan abo tola blizki přiwuzny był: samy posměw, sama rěč, sama hotowosć a dobroćiwosć. Ale Zahradka słowa lutowaše, hdys a hdys na Jana hladaše, jako by jeho z wótrym wokom chcył přeslědźić, hač tola njeje Win jeho wobličo ze swojim dychom přetworiło, tola nic jeno jeho wobličo, ale tež jeho wutrobu, tu swěrnu čěsku póććiwu wutrobu, kotraž bě so jemu před dwěmaj lětomaj tak jara na nim zalubiła. Tak to husto bywa: młody čłowjek woteńdźe do cuzby z wótčneho domu, woteńdźe z čistej dušu a z błyšćatej wutrobu; — lěto so minje, krystal wutroby je so přeměnił do njepřewidneho tymješća a złoto njewinowateje duše je so přeměniło do lěpjateho błóta.

„Hišće sy tón stary! — Derje, synko, derje sy so tu wukhował! — W tejle drasće njemóžach tebje hnydom spóznać. Woči so mi pisanještej."

Nětkole hakle Zahradka Janej ruku třaseše.

„A što wy činiće, wujo? — Što waši ludźo . . .?"

A na dowupowjedanje na tuto prašenje, zdaše so, njedosahaše jemu dycha. A tež z nowa so zahori a woči wotwobroći.

„Strowi z Boha smy! Husto na tebje spominamy."

Młodemu mužskemu so woči z wjeselom zabłysknyštej. Potajkim na njeho tež Hanka spomina. Strowa je! — Nětkole budźiše měł Jan najradšo křidła, zo mohł přez hory a doły přelećeć a so na wokomik pozastajić nad dolinu, wokoło kotrejež steja hory wysoke hač do mróčeli, zo so zda, zo by čłowjek z nich mohł hnydom do měsačka so z ruku naćahnyć. Tam sebi potom přeješe, zo mohł z wysokosće zlećeć dele, z wokniješkom pohladać do jstwy, jenož jeničke słowo zašeptać holičcy, zo by čakała, zo wšak so tola dočakataj . . .

Staremu Zahradcy wšak so ani brjowki nad wočomaj njehnuchu; wuraz jeho zmoršćeneho wobliča bě přeco tak khutny, zo sebi Přech ani ze słowčkom woprašeć njewěrješe.

„Rad bych so po měsće rozhladał, njebudźe-li wobćežne! Bych-li komu prajił, zo sym pobył we Winje, budźa so prašeć bjezkónca, a ja njebych ani wotmołwić mohł."

„Wšudźom, hdźež chceće, z wami póńdu."

„Ale tebje by pomjerzała twoja zwólniwosć . . . jónu, dwójcy."

„Wam k woli, luby wujo, bych sebi tež nozy rady wobodrěł."

„Kajka posłužiwosć! — Nó, jónu sebi to tola wobhladamoj."

Nětkole so Zahradcy wokoło hubow tak kaž zamikny, jako hdyž čłowjek so na něčo wjeseli, štož pak je hišće khětro daloko. —

Potom wuńdźeštaj po měsće so rozhladnyć. Najprjedy so zaměrištaj k cyrkwi swj. Ščěpana; wo jeje wěži bě Zahradka hižom wot małosće powjesć słyšał, zo je był něhdy mištr, kotryž je dyrbjał za khostanje twarić tři wěže, jenu we Prazy, jenu we Winje a jenu něhdźe nad Rynom; Winsku je dokónčił, ale z Pražskeje wěže je padnył, hdyž bě do połojcy hotowy. A tehodla pjeća so njeje dotwariła hač do našich časow. Zahradka chcyše tež widźeć, hdźe khěžor bydli. Wo druhe wulke twarby jemu wjele njebě. To dźě ma w Čechach wjacy widźeć. (Pokrač.)

Krótko po tym dyrbješe sastojnik skurjeneho burika s polizajskej rasnosću s města wotwjesć, dokelž so s jenym pschedawarjom koschlow počža czahacž. Wotwjedźenje sta so směrom a sbudźi spodobanje na sastojniku. — Tješći wobras pokasa sastojnika jako schkitarja žónskich. Jenemu rěšnikej bě kolbašowy kotok rosbuchnył a s tym bě so schikowanej Błótowčzanzy schórzuch s kolbašowej juschku skónzował. Wulka čzrjóda ludźi bě so sběžała a dzyschje pscheczjiwo pschedawarjej kolbašy sakroczicž. Rucže rosšudźeny směrowa sastojnik ludźi, wsa schikowanu Błótowčzanku do swojeho rycžerskeho schkita a kupi jej w jenym wobkhodźe nowy šerbski schórzuch sa 150 hriwnow, wěšo na khóštu rěšnika. — Na tajkim sastojniku móže žebi kóždy čzłowjek pschikład wsacž. Hdy bychu wschitzy ludźo swoje pschišłuschnosćźe tak swědomicže čzinili, by se wschěm lěpje stało.

Hrodźišća.

(Skónčzenje.)

Sastup stawasche so pola šerpojtych abo połměšacžnych hrodźischćow na nisfich kóncžinach wobhrodźenjow, pola kulowatych abo krujojtych hrodźischćow na jenym abo dwěmaj wuskimaj pucžomaj. Skót pak trjebasche dla pastwy pschihódnischi wustup a sastup.

Kak husto a tak dołho so hrodźischćža wužiwachu, sa to swědčzi Měrjowske. Wot warjenja jědźow bu jeho snutšk s wjele worschtami popjeła a wuhla napjelnjeny, kotrež buchu pschezo sašo srunane a s pjerschću posypane. Jenož w lětnje 1839 bu 600 wosow tajkeje semje s hrodźischćža wotwoženych k porjedźenju a k pohnojenju łukow. Pschi tym namakachu so swěrjaze kosćźe a wjele pschižehleneho žita, pscheńzy, rožki, ječžmjenja a jahłow a dale čzrjopy wot wulkich hornykow. Tehdy, hdyž je so tuto hrodźischćžo rašpsches njepschecželo abo psches njekedźbliwosćž wobydleri wotpaliło, je wohen tak wulki był, so na zyhel čzerwjene kruchi hliny a seschkrěte dule želesa sawostachu.

Hrodźischćža njesłužachu ani sa pohrjebnischćža ani sa wopromnischćža. Sa wopromnischćžo měješche so hrodźischćžo pola Sliwina (Schlieben). Namakanki pak pokasuja na wohnischćža, niž na woprornischćža. Namakachu so tam 3—4 łokćže hłuboko kosćže wot konjow, howjadow, swini, kosow, wšow, jelenjow, łóšow, šornow, bobrow, ptacžkow, rybow a smalena pscheńza, jahły, hroch atd, dale mjelne kamjenje, čzrjopy wot wařneho a jědźneho sudobja, dźěcžaze hrajaki, zonjaze schite a włosowe jehły, čzešaki, pschašlinje, zywki, pjerschćenje, mužaze schipy, brynki, mječžiki, šekery. Wuhlo a popjeł, kosćže a čzrjopy su tam we tyšazach powosow nakopjene.

Zyle wopaki je, so buchu hrodźischćža pschi městnosćžach, kotrež Němzy (n. Nimtsch, Nimbsch, Niembschen atd.) rěkaju, Němzam pschipišane, kotsiž běchu pschi pschecžahowanju ludow wróćžo sawostali. Tute městna su němske sydlischćža, sałožene po čzasu Korle Wulkeho, wošebje w 11. a 12. lětstotetku, jako bě pschicžahowanje Němzow do Sserbow wulke, kaž do wójny do Pólskeje a Ruskeje.

W prjedawschich čzasach čzinjesche so wulki rosdźěl mjes hrodźischćžemi se semje a hrodźischćžemi se roseschkrětych kamjeni. Woboje pak maju samsny samyšl, mjenujzy kašemattowanje. Pola wobojich nakožowasche so wjele drjewa, kotrež so lutowacž njetrjebasche. Sbytki su wěšo jara wschelake.

Hdźež měješche so hrodźischćžo sałožicž, sapočžachu s natwarjenjom kašemattow. Sajěsd a płone kónzy wostachu njesatwarjene. Pobocžne scěny kašemattow buchu na horischćžach wot kamjeni nakopjene a złobiny s hlinu a drobom wupjelnjene. Se samsnym materialom wulěpi a wutwjerdźa so wjerch pschecžiwo deschćžam. Wjerch sam bu shotowjeny se sylnych wobbitych hrjadow, schćžěpkow a worschtow drjewa, tak so najwjetsche wobcžeženje wudźerža. Pschihódnische sa bydlenje běchu kašemattv, hdyž tež póda a pobocžne scěny s drjewa wobstejachu. S wjercha kašemattow, kiž tak rjez murju tworja, běsche našyp. Wschitke kamjeńtne a hlinjane hrodźischćža měјachu pod sobu kašemattv jako podkosk. Hdyž wohen nasta, dyrbjesche suche drjewo w kamjeńtnych hrodźischćžach móznv žehel wubudźicž a tak kamjenje spražicž abo roseschkrěcž, nawopak pak njemóžesche włóžne drjewo hlinjanych hrodźischćžow sylne płomjenja wubudźicž, duž namakaju so we nich derje spóśnajomne wuhla, wohnischćža, čzrjopy, kosćže a hlina do zyhela sprażena. Hdyž hrodźischćža se semje abo s kamjeni dla pschetkacža drjewa do hromadu spanychu, běchu šlědy wschelake. W hrodźischćžach pola Měrjowa p. Rychbacha a Němjenja pola Wołowy hodźa so wohnje kašemattow jašnje dopokasacž. A lědma hodźi so pręcž, so je tež wohen sapuscžił hrodźischćžo na Zmórzu pola Budyschina. Žornowzowe plecžizy su tu s dźěla wot wohnja sčěrwjenjene, ale žornowz je čzešscho smalicž a prażicž hacž basalt, diorit atd. Tež njebě pola plecžitych kamjenjow sylnischi satwar s drjewa trjeba. Hdyž so tajke hrodźischćžo wotpali, běsche s wjetscha jeho wuporjedźenje wjele čzešsche hacž jeho prěnje natwarjenje, wošebje, běsche-li dospołne spraženje kamjeni nastało.

W Sserbach kóžde dźěcžo hrodźischćža snaje, kiž we bliskosćźi leža. To w Němzach tak njeje. Hrodźischćžo pschi rězy Trjebjeschi (w lisćž. Trebescha, nětko n. Triebusch) blisko wšy Groitsch, t. j. hrodźischćžo, kotrež ja hižo na 1 kilometer sdalene pytnych, nichtó je wšy njesnajesche, wono bě „jenož tak wot pschirody“. Ssam gmejnski pschedstejicžeř, intellegentny muž, njewědźesche, so to wot čzłowjekow pokhadźa, a tež wjeśny korcžmař, kotryž běsche sa młode lěta w hrodźischćžu hrajkał, wobhladowasche jo jako pschipad, jako dźěło pschirody. Wón njewěrjesche, so je to wobtwjerdźisna, dokelž w hrodźischćžu žane kamjenje namakał njebě. Podobnje dźěsche so mi dale delkach pschi Roitschen (t. j. tež hrodźischćžo) nad Trjebjeschi. S woprascheńjom, schto to tam horkach na dolinje wysche khěžow je, jenož dźiwanje wubudźich. Sa hrodźischćžo njeměјachu pak tam žaneho pomjenowanja.

Rosdźěl mjes hrodźischćžom a twjerdźisnu je po sdacžu wulki. Runatej pak so we tym, so stej wobě wobhrodźeni sa brónje swojeho čzasa a pschecžiwo njepschecželam swojeho čzasa twarjenej. (Kónz.)

Přilopk.

* **Woheń.** W Darkowje w Pomorskej je so s wulkim wohnjom 18 statokow wotpaliło. Tutaja na słóstniske sałoženje.

* **Namakane granaty.** W Friedrichsfeldźe su na tamnischim dwórnischćžu 10 granatow namakali, kotrež s dźěla swěsćžene njeběchu. Polizajsy sastojnizy strašchnu muniziju swěsćžichu.

* **Wóczko wutšelił.** Wjecžor 4. junija je 19 lětny dźěłaczeř Otto Skora pschi wulěćže w Zschonergrundźe s rewolwrom tšělejo jeneho hólza do wóczka tšělił, kotrež hnydom wuběža. Drażdźanski lawniski sud je jeho na 6 měšazow jastwa sasudźił.

* **Swada wo kurjo.** W Lustrinje so dwaj susodaj jeneho kurjeca dla swadźischtaj. Pschi tym se tšělownaj do so tšěleschtaj a so sastšělischtaj. Wonaj hromadźe dźewjecž dźěcźi sawostajischtaj.

* **Sašo czeske injesbožeńje s mjedźwjedźom.** We Hamburgu so starschi rjemjeslnik s mjedźwjedźom scěkasche, kotryž tam pschebywaśemu zyrkusej slusche. Mjedźwjecž muža tak czežko frani, so dyrbjachu jeho do khorownje dowjesć.

* **Lětadło sinjesbožiło.** W Le Bourget je francowske lětadło čzary Paris-Straßburg dele padło. Schtyrjo nutskašedźazy so sarazychu, wjednika čzežkoskranjeneho do hojeřnje dowjesechu, hdźež wumrje.

* **Nan a dźowka.** W hapryleji su w Barlinje susbjazeho lěkarja dr. B. sajeli, dokelž jeho jeho nětko wožejena dźowka winowasche, so je wón s njej wot jeje 13. lěta sem spłažnje wobkhadźał. Nětko su jeho s jastwa puschćžili, dokelž je se swědkami dwělnosćž wěryhódnosćźe dźowżynych wuprajenjow dopokasana.

* **Nutslamarjo.** W Arnsdorfje su nutslamarjo w Frankez papjerowej fabrizy 15 000 hriwnow papjerjanych pjenjes a dwě listowni se schekami na 200 000 hriwnow kradli.

* **Ziwjenjašyty.** W Ehrenfriedersdorfje starscheho lěšneho dźěłaczerja w jeho wobydlenju s płunom sajědojćzeneho, morweho namakachu. Czežke myśle dla semrěcža žony su jeho do smjercže hnało.

* **Njesboże na wodźe.** Na Hermsdorfskim jěsoru pola Barlina pschekupz Zhde se žonu a dźěcźom s čzołmom jěsdźesche. Pschi tym so čzołm powróczi a wschitzy do wody padnychu. Zhda so wukhowa, žona a dźěcžo so satepichu.

* **Pruczik.** Pola Bornstedta blisko Mansfelda je wěsty Grawe s prucžikom brunizu namakał. Wona je jara dobra a hodźi so sa dźěłanje briketow, bruniza tam s dźěla tołsto leži.

* **Podhladni pacholjo.** W Hamburgu kriminalni sastojnizy tsjoch pacholow sajachu, kotsiž měјachu pakét se 56 puntami dynamita, dale tež hischćže tsjoch sobupomoznikow sajachu. We wobydlenju sajatych posdźischo hischćže 32 puntow rosbuchadła namakachu a nimo teho hischćže 300 rosbuchankow. Rosbuchadła běchu s Westfalskeje pschiwjesli. Tam su tež hischćže dalschich sobupomoznikow sajeli a wjele rosbuchadła sebrali. Sajeczi s dźěła praja, so njejsu wjedźeli, so je to strašchne rosbuchadło, s dźěła wuprajenja sapowjedźa.

* **Pschichodne židowske łódźstwo.** Po nowinje „Temps“ pjecža židowski narod, kotryž w Palästinje pod schkitom Jendźelskeje steji, łódźstwo dóstanje, kotrehož prěnja łódź „Zion“ budźe we pschistawach śrjedźosemskeho morja wobkhadźecž.

Dobra rada.

Něschto wo dźeržeńju jejow. So bychu so jeja po móžnosćźi dołho dźeržałe, je nusne, so so wschědnje wospjet s hněsdow bjeru, wošebje w czopłym lěczu. Někotre kokusche tehdom kóka a so na hnězdach waleja. Tež na najmjenje sahlenjene jeja so wjazy tak derje njedźerža. Khowacž maja so jeja na khłódnym čzerstwym městnje. Lohko jeja sylne wónje na so sćahnu. Tež na słónčžku jeja njeśměźa ležecž, dokelž je to tehorunja schkódne sa jich dźeržeńje. Sa krótke khowanje je duschne, jeja do papjery sesawalecž. Hněsda maja so čzišće dźeržecž, so so jeja njebychu womasale, dokelž so wotmyte jeja hubjeńscho dźerža. Powschitkownje ma so na to kedźbowacž, so pschetrjebarjo jeja tak rucže hacž móžno dostanu, so bychu je stajnje čzerstwe dostali. W lěcžu dyrbjałe so jeja wob tydźeń dwójzy dodawacž. W symje wob tydźeń junkróćžne dodawanje dožaha.

Ssrědk pschće kalkowe nohi kur. W nowischim čzasu so karbolineum sa sadowe schtomy jako srědk pschće kalkowe nohi porucža. Wón je tuńschi hacž žalby a tinktury a runje tak derje skutkuje. Kalkowe nohi so s karbolinejom sa sadowe schtomy namasaju, wosćki so s tym morja a nohi sašo wotkhorja, bjes wscheho dalscheho dźěła a hladanja.

Krewčžišćazy srědk su worješchinowe łopjena, wón tež łóhko wotwjedujo skutkuje. Wjecžor so worjeschinowy čzaj se symnej wodu staji, so by psches nóz čzahnył a rano so wari, pschezydźi a symny pije.

Swjatok so zwoni.

Ssu-li čze wobelhali, dźěłaj na to, so by wěrnosćž k mozy pschischła. Ssu-li čze wobkradnyli, wojuj sa to, so kóždy to swoje wobkhowa. Czinja-li čzi njeprawdu, bědź so wo to, so by prawdosćž knježiła. Ssu-li so njekschesćžanszy pschecžiwo tebi sadźerželi, dha prěduj wěrne kschesćžanstwo, se słowom, skutkom a s pschikładom. Tak so swět polěpschi.

Cyrkwinske powěsće.

S Budyschina.

W Michałskej zyrkwi směje 16. njedź. po swj. Trojizy rano 1/2 8 hodź. duch. Tyscher němsku spowjedź a swj. wotkasanje, 1/2 9 hodź. farař Räda němsku a w 10 hodź. šerbsku Božu słužbu, pop. w 3 hodź. duch. Tyscher rosrěčženje s konfirm. šerbskimi a němskimi hólzami. — Tydźeńske sastojnske dźěła směje duch. Tyscher.

Semrěczi: 31. 8. Jan Budař, wumjenkař s Wulkeho Wosyka na Židowje, 76 l. 5 m. 16 dnj. — 5. 9. Marja rodź. Nowakez, njeboh Jana Augusta Kießlicha, wumjeńkarja a schewza w Rabozach, sawostajena wudowa tam, 73 l. 23 dnj.

S Khwaczizy.

16. njedź. po swj. Trojizy rano w 7 hodź. šerbska spowjedź, we 8 hodź. šerbske a w 10 hodź. němske kemschenje.

S Porschiz.

16. njedź. po swj. Trojizy rano 1/2 7 hodź. šerbska spowjedź, we 8 hodź. šerbska Boža słužba, 3/4 10 hodź. šerbske dźěcžikemschenje. — Wunoschk kollekty 800 hriwnow.

S Huczinh.

16. njedź. po swj. Trojizy rano we 8 hodź. šerbska a 1/2 10 hodź. němska Boža słužba. Kollekta sańdź. njedźelu je wunješła 184,70 hriw.

S Njeswacžidla.

16. njedź. po swj. Trojizy budźe rano w 7 hodź. swj. šerbska spowjedź. dop. we 8 hodź. šerbske a 1/2 10 hodź. němske kemschenje. Pop. w 2 hodź. němski nyschpor sa czěšne młode holzy.

S Budyschinka.

16. njedź. po swj. Trojizy rano w 7 hodź. němska spowjedź, we 8 hodź. šerbska a 1/2 10 hodź. němska Boža słužba. Kollekta sa wěrowanske biblije.

Wozjewjenja.

Umlagegetreide in den Mühlen.

Auf Grund von § 31 Abs. 2 des Gesetzes über die Regelung des Verkehrs mit Getreide vom 21. Juli 1921 wird darauf aufmerksam gemacht, daß die Mühlen auch im neuen Wirtschaftsjahre bei Annahme von Umlagegetreide dem Landwirt Ablieferungsbescheinigungen auszustellen und auszuhändigen und das Getreide in das Bestands- und Vermahlungsbuch einzutragen haben. Das Getreide sowohl wie das Mehl des Kommunalverbandes ist stets von etwaigen anderen Vorräten derart getrennt zu lagern, daß jede Verwechselung ausgeschlossen und eine Prüfung der Bestände ohne Schwierigkeit und großen Zeitverlust möglich ist.

Bei Zuwiderhandlungen gegen vorstehende Bestimmungen kann nach § 38 des Gesetzes der Mühlenbetrieb geschlossen werden.

Amtshauptmannschaft Bautzen, am 8. Sept. 1921.

Getreideumlage 1921.

Landwirten, die ihre diesjährige Getreideumlage voll erfüllt haben, wird vom Kommunalverband auf Antrag eine Bescheinigung ausgestellt, daß sie ihrer Lieferpflicht voll nachgekommen sind und daß sie nach dem Gesetz über die Regelung des Verkehrs mit Getreide vom 21. 6. 21 in der Verfügung über den Rest des Getreides völlig unbeschränkt sind. Eine Verfütterung von Brotgetreide oder Brotgetreidemehl ist selbstverständlich nach wie vor verboten. Landwirte, die im Besitz dieser Bescheinigung sind, haben behördliche Eingriffe bei der Verfügung über den Rest ihres Getreides nicht zu befürchten.

Bautzen, den 8. September 1921.

Kom.-Verb. Bautzen-Stadt und -Land.

In Viehhändlerkreisen besteht noch vielfach die Ansicht, daß die Ausstellung einer Ausweiskarte für die Viehhandelserlaubnis den Inhaber von der Verpflichtung entbinde, gegebenenfalls einen Wandergewerbeschein zu lösen. Diese Ansicht ist irrig. Eines Wandergewerbescheines bedarf es auch neben der Viehhandelserlaubnis in allen den Fällen, wo der Viehhandel im Umherziehen ausgeübt wird.

Amtshauptmannschaft Bautzen, am 7. Sept. 1921.

Steuerabzug vom Arbeitslohn betr.

Auf Grund einer Verfügung des Reichsministers der Finanzen vom 8. August l. Js. ist bei sämtlichen nach dem 31. Juli 1921 erfolgenden **Lohnzahlungen** ohne Rücksicht auf die Lohnzahlungsperiode der einzubehaltende **Steuerabzug** nicht mehr auf **1 Mk., sondern auf 10 Pfg. nach unten abzurunden.**

Löbau, am 5. September 1921.

Das Finanzamt.

Semmelgewicht.

In Abänderung der Bekanntmachung vom 12. August 1921 wird nach Beschluß des Bezirksausschusses bestimmt, daß eine Semmel zum Preise von 30 Pfg. mindestens 72 Gramm wiegen muß.

Löbau, am 6. September 1921.

Die Amtshauptmannschaft f. d. Kommunalverband.

Ehemalige Führer und Angehörige des Selbstschutzes sammeln im Reiche Geld, um neue sogenannte „wilde" Arbeitsgemeinschaften wieder zu gründen. Auch Hochstapler und Schwindler scheinen unter dem Deckmantel „Ehemaliger Selbstschutz" ihr Unwesen zu treiben. Vorneehmlich wird an Banken, Großindustrielle und Großgrundbesitzer, aber auch an Vertreter von Behörden herangetreten.

Vor dem Treiben derartiger Personen wird gewarnt.

Die Ortsbehörden und Landjäger ersuche ich, dem unbefugten Sammeln von Geldern entgegen zu treten.

Hoyerswerda, den 5. September 1921.

Der Landrat. Dr. Lenoir.

Gegen das von der Reichstelegraphenverwaltung geplante Verfahren, die etwaige Ueberlastung eines Anschlusses durch Zählung der in einer Woche vorkommenden Besetztfälle festzustellen, ist der Einwand erhoben worden, daß bei dieser Zählung leicht Versehen unterlaufen könnten und daß sie außerdem entbehrlich sei, weil sich die Belastung des einzelnen Sprechapparates aus der am 1. Oktober in Wirksamkeit tretenden Zählung der Gespräche ohne weiteres ergäbe. Letztere Auffassung wäre zutreffend, wenn mit Hilfe des Gesprächszählers sowohl die abgehenden als auch die ankommenden Gespräche gezählt würden. Der Gesprächszähler zählt jedoch nur die abgehenden Gespräche, weil die ankommenden von demjenigen zu bezahlen sind, von dem sie ausgehen. Wenn sich nun auch bei vielen Teilnehmern die Zahl der abgehenden und der ankommenden Gespräche ungefähr die Wage hält, so trifft dies doch auf alle Teilnehmer keineswegs zu. Die Statistik zeigt vielmehr, daß im Geschäftsleben bei zahlreichen Teilnehmern die Zahl der ankommenden Gespräche wenig oder kar keine Rolle spielt, während dasselbe wiederum bei anderen Teilnehmergruppen von der Zahl der abgehenden Gespräche gilt. Infolgedessen kann die Reichstelegraphenverwaltung leider der Berechnung des Gesamtverkehrs eines Anschlusses die Zahl der vom Gesprächszähler festgestellten abgehenden Gespräche nicht allein zugrunde legen, sie benötigt hierzu vielmehr noch eines besonderen Verfahrens. Welche Anschlüsse überlastet sind, ist ihr aus der Praxis zur Genüge bekannt. Sie stellt dabei ohne weiteres mit in Rechnung, ob der Inhaber mehrere Anschlüsse hat, Besetztfälle also weniger oft als bei Einzelanschlüssen vorkommen, oder ob der ankommende Verkehr des Teilnehmers nur gering ist, wie z. B. bei Anschlüssen in Gasthäusern, die meistens nur in abgehender Richtung benutzt werden. Liegen solche Ausnahmefälle nicht vor und erachtet deshalb die Reichstelegraphenverwaltung den Anschluß als überlastet, so setzt sie den Teilnehmer in unverbindlicher Form hiervon in Kenntnis und legt ihm die Anmeldung eines weiteren Anschlusses nahe. Die meisten Fälle dieser Art werden sich, wie es schon bisher geschehen ist, auf diesem Wege durch Vereinbarung mit dem Teilnehmer auch künftig gütlich erledigen lassen. Das in der neuen Fernsprechordnung vorgesehene Verfahren der besonderen Ermittlung der Zahl der Besetztfälle wird daher nur in den Ausnahmefällen Platz greifen, wo sich bei den Verhandlungen zwischen Verwaltung und Teilnehmer keine Einigung hat erzielen lassen. Diese Sonderfestfellung wird mit solcher Genauigkeit vorgenommen werden, daß Irrtümer dabei ausgeschlossen bleiben.

Ober-Postdirektion Dresden.

Ralbičanska „Lilija"

wuhotuje **njedźelu, 11. septembra,** wječor w 7 hodźinach we **Serbjanach**

zabawny wječor.

I. dźěl **spěwy,**

II. dźěl **dźiwadło:**

Hdyž Kocor khamor ćazaše.

Wšitcy Serbja so wutrobnje přeprošuja.

Předsydstwo.

Meble! Meble!

Nowe a trjebane bydleńske stwy a kuchińske wuhotowanja, kaž tež **drastowe khamory, bufetty, vertiti, komody, schpihele** we wšěch wulkosćach, **sofy a matrazy,** derje dźěłane, pschedawa po najtunschich płaćišnach

Jurij Kiehl w Budyschinje na Žerbskej haśy 1.

Kupowarńja a pschedawarńja meblow a pólstrowan. tworow.

Nowe dóschle:

Sserbske banty, cjorne, wośebje schćerke, najcześćischa žida bjez apretury, najrjeńšche schtož je, schěr 1,60 metra jenož 44.— hr.
1,40 „ „ 40.— „

Moiree-banty, nacźernjene, běłe, naselene, najnowsche bordy najlěpscheje hódnośće, najrjeńsche mustry a najwjetšich wubjerk.

Foulard-satin, cześta twora, noruna najmjehschi kaschmir w turkowśćich mustrach.

Museliny najnowšćich, najspodobniśćich turkowśćich mustrow.

Koschlaze barchenty, veloury, jakowe barchenty, schórzuchowe tkaniny atd. po snatych tunich starych płaćišnach.

Najwjetschi wośebity dom sa Sserbow.

Welseckupny dom w Kulowje

Telefon cźišło 12. Sakožene 1868.

Schwadleža

(Sserbowka)

pschi dobrej młódźi a po žadanju dominowej hospodźe žo hoydom pyta. Posłiciejna **Welhcz kupny dom we Kulowje** pschijimuje.

Sofa, chaiselonque a dwě dospołnej łožiwe

pscheda tunjo

Scholta na Fichtowej dróšu 22.

Hosćenc „Běły Kóń"

Hosćenc prěnjeje rjadownje

měješeł **Curt Lange**

w Budyšinje

na zwonkownej lawskej hasy

Poruča so wšěm Serbam a přećelam Serbow. Jara spodobne a přijomne přebywanje. Dobre jěść a pić po zna- tym wurjadnym wašnju.

Wšě wina w najwjetšim wubjerku.

Kóždu njedźelu koncert

Kurwoty! tury, holbje, hušy, kaćźi a jeja po najwyšćich dźijowych płaćišnach

Wildhandlung Kubitz

Bautzen

Hohengasse 7.

Połnyźinjowy wunoschć dozbijerje, hdyž sa nazźinjenje žymjenitnego žita

„Korbin"

nakožujerje. Njeparujomne sa kóžbeho ratarja.

Bratraj Baltinaj,

měješeł Otto Rester w Wojerezach.

Poradnu **žłužobnu holzu** ja hnydom pyta mandj. **Marg. Gerlichowa** w Budyschinje na Paulikiej dróšy 26 II. n. l.

Sa dreněrowanje planěrowanje

a wichelafe

dźěła w semi

we wšěch stronach poruča so

Jurij Frenzel

w Khrólćiźiach w Sołtkei.

Cźistu, porjadnu žłužobnu holzu

je wšow 1 15. septembrej pyta

Karl Schneider w Hušy.

Makulaturu

ma na pschedań

expedizija Sserbskich Nowin.

Sstužobna holza

po mozno cźi w Žerbskej draćźe. 20—25 kłftra, prawna a pław, kotraž je hižo we lěpschim domje žłužiła,

So hnydom

do wośebneho hospodarstwa s 3 wośob. do Amsterdama

pyta

Wulka mda! Posłjowanje žo forma! Postiejema s wopismami a fotografiju sa póskłeć na:

P. Ganus, Dresden-N.

Gehejstraße 21.

Młoda holza

kotraž chce w hymje schulu wopytowaćź, namaka dobru

pensiju

Shonicź we wudaw. „Sš.N".

Schtó chce

„Khěrlusche Pětra Mlónka"

pschedaćź, kiž so jara nutnje sa Žerbsku knihownju žadaja; njech je w Smolerjez knihońi w Sserbskim Domje w Budyschinje pola knieza **Janaka** posłiczi, hdźež so jemu **derje** sapłaćźa.

✝

Dźensa rano w 1 hodźinje wza Bóh luby Knjez našu lubu maćź, wowku a wulku wowku

Marju zwudowj. **Kerkowu**

rodźenu Jenčce

prjedy w Rodecach, po krótkej khorośći w starobje 96 lět do swojeho njebjeskeho raja.

Dźeń 8. sept. 1921. **Zrudźeni zawostajeni** w Bukecach, Budyšinje, Droždźiju, Burgstädtu a Lipsku.

Pohrjeb je njedźelu popołdnju 1/4 hodźin.

Lětnik 80 **Budyšin, sobotu 10. septembra 1921.** **Čislo 210**

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawaŕni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wudawaŕni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleŕ, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a ćišći Smolerjec knihićišćeŕnja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawaŕnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěštki, kiž maja so we wudawaŕni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wobćežnje so stajace nawěštki a tabele so wyše wobličeja. Rabat so po tarifje dawa.

Towaŕstwowski powěstnik.

Spěw. tow. „Radosć“ změje přichodnu srjedu wječor we 8 hodź. spěwanje. Wšitke sobustawy maja přińdź.

„Narodne wohroženje Schlezyskeje.“

Pod tutym napißmom je w nakladźe „Schlesischer Heimatdienst“ we Wrótßławju, — a to hižo w druhim wudawku — lětßa knižka wot wěsteho Kurta Peßolda wuschła, kotraž ßo s narodnymi wobstejnoscjemi schlesyskeje **provinzy** saběra a sjawnoscźi wukładuje, kak wohrožena je wona psches Ssłowjanow. **Polazy, Czechojo a Sserbja** — to ßu czi njedoczinkojo, kotsiž chzedźa „pravněmsku“ schlesysku semju pscheßłowjansczicź a tehodla wola spißowaczel ßwojich němskich bratrow do boja pschecziwo zusemu nawalej. Hižo do czaßa móžemy wusnacź, so ßo njeje s naschimi położenjemi dokładnje sesnał, kaž dźěn s wjetscha kóždy Němz, kiž ßo s nami saběra. To ßmy wospjet widźeli w poßlednich naß ranjazych nastawkach we wschelakich němskich nowinach. Chzemy tu najprjódzy to naschim czitarjam wosjewicź, schtož w ßwojej knižzy wo Sserbach pißa.

„Schlesyszy Sserbja ßydla s wjetscha we Wojerowskim wokrjeßu. Pschilěhaju ßo w juhu k saksk[illegible] ßewjeru k błótowskim Sserbam. Nawopak ßwojim južnym ßußodam wusnawaju ßo s wjetscha k evangelskej nabožinje. Zyke ßydlischczo Sserbow je jedyn swißowazy zykk, kotryž k ßewjeru pola Choczebusa ßo sapoczina a k juhu wot Budyschina doßahuje.

Sserbja placzachu stajnje jako stato- a kraloßwěrni. Hdyž tež we hłowach někotrych intellektnelnych nadźije na sjedyoczenje ßerbskeho splaha s Czechami wobstejachu, padachu tute panslavistiske ideje na njepłódnu rolu. Sserbski lud njewidźesche žanu móžnotu k doskutkowanju tajkich samyßłow a s druha běsche ßebi w ßwojej wjetschinje wědomy, so ßwoje kulturelne a hospodaŕske mozy k ßamostatnemu ludowemu žiwjenju njedoßahaja. Tež ßerbske kulturne kubła běchu jara ßnadne. Nimo bohateho pokłada bajow, wot erta k ertej pschenjeßenych, njebě ani mjena hódna literatura tu. Jenož někotsi narodnje smyßleni Sserbja dźeržachu potajne poczahi s Prahu a dachu ßwojim ßynam na Prasskej czěskej universiczy studowacź. Wjetschina ßerbskeho luda bě ßo s dawna s myßliczku wotnamakała, stawczk němskeho zykka bycź, kotraž bóle a bóle narodnu ßamotnoscź poshubjowasche.

Rospadana Němska wolasche tež Sserbow do boja. Pod nawjedowanjom tamnych narodowzow, kotsiž měјachu psched wójnu poczahi s Prahu, nasta „Sserbski narodny wubjerk“, kotryž sjawnje sa wutworjenje ßamostatneho ßerbskeho kraja wustupowasche.

W naschich rukach mamy tajnje rosnoschowane lětaki ßerbskeho narodneho wubjerka, kotrež ßo we Budyschinje czischczachu. W tym chzedźa dopokasacź, so je ßamostatny ßerbski kraj nusny a wopravnjeny. Sserbska propaganda ma wulku podobnoscź s pólskej propagandu w Hornjej Schlesyskej. Tež w ßerbskej propagandźe hraje wohrožena wěra wěstu rólu, byrnjež němska republika na to njepomyßlika, do wošobinskeho nabožneho žiwjenja ßwojich staczanow ßo měschecź. Runje kaž w Hornjej Schlesyskej ßo ßamostatny ßerbski kraj jako jeniczka garantija sa sdźerženje porjada, sa wobkhowanje ßerbskeho wobßedźenstwa a swěsczene sežiwjenje wudawa. Postajenje ßamostatneho ßerbskeho kraja je tón jeniczki pucź k sdźerženju naschehu narodneho, nabožneho a hospodaŕskeho žiwjenja, tak rěka w tutych ßerbskich spißach.

Sserbszy wjednizy, tak daloko hacź ßu pschiwißnizy ßamostatneho ßerbskeho kraja, njejßu ßo jenož se sastupowanjow ßwojich žadanjow na papjerje spokojili. Prěni pschedßyda Bart je w czaßu, hdyž němski lud ßwoje najczežsche hodźiny pschežiwi, w Prasy a Parisu s krajnymi njepscheczelemi jednał a psches to krajnu pscheradu skucził. Wěste je, so ßerbski narodny wubjerk spósnawschi, so ßo hodźi ßamostatny ßerbski kraj jenož w swjasku ßußodneho wulkeho ßłowjanskeho stata pschi žiwjenju sdźeržecź, pschisamknjenje k Czěskoßłowakskej pytał. Tola ßo tutón pospyt sjawnje prěje. Dopokasy sa wobstaczе tajkich wotpohladow pak ßu psches sajeczе jeneho ßwobodneho kurěra w Žitawskej krajinje a psches wosjewjenja czěskeho profeßora Czerneho nam date.

Tež s Polakami ßu swjaski wobstałe. Kurźry ßu do Warschawy dojěli a dźenßa hischcze ßo pospytuje, w ßerbskich kruhach prawo pólskich žadanjow na Hornju Schlesysku dopokasacź.

Mjes katholskim dźělom ßerbskeho wobydleŕstwa a Czěskoßłowakskeje wobsteja w zyrkwinskim nastupanju wěste poczahi, hdyž sakski japoschtolski vikariat a něhdy nowe mischnjanske biskopstwo Prasskej arcdiözesy pschißluschatej a ßo katolszy duchowni Sakskeje [illegible] s czěskeje strony pokasuje.

Hdyž ßu Czechojo wschě ßwoje žadanja na prjedawsche czěske krajiny sdźerželi, ke kotrymž tež ßerbska Hornja Łužiza pschißluschesche, wobsteji njepoßrědny swisk se ßerbskimi a czěskoßłowakskimi statnymi wotpohladami.

Wulkoßerbske hibanje tuchwilu sażo s nowa wožiwja, njedźiwajo na jara ßylne napscheczіwne dźěło towaŕstwa „Saksoßwěrnych Sserbow“. W Budyschinje je „Sserbski Dom“ nastał. Wobsteji wotpohlad, jedyn zyły „ßerbski dźěl“ (běrtl, schtwórcź) wutworicź s jenej ßerbskej pschedawaŕnju. Sserbski czaßopiß „Sserbske Nowiny“ ßo se wschěmi ßrědkami podpjera a po czaßu nastawa ßerbska literatura. Hospodaŕski wliw sapoczina ßo tež we Wojerowskim wokrjeßu. Puczе pokasuja tu jaßnje do Prahi.

Se wscheho teho sczěhuje, so s Němskeje strony mamy ßo wobschěrnje wobaracź a tuta wobora ma ßo na hospodaŕsku kulturelnu a politisku stronu poczahowacź. Tuchwilu je hischcze móžno, se ßnadnymi ßrědkami sa poßylnjenje Němzowstwa wustupowacź. Poradźi-li ßo ßłowjanskemu hibanju, wjetscheho wliwa dostacź, potom budźe wojowanje czežsche a dróžsche.

Sserbski narodny stat bě wotmyßleny wot Khoczebusa hacź do Budyschina. Czěska a Pólska matej na tym sajim, ßerbske hibanje idealnje a neutralnje podpjeracź. S wutworjenom ßerbskeho stata bu Schlesyska s dalschej Němskej jenož psches ßłabe mosty mjes Beneschowom (w Pósnanskej) a Khoczebusom na jenej a mjes Budyschinom a Žitawu na druhej stronje swjasana była. Tute ßłabe krajiny njebychu dołho ßo dźeržecź mohle, hdyž měł ßo tola ßerbski stat w ßamßnym sajimje na najwjetschi ßłowjanski stat sepjeracź. By-li ßo tutón stadium dozpěł, by po Schlesyskej było. Němska njeßmě na žadyn pad tak daloko pschińcź dacź. Hdyž sa dołhe czaßy wojeŕskich ßrědkow nimamy, móžemy naschu winowatoscź napscheczo schlesyskemu ludej jenož se ßylnym wutwarjenjom nascheje propagandy k sdźerženju němskeho kharaktera Schlesyskeje dopjelnicź.“

Swětne podawki.

Němska.

W Braunschweigskej kommunistow dla dynamitowych attentatow sajeli.

W Braunschweigu a Wolfenbüttelu ßu kummunistow dla wobdźělenja pschi rubježnych nadpadach a dynamitowych attentatach w Braunschweigskej sajeli. Hłowna winiza, prjedawscha kommunistiska kultußowa ministerka, Faßhauerowa, je ßo wusnała.

Sozialistiske nowiny w Frankach dla wjelesrady wobskorżene.

Bayerske knježeŕstwo je sozialistiske nowiny we Frankach dla wjelesrady wobskoržiło, dokelž ßu nastawki sa wuwołanje frankskeje republiki woczischczałe.

30 milijonow sa pokupjenje najwyschscheje swjaskarskeje rady?

S Bytomje, 7. septembra. Winska „Neue Freie Presse pische: S wobhonjenych městnow ßu ßo powěsczе rosschěrile, so ßu němszy industrialni 30 milijonow němskich hriwnow na agitaziju w kruhach, stejazych blisko nyjwyschscheje rady, nahromadźili, so bychu pschihódny wliw na rosßudźenje w hornjoschlesyskim praschenju dozpili. Němske knježeŕstwo je tele pjenjesy pschijało, tola njewě, po kajkim waschnju by je nałožiło. — To drje ßu jenož klesti.

Kommunistiska agitazija w Ssłowakskej.

W Ssłowakskej madźarszy agentojo a kommunistojo hromadźe na tym dźěłaju, so bychu porjad w kraju powróczili. S Bratißława je czěskoßłowakske knježeŕstwo kommunista Fiedlera wupokasało. Wón poßledni czaß dźěłaczerjow se satraschenjom sa kommunistisku stronu dobycź pytasche. Dźěłaczerjo skónczńje pola knježeŕstwa pomoz pschecziwo njemu pytachu. Tež druhich kommunistiskich agentow dźěłaczerjo wottschasćź pytaju; k nim nimaju žaneje dowěry wjazy a ßo tež jim dale satraschicź njedawaju.

Južnosłowjanska.

Protest Južnoßłowjanskeje w swjasku ludow pschecziwo Madźarskej a albanskim praschenju.

Južnoßłowjanske knježeŕstwo je w Genfje w swjasku ludow pschecziwo temu protestowało, so by ßo Madźarska do swjaska ludow pschijala. Južnoßłowjanske nowiny pischu, so ßu ßo wobstejnosczе na madźarskich mjesach tak straschne sczinile, so je schef generalneho staba wójwoda Bojowicź k połnozy do namjesneho paßma wotjěł. Jeho puczowanje s naprawami swißuje, kotrež ßu ßo po poßlednich podawkach we wjeczernej Wuherskej nusne sczinile.

Tež w albanskim praschenju je južnoßłowjanske knježeŕstwo w Genfje protest sapodało. Je to wobschěrnischi spiß, w kotrymž ßo pschecziwo Italskej jara energiszy žada, so by ßo njewotwißnoscź albanskeho stata njesraniła. Dale ßo žada woprawa južnoßłowjanskich mjesow pola Debra, Prisrena a we dole rěki Driny.

Powjesczе wo kralu Alexandrje.

Ministerska rada w Belgradźe je wo praschenju naßlědnistwa na trón jednała. Tole praschenje je ßo należne sczinilo, dokelž kral Alexander nima hacź dotal direktnych potomnikow. Pschi naßlědnistwje na trón ma ßo na tele wošoby dźiwacź: na kraloweho bratra prynza Jurja, kraloweho wuja prynza Arsena a na teho ßyna prynza Pawola, a skónczńje na ßyna prynzeßy Heleny. Kral Alexander ma prawo, so by ßebi ßwojeho naßlědnika wuswolił. Kaž bórsy ministerska rada ßwoje wuradźenje skónczi, ßo ministerski pschedßyda Paschicź

do Pariſa poda, ſo by měnjenje miniſterſkeje rady kralej Alexandrej pſchepodał.

S Pariſa ßo powě, ſo ßo ſ. kralowej ſtrowoſcźu [illegible] polěpſchuje. Wutoru je ßo kral po Verſailleſſkich ſahrodach wujěſdźował. Do Belgrada ßo kónz ſeptembra abo ſapocźatk oktobra wrócźi.

Awstriska.

Nowy madźarſki nadpad.

S Wina ßo 8. ſeptembra piſche, ſo ßu Madźarojo ſchtwórtk rano awſtriſkich žandarmow w Agendorſje nadpadli. Woni mějachu tež jěſdnych pſchi ßebi. Žandarmojo dyrbjachu pſched pſchemozu k Mattersdorſej zofacź. Koło wokoło Agendorfa 400 žandarmow ſtejeſche, kotſiž hacź k lěßej doßahachu, kotryž w połkołu mjes Agendorſom a Oedenburgom cźehnje. Lěß Madźaram dowoli, ßo ſe wſchěch ſtron pſchibližicź a ſ klywilemi do žandarmow wot ſady ſ maſchinſkich tſělbow tſělecź. Žandarmojo ßo wobarachu, pſchi cźimž ßo ſcheſcźo ſ nich ſranichu. Nadobo ßo žandarmam pſchikaſa, wrócźo hicź. Sady madźarſkich ſběžkarjaw ßo ßylne wotdźělenja madźarſkich wojakow pokaſachu. To bě ſa žandarmow ſnamjo, ſo dyrbja ßo wrócźo ſcźahnycź, dokelž bě ßo jim pſchikaſało, na žadyn pad ſ regularnymi wojakami wojowacź.

So mohli położenje pośudźicź, ßu ſ Wina franzowſki general Ballier, jendźelſki wyſchk Gunningham a italſki wojeřſki attachś Franchini do Mattersdorfa pſchiſchli.

Italska.

D'Annunziowi legionarojo Baroſchſki pſchiſtaw wopuſchcźili.

Hłowny ſadźěwk, kotryž poſtajenje mjeſow mjes Italſkej a Južnoßłowjanſkej pocźežowaſche, je ßo wotſtronił. D'Anunziowi legionarojo ßu ſ Baroſchſkeho pſchſtawa, kotryž je ßo Južnoßłowjanſkej pſchirjekł, wucźahnyli.

Ruska.

Pomozny ſkutk ſa Ruſku a bolſchewikojo.

„Daily Telegraph" powě, ſo w Ruſkej wurjadne ßudy ſaßo knježa. Lenina kaž něhdy zara ſ powjeſcźemi wo ſpſchißažniſtwach ſatraſchuja. Hdyž chzyſche wón wobaracź, wurjadne ßudy hnydom „daloko roſſchěrjene pſchißažniſtwo" wußlědźichu a dopokaſma ßo wo nim ſfalſchowachu. Kaž ruſke nowiny piſchu, je ßo wjele ßobuſtawow wſchoruſkeho komiteja ſeſatſělało. W Pětrogradźe je ßo 75 ßobuſtawow pomozneho komiteja ſeſatſělało, mjes nimi wjazory wucženi, kotſiž ßu we bolſchewikſkej Ruſkej dźeń a žadniſchi. Wośebicźi polizaiſzy ſpionojo ſaſtupjerjow komiteja ſajachu a jich bjes prjedawſcheho pſchepytanja ſ krótka ſatſělichu. Bolſchewikſke knježeřſtwo ſaßo ſdźěłane worſchty ruſkeho luda pſcheſcźeha.

Americźan Hoover bě ßebi pola ruſkeho knježeřſtwa wucźinił, ſo wón ßam hłodu mrějaze wobydleřſtwo ſ zyrobu ſaſtara. Tehole wucźinjenja pak ßo bolſchewikojo njejßu dźerželi. Amerikanſzy roſprawnizy piſchu, ſo je cźeřwjene wójſko prěni želeſniſki cźah ſe amerikanſkimi ßmilnymi darami ſa Moſkwu na eſtonſkej mjeſy pola Jamagroda ſadźeržało a jón wurubiło,

Bolſchewikojo njepſcheſtawajo ßo prózuja, bolſchewikſtwo na wſchě ßußodne ſtaty wupſcheſtrěcź. Wośebje ßu ßo woni na Pólſku wotměrili. Pólſka je dla bolſchewikſkeje agitazije, kotraž ßo nětkole w Pólſkej wjedźe, wobcźežowanſki ultimatum ruſkemu knježeřſtwu pſchepodała. Wona je dopokaſy wo tym ſapodała, ſo je na rańſchich pólſkich mjeſach roſſchěrjena organiſazija, kotruž bolſchewikſke knježeřſtwo ſ pjenjeſami podpjeruje. Bolſchewikſzy agentojo ſ brěmjenjemi ruſke wjecźorne mjeſy pſchekrocźeja a w Pólſkej njeporjad a njeſpokojnoſcź roßbywaju. Kommuniſtiſke agitaziſke organiſazije ßu ßo w Lodźi a Lublinje wotkryłe. Jich dźěło njewobſteji jenož w tym, ſo dźěłacźerjow a ſaſtojnikow k ſtrajkam naſchcźuwaju, ale tež w tym, ſo na powyſchenje płacźiſnow ſa zyrobu dźěłaju, ſo by ſ tym njeměr w kraju naſtał.

Jenož bolſchewikow ſtat ſ zyrobu ſaſtaruje.

Na ſakładźe noweho wobſamknjenja rady ludowych kommißarow, kotrež wot 1. ſeptembra płacźi, ſtat jenož ſchtyri wotdźělenja ludźi ſ zyrobu ſaſtaruje: 1. Pſchißłuſchnikow cźeřwjeneho wójſka a łódźſtwa; 2. dźěłacźerjow a ſaſtojnikow, w ſtatnych pſchedewſacźach, na želeſnizach a łódźniſtwje dźěłazych; ßobuſtawy ßwójbow wobeju wotdźělenjow, pola druhich wotdźělenjow pak jenož woßoby, k dźěłu njekhmane, njemějaze druheje móžnoty, ßo ſtaracź; 4. woßoby, wo kotrež ßo ſtatne ſaſtaranje ſtara, kaž inwalidow atd.

Swajcarska.

Finanzna kommißija rady ſwjaſka ludow namjetuje, ßydło ſwjaſka ludow ſ Genfa do Brüßela pſchepołožicź, dokelž je Schwajzarſka pſchedroha. Wſchelazy wotpóßłanzy ßu pſchecźiwo wurjadnje wyßokim płacźiſnam Genfſkich ſlicźbowanjow proteſtowałe.

Francowska.

Nowa konferenza najwyſchſcheje rady.

S Pariſa ßo piſche, ſo chze jendźelſke knježeřſtwo bližſchi cźaß, najſkerje ßrjedź oktobra, najwyſchſchu radu do Londona pſcheproßycź. Na konferenzy dyrbja ßo małoaſiſke naležnoſcźe roſpominacź. Jendźelſka ßo pjecźa boji, ſo mohło ßo bližſchu ſymu pſchihodne położenje grichiſkeho wójſka pſcheměnicź. Jendźelſka ßebi pſcheje, ſo by ententa mjes Turkami a Grichami poßrědkowała. Tež dyrbi ßd Sevreſke měrowe ſrěcźenje k lěpſchemu Grichiſkeje pſcheměnicź.

Franzowſke namołwjenje na němſkich generalow.

Po poßlednjej rěcźi juſtizneho miniſtra Bonnevette ßu hłownych winikow ſ Romenyſkeje krajiny, tſjoch generalow ſ Opena, ſ Montglaſa a Ridela namołwili, ſo bychu ßo pſched franzowſki wójnſki ßud ſtajili. Jeli ſo njebudźa po tutym napominaju cźinicź, jich w jich njepſchitomnoſcźi ſaßudźa. General ſ Montglas je hižo łoni w februarje wozjewił, ſo ßu ani wón ani jeho wojazy 20. auguſta abo w druhim cźaßu we Romenyſkej krajinje byli.

Jendźelska.

Jendźelſki dźěłacźeřſki ſwjaſk ſa ſwołanje parlamenta a dalſche jednanje ſe ſinfeinami.

Sjěſd dźěłacźeřſkeho ſwjaſka (trade unije) w Cardiffu je wobſamknył, ſo ma ßo knježeřſtwo namołwicź, hnydom wobaj ßejmaj dla wuradźenja ſakonja wo dźěłonjeměcźu ſwołacź. Lloydej Georgej je ßo depeſcha póßłała, ſo by ſe ſinfeinami jednał.

Španiska.

Pſchiprawy k ſchpaniſkej offenſiwje w Marokku.

Havaſka telegrafowaŕnja ſ Melilla powě, ſo ßu w kraju Benni—Sikari Kabylojo transport nadpadli, kotryž bě po pucźu do Caſabony. Po wojowanju, we kotrymž wobej ſtronje cźežko ſchkodowaſchtej, ßo nadpadnizy wotrajychu. W Melilſkim pſchedměſcźe ßu někotre granaty roſbuchłe, tola njejßu ſchkody nacźiniłe. W bližſchim cźaßu ßo ſ Melille pjecź wotdźělenjow wupóſcźele, ſo bychu doßrjedźny nadpad na njepſchecźela ſcźinile.

Indiska.

Spjecźeńza indiſkich wojakow w Bombayu.

W indiſkim wójſku pola Bombaya ßu ßo wojazy ſpjecźili. Wjazy dyžli 2000 ſběžkarjow je ßydło jendźelſkeho gouverneura nadpadło. Na njeho deſchcź kamjenjow a druhich wězow padaſche. Gouverneur je ßo cźežko ſranił.

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 10. ſeptembra 1921.

— **Temperatura** w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej dróſy, pjatk 25 ſtopnjow cźopłoty, w nozy k ßobocźe 17 ſtopnjow po Celſiju. Barometer pjatk wjecźor 740 a ßobotu rano 739 pokaſowaſche. Wuhlady na wjedro: Mjenje rjane, wětrojte, k deſchcźej pokhilene.

— **Roſprawa polizije**. Kriminalna polizija je wſchelake paduſchſtwa wujaßnila a winowatych wußlědźiła a wobſkoržiła. — Na ſchuleřſkej haßy běchu ßo 9. ſeptembra wjecźor někajkeje ſwady dla ludźo ſběželi. Tehorunja na nowej haßy jeneho pjaneho dla. Polizija ſaßo wſchudźe porjad poſtaji.

— Porjedźeńka. W „Dresdner Neueſte Nachrichten" w cźißle 208 je ßo porjedźiło, ſo njeje ſpißowar ſnateho naſtawka w „Sserb. Now.", kotryž je ßo jako „Sserbſka wjelepſcherada" we wſchelakich němſkich nowinach wozjewił, ſ Porſchiz, ale ſ Pancźiz. S tutym ſjawnje wobkrucźam, ſo ſ tamnym dopißom nicźo cźinicź nimam, ſchtož móže hłowny redaktor kóždy cźaß wobkrucźicź. Duž warnuju pſched dalſchim ſełharnym roſſchěrjenjom.

Jurij Sſłodeńk, wucźeř w Pancźizach.

— **Budyſchke měſchcźanſke dźiwadło**. Ssobotu, 1/28 hodźin (ſerija B) prěni operettowy wjecźor noweho hrajneho cźaßa. Hraje ßo wulzy ſwjeßelaza operetta „Rjana Helena", kotraž je derje pſchihotowana, tak ſo je rjany wjecźor wocźakowacź. — Njedźelu, 1/28 hodźin (ſwonka abonnementa), ßo „Rjana Helena" wozpjetuje. — Póndźelu, 1/28 hodźin (ſerija C), Strindlerowy wjecźor ſ nowej hru „Nan". Opera „Evangelimaž" ßo wěſtych pſchicźinow dla na wutoru, 20. ſeptembra, wotſkorcźi. Krałna opera ßo ſ poßylnjenjom ßobuſtawow Drażdźanſkeje krajneje opery woßebje derje pſchihotowana pſchedwjedźe. Sa 16. ſeptember hižo wudate ſaſtupne khartki maja ſa 20. ſeptember płacźiwoſcź.

— **Twory kupowaze towaŕſtwo w Budyſchinje**, ſapißane družſtwo ſ wobmjeſowanym rukowanjom, roßprawu wo ßwojej dźěławoſcźi w ſańdźenym lěcźe wozjewja. Towaŕſtwo je ſjednocźenſtwo ſa hoſpodarſke ſaměry a ßo pſchezo bóle ſeßylnjuje. Sańdźene wobkhodne lěto w tym wſchě prjedawſche pſchetrjechi. Woßebje dźěłacźerjo a ſaſtojnizy do towaŕſtwa ſaſtupuja. Towaŕſtwowy wobrot je ßo wo 4 166 370,87 hriwny powjetſchił. Licźba ßobuſtawow je ßo wo 964 powyſchiła a wucźinja nětkole 3687 po 30. juniju. Tež towaŕſtwowa nalutowaŕnja je ßo derje wuwiła. Wobkhodny podźěl je ßo ſe 100 na 250 hriwnow powyſchił. Nowoſałožene wohnjowe ſawěſchcźenje ßo tež derje wuwiła. Cźiſty wunoſchk towaŕſtwa wucźinja 232 338,02 hriwny. Ssobuſtawam móže ßo na wſchě twory 5 prozentow wrócźo płacźicź. Pſchedßydſtwo ſe ſpokojenjom ſpóſnawa, ſo doprědka dźe, ſa powſchitkowne ludowe derjeměcźe a napomina k dalſchemu pilnemu dźěłu. Towaŕſtwo ſměje ßobotu 17. ſeptembra 1921, wjecźor we 8 hodźinach, w piwaŕnſkej ſahrodźe generalnu ſhromadźiſnu a wo prawje bohaty wopyt proßy.

— **Nalěcźo w naſymje**. Na pucźu wot Klukſcha do Lichanja nadendźeſch mnohe jablucźiny w połnej pyſche nalětneho kcźenja. Pcźołki ßo na nich ſyncźo paßu, balſamſku brěžku hromadźejo.

— Dla wuwoſtacźa elektriſkeho pruda dźenßa pſchiłoha wupadnje.

— **Wujednanje w ſkałaŕſtwje**. W Budyſchſkim hamtſkim hejtmanſtwje je ßo 7. ſeptembra 1921 mjes dźěłodawarjemi a dźěłacźerjemi twjerdokamjenjoweho pſchemyßla w Hornjej Lužizy jednało. S wujednanjom dozpi ßo powyſchenje hodźinſkeje mzdy akkordſkich a cźaßowych dźěłacźerjow a powyſchenje drohotneje pſchiłohi, tež ßo dla wotſchkodźenja ſ wuſamknjenjom ſhubjeneho dźěłanſkeho cźaßa wujednanje dozpi. Tako wotſchkodźenje ßo tym dźěłacźerjam, kotſiž ßu hacź do pjatka 9. ſeptembra rano, dalokobydlazym hacź do pſchipołdnja, dźěłacź ſapocźeli, wotſchkodźenje wo połtſecźa dnja po ßadźbje dowolenzy płacźi. We ſkałach ma ßo 9. ſeptembra rano ſaßo dźěłacź ſapocźecź.

— **Płacźiſny tukow ßo jara powyſchuja**, njedźiwajzy teho je žiwe napraſchowanje ſa nimi. Jědźny tak płacźeſche 7. ſeptembra w Barlinje 15—28 hriwnow ſa punt.

S **Maleho Wjelkowa**. Bratrowſka gmejna njedźelu, 11. ſeptembra, mißionſki ßwjedźeń ßwjecźi. Sswjedźeńſke prědowanje ma dopołdnja w 11 hodź. mißionar Marx ſ južneje Afriki. Popołdnju we 3 hodźinach je doßwjedźeń, pſchi rjanym wjedrje wonka. Mißionaraj Marx a dr. Franke ſe ßewjerneje Indiſkeje rěcźitaj. Kóždy je wutrobnje pſcheproſcheny.

S **Pßowjow**. Sańdźenu njedźelu je ßo tu pomnik ſa wójnſkich padnjenych poßwjecźił. Wón je ßo po nacźiſku rycźeřkubłoweho najeńka Hegera ſhotowił, kotryž ßwjedźeńſku ſhromadźiſnu pſchi pomniku powita. Knjez faraŕ Ssykora-Minakałſki mějeſche poßwjecźeńſku rěcź. Spěwy a narěcźe ßo pſchednjeßechu. Gmejnſki pſchedſtejeŕ ßo wſchěm daricźelam dźakowaſche. Se ſpěwom „Twaŕ, o moja duſcha" ßo khutna ßwjatocźnoſcź ſkóncźi.

Njedźelske zwony

Hdyž ja jeno tebje mam, dha nicźo njerodźu wo njebjeßa a wo ſemju. My nětko wſchelake nimamy, ſchtož bychmy rad měli, a wſcho na to pokaſuje, ſo tež ani to wjazy njeſmějemy, ſchtož bychmy trjebali. Hdyž pak budźe nuſa wulka a my budźemy tradacź, budźemy potom prajicź: Hdyž ja jeno tebje mam, dha ja nicźo njerodźu ani wo njebjeßa ani wo ſemju? Njechamy ßo tu ſe ßwojej wěru wulzy cźinicź! Wona mohła k hanibje pſchińcź a ßo mała pokaſacź! Ně, pokorni chzemy bycź a ponižni a ßo teho wuſnacź, ſo ßo nam ſtyſchcźe a ſo ßo bojimy, hacź budźemy potom wobſtacź móz, hdyž budźe nuſa wo prawdźe wulka. My ßo tež teho hańbowacź njechamy, ſo ßo pſchichoda bojimy; pſchetož kelko nuſy tola na naß a na tych naſchich cźaka a ſchto ßnano ßo do žadławoſcźe bórſy pokaže? Tola chzemy rjez: Nam ßo ſtyſchcźe, ale my njeſadwělujemy. Cźeho dla pak niz? Dokelž mamy

ßwojeho Boha! Nětko ßo bórſy pokaže, ſchtó jeho ma a ſchtó niz. Synmu mrěcž, khlěba tradacž, to boli tych, kiž Boha maju, runje tak kaž tych, kiž jeho nimaju. Ale nětko maſch roſdžěl: Cži pożledni potom žaloſcža a mórkotaju abo ſela a cžinja, kaž bychu bludni byli, tamni drje ßu tež ſrudni, ale jich wutroba woſtawa pokojna. Jim je, jako bychu we wſchěch wichorach we cžoplej jſtwiczzy ßedželi. Nětko ßebi njemyßl, ſo mohł ty tajke ſtroſchtne ſacžuwanje hižo do prědka měcž, ſo ßo wo pſchichod ani ſtaracž njetrjebał. Ně, bojoſcž tebje džerži, hdy by hiſchcže bóle ßo Bohu dowěrjał. Ale tuta ßylnoſcž tu potom w prawym cžaßu budže. Bóh cži ju dari. Ty budžeſch w nuſy ryczeć a ſměješch tajke mozy we ßebi, kajkichž ßo ženje nadžał njejßy. A hdy bychu cži wſcho wſali, dha ſměješch w Boſy wjazy, hacž hdy bychu cži zyły ßwět pſchinjeßli a ſa twoje wobßedženſtwo pſchepodali. Potom derje trajeſch. Duž nětko rěka, ßo wo wěru do Boha prózowacž. Ludžo to njecžinja ale ßo wjele bóle prózuja, ßo ſe ſemſkimi kubłami ſaſtaracž. Bohaty je tón, kiž ma Boha, pſchetož pſchi tym woſtanje: Hdyž ja jeno tebje mam, dha ja ničžo njerodžu wo njebjeßa a wo ſemju.

Přilopk.

* **Njeſbože.** W Krimmicžawje ßo w rěſaŕni jenemu rěſniſkemu wucžobnikej nóž tak njeſbožownje wußuny, ſo ſ nim do praweho wócžka ſajědže, kotrež hnydom wuběža.

* **Hromadne ſkhorjenje.** W Krottendorfje je na 100 ludži ſkhorilo, kotſiž ßu mjaßo jeneho wěſteho howjada jědli. Tola ßu tež ludžo ſkhorili, kotſiž ßu druhe mjaßo jědli. Schto je ſ pſchicžinu hromadneho ſkhorjenja, njeje hiſchcže wujaßnjene.

* **Hróſbny cžiń jeneje macžerje.** W Mühlenje pola Arnsberga mandželſka hórnika Lecki we wobłudnjenju ßwojim tſjom džěcžom ſ britwju ſchiju pſcherěſny. Najſtarſche džěcžo, hólz, chzyſche wucžeknycž, tola macž jo doſcžeže a tehorunja mori. Žonu na poliziju dowjedžechu, hdžež do hłubokeho ſpanja ſapadny. Hdyž ſaßo wotucži, njemóžeſche ßo na ničžo wjazy dopomnicž.

* **Wjele běrnow pſchi nowym waſchnju ßadženja.** W Rodewiſchu je jedyn ſahrodnik wot jeneho běrnoweho pjeńka 90 běrnow, po waſy 11 punotw, měł. Wón bě běrny po nowym waſchnju na hromadki ßadžał a tak běchu běrny wot wſchěch bokow cžopłotu doſtałe. Sda ßo, ſo je běrnam lětuſcha cžopłota južnoameriſku domiſnu narunała.

* **Wobſtarna lětarka.** Swažliwa ſtara žona je Londonſka knjeni Haynes, kotraž ßo njedžiwajzy ßwojich 83 lět wottraſchicž njedaſche, ras ſ lětadłom lecžicž. Bě to prěni ras w jeje žiwjenju. Wona ½12 hodžin ſ Croydona precž lecžeſche a w 2 hodžinomaj pola Pariſa k ſemi ſlecži, potom ſ automobilom do Pariſa jědžeſche a popołdnju ſaßo ſ lětadłom wrócžo lecžeſche. Wona bě wo ſacžiſchcžu pſchi lěcže jara ſpokojom a njebě ſprózna. Stara knjeni je ßwoje žiwjenje rady pucžowała, hiſchcže ſańdžene nalěcžo je w Paláſtinje pobyła.

* **Ssmjercž ſ kalnjenjom wody.** S Roma piſaja, ſo je tam danſkeho póßłanza woda kalnyła a ſo je wón w Londonje na to wumrjeł.

* **Běrnowi paduſchi.** W Schönbergu ßebi běrnowych paduchow dla druheje rady njejßu wjedželi, hacž ſtraže ſtajecž, kotrež ßo wotměnjeja. Wośebje ſlě paduſchi w małych Schreberſkich ſahrodkach ſakhadžeja, hdžež najrjeńſche pjeńki ſwutorhuja a najwjetſche běrny ßobu bjeru. Nadžijeja ßo, ſo ſtraže paduchow bórſy lepja.

* **Cžežke domapytanje.** We Welkersdorfje ßebi hižo wobſtarny ratań pſchi wodunoſchenju nohu ſłama. Na druhi džeń jeho žona w ſahrodže džělaſche, dokelž domoj njepſchińdže, wón ßußodow póßła ſa njej pohladacž, tucži žonu morwu ležo namakachu.

* **Mrěcže knotow.** W podhórſkej krajinje Ssněžnizow (Jjergebirge) knoty ſ hromadami mrěja. Wſchudže telko morwych knotow leži, ſo to ani najſtarſchi ludžo hiſchcže widželi njejßu. Najſkěrje małemu ßomocžanemu ludžikej na žiwnoſcži pobrachuje, dokelž knoty wſchědnje telko wacžkow a cžeŕwikow trjebaju, kelkož ßame waža. Wacžki a cžeŕwiki pak ßo ßuchoty dla njejßu wuwicž mohłe. Duž dyrbja wbohe tocžaki wodu wumrjecž.

* **Pólni paduſchi.** W Schwerta ßad a pólne płody njehańbicže kradnu. Hoſcženzarjej Ulbrichej ßu w nozy na polu wſchě makojcžki ſwotrěſali. Pjekaŕſkemu miſchtrej Eckertej ßu zyły ßad ſe ſchtomow kradli. Pſchi tym ßu paduſchi tak njehańbicži byli, ſo ßu džěł ßadu ſahrjebali, ſo bychu poſdžiſcho po njón pſchiſchli. Kruſchwow je tu njeßměrnje wjele było, kaž hižo ſa dołhe lěta wjazy niz.

* **(Wo konzernach.)** Kak měječželjo konzernow ſ dowěrjenemi pjenjeſami hoſpodarja, je najlěpje ſ teho widžecž, ſo je dwór Draždžanſkeho polizajſkeho preſidija ſe ſebranymi luxußowymi automobilemi napjelnjeny, jena ſtwa je połna drohotnoſcžow. Měječželjo konzernow maja najdrohotniſche debjenki, wſcho ſa zuſe pjenjeſy.

Wšelčizny.

** **Jubilej njedžele.** Njedžela lětßa, kaž Guſtav Bens piſche, ßwój 16 ſtowlětny jubilej ßwjecži. We lěcže 321 je khěžor Konſtantin njedželu prěni ras ſa ſjawny džeń wotpocžinka poſtajił. Njedželſki ſakoń takle rěkaſche: „Wſchitzy ßudnizy, měſchcženjo a wſchědne rjemjeßło dyrbja na wyßokocžeſcženym dnju njedžele wotpocžowacž. Ludžo na wßach njech njedželu na roli džěłaja, hdyž druhdy njepſchihódne wjedro ſa ßyw a ßadženje wina žada, ſo ßo žadyn džeń njeſkomdži.“ Njedželſki ſakoń je Konſtantin wudał, prjedy hacž je ßo kſcheſcžan ſcžinił. Mudry khěžor bě roſcžazu móz kſcheſcžanſtwa ſpóſnał a jo ſa mudre džeržał, prjedawſchu kſcheſcžanſtwu njepſchecželſku politiku romſkich khěžorow do kſcheſcžanſtwu pſchecželneje pſchewobrocžicž. Kaž je ſnate, je ßo kſcheſcžanſtwo poſdžiſcho ſa ſtatnu nabožinu poſtajiło. Sa cžaß franzowſkeje revoluzije ßu chzyli njedželu jako ßwjaty džeń wotſtronicž. Tola wſchě tute prózowanja ßu podarmo woſtałe a tak móže njedžela lětßa wſchudže we wſchěch kſcheſcžanſkich krajach ßwój 16 ſtowlětny jubilej ßwjecžicž.

** **Spěwacž je ſtrowe.** Pariżſki profeßor Froſſard je ſpóſnał, ſo žaneho lěpſcheho ßrědka ſa ſdžerženje ſtrowoſcže njeje, hacž wjeßełe kuſki ſpěwacž. Na podłožku poſpytow, kotrež je ſ khorymi cžinił, kotſiž na pſchenapinanje žołdkowych cžuwow cžeŕpjachu, je ſpóſnał, ſo ßo runowaha cžuwoweho ſyſtema ſaßo dozpi a ſhubjeny apetit ſaßo pſchińdže, hdyž khory por njedžel dołho wjeßełe kuſki ſpěwaſche. Potajkim, hdyž macže! hubjeny apetit, ſpěwajcže, hdyž wam we hłowje buncži, ſpěwajcže, abo hdyž wam na to abo tamne waſchnje zyle prawje njeje, ſpěwajcže: „Hdžež ßo ſpěwa, róža kcžěwa, wócžko radoſcže ßo ßměwa.“ Abo hdyž macže próſdnu móžeń: „Ha, njejßym tež knjes nadobny, niz hrabja ani kral, ßym žiwjenja wſchak wjeßeły, to moja duſcha khwal.“ — Schkodžicž wjeßeły ſpěw tola njemóže, ſnajmjeńſcha je to lěpje hacž hłowu powěſchecž a ßebi cžežke myßle cžinicž.

** **Kotru temperaturu ma jědž měcž?** S wužiwanjom pſchecžopłych jědžow a napojow abo tež pſcheſymnych, je ßebi hižo něchtóžkuli njeſahojne cžeŕpjenje pſchicžahnył. Swjetſcha ſuby a žołdk pſchi tym ſchkoduje. Schto je „pſchecžople“ abo „pſcheſymne“ ßo tak łohko ſ temperaturu poſtajicž njehodži. Najwjazy ludži pak w hubje pali, hdyž je twjerda jědž cžopliſcha hacž 55 ſtopnjow po Celſiju a napoj horzyſchi hacž 58 ſtopnjow po Celſiju. Kotra pak je nětko najpſchihódniſcha temperatura ſa naſche jědže? Na podłožku dokładnych pſchepytowanjow w tutym naſtupanju, kotrež je profeßor Uffelmann cžinił, je ſa ſtroweho ta temperatura jědžow, kotraž ßo temperaturje krwě runa (37 ſtopnjow po Celſiju), abo ßo jej bliži, ta najlěpſcha. Chze-li ßebi cžłowjek ſe žiwnoſcžu cžěło ſhrěcž, ſchtož ßo wośebje w ſymje ſtanje, dha dośaha, hdyž je wona 10 abo 12 ſtopnjow pſches temperaturu krwě. Sa napoje pſche lacž-, noſcž ßo temperatura 10—20 ſtopnjow po Celſiju porucža. Wośebje ßo ſ khofejom a cžajom pſchi tutej temperaturje jara lacžnoſcž ſacžěri. W jenotliwym ßo napoje najlěpje pſchi ſcžěhowazych temperaturach wužiwaju: woda 12,5 ſtopnja po Celſiju, ſnajmjeńſcha 8 ſtopnjow; Selterſka woda 15 ſtopnjow, piwo 15 ſtopnjow, ale niz niže 9 ſtopnjow; cžeŕwjene wino je najlěpſche pſchi 18 ſtopnjach, běłe pſchi 10 ſtopnjach, ßylne wino pſchi 6 ſtopnjach. Sa khofej a cžaj je 45—52 ſtopnjow cžopłoty po Celſiju ta temperatura, pſchi kotrejž tutaj napojej najlěpje ßłodžitaj.

** **Pſchi hribyſběranju.** Měſchcžan w lěßu hólza nadeńdže, kotryž hriby ſběraſche a ßo dohlada, ſo ma hólz wjele jědojtych hribow w korbiku, duž k njemu rjekny: „Hólcže, ty maſch tu tola tež telko jědojtych hribow w korbiku, te tola njebudžeſch jěſcž?“ Hólz ſ měrom praji: „Ně, te ja pſchedam.“

** **Na železnizy.** „Hólcžko, nimaſch dha žane ſchantko?“ wopraſcha ßo knjes jeneho hólza. „Mam, ale te nikomu njepožcžu“ ſnapſchecžiwi hólz.

** **W hapttzy.** Hólcžez žada ßebi pille a proviſor ßo jeho wopraſcha, hacž chze je do tyſki měcž abo do papjery, na cžož hólz ſnapſchecžiwi: „Dyrbju je ßnano domoj kulecž.“

** **Pola lěkarja.** Wjeßnjan pſchińdže k lěkarjej, ſo by ßo pſchepytacž dał. Lěkaŕ praji, ſo by ßebi najprjedy klobuk ſcžahnył. „Ach, praji proſty mužik, we hłowje ničžo nimam.“

Cyrkwinske powěsće.

S Budyſchinka.

16. njedž. po ßwj. Trojizy žnjowy džakny ßwjedžeń.

Swójbne powjesće.

Semrěcži: Marja ſwud. Wicžežkowa rodž. Ryczerjez ſ Pſchiſchez we 80. lěcže žiwjenja.

Zdźělenje kursow

Serbskeje ludoweje banki

z Draždźanskeje burzy wot 9. póžnjeńca 1921.

Što je hódno 100 němskich hriwnow

	9. požnjeńca 1921	do wójny:
w Parizu	13.71 frankow	125 frankow
w Prazy	84,70 krónow	117 krónow
w Londonje	5,7 šilingow	97 šilingow
w New-Jorku	1,04 dolara	24 dolarow
we Waršawje	4000,— pól. markow	— pól. markow
w Zürichu	6,08 frankow	125 frankow
w Winje	990,— krónow	117 krónow

5 %	Deutsche Reichsanleihe	77,25
	Deutsche Sparprämienanleihe	79,25
3 %	Sächsische Rente	54,—
4 %	Kreditanst. Sächs. Gem. Kommun. Kreditbriefe	94,75
3 %	Lausitzer Pfandbriefe	—,—
3½ %	dto.	78,50
4 %	Lausitzer Kreditbriefe	92,+
3½ %	Landwirtschaftl. Kreditverein Pfandbriefe	81,—
4 %	dto.	100,—
3½ %	Landwirtschaftl. Kreditbriefe	76,—
4 %	dto.	94,50

Hamtske wozjewjenja z Budyšina

Lebensmittelabgabe. 1 **Pfund Weizengrieß** für Kinder bis zu 2 Jahren auf Bezugsabſchnitt 13 der gelben und ½ **Pfund Weizengrieß** an Kinder bis zu 8 Jahren und Erwachſene über 65 Jahre auf Bezugsabſchnitt 13 der blauen und roten Warenbezugskarte in den bekannten Verkaufsſtellen. Pfundpreis 1,90 Mark.

Bautzen, am 9. September 1921.

Der Stadtrat. Lebensmittelamt.

Nach der vom 1. Oktober ab giltigen neuen Fernſprechordnung iſt — im Hinblick auf die noch herrſchende Anſchlußnot ſowie wegen des beſtehenden Wohnungsmangels — künftig die gemeinſame Benutzung von Fernſprecheinrichtungen durch mehrere Perſonen geſtattet. Auf Antrag werden ſolche Perſonen, Firmen uſw. nach dem Ermeſſen der Telegraphenverwaltung auch in die amtlichen Fernſprechbücher eingetragen. Nebenſtellen, die der Inhaber Hauptanſchluſſes auf anderen Grundſtücken beſitzt, werden künftig in das Fernſprechbuch nicht mehr aufgenommen, weil ein Bedürfnis hierfür nicht vorliegt. Das Fernſprechbuch enthält daher fortan die Hauptſtellen ſowie die Nebenſtellen Dritter. Es wird dieſen Perſonen bei der erſtmaligen Uebergabe des Anſchluſſes unentgeltlich ins Haus geliefert. Bei ſpäteren Auflagen iſt das neue Buch binnen 14 Tagen gegen Rückgabe des alten bei der von der Telegraphenverwaltung beſtimmten Dienſtſtellen abzuholen, da Maſſenzuſtellungen bei dem zunehmenden Umfange der Bücher nicht mehr überall mit Hilfe der Briefträger durchführbar ſind, zumal viele Teilnehmer gleichzeitig eine größere Zahl ſolcher Bücher geliefert erhalten. Ueber die Regelung des Abholverfahrens erhalten die Teilnehmer rechtzeitig Nachricht. Wird das Buch nicht abgeholt oder die Zuſtellung gewünſcht, ſo bringt es die Poſt gegen eine Gebühr von 1,50 Mk. ins Haus. Das alte Buch muß dabei zurückgegeben werden. Dies iſt aus Betriebsrückſichten notwendig, weil durch den Gebrauch veralteter Verzeichniſſe ſehr viele Falſchverbindungen und unnötige Anfragen bei den Auskunftſtellen der Fernſprechämter veranlaßt werden. Wird das alte Buch nicht zurückgegeben, ſo ſtellt die Telegraphenverwaltung wegen der beſtehenden hohen Preiſe für Altpapier dem Teilnehmer ein Zehntel des Verkaufspreiſes des Fernſprechbuches in Rechnung.

Ober-Poſtdirektion Dresden.

Ralbičanska „Lilija“

wuhotuje **njedźelu, 11. septembra,** wječor w 7 hodźinach we **Sernjanach**

zabawny wječor.

I. dźěl **spěwy,**

II. dźěl **dźiwadło:**

Hdyž Kocor khamor ćazaše.

Wšitcy Serbja so wutrobnje přeprošuja.

Předsydstwo.

Kedźbu! **Pschetrjebarjo!** **Kedźbu!**

Sobotu, 17. hać do póndźele, 19. septembra, je w kolonadach **piwarńskeje fahrody (Brauhausgarten)** wulka

wustajeńza tworow.

Wotewrjena wot dopołdnja 10 hać do 6 hodźin.

W prědku steja wuplody šamhnyn dźěłaćnjow towařschnistwow.

Woptanki šo dawaja!

Wopyt **wschěch** pichetrjebarjow je wulzy nutny!

Tworyłkupowaze towařstwo w Budyschinje
Warencinkaufsverein. sapiš. tow. j wobm. ruk.

1000 hriwnow mýta!

wuplacju tenu, kotryž mi dopokaže, hdźe mój 18. 8. shabjeny

holansko-pozpulazy : hońtwjeřski poš

Rex

pschebywa abo temu, kotryž mi praji, hdźe ćwano je šo słónzowal.

Wopisanje yha:

Sšrěnjowulki, bołhołošmitaty kłok, běły j brunymi blakami, dołhu běłu wopuch j dołhimi łošmami, schakojto nóš, łožany pakt j napišmom: **Kluge-Uhyst.**

Ryczěrkubleř Kluga w Rakezach.

Zwjazk serbskeho studentstwa.

Wosebitych ważnych a nuznych prašenjow dla wotměwa so

wutoru, 13. septembra 1921,
popołdnju w 2 hodź. w Serb. Domje

w Budyšinje wubjerkowe posedźenje a so k temu tež wšitcy druzy zwjazkarjo přeprošuja.

Jan Bartko, starši.

Budyschske měschć. dźiwadło

Sobotu 10. sept. 1/28 hodź. (serija B)
1. operettowy wjeczor!
„Njana Helena"
Operetta wot J. Offenbacha
Njedźelu, 11. sept. 1/28 hodź. (jwonka abonnementa)
„Njana Helena"
Pondźelu:
Strindbergowy wjeczor (i. C)
„Nan"

Do Radworja!

Genofeva

hrabina nad Rhynom,
struchłohra we 7 jednanjach,

budźe so **njedźelu, 18. septembra,**
započatk wječor we 7 hodźinach,
a **póndźelu, 19. septembra,**
započatk popołdnju we 4 hodź.

w **Radworju** w **Delankec hosćencu**
předstajeć.

Na tute předstajenja wšěch Serbow naležnje přeprošuje

Radworske wojerske towarstwo.

Jědźnu žel
štótnu žel
želowe tijanske tamjenje
mašć ja tury
schlej. čerwuj. dźeczel
palmowy jadrowy schrót
bornizu
ma na składźe
Paul Bennewitz
w Budyschinje — Telefon 76

Prima zellul. trajne schaty

elegantne wotmjytane.

Stejace a wuhornjene hornarje, manschety a druhe wězy po jara pschihódnych płaćišnach

Krawaty

pišane a čorne we wschěch formach a w najwjetschim wubjerku. :: **Ssamowjasći, ględ.**

A. Bokelmann naslědnik.

Stajnje najnowsche

gramofonowe platy

jehły a aparaty

kaž je šnate, najlěpšje pschedawa **Neugebauer**
Bautzen, Theatergasse 2
Pschedawanje w I. poschodźe
Žane flamy!
Najtuńsche płaćišny!

Najlěpšeho jadrokožanego

cźerjeńske rjemjenje

Ia jaźnožoity maschinowy wolij a tuk, najlěpšje wosowe a kožowe tuki

porunja po najtuńšich dnjowych płaćišnach

Otto Büttner
měsćer: **S. Laskowski**
koža a technijske gumijowe twory
w **Budyschinje, na hłownym torhoschću 9.**

Sserbjo

šwoje elektrijske motory jenož pola naju wuporjedź. a šnowa wobwiwacź dadźa,

dokelž mój wšěch tajke dźěła najlepšeho. Samoj wuwjedź.

P. Schmidt & Co.

na šwonkownej lawšej hašty cź. 16 — Telefon 1080

Rěčimoj serbsći!

Albin Schirmer

w Budyšinje

wikowařnja z hnojidłami

Telefon 367 Budyšin

Poruczam sa nasymśći wušnyw pschi słasanju w prawym cźasu

Domaschowu muku
kosćjowu a kožowu muku
superfosfat
amon.-superfosf. měschenzu
schwablokiśaty amoniak a
kalkowy dušyk
kalijowu šel

po sakońźu postajenych płaćišnach.

Ssymjeńtnu rožku

Petkultu originalnu a 1. wotkźywk,

šymjeńtnu pscheńzu

Leutwitzer Dickkopf, original a 1. wotkźywk, wšcho w plombowanych měćhach, p ruca a pošu wo hnydomne słasanki

Hans Valtin w Halschtrowje.

Dospołne

wuhotowanje sa lěharńnju, kuchinju, dub. buffet, stólzy, sofy, chaiselongue, matrazy kupujeźe najlěpje pola

W. Despanga na Mužakowskej dróhy cź. 4.

Wšo poražaca nowosć za kurjerjow!

Wulkotne! **Woprawdźity** D. R. G. M.

orientalski parlojty tobak

Aromatiski! **Sporje so palacy!** Miły! Za wšitke trubki so hodźacy. Jara tunjo po

10 hriwnow za punt w 1/2 puntowsk. pakćikach

Darmotne pruhi! — Žane kupne dyrbjenje! Předawanje we wobkhodźe tobak. wulkowik.

Hermann Jedicke jr.

w Budyšinje, na zwonk. lawskej hasy 29

! Zasopředawarjo najpřihódn. wuměnjenja!

Tunje! Sašo doschle j fabriki wulke dźełby **Tunje!**

woblekowych tkaninow

a kostumowych tkaninow we wschěch barbach, **cźesane pschedźeno, cheviot** a t. d. Poruczam **cźistowolmjane šulna, marengo, šmuźlate kholowy, koverkoat, alpaka, rips** we wschěch barbach, podschink, manschestr, notowe dźěłanśke **kholowy,** jendź. kožane, tel **shytki** ja hólcźaze wobleki. Hotowe mužaze wobleki wot 400 hr. šem, pachołze wobleki wot 280 hr. šem. Pschedawam kóždy schwóćk, pjatk a hobotu po spodźiwnje tunich płaćišnach.

Jan Wünscha

na šerbskich hrjebjach cź. 22 po jenym skhodźe.

Žane flamy!

Mužaze wobleki a žonjaze kostumy šo po měrje sa dwě njedźele šeschija! Sšym tej kóždu njedźelu hać popołd. do 3 hodźin k rěčam.

Schwadlcza

(Sserbowka)

pschi bohrej mšhši a po žadanju darmotnej hospodźe šo hnydom pyta. Postićenja **Weltźej kupny dom we Kulowje** pschijimuje.

Wuschiwanje kromow

(Hohlsaum-Näherei)

na šerbskej hašty cź. 1 II n. l.

Najtuńsche płaćišny!
Najspěšnische shotowanje!

Kaniklace kože

so za

kožuchowe wěcy

wubjernje přebarbja

W. Kelling

barbjernja — chem. čišćenje

w Budyšinje:
na lejpzkej dróhy cźisło 6,
na Pschichećanjskej dróhy 16,
w Choćebuzu:
na Hróbkowskej dróhy cźisło 4,
we Wojerecach:
na zyrkownej hašy cźisło 22,
w Běłej Wodźe:
na Bismarckowej dróhy cź. 26.
Pschijimańnja
w Kulowje:
Pětr Korch
na hupańskej hašy cźisło 1.

Na 1. oktobra porjadnu

służobn. holcu

pyta

Hugo Janasch

rěźnićki mischtr w Budyschinje na hornjerśćł. hašy 9

Sserbska służobna holza

w šerbskej drońcje. 14—17 lět stara, šo ł 1. okt. da Budyschina pyta. Sšo samoćwcź we wudźiwańni „Sš.Ł".

Porjadnu **służobnu holzu** ja hnydom pyta

mandź. **Marg. Gertschowa**
w Budyschinje
na Paulićej dróhy 26 II. n. l.

Hans Valtin

w Halštrowje

poruča tak dołho hać skład dosahu, po starych nizkich płaćišnach

kainit 14%
kalijowa sol 32×42%
chlorkali 52%
Domašowu muku,
znamku hwězda 17%
Domašowu muku,
Rhenanija B. 12,6%
kalkowy dusyk 19%
amoniak. superfosfat
5×10%
kosćowu muku,
palenu 1×30%
šwablokiśaty
amoniak 21%

Žony

trjebaja pschi **njeporjadnośći njemocy** a pschihaćenju krwě mój starońśaty jako najlěpschi wuprubowany a j wjele dźakowanjemi přispěšnaty wobešity krěćt. Wobrocźeźe šo pokni dowěry na mnje, jenož potom móže šo Wam pomhaćj. **Saruczený njeschłódny** w kóždym padźe. Wuspěch hižo sa 1—2 hnjej. Njebadźeźe šo sablepićj šwjele wulkwalowazymi poćiśćenjami. Krućze mjeźeźite wotpołanje.

A. Borf, Hamburg 4,
Kielerstraße 94.

Lětnik 80 Budyšin, pondźelu 12. septembra 1921. Číslo 211

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaći štwórčłtnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wu dawarni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jednotliwe čislo płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a čišći Smolerjec knihićišćerńja, zap. druźstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 587.

Wudawarńja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach číslo 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjezkow. Wobčěstnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Njedźelu, 11. późnjeńca.

Mikławša Toledanskeho.

1884 Domaš Masaryk, česki filozof a nětčiši presidenta Československeje, wopyta Michała Hórnika w Budyšinje.

* 1756 Pětr Bohumił Liška wot serbskeju staršeju w Mittweidźe, pozdźišo sudniski direktor we Dahlenje, wuda knihu „Krótke rozwučenje k prawej zbóžnosći.“

Kermuše w Hodźiju, Wornajowje, Dobruši, Budyšskej katholskej wosadźe.

Njeje nam zawěsće z hłownym zaměrom sej swoju rěč zdźeržeć, ale chcemy być dobrych počinkow a zdźělani a tehodla mamy rěč swojich prjedownikow česćić, dokelž za swoje žedźenje ninamy lěpšeho a lubšeho srědka khiba maćernu rěč.

Domaš Masaryk do pomjatnika Maćicy 1884.

Serbska rěč je wjele swojich słowow zhubiła, dokelž ty, luby Serbo, njetrjebawši telko němskich słowow do swojeje rěče měšeš, te dobre serbske słowa pak zacpiwaš a zabywaš, a so tak jene słowo po druhim zhubi.

Pětr Bohumił Liška 1784.

Pónźdźelu, 11. późnjeńca.

Prota a Hyacintha.

† 1861 w Zhorjelcu rektor gymnazija dr. Khorla Bohumił Anton, łužiski stawiznar.

1876 swjeći so 800 lětny jubilej Hodźijskeje cyrkwje.

* 1853 Marćin Rjenč w Kettlicach, pozdźišo farar we Wjelećijne, nadobny Serb, serbski stawiznar.

1867 w Hućinje Jan Aug. Hančka, kantor we Poršicach, serbski synodala, wudawař serbskeje čitanki.

Tak lětsa zaso zwjeseleni,
My swjećimy tu kermušu,
Hdźež swěrni přećeljo tak rjeni
So wopytuja z lubosću,
Zo bychu khwilu hromadźe,
Tu pobyć móhli radostnje.

Pětr Młónk, kermuš Hodźijska. 1857.

Njepřeprošenych hosći za hłu sadźeja. Přisł.

Swětne podawki.

Němska.

Přischeje žane dojednanje mjes Němskej a Bayerskej.

Wo wukazach němskeho presidenta njeje so mjes Bayerskej a Němskej hischcje žaneho dojednanja dopłoło. Přischedźyła bayerskeho ministerstwa s Kahr hrozy wotstupić, jeli so by so woblehnjenski staw sdźěłnył. Duž nětkule a Mnichowje jenož we połóženju woblehnjenskeho sakonja jednaju. S njeho dyrbi so zakitanska zatba a winowatosć přchipowjedźenja zhromadźijnow spušćićić. Krajna polizija pak prawo wobhrońa, zhromadźijny rozpuščićić, přchi kotrychž smě so woćakać, so so s nimi sjawny měr a porjad kajtyaj. Bayerske ministerstwo na stejišćeju steji, so so tele połóženja njeźmědźa přchihwalić. Sady njeho zylna khćesćijanska ludowa strona steji. Duž nětkule njeje hischcje njeje wuhladow, so k nějakemu wurunanju mjes Barlinom a Mnichowom dóńdźe. Mjes tym, hibanje w bayerskej Pfalzy a w połnóznej Bayerskej za wotdźělenje wot Bayerskeje dale dźe. Wobsedźe sozialdemokratoju na to dźěłaju. Bayerske knježeństwo pak tejle agitaziji se wschej rasnosću na přcheco stupa.

Nowiny, kotrež žebi wotdźělenje žadaju, zu so dla wjelepscheradу wobskorźile. Bayerskeho žejmskeho sapółtanja Augusta Fischera, njewotwinjeneho sozialdemokrata s Nürnberga, kotryž je w jenej shromadźijnje w Mnichowje přchipowjedźił, so so w blížschim času połnóznobayerska republika wuwoła, zu po poručnosći statneho kommisara w Mnichowje sajeli.

S Mnichowa so 11. septembra přche, so je bayerske knježeństwo stołnúwe, we sdźěłnjenju wunsačjeneho stawa jednać, jeli so by so wukaš němskeho presidenta we sakasanju nowin po wobsamknjenju wubjerka krajneho žejma přchemeńić.

Sdźěłnjenje sakasnje sa schćeć na prawizy stejazych nowin.

Wobčejžowanski wubjerk je pjatk po dźěschim wuradźenju sakasnju sa schćeć na prawizy stejazych nowin sdźěłnył. Jedna so we złědowacze nowiny: „Deutsche Zeitung“, „Deutsches Tageblatt“, „Deutsches Abendblatt“, „Süddeutsche Zeitung“, „Hamburger Warte“ a „Heimatbote“ w Gerje. Rozhudźenje, kotrež němski minister dr. Gradnauer jako wubjerkowy přchedźyda woswjeli, praji: Wubjerk je s wjetschinu swojich hołosjatowow wobsamknył: Wubjerk měni, so so po złowach wukaša njemójachu sakasnje wudać dla wopschijeća periodiscich cząkopiśnow, prjedy hacź so wukaš wuda. Sakasnja nastupazych schćeć nowin ma so tehodla sdźěłnyć.

W Stettinje zu tam wuhladźaju „Pommersche Tagespost“ dla nastawka s napismom „Wirth přcheczjwo prawizy“, kotryž so s Wirthowej rěčju w zentrumskej shromadźijnje połzednjeje njedźele w Barlinje saběrasche, sakasali.

Pólska.

Pólska smě so přchi wuradźenju swjatka ludow we Hornjej Schlesyskej wobdźělić.

W połzedźenju swjatka ludow w Genfje je schwajcarski swjatkowy radźićel Ador rozesłał, so smě so Pólska přchi wuradźenjach we Hornjej Schlesyskej wobdźělić. Po jendźelskim wułożenju § 4 wustawkow swjatka ludow směła Pólska samo sobu khołować.

Awstriska.

Awstriska žandarmerija s wjećjorneje Wuherskeje wróćo cehnje.

Awstriske knježeństwo je internazionalnej kommisiji w Oedenburgu sdźěliło, so wono dźiwaju na nadpady na žandarmow w Zagersdorfje a Agendorfje a wschěhnje so wospjetowaje nadpady na druhe wotdźělenja žandarmow a dźiwaju na sakasnju, druhe mozy k wobhadźenju kraja wužićć, awstriscich žandarmow po něčim k starej krajnej mjesy wróćo schehnje. Wono nochje, dokelž so wobhadźenski plan po měrnym waschnju njehodźi přchewjesć, žandarmerju dalschim kracham wustajićć. Po powjesćach, kotrež je knježeństwo telefonisy a po druhim puću dostało, fu entencjine mozy kaž prjedy tež nětkule rozhudźene, Awstriskej k jednemu prawu dopomhać. Wone zu dale přchipowjedźile, so so hredki a puće namakaju, so by so přchewjedźenje sprěćenja wunusowało.

Přcheczjwo wobsamknjenju awstriskeho knježeństwa, žandarmow k krajnym mjesam wróćo schehnyć, je so kjrlne přchećiwjenje wobdźěrstwa wuwokało. Dźěłačerjo Noweho Winsteho Města zu wotdźělenje hebjschćiła iakoźi. Sozialdemokratiska strona je hižo sapiźu na wuchwarjenje dobrowólneho wójska wupołožiła.

Ententa Madźarskej se sankcjemi hrozy.

Ententa je madźarskemu knježeństwu notu přchepodała, w kotrejž madźarske knježeństwo wobskorźuje, so je sběžkarskim cząrjodam a madźarskim regularnym wojakam we wjećjornej Wuherskej nazylnosće słuchćić dało. Madźarske knježeństwo so namołwja, hnydom wjećjornu Wuhersku wopuschćić. Jeli so so to sa najkrótschi cząs njestanje, so sa Wuhersku sankcije postaja.

Albanska.

Albanske praschenje přched swjatkom narodow.

Kaž je so hižo spomniło, je so albanske praschenje swjatkej ludow přchepodało. Južnoslowjanska žebi žada, so by so njewotwinjosć Albanskeje sarućiła. Italsku winuja, so chce so wona Albanskeje smozować. Mjes tym so w Albanskej bjesknježeństwo rosschérja. Sběžk Meriditow w połnóznej Albanskej dale traje. Spłah Mališorow je so Miriditam přchidał. We wokolnosći Skarderskeho jězora Miriditoju a Mililjoju hromadźe přcheczjwo Tiranskemu knježeństwu wojuja.

Italska.

Italszy přcheczjwo Južnoslowjanskej.

Italska je so poskićiła, se swojim wójskom we wjećjornej Wuherskej přcheczjwo Madźaram sakrozić. Italskemu knježeństwu na tym saleži, sadźewać, so by južnoslowjanske wójsko wjećjornu Wuhersku wobsadźiło a s tym korridor, to rěka smuhu kraja dobyło, s kotrymž by so Južnoslowjanska s Čejskoslowakskej sjednoćiła. Italske knježeństwo je połzednje dny wospjet přchipowjedźiło, so tajke krajne sjednoćenje wobeju slowjanskeju statow jako wohrożenje Italskeje wobhladuje a so teho dla to cząrpić njemóže.

Jendźelska.

Dźełonjeměwzy w Jendźelskej kłamy wuhubeja.

Jako parcel přcheczjwo knježeństwowemu stejišćeju w naležnosći podpjeranja dźełonjeměwzow su mjes w Tundeen wyše schkleńzy wukładnych woknow we dołhosći 1200 metrow rozbili. Polizija s gummipowymi klumpachami njeměrnikam wobarasche. Słónčnje dyrbjachu so wschě polizajske nuźtwa njeměrnikam na přcheco stajićć.

Ruska.

Cząrwjene wójsko na rumunskej mjesy.

Lwowske „Gazetta Wjećjorna“ s Podwolećkjeho sjoni, so so cząrwjene wójsko přchi rumunskich mjesach shromadźuje. Bolschewikske wyschnosće to s tym wuhrońtluja, so w smutkownej Ruskej njeje możno, wójsko ćejiwićć. We Ruskej je so pjecza mobilisazija muźow hacź do 30 lět přchikasała, też so konje tatarjam sa wójsko bjeru. W politizy je strona Trozkeho dobyła, kotryž dźe bolschewikku Rusku sa zwrotowej revoluziju a s roschérjenjom kommunisma sakhować.

Bolschewikojo entencjinu pomoz wotpokasuja.

Entencjine mozy su sa kommisiju k pomozy sa hłodumrěćejazych w Ruskej prjedawschego franzowskeho połłanza w Ruskej, Noulensa, wuswolile. Tutón je ruskemu knježeństwu sdźěłił, so entencjine mozy zyrobu sa hłodumrěćejazych jenož s tym wuměnjenjom poskića, so smě jich kommisija samo zyrobu mjes hłodućejazych rozdźělićć. Do tehole wuměnjenja ruske knježeństwo njeje swoliło. Jemu we to njeńdźe, hłodu mrěćejazych wukhować; přchetož hacź žiwi wostanu abo wumru, we to so bolschewikojo njestaraju. Wukrajnu pomoz chcedźa woni jenož přchijećć, hdyž smědźa přchiwjesenu zyrobu sami wužićć sa cząrwjene wójsko, sa knježeństwowych sastojnikow a sa swój přchiwisk. Tež bolschewikojo nochcedźa dowolićć, so by entencjina kommisija po Ruskej pućowała a hubjenstwo w njej spójnała. S tychle přchićinjow dla je so

ſapowjedźila, pomoznu kommißiju entencźinych ſtatow do Ruſkeje puſchcźicź.

Schtóž błudne ſtatne hoſpodaŕſtwo bolſchewikow ſnaje, wjcha wě, ſo ßo Ruſkej njemóže ſe žanej wukrajnej pomozu trajnje pomhacź. Niz ßuchoty dla Ruſka hłodu mrěje. Tajkich ßuchotow je hižo woſpjet było. Tola tehdy bě porjad na želeſnizach a bě móžno, hłódny lud ſe žitom ſ tych ſtronow Ruſkeje ſaſtaracź, hdźež běchu ßo žně poradźiłe. S njepſchecźelſtwom pſchecźiwo ßamoſtatnemu rataŕſtwu, w kotrymž naturſkeho pſchecźiwnika bolſchewikſkeho knježſtwa widźa, ßu ruſke rataŕſke hoſpodaŕſtwo ſnicźili. Na wßy njedoſinkow a dundakow póßłachu, kotrychž běchu ſe jaſtwow puſchcźili, wudźěłachu ſ nich „komiteje hubjenoſcźe“ a tym knježeŕſtwo na wßach dachu. Mjes tymile ſaſtupjerjemi kommunißma a rataŕſtwom wojowanje wo žiwjenje a ßmjercź naſta. Natarjo pola njewobßywachu, kóžde lěto ßo mjenje napłodźi. We krajinach, hdźež bě lěto wot lěta pſcheſbytk był, po něcźim hłód naſta a ſkóncźnje ßuchota hubjenſtwo docźini. Někkole w žitnizy Europy hłód knježi. Podpjera ſ wukraja móže jenož nakhwilnje pomhacź. Hłód ſ Ruſkeje ßo njeſhubi, doniž ßo bolſchewikſke knježeŕſtwo njepowrócźi.

Španiska.

Wuſpěch Schpaniſkich w Marokku.

Po ſchpaniſkich powjeſcźach je ſchpaniſke wójſko ſběžkaŕſkich Kabylow ſbiło. Sběžkarjo chzedźa pjecźa ßo Schpaniſkim podcźißnycź.

Nawal Kabylow do Algira.

Havaſka telegrafowaŕnja ſ Bu Deniha w Algierſkej powě, ſo je ßo 600 Kabylow 15 kilometrow daloko do Algiera dobyło. Franzowſojo ßu jich pola Richa ſadźerželi a wrócźo ſbili.

Wójna w Małej Aſiſkej.

Cźežke ſchkodowanja grichiſkeho wójſka w Małej Aſiſkej.

Powjeſcź, ſo ßu Grichojo měſto Angoru, ßydło knježeŕſtwa turkowſkich nazionaliſtow, dobyli, je njewěrna była. Grichiſke knježeŕſtwo ßame ßo wuſnawa, ſo grichiſke wójſko tole měſto hiſchcźe njeje wobßadźiło. S Konſtantinopla Havaſka telegrafowaŕnja powě, ſo ßu Grichojo po woßomdnjowonej bitwje na rěży Sakariji něhdźe 7 kilometrow poſtupali. Pſchi tym ßu pjecźa 20 000 muži ſhubili. Powjeſcźe wo wobßadźenju Angory njejßu wěrne. W tu khwilu ßu Grichojo wot měſta hiſchcźe 50—70 kilometrow ſdaleni. Turkojo ſe ſaßakłoſcźu na pſchecźo ſteja, tola njemdroſcź wojowanja popuſchcźa.

Londonſka „Morning Poſt“ ſ Athena powě: General Stratigos ſ grichiſkeho generalneho ſtaba je ſe fronty pſchijěł a je po rosrěcźenju ſ miniſterſkim pſchedßydu jenemu ſaſtupjerjej „Morningpoſty“ rjekł, ſo je ßo wobſamkło, operazije grichiſkeho wójſka ſaſtajicź, ſo mohło ßo wójſko wuwotpocźowacź, a ſo bychu ßo pſchihoty ſa ſaſtaranje wójſka ſkóncźiłe.

S **Konſtantinopla,** 10. novembra: Bitwa k ranju Sakarije je ßo 1. ſeptembra ſkóncźiła. Wot teho cźaßa pſchi froncźe měr knježi. Po měnjenju wukrajnych offizěrow njeje grichiſka offenſiva k ſnicźenju turkowſkeho wójſka dowjedła. Jenicźke dobycźe je wobßadźenje prěnjeje turkowſkeje linije ſ grichiſkim wójſkom. Po turkowſkim měnjenju ma grichiſki generalny ſtab jenož wólbu, pak offenſivu dale wjeſcź pak ßo wrócźo ſcźahnycź.

Je najwjetši čas!

Niz, ſo byſchcźe ßwoje cźežzy ſaßłužene kroſchki někajkemu konzernej woprowali, kiž Wam ſa 8 abo 4 njedźele 100 proz. dividendy lubi, a potom, hdyž ma ſaki a móſcheń połnu, ſa krótki cźaß ſwrěſchcźi. Narěcźeni ßu „lohku ſaßłužbu“ (!) ſ cźežkim pjenjeſom ſapłacźicź dyrbjeli. Nadźijomnje je licźba Sserbow mała, kiž je ßebi w tym pſchekhwatała.

Lěpje je, ſ pjenjeſami duchowne kubła ßebi ſwěſcźicź, kotrež mole a ſerſawz njeſežeru a tež někajki ſpekulanta wurěcźecź njemóže. Sa mało pjenjes — na ſchtwórcź lěta jenož **7,50 hriwnow** — pſchińdźe cźi dobry pſchecźel wſchědnje do domu a pſchinoſchuje a pſchiſporja porjadnje wěſtu dań. Wo nju a kapital ßo ſtrachowacź njetrjebaſch. Mjenujzy dobry cźaßopiß — „Sserbſke Nowiny“ — kiž Twoje najdróžſche kubła, **wěru a narodnoſcź,** njebojaſnje ſchkita a wobeju w Tebi ſkrucźi, je wěſty kapital, kiž ſa Twoje cźaßne a wěcźne ſbožo dźěła. Njeßerbſke nowiny, kiž Twoje kſcheſcźanſtwo a wěru, rěcź a narodnoſcź huſto hanja, njeßłuſcheja do ßerbſkeho domu, kiž ßebi hiſchcźe wótzow waſchnja a pocźinki haji. W nětcźiſchim rosrißowazym cźaßu, hdźež bóle hacź hdy heßło płacźi „Tu pſcheßwědcźeny Sserb, tam wotrodźenz a wotlepjeŕ!“, dyrbi ßo cźłowjek ſa lěpſchi dźěl rosßudźicź, mjenujzy ſa **ßwój narod.** Wón je wohroženy. Wo tym naß naſch jenicźki dźenik wſchědnje roswucźuje. Duž rěka: krucźiſcho hacź hdy prjedy ſa ßwoje narodne ideale ſtacź. To pak rěka dźěłacź a wopory pſchinjeſcź. Ta horſtka narodowzow ßama njemóže dodźěłacź. Wſchitzy dyrbja ßwoje mozy napinacź, ßwój ſbytny cźaß ke kulturnemu poſběhnjenju ßwojeho luda nałožowacź, kiž je jim ródne mjeno dał.

Tu móžeſch mnoho pomhacź. Poßlednje ſchtwórcźlěta ßo bliži a ſ tym cźaß, hdźež ßebi kóždy ßwoje nowiny ſ nowa ſkaſa. Luby cźitarjo, woſtań najprjedy ßam ßwěrny Twojemu ßerbſkemu dźenikej. Ale Tebi je ßwjata winowatoſcź, tež druhich k temu namołwjecź, ſo jón dźerža a cźitaja. Wjetſcha licźba abonnentow (woteběrarjow) je a bóle hodźi ßo dźenik wudoſpołnicź. To němſke nowinaŕſtwo, kotrež Sserbjo ſ drohimi pjenjeſami móznje podpjeraja, derje wě. Wobhladajcźe ßebi ras běh tajkich nowin, kotrež ſcźe mohli wot jich ſpocźatka hacź do nět ſcźěhowacź. Njeje ſ roſcźazej licźbu woteběrarjow tež jich wliw nabywał? Tak dyrbja ßo tež „Sserbſke Nowiny“ rosmnožicź. Pſchikhadźazy ſymſki cźaß je temu najpſchihodniſchi. Ale dźěłacź dyrbi ßo hnydom. W běhu měßaza dyrbi ßo Nowina na póſcźe ſkaſacź, hdyž dyrbi wot 1. oktobra porjadnje do domu khodźicź. Kóždy cźitaŕ dyrbi ßo prózowacź, ſo ſnajmjeńſcha jeneho noweho abonente, pſchiwjedźe. To jemu pſchecźežko njebudźe. Duž dźi k Twojemu ßußodej, wjeßnjanej, pſchecźelej a namołwej jeho, ſo by ßebi „Sserbſke Nowiny“ ſkaſał. Njech njeje Cźi tuta malicźka próza woſtudła. Budź ßobutwarz Sserbowſtwa ſ tym, ſo cźitaŕſtwo Nowiny ßobu roſmnožiſch. W ſymje ſměje tež kóždy wjazy khwile cźitacź. Nowina je a budźe kóždemu najlěpſchi ſabawjeŕ. Byrnjež wſchěm wſcho njepſchinjeßło — to žana nowina na ßwěcźe cźinicź njemóže, dha tola kóždemu něſchto da. Poſtarajmy ßo, ſo ßo abonentna licźba Nowiny k 1. oktobrej podwoji. Potom budźe jej móžno, po wobßahu wjazy podawacź. Podpjerajmy ju tež ſ dopißami a nawěſchtkami. Poßlednje ßu rjap kóždeje nowiny. Duž cźiń kóždy po ßwojich mozach. Narod Waß woła k dźěłu. Njeſapowjedźcźe ßo jemu!

Ze Serbow.

W **Budyſchinje,** 12. ſeptembra 1921.

— **Temperatura** w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej dróſy, njedźelu 24 ſtopnjow cźopłoty po Celſiju, w nozy k póndźelu 17 ſtopnjow. Barometer njedźelu wjecźor 741 a póndźelu rano 737 pokaſowaſche. Wuhlady na wjedro: Mało rjane, na deſchcź pokhilene.

— **W měſchcźanſkim dźiwadle** ßo dźenßa póndźelu ſ nowa nawucźena a ſ nowa wobßadźena Strindbergowa cźinohra „Nan“ pſchedwjedźe. Wutoru ßo paradiſiſka operetta „Rjana Helena“ woſpjetuje. Ssrjedu ßo „Khěžora Khorle krjud“ hraje.

— S wokhěže ßudniſtwa je ßo 10. ſeptembra dopołdnja jěſdne koło ſnamki Schladitz, 1200 hriwnow hódne kradło. Wono je cźorne wobarbjene a ma ſchěrej gumijowej wobrucźi. Na promenadowym pucźu k dalokej běleŕni je 10. ſeptembra popołdnju jedyn jěchaŕ jeneho wojnarja powalił. Jěchaŕ je pſchecźiwo ſakaſni tam jěchał, jeho kóń je ßo cźaha nabojał, ßo ſpłóſchił a pſchi tym wojnarja powalił. Tutón je ßebi

Kapliř ze Sulewic.

7.] (Pokračowanje.

III.

Posołnik khěžorskeho zastupnika we Waršawje wotjěcha z Wina nazajtra, hdyž hišće dźeń switaše. Zróstny jězdnik z połnymaj płucomaj wodychny, hdyž běše dobru milu dale města. Též konik sebi wjesele zarjehota, hrabny z prědnymaj nohomaj do mjehkeje zemje, wjerchny dwaj króć z hłowu, zo hriwy jězdnikej do wobliča šlipnychu, zašwikny z wopušu a potom so zdaše, zo so zemje ani njedotyka, tak so do skoka da bjeze wšeho pohonjenja. Jězdnik na nim trochu do prědka khileny z wótrym wóčkom wšudźom slědźi, hač njeje nihdźe žaneho złeho čłowjeka. Druhdy za tesakom sahuje, hdys a hdys z ruku zajědźe do sedła po pistoliju — potom zaso konika z waha majka, łoskota z lohka, zo njeby popušćił we skoku.

Wokoło Wina bě tehdom wosebje žiwjenje posołnikow wobhrožene za kóždym brjohom, za kóždym štomom. Italscy a též druzy wotpósłancy powjesće kurěrow (spěšnych posołnikow), njech su kajkežkuli, z dobrym złotom płaćachu. A Damijan Šumlanski njeseše powjesće, kotrež budźeše cuzy regent též z titlom wysokeho zemjana a što wě z čim hišće mytował.

Wótrorozomny Polak spózna, kak též samo dworjenjo kóžde jeho postupjenje sćěhowachu. Nic jeno jedyn z hładkich słužobnikow chcyše so z nim do rěčow dać, pak tu započa, pak tu ze zawjednym słowom na njeho zarěča. Druhi zaso jemu hižom třeći króć dawaše postrow, so prašeše za hońtwami, hač je wěrno, zo je pola nich w Pólskej wjelkow kaž we Winje myši, zo sebi pječa do městow wěrja srjedź běłeho dnja — zo tam pječa su liški běłe kaž sněh, druhdy též módre . . Ale knjez Damijan lutowaše z kóždym słowom; wón wotmołwi kóždy raz jeno na prašenje, a potom so kóždy króć wot prašaceho wotwobroći, wosebje hdyž so prašeše, kajke su we Pólskej časy, hač je tam mokro abo sucho, kajka je tam zyma a kajka nazyma. Též to derje zwobkedźbowa, kak so dwě tři hłowy k sebi kłonjachu a kak za nim tukajo hladachu.

A to bě derje, zo bě wobhladniwy kaž worjoł, hdyž z njedohladneje wysokosće kedźbuje na tych, kiž sćěhuja za jeho młodymi, kotrež na skalnym wuběhu sebi bjez starosće hraja. Lědma bě docpił do keŕčiny, kotraž na wokolnych zwiskach rosćeše, tu konik nahle zaporsny a powsny hłowu hišće niže k zemi. Kurěr so wobhladny a hižom dźeržeše z prawicu ćežku jěchaŕsku pistoliju. Ale nětkole jěchaŕ a kóń so nimo woka jeno mikaštej, njemóžno skoro bě, rozeznać, što je što. Swěrne skoćo čuješe napadnikow, kiž so w keŕkach khowachu. Ale též hdy budźiše kóń měł sokolace křidła, njebě złóstnikam wućeknył.

Něhdźe štwóré hodźiny hłubšo w keŕkach zawrjesnychu nahle wutřěle. Dwě kuli zahwizdaštej jězdnikej wokoło wušow a třeća so zwjeze koujej po dołhich hriwach . Wutřěliło bě so na něhdźe dwě sće stopow z daloka. A prjedy hač bě wothłos dozwučał z dołhim wrjeskom, skočichu kurěrjej třo mužscy do puća — a štwórty so zahanješe jemu runje z hlebiju do wutrobna.

„Njekhmani złóstnicy!“ knjez Šumlanski zawoła, a pistolija na wobkrućenje tutych słowow kruće zarěča. A potom so zabłyskny křiwy tesak z worcela jónu na liwicu a jónu na prawicu, runje kaž hdyž so přez čornu mróčel zabłysknje. Kónik zatřase so z nahłym rjehotanjom a z někotrymi skokami bě wón napadnikam hač na dotřělenje wućeknył. Tola nětko móžeše jeno kołsajo běžeć. Derje bě swojemu knjezej posłužił, kotryž mječ do nóžnow zastorči a z druhej ruku konika majkaše, zo by jemu swój dźak wopokazał.

Dwaj napadnikaj běštaj dokładnje ranjenaj a woznamjenaj. Jedyn so něhdźe w husćinje zhubi, so by sebi na ranu hóřke łopjena połožił a tak běžacu krej stajił. Hakle hdyž so wječor směrkaše, wróćichu so do Wina, hdźež jich najimaŕ spěšnje dosć wučakać njemóžeše. Do města dojědźeštaj jeno dwaj; třeći dyrbješe něhdźe přez nóc wostać, zhubił bě přewjele krewje. Cuzy wotposłanc wšak dyrbješe napadnikam, kotrychž bě sebi najał, z ryzym złotom za to płaćić, zo bychu mjelčeli kaž ryba; zo dźě změje za nich bjez teho bórzy zaso nowe dźěło.

(Pokračowanje.)

woblicžo a ruzy wobodrěł. — Dla měrkaženja su dyrželi někotre wosoby w nocy k njedželi a w nocy póndželi napišacž, warnowacž a s dźěła wobskoržicž.
— W nocy k 9. septembrej su w jenym susodnym městnje schtyri jěsdne kola kradli. Wone běchu hrodźe 3000 hriwnow hódne.

— Warnowanje psched wikowarjemi s holzami. S Draždžan so pische: Wospjet je so w nowinach na to pokasowało, so su zusy mužojo młode holzy namołwjeli, s automobilom abo s dróžku sobu jěcž a tak su je wotwjedli. Draždžanski polizajski presidij na strach pokasuje, kotryž holzam hrozy, hdyž s tajkimi zusymi ludžimi sobu jědu.

— Twarska dźěławosć w Němskej pschiběra. We auguscže je so 3000 nowotwarow a pschetwarow wuwjedło. W juniju bě jich 2000 w zyłej Němskej.

S **Trjebjesa.** Schtwórtk je so jenemu tudomnemu kratarjej na wurjadne wasch̄nje koło kradło. Wón bě jo w jenym Khocžebuskim hoscženzu nuts stajił. Jedyn muž tam pschińdže a prajesche, so je wěsty S. s Rosgosneje smylnje s jeho kołom wotjěł a duž chze s tuteho kołom hnydom sa nim jěcž, so by kole sašo saměnił. Paduch je dyrbjał wobstejnoscže nadrobnje snacž, so je tak wustupowacž mohł. Najlěpje je, nutsstajene koła tež hišcže samknycž.

S **Kamjenza.** Sady Kellingez fórbarka je so tu někdže 25 lětny człowjek czahej pschejěcž dał. Jeho koło w bliskoscži ležesche. Cžěło su do cžěłownje wotwjesli. — W Hirchez wobkhodže su nutslamarjo schtyri koła pokradli. S wobstejnoscžow pošudžuja, so so tu wo zwólbu jedna, kotraž po planje jěsdne koła kradnje. — W jenej schamottowej fabrizy je tu w hospodarskim twarjenju woheń nastał. Wohnjowa wobora woheń bórsy poddusy.

S **Wojerez.** W Hórskej statnej holi, na prawizu pucža wot Zidžineho do Sabroda, su w posłednim cžasu we wulkim wobšahu sa wuhlom wjercželi. Kaž je słyschecž, je wuspěch tak pschihódny, so chzedža hižo pschichodne lěto sapocžecž brunizowanju twaricž. — W jamje „Erika" wot wutory wschitzy dźěłacžerjo straikuja. Woni žadaja powyschenje mzdy wo 60 % pschisłuschnosćz pak chze towařstwo jenož powyschenje wo 40 %.

S **Wojerez.** Pschi kładženju milinowoda wot Lutow do Dubrawy je so srjedu popołdnju pola Zidžineho hižo tsecže njesboże stało. Dźěłacžer Opitz s Wojerez na 25 metrow wysokim sczežoru dźěłasche, nadobo konje powjas saczežechu. S tym Opitz dele padže a sebi ruku tak wukuli, so kóscž psches mjašo won czesche. Snjesbożeneho hnydom do Wojerowskeje wokrješneje khorownje dowjeschu. — Kradnjenje kołow tu žaneho kónza nima. Wutoru wjecžor je so tu psched domom klampnařskeho mischtra Vogta nimale nowe žonjaze jěsdne koło kradło. Jena žona se wšom w klamach kupowasche. a mějesche koło wonka stejo, durje bě woczinjene wostajiła, so by mohła na njo kedžbowacž. Bórsy na to zusy muž do klamow pschińdže, so by tež kupował. Nadobo na mysl pschińdže, swoju žonu nuts sawołacž, kotraž pjecža wonka stejesche. Pschi wotendženju durje saczini. Prjedy hacž so w klamach nutska-domašachu, bě jebak s kołom wotjěł a njepschińdže wjazy.

S **Lubnjowa.** Młody, 16 lětny człowjek dom wot domu khodžo wołnu pschedawasche a pschi tej skladnosćzi wobydlerjej Brssemannej s listowje 360 hriwnow kradny. Padušchstwo bórsy pytnychu a paducha sajachu.

S **Pizna.** Tudomnu schkleńzowu toczeřnju a schpihelowu fabriku, w kotrejž so hižo dlěschi cžas wjazy njedźěłasche, staj bratraj Zeuschneraj w Mikorasu kupiłoj. Firma je dźěł dźěłatnje sem pschepołožiła a tu 1. oktobra s 50 dźěłacžerjemi sapocžnje. Wona kofry a kožane twory dźěła.

Přiłopk.

* **Hriwna, dollar a cžěskosłowakska króna.** Do wójny płacžesche dollar 4,20 hriwny. 1. měrza 1920 płacžesche dollar 60,93 hriwny. 31. augusta płacžesche dollar 86 hriwnow. 10. septembra płacžesche dollar 100,51½ hriwny. Cžěskosłowakska króna so wschědnje sběha. 9. septembra płacžesche 100 krónow hišcže 117,85 hriwny a 10. septembra hižo 122,35 hriwny.

* **Max Klante je czeknył.** S Barlina pišaja, so je so mějeczel sportskeho konzerna Max Klante se swojej swójbu a wěscže tež s pjenjesami s automobilom s procha měł. Tsi dny dołho so hižo njeje pokasał. Dokelž ma tak hižo tsi dny pschedskoka, kriminalnej polizijí cžeško, jeho namaka. Wocžakuje so, so sa nim jimanski wukas wuposcželu. Dale drje tež jeho knihi a pjenjesy, je-li hišcže žane namakaja, sebjeru.

* **Dźěrži jako nadróžni rubježnizy.** Młodu stenotypistku w Barlinje cžrjóda hólzow nadpadže. Jedyn hólz jej na khribjet skocži, rubichu jej rucžnu toschku a tež klobuk. Jako ludžo na pomoz pschińdžechu, hólzy czeknychu. Jenož hłowneho winika, 11 lětneho hólza, popadnychu.

* **Sle schěhwki.** W Röklingshausenje pola Wanne hórnik Linnemann swoju žonu sadaji a potom so sam cžeško srani. Hórnik Karba, kotryž bě s Linnemannowej žonu lubkowanje měł, so na to do hłowy tšěli. Wobeju cžěško sranjeneju do khorownje dowjesechu.

* **Swěrschczenje konzernow.** W Draždžanach staj „Kapitalverwertungsgesellschaft" a „Union-Sportbank" swěrschczałoj. Do prěnscheho je so někdže 50 milijonow nutsplacžiło. Srjedu dyrbjesche so wjele milijonow wuplacžicž, tola pokladniza bě prósdna. Saložerjo towařstwow su czekli. Woni su sebi drje saki natykali a ludžo, kotsiž su jim swoje pjenjesy dowěrili, móža něsko sa nimi hladacž.

* **Žałostna smjercž.** W Mceranje je 15 lětny schewski wuczobnik Hajnik žałostnu smjercž poczeřpił. Se swěžu wobkhadžejo bě so jemu w lěhařni drasta sapaliła. Hólz so tak cžěško wopali, so po wulkich bołosczach wumrje.

* **Wobschudžerjo.** W Unkersdorfje ke kublerjej Lüfertej wobschudžerjo pschińdžechu a so jako komišarojo finanzneho hamta a sastojnizy statneho rěcžniſtwa wudawachu a prajachu, so maja porucžnoscž, ja flotom a slěborom pytacž. Sebrachu 200 hriwnow slěbornych pjenjes a w njewobkedžbowanym wokomiki 45 000 hriwnow papjerjanych pjenjes sobu hicž kajachu. Wšcho slědženje polizije sa pschekleřanymi rubježnikami je hacž dotal podarmo wostało.

* **Ssmjertnje snjesbožiło.** W Penigu je jenu 66 lětnu žonu jedyn automobil powalił. Pschi padnjenju je sebi nop pukłnyła a na to wumrjela.

* **Potunschowanje w Thüringskej.** Zito, kotrež so swobodnje pschedawa, w Thüringskej syłnje spaduje. Pscheńza je s 250 na 200 a rožka s 190 na 164 spadła a hdyž budže so wjazy młócžicž, drje płacžisny hišcže dale spaduja. Tež běrnowe płacžisny spaduja. We Thüringskej płacža 55—60 a w Schlesyskej 35—40 hriwnow zentnař. W druhich prowinzach je podobnje.

* **Spodžiwne sadžerženje dweju matkow.** Pola jeneho pczołarja so pczoły rojachu. Pczołař sa matku pytasche a namaka dwě. Dokelž mějesche runje wopyt, chzychu swojim hoscžom pschedwjescž, kak dwě matzy se sobu wojujetaj. Wón jej do schkleńzy tykny, pschi tym tež jena truta do schkleńzy sobu nuts pschińdže. Wocžakujo wschitzy stejachu a hladachu, schto so něšto stanje. Ale hlaj, wěz hinak pschińdže hacž bě sebi to pczołarjowa mudroscž dźecž dała. Wobej matzy so na trutu (mužsku pczołu) walischtej a jena matka so jej do wutrobnja sakusny a ju se swojim žahadłom sakała. Mjes sobu sebi matzy niczo njeczinjeschtaj. Jedyn žortniwy hóscž prajesche: „Haj pschińdžcže jenož žonam, hdyž so na te spuschczecže, dha sće so srěali."

** **Skotczwilowanje w Schpaniskej.** Zyle wosebite wasch̄nje hontwjerjenja je w někotrych stronach Schpaniskeje. Tam njełoja s wudu jenož ryby, ale tež kastojczki. Tuto „wudženje" czini tamnischim njeczłowskim hontwjerjam wulke wjeselo. Wono so na to wasch̄nje wuwjedže, so mužojo a hólzy na wysoke tšěchi saleśu, wuhotowani s wudami a tam na swoju „dźiwinu" kakaju. Na dołhej schnórje wudy maja mału hoczku pschicžinjenu, na kotruž je wulka mucha saschtapjena. Pschilecžiʒ-li něšto kastojza a schlapnje muchu, je s dobom popadnjena, dokelž je so jej mała hoczka w hubje sahoknyła. Po sbožownym popadže něšto kastojczku na žane wasch̄nje hnydom njemorja. Dadža ptaczkej k swojemu wjeselu na schnórje wišajo wokoło lětacž. Hakle hdyž su so na smjertnej styśknoscži kastojzy nahladali, swojim woporam hoczku se huby wuczahnu a je puschcža. Tutemu „wjeselu" tam stari a młodźi se sahorjenoscžu holduja.

Swjatok so zwoni.

Wschitzy skorža, so dyrbjało hinak na swěcže bycž, hacž něktole je, lěpje dyrbjało bycž. Duž polěpschujmy so tola wschitzy hromadže a sapocžń s tym kóždy jenotliwy sam na sebi. A hnydom budže so wschěm lěpje.

Wicžne płaczisny w Budyschinje

wot 10. požnjeńza 1921.

Pschedmjet.		Zně 1920 najnižscha płacžisna. hr.	pj.	Zně 1921 najwysch. płacžisna hr.	pj.
Pscheńza, na wotedacže	50 kilo	—	—	115	—
„ swonka wotedacža	50 „	200	—	210	—
Rožka, na wotedacže	50 „	—	—	105	—
„ swonka wotedacža	50 „	160	—	165	—
Jecžmjeń, na wotedacže	50 „	—	—	100	—
„ sw. woted.	50 „	220	—	230	—
Wows, na wotedacže	50 „	—	—	90	—
„ swonka wotedacža	50 „	160	—	170	—
Raps	50 „	270	—	290	—
Běrny, nowe	50 „	45	—	50	—
„ stare	50 „	—	—	—	—
Ssyno njewjasane	50 „	75	—	90	—
„	50 „	—	—	—	—
Ssłoma, s masch. młócž. prasš.	50 „	20	—	22	—
„ s zypami młocžena	50 „	30	—	40	—
Butra, burska a s mlokarnjow	½ „	—	—	—	—
„ s Pruskeje dołožowana	½ „	—	—	—	—
Jeja, cžeřstwe	1 scht.	—	—	—	—
Pscheńczna muka, pschemlěta po sakońskim pschedpismje:					
we swobodnym wikowanju	50 kilo	—	—	340	—
na snamki	50 „	—	—	200	27
Ržana muka, pschemlěta po sakońskim pschedpismje:					
we swobodnym wikowanju	50 „	—	—	250	—
na snamki	50 „	—	—	182	72
Pscheńczne wotruby, hrube, najwysch sakonsk płacžisna sa wutworjerja	50 „	115	—	120	—
Ržane wotruby, najwysch. sakonska płacžisna sa wutworjerja	50 „	115	—	120	—
Ržane gris	50 „	—	—	—	—
Prosata, 530 schtuk	1 scht.	110	—	260	—

(Sa wubrane twory wysche płacžisny.

Wicžna płacžisna sa tukrajne pscheńczne a ržane wotruby w dźělbach **wysche** 20 ztr. — hr. — pj.

Wicžna płacžisna sa tukrajne pscheńczne a ržane wotruby w dźělbach **niže** 20 ztr. — hr. — pj.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina

Kartoffelmehl. Die Abgabe des bei den Verkaufsstellen zum Bezuge angemeldeten **1 Pfund Kartoffelmehles** zum Preise von **4,50 Mk.** erfolgt vom **13. bis 19. September 1921** auf Abschnitt **20** der Lebensmittelkarte für Nichtselbstversorger.

Bautzen, 10. September 1921.

Kommunalverband Bautzen-Land.

Hamtske wozjewjenja z Lubija

Erbssuppe.

Der Kommunalverband beabsichtigt nochmals an die mit Minderbemitteltenkarten versehenen Personen und an die Erwerbslosen Erbssuppe in einer Menge von 1—2 Kilo auf den Kopf zu verteilen. Die Suppen werden unentgeltlich abgegeben und nur für Verpackungs- und Versendungsspesen ein Betrag von 10 Pfg. für das Pfund berechnet. Hierzu können die Gemeinden noch die Kleinhandelsunkosten hinzuschlagen.

Anmeldungen zum Bezuge der Suppen sind umgehend und spätestens bis 17. dieses Monats bei der Gemeindebehörde anzubringen. Die Gemeinden haben die eingehenden Meldungen zu prüfen, zusammenzustellen und das Ergebnis bis 20. ds. Mts. bei der Amtshauptmannschaft anzuzeigen. Spätere Meldungen bleiben unberücksichtigt.

Löbau, den 9. September 1921.

Amtshauptmannschaft f. d. K.-B.

Bekanntmachung,
betreffend die unmittelbare Ablieferung beim Steuerabzug.

Die Arbeitgeber (einschließlich der Reichs-, Staats- und Gemeindebehörden), denen gestattet ist, statt der Verwendung von Steuermarken die einbehaltenen Lohn-(Gehalts-)Abzüge **bar oder durch Ueberweisung** bei der **zuständigen** Hebestelle (Gemeindebehörde oder Finanzkasse) unmittelbar einzuzahlen, werden darauf aufmerksam gemacht, daß die bei den einzelnen Lohn-(Gehalts-)zahlungen einbehaltenen Beträge **in kürzester Frist, spätestens aber bis zum 10. des auf die Lohn(Gehalts-)zahlung folgenden Monats** — wenn vierteljährliche Abführung genehmigt ist, **bis zum 10. des** auf das **Vierteljahr folgenden Monats — bei der zuständigen Kasse** einzuzahlen sind.

Nach § 104 der Reichsabgabenordnung sind Zahlungen, die **nicht rechtzeitig** eingehen, **vom Tage der Fälligkeit ab mit 5 v. H. zu verzinsen.**

Löbau, am 9. September 1921.

Das Finanzamt.

Hauptec rejwanski wustaw

Přizjewjenja knježnow, kotrež chcedźa so při **rejwanskim kurzusu ratařskeje wučerńje** wobdźělić, přijimam

sobotu, 17. septembra wot **9—3** hodźin **w třělniku**

Mandźelska majora z Nattermoeller-Haupt

rejwanska wučerka za ratařsku wučerńju

Ssymjeńtnu rožku
Petkuśku originalnu a 1. wotkźywk,
ßymjeńtnu pscheńzu
Leutwitzer Dickkopf, original a 1. wotkźywk, wjcho w plombowanych měchach, poruča a prošu wo hnydomne kłasanki

Hans Valtin w Halschtrowje.

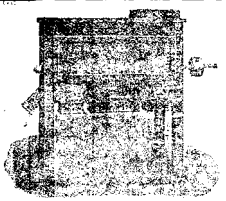

Seschkodźicze zębi ßami

ujeźdźacze-li hnydom moje najnowsche rospišty wożłowych a ßałwarjomnych **hudźłotnych młóćazych maschinow, złomowych prażow** a t. d. Naśche „Nemajch“ maschiny ßu jako najlěpsche pschipóśnate. Najpyschihódnische płaćźiny! Najpschihódnische wuměnjenja!

Ńjeßwaczidlska maschinowa fabrika
tow. ſ wobm. ruk. **w Ńjeßwaczidle** w Sakśkej.

Fotografija
Richard Huth
měsćeźel Arno Lehnert
w Budyschinje na ßerbśkej haßy 15

Fotografowanje w kóždym dnjowym cząsu.

Pschindu też na wsy. Najwoßobnische śtukowanje wobraza.

Kóždu njedźelu wot 1/2 11—3 hodźin wotewrjene.

Budyschske měschcź. dźiwadło
Pónđźelu 12. sept. 1/2 8 hodź. (serija C)
„Nan“
Cźinohra wot Strindberga
Wutoru, 13. sept. 1/2 8 hodź. (serija A)
Njana Helena
Oper na wot J. Offenbacha
Sońdźu 14 sept. 1/2 8 hodź. (serija B)
Khěźora Knorle krjud
L gendowa hra wot G. Hauptmanna.

Truskalzowe ßadźenki

najlěpscha druźina. ſ bobrymi korjenemi, 100 schtuk 15 hr.

Wěnzy, twerźele a druhe wicza

Pschichodny měsaz najlěpschi :::: cząß schtomiki ßadźecź ::::

schtomiki a róże wschěch druźin

Kofliź ßahrodnistwo w Kulowje

Běrnyrnjaki
běrnymnjaki
běrnywuběraki
rěpußnaki
kałkrnjaki

Podworwaze pluhi
ßnjaze maschiny
hnojidłorosmjetaki
domj. pjezn a mjaßo-kurjetńje,
wowßmjercźaki atd.

Sklad ratařiskich maschinow a gratu.
!! Kupowańischcźo ßa kóždeho ratarja !!
Telefon 68.

Jenož dobre ruczne dźěło
ßo podawa **w schewzowni na hornej. haßy 16**
měsćeźel **H. Prauße.**
Ghotowjenje po měrze a wuporjedźenje.

Max Oppermann & Co.

G. m. b. H.
Dresden-A. 1, Fernspr. 14831

Inženěrska pisarńja **za elektrisku mocowu a swěćowu připravu w kóždym wobsahu**

wotewri **18. 7.** nowu

podłansku pisarńju w Rakecach

pod wjednistwom **K. Jäpela.**

Nowe dóschłe:

Sserbske banty, cźorne, wołßebje schěro'e, najcźeßcha ßa hjes apiteru, najrjeńsche schtoż je, schěr 1.60 metra jenož **44.—** hr.
1.40 „ „ 40.— „

Moiree-banty, nacźerwjene, běłe, naßelene, najnowsche bordy najlěpscheje hódnośće, najrjeńische mustry a naj mjetichi mubjerk.

Foulard-satin, cźeßka twora, naćrana najmjeńschi kaschmir w turkowßkich mustrach.

Museliny najnowschich, najspodobańschich turkowßkich mustrow.

Kołchlaze barchenty, veloury, jakowe barchenty, schórzuchowe kłoniny atd.

po snotnych tunich starych płaćźinach.

Najwjetschi wołzebity dom ßa Sserbow.

Welsec kupny dom w Kulowje

Telefon cźiśło 12. Sakóżene 1868.

Smějecźe-li kwatz?

Abo pschejerźe-li pschi jenej druhej śtłodnośći ßo fotografowacź?

Dha proschu, skasajcźe mje, dokelž też rady na wsy pschińdu!

Mam ßwój wobłhod hižo 22 łět a moje dźěła ku ßo na wjele wustajenßach mjes druhim ſe śtotnymi medaillami wuśnamjenite. Mocźe tehodła rukowanje, ßo ßo Wam wułtośnje aderje wołłużi.

Robert Kubitz
w Budyschinje
pschi półcźe.

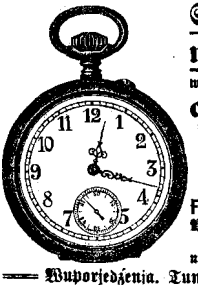

Stajnje tu najlěpsche!

w mazazych a ßonjazych
cząßnikach
kaž też ßeńćńskich a we budźakach
w bohatym wubjerku,
jenož dobre wudźěłki
nemokacźe ßola

F. Marschner nasl.
M. Gwald, cząßnikarja
w Budyschinje
na bohatej haßy cź. 9.

Wuporjedźenja. Tunje płaćźiny.

Konje k rězu

po najwyschschich płaćźinach w kóždym cząßu kupuje

Kurt Kaiser

pschi mjaßowych jěbłach a na Humboldtśkej dróhy 782 b
Telefon 403.

Płaćźu ßa bobru tworu hacź 350 hr. ßa zentnar źiweje wahi.

Hans Valtin
w Halśtrowje
poruća tak dołho hać skład dosaha, po starych nizkich płaćźinach

kainit 14%
kalijowu sol 32×42%
chlorkali 52%
Domašowu muku, znamku hwězda 17%
Domašowu muku, Rhenania B. 12,6%
kalkowy dusyk 19%
amonlak. superfosfat 5×10%
kosćowu muku, palenu 1×80%
šwablokisały amonlak 21%

Drainažowe roły

kruwjaze, konjaze, ßwinjaze

forta

žłoby, ßamonapoje,

platy

ßa kuchinju, wołhežu, kupańnju, hródźe atd. podawa najtuńscho.

G. Rost
fabrika zementow, tworow
na Wjelecźańskej dróhy cź. 14
Telefon 80.

Cźitu, porjadnu ßłužobnu holtu
ße wßow k 15. septembrej
pońa
Karl Schneider w Hujnj.

Pschi korowźiwych hacźnjch a njepomocnośćach wobbeła trně, ßnjamanja, błidnośći atd. trjebajcźe

Japan-krjepki wozebje Ryline

(Des. Einnam. Całuogłj) Alk. Molis. Cest. Ostrź.

Psches 16 łět dołho hižo ße njeliźi mne žony mužowaja. Połoßćhene wułpěćhne śtukowanje ſ wjeśćicha ſ dwójnej błeśćha, wołßebje ßylne ſ japanßim cząßom a połorom a łupańkim połvrom.

Dostacź w **ßanitetnych domje Frauenheil** w Budyschinje na ßerb. hrjebjach 2. Fabrika a rozeßkanje we Dźadźawach-N.

Hans Valtin
w Halschtrowje
poruća najtuńscho:

mańß, žyty a schrótowu rzane wotruby
lanu muczku
kokoßowu muczku
pełuschtowy schrót
bunowy schrót
běrnjazu truźkowu muku
rybowu muku
śłótnu žel
ßoßforkłiźaty pizow. kalk

Najlěpsche jadrokożane **cźěrjeńske rjemjenje**
Ia jaßnožołty **maschinowy wołij a tuk,** najlěpsche **wołßowe a kożowe tuki**
poruća po najtuńschich dnjowych płaćźinach

Otto Büttner
měsćeźel: **S. Laskowski**
koża a techniße gumijowe twory
w Budyschinje, na błownym torhoschcźu 9.

Syno a słomu

wschěch druźin, kóždu dźěłbu kupuje běžnje

August Hepper
w Budyschinje. **Telefon 1258.**

Lětnik 80 | Budyšin, wutora 13. septembra 1921. | Čislo 212

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórć-Mtnje: Wudawk A we wudawarni 8 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pf. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wu dawarni 7 hr 50 pf., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jednotliwe čislo płaći 20 pf.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa z čiśći Smolerjec knihićišćerja, zap. društwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čislo 4. Za nawěśći, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjezkow. Wobźěźnje so stajace nawěśći a tabele so wyše wobličeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Wutoru, 12. późnjeńca.
Marje, mjena.

† 1884 w Sabinje w Texasu serbski farař Jan Kilian, załožeř serbskeje wosady Serbina a pěsnjeř, přełožeř symbolskich knihow, hluboko nabožny duch.

1871 swjeći towarśtwo Serbowka na Hórnikowym wobydleńu swój 25 lětny jubilej.

† 1894 dr. phil. Khorly Kalich jako superintendenta w Ošacu, 5. předsyda Maćicy Serbskeje.

Njehjesa wisaju połne mróčelow,
Wyše kraja serbskeho,
Wětry so zběhaju rěznje z pusćinow,
Rjane časy minu so.
Serbjo, zakhowajće swěru,
Swojich wótcow rěč a wěru.
Jan Kilian 1846.

Štóž z Bohom počina, tež z Bohom dokonja. P.

Towarśtwowski powěstnik.

Serb. tow. „Zerja“ w Hrodźišću změje přichodnu njedźelu 18. t. m. popołdnju w 3 hodź. w Jurakec hośćenu zhromadźiznu. Wšelake ważne wěcy maja so wuradźować. Knjez farař Dobrucky je přednošk přećelnje přilubił. Wo bohaty wopyt so prosy.

„Narodne wohroženje Hornjo-Schlezyskeje.“

III.

Polakam wěmuje tamny spišowacjel najwjetšeho dźěl swojeje broschurki, dokelž žu sa Němzowstwo najstraschnišchi. Do wójny dźěn ho tam wobschěrnje germanisowasche, na čsož žmy pschiležnje w druhich nastawkach pokasali. Něko, hdyž tam sa kóždym „wohroženym Němzom“ polizaj njesteji, mója ho Polazy lěpje duchownje se swojimi prjedawschimi krjudowarjemi měricź, njetrjebaja ho bojecź, so jim f teho hospodarśtwje schłody nastanje abo se statnymi sakonjemi do konflikta pschindu. W krutym dźěle k dźerźenju swojeje narodnosćje widźachu němszy knjezeřo hnydom pansłavism a cźujachu trajnu pscheradu.

W dalschim chcemy jenož najwažnišche wězki se snateje knižki wujimacź.

„W Schlesyjskej bydlazy Polazy žu f małeho dźěla „Wyšozy Polazy“ (Hochpolen), f wjetscheho hornjoschlesyjszy, tak njenowani „Wodźani Polazy“ (Wasserpolen). Woni wuznawaju ho ke katholsćej zyrkwi. Sśiłowjanśke elementy bydla tam f wjetscha na wsach, germanszy w městach. Hakle w połsledních lětach ho polśka intelligenza tam rośschěrja. Duž njemóže wo „njesaprěźnym“ śłowjanśkim wobsedźenstwje po Wilsonowych postajenjach samosarjadnitśwa žana rěcź bycź. Ličźi ho tam 1,2 hacź 1,5 milijona Polakow.

Prěnje pospytły polśkeho hibanja w Hornjej Schlesyjskej stachu ho psched wjazy hacź 30 lětami, pohonjene wot Pośnanja a Krakowa. 1888 pschićźahny Bronišław Korafzewsky, kiž „Głoźludo Gornośląskiego“ w narodo-polśkim duchu wudawasche. W žamym cźasu pschewsa Napierałski redakźiju prjedy Němzam pschikhileneho „Katolika“. Dr. Józef Rostek załoži 1889 w Racźiborju „Nowiny Racźiborśkie“, kotrejež redakźiju „Wulkopolak“ Makowsky pschewsa.

Wulkopólśke hibanje pschiidźe drje psches sastup Korfantego 1902 do hornjoschlesyjskeho nowinarśtwa do druhich kolijow. Wón pschewsa redakźiju „Kurjera Szląskiego“ w Katowizach a pschimasche Němzowstwo krucźe. Swój zyły wliw wuźi k załoženju nowych cźasopisjow. 1903 dobu wón tamny wólbny wotrjeź a 1908 wustupi je zentrumśkeje strony a wsa něschto duchownych ćobu. W žamym cźasu załoži ho polśka narodna strona w prusśkim a němśkim žejmje. Korafzewski pscheźydli ho do Opola a wudawasche tam „Gazetu Opolśką“. W dalschich lětach załoži ho wulka licźba narodnych towarśtwow, wožebje žołnierśkich a spěwarśkich. Sśamo swjatśi polśkich starschich ho wutworichu. Najmóžnišche hibanje psches sjednoćenje polśkich dźěłacźeri dźěśche.

Wudobycźe Rusko-Polśkeje psches žrjedźne móznarśtwa w lěcźe 1915 pohonjowasche wulkopólśke hibanje f nowa. Wšěć mozy, kotrež mějachu wotpohlad, polśki stat wutworićź, setkawachu ho w Krakowje (w Galizśkej), f dźěla też we Winje.

Wuwołanje polśkeho kralestwa 5. novembra 1916 psches žrjedźne móznarśtwa njespokoji žanu stronu. Hižo po někotrych tydźenjach ho twipokasa, so Polśka swoju politiku wjedźe a pytasche srosumjenje f Ruśkej, so by němśki cźiśćeć wottschapła. Wosjewjenja generala Pilsudśkeho pschinjesechu dopokasy. Němśka swonkowna politika njedźiwasche na tute jewjenja, kotrež žamo hacź do Wrótśławja doźahachu.

Wschopólśke kruhi we Warschawje a Krakowje dźerźachu hižo žrjedź wójny wuśke swjatśi f Parisom, f dźěla psches amerikanśkich Polakow. Tak ho wutjažni, so wschopólśke strony w Pośnanju a w Schlesyjskej běchu wo němśkim politiśkim a wojeńśkim połoženju w lětach 1916, 1917, a 1918 lěpje wobhonjene, hacź němśki lud. Hdyž w lěcźe 1918 němśka offensiva w Franzowśkej ho sastaji, wožiwi wschopólśke hibanje w Hornjej Schlesyjskej f nowa. Najprjódy ho jeho swjst f podeńdźenjemi pschi froncźe njespośna. To ho hakle podśćiśćo sta. Sśrjedź septembra 1918 namołwjeśche sastupowazy generalkomando we Wrótśławju f woborje pscheczźiwo wschopólśkemu doprědkarśtwu a pytasche tehodla swjatśi f dźěłarśkimi swjatśami a zyrkwinśkimi kruhami. Tola tuto dźěło njemóžeśche ho dočźinicź, dokelž mjes tym revolucija wudyri a tak mějachu wujśćoćje nadośćź dźěła.

W dezembru 1918 wudyri w Pośnanju wschopólśki śćěźk, kotryž ho też na Schlesyjsku wupśćestrě a jeno f wulkej nuśu ho podźiźy. So by ho f pomozu katneje mozy wschopólśki wliw w Schlesyjskej samjesowal, wotmě ho 30. dezembra 1918 w radnej śćěźi we Wrótśławju pożeźdźenje, na kotrymž ho wsće kruhi Hornjeje Schlesyjskeje wobdźěliechu. W pschitomnośći Indowego dowěrnika Landsberga a pruśkeho ministerśkeho presidenta Hirscha ho wobsamknu, hornjoschlesyjskim Polakam dozyhne runoprawo le kulturelnym nastupanju a wěśte žamosarjadowanje spožćźić. Tola tute wobsamknjenja ho rucźe njespschewjedźechu a tak mějachu polźzy horliwzy nastajnje material k swojemu podrywajemu dźěłu.

Njedźiwajo na krute sakroćenje němśkeho a pruśkeho knježeństwa dozyćhu Polazy, na cźole Korfanty a Bronišław Karastawsky, nastajnje wjazy a wjazy. Śćěźk w augusćje 1919 dopokasa, so sa tutym hibanjom wulke cźrjódy steja. Na śćěźku wobdźěli ho 40 000 muźiśći. Byrnjež ho tutón śćěźk porahł, njehodźeśche ho dalschemu hibanju wjazy sadźiwacź a dosta nastork se sakroćenjom ententy, wožebje Franzowśćeje, kotraž f druhimi swjatśarjemi ho śćećźawschi, zyle žwobodnu ruku w Hornjej Schlesyjskej dosta.

Swětne podawki.

Němska.

Wólby do thüringśkeho krajneho žejma.

Wólby do thüringśkeho krajneho žejma žu ho bjes njeměrow wotměłe. Pschi nich žu dostali kommunistojo 14 561, njewotwišni sozialdemokratojo 28 622, wjetschinowi sozialdemokratojo 42 788, demokratojo 11 700, němśka ludowa strona 39 073, němśko-nazionalni 14 681, krajny swjatśi 639 hłoźow.

Wothodnośćje němśkeje hriwny.

Mjes němśkim kanzlerom a presidentom němśkostatneje banki je ho njedźelu rośrěćenje wotměło, kotrež njenadźite žyłne spadowanje hriwnineje hodnośćje nastupaśće. Wutoru budźe ho se sastupjerjemi Barlinśkich wulkich bankow rada składowacź.

S New-Yorka ho powě, so je wobkhad f němśkej hriwnu njewulki byk. Cźiśćećź na kurs je po sdaćźu f Europy wuschok.

Amerikanśke nowiny někole huśćećśćo wo tym pišchu, so Němśka njebudźe wójnśke wotschkodźenje sapłaćićź móg. S kóždym wotpłaćenjom hriwniny kurs dale pada.

Strajk w Barlinśkich měśćećanśkich dźěłarńjach.

Žyle njenadźiźy a to psches hłowu organisajijow žu poludźelu rano w 6 hodźinach dźěłaćźerjo Barlinśkich měśćećanśkich dźěłarńjow w Moabićźe, Rummelsburgu a w Hornjej Sprewi dźěłacź pschestali. W měśćećanśkich milinarńjach ho dale dźěła. Też w měśćećźpłumarni pschi Danzigśkej dróży žu dźěło sastajili. We druhich měśćećanśkich milinarńjach ho w tukhwilu žhromadźijny wotměwaju. Dźěłaćźerjo a pschistajeni žu swólniwi, dale dźěłacź. S wuwostaćźom elektrśkeho pruda je jenož wodowod we Wuhlheidźe podeschoł, kotryž pak je sa sastaranje Barlina njenje ważny. We druhich wodowodach žu dźěłaćźerjo dźěnja teho runja žhromadźijny měli. Dźěłaćźerjo a pschistajeni drohowych žeźelnizow žu k dźěłu žwólniwi a žu dźěnja rano k žłužbje pschischli. Dla wuwostaćźa elektrśkeje mozy pak ho po elektrśkich dróhowych žeźelnizach njejećźźi žu wuwostaćźom dróhowych žeźelnizow w pschedměstach, kotrež maju žamźne milinarńje.

Kommunistśka agitazija w Barlinje.

W Barlinje ho wulke hromady namołwjenjow kommunistśkeje rady dźěłonjeměźow sebrali. We nich ho dźěłonjeměźow napominaju, so bychu f nowa fabrikł a dźěłarńje wobžaćźili.

Bayerśki ministerśki pschedźyda f Kahr a justizny minister Roth wróćźo stupitej.

Dla žwadły mjes bayerśkim a němśkostatnym knježeństwom staj njedźelu ministerśki pschedźyda Kahr a justizny minister Roth wotstupitoj. Stajny wubjerk bayerśkeho krajneho žejma bě wobsamknył, so ma žo wo sběhnjenju wuwostaćźneho stawa jednacź. Knje-

žeřstwo bě k tutemu wobsamknjenju pschistawk namjetowało, so ma ßo hakle potom wo sběhnjenju wuwsaczneho stawa bliže jednacž, hdyž to wobstejnoscže dowola. Wubjerk krajneho ßejma tutón knježeřstwowy pschistawk pschecziwo hłoßam něm̃skonazionalnych a jeneho sastupjerja bayerskeje ludoweje strony wotpokasa. Na to ministerski pschedßyda s Kahr a justizny minister Roth wbsjewischtaj, so wotstupitaj. Trusy ministerjo wschitzy wostanu. Kultußowemu ministrej Mattej ßo nakhwilnje sastawanje dźěłow, ministerskeho pschedßydy dowěri. S wotstupjenjom s Kahra a Rotha ßo něm̃skonazionalni s knježeřstwowych stron wuczischcźa. S wotpadom něm̃skonazionalnych ßo knježeřstwowe strony wot 110 na 99 sapóßłanzow smjeńscha. Wone ßu po tajkim hischcźe pschezo doscž ßylne. S nětczischej krisu w bayerskim knježeřstwje je ßo bayerska ludowa strona k něm̃skej zentrum̃skej stronje saßo sbližila, wot kotrejež bě ßo loni dla něm̃skeje finanzneje politiki dźělila.

Sozialistiske naßylnoscźe.

W jenym Minichowskim pschedměscźe ßu njedźelu automobil sadźerželi, kotryž s Miesbacha do Mnichowa jědźesche. Něhdźe 30 pacholow jón k hoscźenzej sozialdemokratiskeho sapóßłanza Hoffmanna dowjese. We automobilu 5000 exemplarow něm̃skonazionalneho „Miesbacher Tageblatt“ namakachu, kotrež do rěczki czißnychu.

Pólska.

Pscheměnjenje pólskeho knježeřstwa.

Witoschowe ministerstwo je wotstupilo. Witosch namjetuje, so by ßo na czaß do nowych ßejmskich wólbow ministerstwo se sastojnikow sestajało. Konvent seniorow je ßo rosßudźił, so ma ßo ßejm 13. septembra seńcž.

Bolschewikske pschißažnistwo w Pólskej.

Po powjescźi Havasoweje telegrafowaŕnje s Warschawy ßu Polazy na stopu rosschěrjeneho bolschewikskeho pschißažnistwa pschischli, kotrež je ßo we Warschawje organisowało. Něhdźe 20 ruskich bolschewikow ßu sajeli.

Francowska.

Rěcž franzowskeho wójnskeho ministra.

Franzowski wójnski minister Barthou je pschi lětnym ßwjedźenj k wopomnjenju na dobycźe nad Marnu rěcž měł. W njej je mjes druhim prajił: Tole dobycźe je Franzowskej Elsaß Lothringsku wróczilo. Franzowska ßebi druheho kraja nježada. Wona chze jenož, so bychu ßo postajenja droho wukupjeneho měra dopjelnike, s kotrymiž stej jeho s nowanatwarjenje a bjesstraschnoscž swjasanej. Njech schtožkuli Franzowskej porokuja, wona sa žanym skutkom wjeczenje nježada, tola ßylna w ßwojim prawje wona na tym wobstawa, so ßo skutk wotschkodźenskeje prawdy wuwjedźe, kotrehož wuměnjenja je Něm̃ska pschijała. Barthou potom Něm̃skej jejne inperialistiske wotmyßlenja porokowasche. Něm̃ska njeje niczo nawukła a niczo sabyła. Wón praji: „Hacž runje ßu naß wuczby s lěta 1914 njewěriwych sczinike, Něm̃skej prawo njewotrjeknjemy, naß se skutkami pscheßwědczicž. Njeprawe a njelepe by było, niz pschipósnacž, so njeje Něm̃ska, na rzjole němski kanzler dr. Wirth, dobru wolu dopokasała. Tola pschi khětrych wobcźežnoscźach němske knježeřstwo bjes dwěla wscho njemóže, schtož chze. Njech ßu, kajžkuli jejne wotpohlady, jejna njemóz njeßmě jako pschikryw sa snutskowny ßłaboscž ßłužicž. Franzowska je Frankfurtske měrowe frěczenje 1871 wuwjedła. Něm̃ska dyrbi Versailleske měrowe frěczenje wuwjescž. Jenož s jeho wuwjedźenjom, kotrež je drje hižo s podlěschenymi khwilemi wotstorkowane, móže wona dopokasy ßwojeje dobreje wole podacž. Franzowska ßo ani wotbrónjenja njewotrjeknje, kotrež jej sa bjesstraschnoscž rukuje, ani postajeneho wotpłacźenja, kotrež je s wuměnjenjom sa jeho industrielne a finanzne s nowanatwarjenje.

Awstriska.

Awstriski ultimatum na Wuheŕsku.

„Times“ s Budapesta powjedźa: Awstriske knježeřstwo je w Budapestu ultimatum pschepodało, kotryž ßebi žada, so dyrbja ßo madźarszy wojazy s awstriskeho namjesneho kraja najpósdźischo hacž do 18. septembra wróczo sczahnycž. W nocźe ßo praji, so je ßo s nawalom Madźarow na awstriskim boku 125 muži moriko a ßo wjele stow raniko.

Shromadźenje madźarskich wojakow.

W krajinje k ranju Neusiedlerskeho jěsora ßu ßo ßylne wotdźělenja wuheŕskeho wójska shromadźile. We Oedenburgskim a Eisenburgskim wokrjeßu ßu czrjódy w ßylnoscźi 20 000 muži, kotrež ßu s rucžnymi granatami a maschinskimi tśělbami wobrónjene.

Pražski „Venkow“ pische, so ententa pschecziwjenje Madźarow na wjeczornej Wuheŕskej jako straschne wobhladuje, woßebje s dźiwanjom na wobstejnoscźe Bayerskeje. Stary plan, Madźarsku, Awstrisku a Bayersku do jeneho stata sjednoczicž, njeje ßo hacž dotal spuschcził. Powjeda ßo ßamo, so je ßo jena wulkomóz sa tónle plan dobyła. Teho dla ßo njewoczakuje, so Madźarska po žadanju entenczineje noty wjeczornu Wuheŕsku wopuschczi.

Mała ententa, wobstejaza s Južnoßłowjanskeje, Czěskoßłowakskeje a Rumunskeje je ßo dla łahodneho postupanja Jendźelskeje, Franzowskeje a Italskeje na stejischczo stajiła, so ßo wulka ententa sa to njesajimuje, so by ßo wjeczorna Wuheŕska Awstriskej pschepodała. Jejny nadawk pak je, Madźarow nusowacž, so bychu měrowe frěczenja dopjelnili. Je-li ßo to wulkej entenczje njeporadźi, tež mała ententa měrowe frěczenje wjazy njepschipósnaje a s Madźarskej měr wobsamknje, kotryžwschěm extraturam Madźarow w Habsburgskim praschenju a tež w krajnych naležnoscźach na pschezo kónz sczini. W khabłatoscźi wulkeje ententy, kotraž ßo s Madźarami helczi, leži wulki strach sa mału ententu.

Italska.

Italskej ßo pjecža porucži, wjeczornu Wuheŕsku wobßadźicž.

Se strony sastupjerjow ententy we Winje je ßłyschecž, so ßo Italskej nadawk dowěri, s wjeczorneje Wuheŕskeje Madźarow wuhnacž. Pódla teho ßo druhi plan rospomina: Blokada Madźarskeje se ßußodnymi statami. Měnja pak, so ßo Madźarojo, hdyž ßo Italskej porucži, wjeczornu Wuheŕsku wobßadźicž, do spěcha směje, postajenja měroweho frěczenja dopjelnicž.

Rumunska.

Manevry w Rumunskej.

Generalny stab rumunskeho wójska je wobsamknył, so ßo wot 15. hacž 18. septembra wulke manevry pola Pogarascha w Ssedmihórskej wotměja. Pschi nich ßo tež trónski naßlědnik Karol wobdźěli.

Ruska.

Njeměry w czeŕwjenym wójsku.

S Helsingforsa ßo powě, so je w dwěmaj czeŕwjenymaj divisijomaj, kotrejž stej ßo njedawno k finskim mjesam póßłaloj, k wulkim njeměram doschłe. Spjecziwe wotdźělenja ßu ßo wotbronike a ßo s fronty wotwjedłe. Czeŕwjene wójsko, pschi finskich mjesach stejaze, je pjecža 90 000 muži ßylne.

Ententa pomoznu kommißiju sa Rusku rospuschczi.

Swjaskaŕska kommißija pomozy sa Rusku ßo pjecža rosßudźi, ßo ßwojeho nadawka wostajicž. To ßo teho dla stanje, dokelž je ruski kommißar sa swonkowne naležnoscźe sdźělił, so bolschewikske knježeřstwo do Ruskeje žanych pschepytowazych kommißijow njepschipuschczi a so chzedźa bolschewikojo podatu zyrobu najprjedy mjes czeŕwjene wójsko a mjes bolschewikskich sastojnikow rosdźělicž.

Swjaskarjo ßu pscheßwědczeni, so ßebi bolschewikske knježeřstwo pomoz swjaskarjow njepscheje, a so to Czicžerienowe wosjewjenje sjawnje wupraji.

Jendźelska.

Irske napschecžne namjety.

Mjes derje wobhonjenymi sinfeinami ßo powjeda, so je wjednik sinfeinow, de Valera, pscheproschenje na wuradźenje 20. septembra w Iverneßu pschijał. Nowiny „The News of the World“ ßu s dobreho žórła shonile, so irszy sastupjerjo w Iverneßu Lloydej Georgej wěste sakładne wuměnjenja pschedpołoža, kotrež dyrbja po jich měnjenju sa wurunanje ßłužicž. Tele namjety ßu: Jendźelska ßo sarjadnistwa Irskeje wotrjeknje a Irskej dospołnu wustawu domininow (kolonijow) da. Irska ßo na to swjasa, w pschesjednoscźi lu-

---

Kapliř ze Sulewic.

8.] (Pokračowanje.)

Ale najradšo budźiše wšěch třjoch dał we Donnawje zatepić, dokelž so jim njebě tón dźen jich hońtwa poradźiła. Tući rubježnicy mějachu hewak w tajkich nadawkach njezwučenu wobrotnosć, a na kohož běchu wupósłani, tón jim ludam wućekny. A z dobom též runje tak słužachu Venedikskemu wotpósłancej, kotrehož sobukrajenjo běchu. —

Woni so mjerzachu na sebje samych, zo njeběchu z najmjeńša kałačow (dolchow) nałož'li, z nimi dźě wjedźachu wobkhadźeć kaž najwustojniši pisaŕ z pjerom. Njeběchu sej přihotneho městna wuzwolili, woni budźichu měli jěć za Polakom hač na přenje přenocowanje. Tak sebi počachu jedyn druhemu porokować, a hdyž sej paduši počinaju njeleposć jedyn druhemu wumjetować, so tajka zwada kóždy króć zlě skónči.

Ale přećiwo kurěrej njeběchu ničo dokonjeli, též nic na přenim přenocowanju. Knjez Šumlowski so wuhibny třjom městam a njezastaji so nihdźe druhdźe, dyžli jeno we wjescy we Słowakskej, tam, hdźež běži k wulkej Dónawje (Dunarjej) zelena rěka Wah. Hižo z daloka zaklinčowaše jemu k wušomaj hnujacy spěw a ze hórskich zwislow, wosrjedź zelenych tu a tam hižo žołtnjacych zahrodow kukachu drjewjane khěžki, kaž hnězda na hałzach we wjeŕškach rozrosćenych lipow.

Na tej pastwje na zelenej,
Při studni při kamjeńtnej,
Steji tam kór žołtobruny,
Na nim pachoł znarubany.

Jeho mać k njom' khwata,
Hórcy pře njoh' płaka:
Mój synko přelubozny,
Powjez ty mi, što će boli.

Ach, boli mje hłowa, ruka,
Ta so nihdy njezahoji,
Ty maćeŕka přelubozna,
To mi wójna načiniła.

Jězdnik při tym spěwje hłowu nakłoni a bjezdźak sebi k wutrobje salny. A jeho kóń, jako by čučam swojeho knjeza rozymjał, — tak zrudnje zarjehota. Potom stupaše dale pomałši stup. Słónco bě hižo za horami w Boži domčk šło. A tak kaž připadnje zasta ruče před khěžku, wot kotrejež so spěw do doliny dobywaše, tola dale bjle z naha a z naha. Knjez jeho njehonješe, zo by hišće dale stupał.

„Móžu-li pola was přenocować?“ jězdnik so starca wopraša.

Stary, jara stary pastyŕ, sedźi před wowčernju, kedźbujo na mróčele, wuskušuje, kajke budźa časy, snadź by było radne, ze stadłom hižo z horow hić, pohlada na jězdnika, přikiwny z hłowu a kiwny z ruku, zo by z konja skoćił.

„Spokojiš-li so pola nas — w Božim mjenje wostań tu přez nóc.“

A potom so zaso tak kedźbnje zahlada k běłym mróčelam, kotrychž bywaše z kóždym wokomikom dale wjacy.

Jězdnik sej njedaše dwaj króć kazać a za wokomik steješe před starcom.

„Z daloka — z daloka! — Widźu. — A Polak? — Je-li wěrno, hač tam wot Wisły?“

„Jako by mi to ty z wobliča wučitał!“

„Kak bych to njewučital! Za młode lěta sym wjacy hač jónu widźał waš sławny Krakow, našu krasnu Waršawu. A Polacy, to dobry lud — swěrny lud — pobožny lud!“

Poslednjej słowje pastyŕ wurjekny z wosebitym dorazom.

„Haj, Hanka! Sydk z khlěbom!“ — Šedźiwy Słowak měješe hišće hłós kaž zwón.

„A, to dobry pólski kóń! — Swěrne skoćo!“ Brunačk tu khwałbu zrozymi a tři króć wjesele zarjehota. (Pokračowanje.)

dow skutkowacź, kotrež shromadnoscź dominionow two- rja. Irska ßo na to swjasa, polnóznemu Ulsterej wschě te pschedprawa pschiswolicź, kotrež je jemu ho- mrulski sakoń dal. Nowiny pschispominja, so ßo tele wuměnjenja Lloydej Georgej pschepodadźa. Colin, toskasowař irskeje republikanskeje armeje, jedyn s naj- wažnischich ministrow irskeho ßejma, je w rěčzi, kotruž je ßobotu měl, rjekl, so je dźeń ßwobody bliski.

W konferenzy, kotraž je ßo w Belfastu mjes kathol- skimi a protestanskimi wotměla, je ßo pschiměr na nje- wobmjesowany cźaß pschijal. Wón wschak njeje dołho tral, pschetož hižo dźeń posdźischo ßu w Belfastu nje- měry byle. Sinfeinsży ßu jedyn póstski automobil nadpadli. Schofer a listynoschef njesranjenaj wostasch- taj, sa to ßo dwě holzy sranischtej. Pódla teho ßu ßobu- stawneho wobßadźenskeho wójska w nozy s jeho bydla wucźahnyli a něhdźe wotwjedli.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 13. septembra 1921.

— **Temperatura w Budyschinje** po wobkedźbo- wanju optikußa Schmidta na kejžorskej dróśy bě pón- dźelu 17 stopnjow cźopłoty, w nozy k wutorje 9 stop- njow cźopłoty. Barometer póndźelu wjecźor 744 a wutoru rano 743 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Mało rjane, wětrojte a deschcźikojte.

— **Budyschske měschcźanske dźiwadło.** Sa wu- toru rěka heßło wschěch pschecźelow dźiwadła: „Rjana Helena" (serija A). Tuta kraßna operetta hraje ßo jenož mało krócź. Ssrjedu (serija B) ßo rjana legendowa hra „**Khěžora Khorle krjud**" pschedstaja. Schtwórtk (serija C) „Rjana Helena". Pjatk (ser. A, s pschiwsacźom wschěch serijow) Strindbergowa cźinohra „**Nan**". — Na wospjetne napraschowanje ßo sdźěli, so ßo tež na abonnentskich dnjach wschěch serijow stajnje tež licźba dobrych městnow sa njeabonnentow khowa, kotrež ßu wot 11 hodźin ßem pschi dnjowej pokladnizy dostacź.

— **Cźeŕwy ßad.** Nimale wschón ßad, kotryž do cźaßa se schtoma pada, je cźeŕwy. To je kóždemu snate a tola ßo jenož mało wobßedźerjow sa to stara, so ßo cźeŕwy ßad wschědnje sesběra. Njehodźi ßo ßad w ku- chinje pschetrjebacź, njech ßo skotej sdawa. Njehodźi- li pak ßo ani sa to, dha njech ßo spali, so by ßo schkódna njerodź snicźiła.

— **Pschichodne běrnowe placźisny.** Mjes ludźimi je hrosa, so ßo lětusche běrnowe placźisny psches měru wyßoko pocźěrja. Tuta bojoscź pak drje je njetrjebaw- scha. Poßledni cźaß ßu běrnowo placźisny njepsche- stawajzy spadowałe a wucźinjeja w najwjazorischich stronach tukhwilu 40—45 hriwnow sa zentnaŕ. Tež žnjowe rosprawy njejßu tak njepschihódne, so by tajki strach wopratwnjeny był, hdyž wschak tež we wschelakich stronach wulkeje ßuchoty dla wunoschk wulki njeje, dha wschak ßo to s dobrym wunoschkom druhich stron saßo wuruna. W sajimje pschetrjeba- rjow ßo tehodla se wschelakich stron porucźa, po psche- měrnje wyßokich placźisnach njekupowacź. Pschedźě- łanje běrnow w paleŕnjach budźe ßo kaž w sańdźenym lěcźe na najnusnischu měru wobmjesowacź. Pokupo- wanje běrnow sa pschedźěłanje w paleŕnjach budźe ßo tež lětßa kaž loni sakasacź. Wuwos běrnow do złow- neho wukasa je krucźe sakasany. Namjesne wysch- noscźe maja porucźnoscź, krucźe strażowacź.

— **Sa słoto** němskostatna banka w tydźenju wot 12.—18. septembra sa 20 hriwnaŕ 390 a sa 10 hriw- naŕ 195 hriwnow placźi. Sa kilogram cźisteho słotu ßo 54 600 hriwnow a sa wukrajne słote pjenjesy po- dobnje placźi.

S **Khwacźiz.** **Tudomny kowaŕski mischtr, knjes Rüdiger, je na kurwotwazej hońtwje s jenym wutsěłom schtyri kurwotwy trjechił. To je wurjadne sbože.**

S **Lubija.** Pola rěcźnika dr. Neumanna ßu ßo tu tsi pißanske maschiny pokradłe. Jena njebě dozyła hischcźe trjebana. Maschiny běchu 10—12 000 hriw- now hódne. Jenu maschinu ßu w dwórnischcźowych wukhodźischcźach saßo namakali.

S **Kamjenza.** Młody cźłowjek, kotryž je ßo we bliskoscźi Kellingez fórbarka cźahej pschejěcź dał, je 20 lětny rataŕ Alfred Otto s Rabiß pola Elsterwerda. Njesbožownu krocźel je drje wón w cźežkich myßlach cźinił.

S **Kamjenza.** **Na dróśy mjes Sserbskimi Pasli- zami a Ssmjecźkezami schtwórtk wjecźor dwaj koleßarjej** do ßo srasyschtaj. **Jedyn ßo lohko, druhi cźežko srani. Lohkosranjeny pomoz wobstara a cźežkosranjeneho do Worklecźanskeje khorownje dowjesechu.** Spodźiwny pschipad bě, so ßo snjesboženaj jako **bratraj** spósnaschtaj. — Tudomneho sastupjerja Saxonia-konzerna, kotryž bě cźeknył, ßu něłko w Danzigu sajeli.

S **Wojerez.** Naprawy dla skótnych khoroscźow a sakasnje skótnych wikow ßu ßo sběhnyłe. Duž ßo něłko wot 17. septembra ßem saßo kóždy tydźeń ßwi- njaze wiki wotměwaju.

Se **Shorjelza.** **Tu je ßo na hłownym hamcźe** sa 783 700 hriwnow **schtemplowych** snamkow kradnyło. Skucźeŕ je njesnaty a wyschnoscź sa nim ßlědźi. — W **Gruna** je jena **16lětna dźěłacźeŕka** do ßłomoweje praßy **pschischła** a ßo żałostnje stłócźiła, **tak** so sa nětotre wokomiki wumrje.

Pohład do stwórby.

Pod tutym napißmom někotre wopiski swěrjazeho žiwjenja podamy, a to tak, so se ßuchich wědomost- nych powěscźow jenož najnusnische naspomnimy a nadrobnje jenož žiwjenje a waschnja wschelakich swě- rjatow wopißujemy. Sapocźinamy s tak mjenowa- nymi „rubježnymi swěrjatami". Tola dyrbimy k te- mu hnydom pschispomnicź, so do tuteje rjadownje niz jenož wulke, krwělacźne swěriska ßluscheju, ale runje tak derje tež najmjeńsche skocźatka, kotrychž w stwórbje dozyła mamy. A wo tutych ma ßo s woprědka rěcźecź.

I. **Jěž.** (Igel.)

Jěž je nimale poł łohcźa dołhi a pschi tym ßylneje saßadźiteje postawy, kotraž je s wjeŕcha s krutymi schěrymi kałacźemi wobrónjena, mjes tym so hłowu, brjuch, nohi a kopusch jednora košmina ßamßneje barby pschikrywa.

Jěž je po zyłej Europje a nawjecźornej Asiji s do- mom. Tu nadeńdźesch jeho w horach a w runinje, w holi, polu a sahrodźe, tola wschudźom nimale po- rědko. Wo towaŕschnoscźi jěž wjele njewě. Pod hu- stolisczojtymi keŕkami, pod hromadami walcźkow, we płotach a na podobnych městnach móžesch jeho lěhwo namakacź. Je to wulke, s liscźom, ßłomu a ßynom wukładźene hněsdo, kotrež ßebi do někajkeje dźěry na- twari. Njenamaka-li pak žaneje, wuryje ßebi ßam wobydleńcźko, kotrež je něhdźe poł łohcźa hłuboke a s dwěmaj wukhodomaj wuhotowane, s kotrejuž jedyn k połdnju a druhi k połnozy wjedźe. We wyßokich žitach dźěry ani njehrjeba, ale je se ßamym hněsdom spokojom, kotrež na zyle woßebite waschnje twari. So by macźisnu k njemu s hubu abo s nohami noßycź nje- trjebał, kula ßo tak dołho po semi, doniž ßo liscźo na kałacźe njepschikała; a to cźini tak dołho, doniž zyły wał na ßebi nima. Potom cźampa pomału domoj. Sesdanje-li pak ßo jemu wonka něschto wopak bycź, poßlucha kedźbliwje do wschěch stron, a je-li někajkeho njepschecźela wucźuje, sawrócźi ßo hnydom, abo njeje- li k temu hižo wjazy khwile doscź, scźehnje ßo do kule. Chzesch-li jeho do rukow wsacź, wobrocź jeho tak, so je khribjet swjeŕcha a jěsdź khwilu s kulu wo hłowy k wopuschi po kałacźach, so jeho shładkujesch! — Taj- keho móžesch jeho potom zyle derje s nahimaj rukomaj wotnjescź. — Dozyła mamy tež ßrědki, so ßo roswije. Hdyž jeho do wody kulisch abo tež jenož s wodu poli- jesch abo jemu tobakowy kur mjes wocźi dujesch, (mjes- wocźo je tam, hdźež je dólcźk do kule), to jeho w pra- wym cźaßu na nohi stajisch.

Wodnjo jěž porjadnje spi a pschi tym tak ßmorcźi, so ßo wo ßmorcźatym cźłowjeku pschißłownje praji, so „ßmorcźi kaž jěž". Hdyž ßo cźmicź pocźina, nasch kałak stawa, dokelž ßebi žołdk ßwojeho prawa žada, hewak wschak ßo jěž sawěscźe tež w nozy s hněsda hibał njeby. Tak pak dyrbi won — a tu je hewak nimale njelepe skocźatko zyle wustojny hajńk a wuwjedźe wězy, kotrež ßebi nichtó wot njeho pytał njeby. Jeho wschědna zyroba ßu brunki, schwjercźe, skócźki, muchi, waki wschěch družinow, schlinki a mysche. Cźłowjek wěrił njeby, so móhł pomałki a njewuskocźny jěž spěschnu mysch popadnycź, a tola tomu tak je. Wonka wschak sa njej njedoběhnje, ale rosrywa dźěru, hdźež je ßo skhowała, a bórsy myschine kwicźenje a jěžowe spokojne ßmorcźenje pscheradźi, schto je ßo stało.

Ssamo jědojteje smijizy ßo jěž njestróźi. Jeho bitwy s tutym skóstnikom pschirodospytnik Lenz něhdźe takle wopißuje: jónu ßadźich jěža do wulkeho korta a dawach jemu, so bych shonił, schto najradscho jě, po móžnoscźi wschelaku źratwu. Kaž ßo tu bórsy psche- ßwědcźich, jědźesche najradscho mysche, ßad pak jenož, hdyž nicźeho druheho njeměјesche. Woßebje pak ßo dźiwach, so ßo niz jenož wschědnych hadow (kotrež jědojte njejßu), ale tež smijizy njestróźi.

(Pokracźowanje.)

Swjatok so zwoni.

Sa něcźim kóžda wutroba žada. Starajmy ßo wo to, so je žadanje nascheje wutroby na něschto dobre složene. Hłowne žadanje nascheje wutroby budź tu na semi stajnje nasche cźaßne a wěcźne sbože. Wscho druhe dobre s tuteho žadanja ßame wot ßebje nastanje a ßo wuwije.

Přilopk.

* **Železniske njesbože w Franzowskej.** Pjatk wje- cźor je spěschny cźah Straßburg-Lyon někotre kilo- metry psched Lyonom s kolije wujěł. Wón w spěsch- noscźi 80 kilometrow jědźesche. Tsi wosy tsecźeje rja- downje a pokowanski wós ßo powrócźichu. Njesbože je ßo pjecźa s wopacźnym wuhibanjom stało. Po druhej powjescźi je ßo njesbože s tym stało, so je cźah s pschewulkej spěschnoscźu do dwórnischcźa nuts pschi- jěł. Na 32 mortwych a 60 sranjenych ßu sběhnyli.

* **Powodźenje.** S wulkimi deschcźemi je ßo 10. septembra město San Antonio w Texaßu powodźiło. Na někotrych haßach woda 15 stopow wyßoko stejesche. Licźba satepjenych něhdźe 500 wucźinja, s tutych ßu hacź dotal jenož 22 namakali. 2000 ludźi je bjes hospody.

* **Wudźěłk zokora.** Wot 1. septembra 1920 hacź do 31. julija 1921 je ßo w Němskej 10 862 419 dwój- nych zentnarjow zokora nadźěłało, lěto prjedy jenož 6 976 538 dwójnych zentnarjow. Dźělba pschedźěła- neje rěpy je ßo na 65 684 994 dwójnych zentnarjow pornjo 47 962 481 dwójnym zentnarjow powyschiła.

* 25 **połnych brójnjow ßo spaliło.** W Tämms- bergu w Hornjej Pfalzy je ßo 14 połnych brójnjow wotpaliło. — Pschi wulkim wóhnju w Großwenk- heimje je ßo 11 se žitom napjelnjenych brójnjow wot- paliło. Wjele rataŕskich maschinow je ßo spaliło. Schkodu na połdra milijona hriwnow woblicźeja.

* **Město ßo tsecźi krócź wotpaliło.** Amapolis we Nowoschotlandskej je ßo ßrjedu tsecźi ras wotpaliło. Měnja, so je woheń s njekedźbliwoscźu precź cźißnje- nej zigaru nastał.

* **Law je wulecźał.** Tak ßo njedźelu popołdnju nadobo w Drażdźanskim swěrjenzu wołasche, w ko- trymž 25 000 wopytowarjow pschebywasche. Dźiwja cźěkanza ßo sběže, pscho psche schiju a wo schiju, psches stólzy a blida, s durjemi a woknami won cźěkasche. Kóždy chzysche po móžnoscźi khětse se sahrody cźeknycź, so jeho sły law póžrjeł njeby. Ludźo ßebi myßlachu, so je ßo jedyn s Hagenbekowych lawow wottorhnył, kotrež tukhwilu w swěrjenzu pokasuja. Tola wěz njebě tak straschna. Zyła hara bě wumyßlenka psche- klepanych dybsacźnych paduchow, kotsiž ßu pschi pow- schitkownej mjeŕwjenzy a tołkanzy kradnycź chzyli, schtož je ßo jim tež s lohkej prózu poradźiło. Hižo je wjele ludźi wosjewiło, so ßu móschnje, tosche, cźaß- niki a debjenki shubili. Pschi dźiwjej cźěkanzy je ßo wjele ludźi sraniło.

* **Sso srěsal.** Ssměschnu powěscź powěda „Man- chester Guardian". Wikowaŕ Palästinski skoržesche, so wobkhod hubjenje dźe. Wón sa tym myßlesche, kak by ßwoje wulke składy drasty wotbył. Skóncźnje je- mu mudra myßlicźka pschipadźe. Wón na 100 ßwo- jich woteběrarjow scźěhowazy list napißacź da: Dowo- lamy ßebi, Wam duzent hólcźazych woblekow snamko- wane na pokas, póßłacź a nadźijamy ßo, so póßełku wobkhowacźe a tež hischcźe wjazy skasacźe. Na to 100 paketow pschihotowachu a do kóždeho kaž smylnje 13 woblekow sapakowachu se slicźbowanku na 12 wo- blekow, w kotrejž pak bě 13. woblek njewidomnje ßobu woblicźeny. „Tak" praschesche ßebi Palästinski, do te- ho budźa rybicźki kußacź. Njedóstanje tu kóždy rjany woblek darmo?" Na druhi tydźeń dosta Palästinski 100 listow, w kotrychž kóždy jeho woteběrarjow pißa- sche a wobžarowasche, so njemóže jeho poßyłku trje- bacź, dokelž wobkhod hubjenje dźe. A te 100 paketow pschińdźechu njesnamkowane wrócźo a w kóždym bě rune — 12 woblekow — Wjedrowe cźinjenje.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina

Der neue Brotpreis.

Mit dem 15. August ist die vielbesprochene Brotpreiserhöhung Tatsache geworden. Die Kosten für die Lebenshaltung der Familie, die ohnedies schon den größten Teil des Verdienstes verschlingen, sind noch größer geworden. Ueber die Gründe der Brotverteuerung herrscht in weiten Kreisen noch Unklarheit. Darum seien sie in folgendem noch einmal dargelegt.

Zur Deckung des inländischen Brotbedarfs, soweit sie durch Abgabe von rationiertem, auf Brotmarken verabfolgtem Brot erfolgt, ist nach dem Gesetz über die Regelung des Verkehrs mit Getreide eine Umlage von insgesamt 2½ Mill. Tonnen Getreide ausgeschrieben worden. In Deutschland sind annähernd 50 Millionen versorgungsberechtigte Personen, die sich nicht aus eigener Ernte versorgen. Es werden deshalb bei Aufrechterhaltung der gegenwärtigen Tageskopfration von 200 Gramm Mehl für die Ausgabe des rationierten Brotes jährlich 4¼—4½ Mill. Tonnen Getreide erforderlich sein. Etwa 2 Mill. Tonnen müssen also aus dem Auslande eingeführt werden. Die Einfuhr von Auslandsgetreide erfordert aber, zumal in Anbetracht des immer ungünstiger werdenden Standes unserer Währung, die Aufwendung überaus hoher Summen. Bei den Anforderungen der zur Brotverbilligung vom 16. August ab nötigen Mittel wurde ein Preis von 5000 Mk. für die Tonne Auslandsgetreide zugrunde gelegt. Der Ankauf der genannten 2 Mill. Tonnen im Auslande würde also etwa 10 Milliarden Mark beanspruchen. Nun hängt es von der Marktlage und vom Stande unserer Valuta ab, ob der Preis von 5000 Mk. für die Tonne ausreichen wird. Die internationale Marktlage ist zur Zeit nicht ungünstig, aber der Stand der deutschen Währung ist alles andere als befriedigend. Die Selbstkosten der Reichsgetreidestelle für Landsgetreide beeinflußt. Demgegenüber fallen das zur Brotversorgung benötigte Getreide werden daher ausschlaggebend durch den Preis für Ausdie Preise für das Umlagegetreide aus inländischer Ernte wenig ins Gewicht. Auch sie haben angesichts der Verteuerung der Erzeugungskosten gegenüber den Getreidepreisen des vorigen Erntejahres eine nicht unerhebliche Erhöhung erfahren müssen, sind jedoch auf den unbedingt notwendigen Umfang beschränkt worden.

In dem am 15. August 1921 zu Ende gegangenen Wirtschaftsjahr hat eine sehr erhebliche Brotverbilligung gegenüber den tatsächlich erwachsenen Einstandskosten stattgefunden. Das Reich hat für diese Zwecke über 10 Milliarden Mark aufgewendet, die es sich durch stärkere Inanspruchnahme der Notenpresse beschaffen konnte, und die in den letzten Endes aus den Steuererträgen wieder abgedeckt werden müssen. Bei der ungünstigen Finanzlage ist das Reich auf die Dauer außerstande, eine Verbilligung in diesem Umfange fortzusetzen. Auch in anderen Ländern, so vor allem in Italien, England und Frankreich, bestand während der Kriegszeit und auch in den folgenden Jahren ein „politischer Brotpreis", d. h. eine Verbilligung des Brotes unter Zuhilfenahme von Staatsmitteln. In Erkenntnis der Unmöglichkeit, eine solche Wirtschaftspolitik weiterzuführen, sind diese Länder trotz weit günstigerer Finanzlage bereits dazu übergegangen die Verbilligung des Brotes durch Staatsmittel einzustellen.

Auch Deutschland muß notgedrungen, da es die weitaus größte Belastung zu tragen hat, zu einem Abbau der Getreide- und Brotverbilligung übergehen. Die Reichsregierung hat deshalb, wie bekannt, im Einvernehmen mit dem Reichstag eine Erhöhung der Brotpreise um durchschnittlich 40 % vornehmen müssen. Auf dieser Grundlage sind die neuen Preise für das von der Reichsgetreidestelle abzugebende Getreide und Mehl berechnet unter Berücksichtigung angemessener Mahl- und Backlöhne. Auch dann noch werden in den ersten 7½ Monaten des kommenden Wirtschaftsjahres — das ist für die Zeit vom 15. August 1921 bis zum Ende des Reichshaushaltjahres, dem 31. März 1922 —, Verbilligungszuschüsse des Reiches in Höhe von 3½ bis 4 Milliarden Mark zu leisten sein. Das ist eine Belastung des Reiches, die neben seinen sonstigen gewaltigen Verpflichtungen außerordentlich drückend ist.

Aus dem Vorstehenden ergibt sich, daß die Aufrechterhaltung des verbilligten Brotpreises in dem bisherigen Umfange mit einer einigermaßen geordneten Finanzwirtschaft des Reiches nicht weiter vereinbar war.

Hamtske wozjewjenja z Wojerec

Betr. Fahrpreisermäßigung für Krüppel.

Vom 1. Juli d. Js. ab werden mittellose Krüppel und ihre Begleiter bei Reisen zur Aufnahme in Krüppelheime und bei Reisen nach und von Krüppelfürsorgestellen zwecks Besuchsbehandlung in der III. Klasse zum halben Preise, in Schnellzügen außerdem gegen tarifmäßigen Zuschlag befördert. Bei Reisen der Krüppel zu der Fürsorgestelle oder der Heilanstalt zwecks Untersuchung vor Aufnahme in die Heilbehandlung wird indes eine Fahrpreisermäßigung nicht gewährt. Als Ausweis gilt eine Bescheinigung der Krüppelfürsorgestelle bezw. Anstalt, daß der Krüppel sich bei ihr in Behandlung befindet.

Hoyerswerda, den 5. September 1921.

Der Vorsitzende des Kreiswohlfahrtsamtes.

Dr. Lenoir.

Heimstätten für oberlausitzer Kriegsverletzte.

In Reichenbach O.-L. werden z. Zt. 13 Heimstätten mit je etwa 4¼ Morgen Land und Wiese unter erheblicher finanzieller Beteiligung der Herren Landstände der Oberlausitz errichtet; dieselben sollen zum Herbst d. Js. beziehbar werden.

Als Käufer für diese Stätten sollen in erster Linie oberlausitzer Kriegsverletzte landwirtschaftliche Arbeiter, die auf den in der Nähe liegenden Gütern reichlich Arbeitsgelegenheit finden, sowie landwirtschaftliche Handwerker in Betracht kommen.

Die näheren Bestimmungen sind vom Landsteueramt Görlitz, Ständehaus, zu erfahren und werden von diesem auf Anfrage mitgeteilt.

Hoyerswerda, den 5. September 1921.

Der Leiter der Fürsorgestelle für Kriegsbeschädigte und Kriegshinterbliebene.

Dr. Lenoir.

Póstske wozjewjenja.

Die neue Fernsprechordnung sieht die Einrichtung einer neuen Art öffentlicher Sprechstellen vor, wie bereits bei der früheren bayerischen Telegraphenverwaltung mit Erfolg in größerer Zahl betrieben worden sind. Es sind dies die **gemeindlichen öffentlichen Sprechstellen.** Sie werden ohne Prüfung des Bedürfnisses und ohne Erhebung der Einrichtungsgebühr und des einmaligen Fernsprechbeitrages auf Antrag der Gemeindevertretung errichtet, wenn sich die Gemeinde verpflichtet, unentgeltlich einen geeigneten Raum zur Verfügung zu stellen, dieSprechstelle unter Einziehung der bestimmungsmäßigen Gebühren ohne Zuschlag zu bedienen, Telegramme anzunehmen und weiterzugeben, Telegramme an Ortseinwohner aufzunehmen und zuzustellen, Personen im Ort zu Gesprächen herbeizurufen, kurze Nachrichten von auswärts an Ortseinwohner zu übermitteln die tägliche Bekanntgabe der Zeit, ferner Kreistelegramme und die Wettervorhersage entgegenzunehmen, letztere auszuhängen und den Unfallmeldedienst zu besorgen. Die Gemeinde muß dabei eine Mindesteinnahme an Orts- und Ferngesprächsgebühren von 500 Mk. jährlich gewährleisten.

Ober-Postdirektion Dresden.

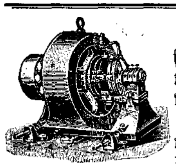

Sserbjo
swoje elektriske motory jenož pola naju wuporjedź. a znowa wobwiwać dadźa,
dokelž mój wšiche tajke dźěło najspěšnišo. Zamoj wumjedź.
P. Schmidt & Co.
na zwonkownej lawskej hasy čž. 16 — Telefon 1080
Rěčimoj serbski!

Wušiwanje kromow
(Hohlsaum-Näherei)
na serbskej hasy čž. 1[II] n. l.
Najtuńše płaćizny!
Najspěšniše zhotowanje!

Najwutrobniši dźak.

Dokelž namaj njeje móžno, so kóždemu wosobinscy podźakować, dha sebi tudy dowolimoj so podźakować, wysokočesć. k. fararjej za krasnu wěrowansku rěč, k. kantorej za spěšnjeny spěw, kotryž móže so na serbskich kwasach derje nałožować, též lubemu młodemu towaŕstwu „Radosć", za wjesełe zastaničko a pěknu zabawu w kwasnym domje. Tež předsydźe „Sołobika" k Lorencej a serbskemu wótčincej w Drażdźanach, kaž tež wšitkim lubym, kiž su naju z darom a zbožopřećom ertnje a pisomnje zwjeselili, hišće jónkróć serbski postrow a „Zapłać Bóh".

Herman Paleŕ a mandźelska,
rodź. Kubicec

Derje wubjerany składi Wuporjedźenja časnikow so spěšnje, swědomicže a tunjo wumjedu.
a złotych tworow. Kurt Mauer
Zane klamy! časnikaŕ
w Budyšinje na Zukelnskej hasy čž. 15

Sserbjo!
Kupujcže twory a potrjebu jenož pola Sserbow.
Podpjerajcže z tym swojn narodnosćž.
Porucžam
nowe a trjebane plyschowe sofy, tkaninowe sofy, drastowe khamory, vertiki dźelanske kholowy, łożowe schaty, plachty a swjerschniki, wobleki, ulstry, żonjazu drastu, nowe a trjebane mužaze a żonjaze wobucže, schkórnje, gramofony, cžasniki a wschelake druhe wěcy.
Schtož nimam, spěschnje wobstaram.
Max Wenzel
kupowanska a pschedawanska zentrala
w Budyschinje, horncžerska hasy 29[II]
Rěcžu serbski! Rěcžu serbski!
S pschihódneho nutskupowanja jara ponizene płacžizny.

Schwadlecža
(Sserbowka)
pschi dobrej msbźi a po żadanju darmotnej hospodźe so hnydom pyta. Poskicženja **Welšez kupny dom we Kulowje** pschijimuje.

Najtuńscha kupowarnja za + klyzosy +
kzjepjenki, wopkokowaki, wobwjaski, schlawchi, nadrabżerzaki, podkohi, sykawki a wšiche sanitetne gumijowe twory.
Sanitetny dom Frauenheil
w Budyschinje
pschi serbskich hrjebjach čž. 2.
Fabrika a rozesłaknja
w Draždźanach-N.

Kupuju
papjerowe wotpadki a nowiny we walcżkach, knihi, seschiwki, akty, kopor, mosaz, zyn, cžerwjeny mosaz, zynk, wołoj, winowe a sektowe blesche, staniol, koscže a lapy po najwyschschich dnjowych płacžisnach.
Popp, na hornczěrskej hasy w Budyschinje.

Budyschske měšćž. dźiwadło
Wutoru, 13. sept. ½8 hodź. (serija A)
Rjana Helena
Operetta wot J. Offenbacha
Ssrjedu, 14 sept. ½8 hodź. (serija B)
Khěžora Khorle krjud
Legendowa hra
wot G. Hauptmanna.

Meble
najtuńscho pola
Aug. Bjar, na **Nowozalzkej drósy,** snapschecža wulkeje piwaŕnje.
Stólzypotunich fabrik. płaćiznach.

Makulaturu
ma na pschedań
expedizija Sserbskich Nowin.

Wšo porażaca nowosć za kurjerjow!
Wulkotne! **Woprawdźity** D. R. G. M.
orientalski parlojty tobak
Aromatiski! Sporje so palacy! Miły!
Za wšitke trubki so hodźacy. Jara tunjo po
10 hriwnow za punt w ½ puntowsk. pakćikach
Darmotne pruhi! — Žane kupne dyrbjenje!
Předawanje we wobkhodźe tobak. wulkowik.
Hermann Jedicke jr.
w Budyšinje, na zwonk. lawskej hasy 29
! Zasopředawarjo najpřihódn. wumĕnjenja!

Lětnik 80 Budyšin, srjedu 14. septembra 1921. Čislo 213

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pf. Wudawk B (z přihonu »Pomhaj Bóh«) we wu dawarni 7 hr. 50 pf., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe čislo płaći 20 pf.

Hłowny redaktor: Marko Smoleć, zamolwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a čišći Smolerjec kuhinidźerńa, zap. druźstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinju. Telefon 887.

Wudawarńja w Budyšinju na Lawskich Hrjebjach čislo 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenješkow. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabule so wyše wobliczeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Srjedu, 14. późnjeńca.
Powyšenje kříža.

† 1892 w Čornecach serbski kubleř Jakub Rjenč-Walda, załožeř serbskeho burskeho towarstwa — jeho hesło: Bur dyrbi burej pomhać.

† 1736 Jan Bohuwěr Šolta, farař w Rakecach, wudawař „Małeje wutrobneje postille."

† 1763 Jan Bohuwěr Kühn, farař w Kluksu, załožeř wučerskeho seminara w Kluksu, wudawař 2. a 3. wudawka serbskeje biblije a mnohich nabožniskich knihow.

Bur, tón žiwi cyły kraj,
Jeho prócu wobhladaj!
Duž ty němski měšćano,
Dyrbiš bóle česćić joh'.
Bur je króna wšeho krtja,
Česćće jeho, wšitcy praja.
Wón tu zemju wobdźěła,
Zo so lud, skót žeziwja.

Jedyn bur z Plusnikec w Serb. Now. 1852.

Burski lud je tón nadobny lud, kiž je nam Serbstwo zdźeržał. Přisł.

Towarstwowski powěstnik.

Serb. tow. „Nadźija" w Budyšinje skhadźuje so **štwórtk, 15. septembra** w Serb. Domje. Sobustawy a hosćo so wutrobnje přeprošuja.

Swětne podawki.

Němska.

Woprawdźitych mordarjow Erzbergera sajeli!

Oltwig s Hirschfeld ze s jatby puschećił.

Khostanska komora Offenburgskeho krajneho šuda je wobsamtka, Oltwiga s Hirschfelda s jatby puschećiće. Oltwig s Hirschfeld bě loni Erzbergera saśełićej spytał, a na njeho tukachu, ze je do pośledźnjeho mordarskeho nadpada na Erzbergera sapłećeny. Jenu pak je ze poradźiło dopołapać, ze wjeć Calmbach, hdźež na dnju, na kotrymž su Erzbergera morili, pschebywasche, njeje wopuschćił.

Sa to je ze poradźiło, mjenje woprawdźiteju mordarjow wušłědźićć. Wonaj staj student Hendrich Tilessen a pschekupz Hendrich Schulz, kotraj na pośled w Mnichowje w khěži Maximilianskeje dróhi 33 hač krótko do mordarstwa we dwěmaj pokhodomaj bydleschtaj. Jeju bydle pschepytaje je polizija cźěło wobcźěžazy material namakała.

* * *

Badenske statne rěčnistwo w Offenburgu, wośejwja, so staj ze jako Erzbergerowaj mordarjej wušłědźiłoj:

1. **pschekupz Hendrich Schulz,** 20 julija 1893 we Saalfeldźe nad Ssolavu narodźeny, wot kónca haprleje 1921 w Mnichowje, na pośled na Maximilianskej dróhy w Mnichowje bydlazy.

2. student prawa **Hendrich Tilessen,** 27. novembra 1894 w Kölnje-Lindenthalu narodźeny, wot meje 1920 w Mnichowje na Maximilianskej dróhy 33 bydlazy.

Schulz je mordał, kotrehož lěwe wuchо je na hornjej kromje słuschene. Badenska polizija je mjenje mordarjow wušłědźiła.

Jimanje podhladnych wožobow w Barlinje.

Mjenje Erzbergerowych mordarjow stej Barlinskej poliziji hižo wot nękotrych dnjow snatej. Tola wonej ze tajnej dźerźeschtej, ze by móžno było, cźekńenjezow sajećej, jeli ze dyschtaj hišćeće w Němskej pschebywałoj. **Pośledńuje dny ze w Barlinje nękotrych ludźi sajeli, kotśiž ze s mordarjomaj wobkhadźeli.** S jich sajećejom je ze jara sajimawy material wukopał. Dopokasane je, ze niće hač do Mnichowa na prawizy stejazych kruhow dośahaju.

Mordarjej staj k Erhardtowej brigadźe pschiśłuschałoj. Wonaj sapocźatk augusta pola jeneje źwójby w jenym Barlinskim pschedmjećće bydleschtaj a potom na dobo do połodnischeje Němskeje wotźědźeschtaj, s widźomnym wotmyślenjom, ze bychtaj Erzbergera systematiźy sćěhowałoj a potom skónźowałoj.

Němzy ńami Němsku skónźuja.

Pod napśismom „Spi knježeństwo? Jedyn dollar płaći 108½ hrivny!" „Berliner Morgenpost" pisće. Sa wotpłódnośćenje hrivny njejźu ani pschinos tworow s wukraja, ani pjenjeźniźy we wukraju samolwićźi. Hódnośćej němsteje hrivny wjele bóle bjesźiwedomićźi němźy spekulantoju dele tłócźa. S najniźćich pohnuwadkow tale spekulacija wukhadźa. Pschi dźěle ze w prěnim rjedźe ruśzy, połźy a galiźiźy spekulantoju, s dźěla pod pschikrywnym pschiśtajenych němskich bankowych firmow. Tola woni ńami njejźu. K nim ze ze w pośledńim cźasu němźy wulkospekulantoju pschidali, kotśiž ze na naschich akzijowych wikach bjespschikładne dobytki dozpili. Tele dobytki woni měnja najśćepje śwěćićć, hdyž devizy kupuja. Tak jedyn s prěnich němskich finanznikow a bankowych direktorow praji.

Hdy ze němski president sažo wušwoli.

Pschi pośledńim rozrěćenju politiskich stronow je němski kanzler Wirth naspomnił, ze ze nowowólba němskeho presidenta s nowa wotstorćźi. Wirth je pjecza rjekł, ze ze njehodźi, ze by lud němskeho presidenta s nowa wušwolił, kaž dołho hišćeće wulke dźěło luda pod entenćnej statnej wyšokośćźu śteja. Jara dźiwne je, ze je Wirth tajkule pschićźinu sa wotstorćenje wólby widał. Przedy hač Franzowjoju wobsadźeny kraj wopuschća, ńnadź ze nękotre kłódźeńćki pominu. Tak dołho ńnadź nětćźiśćhi president s zyła źiwy njebudźe.

Njemèry w Siegenje.

W Siegenje ju pjatk njemèry byłe, kotrež ju ze ńobotu wospjetowałe. Lud ze pśched radnizu śběža a źebi źadasche, ze bychu ze ludźe s jatby puschećili, kotrychž běchu pjatk sajeli. Schkitanska polizija bodźinu dołho ludowym nadběham napśećećo śtejećće. Hdyž lud skónćenje spyta, ze do radnizy dobycź, polizistoju tśełachu. Pschi tym jeneho 15 lětneho hólca morichu a źydom wožobow sranichu. Polizistoju dyrbjachu ze skónćinje s rućźnymi granatami pśched ludom wobaraćź.

Strajk ratarśćich dźěłaćerjow w Mansfeldskim wokrjeźu.

Dokelź ju ze dźěłodawarju sapowjedźili, nowe tarifowe rěćenje se swjećkom ratarśćich dźěłaćerjow wotsamkutyć, je ze w swjećkowej śkromadźićnje wobsamtko, ratarśćich dźěłaćerjow Mansfeldśćeho wokrjeźa namołwićź, so bychu nětko powśćitkownje do strajka sastupili. Dźěłaćerjo chźeźa źebi wotsamknjenje rěćenja na kóždy pad wunusowaćź, hdy by trjeba było, s generalnym strajkom. Wśćhe pośrědnićke instanźy ju ze sawołałe.

Ratarśćy dźěłaćerjo połodnićśćich Harźśćich wožow ju dźěło powśćitkownje sastajili a też nusne dźěła sapowjedźuja.

Strajk dźěłaćerjow w Barlinśkich milinarńjach ze skónćił.

Barlinske měśćańske sastupjerstwo je wobsamtko, źadanja pschistajenych měśćańskich milinarńjow po możnośćźi dopjelnićź. Duž ju ze pschistajeni a dźěłaćerjo sažo k dźěłu wrócźili.

Sběhnjenje sakasnjow pschećźiwo nowinam we Bayerstej.

Němśći minister śmutskownych naležnośćźow je bayerśkemu knježeństwu sdźěłił, ze je ze sakasnja pschećźiwo „Miesbachśkemu Anzeigerej" a „Völkischer Beobachterej" po wobsamtkujenju wubjerka němśkeho ńejma sběhnyła.

Źyle bayerśke ministerstwo wotstupiło.

W bayerśkej ministerśtej radźe je ze póndźelu wobsamtko, ze źyle ministerstwo wotstupi. Dotalny ministerśći pschedsyda s Kahr hišćeće njeje nadźiju spuschćił, so budźe jenu móžno, ze s nowa knježeństwowych wotećźow smozowaćź. Pschećźiwo tejle móžnośćźi hižo sozialdemokratoju pschihoty cźinja. Woni dźěłaćerjow napominaju, so bychu ze sa generalny strajk pschihravili. Sozialistiśke nowiny powjesćeje pschinoschuja, ze je s Kahr we wuśkim wobkhadźe s kronprynzom Ruprechtom, kotryž ze njehamćźy sa njekrónowaneho bayerśkeho krala wudawa. Kahr pjecza s nim porjadnje we nětćźiśćhej kriźy jedna. Njewotwiśny sozialdemokratiśći sapółłanz Dittmann je w dohladowanśkim wubjerku němśkeho ńejma prajił, ze ze s Mnichowa prózinja, też w Pruśkej sažo monarchistiśku reakźiju sawjećź. W Mnichowje ju němśkonazionalne pośma mordarjow byłe, na kotrychž lićźźinje śteji na druhim měśtnje sa Erzbergerom nětćźiśći s nowanatwarjazy minister Rathenau a na śćećim dr. Wirth. Němśkonazionalni sawołachu: Njeźłyśchane cźornjenje! Sapółłanz Dittmann jim na pschećo dźerźeśćhe, ze je ze na śjźędu němśkonazionalneje strony śjawje spokojenje nad tym wuprajiło, ze ju Erzbergera skónźowali. Němśkonazionalni na to s pośćećenja woteńdźechu. Po dźěśćeći debacźe ze pośćećenje de schtwórtka wotstorćźi.

Bjes dwěła ma s Kahr w dotalnej knježeństwowej stronje źyłny pschiwiś. Korrespondenza bayerśkeje ludoweje strony praji, ze je też hišćeće dźenja dr. s Kahr nuź dowěrjenja knježeństwowych stronow a wulkeje wjećśćiny bayerśkeho luda. Wot njeho wocźakuja, ze wón dale krajej źwoje słužby posćića. Wotłkłoźowanje w bayerśkej ludowej stronje njeje wopokaźno njedowěrjenja było, ale ze ze śtało w měnjenju, ze ze po tutym puću wununanje s němśkim knježeństwom namakaćź hodźi.

Pólska.

W Pólśkej ze monarchija pschihotuje.

W Pólśkej ze Witoschowe ministerstwo wrócźo stupiło. Politikoju s dołhotrajazej knježeństwowej kriźu lićźa. Pscheźiwniźy republiki sa postajenje monarchije dźěłaju. Jako kandidat sa kralowśći trón ze republiźny president Pilsudśći njenuje. „Kurěr Poranny"

Dobre a tunje wobuće předawa
A. PECH, při mjasowych jědkach čislo 8
Waporjedźenje wobuća spěšnje, derje a tunjo

wo pschiběranju monarchistiskeje agitazije rosprawja. W jenej wulkej sjawnej shromadźisnje ßu republikanßku wustawu wohanili a generalej Pilsudskemu holdowali, pschi tym ßu wołali: „Sßława naschemu kralej?“

Pólska Danzig. sastupuje.

Pólske póßlanzstwo w Barlinje wosjewja: Na podłożku sřěczenja, 9. novembra 1920 mjes pólskej republiku a městom Danzigom wotsamknjeneho, póßlanzstwa a konsulaty pólskeje republiki diplomatiske a konsulariske schkitanje we wukraju pschebywazych pschißłuschnikow ßwobodneho města Danziga pschewosmu.

General Haller wróczo stupił.

Pólski hłowny roskasowaŕ pschi hornjoschlesyskej froncźe general Josef Haller je dla swady s prezidentomPilsudskim wójskowe roskasowaŕstwo słožił. Na jeho město ßu něhdnischeho generalneho gouverneura w Lublinje generalneho wyschka Scheptyzkeho sa hłowneho roskasowarja pomjenowali.

We Warschawje bolschewikske nowiny sakasali.

Pólske knježeŕstwo je ruske bolschewikske nowiny „Warschawski Gołoß“ sakasało. W poßlednim czißle tychle nowin bolschewikski póßlanz Karaschan pólskemu knježeŕstwu porokowasche, so wono pschecziwnikow bolschewikskeho knježeŕstwa bratrow Ssawinkow, kotsiž ßu loni sběžk w Bělej Ruskej naschkarali, w Pólskej czeŕpi.

Českosłowakska.

Czěskoßłowakska bjes porucznoscźe enteny pschecziwo Madźarskej njesakroczi.

Czěskoßłowakski minister swonkownych naležnosczow dr. Benesch je entenczinym wulkomozam, rumunskemu a južnoßłowjanskemu knježeŕstwu notu wo podawkach we wjeczornej Wuheŕskej pschepodacz dał. W nocźe ßo praji, so Czěskoßłowakska bjes dospołneho pschihłoßowanja konferenzy swjaskaŕskich póßlanzow a wobdźělenych statow pschecziwo Madźaram njebudźe žanych kroczelow czinicź.

Francowska.

Generalny strajk w połnóznej Franzowskej.

W połnóznej Franzowskej je ßo generalny strajk wuwołał. We wokolnosczi Lille je ßo generalny strajk powschitkownje pschewjedł. Liczba strajkowazych něhdźe 75 000 wuczinja. Též na dróhowych železnizach je ßo wobkhad sastajił. Wjele shromadźisnow je ßo wotměło, kotrež ßu ßo s měrom minyłe. Dźěłanski minister je póndźelu sastupjerjow industrialnych swjaskow pschijał, kotsiž jemu rosestajachu, so jim hospodaŕske wobstejnoscźe njedowoleja, poniženje msdy wo 20 zentimow wróczo wsacź. Rosrěczenje njeměješche žaneho wuspěcha. Minister je nasajtra sastupjerjow dźěłodawarjow a dźěłaczerjow k ßebi pscheproßył a s nowa sjednanje spytał. Strajkowanski komitej je dźěłaczerjam wěstych žiwjenja wažnych dźěłaŕnjow dowolił, ßo k dźěłu wróczicź.

Wuheŕska.

Pschesczěhanje Židow w Madźarskej.

Magistrat hłowneho města Budapesta je wotrjadowych židowskich wuczerjow a wuczeŕki se ßłužby puschcził, dale je židowskich schulskich direktorow degradował a je židowskich profeßorow wikowanskich schulow, njeprajiwschi pschicziny na měschczanske schule pscheßadźił. Liczba potrjechenych je něhdźe 400. Njedźelu je demokratiski dźěl měschczanskeho wobydleŕstwa protestnu shromadźisnu dla tuteje naprawy wotměł, we kotrejž prjedawschi minister Gabriel Ugron a póßlanz Polonyi rěczeschtaj, so temule praschenju njeńdźe wo židowsku wěz, ale so je to praschenje madźarskeje narodneje czescźe.

Ruska.

Wukrajina pschęd wójnu s bolschewikami?

Wukrajinska nowinska dopißowaŕnja s Lwowa powě: Lwowska „Gaseta Wjeczornaja“ s pjecža derje wobhonjeneje strony powjescź pschinjeße, so ßo Wukrajina w najblizschich dnjach jewischczo wulkich podawkow sczini. Wschě wukrajinske politiske strony ßu ßo sa wojowanje pschecziwo hidźenym bolschewikskim dobyczerj. rosßudźiła. Na czoło sběžka ßo Petljura staji, kotremuž je ßo pjecža entenczina pomoz swěsczila. Jednanje sa to je w Parisu general Delwig wjedł. S narodnym sběžkom dyrbi ßo knježeŕstwo bolschewikow powalicź. Najprjódzy dyrbi ßo Odeßa dobycź, so by ßo tak sepjeranischczo sa dalsche operazije dobyło.

Powjescźe s Moskwy.

Wjele taterskich ratarjow w Ssaratowskich stronach se ßamomordaŕstwom ßwojemu žiwjenju kónz czini, so bychu njetrjebali hłodu wumrjecź.

Cziczerin, ludowy kommißar sa swonkowne naležnoscźe, je pólskemu sastupjerjej w Moskwje notu póßłał, w kotrejž ßo wschě podawki mjenuja, pschi kotrychž je pólske knježeŕstwo sjawnje Ssawinkowa, wjednika ruskich sběžkarjow pschecziwo bolschewikam, podpjerało. Skónczuje ßo žada, so by ßo Ssawinkow s pólskeje republiki wupokasał. — Amerikanski pomozny skutk sa dźěczi je hižo w Pětrogradźe ßwoje dźěło sapoczał. Wón chze 50 000 dźěczom žiwnoscź podawacź.

Ze Serbow.

W **Budyschinje,** 14. septembra 1921.

— Temperatura w Budyschinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej dróßy, wutoru 19 stopnjow czopłoty po Celsiju, w nozy k ßrjedźe 12 stopnjow. Barometer wutoru wjeczor 739 a ßrjedu rano 743 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Pscheměnjate.

— **Rosprawa polizije.** Na Hoschiz haßy je ßo 13. septembra wjeczor jěsdne koło snamki „Germania“, 1 400 hriwnow hódne, kradło. Wono ma czorny wobłuk a žołtej swjeni, ßamoběh „Rotax“ a schěrej gumijowej wobruczi. — W jenym ßußodnym městnje stej ßo w nozy k 7. septembrej s nutsłamanjom dwě pißanskej maschinje snamki „Adler“ czißle 96 839 a 30 829 kradłej. Wobej stej dobrej a drohej.

— **Budyschske měschczanske dźiwadło.** Dźenßa ßrjedu (serija B) ßo Hauptmannowa legendowa hra **„Khěžora Khorle krjud“** hraje, kotraž je pschi prěnim pschedstajenju wurjadny wuspěch měła. Schtwórtk, (Serija C) operettowy wjeczor: **„Rjana Helena“.** — Pjatk (Serija C s pschijimanjom wschěch serijow) Strindbergowy wjeczor: **„Nan“** (Poßlednje pschedwjedźenje). — Direkzija je kaž loni, tak též lětßa schuleŕske kharty sawjedła, kotrež sa wschě pschedwjedźenja wo tydźenju płacźa.

— **Poßlednje pscheßadźowanje wojeŕskeho wuhotowanja** je w Barbarakasarnach w Budyschinje 15., 16. a 17. septembra wot 9 hodźin dopołdnja. Konjaze graty a druhe wuhotowanja, kaž též wosy ßo tam pscheßadźuja.

Z Jenkec. Zańdźenu njedźelu wuhotowa pola nas Serbske dźiwadłowe zjednoćeństwo serbski dźiwadłowy wječor. Běše to k prěnjemu razej. Hišće ženje pola nas tajke serbske zwjeselenje było njeje. Hačrunje zala pře wšu měru přepjelnjena njebě, běše so tola nahladna syła wopytowarjow zešła. Z narodnej hymnu wotewri k. Hładki swjedźeń a powita zhromadźenych ze luboznymi słowami. Nětko hraješe so wjesołohra „Člowjek móže so mylić“. Tuta hra połna žiwjenja a žortow a teho dla wulke připóznaće zbudźi. K druhemu přednjesechu so mnoho spěwow, sola, duety a kwartety, kotrež so derje poradźichu, nimo teho přednjesechu so wot knježnow a knjezow zjednoćenstwa wšelake deklamacije a druhe wěcy. Z cyłeho předstajenja móžachmy spóznać, zo ma zjednoćenstwo wubjerne mocy. Čista jasna rěč, wulki talent w skutkowanju a dobre spěwne hłosy wuznamjenja jich k mištram serbskeho jewišća. Z cyła je tutón prěni serbski swjedźeń tak dobry začišć zbudźił, zo sebi wot nawjedowarja teho sameho, k. Hładkeho, za krótki čas zaso serbski wječor žadamy. Wyše wšeho běše též wulosowanje rjanych serbskich knihow. Cyły wječor wěješe nadobny sło-

Kapliř ze Sulewic.

Historiske powjedančko.

9.] (Pokračowanje.)

Holčka tu ze sydkom a z khlěbom za wokomik bě, spěšnišo hač łastojčka, kotrež tón dźeń z črjódami přelětowachu, dźěla so hižom ze slowakskimi horami a lěsami, wjeskami a z ludźimi w nich.

„A kajkuˊ wubjernu spěwaŕku tu maće, — sym dźě ju hač delkach při rěcy Wahu słyšał.“

„Hlej, Hanka, hosća sy k nam přiwabiła!“ Stary pastyř bě hišće samy žort, to bě zbožowna, spokojna staroba.

„A bjeŕ sebi tola přeco! — Ty budźeš hłódny! — A ty, Hanka, wobstaraj knjezej jeho konja“

„To, stary luby bratře, njemóžu dowolić.“

„Što, ty namaj njewěriš? — Konikej so ničo njestanje.“

Polak so zasmja — holčka pak so začeŕwjeni.

„To budź bjez starosće. Holca je hižom po slubje, chcychmy hižom kwas hotować, ale tu so, kaž rěka, Turka zaso na wójnu hotuje, a kwasy před turkowskej wójnu su hórše hač pokhowanja. — Bjeŕ sebi jeno bjeŕ a njehladaj kazanja.“

Hanka zańdźe mjez tym do zahrody. Wboha, hižom chcyše z radosću zawyskać, zo so Jan wróći. Ale nahle jej sylzy do woči stupichu, na wutrobu jej stysk padny kaž skała — a do pomjatka jej přińdźe stysknosć kaž zły ptak. Snadź též hižom někdźe při studnicy na zelenej łucy stoji brunačk a na nim pachoł znarubany — morjeny...

„Moja wnučka“, pastyř přispomni — „dobra duša luby bratře! — Nan a mać staj na prawdźe Božej. — Wona je tak při mni... Též ja bych woprawdźe sam wjesoły był, hdy by so jej nawoženja wróćił a zo byštaj byłoj swojej. — Čuju dźě, zo nalěća wjacy njedočakam!“

„A hdźe wón je?“

„Pola teho Toekoelyija!“

„Pola teho? — A kak tom' tak, zo pola njeho?“

„Wón je přećiwo cuzym wojakow najimał. Jan je so přidał k jeho najimarjam.“

„Toekoelyiji so přećiwo khěžorej zběha, přećiwo swjatej wěrje so z Turkami zwjazkuje, wjeseli: so by, hdy by z khěžorskich wojakow po cyłej Wuheŕskej ani noha njezbyła.“

Stary pastyř hłowu powsny a so zamysli. Potom sebi kosćatu dłóń na zmoršćene čoło połoži a rjekny z khutnym hłubokim hłosom: „Přećiwo khěžorskim... Wšudźom so nam do kraja tłóča a chcedźa nam našu rěč zatłóčić, luby bratře.“

„Ty so myliš, luby starco! Toekolyiji je so přećiwo swojemu khěžorej samo z pohanami zwjazał. Tutón přeradnik by sam rady wuheŕski kral był a teho dla hromadźi wójsko, na to was wobśudźa a slepi, na to najinnje waše dźěći.“

„A woprawdźe mi je wšo jene, što je w Budynje (Peštu) z kralom... Jeno zo nas na pokoj wostaja... Ja sym hižom stary, jara stary; hižom dwaj splahaj tu pomnju, ale khěžora sym hač dotal njewidźał.“

„Též stara hłowa móže so mylić“, Polak rjekny.

„Kak to? — Što to? — Stara hłowa prajiš? — Wězo, młody hišće sy; ja, stary wowčeŕ, a so mylić?! — Ja, kiž tule znaju kóždu trawičku, wěm wo kóždym kamjenju, wo kóždym štomiku. Pohladaj jeno, ź tejele hory je so hižom mnoho kamjeni skulało, a pohladaj na moju hłowu! — Ani jena włóska z njeje wupadnyła njeje! — Rozumiš? — Jenož jónu sebi jich horstku wutorhnych, hdyž mje wutroba boleše. Ale to je hižom dawno, jara dołho... Ale teho dla mam će tola lubo, dokelž sy Polak, dokelž smój bratraj... A jěz přeco!“

„Ty by sebi mohł myslić, zo ja łžu a zo njejsym wo kóždym słowje, kotrež praju, z cyłeje duše přeswědčeny?“ Polak wotmołwi. „Toekolyi, to je přeradniski čłowjek, hórši hač pohan. Z nim wam njepřińdźe swoboda, ale roboćanstwo. Na tudomnych hrodach budźa konjace wopuše, na tudomnych cyrkwjach budźa město křiža połměsacy; a po was budźe turkowska noha surowje teptać... Tute słowa wěŕ, luby stary! A we wašim kraju budźe so z knjezami mjerwić — njebudźeće wjedźeć, komu maće so prjedy pokłonić, hač Madźarej abo Turkej.“

Sedźiwy Słowak zaso hłowu powsny, jako by chcył sebi něšto přemyslić. (Pokrač.)

wjanski duch. To njeběše ničo njezrozymliwe cuze, ale kóždy čuješe so we swojej domiznje. Skónčnje skónči knjez Hładki rjany wječor. pokaza, kak wužitne a dobre su serbske towarstwa a zo dyrbi tež so w Jenkecach założić narodne serbske towarstwo. Na to zaklinča zhromadny spěw „Naše Serbstwo z procha stawa“. Po tym zabawjachu so młodźi kaž stari při wjesełej rejcy, hdźež so wšelako narodne reje rejwachu. A wšelacy renegatojo nós a hubu wočinjachu, kak rjenje so serbska towaršnosć rozwiwa. Haj, njech płaći stare přisłowo. Štóž je Serb, sej krajo serbsku pokrutu; wostań Serb, měj serbsku wutrobu. B.

Se **Sahorja.** Sańdźenu njedźelu je ßo tu pod ßylnym wobdźělenjom wobydleŕſtwa pomnik ſa we wójnje padnjenych poßwjecził.

S **Hodźija.** Pſchichodnu njedźelu budźe tu poßwjeczenje pomnika, kiž je woßada ſa ßwojich 150 padnjenych ſtajiła. Wón je ſlehnjeny k zyrkwi a je tak wot njeje pſched wjedrom ſchkitany. Kaž ma zyrkej wſchu debu ſ pěſkowza, je tež wón ſ pěſkowza ſhotowany. Znata firma Frommherz Müller w Drażdźanach je jón wudźěłała a tudomny rěſbaŕ Schmidt je jón ſtajał. Woßadnym je jara lubo, ſo ßu jón na kěrchow ſtajili, wſchako ßu tež po bitwach pſchezo hladali, ſo padnjenych na pohrjebniſchczo pokhowachu a, hdźež to móžno njebě, ßu rowy padnjenych ſa kěrchow ſcżinili. W Božej ruzy wſchak ßo najlěpje ſpi. Pomnik je ßo jara derje poradźił. Wo ßrjedź pomnika je kſchiž a ſ bokow kſchiža ßu mjena padnjenych po wßach napißane, kaž ſtadleſchko pſchi paſtyrju. A ſpody mjenow je tón ſchpruch Luk. 10, 20: Wjeßelcże ßo, ſo ßu waſche mjena w njebjeßach ſapißane! Dalſche wopißanje hiſchcże pſchinjeßemy. Poßwjeczenje ſměje ßo tak, ſo budźe w 3 hodź. prědowanje w zyrkwi. Sa ſawoſtajenych ßu żónſke ławki wo ßrjedź zyrkwje poſtajene. Potom poczahnu wſchitzy na kěrchow. Tu budźe hudźba Hodźijſkeje wóhnjoweje wobory khěrluſch: Wotuczcże, tón hłóß waß woła, piſkacż. Na to budźe ſpěwanje ſchulſkich dźěczi, poßwjeczenje pſches duchowneho, położenje wěnzow, czeßny wutſěl a ſkóncznje ſaßo piſkanje hudźby.

Se **Sſernjan.** Njedźelu 11. ſeptembra měješche Ralbiczanſka „Lilija“ ſpěwny wjeczor w Benſchez hoſczenzu we Sſernjanach. Poſkiczachu ßo ſpěwy, měſchane khory, 1 mužſki khór a jedyn kwartet. Woßebje wulkotnje pſchedneße ßo ſpěw „Hanka, ty ßy moja.“ Mózny pſchikleſk pſchipoßkucharjow pohnu ſpěwarjow, tutón ſpěw hiſchcże ras ſpěwacż. Skónczynje hrajeſche ßo, „Hdyž kozor khamor czaſaſche.“ Hrajerjo a hrajeŕki wobknježachu miſchtrſzy ßwoje róle, pſchi hubjenych wobſtejnoſczach jewiſchcża. Małe njedoſtatki běchu, ſo bě měſchczanoſta pſchi poßlednim wnſtupje jako młodźenz ſpóſnacż. Wudowa Jurzowa mohła ſa ßwoju rólu něſchto ſtarſcha ſhotowana bycż. Kozorowe hracże bě jara wulkotne, tola je drje wón ſapomnił, ſo dźenßa nimamy wjazy Gradnanura, ale Buka ſa ſakſkeho preſidenta. Luboſcż mjes Handrijom a Lenku ßo tak wubjernje pſchedſtaji, ſo mohł ßebi jedyn myßlicż, ſo budźe wěcżnje tracż. Starzowa bě pſchi ſpoczatku něſchto ſymna a ſkónczynje ßo ſ zyłej mozu do knjeſa měſchczanoſty ſalubowa. Hra je hódna, ſo by ßo na jenym wulkim Budyſchſkim jewiſchczu woſpjetowała. F.

S **Radſchowa.** Schtwórtk w nozy je ßo tu bróżeń žiwnoſczerja Urbana doſpołnje wotpaliła. Sſłoma, ßyno, drjewo a wſchón rataŕſki grat je ßo ſpalił. Woheń je ßo najſkerje ſe ſłóſtniſkim wotpohladom ſałožił.

S **Wojerez.** Njepſcheſjenoſcż mjes direkziju a dźěłaczerjemi jamy „Erika“ dla mſdy je ßo dale pſchiwótſiła. Pſchi poßlednim wupłaczenju mſdy je ßo pſchipowjedźiło, ſo ßo něhdźe 1700 hacż 2000 muži ſ dźěła puſchcżi.

S **Běłeje Wody.** Pſchi nowym pohrjebniſchczu, mjes tutym a Arnimowej promenadu ßo haj rjekow ſałoži. W tu khwilu 6 jutrow lěßa puſchcżeja, ſo by ßo potom ſ pſchihotowazymi dźěłami mohło ſapoczecż.

S **Mužakowa.** Demonſtrazija ſtrajkowazych dźěłaczerjow. Schtwórtk popołdnju tu ſtrajkowazy dźěłaczerjo ſ czeŕwjenej korhoju na torhoſchczo czehnjechu, hdźež měješche wjednik narěcż. Jedyn njeſtrajkowazy dyrbjeſche w czahu ßobu czahnycż, ſ napißanej taflu na khribjecże. Wón chze pjecża ſkórßbu dla nuſowanja ſapodacż.

S **Tſcheplina.** Žiwa twarkſa dźěławoſcż ßo we tu khwilu tu pola naß roßwiwa. Sa poł lěta ßu ßo tſi wobydlenjowe twarjenja natwarile. W tu khwilu ßo dwě nowej twarjeni twaritej. Tež ßu ßo wſchelake twary na wobydlenja pſchetwarile.

Recenzija wo serbskej čitancy.

Našich přećelow jedyn, serbski wučeŕ, na připósłanje wěnowaneje Serbskeje čitanki wot swojeho přećela z Pruskeje sćěhowacy list dosta:

Mój jara česćeny, luby kolega!

To pak bě za mnje tola woprawdźite wjesele, hdyž mi póselnik rjanu Serbsku čitanku z přećelnym rukopisnym wěnowanjom do domu přinjese. Kak tola tajke znamjo stareho přećelstwa w nětčišim ćežkim času derje čini, to je něšto njewšědne. Za tajkej knihu sym so dawno hižo rozhladował, přeco pak so mi jenož duchowna literatura poskićowaše. To pak je na přeco tola trochu jenostronske. Moja kedźbliwosć so hišće powjetši, hdyž knihu přehladawši mjez spisowarjemi tež Waše lube mjeno nadeńdźech. K derje poradźenemu dźěłu móžu Wam a wšěm sobudźěłaćerjam jenož zbože přeć. Kajke drohotnosće wobsedźi tola serbske pismowstwo! Přez cyłu knihu wěje duch pobožnosće serbskeho domu a swójby. Čitanka dyrbi być domjaca kniha wšěch serbskich swójbow! Wšěm sobudźěłaćerjam přećelny postrow a wutrobny dźak! Na tutej knizy budźe Bože žohnowanje wotpočować! Čitajo je mi, kaž bych we wysokim domje z derjeznatymi a rjenje wuhotowanymi stwami khodźił, hdźež sym doma. Za našeho lubeho synka sym sebi přeco tajku knihu přał. Njewjedźach wšak, zo so na tajkej knizy hižo pilnje dźěła. „Kwětki“, serbska čitanka pak njech k pozběhnjenju cyłeho serbskeho luda služi.

Wutrobnje Bohu poručeno!

Z dźakownosću Waš swěru poddaty B.

Přilopk.

* **Sběžk.** We Waldheimſkej khoſtaŕni je czežki ſběžk był. Někotſi ſběžkarjo ſpytachu czeknycż, pſchi tym ßo jim poradźi, dohladowarjow ſputacż a pobicż. Skónczynje dyrbjachu dohladowarjo tſělbu wužicż, ſ tym czeknjenju ſadźěwachu. Někotſi jeczi ßo ſranichu, tola njeje žadyn czeknył.

* **Czežke njeſboże.** W Gödingu je ßo pſchi ſwuczowanju wohnjoweje wobory czežke njeſboże ſtało. Na ßuwatym rěblu, na zyłu dołhoſcż roſczehnjenym ſchtyrjo mužojo ſtejachu. Nadobo ßo rěbl pſcheczißny a wſchitzy ſchtyrjo na pleſtr padźechu. Jedyn wobornik, kotryž bě ſ wyßokoſcże 20 metrow dele padnył, bě hnydom mortwy, jedyn bě czežko a tamnaj lohko ſranjenaj. Rěbl tež hiſchcże jeneho konja ſaraſy.

* **Kczějaze jabłuczinv.** S Rauſchwalde pißaja, ſo ßu na dróſy do Shorjelza pſched dwěmaj njedźelomaj kczějaze jabłuczinv widźecż byłe a něśko tam ſaßo jena jabłuczina kczěje. Tuta naturſka žadnoſcż ßo lětuſchemu wurjadnemu czopłemu wjedru pſchipißnje. Tajke pady ßo lětßa we wſchelakich ſtronach wobkedźbnja.

* **Sſo ſatepiła.** W Drażdźanach je ßo na moſtowej dróſy bydlaza 5 lětna Roſtigez holza do wódneho ßuda padnywſchi ſatepiła. Nichtó ßo njebě njeſboža ſ czaßom dohladał.

* **Wulki woheń.** W Luckenwaldźe je ßo wutoru Niendorfez pianowa fabrika wotpaliła. Schkoda je jara wulka a w tu khwilu dozyła hiſchcże pſchewidźecż njeje. Tež zyły drjewowy ſkład je ßo ſpalił, mjes kotrymž bě dźěl dobreho drjewa, kotryž je ßam 4 milijony hriwnow hódny. W fabrizy wjazy ſtow ludźi dźěłaſche, kotſiž ßu něſko bjes dźěła. Kak je woheń naſtał, njeje ſnate.

* **Nahła ßmjercż.** W Kamjenizy 76 lětny agent Pſchibyl w nozy na dworje někajki ropot wußłyſcha. Wón ſ woknom won pohlada, pſchi tym runowahu ſhubi, ßo pſchekiwknywſchi dele padny a ßebi nop pukny. Wón bórſy na to wumrje. Snjeſbożeny bě ſnata a rady widźana woßoba.

* **Sſo ſamjatł.** W Zuchowſkej holi pola Dramburga w Pomorſkej ßo wulka hromada drjewa ßypny a 21 lětneho dźěłaczerja Raſku pohrjeba a ſamjecże, tak ſo bě hnydom mortwy.

* **Czežke njeſboże.** W Lipſku ßo na jenym twaru ßobotu czežke njeſboże ſta. Dźěłaczerjo tam róſchty twarjachu a běchu hižo wyßokoſcż 16 metrow dozpili. Nadobo zyłe róſchty ſ wulkim wrjeſkotom na haßu doprědka padnychu a dźěłaczerjow pohrjebachu. Ruczże ſawołana wohnjowa wobora wſchěch ſaßypnjenych wukhowa. Jedyn murjeŕ a dwaj czěßli běſchtaj ßo czežko ſraniłoj, dyrbjachu jich do khorownje dowjeſcż. Róſchty běchu padajo tež elektriſke groty na haßy roſtorhnyłe, tak ſo dróhowa železniza jěſdźicż njemóżeſche. Njeſboże je ſ tym naſtało, ſo bě wichor do róſchtow ſajěł a je potorhnył.

Swjatok so zwoni.

Smuž ßo! czeŕp! a zyły ßwět je twój. Wjele ludźi teho dla k něczemu njepſchinjeße, dokelž ßo njeſmuža, něſchto ßamoſtatnje ſapoczecż. Tež w narodnym dźěle dyrbimy ßo ſmužicż k ſkutkej a hdyž hewak niczo njeſamóżemy, dźěłajmy ßami na ßebi. Hanja-li naß teho dla, dha czeŕpmy. Tak ſkónczynje tola dobudźemy. Smužitoſcż pak dyrbimy měcż.

Cyrkwinske powjesće.

S Barta.

17. njedźelu po ßwjatej Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſke, a $^1/_2$10 hodź. němſke kemſchenje.

Kollekta ſa pſches woheń domapytanych w Herrnhucże.

Semrjet: Jan Ernſt Tupak, domownik w Barcże, 60 lět.

S Maleſchez.

17. njedź. po ßwj. Trojizy. 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſke kemſchenje, $^1/_2$10 hodź. woßadna ßhromadźiſna (woßadny porjad).

S Minakała.

17. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſke a $^3/_4$10 hodź. němſke kemſchenje. Popołdnju we 2 hodź. roſrěczowanje ſ młodźinu. $^1/_2$5 w Pßowjanſkej ſchuli ßerbſke kemſchenje a ſpowjedź.

S Khwaczitz.

17. njedź. po ßwj. Trojizy dop. w 8 hodź. ßerbſke a w 10 hodź. němſke kemſchenje; pop. $^1/_2$3 hodź. zyrkwinſke roſrěczowanje ſ konſirmirowanej młodźinu.

S Hodźija.

17. njedź. po ßwj. Trojizy ſměje $^1/_2$7 hodź. faraŕ Kſchižan ßerbſku ſpow. wuczbu. $^1/_2$8 hodź. duch. Voigt ßerbſke a w 9 hodź. němſke prědowanje. Popołdnju w 3 hodź. poßwjeczenje wojeŕſkeho woßadźineho pomnika.

S Noßaczitz.

17. njedźelu po ßwj. Trojizy dop. $^1/_2$8 hodź. němſka ſpowjedź, $^1/_2$9 hodź. němſka a w 10 hodź. ßerbſka Boža ßłužba. Kollekta.

Placziſny rěſneho ſkotu na Drażdźanſkich ſkótnych wikach

12. ſeptembra 1921. Placziſny po zentnarju a hriwnach

Skótne družiny a woſnamjenjenje	Žiwa waha	Rěſna waha
Woły: 313	hr.	hr.
Połnomjaßne, wukormjene, najwjetſcheje rěſneje hódnoſcże hacż do 6 lět	650—725	—
Młode mjaßne, njewukormjene, ſtarſche wukormjene	500 - 600	—
Mjenje wukormjene młode, derje pizowane ſtarſche	400—450	—
Mjenje pizowane wſchěch ſtarobow	200—350	—
Byki: 148		
Połnomjaßne, wuroſczene, najwjetſcheje rěſneje hodnoſcże	600—675	—
Połnomjaßne, młódſche	450—550	—
Mjenje wukormjene młódſche a derje pizowane ſtarſche	350—400	—
Jałojzy a kruwy: 188.		
Połnomjaßne, wukormjene jałojzy najwjetſcheje rěſneje hódnoſcże	650—725	—
Połnomjaßne, wukormjene kruwy najwjetſcheje rěſn. hódnoſcże hacż do 7 lět	550—600	—
Starſche wukormjene kruwy a derje wuwite młódſche kruwy a jałojzy	450—500	—
Derje pizowane kruwy a mjenje pizowane jałojzy	350—400	—
Czelata: 951.		
Najlěpſche wukormjene	900-1000	—
Mjenje wukormjene a tajke wot zyza	750—850	—
Wowzy: 749.		
Młódſche a ſtarſche wukormjene	600—700	—
Starſche wukormjene	400 500	—
Mjenje wukormjene (Merzſchafe)	250 - 325	—
Sswinje: 1050.		
Połnomjaßne, woßebitych raßow a jich kſchiżenjow, hacż $1^1/_2$ lět ſtare	1300-1400	—
Wukormjene	1500-1550	—
Mjaßne	1150-1250	—

Póstske wozjewjenja.

Vom Reichskursbuch erscheint voraussichtlich am 26. Oktober eine neue Ausgabe zum Preise von 38 Mark. Bestellungen nehmen alle Postanstalten entgegen. Wegen der Schwierigkeiten bei der Herstellung des Kursbuchs wird eine frühzeitige Bestellung empfohlen, weil sonst möglicherweise auf Lieferung nicht zu rechnen ist.

Ober-Postdirektion Dresden.

Nach der vom 1. Oktober ab gültigen neuen Fernsprechordnung endet zwar die Gültigkeit der für einen Tag eingegangenen, noch nicht erledigten Gesprächsanmeldungen mit Schluß des Tagesdienstes oder mit Ablauf des Tages. Bei Fernsprech-Vermittlungsstellen, die künftig ununterbrochenen Dienst abhalten, also in allen Fernsprechnetzen mit mehr als 1000 Hauptanschlüssen, erstreckt sich die Gültigkeit der von 10 bis 12 Uhr nachts eingehenden Gesprächsanmeldungen jedoch künftig auch noch auf den folgenden Tag. Die Gültigkeit einer Gesprächsanmeldung erlischt, wenn nach Bereitstellung der verlangten Verbindung der Anrufende und der Gerufene oder einer von ihnen zur Führung des Gesprächs nicht bereit sind.

Bei der Anmeldung von Gesprächen kann angegeben werden, daß ihre Gültigkeit zu einem bestimmten Zeitpunkt vorzeitig erlöschen soll. Außerdem kann der Teilnehmer die Streichung einer Gesprächsanmeldung verlangen, wenn sie innerhalb eines bestimmten, in die Gültigkeitsdauer fallenden Zeitraums zur Ausführung an der Reihe wäre. Dagegen kann er nicht verlangen, daß Gesprächsanmeldungen während bestimmter Zeiträume zurückgestellt werden. Wird eine Gesprächsanmeldung auf nachträgliches Verlangen gestrichen oder nachträglich befristet, oder wird eine Befristung geändert oder aufgehoben, so ist hierfür eine Gebühr von 75 Pfg. zu entrichten; im übrigen ist die Befristung gebührenfrei.

Ober-Postdirektion Dresden.

Syno a słomu

wschěch druźin, kóżdu dźělbu kupuje běžnje

August Hepper

w Budyšinje. Telefon 1258.

Jurij Hänsel

w Budyšinje na žukelniśej haźy čj. 34. Telefon 738.

Hłowna pschedawarnja Rud. Sacko ſ Lipska w Budyšćiśim hamstkim hejtmanstwje.

Sklad ratařśkich maschinow a gratu wschěch druźin.

Wulki sklad narunanśich dźělow.

Truskalzowe ßadźenki

najlěpścha druźina, ſ dobrymi korjenjemi 100 schtuk 15 hr.

Wěnzy, kwěžele a druhe wicza

Pschichodny měsaz najlěpschi :::: cząß schtomiki ßadźecz ::::

schtomiki a róże wschěch druźin

Kofliz fahrodnistwo w Kulowje

Nowe dóschle:

Iserbske banty, čjorne, wośebje schěroke, najčjeśćscha źida bjez apretury, najrjeńśche schtoź je, schěr 1,60 metra jenoź 44.— hr.
1,40 „ „ 40.— „

Moiree-banty, nacześwjene, běłe, naſelene, najnowjsche bordy najlěpschego hódnośće, najrjeńśche nusrky a najwjetśchi wubjerk.

Foulard-satin, cześćka tworo, noruna najmejhśchi kaschmir w turkowjśich mustrach.

Museliny najnowjśchich, najśpodobnjśchich turkowjśich mustrow.

Koschlaze barchenty, velourty, jakowe barchenty, schórzuchowe tkaniny atd. po snatych tunich śtarych płacźiśnach.

Najwjetschi wośebity dom ſa Sserbow.

Welseckupnydom w Kulowje

Telefon čjiśło 12. Satożene 1868.

Dospolne wuhotowanje ſa lěhařnju, kuchinju, dub. buffet, stółzy, sofy, chaiselongue, matrazy kupujecze najlěpje pola

W. Despanga na Mužakowśkej dróśy čj. 4.

Džak.

Za wśe nam derje činjace wopokazy lubośće a dźěłbnośće pri khowanju naśeje lubeje zemrětoje maćerje a wowk!

Marje zwud. **Keřkoweje**

w Bukecach

wupraja jenoź z tutym swój **najwutrobniśi dźak zrudźeni zawostajeni.**

Serbske hospodařske towařstwo

w Budyšinje, sukelnska hasa 11/13
w Kulowje na Kamjenskim předměśe

poskića

wšěm Serbam, wosebje serbskim překupcam

kolonialne twory,

papjerjane wudźětki a wobuća

po najtuńšich płaćiznach.

Zastupće jako sobustawy!

Fotografiśki atelijej

Oskara Meistera

w Budyšinje na khěžórśkej drosu 15 Telefon 438

Njedź. w wotewrjenj. Po śłaſanju ſo tež na wźach fotografuje, teho runja kwažne wobraźy, grupy atd. Powjetśchenje po kóżdym wobraźu.

Khofejowe servisy

ze **6 šalkami** wot **48⁰⁰** sem

Najwjetśi wubjerk praktiskich kwasnych darow

Centralny kupny dom

w Budyšinje na khěžorskej drózy 14

Najlěpśche ſadrokožane **czěrjeńśke rjemjenje**

Ta jaźnožołty **maschinowy wolij a tuk,** najlěpśche wośowe a kožowe tuki

poruća po najtuńśich dnjowych płaćiźnach

Otto Büttner

mějeczel: **S. Laskowski**

koža a techniśke gumiowe twory

w Budyšinje, na hłownym torhośćeju 9.

Konje k rěžu

po najwujśchśćich płaćiźnach w kóżdym cząßu kupuje

Kurt Kaiser

pschi mjaßowych jěbkach a na Humboldśkej dróśy 782 b Telefon 403.

Płaćźu ſa dobru tworu hacź 350 hr. ſa zentnar źiweje wahi.

Měchi

wšěch druźin poruća

Heinrich Lange

pri źłtnych wikach 11.

Jědźnu ßel śtótnu ßel
ßelowe lisanke kamjenje
majß ſa kury
schłeſ. czerwj. dźeczel
palmowy jadrowy schrót
bornizu
ma na śkładźe

Paul Bennewitz

w Budyšinje — Telefon 76

Njemjelczinśk. pychu kwažne kwěčele

(6 ketty) ſe źiwych a dźěłanych śwětkow,

wěnzu a wschěl. palmy

poruća

Marja Petrich

na garbařśkej haźy čj. 22

Měćźi ſerbśći.

Budyssa-margarina

w punt. kruchach w snatej dobrej hódnośći jenoź hr. **12** je czěrśiwa dóschka.

Jenieźka pschedawarnja 9

na ſadnjej bohatej haźy

Budyšske měšć. dźiwadło

Sońźedu, 14 śept. 1/2 8 hodź. (śerija B)

Wuspěśchna Hauptmannowa nowośćź

Khěžora Khorle krjud

Legendowa hra wot G. Hauptmanna.

Schtwórtk, 15. śept. 1/2 8 hodź. (śerija C)

Operettny wjećor

Rjana Helena

NB. Schuleśće kharty ſu ſo ſaßo ſawjedźe.

Żony

trjebaja pschi **njeporjadnośći njemocy** a pschi hoczenju ſrwě mój śtarośnaty jako najlěpschi wupruhowany a ſ wjele dźakowanjemi pschipośnaty woßebity źrědk. Wobroćźećze ſo pośni dowěry na mnje, jenoź potom móže ſo Wom pomhać. **Saruczeny nieschłódny** w kóżdym padźe. Wuspěch hižo ſa 1—2 dnjej. Njedaćźe ſo łaßlepićź ſwjele wukhwalowaćymi postiśćźenjemi. Krućze mjeleźite rozeßłanje.

A. Bork, Hamburg 4, Kielerstraße 94.

Kupuju pschezo

słote a ßłěborne wězy

rjećaśki, pjeriśćźenje, drobne pjenjesy a listowe ſnamki po najwjśch. płaćźiśnach

Kupowanśka a pschedawanśka zentrala

Mar Wenzel w Budyšinje

na hornježeńśkej haßy 29.

Meble

najtuńśćho pola

Aug. Bjar, na **Rowosatzkej dróży,** snapschećza wulkeje piwarnje.

Stółzy po tunich fabrik. płaćźiśnach.

Visitne khartki

śhotuje **Smolerjec kuhlićlěśćańja.**

Wulki wubjerk!

Žane klamy!

Wojeśće khołowy, bluſy, mantle, schłórnje a śtupnje, drillśchowe wobł., bźěłanśke khołowy, śpodnje khołowy a koschłe. Nowe a trjeb. muž. a pachoł. wobłeki pschedawa jara tunjo

Herm. Gedlich

na pokónźnej dróży 7.

Pódla hotela „Łóźuca"

Ausschneiden und ausfüllen!

An das Postamt, hier.

Für die Zeit vom 1. Oktober bis 31. Dezember 1921 bestellt

Herr .....

Wohnung .....

Straße und Hausnummer .....

Expl.	Name der Zeitung	Erschein.-ort	Bezugs-zeit	Betrag
1	Serbske Nowiny	Bautzen	1/4 Jahr	Ausgabe A 7,50 Mk. Ausgabe B 9,50 Mk.

Post-stempel

..... Mk. empfangen

.....

Unterschrift

Lětnik 80 Budyšin, štwórtk 15. septembra 1921. Čislo 214

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawańi 6 hr., z přinesenjom do domu 7 hr 50 pf. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wu dawańi 7 hr 50 pf., z přinesenjom do domu 8,50 hr. Kóžde jednotliwe čisło płaći 20 pf.

Hłowny redaktor: Marko Smolerj, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a čišć Sindarjec knihćišćernja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domju w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawańja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěštki, kiž maja so we wudawańi hać do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjezkow. Wobčežnje so stajace nawěštki a tabele so wyše wobliđeja. Rabat so po tarifje dawa.

Njownica.

Štwórtk, 15. późnjeńca.
Kwatember.

1004 Khěžor Hendrich II. wobłehnje Budyšin.
1757 Přebywa Bjedrich II. w Budyšinje.

Knježe, budź z nami!
Narod, rěč a wěru
Zdźerž nam z wótcnej swěru, žohnuj serbski lud!

Knježe, budź z nami!
Wšudźe strachi hroža,
Twoja ruka Boža škitnj serbski lud!

Knježe, budź z nami!
Złość so na nas hori,
Ty pak, kiž nas stwori, zdźerž swój serbski lud!

K. A. Fiedler.

Hdźež chce djaboł Serbow dajić,
B'dźe jim Němca do wsy stajić. Radyserb.

Swětne podawki.

Němska.

Dalsche wotkrytcje wo skónzowanju Erzbergera.

Se kłědźenjom badenskeje a württembergskeje krajnje polizije je so wukopało, so staj Erzbergerowaj mordarjej student Hendrich Tillessen a pschekupc Hendrich Schulz nij jenoj s Mnichowa attentat pschihotowałoj ale so staj, mordarśtwo skutejwjeśi so do Mnichowa sajo wróćiłoj a hišćeje pśed nękotrymi dnjemi w Mnichowje pśebywałoj. Hakle đźwj bě badenske statne wěźnistwo wobźebje mordarjow sesnało a do Mnichowa wjedźajcy płěd sćěhowaśe, so wonaj na dobo s Mnichowa śhubśichtaj. Schulz a Tillessen we Mnichowje na Maximilianśtej dróhy 33 kóždy w druhim posthodźe meblowanu śtwu wobydlesćhtaj, kotruž do źiwajeho wotźěła njejźtaj wupowjedźiłoj. Bydło pśehepytajo badenska polizija listy a sapiźy nadeńdźe, kotrež na to pokazaju, so staj nadpadnikaj s wěśtej nazionalistiśtej śtronu wobłhadałoj. Na sakładźe tehole wobćěźowazeho materiala źu něhdźe 20 wośobow sajeli. Je pśehepłyśchawśchi źu najwjacy s nich sajo pusćěźili. Schejćo, kotśij źu najbóle wobćejźeni, źu w jatbje wośtali. Woni źu pśedy k **Ehrhardowej brigadźe pśihśłuchćeli**, w kotrejź staj Schulz a Tillessen jako offizěraj śłužiłoj. W tymle świśu njeje njesajimawe, je na kapitaneutnant Ehrhard śwój stajny kwartěr w Rosenhainje pola Hamburga, a so źo we „Hamburgśkim Echo“ 11. septembra **nadpadne hibanje mjes Ehrhardowymi ludźimi pokaja.** „Schtoź pośledńe dny“, tak w dopiśu tychle sozialistiśtiśćh nowin rěka, „dwórnišćeja wobkedźowańśe, je w hodźinach, hdyž jedyn cząh na śtromi do Bayerskeje wotźěđźe, widźećy mohł, so cźi ńami ludźo, kotśij źo 10. měrza 1920 pod wjelepśćeradnikom w Debrizach śhromadźachu, źo sajo wjesećhu, s cźorno-běło-cźerwjenymi bancźikami a hokatymi kśiźenji debjeni. „Ruprechta postajimy a potom do źidowskeje twjerdźiśny Barlina pójdźe, tón króćej wśchitko k sćěnje stajimy.“ — Tak źo mjes źobu rośrěćźowachu. Teź sajećje jeneho něhduśćeho kadetta a jeho śotrý w Barlinje drje do teho śłuśćha. Hacź sajećje w Mnichowje je śkónzowanjom Erzbergera abo źnadź Garešja świśuje, abo hacź źo **wo pśećeźuwanje brónśow sa monarchistiśti pućj w pokodnišćej Bayerskej jedna,** njeda źo hišćeje spośnać.

Na śćěśćej wośobow, kotrež źu w Mnichowje sajeli, tukaju, źo źu źo na pśećhotach k skónzowanju Erzbergera wobźěłili. Mnichowśka polizajśka rośprawa źanych njenowych njenjeńnje, duž nima źanejho śmyśła źo s powjedanjom sabćeraćj, po kotrymž źo jedyn śe sajatych jako pśećhodny źyn jeneho jara śnatego bayerśkego parlamentarijarja mjenuje.

W **Frankfurcźe** źo 8. septembra pśećhe: Dźeńźa we nozy źu śtudentow a jim blisko śtejazych ludźi sajeli. Polizija wunośćhk pśećhśłyśćhenja krućźe tajne dźerźi.

Dla skónzowanja Erzbergera źo dalśćhe wośoby sajaće.

S **Mnichowa,** 14. septembra źo powe: S rasnym sapśćhinnjenjom württembergśkich a bayerśkich kriminalnych sajtojnikow je źo poradźiło, źydom wośobow, s wjećśćha aktiwnych abo rezerwnych offizěrow, kotśij źu s wjećśćha wójnśkemu łódźiwu pśćhiśłuśćheli, sajećś. Woni źu po dotalnym wunośćhku pśehepytanju w świźu s mordarśtwom byli. Sźu to: Manfred s Klinger, Eduard Kautter, Adolf Hoffmann, Herbert Müller, Fritz Otto Henrich, Khorla Schüder a Jan Lenc. Manfreda s Kilingera winuja, so je do skónzowanja Erzbergera śe Schulzom a Tillessenom njeśłuk śrěćźał. Dale je wón, so by mordarjam cźekńenje połóźił, jejn wěźy pśćhi źebi khował. Na druhich sajatych tukaju, so źu mordarśći plan śnali.

Wulke spodźiwanje śłudźuje, so je polizija teź wobydlenje wjednika bayerśkeje ludoweje śtrony dr. Heima pśehepytała. Wona tam njeje nićo namakała. Dr. Heim je źo s domjazym pśehepytanjom hłubóko rośhorił.

Swětłowidźenje wo cźekńenju Erzbergerowju mordarjow.

S Mannheima źo 14. septembra pśećhe: Po śdźelenju jeneho tidomnego okultistiśćeho wustawa je medium, do hypnotiśćeho sparja pśećhźaćeny, najdrobniśćhe wopśańanje cźekńenja Erzbergerowju mordarjow podał. Po nim staj mordarjej s cźakazym automobilom na śtronu k Oppenheimej cźekłoj. Potom staj źo pał hodźiny w lěźu pola Oppenheima khowałoj a pośćźiśćho źeleźniśći cząh do Appenweilera wuźiłoj. Se źamej wěśtośćju źo dale wopśańuje, so staj wot tam śe śpěćhnym cząhom do Baśela wotźěłoj, tam śchwajcarśku mjeśu pśećhekroćźiłoj, pśćhi cźimž je jeju jedyn nanujesny śajtojnik kontrollował. Do Baśela staj wokoło 11 pśćhźiłoj. Wonaj staj w dwajośćhodatym hośćenju we druhej dróhy na pravźu wot dwórnišćeja pśćhenazowałoj, hdźež staj wójśtuwje cźiśćo 3 bydliłoj. Jejn śapiźy w hośćenśkej śtuśy je njecźitanliwy. Wokoło 7 hodźin rano staj s hośćenja wotećhćłoj. Wonaj staj potom s automobilom cźiśćo 17 326 do Źuricha wotźěłoj a do druhego hotela łěwizy pśćhi Badenśko-Źurichśkej dróhy śajtupiłoj. Tam staj wulkeho źwiźnego kujeśa śekkałoj, kotryž je jimaj śćhek pśćhepodał, s kotrymž staj k Źurichśkej banzy śćhłoj a tam 30 000 frankow śdźěhnyłoj. Jedyn s winikow je duźy k banzy pleśter s wucha torhnył, kotrež je na kromje nadrjene byłe. Wobaj staj źo potom hładko wottruhacź a źebi wkońy wottśihacź dałoj. Hdyž je jimaj śpomnjeny źwiźny kuźes nowe papjery pśćhepodał, staj wonaj s tym samym automobilom do Lausanna wotźěłoj, hdźež staj źo telefoniśćy s Źurichśkim kujeśom rośrěćźałoj. Tutón je jejn mućował, so byśćhtaj hnydom dale do Neapla jěłoj a jimaj prajił, źo byśćhtaj na pośće leźaje listy pod cźiśćkom 84 75 wotewśakoj.

Wobśćórźby Barlinśkeho „Vorwärtśa“ pśćheciźiwo Mnichowśkej polizaji.

Barlinśći „Vorwärts“ Mnichowśkej polizaji poroku-je, so je wona śa to śamołwita, so źo Erzbergerowaj mordarjej njejśtaj śajałoj. Wón pśećhe: Nićeje s pśćhiśćaźnośćiwa widźomnje do Mnichowa hromadu bźźo, hdźež Ehrhardowa organiśajźija woprawdźitu mordarśtwu śentraln wudźerźuje, kotrejź wopor je źo bjes dwěła teź śapóśćaną Gareis śćinił. Śnate je, so mordarjej wot doma njejźu śpomnjenja hódne pjenjesy měćoj. K źwojemu drohenju pućowanju do Barlina a do Cźornego Łěźa a k cźekńenju do wukraja śtaj wonaj bjes dwěła wot tamneje Mnichowśkeje Ehrhardoweje organiśajźije pjenjesy dośtałoj, kotrež źo dźěje hacź wot jeneho łěta wośćebiteje protekźije Mnichowśkeho polizajśkeho prezidenta Pöhnera śwjećela. Śnata wěź je, so bayerśka polizija abo s najmenjśćha nękotre s jejnych organow, s ruki do ruki s Ehrhardowymi ludźimi dźěłajo wurśadnje jara źłědźenśke dźěło badenśćich a Barlinśćich wyśćmośćowych pocźejźeja. Hdy by w zykej Němśkej runje tak wěśta a bjesporocźna polizija byłoa, kaź je politiśke wotdźěłenje I A Barlinśkeho polizajśkeho prezidźija, budźiśće źnadź źo poradźiło, mordarjow w Mnichowje śajećś. Jejn cźekńenje je nowe źławne śnamjo „partikularizma“ Kahra, Pöhnera, Escherśćha a Rotha. Na łóźby pad je dopokaśane, so śtaj mordarjej hišćeje pśćhed śtjonu drjemi w Barlinje byłoj, a hacź runje bě w tutym cząźu śignalement mordarjow, kotrež tharakteriźiśće śnamjenja pokaźuje, dawno śnate, njeje źo Mnichowśka polizija mjes ludźimi Ehrhardoweje organiśajźije wobhonjała, hdźež bě tola tak blisko, źa mordarjemi płědźićź.

Źeleźniśći tarif źo wo 40 prozentow powyśćhił.

Pśćhedłohi śa powyśćenje źeleźniśćich a pośćźiśćich tarifow źu źo hižo němśkemu ministerśtwu pśćhedpołóźiłe. Wo jich wopśćhijećźu źo hakle w němśkostatnej radźe nadrobnośćeje wojźewja. Śnate pał hižo je, so tón króćej powyśćenje s najmenjśćha 40 prozentow dotalneje płacźiśćiwy wućźinja.

Expedizija němśkich lěkarjow do Ruśkeje wotźěła.

Lěkarśka expedizija němśkeho Cźeźwjeneho kśiźa je wutoru s parnej łódźu „Triton“ do Pětrograda wotźěła. Pryźdy teho je źo śwećećenje expedizije mjes němśkim Cźeźwjenym kśiźom a wukrajnym wubjerkom bolśćewiśkeho knjećeśtwa potwjerdźiło. Do Ruśkeje pśćhiśłośćhći expedizija pśćhewidźomnje hnydom do lěkarśkeho dźěła śaśtupi.

Spadowanje němśkeje hrywny jendźelśkemu wikowanju śeśćhodźi.

Kaź „Daily Mail“ powe, jendźelśke knjećeśtwo pśćhćźiźny pśćhepytowacź dawa, kotryźćź dla hódnośćej němśkeje hrywny śpadnje. To źo njeśtawa dla wotplacźenja wójnśkeho wotśćhkodźenja, ale dla powodźenja Němśkeje i papjerjanymi pjenjesami. Dokelź je kurs jendźelśkich pjenjes pornjo němśkim wyśoki, njemóźe jendźelśka industrija źwoje wudźěłki w Němśkej wyźy wotbyćź. Jendźelśćy industrialni chźedźa politiku wjećź, s kotrejź by źo teho runja hódnośćej jendźelśkich pjenjes poniźiła.

Kopanske bole, škórnje a drastu za hraćo z kopanskim bolom, pucherje, plumpy, šidleška, hrowe prawidła atd.

poruča we wulkim wubjerku

T. ALBERT

na lawskich hrjebjach č. 10. — Telefon 1078.

Awstriska.

Spjeczenje jeneho awſtriſkeho bataillona.

W Brucku je ßo póndźelu jene woldźělenje pěſcheho regimenta cžißło 1 ſapowjedźiło, na wuheŕſku ſtronu hicž. Wojazy ßo ſjawnje ſpjeczichu. Na to bataillonowy kommandant wyſchkowſki leutnant Hawſena kompagnijowych kommandantow a woſeŕſku radu ſhromadźi, ſa by ßo węz ſrjadowała. Pſchi rosrěczenju ßo jedyn kompagnijowy radźiczel na jenym kompagnijowym wjedniku pſchepſchima a jenu pliſtu wotłoži, ſo offizěr k ſemi padźe. Bataillonowy kommandeur je teho dla kommando ſłožił a porucžił, bataillon hnydom rospuſcheźicž.

Ultimatum ſwjaſtaŕſkich póßlanzow na Madźarſku.

„Times" powě, ſo konferenza ſwjaſtaŕſkich póßlanzow ßnadź ultimatum Madźarſkej pſchepoda, w kotrymž ßo žada, ſo bychu ßo madźarſke cžrjódy ſ wjecžorneje Wuheŕſkeje wrócžo wſałe. So bychu ßo jendźelſzy wojazy pſchecžiwo Madźarſkej nałožili, ßo njewocžakuje, ßamo hdy bychu ßo dalſche operazije wobſamkle.

Po „Daily Telegraphu" w Londonje měnja, ſo dyrbja ſwjaſkarjo, jeli ſo Madźarojo hacž do wěſteho cžaßa wjecžornu Wuheŕſku njewuprósdnja, doſcž wojakow hotowych měcž, ſo by ßo wuprósdnjenje wunuſowało. Jeli ſo by Italſka nochzyła wojakow wotpóßłacž, by ßo radźiło, Cžěſkoßłowakſku namołwicž, ſo by wjecžornu Wuheŕſku wobßadźiła.

Mjes tym je Italſka tónle nadawk pſchewſała, pſchetož wona ßo boji, ſo by ſłe ſcžěhwki měło, hdy by ßo Sſłowjanam ſarjadniſtwo we wjecžornej Wuheŕſkej pſchewoſtajiło. S Wina ßo 14. ſeptembra powě: **Wſchón želeſniſki wobkhad mjes Awſtriſkej a Wuheŕſkej je ßo ſaſtajił. Dwě italſkej brigadźe ſ artilleriju ßo pſchiwjeſetej. Wonej dyrbitej madźarſke wójſko ſ wjecžorneje Wuheŕſkeje wucžiſchcžecž.**

Ruska.

Ruſke hłodowe hubjenſtwo.

Kaž je Havaſka telegrafowaŕnja ſ Rigi ſhoniła, ßo 48 000 poł ſahłódnjenych a poł nahich dźěcži, kotrež ßu ſ Wolgineho kraja pſchiſchłe, w Cželjabinſku hromadźeja. Wot tam ßo dale do Sſibirſkeje dowjeſu.

Francowska.

Franzowſki Cžeŕwjeny kſchiž do Ruſkeje njepóńdźe.

Saſtupjeŕ Pariżſkich nowin „Exzelſior" je rosrěcženje ſ jenym ßobuſtawom franzowſkeho Cžeŕwjeneho kſchiža měł a ßo wopraſchał, hacž tutón ßam pomozny ſkutk ſa Ruſku wuwjedźe, jeli ſo ßo internazionalna pomozna kommißija rospuſchcži. Jemu ßo wotmołwi, ſo franzowſki Cžeŕwjeny kſchiž nima doſcž pjenjes, ſo mohł ßamßny ſkutk podpjeracž. Duž Franzowſkej njeje móžno, po boku druhich organiſazijow Cžeŕwjeneho kſchiža, woßebje amerikanſkeho ßobu dźěłacž.

Griechiska.

Njeporadźenje grichiſkeje offenſivy w Małej Aſiſkej.

Pariżſka anatolſka agentura wozjewja, ſo dyrbi ßo grichiſka offenſiva, kotraž dyrbjeſche k dobycžu Angory dowjeſcž, jako njeporadźena wobhladacž. Grichiſke wójſko je pocžało 7. ſeptembra wrócžo hicž. Též nowa offenſiva, kotraž je ßo pſched tſjomi dnjemi ſpytała, je ßo rosraſyła.

Ze Serbow.

W **Budyſchinje,** 15. ſeptembra 1921.

— Temperatura w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej drósy, ßrjedu 17 ſtopnjow cžopłoty po Celſiju, w nozy k ſchtwórtkej 15 ſtopnjow. Wuhlady na wjedro: Njewobſtajne, wětrojte ſ pokhilnoſcžu k deſchcžikej.

— Dweju pßow, kotrajž bjes pranza wokoło běhaſchtaj, ßu popadnyli a jeju wobßedźerjow wobſkoržili.

— **W Budyſchſkim měſchcžanſkim dźiwadle** ßo dźenßa ſchtwórtk (ſerija C) ſabawjaza operetta **„Rjana Helena" hraje.** Offenbachowa wabjaza hudźba ßebi kaž pſchezo, pſchecželow dobudźe. — Pjatk (ſerija A) ßo poßledni ras **„Nan"** wot Strindberga hraje. — Direkzija je ßebi wokſchewjazu nowoſcž, wjeßelohru **„Willijowa žona"** dobyła, kotraž je na Drażdźanſkim Zentralnym dźiwadle wulki wuſpěch měła. Přěnje pſchedſtajenje je na póndźelu poſtajene. — Krenzlowa wulka opera **„Evangelijmuž"** ßo na wutoru 20. ſeptembra pſchihotuje.

— Mjaßowe płacžiſny w ßußodnych Cžechach, ſa kotrež ßo w ſakſkich namjeſnych měſtnach jara ſajimuja, ßo po wſchěm ſdacžu bližſchi cžaß hiſchcže dale poniža. Hižo někole běchu wone 4—6 hriwnow nižſche hacž w Sakſkej. Tehodla ßo wjele mjaßa ſ Cžech do Sakſkeje dowožowaſche. Poßledni cžaß bě cžěſke knježeŕſtwo wuwos mjaßa ſakaſało a hnydom ßo tam mjaßo potuńſchi. W Prażſkej rěſaŕni ßo ſa kilogram žiweje wahi 1,50 króny płacžeſche.

— **Rajß a majß ſa piwaŕnje.** Se ſakonjom ſe 26. julija 1918 je dowolene, ſa piwowarjenje rajßowy a majßowy gris trjebacž. Němſkoſtatna rada je dowoliła, ſo ßo płacžiwoſcž tuteho ſakonja hacž do 31. měrza 1922 podlěſchi.

— **Jako ſcžěhwk horzoty a ßuchoty** ßo lětßa huſto nadeńdźe druhokrócžne kcženje ßadowych ſchtomow a druhich roſtlinow. Dołhotrajaza ßuchota je wuwicže ſaſtajiła. Liſcže padaſche a ßadowe ſchtomy we wotpocžowazej pſcheſtawzy ßwoje płodowe a liſcžowe pupki wutworjachu. Po deſchcžu a cžopłym ßłónzu ßo tute pupki wuwichu a ſakcžěchu. Též běrny ſ měſtnami druhi ras kcžěja. Po naſhonjenju prjedawſchich lět je radźicž, kcženja ßadowych ſchtomow wotſtronicž, dokelž wone ſchtom ßłabja a tajke woßłabjene ſchtomy pſchichodne nalěcžo łohzy ſahinu.

— **Sabłudźene liſtowe hołbje** wójſkoweho ſarjadniſtwa, kotrež do zuſych hołbjenzow pſchilecža, maja ßo poliziji woſjewicž, kotraž ßo potom ſa to poſtara, ſo ßo hołbje pſchißłuſchnemu wojeŕſkemu wuſtawej wrócža.

S **Barta.** Srudny podawk je ſańdźenu njedźelu kwaß tudomneho wojnaŕſkeho miſchtra Klinki ſamylił. Pſchi wěrowanju w zyrkwi jeneho kwaßarja Boža rucžka ſaja. Wón bě hnydom mortwy. Lěkaŕ, kotryž bě hnydom k pomozy, ßo podarmo prózowaſche, jeho ſaßo wožiwicž.

S **Wojerez.** W tudomnej wokolinje ßo milina we pſchezo wjazy wßach pſchiprawja. — Žiwnoſcž ßo we induſtrijowej krajinje pſchezo bóle podrožuje. W mlokaŕni płacži liter mloka 3,20 hriwny. Sswinjaze mjaßo je něiko na 20 hriwnow pſchiſchło.

S **Wochos.** Pjatk popołdnju ßu ßo w holi pſchi pucžu ſ Wochos do Cželneho něhdźe 3 jutry wrjoßa ſpalike. Haſcherjo wohen ſamjeſowachu, tak ſo do pſchimjeſowazeje huſcžiny njepſchińdźe.

S **Běłeje Góry.** Pſchi njewjedrje, kotrež póndźelu popołdnju pſches naſchu krajinu cžehnjeſche, žiwnoſcžerja Franza Haaſu błyſk ſaraſy. Wón bě na polu a bě na tym, wós ſ dwěmaj howjadomaj do ſchkitanſkeje hěty ſawjeſcž. Jeho ßwójba a 10 druhich ludźi, kotſiž běchu běrny ſběrali, běchu tam hižo wucžek namakali. Haaſu błyſk tſi metry pſched ſajěſdom do hěty trjechi. Též howjadle ßo moriſchtej. Howjadle ſtaj błyſk najſkeŕſcho na ßo ſcžahnyłoj, hewak by njeſbože najſkeŕſcho hiſchcže wjetſche było. Též dwě dźěſcži morjeneho ſtej ßo wobſchkodźiłoj.

Pohlad do stwórby.

(Pokracžowanje.)

Ssadźich ras ſtaru, prawje jědojtu ſmijizu k njemu do korta. Jěž ju bórſy wucžu, ſtany ſe ßwojeho lěhwa a cžehnjeſche ju wopytacž. Hdyž jeho knjeni ſmijiza pſchińcž widźeſche a woßebje, hdyž ji ſkhrobły hóſcž mjes wocži nuchacž pocža, jeho ſ wjazykrócžnym ſkußanjom pocžeſcži. Zyle ſpokojom ſ tajkim powitanjom woſta jěž bjeſe wſcheho roshorjenja ſměrom ßedźo a wobliſowaſche ßebi rany. Ale pſchi tym jeho ſmijiza ſ nowa a to do jaſyka ſkußa. — Nicžo wo to. Hiſchcže pſchezo jěž ſcžeŕpnje pſchihladowaſche. — Tola nadobo hrabny ſmijizu tak ſa hłowu, ſo wſchě koſcže ſropota-

Kapliř ze Sulewic.

Historiske powjedančko.

10.] (Pokračowanje.)

„A štóž so Toekoelyijej předa, tón pobudźe runje tak zlě, kaž hdy by so ze swojej krewju złemu duchej zapisał... Syn na nana pleće křud, bratr na bratra rjećazy kowa, na swoju swójbu woła rubježnikow! — Wy sće tu dobri, čisći ludźo, wutrobu maće kaž krystal, dušu kaž same złoto; ale wěrić njesměće kóždemužkuli cuzemu, a byrnjež na sukni złoto a na čapcy demanty měł... Njedaj, Božo, a čiń, zo bychu so Toekoelyijej hrozne zaměry njeporadźiłe."

„Ty rěčiš kaž kniha, kaž farań, kiž je nam njedawno zemrěł. Tón je nas křćił, wšitkich wěrował a z nas skoro wšitkich pokhował... Wón hišće pomnješe hnydom te přěnje turkowske wójny. Ale též to by prajił, zo su tele cuze korčmy jamy čorneho njepřećela, tam duša zahinje a potom skhorje wšón słowakski lud. Turkowski tesak wšak nahle mori, tola tuto nakaženje pomału, ale wěsće zajědojća... Tola ty sy hižom mučny, rady by ty wotpočnył. Widźu to tak na wočomaj, kak so ći zańdźeletej — potom ći hłowa spaduje. Též spóznawam, zo maš hišće khětro daloki puć před sobu — ty budźeš rano so zahe chcyć na puć nastajić." — —

Potom stary swojeho pólskeho hosća dowjedźe do jstwicy, tam bě łóžko pósłane, čiste a běłe kaž na Tatrach přěni sněh. Ani to so njewopraša, štó wón je a hdźe jěcha. Hdy by jemu to sam njeprajił, by so podarmo naprašował. Snadź by jeho to též do wuzkosćow wjedło. Jemu so zdaše, zo wón tak ze wšědneho ludu njeje. Kak hładcy wón rěčeše, kak dwórski wosebny bě kóždy jeho pohib...

W tamnych časach wulcy knježa najradšo předrasćeni pućowachu jěchajo, za khwilku sebi pomysli, zo snadź je to Toekoelyi sam. Derje, zo na njeho ničo prajił njebě.

Též jemu samemu bě hižom wjac hač jedyn króć na mysle přišło, zo njeje radno z čłowjekom wobkhadźeć, kotryž do jeneho Boha njewěri, Khrystusa njećesći, křesćansey žiwy njeje. Kak móžeš tajkemu wěrić, kiž sam žaneje wěry nima, khiba póhansku... Snadź potajkim Jan za čornu wěc krej přeliwa, swoje młode žiwjenje dawa — a z njesmjertnej dušu do wěčneje zahuby khwata. Stary pastyř so zatřase hač do nutrinow, jako by wótry wichor nahle sem zadunył. Kak jemu nětkole prajić dać, zo dyrbi so domoj wróćić. — Hdźe jeho pytać a wuslědźić?...

Polak so lehny. Dobro njeje, zo swěrny posołnik hłowu ducy po pućowanju do zahłwkow zarywa a njech by na hišće wěsćišim městnje přenocował. A knjez Damijan Šumlanski bě swěrny posołnik; wón sebi čoło zeprě wo prawu ruku; ani křuda njewotpołoži. Pistoliju z nowa nabi a połoži na blido.

Za pastyřskej khěžku so přez nócnu ćišinu z nowa spěw rozlěhowaše, ale hišće zrudniši, a to tak jara, zo so młodemu mužskemu bjezdźak stysk do wutroby dobywaše. Snadź za nim též tak žedźi luba njewjesta w runinach nad Wisłu, hdźež běły dwór, z lipami wobdaty, hižom z daloka wopytowaceho wita...

„Budźeš-li ty, łastojčička, moja žona?
Wšak so hižom sucha lipa zelenja...
A ja budu, krahołčičko, twoja žona,
Hdyž ta sucha lipa budźe čeŕwjena..."

A Damijanej bjezdźak přińdźe na jazyk pěseń z dalokeje wótčiny w pólskim kraju:

Mam nadźiju k njebju,
A, holička, k tebi,
Zo dawši mi zbožo
Též dariš jo sebi.

Na horach hakle so rańše zerja pokazowachu, tola hižom před khěžku starcho pastyrja brunačk z radosću zarjehota, jako by wjedźał, zo tón dźeń hišće pólske runiny wuhlada a potom wotpočnje, prjedy hač budźe so słónco druhi króć khować. Kurěrska słužba je ćežka słužba! Wjacy hač jedyn kóń je ju ze žiwjenjom zapłaćił... A samo zwěrjo rady tam swoju smjerć namaka, z wotkelž pokhadźa.

„Bóh wobradź wam tu wjele zboža! — A tebi, holčka, njech so dopjelni, štož sebi žadaš!" hosćowarjomaj swěrny Polak rjekny.

„A tebje njech jandźel po puću přewodźa!" dobry stary wotmolwi.

A za někotre wokomiki hižom stary pastyř před khěžku sam lutki sedźešo. Hanka pak wuńdźe won na zwisk hory, zo by stadło dele honiła, zo so pječa rěka Wah čorni a zo honače spěwaju na deščik. (Pokračowanje.)

...hu, a ſeſra ju hacž do połojzy. To bě pſchipołdnju. Wjeczor doję dalſchu połojzu a druhu młodu ſmijizu, a naſajtra hiſchcže 3 druhe.

Tutón nadrobny wopiſk drje po ſdacžu žaneho ſmyßła nima, woprawdže pak je ſa praktiſke žiwjenje tola zyłe ſajimawy, dokelž je ſ njeho widžecž, kak nimo měry wužitny jěž człowjekej je. Cžim njeroſymniſcho duž je, hdyž ludžo tu a tam tuteho ßwojeho dobroczerja ſabiwaju, kotrehož dyrbjeli na wſchě móžne waſchnje hajicž. Móžeſch drje hiſchcže něhdžežkuli powědacž ßłyſchecž, ſo jěž w nozy do mloka khodži a ſo je ßamo kruwom ſ wumjenjow wudeji. Ale tute poroki ßu ßo jako bajki wupokaſałe, tak ſo roſomny człowjek to teho njewěri. Zyganam a podobnym wokołoczahatym ludam je jěž hiſchcže po ßmjerczi ſ wužitkom, dokelž jeho mjaßo jědža. Stari Romjenjo trjebachu jeho kožu ſa wochlu a k czeßanju wołmjenjow.

Nimo njeroſomnych ludži ma jěž tež hiſchcže mjes ſwěrinu mnohich njepſchecželow. Pßy ßu wſchě njemdre, hdyž jěža wuhladaju, ale najſmužicžiſche ſ nich, kotrež chzedža ßo do njeho dacž, bórſy ſ krawym noßom a wopuſch powěſchejo dale czahnu. Liſchka jeho, kaž ßo powěda, ſ tym k roſwiczu nuſuje, ſo jeho ſ prěnimaj nohomaj do wody kula, potom je jej wěſo lohko, jeho ſa hłowu hrabnycž a ſakußacž. Jěžowy najwjetſchi njepſchecžel pak je ßowa, kotraž je jemu woßebje tehodla ſtraſchna, dokelž je runja njemu nózne ſwěrjo.

Jěž ßo jara derje ſkludžicž hodži, trjebaſch jeho jenož ſ jeho dotalneho měſtna wotewſacž a na druhe w domje ßadžicž. Tu ßo zuſbnik lohzy ſeſnaje a ſhubi bórſy wſchu bojoſcž pſched ludžimi. Nimo teho tež na pizu runje woſtudły njeje. Žěrje, ſchtož doſtanje, a pyta ßebi nimo teho ßam po domje wokoło, hdže ſchio lepi, woßebje ßo na myſchekojenje derje wuſteji, aɩo hdyž maſch w kuchini abo wokoło hkadli khabry, njech ßu wulke abo małe („rußy“), wobhonjej ßo ſa jěžom a ßadž jeho na ſpomnjene měſtno. S tym małych czornuchow lěpje a tuńſcho ſaczěriſch hacž ſe wſchelakimi kupowanymi ßrědkami. Mjes napojemi lubuje jěž kaž domjaza kócžka najbóle mloko.

II. **Troſk.** (Spitzmaus.)

Troſk je zyle na myſch podobny, ale wo tſeczi džěl mjeńſchi a cžmowiſcheje barby, kotraž je na khribjecže bruna abo na czorne ßwěczata, po bokomaj a na brjuſche pak trochu jaßniſcha.

Troſk bywa po zyłej połnóznej Europje a we Włóſkej (Italſkej) a bydli, je=li móžno, bliſko wodow. W ſymje ßamo do twarjenjow pſchikhadžadža, ſ najmjeńſcha do hródžow a bróžnjow, hdžež ßo najradſcho we wopuſchczenych myſchazych a knotazych džěrach ſaßydla; hrjeba pak ßebi tež ßam nowe, je=li hotowe khowanki njenamaka.

Po waſchnjach je troſk dozyła nózne ſwěrjo a njehiba ßo wodnjo rady ſ džěry, woßebje niz pſchi jaßnym ßłónzu, a ſda ßo woprawdže, ſo troſki, kotrež w lěczu huſto na puczach a w hrjebjach mortwe namakamy, na ßłónzu woßlepiwſchi džěry wjazy namakacž njemóžachu a tak ſahinychu.

Zyroba, ſ kotrejž ßo troſk žiwi, je jara wſchelaka. Muchow a mucžnych a deſchcžikowych wakow ßo dojěſcž njemóže. Runje tak jara je tež ſa woprawdžitym mjaßom, a napaduje teho dla woßebje małe ptaczki a myſche. Pſchirodoſpytnik Welcker měješche jónu troſka, kotrehož na krutu nicž pſchiwjaſa a do myſchazeje džěry puſchczi. Bórſy wulěſe pólna myſch zyle naſtróžana ſ džěry, ale ſ troſkom na khribjecže, kotryž bě ßo jej do ſchije ſakußnył, a kiž ju njedžiwajo na to, ſo bě ßam popadnjeny, bórſy powali a ſeſra.

Troſk potajkim wulku liczbu ſchkódnych pſchekaſanzow a myſchi ſanicža a cžini ßo ſ tym człowjekej jara wužitny. Duž njech nichtó troſki njeſabiwa! Wěſo wſchak je to khětro cžeßka wěz, dokelž dyrbiſch je derje wot myſchi roſeſnawacž wědžecž.

Spodžiwne na troſku je to, ſo tež ßwojeho runjecža nadpaduje a kónzuje. Móžeſch druhdy pſchipadnje tajku bitwu wohladacž a widžecž, kak ſtej ßo tutej małej ſwěrjatzy jene do druheho ſakußłej a kak ßo runja koßmatej kuli po hrjebi kulatej. Móžeſch jeju do ruki wſacž a hiſchcže ßo njepuſchczitej. Je wſchak tež bjes džiwa; pſchetož kotryž pſchěhraje, po tym ſe wěſtoſczu je. — Ma ßo woprawdže ſkoro tak, kaž ßławny pſchirodoſpytnik praji: „Derje, ſo troſki lawjazeje wulkoſcže nimaju, hewak bychu mjaßo zyłeje ſemje pſchetrjebałe a potom ſ hłodom ſahinyłe.“

(Pſchichodnje dale.)

Swjatok so zwoni.

Dobra twora ßo ßama porucža a dobra wěz ßebi ßama pucž wnruba. Duž podawajmy ſtajnje jenož dobru tworu a džěłajmy ſa dobru wěz. Njepſcheſtawmy džěłacž ſa narod, macžeŕnu rěcž a wěrne žiwe kſcheſczanſtwo. Jenož ſchtóž ſa dobru wěz džěła, ßmě ßo trajneho wuſpěcha nadžecž.

Přilopk.

* **Paduſchſtwo.** We Waldawje ßu ſ ryczeŕkubłoweje paſtwy dwejn konjow kradli. Sa ſaßopſchinjeßenje je 1000 hriwnow myta wuſtajenych.

* **Njeſboże.** W Kóſlizach je jedyn kundros, kotrehož chzyſche jena džěłaczeŕka do khlěwa ſehnacž, tu nadpadnył a jej ſ wulkim ſubom lěwu hornju nohu hacž na kóſcž róſdrěł. Cžežkoſranjenu dyrbjachu do khorowuje dowjeſcž.

* **Wulki woheń.** W Belgardže we Pomorſkej je wulki woheń wobkhodne rumnoſcže a ſkłady, Siemens=Schuckertſkich džěłaŕnjow ſnicžił. Naſtata ſchkoda pſches milijon hriwnow wucžinja.

* **Sły wukónz.** W Schmalkaldenje ßo pſchi ßwjedženju narodninow wucžeŕ Herrmann a ſtudnjetwarz Klinkhammer ſwadžiſchtaj. Pſchi tym Klinkhammer hoitwjeŕſku tſělbu ſhrabny a Herrmanna ſatſěli. Skuczerja ſajachu.

* **Wulki wichor.** Žałoſtny wichor ſakhadžeſche we Belgiſkej a Franzowſkej, woßebje ſlě wor někotrych dnjow ßem w ßewjernej Franzowſkej. Se wſchěch ſtron pſchikhadžeja powjeſcže wo cžežkich wichorowych kataſtrofach.

* **Bojoſcž pſched khoſtanjom.** W Drażdżanach je jena 19lětna ſkładowniza ſ tworowych wobſtatkow wobkhoda wězy ßobu domoj brała. Pſchi pſchepytanju jeje wobydlenja ju paduſchſtwa dowjedžechu. S bojoſczu pſched khoſtanjom wona ſ druheho poſkhoda ſ woknom won ſkoczi a na pleſtr padže, hdžež cžežko ſranjena a bjes wědomja ležo woſta.

* **Swada w ßwójbje.** W Jſpringenach pola Pforzheima něhdže 30lětny džěłaczeŕ Grau ßwoju ßotru a ßwoju macž po ſwadže je ßekeru ſaraſy a da ßo potom czahej pſchejěcž.

* **Móſt ßo ßypnył.** Kaž „New=York Herald“ ſe Cheſtera w Penſylwanſkej piſche, je ßo móſt, pſches rěku Cheſter wjedžazy ßypnył. Pſchi tym je 100 ludži do wody padło, 25 czěłow ßu wuczahnyli.

* **Rubjeżny nadpad.** Na dróſy wot Kronacha do Stockheima pola Bamberga ßu w nozy wikowarja Zitzelsbergera ſe Seſſelbacha nadpadli, jeho ſ wutſělemi ſranili a jemu jeho liſtownju ſe 25 000 hriwnami rubili. Sa ſkuczerjemi nimaja žaneho ßlěda, njedžiwajzy wſcheho pytanja.

* **Strajk.** W Mansfeldſkim wokrjeßu je póndželu rano zyłe rataŕſke džěłaczeŕſtwo do ſtrajka ſtupiło, dokelž džěłodawarjo wobſamknjenje noweho tarifoweho wucžinjenja je mjaſkom rataŕſkich džěłaczerjow wotpokaſachu.

* **Cžežke njeſboże.** W Annabergu ßo pſchi ßyczenju ſ maſchinu cžežke njeſboże ſta. Tſilětny ßynk kubłerjo H. bě ßo do pola ſ ſobu pſchijeł a pohoncž, kotryž ſe žnějazej maſchinu jědžeſche, jeho njebě pytnył. Maſchina džěczu prawu ruku hładzy wotrěſny a lěwu nohu lohko ſrani.

* **Njeſboże w zyrkwi.** S Brüſſela pißaja: Wjeŕch zyrkwje St. Anna w Poeperſnery=lez=Brüxelles je ßo ßypnył. Jena žona a dwě małej holczzy ßo moriſchtej a tuteju macž ßo cžežko ſrani. Dyrbjachu ju do khorownje dowjeſcž, hdžež bórſy po tym wumrje. Měnja, ſo je orkan, kotryž nóz prjedy w Brüſſelu ſakhadžeſche, ßypnjenje wjeŕcha ſawinował. Wón je tež wjele druheje ſchkody nacžinił.

* **Klante ſajaty.** S Barlina pißaja, ſo ßu ßobotu w ſanatoriju Weſtend Klantu ſajeli a do pſchepytowanſkeho jaſtwa wotwjedli. Statne rěcžniſtwo je ſpóſnało, ſo je pola Klante=konzerna 60 milijonow njedoſtatka. Klante bě do ſanatorija pſchijěł, dokelž bě pjecža na czuwy ſkhorił.

* **Wulke pſchekſchiwjenje.** Pſchi likwidaziji karbidoweje roſdžěłeŕnje w Barlinje je ßo wupokaſało, ſo je knihiwjednik Mandel wot lěta 1918 ßem wulke pſchekſchiwjenja ſkucžił. Po jeho ßamßnym wudawanju na 1½ milijona hriwnow, ſ kotrychž ſkoro nicžo wjazy nima. Sajaty Mandel praji, ſo je pjenjeſy pſchi hraczu a wjetach pſchecžinił.

* **Semjerženje.** S Mainza pißaja: Obſervatorij w Taunußu je ßobotu wulke ſemjerženje w dalokoſczi ſapißał, kotrež je na tſi hodžiny trało. Semjerženje je něhdže 15 000 kilometrow daloko było.

* **Woheń.** W Barlinje njedželu pſchipołdnju we ſkładach firmy Beuß & Rohtenſtein pſchi Lehrteſkim dwórniſchczu wulki woheń naſta. Kólnje ßo hacž na murje doſpołnje wotpalichu. Wulke ſkłady ſchmałza a mydła ßu ßo ſnicžiłe. Schkoda wucžinja na tſi milijony hriwnow.

* **Sły wukónz kwaßu.** S Neudorfa pola Sebaſtiansberga pißaja: Ssobotu bě w jenym domje kwaß. Waſchnje je, ſo wjeczor pſchewoblekani ludžo pſchińdu a wſchelake ßměſchki wuwjedu. Tak tež tam dwě pſchewoblekancj woßobje pſchińdžeſchtej a měješchtej korb ſ próſdnymi hornykami a jenej bleſchu. Po tamniſchim waſchnju hornzy ſ mjaßom napjelnichu a bleſchu ſ korba wſachu, ſo bychu ju ſ piwom napjelnili. Widžachu, ſo w bleſchi něſchto je, duž kwaßny nan ſ njeje něſchto na blido wukłußny. Hnydom ßo žałoſtne roſbuchnjenje ſta, ſ cžimž ßo wſchitzy kwaßarjo jara wuſtróžachu. Sczěhwk bě, ſo dyrbjachu kwaßneho nana do khorownje dowjeſcž, wón je w tu khwilu bjes widženja. Hacž je ßo tu pſchehladało abo wotpohlad był, drje pſchepytanje wupokaže.

* **Butrowy paduch.** W Burgſtädtu měſchczanki tele dny na butrowych wikach podarmo na „Königshainſkeho butroweho muža czakachu. Skónczuje wón pſchińdže a praji, ſo ßu jemu 250 kuſkow butry ſa wiki w nozy kradli. Aw jaw.

* **Skſchiwdženje.** Dla ſkſchiwdženja němſkeho preſidenty ßu rataŕſkeho ſaſtojnika dr. Axela Oberga we Schczeczinje na dwě njedžele jaſtwa ſaßudžili.

* **Skſchiwdženje.** Dla ſkſchiwdženja němſko ßejmſkeho ſapóßlanza ßu ſarjadnika wſchoněmſkeho ſwjaſka Rudolfa Seidlera ſ Barlina, kotryž je 5. haprleje we ſjawnej ſhromadžiſnje pſchecžiwo němſkoßejmſkemu ſapóßłanzej ſkſchiwdžaze wuraſy trjebał, na jedyn měßaz jaſtwa ſaßudžili.

* **Kwaßny czah w lětadle pſchewodžał.** W Kratzawje bě wěrowanje. Jedyn pſcheczel nawoženje wuži tutu ſkładnoſcž, ſo by młodemu porej ſ powětra hołdował. Wón do Kratzawy pſchilecži a runje hdyž kwaßny czah ſ zyrkwje czehnjeſche, wón ſ lětadłom hacž na 150 metrow dele pſchińdže a młody por a kwaßarjow ſ kwětkami poßypa. — Tajke hołdowanje ßo kóždemu njedoſtanje.

* **Do wukrajnych rukow pſcheſchłe.** Radiumowe kupjele w Brambachu w Vogtlandſkej ßu do wobßedženſtwa jeneho jendželſkeho towaŕſtwa pſcheſchłe, kotrež je 80 prozentow wſchěch akzijow pokupiło.

* **Wóßlicže mloko.** W Frankenberge je plahowaŕnja wóßłow. Tutu chzedža roſpuſchczicž. To ßo něſko ſ wěſteje ſtrony jara wobžaruje, dokelž je wóßlicže mloko ſa khore džěczi kaž lěkaŕſtwo. W padach, hdžež ßebi lěkarjo žaneje rady wjazy njewjedža, je pjecža wóßlicže mloko polěpſchenje a doſpołne wuhojenje pſchinjeßło.

Cyrkwinske powjesće.

S Bukez.

17. njedž. po ßwj. Trojizy rano ½7 hodž. němſka ſpowjedž, we 8 hodž. němſka a ½10 hodž. ßerbſka Boža ßłužba (stud. theol. Riota).

Semrěłoj: Marja ſwud. Kekowa rodž. Jenczez, wobydlerka w Bukezach, 96 l. 1 m. — Hermann Auguſt Sahrodnik, khěžeŕ w Bukezach, 41 l. 4 m. 9 d.

S Ketliz.

17. njedž. po ßwj. Trojizy rano ½8 hodž. ßerbſka ſpowjedž. duch. W. Mróſak, ½9 hodž. ßerbſka Boža ßłužba, faraŕ P. Mróſak, 10 hodž. Boža ßłužba ſa ſchulſke džěczi: duchowny W. Mróſak.

Popołdnju ½3 hodž. ßwjeczi Lubiiſke Guſtav=Adolfſke towaŕſtwo ßwój lětny ßwjedžeń. Prědak: faraŕ Möller ſ Budyſchina. ½5 hodžin ſjawna ſhromadžiſna we „winowej kiczi“. Kollekta ſa Guſtav=Adolfſke tow.

Semrjeczi. Fritz Gerhard, Alwina Guſtava Otty, murſerja w Mucžnizy, ß., 5 m. 8 d. — Khorla Hendrich Pětſchka, pohoncž w Wujeſdže, 39 l. 1 m. 19 d. — Leina Madlena ſwud. Schmidtowa rodž. Kochez, wumjeńkaŕka we Wulkim Dažinje 77 l. 4 m. 23 d. — Marja Madlena Bartuſchowa rodž. Bitterlichez, wumjeńkaŕka we Wujerju 76 l. 1 m.

Poruczam:
la. swinj. rjebleška
la. swinjace pleca
ßamoßnjichene punt hr. 1450
swinjacy šmalc
a margarinu,
howjaze mjaso
a jatr. kołbasu
w tyšach po dnjowych płaćišnjach.

Pawoł Nowak
na šulskej hasy
(při lawskej wěži).

Cigary
cjište jamórske wot 50 pj. ßem
schokoładu
wulka 100 gramowsta tafle
wot 3 hr. ßem,
najlěpšichi
paleny khofej
we wšěch płaćišnjach,
najl. kakao
nudle — jědźny rajs
nowe
polne tučne jerje
najlěpšche jadriwe mydło
poruča
Curt Stiegler
prjedy **Haus Lindner**
w Budyšinje
na ßerbšej haßy cjišło 1

Kupuje
papjerowe wotpady a nowiny
we walćkach, knihi, šešichwi,
alty, kopor, moßas, zyn, čerwjeny
moßas, zynk, wołoj,
winowe a šeftowe blešche,
staniol, łoćeje a łapy po
najwyšschich dnjowych płaćišnjach.
Dopytaj na hornjejšej haßy
w Budyšinje.

Meble
najtuńšcho pola
Aug. Bjar, na Nowosalzašej drózy, šnapjeschcja
walkeje piwarńje.
Stólzypotnich fabrik płaćišnjach.

Koprowy vitriol
jej ßa naćisnjenje pšeńcy
a wostanje
to najlěpšche!
Pšihłódnje poruča
Merschez bratrow nažl.
Erich Winter
w Budyšinje pšěj žitnych
wika čěj. 30. Telefon 1315.

Na **1. oktobra** ßo ßprawna
służobn. holca
pyta, wona móje
warić nawukłnyć.
Edm. Harnisch
konditornja pšěj lawšej wěži

Shubjeny
čorny kij se ßlěbornym pšchimadłom,
wutoru pop. wot 1—3 hodź.
duzy do Budyschina na Smochežizy — Czemjerzy.
Sa wulke myto wotebacź
pola **t. Herrmanna** we
Wutołčecach we willi.

Kedźbu!
S wužitkom kupujeće **trjebane a nowe meble, polstrowane twory,** łaž fofy a t. d. nowe a tejeh. **drastne tkamory, komody, łoja ſ matrazami a bjeß nich a pożłeschcja,** łaž tež wjchu **mužazu a żonjazu drastu. Dołhe a trótke schórnje a stupnje stajnje na składje.**
E. Stelzig
na hrodowskej hasy č. 4,
blizko Pětrowneje zyrkwje.

Lěčne tkaniny ſa blusy
a wobleczenja, mědrozišchcź pišane a běłe
poczěhnjenja, wupjerki, najlěpšcha hódnosćź
dobre a tunje.
August Paul Hilger, měješeł **Emil Willschek**
jenoż we wobkhodźe na lawnarńskej drózy čj. 2.

Kedźbu saßopschedawarjo!
Kupujeće derje a tunjo je składa po fabrikiſ płaćišnjach
Zigarety: **Kosch Dicheldin** fort 245,
Film-Welt fort, tońke a polne 325.
Zigary wot 60 pj. ßem **!** Pschedawam kurjeńſ. **lobak**
Wopyt składa ßo stajnje płaćí. Pońpyt ßwěźći trajne wotebéranje.
Wilhelm Kreutz w Budyšinje
na ßerbiskich hrjebjach 34.

Jakub Bräuer w Kamjencu
na połnócnej drózy 14
poruča wšěchm Sserbam ßwój wulki składmužazeje a żonjazeje drastu. Najlěpšche wobleczenja ſa mužow a żony po měrie najtučišcho po najtuńšich płaćišnjach.

Wšo poražaca nowosć za kurjerjow!
Wulkotne! **Woprawdźity** D.R.G.M.
orientalski parlojty tobak
Aromatiski! Sporje so palacy! Miły!
Za wšitke trubki so hodźacy. Jara tunjo po
10 hriwnow za punt w 1/2 puntowsk. pakóikach
Darmotne pruhi! — Žane kupne dyrbjenje!
Předawanje we wobkhodźe tobak. wulkowik.
Hermann Jedicke jr.
w Budyšinje, na zwonk. lawskej hasy 29
! Zasopředawarjo najpřihódn. wuměnjenja!

Gardiny wšěch druźin
zauki, kromy, vitrażowe tkaniny, koschlowe
ßukno, kożane ßuknowe schórzuchi, wóskowane
ßukno we wšěch schěrjach a barbach, dobre
trajne gumijowe podłohi, wscho jara tunjo.
J. Erler w Budyšinje
na ßwonkownej lawšej haßy čj. 10.

Serbske blido
skh adźuje so **kóżdu wutoru** wjećor
w 6 hodźinach w serbskej khofejowni.

Poruczam ßwój wulki składmužazych, hólczazych a dźěćzazych wobleków
njedźelſk. a dźělanſk. kholowow
najlěpšch. manchestr. kholowow, łćźn. płat. kholowow
a lystrowych žaketow,
dźěćbu **twjerdych zwjernowych hólczazych wobleków**
łaž tež bohatу wubjerk wšěch druhich wěžow tunjo.
A. Menger na serbsk. hrjebj. č. 6
w Budyšinje.

Najlěpše ćiśeace mašiny

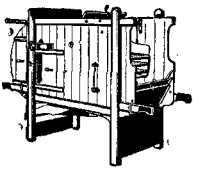

wějawy
a
šrótowanske
młyny
kupujeće pola
Ostsachsen
G. m. b. H.
w Budyšinje, na zadnej bohatej hasy č. 8
Telefon 460.

Otto Brandt w Budyšinje
1880 na łuńtšowanej lawšej haßy čj. 8. 1880
Pschedesćźniki, pschesłónćźniki
poczěhnjenja, wuporjedźenja, narunańske dźěle,
šachowe, towařšne hry, kije
wjechlawki
Zebellersketrubkizaso došłe

Żonjace kłobuki
Dźěćace kłobuki
so na najnowše formy přeprasuja a so wobarbja
Najspěšniše zhotowjenje! Poměrne płaćizny!
Pychański wobkhod
w III. poskhodźe
na khěžorsk. dr. 22 Johanna Heldig Telefon 1003

Khofejowe servisy
ze **6 šałkami** wot **48⁰⁰** sem
Najwjetši wubjerk
praktiskich kwasnych darow
Centralny kupny dom
w Budyšinje na khěžorskej drózy 14

Najlěpšche jadrokożane **czěrjeńske rjemjenje**
Ia jaßnožołtу maschinowy wołij a tuk, najlěpšche wołowe a kożowe tuki
poruča po najtuńšich dnjowych płaćišnjach
Otto Büttner
měješeł: **S. Laskowski**
koża a techniſke gumijowe twory
w Budyšinje, na khowanym torhoschću 9.

Nakupujeće ßebi
łoja,
dokelž ſa krótki czaß ſa punt
5 hriwnow
wjazy płaćizće.
Wołebitу dom **na ſadn. bohatej haßy 9.**

Kedźbu!
Nowe schijaze maschiny,
trjebane schijaze maschiny,
1 schewſka maschina
(Singerowa ſewrućna)
i rukowanjom, płaćišnyhódno na pschedań.
J. Rasch w Budyšinje
na ßerbiſtej haßy 1,I.

Budyšske měšć. dźiwadło.
Schtwórtk, 15. ſept. 1/28 hodź.
(ſerija C)
Rjana Helena
Operetta wot Offenbacha.
Pjatk, 16. ſept. 1/28 hodź.
(ſerija C)
Pońłednje pschedstajenje
jimaceje čjinohry:
„Nan“
Čjinohra wot Strindberga.

Moja wustajenja
maschinow a gratu njeje
na žitnych wikach, ale na
mojej ſejomnośćź pšchi
drjewowych
wikach čj. 27
Wulka wuporjedźenja
ſa wšchě gratу. Wulki
wubjerk wšcheje hospodarńskeje nadoby.
Carl Gast
w Budyschinje
na drjewowych wikach čj. 27
Telefon 1290.

Dobry khofej
punt hižo po **20** hać
26 hr.
łóżu ßobotu čjerstwy poruča
Moritz Schmidt
na khěžorſkej drózy čj. 11.

Dom jědnych łokow
G. Fuhrmann w Budyschinje
na hornjeńćźej haßy 10 poruča
ćišone łoka, schijaze maschiny, gromofony we wulkim wubjerku, łokowe mantle a ſchławchi. Wuporjedźenja najtuńšcho.

Ćjewjeſćźinſk. pychu
kwaßne kwěćźele
(bukety) ſe žiwych a dźěłanych kwětkow,
wěnzu a wjechl. palmy
poruča
Marja Petrich
na garbarńſkej haßy čj. 22
Ńćźi ßerbiſi.

Wulki wubjerk!
Žane klamy!
Wojeńſke kholowy, blusu,
mantle, schłórnje a ſtupnje,
drillichowe wobł., dźěłanſke kholowy, ſpodnje kholowy a łoćłe. Nowe a trjeb. unif. a pachol. wobleki pschedawa jara tunjo
Herm. Gedlich
na połnócnej drózy 7.
Pódla hoteła „Łónza“

Żony
potrjebacźe-li wopłokowacź
aparaty a khamy, schlewchi,
wobwjaſki, łaž tež wšěch druhich
hygieniſke żonjace wěšy, wobroćźeće ßo dowěćźliwje na
Sanitetnydom
Frauenheil
w Budyschinje
pšchi ßerbiſkich hrjebjach čj. 2.
Fabrika a roſeńkarńja
w Draždźanach-N.

Wisitne khartki
ſhotuje **Smolerjec**
knihićźićerńja.

Lětnik 80 **Budyšin, pjatk 16. septembra 1921.** **Čisło 215**

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawaŕni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wudawaŕni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleŕ, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a ćišći Smolerjec knihićišćeŕnja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawaŕnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěštki, kiž maja so we wudawaŕni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wobćežnje so stajace nawěštki a tabele so wyše wobličeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Pjatk, 16. pJ.njeńca.

Konelija.

1857 swjeći Handrij Zejleŕ we Łazu swój 25 lětny zastojnski jubilej.

1845 załoži so w Khróšćicach konferenca katholskich serbskich wučerjow.

Pod słóncom zachodne wšo je,
A khwilku lubi so,
Hlej, wašnja, dźensa khwalbne,
Su hańba za lěto.
Štóž wěčnu česć pak wobkhowa,
To su mi swěrne přećelstwa.

H. Zejleŕ.

Hdyž hospoza wumrje, je mjenje jeji a mloka,
Hdyž hospodaŕ wumrje, čuje łubja a wosrjedk.

Přisłowo.

Towaŕstwowski powěstnik.

Serbski Sokoł, wotrjad „Radosće“ a „Sołobika“ ma přichodnu sobotu wječor we 8 hodź. zwučowansku hodźinu pola Stangec w Bukecach.

Serbske tow. „Lipa“ w Rakecach ma přichodnu njedźelu 18. sept. popołdnju w 3 hodź swoju měsačnu zhromadźiznu na Kačej korčmje. We 4 hodź započina so tam swójbny wječor. Wšě lube sobustawy chcyli so w prawym času zeńdź.

Předsydstwo.

Malešečanske serbske tow. změje njedźelu pop. w 3 hodź we Zendźic hosćencu posedźenje. Wo bohaty wopyt prosy **předsydstwo.**

Khwaćanske serbske tow. změje njedźelu 18. sept. swoje měsačne posedźenje popołdnju w 4 hodź. pola hosćencarja Krawca. Jednać budźe so wo přichodnym serbskim wječorje. Njech wšě lube sobustawy so we bohatej ličbje zeńdu. Tež hosćo su nam lubje witani. **Předsydstwo.**

Serb. tow. „Łužica“ we Hornjej Hórcy změje njedźelu 18. t. m. měsačnu zhromadźiznu we Hänzelec hosćencu. Knjez wučeŕ Nawka je přednošk přećelnje přilubił. Wo bohaty wopyt so prosy. Hosćo su wutrobnje witani.

Serb. tow. „Zerja“ w Hrodźišću změje přichodnu njedźelu 18. t. m. popołdnju w 3 hodź w Jurakec hosćencu zhromadźiznu. Wšelake wažne wěcy maja so wuradźeć. Knjez faraŕ Dobrucky je přednošk přećelnje přilubił. Wo bohaty wopyt so prosy.

Swětne podawki.

Němska.

Nowe jimanje dla ſkónzowanja Erzbergera.

Hacž do ßrjedy wjecžor ßu dla ſkónzowanje Erzbergera wſcho hromadźe 10 woßobow ſajeli a to dźewjecž w Mnichowje a jenu woßobu na jěſbje ſ Augsburga do Mnichowa. Pódla ßydom jatych, hižo wcžera mjenowanych, ßu ßo hiſchcźe ſajeli ſtudent Ullrach Klintzſch, ſtudent Wilhelm Boltinger, ſtudent Khorla Siebel. Wſchitkich ſajatych w bližſchim cžaßu do Offenburga dowjeſu, ſo bychu ßo tam pſcheppytowazemu ßudnikej pſchedwjedli, tež na jěſbje ſ Augsburga do Mnichowa ſajaty ſtudent Boltinger. Polizija bě ſhonila, ſo chze Klintzſch Boltinger na Mnichowſkim dwórniſchcźu wocžakacž, ſo by jeho warnował. Plintzſcha na dwórniſchcźu ſaja, ſo by kóždemu wobkhadej ſ Boltingerom ſadźěwała. Boltinger mějeſche pod firmu drjewowejе wikowaŕnje w Trautenwolfſtraße wobydlenje ſ tſjomi ſtwami.

So je ſ Killinger mordarjej Schulzej cžeknycž pomhał, je ſ tym dopokaſane, ſo je jeho ſ automobilom k železnizy dowjeſł. Badenſka polizija w tukhwilu ſebrane wězy ſajateho pſcheppytuje.

Wudawanje ßwětkowidźazeho ſpiritiſtiſkeho medija dyrbi ßo ſ wulkim njedowěrom pſchijecž. Mordaŕſka zwólba ßnadź tajke powjeſcźe roſſchěrja, ſo by poliziju na wopacžny ßlěd dowjedła. Runje tak liſtej njewěrja, kotryž je generalny ſtatny rěcžnik ſ Jtalſkeje doſtał. Wón w italſkej rěcži krótke ſdźělenje wopſchija: „Pſchebywamy w Mailandźe!“ Liſt nima podpißma.

W Potsdamje je ßo cžłowjek poliziji jako Erzbergerowy mordaŕ ſtajił, wón ßo leutnant Hütter mjenuje. Jara wěrje njepodobne je, ſo je wón leutnant był a ſo Hütter rěka. Kaž ßo ſda, je wón jedyn rjemjeßlnik, kotryž ma woßebite pſchicžiny, ſo by podhlad mordaŕſtwa na ßebje wobrocžił. Wopißmje, kotrež je ßo wo Erzbergerowymaj mordarjomaj podało, ßo na njeho njehodźi.

Dr. Heim a mordarjej.

Němſkoßejmſki ſapóßłanz dr. Jurij Heim je powjedanje wo ßwojim wobkhadźe ſ Erzbergerowymaj mordarjomaj kónz cžinił. Wón je w nowinach ſdźělił, ſo je Schulza a Tilleſſena a hiſchcźe dweju druheju jenu porucženeju offizěrow tehdy roſpuſchcženeje druheje namóŕſkeje brigady pola rataŕſkeho zentralneho ſjednocženſtwa bayerſkeho burſkeho towaŕſtwa w Regensburgu jako volontairow pſchijał. Schulz, kotryž bě jako wójnſki dobrowólnik do wójny ſchoł, ßo tam na offizěra powyſchił a ßo dwójzy ſranił, bě ßo pola nadběhanſkeje kompagnije 2. namóŕſkeje brigady pſchi wojowanju w Barlinje, Mnichowje a Hornjej Schleſyſkej wobdźělił. Tilleſſen bě jako namóŕſki wyſchſchi leutnant pola Scapa Flowa do jendźelſkeje jatby pſchiſchoł, ßo wot tam puſchcžił a bě ßrjedź měrza 1920 do druheje namóŕſkeje brigady ſaſtupił. Wobaj ſtaj wot meje 1920 hacž do kónza haprleje 1921 wuwucžowanſke lěto pola rataŕſkeho ſjednocženſtwa wubyłoj. Schulz je ßo potom do Mnichowa pſcheßydlił; Tilleſſen ſa nim tam ßlědowaſche, ſo by prawa ſtudował, pſchi univerſicźe pak ßo wón njeje dał ſapißacž. Wot jeju pſcheßydlenja do Mnichowa je tajny radźiczel dr. Heim jeju ſ wocžow ſhubił. Woßobinſzy a towaŕſtwowonje wón ſ tymaj volontairomaj njeje bliže wokbhadźał, wonaj ßo jemu jako ßwěrnaj a pilnaj cžłowjekaj wopißowaſchtej, kotrajž ßo prózowaſchtaj, ßo ßwojemu nowemu powołanju pſchipravicž.

Kahr ßo wjazy do bayerſkeho knježeŕſtwa njewrócźi.

Wotkrycźe wo ſkónzowanju Erzbergera je Kahrowemu knježeŕſtwu ſchiju ſwinyło. Žadyn pſchiſtojny cžłowjek nochze ſyſtemej bliſko ſtejecž, pod kotrymž je ßo we Mnichowje mohła mordaŕſka zwólba wupjeracž. Bayerſka ludowa ſtrona, kotraž je hacž dotal Kahrowe miniſterſtwo dźeržała, je jenu na dobo padnycž dała. Po poßedźenju, kotraž je bayerſka ludowa ſtrona ßrjedu popołdnju měła, móže ßo ſ wěſtoſcźu ſ tym liczicž, ſo wona Kahra ſ nowa njenamołwi, ſo by na ßwojim měſtnje w knježeŕſtwje wostał. Dokelž ßo tež demokratojo pſchi nowym Kahrowym miniſterſtwje njebychu wobdźělili, móže ßo ſ wěſtoſcźu rjez, ſo ßo Kahr do knježeŕſtwa ſaßo njewrócźi.

Twjerdźiſna Kappowych pucžiſtow pola Mnichowa.

W poßedźenju dohladowanſkeho wubjerka němſkeho ßejma je němſki kanzler dr. Wirth ßlědowaze pißmo ſtatneho kommißara ſa ſjawny porjad, Weißmanna, ſ 14. ſeptembra cžitał.

Wot teho cžaßa, ſo ßu ßo nawjednizy, kotſiž ßu ßo pola Kappoweho pucža wobdźělili, ſhubili, je ßo njepſcheſtawajzy ſa jich pſchebytkom pytało. Wyſchſchi němſki ſtatny rěcžnik je w prozeßu dla wjelepſcherady ſa wyſchkom Bauerom, majora Pabſtom a korvettowym kapitanom Ehrhardtom jimanſke wukaſy a koježſke liſty wudał. Wſcho prózowanje, pytanych ſajecž, ßu pak ßo njeporadźiłe.

Hižo pſched dlěſchim cžaßom, ßnadź w podlěcžu 1920, je ßo mi dowěrnje ſdźěliło, ſo mjenowani Kappowi pucžiſtojo ſ wjetſcha w Bayerſkej pſchebywaju, ſo ßu ßo huſto w Mnichowje pokaſali a ſo ßu tam ßamo tajne ſkhadźowanki wotměli.

Dla wažnoſcźe teho ſdźělenja, dla jeho dowěrjenja hódnoſcźe a dla wobſtejnoſcžow, kotrež hižo tehdy w hamtſkim wobkhadźe ſ pſchißłuſchnymi bayerſkimi wyſchnoſcźemi wobſtejachu, ßym dweju mi podſtajeneju kriminalneju ſaſtojnikow ſ porucžnoſcźu do Bayerſkeje póßłał, ſo byſchtaj pruhowałoj, hacž je ſdźělenje wěrne. Saſtojnikaj ſtaj ßo ſa někotre dny wrócžiłoj, tola njeběſchtaj ßwój nadawk doſpołnje dopjelniłoj. Wonaj ſtaj mi powjedźiłoj, ſo ßo pytani ludźo w ſaracźenju bliſko Mnichowa khowaju, hdźež jich ludźo jich pſchiwißa, ſ dźěla aktivne bayerſke polizajſke mužſtwa wótro ſtražuja. Njemóžnje je, do jich khowankow ſalěſcž, dokelž do kóždeho, kotryž ßo bliži, tſěleja.

Sßym na to ſ nowa ſpytał, po dowěrliwym pucžu bliže ſhonicž. Na to je ßo mi pſched krótkim dowěrjenja hódno ſdźěliło, ſo kapitan Ehrhard a cži druſy mjenowani we wokolnoſcźi Mnichowa pſchebywaju. Kapitan Ehrhard po tejle powjeſcźi do polizajſkeho preſidija pſchikhadźa a je **ſ juſtiznym miniſtrom Rothom wobkhadźał, kotryž je pſched někotrymi dnjemi wrócžo ſtupił.**

Wyſchk Bauer po tej ßamßnej powjeſcźi nětkole we Budapeſtu bydli. Tola tež wón je poßledni cžaß wośpjet w Mnichowje pobył a je ßo tam ſ kapitanom Ehrhardom ſetkał.

Sapóßłanz **Dittmann** pſchiſpomni, ſo je ßo jako wěrne wupokaſało, ſchtož je wo němſkonazionalnej mordaŕſkej klizy rěcžał. Dale je dopokaſane, ſo je w tukhwilu njemóžno, tamniſche wyſchnoſcźe pohnucž, ſa Erzbergerowaj mordarjej pſchißłuſchataj. Wón je jara derje ſo ßu hakle badenſke polizajſke organy dyrbjałe ſakrocžicž, ſo by ßo mordaŕſke hněſdo w Mnichowje wotkryło. Mnichowſki polizajſki preſident Pochner ßo do zyła njeje hibnył, ſo by ludźi wußlědźił, ke kotrymž Erzbergerowaj mordarjej pſchißłuſchatej. Wón je jara derje wjedźał, hdźe je dyrbjał ſa mordarjom ßlědźicž. Němſke knježeŕſtwo dyrbi ßo ſa to poſtaracž, ſo ſtatej ſtraſchne wobſtejnoſcźe w Bayerſkej po móžnoſcźi bórſy pſcheſtanu.

Zentrumſka ſtrona pſchecžiwo redikaliſmej prawizy.

Němſkemu kanzlerej bliſko ſtejaze Barlinſke nowiny „Germania“ ßo ſa ſawodnym naſtawkom ſ napißmom „Sſwitanje pſchibohow“ pſchecžiwo ſaßlepjenoſcźi němſkonazionalnych wobrocźeja, kotſiž ßu hiſchcźe pſched krótkim ſaßoſawjedźenje woblehnjenſkeho ſtawa we ßrjedźnej Němſkej a Pruſkej žadali. W ſwißu ſ tym „Germania“ piſche: Kak dyrbja ßo po wcžerawſchim a ſawcžerawſchim wotkrycžu ludźo cžucž, kotſiž ßo hiſchcźe pſched krótkim ſ pohórſchenjom pyrjachu, hdyž ßo wo „mordarſkich zentralach“ w Němſkej rěcžeſche. Kak nimo měry ßylnje dyrbja wotkrycźe na bayerſku politiku ſkutkowacž, kotraž njedźiwajzy woblehnjenſkeho ſtawa njeje ſamohła tajke pſchißaźniſke hněſda wupalicž? Sßu dotalne bayerſke knježeŕſtwo a jeho organy wjedźałe, ſo w Mnichowje pſchißaźnizy pſchebywachu? S tymle praſchenjom ßo we wſchej ſjawnoſcźi na Mni-

chowskich knježi wobroczamy, kotsiž ßu tam dotal regiment wjedli a kotsiž jenož wjedźachu, ßo pschecziwo lěwej stronje ßylni pokasacž. Tež němske knježeŕstwo njebudźe ßo sminycz móz, na tole praschenje wotmolwicž.

Wotschkodźenje a spadnjenje hriwnineje hódnosćźe.

„Temps" powě, so je Franzowska pola swjaskaŕskich knježeŕstwow rosrěczenje wo praschenju bližscheho wójnskeho wotschkodźenja, kotrež je po měnjenju Franzowskeje dla wothódnosćźenja hriwny w strasche.

Južnosłowjanska.

Južnoßłowjanska chze Baranski wokrjeß saßo wobßadźicž.

Južnoßłowjanska ministerska rada je ßo s praschenjom saběrała, schto ma ßo pschecziwo Madźarskej stacž, kotraž Južnoßłowjanskej kamjeńtne wuhlo njepodawa, na czož je po měrowym srěczenju swjasana. Jeli so by Madźarska ßwoje winowatosćźe njedopjelniła, by Južnoßłowjanska nusowana była, Barański wokrjeß, kotryž je njedawno Madźarskej, pschepodała, s nowa wobßadźicž.

Wuherska.

Praschenje sakroczenja we wjeczornej Wuheŕskej.

Reuterez telegrafowaŕnja powě, so je Beneschowa nota wulkomozy napominała, we wjeczornej Wuheŕskej sapschimnycž, so mała ententa njeby nusowana była, ßamostatnje sapschimnycž. Tež je móžno, so Italska a Czěskoßłowakska shromadnje nadawk dostanjetej, pschecziwo Madźarskej s rasnosćźu postupowacž.

Ruska.

Njebolschewikojo w Ruskej wo pomoz wołaju.

„Times" s Helsingforsa powjedźa: Njebolschewikske strony w Ruskej ßu jendźelskej wikowanskej kommißiji próstwu wo pomoz pschecziwo pschesćźěhanju se strony bolschewikskeho knježeŕstwa pschepodałe, wone warnuja, někajku pomoz sa hłódnych do ruki bolschewikskeho knježeŕstwa dacž. Pokasuje na to, so je ßo po hamtskej rosprawje wurjadneje kommißije, w „Prawdźe" wosjewjenej, wo hłodowym kraju wjazy dyžli 1 000 ludźi satsěliło, dokelž ßu nusu pjecža pschecziwo knježeŕstwu wužili.

Tónle sakschik je wopprawdźe nastróžazy. Njech jón wulkomozy ßłyscha a njech pomyßla, so ßo wscho w khlamje bolschewikstwa shubi, wo czimž na wokomik kontrollu s rukow puschcža.

Pomoz sa hłodumrějazu Rusku.

Londonski „Manchester Guardian" praji, so ßebi Jendźelska pscheje, so bychu ßo wschě europiske kraje pschi pomoznym skutku sa Rusku wobdźělike. Tež wobdźělenje Rumunskeje s jejnymi wulkimi žitowymi ßnjemi je jara ważne.

Po telegrammje s Rigi je wobrónjena czrjóda prěni amerikanski czah, kotryž dyrbjesche zyrobu do hłodoweho kraja pschiwjesćž, blisko Yamborga nadpadła a zyle wurubiła.

S **Rigi**, 14. septembra. 13 jendźelskich łódźow je psched Rigu pschijěło. Franklin, tu pschebywazy sastupjeŕ jendźelskeho dobroczelskeho towaŕstwa „Wukhowajcźe dźěczi", je 600 tunow žiwnosćźe sa hłodumrějazych w Ruskej dostał, kotruž towaŕstwowemu sastupjerjej w Moskwje, Websterej dale pósćźele. Towaŕstwo ßo do ßłužby Nansenowych planow staji a wobsamknjenje Parižskeje konferenzy njewoczakawschi ßwój pomozny skutk sapocžnje. Wono we hłodowym kraju jědźeŕnje wotewri a sežiwjenje 100 000 dźěczi w Ruskej pschewosmje, pódla teho něhdźe 20 000 druhich dźěczi w nakromnych krajach a w Konstantinoplu. Wotwoženje zyroby s Rigi do bolschewikskeje Ruskeje je stajnje we wulkim strosche, dokelž bolschewikske knježeŕstwo žanych železniskich wosow njepodawa. Se 600 lotyschskich wosow, kotrež ßu hacž dotal do Ruskeje wotesche, je ßo jenož dźeßacž a to jara wobschkodźenych wróczžiło. Do Rigi wschědnje dalsche łódźe s zyrobu sa Rusku pschijěsdźuja.

Wójna w Małej Asiskej.

Grichiske wójsko njemóże do prědka.

Wulka bitwa nad rěku Sakarij je ßo skónczžiła, tola Grichom ßo njeje poradźiło, město Angoru dobycž, na kotrež běchu ßo saměrili. Grichiske wójsko je nusowane, ßo sawróczžicž. Wschě krejne wopory ßu podarmo byłe.

Pschicžiny sastajneje grichiskeje offensiwy ßu czežke schkodowanje offizěrow a njedostatk zyroby. Turkojo powjedźa, so je ßo jich lěkaŕskim wotdźělenjam poradźiło, sady grichiskeje fronty na wjele městnach železniske kolije sniczžicž a tak pschiwoženje wójnskeje potrjeby a provianta snjemóžnicž.

S **Angory** ßo powě: Wójnske położenje w Małej Asiskej je ßlědowaze: Po napschecžnej offensiwje turkowskeho wójska na prawym kschidle stej ßo dwě njepschecželskej brigadźe dospołnje sniczžikej. Sajeli ßmy njepschecželow a kanony a muniziju sebrali. Njepschecżel je 500 muži shubił. Na lěwym boku móža Turkojo po kruthym wojowanju jara spokojazy wuspěch powjedźicž. Turkojo ßu njepschecželowe stejischcža wobßadźili, kotrež s tsjoch sakitanskich czarow wobstejachu a ßu bomby, ruczne a maschinske tsělby a muniziju sebrali, kotrež ßo hacž dotal njejßu mohłe pscheliczžicž. Grichojo ßu něhdźe 200 morwych shubili. Turkowska napschecžna offensiwa dale dźe.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 16. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyschinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej dróźy, schtwórtk 25 stopnjow czopłoty po Celsiju, w nozy k pjatkej 12 stopnjow. Barometer schtwórtk wjeczor 738 a pjatk rano tež 738 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Njewobstajne, wětrojte a deschcžikojte.

— **Rosprawa polizije.** Pschi měschczanskim twarskim hamcźe je ßo 15. septembra popołdnju jěsdne koło snamki „Blitz", cžißło 355 356, 500 hriwnow hódne, kradło. — Na žitnych wikach je ßo 19. augusta popołdnju 100 hriwnow hódny ruczny wós kradnył. — Dwójzy dyrbjesche ßo 15. septembra pschecziwo ludźom sakroczžicž, kotsiž ßo pschecziwo druhim hrubje sadźerżachu. — W schtyrjoch padach dyrbjesche ßo měr kasacž.

— **Wobschudźerjo** pjecža saßo po Hornjej Łužizy wokolo czahaja a skasanki na powjetschenje wojeŕskich wobrasow pschijimuja. Pschi tym lubja, so jich zyrkej czestnu tafln dostanje, hdyž wěsta liczba skasankow hromadźe pschińdźe. Woni powołaja ßo na nahladnych ludźi a wyschnosćźe. Zyle wßy ßu jim hižo na lěp sałěsłe. Puczowazy pschijimaja pjenjesy jako napłaczenje a wobras padnjeneho a ßo wjazy njepokaža. Lubjenje czestneje tafle je hoły schwindl. Tehodla, hdyž tajzy ludźo pschińdu, pokažcźe jim durje. Powjetscheńki wobrasa lubeho padnjeneho pak ßebi pola snateje firmy skasajcźe.

— **W Budyschskim měschczanskim dźiwadle** ßo dźenßa pjatk (serija A s pschijimanjom wschěch serijow) czinohra „Nan" pošledni króćž hraje. — Ssobotu a njedźelu ßo pošlednjej dwaj rasaj operetta „Rjana Helena" hraje, na czož ßo wschitzy, kotsiž tutu na melodijach tak bohatu hru hischcźe widźeli njejßu, kedźbliwi czinja.

— **Sserbska Boža ßłužba w Draždźanach.** Njedźelu popołdnju ½4 hodź. ßo w kschižnej zyrkwi we Draždźanach sa Sserbow s Draždźanskeje wokoliny ßerbska Boža ßłužba wotměje. Wo bohaty wopyt niz jenož pschi prědowanju, ale wosebje tež sa Božim blidom ßo jara proßy. Hdyž nasch Sbóžnik na ßwojim ßmjertnym puczu napomina: „To czińcźe k mojemu wopomnjenju!" a my jo njeczinimy, ßmy potom hischcźe kschesćžijenjo? Czaß je czežki a srudny. Kak nusne je nam sa nasche wobczežne a spytowanjow połne žiwjenje duchowne pošylnjenje sa Božim blidom. Prědowanje a spowjednu wuczbu směje faraŕ Domaschka s Budestez.

S **Klětneho.** Drjewowe wikowanske towaŕstwo, kotrehož hłowny podźělnik je wulkoindustrijelny H. Stinnes, je zyły 30 lětny lěß Jamowskeho knježstwa popuschcžało. Někotre měßazy sańdu, prjedy hacž ßo drjewo s lěßnymi a pólnymi železnizami swotwosy. S dźěła ßo ležomnosćźe saßo s nowa wobßadźeja, s dźěla s nich pola a łuki czinja. Wot někotrych dnjow ßem tam parny płuh dźěła a pustu semju wora.

S **Lubnjowa.** Wopytowarjo Błótow ßo domoj hotuja. Hischcźe ženje njeje telko zusych tu pobyło kaž lětßa. Wjazy hacž 150 000 wopytowarjow je lětßa w Błótach pobyło. — Na pošlednich wikach bě widźecž, so kórkowe žně ke kónzej dźeja.

Kapliř ze Sulewic.

Historiske powjedančko.

11.] (Pokračowanje.)

We Winje běchu tehdom ludźo dźeń a mjenje starosćiwje žiwi. Woni počinachu zabywać na njewurjeknite hrózby moru, kotryž bě tam lěto prjedy knježił, tak zo bě so stało, zo cyłe město wotemrě, hač do poslednjeho čłowjeka. A woprawdźe bě to domapytanje, kajkež so hač do teho časa w zapiskach městow nihdźe wopisało njeje. Na tři sta khěžow wosta cyle prózdnych. Tež, hdyž so jeno zwjeŕšnje liči, bě sebi strašna mrětwa přez pjeććdźesać tysac woporow žadała. A hdyž so tu lońše lěto khěžorski dwór zaso zasydli, bě Win na poł wotemrěł. Zo bě město za krótki čas so zaso zhrabał, to bě zasłužba Bjedricha Schwarzenberta z Čěskeje. Zo mohła za krótki čas hišće hórša rana přińć, na to sebi nichtó njemysleše.

Zahradkej z Milešowa so na žane wašnje we Winje lubić nochcyše. Jeho njejimachu ani pomniki a wopomnjeńki — lědma trochu wěža cyrkwje swj. Ščěpana — ani tamiše wašnja a nałožki. Nic z rědka stupajo po wulicach wobožnje z hłowu zawi a něšto wo njewjazanosći načisny.

„Tu je, luby młodźenco, Babylon! Tam při tej babylonskej wěži so ludźom jeno jazyk a rěč zmyli, ale tola je bjez dźiwa, hdyž so čłowjekej tež rozom zamući. Budź, přećelo, wobhladny! Stajnje spominaj na swoju domizou, na njebo nana, na mać . . . Tajke spominanje je hižo někobožkuli wukhowało před zkaženjom!"

„A na Hanku, wujo!"

„Tež to je prawje! — Budźemy widźeć. Što wě, kak to budźe." — Zahradka hakle zaso powolnje wodychny, hdyž bě so do kraja wróćił, hdźež jeho nad wrotami do dwora z daloka wisaše pječołpjenowa róža, kotraž bě tehdom hižo khětro z mochom zarostła. Na wutrobnju khowaše list, w kotrymž hrabja Kaylíř swojemu lubemu krejnemu přećelej wupraješe sěrny postrow a jeho k sebi do Wina přeprošeše, zo byštaj mohłoj wo trěbnych wěcach hromadźe ertnje a bjez wšitkich swědkow porěčeć. A hdyž bě so za nimale tydźeń domoj wróćił, hdyž bě žonje a dźowcy wo Winje powjedał, kóždy króć by dodał, zo by tam nochcył być ani po smjerći, zabywši hakle za žiwjenje. Tam dźě pjeća maju jeno wo hrěšne ćěło starosć, kak bychu jemu najlěpje posłužili, na dušu pak a na jeje wumóženje so lědma hdy dopomnja. Tam dźě sebi pjeća njemysla, što budźe jutře, što zajutřišim, ale mysla sebi přeco jenož na dźensniši dźeń.

A stary Zahradku po swojim jednorym, ale strowym rozomje wěrnosć rěčeše. Jeho słowam dospołnje přihłosuja stare lětopisy, kotrež wopisuja, kajcy su tehdom wobydlerjo we Winje byli. W tutym měsće je dźě runje w času móra nastała pěseń, kotruž mJže čłowjek hišće dźensa słyšeć, hdyž ju jazyk wopojeneho šmotawje spěwa: O, du lieber Augustin . . ales ist hin." Štož zwonkowne wotnobjenje nastupa, běchu wyšše woršty trochu něžniše, tola štož jadro nastupa, běchu tež tute na druhe podobne.

Při khěžorskim dworje wšo po starych kolijach dźěše, w ničim spěšnišo njepokročowachu, rozsudnišo njeskutkowachu, wěrnišo so njeprócowachu . . Statniska mudrosć tehdomnišich tajnych radźićelow bě podobna na wosebny wóz, na kotrymž so wšitko ze złotom błyšći — tež wobruče na kołach su pozłoćane, město dućkow su sklečane wokna ze sylnje pozłoćanymi rumami — tola jězdźić so z tajkim wozom hodźi jeno po suchim a cyle wuskhnjenym puću, po horbowatym a škropawym puću a při dešćowatym wjedrje bě so tajki wóz cyle wěsće rozsypnył.

Woprašowachu so woleŕskich wjeŕchow, wójwodow a wjeŕchow, z nimi jednachu, sejmy so do staroněmskich městow zwołachu, kazaše so wo pomoc a prošeše so wo nju, woćachu so na dušu, zo dyrbja pomoc słać, dźiwajo na spomoženje njesmjertnych dušow so napominaše k zakitanju našeho křesćijanstwa — ale wotmołwy běchu njespokojace, so wuhibowachu, jenož so lubješe: „Štož na mni je, lubje rad, ale tón a tamny dyrbi prjedy. —

Se Saßrjewa. Běrnowe žně ßo hischcże njejßu sapocżałe a tola ßo hižo wjele ludźi namaka, kotsiž žněja, hdźež njejßu wußywali. Woßebje tudomne sahony nózne hawrony cżeżko domapytaju. Też ßad woni se schtomow drěja.

Se Zyłowa. Ssrjedu rano je ßo pſched někotrymi lětami hakle nowa natwarjena bróžeń hamtskeho pschedstejerja Markule se wschěmi žnjemi wotpaliła. Markula je ßo hakle w lěcże 1912 wotpalił. Woheń bě ßo tehdom bjes dwěla słóstnißzy saložił. Někto wotpalena bróžeń bě jara wulka. Wohnjowe wobory mějachu cżinicż, so ßo woheń na ßußodne twarjenja njepschenjeßesche. Schkoda je wulka, dokelž ßo jenož s dźěla se sawěsczenjom saruna. Też tón krócż je ßo najskerje woheń słóstnißzy saložił. Wěsta woßoba je podhladna.

Se Zyłowka. Wutoru w nozy w bróžni železniskeho rjadowarja Jakubiza s njesnateje pschicżiny woheń wudyri, bróžeń ßo docżista wotpali. Też bróžeń a hródź ßußoda Schcżěpana ßo ßobu wotpalischtej. Też Jakubizez hródź je ßo wobschkodźiła. Schkoda je wulka, dokelž ma Schcżěpan jenož po dwójnskej hódnosczi sawěsczene. Na haschenje njebě ani jenicżka ßykawa pschijěła. To je też jara spodźiwne.

Se Žarowa. W Delnjej Łužizy saßo zyrkwini paduschi wustupuja. Pschzed krótkim cżaßom běchu we jenej zyrkwi dalscheje wokoliny pobyli a někto ßu paduschi tu w Pětrowskej zyrkwicżzy pobyli. Dokelž tam nicżo drohotne njenamakachu, drjewjany kschiž ßobu wsachu. — Pschi natocżenju piwa we Kühnez piwarni wulka cżwiza rosbuchny a wokołolětaze kruchi dźěłacżerja Raschku tak cżeżko sranichu, so bórsy na tu wumrje.

Se Žargonja. Pschi njewjedrje póndźelu błysk do bróžnje ratarja Starika dyri, kotraž hnydom zyła we płomjenjach stejesche. Wona je ßo hakle pschzed někotrymi lětami s nowa natwariła. Wohnjowe wobory dalschemu rosschěrjenju wohnja sadźěwachu. Žně a wjele ratarskeho gratu je ßo ßobu spaliło. Schkoda ßo jenož s dźěla se sawěsczenjom saruna. — Paduschi ßu w nozy s kurjenza hosczenzarja Sch. jeneho kawdrona kradli. Najskerje ßu jenož na tuteho wothladali.

S Hór. Pschi njewjedrje tu błysk do jeneje bróžnje dyri a ju sapali. Też hródź ßo ßobu wotpali. Skót samóchu wukhowacż, tola ßo zyłe žně spalichu.

S Gubina. Struchła podawisna je ßo w jenej ßußodnej wßy stała. Wudowa Rennertowa tam pola ßwojeho ßyna na wuměnku bydlesche. Stara žona a pschichodna dźowka ßo njesnjeßeschtej. Pschzed krótkim běschtej ßamej doma. Swadźischtej ßo a w roshorjenju młoda staru se ßekeru sbi a ju do pinzy dele storcżi. Jako Rennert domoj pschiińdźe a ßo sa macżeroju praschesche, jeho žona praji, so je macż do pinzy padła, ßyn macżeŕ na to do łoża donjeße, tola ta bě hižo morwa. Młodu žonu sajachu, wona je ßo wusnała.

Se **Shorjelza.** Pschekschiwjenja schtemplowych snamkow na tudomnym złownym hamcże ßu ßo wujaßniłe. Jako skucżerja ßu wyschscheho złowneho sekretara Sempera, dołholětneho sastojnika hłowneho złowneho hamta, wußlědźili, kotryž mějesche ke khamoram schtemplowych snamkow stajnje pschistup. Hódnoscż pschekschiwjenych snamkow wucżinja na 800 000 hriwnow.

Přilopk.

* **Njesboże.** W Hamburgskim swěrjenzu jedyn mjedźwjecż jenemu hólzcż, kotryž klětzy pschebliſko pschiindźe, ruku rostorha, tak so dyrbjachu ju wotewsacż. Dźěcżo je wumrjeło.

* **Automobil rubili.** W Frauensteinje běschtaj dwaj njesnataj ßebi automobil wotnajałoj. Duzy po pucżu do wjednika tsěleschtaj a jeho s woſa storcżischtaj. Na to s automobilom cżeknyschtaj, po sdacżu do Cżech. Automobilnik dyrbjesche lěkarsku pomoz pytacż. Polizija sa rubjeżnikomaj ßlědźi. — Po nowischich powjescżach ßu automobil pola Oberbärenburga stejo namakali.

* **Se sdonkom ßo moriła.** Dwě dźowzy žiwnosczerja Weiderera w Bärnzellu pschi cżěsko-bayerskej mjesy, 2. septembra w lěßu drjewo dźěłaschtaj. Pschi tym ßo 6 metrow dołhi cżeżki sdonk s hromady dele kuli a psches 25lětnu Katu dźěsche, jej wutrobnjo a hłowu rosmjecże a ju hnydom mori.

* **Rosbuchnjenje.** W Uppenbergu na Fielingez kuble studźeń ryjachu. Tsělerski mischtr Markmann w kuchinje rosbuchanske patrony pschihotowasche. Nadobo ßo żałostne rosbuchnjenje sta. Durje a wokna ßo wutłócżichu a Markmann rostorhany na semi [illegible]esche. Kubleŕ Fieling ßo lohko srani.

* **Woheń.** W Zeithainje je ßo jena pólvrowa kólnja [illegible]tpaliła. Na haschenje myßlicż njebě, dokelž [illegible]buchnjenja hrożachu.

* **Skaženy poß.** W Marienbergu je jedyn skaženy poß někotre dźěcżi skußał. Jene dźěcżo tak cżeżzy skhori, so dyrbjachu jo k schcżěpjenju do wustawa Roberta Kocha w Barlinje dowjescż.

* **Hrajkanje s tsělbami.** W Aue ßo tsjo młodźi ludźo s pistolu saběrachu, njewjedźo, so je nabita. Nadobo ßo s pistole wutsěli a wutsěl 16lětneho Horsta Albrechta do wutrobnja trjechi, tak so bórsy na to wumrje.

* **Njewjedro.** Po powjescżi „Chikago Tribune" je satraschne njewjedro město Georgstown na kupje Tobago snicżiło. Pißaja wo wulkej schkodźe na Trinidadu. Žně ßu dospołnje snicżene.

* **Wohnje.** Njedźelu pschipołdnju nasta w składownjach firmy Beuſa a Rothenstein na Lehrteskim dwórnischcżu w Barlinje wulki woheń. Wulke składy schmalza a mydła ßo snicżichu. Schkoda wucżinja 3 milijony hriwnow. — W Mayenje ßu ßo wschě składownje amerikanskeje wobßadki s hobrskim wohnjom snicżiłe, w kotrychž wjele słomy, pizy, drjewa a wuhla leżachu. Schkoda wucżinja wjele milijonow hriwnow.

* **Słóscżiwa pěstoncża.** W Eibenstocku spyta jena 16lětna ßlużobna holza 7 njedźel stare dźěcżo ßwojeho knjeżstwa s jenej kruschwu saduſycż. Jeje wotpohlad pak ßo njeporadźi, dokelž ßo teho s cżaßom dohladachu. Na to spyta wona dźěcżo je salmiakowym duchom moricż, kotryž bě dźěsczu do mloka naměschała. Tola też teho ßo dohladachu, prjedy hacż bě dźěcżo mloko wopiło. Pschi ßudniskim pscheßłyschenju holza praji, so je ßo dla pschetruteho wobkhadźenja na ßwojim knjeżstwu wjecżicż chzyła.

Swjatok so zwoni.

Najlěpschi pschecżel je sprawny cżłowjek. Też njesprawni ßo jako pschecżeljo wudawaja. Jich pschecżelstwo je ludanje. Na jich sadźerżenju a skutkach bórsy spósnajesch, schto masch ßebi wo nich myßlicż a do nich dźerżecż. Wěŕ jenož tajkim pschecżelam, kotsiž ßo cżi wschudźe a stajnje sprawni wopokaża. Kotsiž pak pschi wschej pschecżelnosczi jenož ßwojeho wużitka hladaja, tym njewěŕ. Jenož sprawnej duschi ßměsch ßo dowěricż.

Cyrkwinske powjesće.

S Budyschina.

W Michalskej zyrkwi w Budyschinje ßněje 17. njedź. po ßwj. Trojizy rano ½8 hodź. duch. Tyscheŕ ßerbsku spowjedź a ßwj. wotkasanje, ½9 hodź. faraŕ Räda ßerbsku a w 10 hodź. němsku Božu ßłużbu a w 11 hodź. dźěcżikemschenje. Kollekta sa wotpalenych w Herrnhucże. Dop. ½10 hodź. Boża ßłużba na wokrjeßnym wustawje na Židowje. Tydźenske sastojnske dźěła ma faraŕ Räda.

Schtwórtk pop, w 3 hodź. żonjaze towarstwo we Sserbskim Domje.

Semrěcżi: 8. 9. Marja Augusta rodź. Ricżerez, njeboh Khorle Bohuwěra Wicżeżka, kublerja we Pschischezach, sawostajena wudowa w Žitawje, 79 l. 9 m. 26 dnj. († w Rynarni [Ringenhain], pohowana na Michalskim pohrjebnischcżu). — 11. 8. Ota Rudolf Müller, parzeŕski hólz, Richarda Müllera, hosczenzarja w Rabozach, ßyn, 14 l. 25 dnj. — Erna Gertrud, Rudolfa Roberta Fischera, kotelnika na Židowje, dź., 5 m. — Manfred Kurt, Oty Kurta Großmanna, samkarja w Dobruschi, ßyn, 1 m. 16 dnj. — 13. 9. Handrij August Lücka, žiwnosczeŕ na Židowje, 69 l. 2 m. 16 dnj. — 14. 9. Arnoscht Wylem Oehma, tkalz s Ramnjowa na Židowje, 80 l. 10 m. 27 dnj.

S Njeßwacżidla.

17. njedź. po ßwj. Trojizy budźe rano w 7 hodź. ßwj. ßerbska spowjedź, dop. we 8 hodź. ßerbske a ½10 hodź. němske kemschenje. Pop. w 4 hodź. biblska hodźina psches br. Zimmermanna s města. Ssrjedu pop. w 3 hodź. kschesczijanske żónske towarstwo.

S Hrodźischcża.

17. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbska spowjedź, we 8 hodź. ßerbske a ½10 hodź. němske kemschenje.

S Wóßlinka.

17. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbska spowjedź, we 8 hodź. ßerbske a ½10 hodź. němske kemschenje, w 11 hodź. kemschenje sa dźěcżi. Pop. ¼4 hodź. żonjaze towarstwo.

S Huczinh.

17. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. němski hamt, we 8 hodź. němska a ½10 hodź. ßerbska Boża ßłużba. Kollekta.

S Porschiz.

17. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. němska spowjedź, we 8 hodź. němska a ¾10 hodź. ßerbska Boża ßłużba. Kollekta sa wotpalenych se bratrowskeje Herrnhutskeje woßady.

Njedźelu, 25. septembra, pop. Gustav Adolfski ßwjedźeń w Porschiskej zyrkwi.

S Budestez.

17. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbska spowjedź, duchowny Boiz ßmějе dop. we 8 hodź. ßerbske a ½10 hodź. němske prědowanje.

Ssrjedu wjecżor we 8 hodź. biblska hodźina.

S Klukscha.

Ssobotu, 17. septembra, poßwjecżenje nowych swonow, wot Klukscha ¼1 hodź., w Sdźeri w 1 hodź. popołdnju.

17. njedź. po ßwj. Trojizy, na żnjowym dźakny m ßwjedźenju, budźe rano w 7 hodź. ßerbska spowjedź, we 8 hodź. ßerbska a ½10 hodź. němska Boża ßłużba. Kollekta sa te nowe swony.

S Lupoje.

17. njedź. po ßwj. Trojizy dop. we 8 hodź. ßerbska Boża ßłużba.

S Budyschinka.

17. njedź. po ßwj. Trojizy dop. we 8 hodź. ßerbska Boża ßłużba, ¼10 hodź. woßadźina shromadźisna.

S **Radworja.** Njedźelu, 18. septembra, wjecżor w 7 hodź., a póndźelu, 19. septembra, popołdnju w 4 hodź., ßo tu w Delanskez hosczenzu Genofeva hraje. Sserbski lud ßo hischcże raz na to dopomina, ßebi rjanu hru wobhladacż.

Póstske wozjewjenja.

Neue Betriebsweise bei den Fernsprechautomaten. Die Gebühr für die Benutzung der öffentlichen Sprechstellen im Ortsverkehr, die vom 1. Oktober ab 50 Pfg. beträgt, soll von do ab in Reichsmünze nicht mehr erhoben werden, weil noch immer Mangel an 10 Pfg.-Stücken besteht, die Einlegung von fünf einzelnen 10 Pfg.-Stücken die Abfertigung des Benutzers außerdem verzögern würde und die 50 Pfg.-Stücke sich zum Betriebe der Münzfernsprecher (Fernsprechautomaten) wegen ihres geringen Gewichts und ihrer etwas fettigen Oberfläche schlecht eignen. Damit auch die innere Einrichtung der Automaten unverändert beibehalten werden kann, eine Sperre zum Zwecke des Umbaues sich also erübrigt, wird eine Fernsprechwertmarke eingeführt werden, deren äußere Abmessungen denen des 10 Pfg.-Stückes entsprechen. An den Fernsprechautomaten bedarf deshalb lediglich die Einwurfsöffnung einer kleinen Aenderung, was sich durch Auswechslung des vorhandenen metallenen Mundstücks gegen ein neues in wenigen Minuten bewerkstelligen läßt. Die Flächen der neuen Sprechmarken erhalten schienenartige Aussparungen, die dem Querschnitt der Marken ein bestimmtes schlüsselartiges Profil geben. Diesem Profil entspricht die Form dse Einwurfschlitzes. Die Sprechmarken wiegen 3 Gramm. Ihre Nachahmung ist, auch wenn sie sich nur auf jene Profillinien beschränkt, sehr schwierig, weil sie eine zeitraubende und daher kostspielige Einzelbearbeitung jedes Stückes erfordern würde, und die Sprechmarken sich im Wege der Prägung nicht herstellen lassen. Zum Verkaufe werden die neuen Sprechmarken in den letzten Septembertagen gestellt werden. Sie sind dann an den Postschaltern und bei den amtlichen Verkaufsstellen für Postwertzeichen zu haben. Außerdem sollen Verkaufsstellen für Sprechmarken eingerichtet werden in Zigarrengeschäften, Papierläden, Warenhäusern, Gastwirtschaften, Zeitungskiosken und anderen geeigneten Stellen sowie an Fahrkartenausgaben. Jeder Fernsprechautomat erhält künftig ein Hinweisschild, auf dem die in seiner Nähe befindlichen Verkaufsstellen für Sprechmarken verzeichnet sind.

Nach der neuen Fernsprechordnung gilt bei Ortsgesprächsverbindungen die Leistung der Telegraphenverwaltung als ausgeführt, wenn der Anschluß des Anrufenden mit der verlangten Hauptstelle verbunden ist und diese oder eine daran angeschlossene Nebenstelle beantwortet hat. Bei Ferngesprächsverbinnungen gilt die Leistung der Telegraphenverwaltung erst dann als ausgeführt, wenn nach Bereitstellung der verlangten Verbindung die beiden beteiligten Hauptstellen — des Anrufenden und des Angerufenen — oder eine an diese Hauptstellen angeschlossene Nebenstelle den Anruf beantwortet haben. Von diesem Zeitpunkt an ist eine Zurückziehung der Gesprächsanmeldung nicht mehr zulässig. Lehnt es einer der Beteiligten ab, in ein Gespräch einzutreten, so wird die Gebühr für ein Dreiminutengespräch der bestellten Gattung erhoben. Kommt ein Ferngespräch deshalb nicht zustande, weil der Anruf des Amtes am Ursprungs- und Bestimmungsort oder an einem von ihnen nicht beantwortet wird, obwohl die Anschlüsse betriebsfähig sind, so wird als Vergütung für die Inanspruchnahme der Fernleitung und für nutzlose Betriebsarbeit ein Fünftel der Gebühr für ein Dreiminutengespräch der bestellten Gattung erhobne. Bei Gesprächen auf Entfernungen von nicht mehr als 15 Kilometer und im Vororts- und Bezirksverkehr wird diese Vergütung nicht erhoben.

Ober-Postdirektion Dresden.

Sserbja, kupujcje jenož pola tych, kotšiž šo Wam we „Sserbšk. Nowinach“ poruczeja a powolajcje šo pšchi kupowanju na nawěschtki w „Sserbškich Nowinach“

Serbska ludowa banka, podźělne towarstwo

w Budyšinje (při hosćeńcu „běły kóń“)

Wuwjedźuje wšě bankowske dźěla, bjerje pjenjezy za najlěpšu dan

po žadanju

k wšědnemu wužiwanju abo z wupowjedźenjom.

Požčuje pjenjezy nanajlěpje — Přepokazuje pjenjezy na wšě města łukraja a wukraja.

Khowa a zarjaduje wšě wažne papjery na najsprawnišo a darmo.

Hosćenc „Běły Kóń“

Hosćenc prěnjeje rjadownje
mějećel Curt Lange
w Budyšinje
na zwonkownej lawskej hasy

Poruča so wšěm Serbam a přećelam Serbow. Jara spodobne a přijomne přebywanje. Dobre jěść a pić po zna- tym wurjadnym wašnju.
Wšě wina w najwjetšim wubjerku.

Kóždu njedźelu koncert

Žonjace klobuki Dźěćace klobuki
so na najnowše formy přepraśuja a so wobarbja. Najspěšniše zhotowjenje! Pomorne płaćizny!
Pychařski wobkhod
w III. poskhodźe
na khěžorsk. dr. 22 Johanna Heidig Telefon 1003

Khofejowe servisy

ze **6 šalkami** wot **48⁰⁰** sem

Najwjetši wubjerk praktiskich kwasnych darow

Centralny kupny dom

w Budyšinje na khěžorskej drózy 14

Wuschiwanje kromow

(Hohlsaum-Näherei)
na sserbškej haszy cź. 1^II n. l.
Najtuńšche płaćizny!
Najspěšnišche shotowanje!

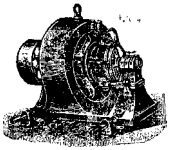

Sserbjo

šwoje elektriške motory jenož pola naju wuporjedź. a šnowa wobwiwacź dadźa, dokelž mój wšchě ta jke dźěła najspěšchn. šamoj w uwjedź.

P. Schmidt & Co.
na šwonkownej lawšej haszy cź. 16 — Telefon 1080
Ręčimoj sserbški!

Najlěpše ćišćace mašiny

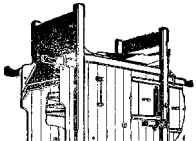

wějawy
a
šrótowanske
młyny
kupujeće pola
Ostsachsen
G. m. b. H.
w Budyšinje, na zadnej bohatej hasy č. 8
Telefon 460.

Nowe dóschle:

Sserbške bauty, cźorne, wołebje schěrće, najcźejšicha žida bjez apretury, najrjeńšche schtož je, schěr 1,60 metra jenož 44.— hr.
1,40 „ „ 40.— „
Moiree-bauty, nacźerwjene, běłe, nafelene, najnowšche bordy najlěpšicheje hóbnosće, najrjeńšche mustry a najwjetšich wubjerk.
Foulard-satin, cźejła twora, naruna najmjehšchi łeschmir w turkowšich mustrach.
Museliny najnowšcich, najpodobniišich turkowšich mustrow.
Koschlaje barchenty, velouty, jakowe barchenty, schórzuchowe tkaniny atd. po šnatnych tunich starych płaćišnach.

Najwjetši wołebity dom sa Sserbow.

Welseckupny dom w Kulowje

Telefon ćišto 12. Sakłožene 1868.

Kedźbu!

Nowe schijaje maschiny, trjebane schijaje maschiny, 1 schewška maschina
(Singerowa kworuczna)
i rulowanjom, płaćišnyhóbno na pschedań.

J. Rasch w Budyšinje
na sserbšej haszy 1,I.

Běrnyrjaki běrnymjaki běrnywuběraki rěpušnjkaki katkrajaki

Podworwaje pluhi šnjaje maschiny hnojidłorosmjetaki domj. pjezy a mjaßokurjerńje,

wowßmjeczaki atd.

Skład ratarśkich maschinow a gratu.
!! Kupowanischcjo sa tójdeho ratarja !!
Telefon 68.

Wulki wubjerk!
Žane klamy!

Wojeńske tholowy, bluso, mantle, schórnje a šlupnjce, drillichowe wobl., dźěłanske tholowy, spódnje tholowy a łoschle. Nowe a trjeb. mutš. a pachol. wobleki pschedawa jara tunjo

Herm. Gedlich
na połnóžnej bróšy 7.
Pódla hotela „Łžłonza“

Meble

najtuńšcho pola
Aug. Bjar, na **Nowosałzkej bróšy,** šnapšchećza wulkeje piwarńnje.
Stólzypotuńich fabrik płaćišnach.

Budyške měsć. dźiwadło.

Pjatk, 16. šept. 1/2 8 hodź. (šerija A i pschijim. wschěch šerijow)
Pošledńje pschedstajenje jimazeje cźinohry:
„Nan“
Ssobotu, 17. šept. 1/2 8 hodź (iwonka abonnenta pschijimanjo wschěch šerijow)
Rjana Helena
Operetta wot Offenbacha.
Njedźelu, 18. šept. 1/2 8 hodź
Operettowy wjeczor!
Rjana Helena

Sserbjo!

Kupujeće twory a potrjebu jenož pola Sserbow. Podpjeraćje i tym šwoju narodnośćj.

Poruczam
nowe a trjebane płyschowe šofy, tkaninowe šofy, drastowe khamory, vertiki dźěłanske holowy, lojowe schaty, płachty a šwjerschniki, wobleki, ulstry, jonjazu drastu, nowe a trjebane mužaje a jonjaje wobucje, schórnje, gramofony, cźaßniki a wschelake druhe wěcy.

Schtož nimam, spěchuje wobstarcam.

Max Wenzel
kupowanska a pschedawanska zentrala
w Budyschinje, hornczerńka haszy 29^II
Ręčju sserbški! Ręčju sserbški!
S pschihódneho nutškupowanja jara poniżene płaćišny.

Do Radworja!

Genofeva

hrabina nad Rhynom,
struchłohra we 7 jednanjach,
budźe so **njedźelu, 18. septembra,**
započatk wječor we 7 hodźinach,
a **pondźelu, 19. septembra,**
započatk popołdnju we 4 hodź.
w **Radworju** w **Delankec hosćencu**
předstajeć.
Na tute předstajenja wšěch Serbow naležnje
přeproša
Radworske wojerske towarstwo.

Lětnik 80 Budyšin, sobotu 17. septembra 1921. Číslo 216

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórčinje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłoha »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jednotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smolěr, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a čiśći Smolerjec knihćišćerńja, zap. druźstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarńja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěśtki, kiž maja so we wudawarni hać do 10 hodź. rano wotedź, płaći so za mału rjadku 75 pjenjezkow. Wobeźnje so stajece nawěśtki a tabele so wyše wobłóženja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Sobotu, 17. późnjeńca.
Nikodema.

* 1835 w Małešecach Jan Aug. Sykora, pozdźišo farař w Smilnej, jara pilny serbski spisowaćel, kiž je w Biskopicach žiwy.
† 1624 Łužiski mysleř Jakub Čech, čěskeho pokhoda w Draždźanach.
† 1893 Michał Rostok, wučeř w Dječinje, sławny přirodospytnik a horliwy Serb.

Tež w płowych barbach hišće krasna
A z kwětku pózdnej debjena,
Ty naša radosć jako kwasna,
Mi witaj, pilna nazyma,
Ty wusywařka, žnějeřka.
Mi witaj, dźowka bohata. H. Zejleř.

Hribatej nazymje so praji: Zyma b'dźe njemdra.

Njedźelu, 18. późnjeńca.
Tita.

† 1872 khorwatski pěsnjeř P. Preradović.

Polnóc miny so — što budźe
Nětko mje, hdyž twjerdźe spju?
Husle dźědowe na sćěnje,
Zanošnja cunjo hru,
Ćicho, ćicho zynčejo:
Dźeń so bliži — swita 'žno!
Dźeń so bliži — swita 'žno!
Wobroć swojej woči k ranju,
Wóteny krajo! Zraduj so!
Zerja rozšěrja ćmu sparnu.
Swětły dźeń njech wotkrywa.
Zastajene bohatstwa! P. Preradović.

Na rukach pót je čestniši
Hać złoty pjerśćeń na porśći. Radyserb.

Towarstwowski powěstnik.

Spěwanske tow. „Sołobik“ změje přichodnu wutoru, 20. septembra, spěwanje a ważne wuradźowanja dla swjedźenskeho porjada.

Zwjazk serbskeho studentstwa, srjedu 21. sept. w hośćenu **„Albertsgarten“** w Budyšinje.

Spěw. tow. „Radosć“ změje přichodnu srjedu wječor we 8 hodź. spěwanje.

Swětne podawki.

Němska.

Swołanje němskeho sejma.

Němski sejm je so na 27. septembra swołał. Na dnjowym rjedźe 23 małych prašenjow a wuradźenje małych sakonjowych pschedłohow stoji. Mjes druhim so tež wukas němskeho presidenta pschećiwo statnemu pschewrótej k rěcam pschinjeśe. Wuradźenje we dawkowych pschedłohach ko hafle sapočatk oktobra sapočnje.

Nowotworjenje němskich swjatkowych krajow.

S Barlina so powě, so so na podłožk § 18 němskeje wustawy w połnóčnej Bayerskej, Hannoverskej a Braunschweigskej ludowe wotkrožowanje pschihotuje. We wšěch tšoch njenowanych němskich krajinach so žyjna agitacija wjedźe, so by so dobahaza liczba hłosow za namjet dostała. Kaž je znate, chcedźa sozialdemokratoje połnóčnu Bayersku wot Bayerskeje wottorhnyć.

Strajki w Němskej.

W brunizowych jamach w Meuselwitzach pola Halle wschitcy dźěłacerjo strajkuja. Strajk je so wobsamknył, dokelž su wobsedźerjo brunizowych jamow so zapowjedźili, po žadanju dźěłacerjow wschitkeho stuparja Brauera se słužby puschećić. W jamach so njedźěła, jenož nuźne dźěła so na khwilu cźinja. Dźěłacerjo su wobsamkli, za cząs strajka měr a porjad w zyłym rewěrje zakhować.

Strajk metallowych dźěłacerjow w Magdeburgu je so skónčił. Połnym dźěłacerjam je so nsda wo 1 hrivnu a 25 pj. na hodźinu powyschiła.

Pschihotujeni w Magdeburgskim zawěćenjskim pschemyślu dla powyschenja nsdy strajkuja. Pośrědnikli wužnd su woni s wulkej wjetschinu wotpokasali.

Wobaranje pschećiwo pscheplawjenju Němskeje s papjerjanymi pjenjesami a pschećiwo dalschemu spadnjenju hrivnineho kursa.

Pod pschedhydstwom němskeho kanzlera su so posledni cząs nětkotre rozrěčenja ze zobustawami pschedhydstwa němskostatneho swjatka němskeje industrije a zastupjerjow bankow wotmełe. Pschi tym je so wo wobmyślomnym finanznym a hospodarskim połoženju Němskeje jednako. Němskostatny swjatk němskeje industrije je so strółnilny pokazał, Němskej k worpłacenju wójnskeho wotschkodźenja trěbny kredit wobstarać. Hdyž je Němska ultimatum pschijała, dyrbja so wschě mozy napinać, so by so wón dopjelnił. Liczi so s tym, so budźe industriji móžno, nětko poldra milijardy swjesć. Nadźijeja so, so so s tym s dobom dalsche wotbódnosćenje hrivny zastaji.

Swołanje bayerskeho krajneho sejma.

Wubjerk starschich bayerskeho krajneho sejma je we swojim pośedźenju 15. septembra wobsamknył, krajny sejm ne bližšchu krjedu swołać. We wotewrjenskim pośedźenju so dnjowy porjad wosjewi, na cząs so po krótkim rozrěčenju po móžnosći hnydom ministerstr pschedhyda wusłyši. Pschiwiźowarjo stronow prawiźa se wschěmi prędkami, telegrammami, resolucijami a wożobinskim zastupjenjom na późkanzow cźischeja, so bychu so za snowawuslowenje Kahra rozsudźili. Wulka hromada prośtwow a žadanjow njeje na wjednistwo bayerskeje ludowej strony bjez sacźischeja wostała. Jena zhromadźizna knježeśitwowych stronow w Donauwörthu dopokazuje, so ma Kahr tež hišće njes demokratami pschiwiźowarjow.

Krajny sejm je so na 31. dźeń septembra popołdnju na połnocowedźenje swołał. Na dnjowym rjedźe wólba ministerskeho pschedhydy stoji.

Prjedawschi justizny minister dr. Roth je tež w jenej zjawnej zhromadźizinje bayerskeje krjedźneje strony sapręł, so je s korrektnym kapitanom Ehrhardtom, wyschkom Bauerom a dr. Padstom wobkhadźał. Tole wudanje je po zyłym wobsahu zjawobodnje wumyślene. Na to zhromadźizna wobsamknyła, Rotha a dotalneho ministerskeho pschedhydu s Kahra namołwjeć, so bychtaj s nowa swoje zastojnstwa w bayerskim sejmje pschewzaloj.

K prawizy zhłuchaze Mnichowske nowiny rozprawu Barlinskeho statneho kommisara Weißa, kotryž w njej wo sarazenym łkhwje pschišłažnikow bliźko Mnichowja rěći, wuźmjechuja. Tole sarazene łkhwo je kolonija kładźitych khěškow, w kotrynž so zlimy s dźiwjeho amerikanskeho wjeczornego kraja dźěłaju.

Pschesćěhanje Erzbergerowju mordarjow.

Němske hudniśe wyschnosće su schwajarskim a italskim wyschnosćam kojeśće listy za Erzbergerowmaj mordarjomaj późłałe. Jeli so bychu mordarjow, w Schwajcarskej abo Italskej sajeli, by so hnydom žadało, so bychtaj so wobaj wudałoj.

„Ulmer Zeitung“ pišće, so staj Erzbergerowaj mordarjej Schulz a Tilessen pondźelu w nozy w jenym Ulmskim hoscenju pschenozowałoj. Wutoru w nozy je Tilessen w jenym druhim Ulmskim hoscenju pschenozował a so tam se swojim poknym mjenom do hoscenskich knihow sapisał. Móžno je, so stej so dwě druhej wośobje s mjenom mordarjow sapisałej, so by so polizija na wopaczny słěd swjedła.

Roth, Pöhner a Xylander so sakituja.

Rozprawa statneho kommisara sa zjawny porjad, dr. Weßmanna, wo mordarskim hnědźe w Mnichowje, kotruž je němski kanzler we dohladowanskim wubjerku němskeho sejma cźitał, je w zyłej Němskej spodźiwnje słuchała. Wobskorženi pak prěja, so su winowacźi. Dotalny bayerski justizny minister Roth wudawa, so ani korvettowego leutnanta Ehrharde, ani wyschka Bauera ani majora Pabsta njesnaje, a so je tehdyla rozprawa w zyłym wobhahu wumyślena. Němski kanzler budźiśće hebi s prjedawschim naprašenjom w Mnichowje rozsajkanjenje wobstarać mohł. Polizajski president Pöhler praji, so su wobskorźby pschećiwo njemu jenož wobrjewanki starého powjedanja. Nětko je so wjeschinowy sozialdemokrat Sänger s nim pohnuł, jeho pola wyschcheho němskostatneho rěčnika wobskorźić. Pschećiwu Pöhlerej je so tehdyla khostanski proseć sawjedł, kotryž hišće njeje słónčeny. Dźiwajo na to, dyrbi Pöhner nětkole njelećeć. Wyschk Xylander je schwórtk w jenej zhromadźisnje rjekł, so wón ani w nětcźišćej krizy ani prjedy njeje w myślach měł, pučź za prawizu pschewjesć abo so pschi nim wobbźělić. Wón žanej organizaziji njeje pschihłuschał a jej njepschihłuscha. Wón kóždeho njeknicźomneho schłakníka a jebaka mjenuje, kotryž praji, so žebi wón na pucźe myśli.

Wrócźi so Kahr?

Sa Kahra so w Bayerskej nimo měry wulka agitacija wjedźe. Sda so hižo khětro měte być, so budźe bayerska ludowa strona pod cźischeju wusłolerjow dotalneho ministerskeho pschedhydu prasentowaćź. Skónčnje dyrbi stronimy krajny wubjerk rozsudźićź, kotryž so bližšchu pondźelu sendźe. Potom wschak budźa so prascheć, hać budźe rozsunanje s Barlinoom tajke, so so Kahrej po jeho dotalnym dźerźenju dowoli, ministerske pschedhydstwo s nowa pschijećź.

Bolharska.

Wranglowe wójsko w Bolharskej.

S Warny so pišće: S parnej łódźu „Reschid Pasha“ staj so s Konstantinopla Drosdowski a Alekjejewski regiment, w zyłnosći 3500 muži, pschijwjesłoj. Sa nimaj so Markowski a Kornilowski regiment pschijwjesetaj. Tak wschě słyki Wranglowego dobrowólnistkeho wójska do Bolharskeje pschindu. Drosdowski a Alekjejewski regiment staj wubjernje wobrónjenaj. Rěći so wjele wo tym, so móža so ruske wotdźělenja jako namjetne straže wužićź. S tym by so prascheńje, so Bolharski tak palaze, rozrisćako, kak ma so prawidłowe wójsko narunacź, kotreź ma so po měrowym sprěćenju 1. oktobra rozpuschćićź.

Italska.

Pschećiwo nahłynosćam italskich faszistow.

Južnokłowjanska ministerska rada je wo nahłynosćach wuradźowała, kotreź su italscy faszistojo na ślowinskim wobydlerstwje a na jeho wobhedźenstwje w Triestu a Pschimórskeje stućiłi. Ministerstwo je wobsamkło, so ma južnokłowjanske zastupjeństwo w Romje se wschej rasnosćju pola italskeho knježeństwa pschećiwu tutym nahłynosćam protestowaćź a wotschkodźenje žadać.

Ruska.

Wojeńska spjećenja w Ruskej.

S Moskwy so sdźěluje: Generalny stab w Pětrogradźe su sajeli a do Woroneža wotwojeli. Dźěl spjećiwych namórnikow je s Kronstadta do Finskeje cźeł-

nyl. Mjes tym so w [illegible] generalneho staba sajachu, w Moskwje teho runja sa pschißažnikami ßlědzachu.

Hrosa hłoda w Ruskej.

„600 000 ratarjow nima ani sornjeschka k seživjenjuu. W pschichodnym měßazu połdra milijona ludzi hłodu wumrje." Tak kommißar Ssamary, Ssokolski, wosebitemu dopißowarjej „New-York Heralda" praji. Dopißowar hrósbne wobstejnosćże potwjerdźuje, pschetož wón je ßam je widzał. „Ssym", wón powjeda, „někotre dny w železniskim wosu na dwórnischcżu we Ssamarje sawrjeny był. Kóždu nóz ßym stonanje dźěczi ßłyschał, kotrež k waggonam pschikhadźachu a płakachu: „Małki kusk khlěba, cżißnicże nam, schtož ßami chzecże. Na Ssamarskich drohach ßym pohrjebny pschewod s 5 kaschczemi widźał, s kotrychž běchu 4 dźěcżaze. Ludźo na drohach ani njesastachu, so bychu na tónle srudny pschewod pohladali, kotryž bě sa nich swucženy napohlad. Ssym dwórnischcżo w Ssamarje widźał, kotrehož kóžda pjedź bě s njesbožownymi ležazymi cżeknjenzami pschikryta a hdźež běchu jich brěmjenja do pyramidow skopjene. Tón ßamy wobras ßo na powólžskich dwórnischcżach a sastanischcżach posticża."

Runje kaž w powolžskim kraju tež swonka Ruskeje w Aserbeidschanje a w Armenskej hłód knježi. W Armenskej budźa ßo jenož hłodumrějaze dźěcżi sastaracż móż.

Turkowska.

Spschißažnistwo w Konstantinoplu.

W Konstantinoplu ßu pschißažnistwo wotkryli, kotrehož ßobustawy ßu scheicha uli slama, najwyschscheho turkowskeho duchowneho, a druhich wyßokich turkowskich sastojnikow skónzowacż chzyli. Hacž dotal hischcże njeje spósnacż, hacž pschißažnistwo pod bolschewikskim wliwom steji. Mjes indiskich wojakow je ßo wjele naschczuwazych pißmow rosdźěliło. Generalej Haringtonej, kotryž hromadźe se swjaskarjemi dźěła, je ßo poručžiło, trěbne naprawy cžinicž. Psched Konstantinopel je tehu dla jendźelske wójnske łódźstwo pschijěło. Spschißažniske hibanje je bjes dwěla khutne, tola ßmě ßo wocżakacż, so ßo wono s cżaßom sastaji.

Grichiska.

Grichiska dalsche lětniki mobilisuje.

Bitwu nad rěku Sakarij pschěhrawschi Grichiska s nowa mobilisuje. Wschitzy wojeŕszy khmani mužszy hacž do 40 lět ßo do wójska swołaju. Trěbne pjenjesy a wójnski material sa dalsche wjedźenje wójny Jendźelska Grichiskej podawa. Grichiska dźě w Małej Asiskej mjenje sa swoje dyzli sa jendźelske sajimy wojuje. Jendźelskej wo to dźe, so ßo islamske hibanje njeby w Asiskej rosschěriło, kotrež ßo pschecživo jendźelskemu knježstwu měri.

Turkowska wójnska rosprawa s 12. septembra praji, so ßu ßo Grichojo njedźelu po zyłej froncże w njeporjedźe wrócżo sczahnyli, sranjenych, wójnski material, wosebje automobile Turkam pśstewostajiwschi.

Pschezo bóle ßo pokasuje, so je Sakarija runje tak njesbožowna rěka sa grichiske wójsko była kaž je rěka Marna sa Němzow była.

Španiska.

Wójna w Marokku.

Po powjescżi Havaskeje telegrafowaŕnje s Madrida ßu Schpaniszy w Marokku Suk-el-Arba bjes schkodowanja wobßadźili. Wobßadźenje bě ßo s bombardementom s wójnskich łódźow pschihotowało. Domoródni ßu wjele morwych a sranjenych shubili. Schpaniszy ßu pjecža tež Neber wobßadźili. Kaž ßo sda, schpaniszy wojazy dale dobycžeŕszy postupuja.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 17. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyschinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej dróSy, pjatk 23 stopnjow cżoploty po Celsiju, w nozy k ßobocże 14 stopnjow. Barometer pjatk wjecžor 742 a ßobotu rano 748 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Njewobstajne a symne.

— **Rosprawa polizije.** Na ßerbskej haßy je ßo 16. septembra popołdnju mały rucžny wós kradnył, 70—80 hriwnow hódny. — Kriminalna polizija je jenu dźěłacžeŕku paduschstwa dla sajała. — Srěbjo je 16. septembra popołdnju s pastwy cżekło a hacž na lawske hrjebje běžało, tam jo sadźeržachu. Schkodu njeje nacžinilo. Wobßedźeŕ ßebi bórsy po njo pschiidźe. — Někotrym wosobam dyrbjesche ßo saßo měr kajacž.

— **Njesbože na železnizy.** Na Budyschskim twarowym dwórnischcżu pjatk popołdnju jedyn twarowy cżah se Shorjelza a druhi s Budyschskeje waggonoweje fabriki pschijědźe. Po tsecžej koliji ßrjedź njeju bě ßo jedyn wós s jeneho twarowcho cżaha wotstorcžił. Wschě tsi kolije ßo na jenym městnje tschižuja. Na njesbože wotstorcženy twarowy wós s dobom se Shorjelskim cżahom a s cżahom waggonoweje fabriki k tschiženischcżu pschijědźe a do njeju sawadźi. Sraženje bě tak ßylne, so ßo někhdźe wóßom wosow s kolijow wustorcži a ßo s dźěła powrócži. Jedyn s nich je ßo wschón rosbil a druhe ßu ßyluje wobschkodźene. Nastata schkoda někhdźe 3 milijony hriwnow wucžinja.

— **Poßwjecženje biskopa Khrescżana-Mischnjanskeho.** Ssrjedu je ßo w Fuldźe k. biskop dr. Schreiber poßwjecžił. Poßwjecženje wukonjesche Fuldaski biskop, dr. Josef Damžan Schmidt s pomozu druhich. Wobdźělenje wobydleŕstwa bě hobrske. Se Sakskeje bě tam liczba duchownych. Budyschske tachantstwo bě k. tachanta japoschtolskeho protonotara a prelata kantora Żura pósłało. Zyrkwinska swjatocžnosćż ßo se spěwami a hudźbu porjeńschi. Pschipołdnju bě w měschniskim seminaru swjedźeńska hoscžina a wjecžor kraßna fakłowa serenada. Zyła swjatocžnosćż bě wurjadnje błyschcżaza. Njedźelu ßo we wschěch zyrkwjach Mischnjanskeje diözesy pasterski list noweho biskopa cżita. Sapokasanje noweho biskopa w Budyschinje je jutsje njedźelu. Rano w 8 hodź. ßo duchownstwo shromadźi a pomjenowanske pißmo ßo pschepoda. Potom swjedźeński cżah s tachantstwa a do zyrkwje cżehnje, hdźež je potom sapokasanska swjatocžnosćż. — Wopon noweho Mischnjanskeho biskopa wschelakory po stalcże a kraßnych barbow, mjes druhim pokasuje wopon ruku s pjerom (Schreiber) a spody heßło „In charitate Dei."

— **W Budyschskim měschcžanskim dźiwadle** ßo ßobotu operetta „Rjana Helena" hraje. Hudźbu kapałski mischtr Eugen Wiener nawjeduje. — Njedźelu ßo operetta „Rjana Helena" poßledni krócž hraje. — Póndźelu ßo prěni krócž wjeßeły kusk „Willijowa žona" hraje, kóždy móže ßo naßmjecž. — Wutoru je prěni operowy wjecžor tuteje doby, na kotryž ßo s njecżeŕpliwoscżu wocżakuje. Hraje ßo wulka opera „Evangelijmuž". Tutón wjecžor je orchester kaž tež khor se ßobustawami Draždźanskeje krajneje opery khětro poßylnjeny.

— **Budyschske powětrolětanje wupadnje, dokelž** je ßo powětrołódźstwu sakasało, tajke lětanja wuhotowacž. Sa 25. septembra postajeny dźeń lětanja teho dla wupadnje.

— **Pospěschene podawanje majßa do Sakskeje** je ßo po wospjetnym namołwjenju w Barlinje pschilubiło. Kupne wußwědźenki sa majß, kotrež ßu ßo hacž do 31. augusta 1921 pschedpołožiłe, maja placžiwosćż sa podawanje.

S **Khróscżiz.** Sjednocžene starschiske rady ßerbskich katolskich schulow seńdźechu ßo ßrjedu we wjeßnej grychcże. Jednasche ßo wosebje wo sdźeržženju katolskich schulow. Byrnjež ßnadź na wßach tak wohrožene njebyłe, kaž w městach, dha maju ßo tola jich prózowanja wo konfeßionalne schule ßobu podpjeracž. Dotalny pschedßyda, k. kubleŕski najenk Rjencž we Worklezach, pschecžita nadrobny rospiß wo tucżaßnym stejnischcżu katolskich schulow w Sakskej, kiž runje won swjeßelazy

---

Kaplíř ze Sulewic.

Historiske powjedančko.

12.] (Pokračowanje.)

Njeje pjenjez, nimamy srědkow, kraje su wokhudniłe, ze škodowankami wobćeženeʺ. Nimo teho za porst chcyše kóždy cyłu dłóń. Jedyn druhemu mjelčo złomysłne rěče našeptowaše, jedyn druhemu skradźu zaměry kažeše. Wšitko zrěčowanje bě nasaknjene z jědojtym dychom złeje wole... A što tu potajkim pobrachowaše? — Ničo druhe hač swěrna nadobna wola, ta na wobžarowanje drěmaše we jamach pod kuzłaŕskej horu.

Khěžora Leopolda tute wotwlakowanja jara rozmjerzachu. Jemu so často zdaše, zo na raňšim njebju wustupuja strašne mróčele, kotrež so rozšěrjeja tak daloko, kaž móže woko dowidźeć — a z nich duje dych smjerće... Ale hdyžkuli by wón swoju bojosć wuprajił, hnydom bychu tu pokojacy radźićeljo stali, či mějachu nadosć měrowacych słowow a hordeho sebjewědomja.

Jenož tón Kaplíř stoješe tajkim radźićelam na puću. Hdyž so na posedźenju tajneje rady mócne hłosy słyšeć dachu přećiwo zwjazkej z Pólskej, kotryž najhorliwišo zastupowaše šedźiwy brónjomištr, hdyž so rěčeše, zo tak dołho, kaž romskoněmski stat stoji, wón ženje njeje słowjanskich słužbow trjebał, najmjenje tak dwělomnych, kajkež su pječa słužby Jana Sobieskeho, tehdom Kašpor Zdenek Kaplíř by stanył, raznu prawicu na blido złožił, so po přitomnych rozhladnył, a z mócnym hłosom tele słowa zarěčał:

„Ja so njedźiwam, knježa, zo maće druhdy tak khudy pomjatk. Słowjanske słužby němskemu statej su skoro tak stare kaž wón sam. To běchu nasypy słowjanskich ćěłow, přez kotrež so Madźarojo w dawnym času dobywachu do bayerskich krajow. Štó je tehdom kóždy króć najprjedy krej přeliwał? Štó to bě, kiž je pomhał knježestwo němskich khěžorow w Italskej wobkrućeć? — To běchu husto česke ramjenja. A štó je zastajił tatarske nawale, před kotrymiž nadrynske města derkotachu, kotrež so na Saksow a Bayersku walichu, jako by so bliźił sudny dźeń? — To bě čěski kral Wjacsław z čěskim wjednikom Jarosławom ze Šternberka!"

„A teho dla je moja rada, z kotrejž ničo druhe njepytam hač česć Božu, pozběhnjenje stata, zbožo krajow, kotrež su pod sławnym sceptarjom jeho Miłosće khěžora a knjeza zjednoćene — dale: My dyrbimy so prócować wo přećelstwo a pomocnu ruku pólskeho krala; my njeßměmy so komdźić, hdyž je so sam za zwjazk z nami rozsudźił. Pólske kralestwo leži dale k połnocy a njeje tak blizko wustajene turkowskim črjódam kaž my. My smy na přěnim městnje wohroženi, Win sam najbóle... A pólski kral je rjek, kotryž je hotowy, kóždy wopor na powšitkowny wužitk přinjesć, za swjaty křiž, za křesćansku wěru, kotruž horliwišo wuznawa dyžli druzy. A kak mnozy posołnicy su hižom do němskeho stata jěchali, kelko hnujacych próstwow a wužadanjow, kiž su jeho khěžorskeje Miłosće njedostojne, je so hižom knjezam woleŕskim wjeŕcham přednošowało: a hlej, hač do dźensnišeho dnja nimamy wot nich ani jeničkeho wojaka! Naš strach, kotryž nam hrozy, hrozy tež jim; wójnski pokhod přećiwo Winej je tež wójnski pokhod přećiwo nim, budźemy-li my zbići, budźa woni hišće hórje zbići.."

„A njewěsće-li wy, zo so Sobieski z dobom tež z Turkami zwjazkuje?" hłós so wotwoła. To bě Herman Badenski, tón samy, kotrehož smy njedawno po boku lesćiweho Sinzendorfa widźeli, ze swojim prašenjom wukładowanje knjeza Kaplířa na ranjace wašnje přetorhny.

„Wěsće dha, zo chce sultan na Win přez pólske kraje ćahnyć a zo je jemu překhod hižom zawěsćeny?" — —

„Nic derje sće, knjez předsyda, sudźili, hdyž sće so na podobne plećizny spušćili! — Wam je so wohidna łža donošowała, łža, z kotrejž by našim zajimam jara špatnje posłužene było. Hadźaca hłowa je sebi ju wumysliła, basiliskowy jazyk je ju roznosył, sam zły duch je ju zaduwał. Za pólsku česć ja stoju ze swojej česću a ze swojim žiwjenjom — ja Kašpor Zdenjek Kaplíř ze Sulewic."

Khěžorski brónjomištr zapřimny widlišćojće prawicu a pod šedźiwymi brjowkami so dwaj błyskaj zaswěćištej, kaž hdyž mróčeli hromadu praskaj njetej, kotrejž so přećiwo sebi ćěritej. A zdaše so, zo je jeho postawa wo połojcu přirostła.

„Krala pólskeho słowo je kaž podpismo, krala Sobieskeho slub je kaž přisaha."

W tym wokomiku so nahle durje wotewrichu a do rady zastupi knjez z přikrytej hłowu, cyły čorny zdrasćeny.

Kaplíř so wotmjelča. Radźićeljo ze sydłow stawachu, pokłonjachu so tak hłuboko, kaž móžachu. Herman Badenski pak swój hněw potajowaše, zo so wšón zelenješe. (Pokrač.)

njeběsche. Dale ßo wosebje [illegible], pucż ßu nětcżische starschiske rady po sakonskich postajenjach wolene, so bychu też psched wyschnosczu płaczile. S dżěla ßo to stało njeje, schtoż ma ßo hischcże swuporjedżicż. Na shromadżisnje bě też k. schulski rada Krawz pschitomny, kiż ßo w mnohim na rosmołwje wobdżěli a s dorasom wusna, so jemu na myßle njeńdże, w najmjenschim něcak nabożne pscheßwědczenje katolskich Sserb. wowjasacż abo jemu schkodżecż. To je jemu sdalene. W dalschim rosmołjachu ßo pschitomni wo nusnosczi holcż. pokraczowanskeje schule, schtoż je zyle njetrjebawschi, dokelż je po sakonju jeje pschewjedżenje pschedpißane a teho ßo żana gmejna sminycż njemóże. Wótre ßłowa padachu pschi tym też pschecżiwo holcżazej pokraczowanskej schuli, kotraż ßo wěstej stronje zyle wyschaza bycżsda a njewuspěch ßo jenostronszy jenoż schuli pschizpěje, mjes tym so swonka jeje doscż mozow dżěła, kiż schulerjam schulu woprawnja. Skónczuje budże ßo tola měcż pucż namakacż, hdżeż ßo też naschim holzam theoretiska a praktiska wěda sa powołanje a żiwjenje pschisporja. Poßedżenje trajesche nimale 4 hodżiny. Pschedßydstwo sjednoczenych starschiskich radow tworja kk. Rjencż-Workleczanski, rěsniski mischtr Grofa s Khróscżiz, kantor Ssymank s Baczonja a zyrkwinski wuczer Andrizki s Radworja.

S **Lubija.** Wicżne płaczisny 15. septembra: pscheńza, běła, zentnar 115 (wotedacże), nowa 215—222,50 (ßwobodna). Rożka 105 (wotedacże), nowa 165—170 (ßwobodna). Jecżmjeń 100 (wotedacże), nowy 180—235 (ßwobodny). Wowß 90 (wotedacże), nowy 165—170 (ßwobodny). Běrny nowe 50. Butra, kusk, 14—14,50. Jeja, schtuka, 1,60—1,70. Rapß 300—320. Ssłoma (s zypami młóczena) 30—40, s maschinu młóczena 20—22, ßyno, stare, njewjasane, 75—90.

S **Wojerez.** W Czornym Kholmzu je schtwórtk rano pschi nakrajnej zentrali dżěłazy samkar Milka snjesbożił. S wyßokoscże 25 metr. jemu róla na hłowu padże a jemu nop pukny. Milku hnydom do Lutowskeje khorownje dowjesechu.

S **Ruhlanda.** W tudomnych schklenczernjach ßu dżěłaczerjo sastali dżěłacż. Woni pjecża wjetschu msdu żadaja.

S **Wětoschowa.** Na Kupkez leżomnosczi tu ßo se ßłomu a ßynom napjelnjena bróżeń wotpali. Dokelż ßo runje ßylnje deschcż dżěsche, ßo ßußodne twarjenja poradżi wukhowacż, pschi ßuchim wjedrje drje to njeby móżno było. Wjele ratarskeho gratu je ßo też ßobu spaliło. Woheń je jedyn mały hólz pschi hrajkanju saparał.

S **Khoczebusa.** Wudowa Hana Wiczasowa, rodż. Voigtez tu, na Barlinskej dróśy 75 bydlaza, je 90. lěto ßwojeho żiwjenja pschekroczila. Wona je hiżo 50 lět s wudowu. Dołhe lěta je s wolijom wikowała a ßo s tym żiwiła, bě teho dla po zyłym měsczże snata. Wona je po czěle a po duchu hischcże czila a strowa.

S **Khoczebusa.** Na poßlednje ßwinjaze wiki bě ßo 700 proßatow, 54 běhakow a 8 wjetschich ßwin pschiwjesło. Proßata płaczachu hacż 6 njedżel stare 60—100 hriwnow, hacż 8 njedżel stare 120—180 hriwnow, hacż 13. njedżel stare 200—380 hriwnow. Běhaki 3 hacż 4 měßazy stare płaczachu 380—500 hriwnow, psches 5 měßazow stare 500—900 hriwnow. Wjetsche ßwinje po wulkosczi a wasy 1000—1900 hriwnow płaczachu.

Michał Rostok, serbski přirodospytnik.

W Huszy, hdżeż běsche wot lěta 1884 na wotpoczinku, bu 17. septembra 1893 s tuteho żiwjenja psches ßbóżnu ßmjercż wotwołany ßławny ßerbski wótczinz a wuczenz k. wuczer em. Michał Rostok, kiż je ßerbsku wědomoscż a ßerbske mjeno ßobu skoro do wschitkich europejskich krajow rosnjeßł. Polo jeho dżěławosczże bě nimo schule, w kotrejż wón wěsczże niczo njeje skomdżił, każ je to powschitkownje snate, woßebje pschirodospytnistwo. Na tutom poli je wón tak pilnje a nashonity był, so je ßebi ßwětłoßławne mjeno dobył. Woßebje sabjerasche ßo wón s pschepytowanjom a wußlědżowanjom najmjeńschich rostlinow każ mochow, algow atd. a najmjeńschich swěrjatkow (pschekaßanzow) każ mjetełow, brukow, wacżkow atd.

M. Rostok, ßyn sprawneho ßerbskeho khěżkarja a wustojneho krawza Rostoka w Bělschezach pola Budyschina, narodżi ßo 21. haprleje 1821. Wot lěta 1837—1841 wopyta wón tehdom hischcże sjednoczeny wuczerski seminar w Budyschinje, kiż tehdy pod nawjedowanjom ßławneho direktora Dreßlera stejesche. Nimo direktora mějesche wulku samożnoscż na młodeho Rostoka wot jeho wuczerjow woßebje von Gersheim, kiż njebě jenoż dobry molеr, ale też wubjerny pschirodospytnik, mějo kraßne sběrki kamjenjow, rostlinow atd. a ßo też na hwěsdne njebjo derje wustejo. K njemu khodżesche Rostok husto do domu, so by tam pola njeho wuknył. W ßwětłych nozach ßydże ßo wón husto do tsěschinych woknow stareho seminara, so by njebjo s jeho kraßnosczu wobkedżbował a studował. We wokolnosczi Budyschina běhasche wón wschudżom wokolo, ßlědżo sa rostlinami, kamjenjemi atd. Też pytasche wón sa starożitnosczemi a wudokonjesche ßo pilnje w maczerskej rěczi.

Jako bě jutry 1841 ßwoje wotkhadne pruhowanje derje wobstał, pschińdże sa pomozneho wuczerja do Hodżija, k lubemu starzej wucż. Schmidtej. We lěcże 1844 bu sa statneho wuczerja do Drjeczina pola Huski powołany a wosta tam s wuczerjom hacż do ßwojeho emiritowanja 30. junija 1884. Tehdy poda ßo do Huski na wotpoczink. Tola měra njemějesche, knjeżi park a wokolne hory a lěßy jeho pschezo saßo a saßo k ßebi czehnjechu, wón studowasche a pytasche njesprózniwje żadne rostliny, mjetele a druhe małe swěrjatka, so by s nimi nimo ßwojich sběrki mnohich wuczenych pschecżelow a sjawnych musejow sastarował a wudospołnjał.

Wón mějesche wobschěrnu korrespondenzu s najwuczenischimi a najßławnischimi pschirodospytnikami nimale wschěch europejskich krajow a wuknjesche tehodla mnohe zuje rěcże, so by jich spißy srosymił a na jich listy a napraschowanja wotmołwjecż móhł.

Rostok wußlědżi husto na měśtnach, każ na psch. na Pichowje pola Tuczìz, na Lużiskich a Rudowych Horischczach, w dolinach Hornjeje Lużizy a w Błótach, kotreż husto pschekhodżowasche, żadne rostliny, wo kotrychż běchu wuczeni we woßebnych knihach prajili, so ßo jenoż hischcże tam a tam namakaja.

Też puczowasche wón po Czechach a po wschelakich němskich krajinach a wschudżom wußlědżi jeho wótre wóczko wězy, kotreż drusy wuczeni widżeli njeběchu.

Pißał a czischczecż dał je Rostok wjele a to we ßerbskej a w němskej rěczi. Wjetschi dżěl jeho ßerbskich nastawkow je wosjewjał w „Czaßopißu Maczizy Sserbskeje“ wot l. 1848—1892 a w „Lużiczanu“, něschto drje też w „Sserbskich nowinach“. — Dale je s jeho pjera pschelożk Glogeroweho spißa: Najwużitnischi pschecżeljo ratarstwa a hajnistwa bjes swěrjatami. Budyschin 1866. S nakładom Maczizy Sserbskeje. 6½ listna. — Pschirodospytne ßłowa w Pfulowym Sserbskim Ssłowniku ßu s wjetscha wot Rostoka sběrane a podate. — Němske nastawki wosjewjesche wón we wschelakich němskich pschirodospytnych czaßopißach, każ na psch. w powěsczach Budyschskeho towarstwa „Isis“ wo „Neuropterach“, we Barlinskim entomologiskim czaßopißu lětnika 1860: Die von mir (Rostok) gefangenen Neuropteren. — W „Bautzener Nachr.“ s lěta 1865 nastawk: Die neue wendische Orthographie. — Wschelake Rostokowe wědomostne spißy drje ßu w rukopißach sawostale.

Na Rostoku khwali ßo powschitkownje czistoscż a krutoscż jeho powahi, jeho sprawnoscż, pscheczelska ßwěrnoscż a ponižnoscż. Jeho mnosy pschecżeljo jeho wyßoko czesczachu a jeho schulerjo jemu s lubosczu pschiwißowachu. Jako pschecżel bě wón najsprawnischa a najlubosnischa duscha a prajesche stajnje bjes tajenja, schtoż myßlesche.

Pschi ßwojej wuczenosczi mějesche wón jara mało potrjebnosczow, tak so bě w jeho domownosczi zyle jednory, haj s dżěla dżiwny napohlad. Żónska ruka tam wulzy jara pobrachowasche. K żeńtwje pak wón ani khwile ani też myßle měł njeje. Slutniwy we jědżi a drasczże njelutowasche wón pjenjes na nowe wědomostne naprawy a instrumenty, hdyż je k ßwojim wědomostnym pschepytowanjam trjebasche. Hewak bě jemu móżno, s jeniczkim tolerjom w kapßy pěschi 3—4 dny na ßwojich studowanskich puczach wulke strony pschekhodżicż a hischcże něschto kroschkow ßobu domoj pschinjescż. Wjedżiwoscż a wuknjenje każ też powuczenje tych, kiż wo to rodżachu, dżěsche jemu psches druhu sabawu. Tola bě wón też wjeßoły s wjeßołymi a njeskasy nikomu żane wjeßele.

Nětko wón wot wscheho ßwojeho dżěła wotpoczuje. Nasch Rostok bě muż, kiż njeje żaneje czesczże rodżił ani żaneho mjena ßebi pytał, ale czescż je jeho pytała a jeho mjeno je mjes pschirodospytnikami zyleje Europy snate. Ssławni mużojo, psches Lużizu pucżujo, ßu jeho pschischli w małej ßerbskej wjeszy Drjeczinje wopytowacż.

Te kwětki, kotreż je wón tak lubował, ßobu wo njeho żaruja a ßu jemu jeho pucż do wěcżnosczże wěsczże lubosnje wupyschile. Njesachodne kwětki, kiż Boži raj pyscha, njech ßu nětko jeho wjeßele!

Rostokowe mjeno wostanje mjes Sserbami we czesczi a dobrym wopomjecżu.

Přilopk.

* **Poßledni swrěschczal.** Drażdżanski poßledni konzern „Form und Klasse“ je ßo nětko też polizajsky samknył. Nutspłaczenja drje tak wyßoke njejßu każ pola wulkich konzernow, tola je też zyła czrjóda ludżi pjenjesy pschißadżiła.

* **Po jenej noßy na horu.** „Reichenhaller Grenzbote“ pische, so je wójnski czeżkowobschkodżeny żelesnisti wysch[illegible]eder s Großdeubena pola Lipska, w St. Zeno bydlazy, kotryż je we wójnje wo lěwu nohu pschischoł, sa schěscż hodżin na wjerschk hory Zwiesel dozpił. To je prěni ras, so je tam braschiwz s jenej nohu pobył.

* **Mróczele kuntworow.** Jenotliwe mróczele kuntworow drje ßu husto widżecż. Na Halschtrowskim mosczże pola Jocketa pak ßu dele dny wurjadnu hru kuntworow widżeli. Wone hobrske roje tworjachu, w formje runych dołhich stołpow. Hrajo horje a dele lětachu, tola stajnje formu stołpa wobkhowachu. Ludżo ßebi na mosczże stejo spodżiwnu hru wobhladowachu. — Ssnano ßu měłe někajki woßebity ßwjedżeń.

* **Rosbuchnjenje.** Pola Mengede we Westfalskej sta ßo w jenej kotołni rosbuchnjenje, s kotrymż ßo wóßom człowjekow mori.

Zdźělenje kursow

Serbskeje ludoweje banki

z Draždźanskeje burzy wot 16. póžnjeńca 1921.

Što je hódno 100 němskich hriwnow

	16. požnjeńca 1921	do wójny:
w Parizu	13.15 frankow	125 frankow
w Prazy	78,12 krónow	117 krónow
w Londonje	5,f šilingow	97 šilingow
w New-Jorku	0,93 dolara	24 dolarow
we Waršawje	3.920,— pól. markow	— pól. markow
w Zürichu	5,39 frankow	125 frankow
w Winje	1.430,— krónow	117 krónow

5 % Deutsche Reichsanleihe	77,25
Deutsche Sparprämienanleihe	78,62
3 % Sächsische Rente	52,—
4 % Kreditanst. Sächs. Gem. Kommun. Kreditbriefe	94,75
3 % Lausitzer Pfandbriefe	—,—
3½ % dto.	78,75
4 % Lausitzer Kreditbriefe	94,—
3½ % Landwirtschaftl. Kreditverein Pfandbriefe	82,—
4 % dto.	100,50
3½ % Landwirtschaftl. Kreditbriefe	75,—
4 % dto.	94,50

Wicżne płaczisny w Budyschinje

wot 17. pożnjeńza 1921.

Pschedmjet.		Zně 1920 najnižscha płaczisna hr.	pj.	Zně 1921 najwysch. płaczisna hr.	pj.
Pscheńza, na wotedacże	50 kilo	—	—	115	—
„ swonka wotedacża	50 „	210	—	220	—
Rożka, na wotedacże	50 „	—	—	105	—
„ swonka wotedacża	50 „	160	—	170	—
Jecżmjeń, na wotedacże	50 „	—	—	100	—
„ sw. woted.	50 „	220	—	230	—
Wowß, na wotedacże	50 „	—	—	90	—
„ swonka wotedacża	50 „	165	—	175	—
Raps	50 „	280	—	300	—
Běrny, nowe	50 „	40	—	50	—
„ stare	50 „	—	—	—	—
Ssyno njewjasane	50 „	75	—	90	—
„	50 „	—	—	—	—
Ssłoma, s masch. młócż. praß.	50 „	22	—	24	—
„ s zypami młoczena	50 „	30	—	40	—
Butra, burska a s mlokarnjow	½ „	—	—	—	—
„ s Pruskeje dołożowana	½ „	—	—	—	—
Jeja, czerstwe	1 scht.	—	—	—	—
Pscheńczna muka, pschemlěta po sakońskim pschedpißmje:					
we ßwobodnym wikowanju	50 kilo	—	—	345	—
na snamki	50 „	—	—	200	27
Rżana muka, pschemlěta po sakońskim pschedpißmje:					
we ßwobodnym wikowanju	50 „	—	—	250	—
na snamki	50 „	—	—	182	72
Pscheńczne wotruby, hrube, najwysch. sakonsk. płaczisna sa wutworjerja	50 „	118	—	125	—
Rżane wotruby, najwysch. sakonska płaczisna sa wutworjerja	50 „	118	—	125	—
Rżane gris	50 „	—	—	—	—
Proßata, 684 schtuk	1 scht.	90	—	240	—

(Sa wubrane twory wysche płaczisny.

Wicżna płaczisna sa tukrajne pscheńczne a rżane wotruby w dżělbach **wysche** 20 ztr. — hr. — pj.

Wicżna płaczisna sa tukrajne pscheńczne a rżane wotruby w dżělbach **niże** 20 ztr. — hr. — pj.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina

Lebensmittelabgabe. 1 **Pfund Weizengrieß** für Kinder bis zu 2 Jahren auf Bezugsabschnitt 14 der gelben und **ein halbes Pfund Weizengrieß** an Kinder bis zu 8 Jahren und Erwachsene über 65 Jahre auf Bezugsabschnitt 14 der blauen und roten Warenbezugskarte in den bekannten Verkaufsstellen. Pfundpreis 1,90 **Mk.**

Suppen zum Preise von 65 **Pfg.** für die ½ Pfund-Packung in den Kleinhandelsgeschäften.

Bautzen, am 16. September 1921.

Der Stadtrat, Lebensmittelamt.

Wupłodźeńja dźěla a pilnosće w Němskej

Singerowe šijace mašiny

w staroznatej hódnosći

Položene zapłaćenje

Narunanske dźěle jehły : wolij : předźeno Wuporjedźenja

Singer Co. Nähmaschinen Akt. Ges.
w Budyšinje, na bohatej hasy čo. 14.

Kožuchowe twory

kłobuki :: čapki
:: auto khapy ::
za žone a muže

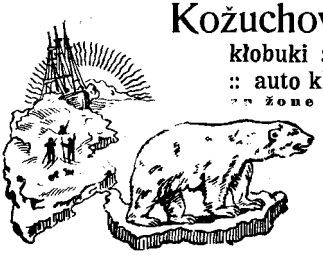

Z dobom poručam mój bohaty skład **kožuchowych wobsadkow** :: za jaki :: Kupjenje kožuchowych tworow je wěc dowěry, kupujće tehodla jenož pola wěcy wustojnego muža.

Kožuchowy dom Arthura Flegela nasl.

mějićel **Paul Zimmer**, kožuchařski mištr
na kejžorskej dr. 6 **w Budyšinje** :: Telen 453 ::

Syno a słomu

wschěch druzin, kóždu dźělbu kupuje běžnje

August Hepper
w Budyšinje. Telefon 1258.

Poručam
po natuń chich płaćijnach w šnatej dobrej hódnosći dobre a traje
mužaze a žonjaze
cirije
kaž tež **dolhe schkórnje**
sa mužow a hólćow.
Jana Pannacha wudowa
w Budyšinje
w Dornschnablu čišćo 12

Max Oppermann & Co.

G. m. b. H.
Dresden-A.1, Fernspr. 14831
Inženěrska pisarńja **za elektrisku mocowu a swěćowu připrawu w kóždym wobsahu**
wotewri **18.7.** nowu
pódlansku pisarńju w Rakecach
pod wjednistwom **K. Jäpela.**

Budyšske měšć. dźiwadło.
Sobotu, (pschijim wschěch serijow) 1/2 8 hodź.
Rjana Helena
Njedźelu (iwonta abonnem.) 1/2 8 hodźin
Rjana Helena
Operetta wot Offenbacha.
Pondźelu, (serija B) wjeczor j wjeselohru!
„Wilijowa žona"
Wutoru, (serija C) 1. operowy wjeczor!
Evangelimuz.

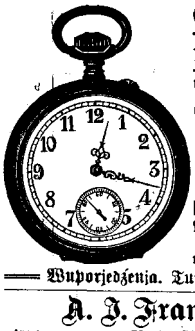

Stajnje tu najlěpšeho!
w mazazych a žonjazych czaſznikach
kaž tež sćěnśnich a we budźakach
w bohatym wubjerku, jenož dobre wudźěłki nomokacje pola
F. Marschner nasl.
M. Ewald, czaſznikarja
w Budyšinje
na bohatej haſzy cź. 9.
Wuporjedźenja. Tunje płaćiśny.

Pilnu, sprawnu
skužobnu holcu
pyta sa hnydom
Mandjelska Hoffmannowa
pjekarńja w Hucźinje.

A. J. Franz naſzl.

róžk Lotzeńteje w Budyšinje a róžow. haſzy
porucja we wulkim wubjerku a najlěpschej hódnosći
schokoladu
praliny
bombony
kakao
we wschelakich druzinach a płaćijnach
ruski khlěb, mjehke pjećžwo, keks, khofej, palenzy.

Mužace
wobleki
barbj
čisći chemiscy
prasuje
W. Kelling
barbjerńja — chem. čišćenje
w Budyšinje:
na ležorstej dróhy čišćo 6,
na Pschischećanskej dróhy 16,
w Choćebuzu:
na Hrobłowskej dróhy čišćo 4,
we Wojerećach:
na zyrkwinej haſzy čišćo 22,
w Běłej Wodźe:
na Bismarckowej dróhy cź. 26.
Pschijimańnja
w Kulowje:
Pětr Korch
na kupańskej haſzy čišćo 1.

Fotografija
Richard Huth
mějećel Arno Lehnert
w Budyšinje na ſerbſkej haſzy 15
Fotografowanje w kóždym dnjowym czaſu.
Pschindu też na wjhy. Najwoſobnische skutkowanje wobraſa.
Kóždu njedźelu wot 1/2 11—3 hodźin wotewrjene.

Meble a polstrowane twory

porucja najtuńscho
Handrij Schtrympa
na rožowej dróhy čišćo 15.
Sdamšna polstrowańnja! Rěczi ſerbſki!

Drainažowe roły
kruwjaze, konjaze, ſwinjaze
korta
žłoby, ſamonapoje,
płaty
sa kuchinju, wołhežu, tupańnju, hródźe atd. podawa najtuńscho.
G. Rost
fabrika zementow. tworow
na Wjeleczańskej dróhy cź. 14
Telefon 80.

Truskalzowe ſadźenki

najlěpscha druzina, ſ dobrymi korjenjemi. 100 schtuk 15 hr.
Wenzy, twerźele a druhe wirźa
Pschichodny měsoz najlěpschi :::: czaſ schtomiki ſadźeć ::::
schtomiki a róže wschěch druzin

Kolliz ſahrodnistwo w Kulowje

Žony

trjebaja wschi **njeporjadnosći njemocy** a płaćiśnych hačenju trwe mój starosnaty jako najlěpschi mupruthowany a ſ wjele dźakowanjemi płaćiśnych wołhebity ſrědk. Wobroćujće ſo pokni dowěry na mnje, jenož potom móže ſo Wam pomhać. **Saracjeny njeschkłódny** w kóždym padźe. Wuspěch hižo ſa 1—2 dnjej. Njedajće ſo ſoblepić ſ wjele wukhwalowanymi polſćiśnjemi. Krućje njeleźite rozſłanje.
A. Bort, Hamburg 4,
Kielerſtraße 94.

Wuschiwanje kromow
(Hohlſaum-Näherei)
na ſerbſkej haſzy cź. 1II n. l.
Najtuńſche płaćiśny!
Najſpěchnische ſhotowanje!

Dom jěhnuch łotow
G. Tudrmann w Budyšinje
na hornješćej haſzy 10 poraća jěhne łoto, schitaje maschiny, rowmolony we wulkim wubjerku, łotowe mantle a ſchlawchi. Wuporjedźenja najtuńſcho.

Armoire Hanko w Zornosyłni!
Sława
Twoje! ſ dźowćiny!
Hdyž nic łoń Krćo, dha łola přehonośo wśeło synkni!

Hanka Bartkec
Jakub Wälti
slubjenaj
Njeswačidło Ryćerkubło w Zarěču
18. septembra 1921.

Přiłoha k čisłu 216 „Serb. Nowin“

Sobotu 17. septembra 1921.

Njedźelske zwony

Sſabat njeje žana człowjſka naprawa; wón je Bože ßwjate wuſtajenje. Bóh je jón ſaložil ſe ßwojim wotpocžinkom na ßedmym ſtwórbnym dnju. Teho dla žada wón najprjedy wotpocžowanje. Wotpocžink trjeba kóžde ſtworjenje. Wotpocžink trjeba ßamo ſemja, ſo by wodychnyla wot ßwojeho lěcžneho dźěla, Wotpocžink trjeba człowjek. Na ſemi je ßama próza, ßame dźělo. W pocže ßwojeho wobliczа dyrbimy ßwój khlěb jěſcž. Duž dyrbi cžěło ßwój wotpocžink měcž. Schtóž je zylicžki tydźeń ſkhileny pſchi ßwojim dźěle ſtał, tón chze ßo tež raz ſrunacž. Teho dla pſchikaſuje Bóh: „Schěſcž dnjow dyrbiſch ty dźělacž a wſchitko ßwoje dźěło ſcžinicž; ale tón ßedmy dźeń je ßabat teho Knjeſa, twojeho Boha, na kotrymž njedyrbiſch žane dźěło dźělacž.“

Tola wotpocžink cžěła njeje tón jenicžki. Kóždy kſcheſcžijan ma ßwoje ſwonkowne powołanje. Kóžde powołanje ma ßwoju wašebitu družinu. Jedyn ma pſches zyłe tydźeń myßle wikowanja a wobkhoda, druhi myßle na ßwoje rjemjeßlo; tſecži ßłuži jako dźěłaczer ßwojemu knjeſej; dźěcžo dźěła ſa ßwoju ſchulu. By-li to bjes faſtawki dale ſchło, dha bychu ßo mozy duſche zyrowałe. Teho dla dawa nam Bóh dźeń ßwobody a wotpocžinka.

Mjes tym ſo ßo pak ja tutón dźeń ßwojeho ſemſkeho powołanja wſdawam, dyrbju na druhe powołanje myßlicž. Duſcha dyrbi ſtaroſcžam a myßlam wſchědneho žiwjenja wucžeknycž. Sſobotu dźe ßebi dźěłaczeŕ po ßwoju mſdu, wot kotrejež chze ßo wón ßlědowazy tydźeń žiwicž. Ale człowjek njeje žiwy wot khlěba ßameho; jeho duſcha je tež hłódna a lacžna po prawdoſcži. Khlěb a wodu žiwjenja cži luby Bóh njedźelu podawa. Duž je njedźela parla dnjow, móz tydźenja, žórło puſcžiny. Luby cžitarjo, nałož ju, k cžemuž je wot Boha wuſtajena!

Pohlad do stwórby.

(Pokracžowanje.)

Knot. (Maulwurf.)

Wſchědny knot je nimale ſchtwórcž łohcža dołhe a dwaj palzaj wyßoke ſwěrjatko ſe ßylnymi paſoratymi nohami. Zyła poſtawa je w młodoſcži ſe ſchěrej popjelanej koßminu wodźěta, kotraž pak ßo ſ pſchiběrazeju ſtarobu ſ wjetſcha do ßomocžaneje cžorneje pſchemění. Nadeńdźemy pak, wěſo porědſcho, tež ſchakate, žołte a běłe knoty.

Knot wobydla zyłu połnóznu Europu a Aſiju a woſnamjenja tutu ßwoju pſchitomnoſcž na zyłe njelubewaſchnje ſ tocženjom knotowiſchcžow, kotrež pak jenož tam nadźěla, hdźež ßebi pizu pyta. Wot tuteho měſta ma ßo derje roſeſnawacž jeho wobydlenje, kotrež je 50—70 łohcži dale, ſ wjetſcha mjes tołſtymi korjenjemi. Wono wobſteji ſe wſchelako ſawitych khódbow a dźěrow, ale tu podſemſki wobydleŕ žanych knotowiſchcžow njenatocži, ſo by ßo ſ tym njepſcheradźił. Njedźiwaju na to pak ßo lěhwo ſ wjeŕcha tola ſpóſnacž hodźi, dokelž je tam ſemja trochu ſwjeſena a trawa wuſkhnyta.

K jědźi knot trójzy wob dźeń khodźi: rano, pſchipołdnju a wjecžor, kaž je ſ tocženja widźecž. Teho dla je tehdom tež najlěpſchi cžaß ſa knotarja, kotryž by we ßrjedź połdnja mało nałojił. — Zyroby knot poměrnje wjele trjeba, ſa dźeń runje telko, kelkož ßam wažt. Wona wobſteji ſ brunkow, cžeŕwjow, hußańzow, deſchcžikowych wakow, wrjecženzow, ptacžkow a mjeńſchich ſwěrjatow. Tež, hdyž ßo ſ druhim knotom ſetka, ſapocžina ßo hnydom krwawna bitwa, kotraž ßo porjadnje ſe ſakußanjom pſchěhracžka ſkóncži. Haj, ßamo połdra łohcža dołheho hada ßo knot njeſtróži. Jenož krokawow a roſtlinſkich jědźow, n. pſch. khlěba, załty, ßadu a trawy ßo njedótka, byrnjež ſawtlicž dyrbjał.

Kak derje knot cžuje, wo tym je ßo pſchirodoſpytnik Brehm pſcheßwědcžił. Tutón jónu knota do poł łohcža wyßokeho korta ßadźi, kotrež běſche hacž do khromy ſ pjerſchcžu napjelnjene. Knot ßo hnydom hacž do dna ſary. Něſko Brehm pjerſchcž krucže ſatłócži a połoži ſ wjeŕcha cžaſtku mjaßa. Hižo ſa někotre mjeńſchiny ßo tu ſemja ſběhacž pocža; knot ßebi po mjaßo pſchińdźe.

Runje tak dobre laž cžucže je ßłyſchenje, hacž runjež ßo na jeho wuſchi ſeżeſchka ſchtó dohlada. So ßu tak ſkhowane, ma we tomu ßwoju winu, ſo knot wjele pod ſemju dźěła. Hodźa ßo mjenujzy ſ kožanym wěcžkom jacžinicž, ſo by pſchi tocženju pjerſchcž do nich njepadała. Mało lóže hacž wuſchi namakaſch wocži, kotrež ßu teho runja pſched pjerſchcžu ſa huſtymi mikacžkami ſkhowane. So pak knot jara derje widźi, ſhoniſch najlěpje, hdyž jeho do wody cžißnjeſch. Tu mikacžki hnydom wotewri a pluwa k najbližſchemu brjohej. Pluwacž móže knot jara derje a wutrajnje, nimale tak derje kaž běhacž. Sa to pak do wyßokoſcže (n. pſch. na ſchtomy) laſycž dozyła njemóže.

Tak pſchińdźemy ſkóncžnje k wažnemu praſchenju: „Je knot ſchkódny abo wužitny?“ W mnohich knihach móžemy ſchěroko cžiſchcžane ßłowa cžitacž: „Njeſabijecže knoty; wone ßu najwužitniſche ſwěrjata!“ — To ßo wě, tak dołho hacž ſpja“, by ßerbſki hoſpodar tajkemu mudracžkej wotmołwił. A kotry ſ njeju ma prawje? Myßlu ßebi, ſo naſch hoſpodaŕ, kotryž knota ſe žiwjenja ſnaje, wjelewucženy profeßor pak jenož wutykaneho. Wulzy ſnajerjo ſwěrinſtwa, n. pſch. Brehm, Lenz a dr., wſchitzy naſchemu hoſpodarjej pſchihłoßuja.

Najlěpſchi roßßud pak dobudźeſch, hdyž ßo ßam pſcheßwědcžiſch. Daj ßebi jónu kuchinſku abo kwětkowu ſahrodku pokaſacž, pod kotrejž knot tocži. Na płody a kwětki ßo tu wjeßelicž njetrjebaſch. — Abo dźi na ſelene žito pohladacž, kotrehož podłoha „wužitneho“ knota hoſpodnje. So wón koruſchki njepſchikußuje, na cžož ßo jeho ſakitowarjo powołaju, to je wěrno, ale kelko jich pſchi tocženju roſtorha a kelko ſtwjelzow je ſemje ſeſběha, wo tym niczo njepraja. — A dóńdźemy ſkóncžnje hiſchcže na ſahrodu abo na łuku! Kak ßo na knotowiſchcžatej łuzy ßycže a kak rady ſkót wu pjerſchcži wuwalanu trawu abo ßyno jě, burſki człowjek najlěpje wě. Tomu ßnadź mohło ßo napſchecžiwicž: knotowiſchcža maja ßo nalěto roshrabacž. — Wěſo, kotrež tu ßu. Ale, ſchto ſ tymi, kotrež knot hakle natocži, hdyž je ßyno hižo hacž do poł briſtwow?

Jenicžzy na próſdnym polu a w lěßu knot žaneje ſchkody njenacžini. Tu ßměł ßo potajkim cžeŕpjecž. Ale dźiwa dźě knot na to, hdźe ßu na ſemi ſwjeŕcha mjeſy a měſniki, Hdyž je lěßa kónz, ryje ßo do pola.

Duž je ſchkitowanje knotow njetrjebawſchi, a hoſpodarjo jenu ſ dobrym prawom ſa žiwjenjom du. Sſrědki k tenu ßu wſchelake paßle, najlěpſchi pak drje dobry naſhonity knotaŕ.

Chzeſch-li ſahrodku, pſchěßadnicžku abo podobne měſtna pod knotom wukhowacž, wuryj wokoło njeje łohcž abo połdra łohcža hłuboko hrjebicžku a wupjelń ju ſ cžrjopami abo na drobne roſrubanymi cžernjemi a ſaßypaj ju ſaßo. Pſched tutymi ßo knot ſawrócži abo, je-li ßo tola pſchetłócži, roſdrapa ßo tak, ſo bórſy ſahinje.

Serbjo, rozpřescěrjaće Serbske Nowiny!

Do serbskeho doma słuša Serbska Nowina! Jenož ze serbskim nowinařstwom móžemy Serbstwo zdźeržeć! Štóž serbske nowinařstwo njepodpjera, Serbstwu row ryje. Serbjo! podpjerajće Serbske Nowiny z nawěštkami, wone su rjap kóždeje nowiny a ju zdźerža. Kóždy čitař Serbskich Nowin njech z najmjeńša jeneho woteběrarja přiwjedźe! Wjacy budźe woteběrarjow a wjacy budźa móc Serbske Nowiny swojim čitarjam poskićeć!

Přilopk.

* **Wußlědženje mordaŕſteje zwólby.** Newyorkſka polizija je zwólbu wußlědźiła, kotrejež ßobuſtawy ßo ſa ßydom puntow ſterlingow k wuwjedźenju mordaŕſtwa najecž dawachu.

* **Brózeń ßo wotpaliła.** W Niederwjeſa je ßo ſe žnjemi napjelnjena brózeń ratarja Ernſta Uhliga dopołnje wotpaliła. Schkoda wucžinja 200 000 hriw.

* **Wulka ſchkoda.** W Kirchbergu je ßo kólnja Wolſez ßukelnje doſpołnje wotpaliła, w kotrejž bě wulki tworowy ſkład. Woheń je ßam wot ßo naſtał. Schkoda wjele milijonow wucžinja, ale ßo je ſawěſcženjom ſaruna.

* **Paduſchſtwo.** Debjenki w hódnoſcži 200 000 hriwnow ßu w Lipſku w hotelu „Fürſtenhof“ 30. aug. dopołdnja kradli. Sa ſaßopſchinjeßenje je 50 000 hriwnow myta wuſtajene.

* **Wunoſchne powołanje.** Sa kóždeho, kotryž njedźiwajzy wſcheje prózy a pilnoſcže w ßwojim žiwjenju njemóže do prědka pſchińcž, budźe troſchtne, ßłyſchecž, ſchto jena jendźelſka nowina piſche: „Wucžeŕſke powołanje njedźiwajzy hubjeneho ſapłacženja hiſchcže to najhubjeńſche njeje. Tele dny ßłyſchachmy wo wucžeŕzy, kotraž je pſched 20 lětami zyłe khuda ſapocžała a něſko ma 10 000 puntow ſterlingow ſamoženja (po naſchich dźenßniſchich pjenjeſach pſches 3 milijony hr.) a duž je ßo k měru ßydnyła. Tute ſamoženje dozpi ſ pilnoſcžu, ſ lutniwoſcžu, ßwědomitoſcžu, wutrajnoſcžu a pſches ßmjercž ßwojeho wuja, kotryž jej — 9 995 puntow ſterlingow ſawoſtaji.“ — Jendźelcženjo ßu wuſtojni ludźo. Woni ßebi ſawjeſcž wjedźa. Woßebje ßo na to wuſteja, ſ pomozu druhich ſamoženje hromadźicž a ßo wobohacžicž.

Hospodařski rozhlad.

Hoſpodaŕſka kriſa dale traje, njedźiwajzy jenotliwych ſnamjenjow na polěpſchenje. W ßrjedźnej a ßewjernej Němſkej ßu ßo běrny po deſchcžu trochu ſhrabate, tak ſo ſe ßrěnimi žnjemi licža. W južnej Němſkej budźa hubjeńſche žně. — Skót je ßo ſaßo troſchku podrožił. — Sſyre kože ßo wo 20—40 prozentow podrožichu. Cželaze kože ßamo wo 50—100 prozentow. — Žiwnoſcž ßo w auguſcže wo 8,5 prozenota podroži. Woßebje ßo khlěb, tuk, kuſchcžiſny, žiwidła, jeja a ryby podrožichu. — Ze ſpadowanjom hriwny ßo metalle njeßměrnje podrožichu. Spekulazija to hiſchcže ſhórſchi. — Tež zement je ßo podrožił. — Bjesdźěłoſcž je woteběrała, tola na druhej ſtronje ßu ſaßo ſ powjetſchenjom mſdy druhe wobcžežnoſcže naſtałe.

Rheinſke — moſelſke — abo jabłukowe wino?

Roſeſnajecže-li wino, kotrež ßo po ſcžěhowazym rezepcže ſhotowi, wot woprawdźiteho rheinſkeho abo moſelſkeho wina, chzu Hans rěkacž! Schěſcž puntow jabłukow, derje wutrane, ßo ſmjaßowej maſchinu pſchewjercža. Temu ßo 4 litry wody, punt zokora a moſelſkowinowe drożdźe, na pſch. Seltinger abo Bernkaſtler, kaž ßu runje w drogowﬁach doſtacž, pſchida. Schtóž chze rheinſkowinowe drożdźe, na pſchikład Rüdesheimer abo Liebfrauenmilch wſacž, dyrbi dwaj puntaj zokora wſacž! Macžiſna ßo tſi dny wo jſtwje w hornzu derje pſchikryta khowa. Potom ßo pſches płat pſchezydźi, (powoſtanki hiſchcže dobru poliwku dadźa) něſko ßo kißazy moſcht ßo do 5 litrowſkej bleſche linje. Njeje-li zyłe połna, ßo ſ wodu a łžizu jědźneho wolija dolije a něſko ßo bleſcha 6 njedźel wo jſtwje ſtejo woſtaji. Potom do ſymneje pinzy pſchińdźe. Sa krótki cžaß je ßo wino ßadźiło. Wolij ßo ſ watu woteſběra. Delikatne! Njerěkam Hans!!! — Wino ßo tež ſ jabłukowych pjecženkow runje tak derje ſhotuje. Na 5 litrow doßaha ½ punta. Dyrbja pak ßo derje ſmycž. Hewak je pſchihotowanje toßane. Sbytk pjecženkow dawa ſ zokorom warjeny dobru pojědź. Nichtó nima teho dla ſchkodu, jenož dobytk a wjeßele.

„Bierka“ winowe drożdźe
ſ nawěſcžu ſa pſchihotowanje wina porucža
Měrſchez bratrownaßl.
měſiczel Erich Winter w Budyſchinje.
Žitne wikí 30. — — — — — Telefo 1315.

Serbska ludowa banka—Wendische Volksbank A.-G. Bautzen

poruča so za wšě

bankowske wobkhodne dźěła. Wobstara na burzy předawanje a kupowanje hódnostnych papjerow po najpřihódnišej dnjowej płaćiznje.

Běrnyrnyjaki
běrnymyjaki
běrnywuběraki
rěpuźnykaki
kalkrajaki

Podworwaze pluhi
śnjaze maschiny
hnojidlorosmjetaki
domj. pjezy a mjaso-
kurjernje,

wowśmjerćjaki atd.

Sklad ratarśkich maschinow a gratu.

!! Kupowanišćejo sa kóždeho ratarja !!

Telefon 68.

Nowe dóschle:

Sserbske banty, čjorne, wośebje schěrołe, najćěśćha źida hjes apretury, najrjeńśche schtož je, schěr 1,60 metra jenož 44.— hr.
1,40 „ „ 40.— „

Moiree-banty, načjerwjene, běłe, naselene, najnowsche bordy najlěpšeje hódnośeje, najrjeńśche mustry a najwjetśchi wubjerk.

Foulard-satin, cźěła tworo, naruna nojmjeńśchi kaschmir w turkowśich mustrach.

Museliny najnowśchich, najśpodobnišćich turkowśich mustrow.

Koschlaze-barchenty, velourty, jakowe barchenty, schórjuchowe tkaniny atd. po snatnych tunich starych płaćiśnach.

Najwjetśchi wośebity dom sa Sserbow.

Welseckupny dom w Kulowje

Telefon cźišćo 12. Sakóžene 1868.

Albin Schirmer

w Budyšinje

wikowarńja z hnojidłami

Telefon 367 Budyšin

Poručam sa najnymśki wužyw pśchi śłasanju w prawym cźasu

Domaschown muku
kosćowu a kożowu muku
superfosfat
amon.-superfosf. měschenzu
schwablokiśaty amoniak a
kalkowy dużnk
kalijowu śel

po jakośćiźy postajenych płaćiśnach.

Fotografiśki atelijej

Oskara Meistera

w Budyšinje na hłažórśkej drośy 15. Telefon 438.

Njedźelu wotewrjeny. Po śłasanju śo tej na wuhach fotografuje, tehu runja twośne wobrazy, grupy atd.

Powjetśchenje po kóždym wobrazu.

Sserbjo!

Kupujeće tworu a potrjebu jenož pola Sserbow. Podpjeraće śi tym śwoju narodnośćj.

Poručam

nowe a trjebane płyschowe śosy, tkaninowe śosy, drastowe khamory, vertiki dźěłanśke khołowy, łożowe schaty, płachty a śwjerschniki, wobleki, ułstry, żonjazu drastu, nowe a trjebane mużaze a żonjaze wobuće, schkórnje, gramofony, cźaśniki a wschelake druhe wěźy.

Schtož nimam, śpěśnje wobstaram.

Max Wenzel

kupowanśka a pśchedawanśka zentrala

w Budyśchinje, hornjećerśka haźy 29 II

Rěću serbśći! Rěću serbśći!

S pśchihódnego nutkśkupowanja śara poniźeńe płaćiśny.

Suknjowe wobleki

(Gebrock-Anzüge)

śi najlěpśichi tkaninow po jara tunich płaćiśnach, tehornja **tkaninowe wobleki** w najnowśchich formach poruća

Max Wenzel kupowanśka a pśchedawanśka zentrala **na hornjećerśkej haźy cźišćo 29.**

Njedźelu hacź do 12 hodź. k rěćam.

Lěćne tkaniny sa blusy

a wobleczenja, módrocźiśchcź, pźśane a běłe poćźehnjenja, wupjerki, najlěpścha hódnośćź

dobre a tunje.

August Paul Hilger, mějećel **Emil Wiltschek**

jenož we wobkhodźe na śeminarśkej drośy cź. 2.

Dospołne

wuhotowanje sa lěhańnju, kuchinju, dub. buffet, stółzy, śosy, chaiselongue, matrazy kupujeće najlěpje pola

W. Despanga na Mużakowśkej drośy cź. 4.

Kedźbu saźopschedawarzo!

Kupujeće derje a tunjo je śłada po fabrikk. płaćiśnach

Zigarety: **Kosch Dischedin** kork 245,
Film-Welt kork, tośte a połne 325.

Zigary wot 60 pj. **!** Pśchedawam kurjeńśći, rólkaty a rjepikaty **tobak**
zem

Wopyt śłada śo śtajnje płaćźi. Pośpyt śwěźćźi trajne woteběranje.

Wilhelm Krenitz w Budyschinje

na serbśkich hrjebjach 34.

Konje k rěźu

po najwośćiśćichi płaćiśnach w kóždym cźasu kupuje

Kurt Kaiser

pśchi mjaśowych jěłkach a na Humboldśkej drośy 782 b

Telefon 403.

Płaćźu sa dobru tworu hacź 350 hr. sa zentnar źiweje wahi.

Najlěpśe ćiśćace maśiny

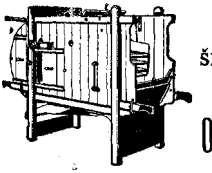

wějawy
a
śrótowanske
młyny
kupujeće pola

Ostsachsen

G. m. b. H.

w Budyšinje, na zadnej bohatej hasy č. 8

Telefon 460.

Prima zellul. trajne schaty

eleganne wotmyjomne.

Stejaze a wuhornjene khornarje, manschety a druhe wěźy po jara pśchihódnych płaćiśnach

Krawaty

pźśane a cźorne we wśćěch formach a w najwjetśchim wubjerku. :: **Śamowjaśaki, śłé.**

A. Bokelmann naslědnik.

Derje wubjerany śkład **Wuporjedźenja**

Časnikow

śo śpěśnje, hwědomićźe a tunjo wunjedu.

Kurt Mauer

a złotych tworow.

Zane łkamy! cźaśnikař

w Budyschinje na łukelnśkej haźy cź. 15

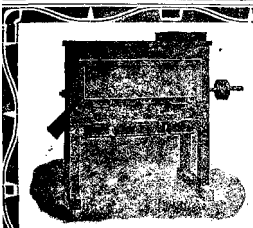

Seschkodźićźe śebi śami

ujeźadaćźe-li hnydom moje najnowśche rospiźy wóźćwych o śatwarjomnych

śubćźłatych młóćźazych maschinow, źłomowych praźow

a t. d. Nasche „Nemasch" maschiny śu jako najlěpśe pśchipóśnate. Najpśchihódnišće płaćźiśny! Najpśchihódnišće wumenjenja!

Njeźwaćźidlśka maschinowa fabrika

tow. śi wobm. ruk. **w Njeźwaćźidle** w Sakśkej.

Koprowy vitriol

je śa naćźinjenje pśchenźy a wośtanje

to najlěpśe!

Pśchihódnje poruća

Měrśchez bratrow nakł.

Erich Winter

w Budyśchinje pśchi źitnych wika ćź. 30. Telefon 1315.

Visitne khartki

śpotuje **Smolerjec knihćiśćerńja.**

Hosćenc „Běły Kóń"

Hosćenc prěnjeje rjadownje

mějećel Curt Lange

w Budyšinje

na zwonkownej lawskej hasy

Poruča so wšěm Serbam a předelam Serbow. Jara spodobne a přijomne přebywanje. Dobre jěść a pić po znatym wurjadnym wašnju.

Wšě wina w najwjetšim wubjerku.

Kóždu njedźelu koncert

Lětnik 80 | Budyšin, póndźelu 19. septembra 1921. | Čisło 217

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaćа štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smolef, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a ćišći Smolerjec kniłićišćeŕnja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawaŕnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěštki, kiž maja so we wudawaŕni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wobćežnje so stajace nawěštki a tabele so wyše wobličeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Póndźelu, 19. póžnjenca.

Jannarija.

1919 założi so w Budyšinje serbska ludowa banka.

„Mja zlutnosć kuzłaŕnica“, dźeše
Hans, „na nohi je stajiła,
Mjez tym, zo ty we korčmje běše,
A tam te krošiki na dań da.
Štož hišće dołžu, rady mi
Mój susod Michał požčić budźe;
Kredit, profit ma zlutny wšudźe,
A pičkej nichtó njepožči.“

Hans Wučba (H. Z.)

Jedyn krošik druhi lehnje, — jena škoda druhu lehnje. — Přisłowo.

Towaŕstwowski powěstnik.

Spěwanske tow. „Sołobik“ změje přichodnu wutoru, 20. septembra, spěwanje a wažne wuradźowanja dla swjedźenskeho porjada.

Zwjazk serbskeho studentstwa, srjedu 21. sept. w hosćencu **„Albertsgarten“** w Budyšinje.

Spěw. tow. „Radosć“ změje přichodnu srjedu wječor we 8 hodź. spěwanje.

Swětne podawki.

Němska.

Něncki minister dr. Gradnauer wo politiskim położenju.

Němski minister snutskownych naležnosczow dr. Gradnauer je dopißarjej Parizßkeho „Matina“ pschi cosrěczowanju rjekł: Nochzu samjelczecz, so ßo mi nutskowne politiske położenje Němskeje mrokotne bycz da. Sdroženje žiwnoscze, kotrež ßo hischcze w prěnich tymskich měßazach pschi pschewjedźenju dawkoweho programma pokaže, dyrbi mjes dźěłaczerjemi roshorjenje budźicz, kotrež budźe swonkowna prawiza a swonkowna lewiza wuwužicz spytacz. Najhórschi njepschecželjo republiki ßu offizěrojo, sastojnizy a universitni profesorojo. K tejle straschnej czrjódźe móža ßo hischcze wschitzy njespokojni pschiliczicz, kotsiž němsku republiku a sdroženje a sežiwjenja a hospodaŕstwa samolwitu czinja. Woni měnja, so móže nawrót k monarchiji k wuhojenju hospodaŕskeho położenja Němskeje pschiwjescz.

Skutki něhduschich mužstwow ßebjesakita.

W Ziegenhalsu w Schlesyskej ßu bandu něhduschich mužstwow ßebjesakita sajeli, kotrež ßu wjele pschestupjenjow skuczili. Židowszy měschczenjo w Ziegenhalsu ßu ßo czěžko wohrosyli a na wjele měſtnach ßu konje kradnyli. Tež ßu ßo někotre pschepschimanja zschi czěskosłowawkskej mjesy stałe. Do jeneho czěskeho wojeŕskeho strażnika ßu tsěleli. Hdyž bandu sajachu, ßo poradźi, jej 84 koni, wjele nakładnych automobilow a woßobowych wosow wotewsacz. Leutnanta Exnera, ßyna generala Exnera ßu sajeli, hdyž konja pschedacz spyta, kotrehož bě jenemu worazemu burej wupschahnył.

Potajnoscże Neubeuernskeho hroda.

„Berl. Zeitung am Mittag“ je rosprawu pschinjeßła, so ßo w Neubeurnskim hrodźe w Bayerskej, kotryž mandźelskej generala Herwartha s Bittenfelda ßłuscha, tajne politiske shromadźisny wotměwaju. We nich je ßo wo sjednoczenju Bayerskeje, Wuheŕskeje a Awstriskeje a wo saßopostajenju Wittelsbachskeho knježeŕskeho doma jednało. Wuheŕski statny sarjadnik Horthy je poßlednje měßazy pjecža wospjet s hosczom na hrodźe pobył, sawěscże niz k wodychnjenju, a wospjet s pschewodom Kappskeho wyschka Bauera. Tež Ehrhardt a Pabst staj na hród pschikhadźałoj. — Bayerska „Staatszeitung“ wudawa, so je powjescz wo tajnych shromadźisnach w Neuenburgskim hrodźe njewěrna.

Jednanje mjes bayerskej ludowej stronu a dotalnym ministerstwowym pschedßydu s Kahrom.

Pschedßyda bayerskeje ludoweje strony, tajny radźiczel Held, je do Berchtesgadena, hdźež s Kahr nětkole pschebywa, wotjěł. Bayerska ludowa strona Kahrej ministerske pschedßydstwo s wuměnjenjom poskicża, so ßo dotalny justizny minister Roth jako sastupjeŕ němskonazionalneje strony njeßmě do noweho ministerstwa pschijecz. Dale dyrbjał Kahr do sběhnjenja wuwsaczneho stawa a do wuwsacžneho wukasa němskeho presidenta swolicz. Do Mnichowa je powjescz doschła, so ßo mjes Kahrowymi žadanjemi a wuměnjenjemi bayerskeje ludoweje strony njeje pschesjenoscże dozpiło.

Njedowěrjenje k prjedawschemu němskemu wójnskemu ministrej s Heeringenej.

Towaŕstwo pruskeje gardy w Danzigu je wobsamkło, prjedawschemu němskemu wójnskemu ministrej generalej s Heeringen dla njepatriotskeho sadźerženja njedowěrjenje wuprajicz. To ßo w tym widźi, so je s Heeringen ßobustawy wojeŕskich towaŕstwow warnował, ßo pschi prózowanjach němskonazionalneje ludoweje strony a pschi ßwjedźenju frutskich wojakow w Potsdamje wobdźělicz.

Strajk w Němskej.

W Drażdźanach a wokolnoscżi je ßo 40 000 dźěłaczerjow w metallowej industriji s dźěła wusamkło.

Strajk železoweje schkrějeŕnje w Thale je ßo skóncził. Tehorunja je ßo strajk w Meuselwitzskim brunizowym revěrje pola Halle a strajk schczěpjelzowych dźěłaczerjow w Thüringskej skóncził.

Wójsko němskich dawkowych sastojnikow.

W Němskej je nětkole něhdźe 60 000 dawkowych sastojnikow. Jeli so bychu ßo nowe dawki w němskinßejmje pschisowolike, dyrbjało ßo hischcze 30 000 dalschich dawkowych sastojnikow pschistajicz, tak so měła Němska potom něhdźe 90 000 dawkowych sastojnikow wudźerżecz. Tutón sarjadnistwowy dawk by potom hižo wulki dźěl dawkoweho wunoschka pschetrjebał. Na 600 hacž 700 wobydlerjow by potom pschezo jedyn dawkowy sastojnik wotpadnył.

Wotkryczże pschißažniskeho hnězda w Schlesyskej.

W Bielauskim hrodźe je ßo, kaž Barlinske nowiny pischu, pschißažniske hnězdo sa pschewróczenje němskeje republiki wotkryło. Ssobustawy organisazije ßu skoro wschě k prjedawschemu Oberlandskemu ßwobodnemu korpsej pschißłuschałe. Tež ßu ßo pjecža snamjenja sa wobstaczże mordaŕskeje organisazije wukopałe. Wupschestrjena kurěrska ßłužba porjadnje mjes Schlesyskej, Rańschej Pruskej a Bayerskej wobkhadźa, kotraž je wurjadnje wjele pjenjes spóžerała. Nowinaŕska zentrala w Bayerskej ma w ßwojej ßłužbje wustojnych dohladowanskich a kriminalnych pomoznikow. Pruski statny kommißar njeje bohužel politiskich wjednikow pschimnycz mohł. Wožebje je wospjet naspomnjeny s Kessel ßo s czaßom s procha měł. Wón je po sdaczu wěz na poßled s Mnichowa wodźił a pjecža tam hischcze pschebywa. Mjes sajatymi ßu swuczeni słóstnizy, kotrychž je polizija wschelakich pschestupjenjow dla pytała. Jeneho se najbóle poczeženych, prjedawscheho Heidelbergskeho priwatneho dozenta Arnolda Rugu, ßu s jatby puschczili. Wón je ßo na to hnydom shubił. Tole puschczenje je wulke dźiwanje sbudźiło, dokelž pschecziwo Ruge wjele wopokasmow pschißwojenja sastojnskeje mozy a falschowanja lisczinow pschedle.i.

Pólska.

Pólska nota na bolschewiksku Rusku.

Pólski póßłanz w Moskwje, Filipowicz, je 14 septembra ludowemu kommißarej Czicżerinej notu pschepodał, w kotrejž pólske knježeŕstwo na to pokasuje, so bolschewikske knježeŕstwo njeje hacž dotal ßwoje winowatoscże na žane waschnje dopjelniło. Mjes druhim ßo s Ruskeje hischcze njeje 10 000 pólskich jatych a 6000 pólskich sastajenzow Pólskej wudało. Pódla teho Pólska hischcze njeje wotschkodźenje sa wotwjesene železniske wosy dostała. Měschana kommißija sa praschenje sa wróczodacże hischcze njeje ßwoje dźěło sapoczała, hacž runje kommißijine pólske ßobustawy hižo wot 10. augusta w Moskwje pschebywaju. Mjes tym ßo pólske wobßedźenstwo rospschedawa abo ßo tsecżim woßobam pschewostaja. Njedźiwajzy teho wscheho pólske knježeŕstwo, měnjo so chze ruske knježeŕstwo měrowe wuměnjenja dopjelnicz, jeho wuprajenja k wjedźentu bjerje a ßebi žada: 1. so ßo wschitzy pólszy jeczi a sastajenzy puschcża a so ßo postajenja jich wróczodowjedźenja dopjelnja; 2. so ßo prěnja rata pjenjes po postajenju srěczenja saplaczi; 3. so ßo kommißija sa wróczodacże hnydom sеńdźe a so ßo rosbrojenje pólskeho wobßedźenstwa sastaji. Dale pólske knježeŕstwo wosjewja, so je swólniwe wo praschenju pschewoženja, konsularskeje konwenzije, póstskeho a telegrafoweho srěczenja a wo druhich praschenjach, w Rižskim srěczenju pschedwidźenych, jednacz. Pólske knježeŕstwo proßy, so bychu ßo horka mjenowane praschenja najposdźischo hacž k 1. oktobrej dopjelnike. Samolwjenje sa móžne pschetorhnjenje diplomatiskeho wobkhada by jeniczzy na ruske knježeŕstwo padło.

Francowska.

Tardieu pschecziwo ßłaboscżi franzowskich knježeŕstwow.

Tardieu je w „Temps“ dołhi list wocżischczecz dał s wobskoržbami pschecziwo ministerstwam, kotrež ßu po Clemenceauwowym ministerstwje ßlědowałe. Wón wschě dypki mjenuje, w kotrychž je Franzowska do poßłabjenja abo ßamo do wotstronjenja postajenjow Versailleskeho srěczenja swoliła. Franzowska je ßo wotrjekła: 1920 w Londonje pokhostanja němskich wójnskich winikow, w San Remo hnydomneho wotbronjenja Němskeje, w Boulogne prinzipa dospołneho wotschkodźenja, w Spa 43 prozentow podawanja němskeho wuhla. Franzowska je pschiswoliła, so ßo wuczehnjeni Hornjoschlesyszy pschi wothłoßowanju wobdźělichu, s czimž je ßo wono wo 100 000 hłoßow falschowało. Wona je ßo Cilizijskeje w Małej Asiskej wotrjekła a we Konstantinoplu hłowny kommando Jendźelczanam wotstupiła. Franzowska je pschiswoliła, so je ßo jejna žadanka na Němsku wo 50 prozentow smjeńschiła, so ßo němske naturalne podawanje njesmjeńschi, so Němska 12 milijardow słotych hriwnow hacž 1. julijej t. l. njesapłaczi. Na druhej stronje ßo srěczenjowe postajenja, kotrež němski dołh swěsczuja, njejßu pschewjedłe, mjenujzy hypotheka na statne kubła, winowatoscz, so dyrbi kóždy Němz s najmjeńscha runje telko dawkow sapłaczicz, kaž kóždy Franzowsa a skónczne sakasnja sjawneho a potajneho wuwosa němskeho kapitala a pschedprawo wotschkodźenskeho dołha pschedd wschitkim snutskownym němskim dołhom.

Strajk w połnóznej Franzowskej ßo k hórschemu wobrocził.

Wobstejnoscże w połnóznej franzowskej strajkowej krajinje pola Roubaixa a Tourcoinga ßu ßo shórschiłe. Swjask industrialnych je wobsamknył, so fabriki njewotewri, prjedy hacž dźěłaczerjo do ponišenja mzdy nje-

ſwoka. Hdyž dźělaczerjo ſpytachu, fabriki wobßadźicź, ßo wojazy ſapowjedźichu po pſchikaſni offizěrow dźěłaczerjow ſ mozu wotehnacź. Někko dyrbitaj ßo dwaj regimentaj do Lille póßłacź. Hačž runje wjednizy dźěłaczerſkow naßylnoſcźe wotradźujaj, radikalna ſtrona mjes ſtrajkowazymi pſchewahu doſtawa.

Jendźelska.

Zane dojednanje mjes ſinfeinſkimi a jendźelſkim knježeŕſtwom.

Lloyd George je de Valerje wotmołwił, ſo je konferenza mjes ſinfeinſkimi a jendźelſkim knježeŕſtwom njemóžna, jeli ſo ſinfeinzy žadanje njeſpuſchcźa, ſo ma ßo ſ nimi jako ſe ſaſtupjerjemi njewotwißneho ſtata jednacź.

Ruska.

Sběžki we Wukrajinje.

We Wukrajinje je ßo ſ nowa ſběžk pſchecźiwo bolſchewikſkemu knježeŕſtwu roſchěrił. W Kijewje je wurjadny ßud 830 woßobow ſatſělicź dał, kotrež běchu wobſkorženi, ſo ßu ßobuſtawy pſchißažniſtwa pſchecźiwo bolſchewikſkemu knježſtwu byli.

Španiska.

Schpaniſke dobycźe nad Kabylami.

Schpaniſzy ßu Nador ſaßo dobyli. Jim je wjele brónjow a wójnſkeho materiala do rukí padło. Kabylojo ßu ßo do hór wróćźo ſcźahnyli a wjele ſchpaniſkich jatych ſawoſtajili.

Amerika.

Amerikanſke žadanje na Němſku.

„Morningpoſt“ ſ New=Yorka piſche: Senatowy wubjerk je poſtajił, ſo ma Amerika wot Němſkeje ſa ſnicźene cźłowſke žiwjenja a ſnicźene twory 325 milijonow dollarow žadacź. Pódla teho ma Němſka jako khoſty ſa wobßadźenſke wójſko w porheinſkim kraju 240 milijonow dollarow Amerizy ſapłacźicź.

Zapokazanje noweho Mišnjanskeho biskopa dr. theol. et phil. Křesć. Schreibera

njedźelu, 18. septembra 1921 w Budyšinje.

Budyſchſke tachantſtwo, wot Miſchnjanſkeho biſkopa Brunona ſ Porſendorfa ſałožene, ßwjecźeſche lětßa, 24. junija ßwój 700 lětny ſałoženſki jubilej. Pſchi tutej ſkładnoſcźi bě najdoſtojniſchi knjes Eugenius Pacelli, Sardeſki arzybiſkop a japoſchtołſki nunzius ſa Němſku do Budyſchina pſchijěł.

Njedźelu, 26. junija bu pſchi ßwjatocźnych Božich ßłužbach pſches bamžoweho ſaſtupnika wojjewjene, ſo **je ßwjaty wótz Benedikt XV. Miſchnjanſke biſkopſtwo ſaßo wobnowił.** Woßady, kotrež běchu ſ wjetſcheho dźěla dotal pſches 360 lět tak mjenowany mißijónſki kraj, ſjednocźichu ßo pſches tole wobnowjenje něꝛko ſaßo do biſkopſtwa, a katholikojo Sakſkeje a łužiſkeho markhrabinſtwa ßu w zyrkwinſkim ſarjadowanju runjecźa wſchěm druhim po zyłej Němſkej.

Měßaz poſdźiſcho powoła ßo ſa noweho biſkopa dr. Schreiber, dotalny wjednik duchowneho ſeminara we Fuldźe a profeßor na tamniſchej teol.= fil. fakulcźe. Wón narodźi ßo 3. auguſta 1872 w Sombornje we Heſſenſkej a ſtudowaſche 7 lět na bamžowej univerſicźe w Romje. Wón bu 14. ſeptembra t. l. wot Fuldaſkeho biſkopa dra. Joſefa Domiana Schmitta na biſkopa poßwjecźeny a je ſańdźenu ßobotu, 17. t. m. wjecźor we 9 hodź. do Budyſchina pſchijěł, hdźež ßu jeho tehorunja kaž w Lipſku a Drażdźanach ßwjatocźnje poſtrowili a witali.

Wcžera, njedźelu, 18. ſeptembra, naſtupi nowy knjes biſkop na jara ßwjatocźne waſchnje ßwoje ſaſtojnſtwo. Rano we 8 hodź. ſhromadźichu ßo duchowni knježa, woßebje kanonikojo na tachantſtwje. Woßrjedź duchownſtwa pſchija knjes biſkop ßwoje měſtno. Na tachantſkej kſchini ſtojeſche mjes dwěmaj trojorucźnymaj ßwěcźnikomaj, na kotrymajž ßo ßwěcźki ßwěcźachu, ßwj. kſchiž a pſched nim běſchtej wupołożenej biſkopſkej ſnamjeni: mitra a kij (berla).

Pódla knjeſa tachanta Skale ßedźeſche zyrkwinſki notar, kotryž dyrbjeſche po poſtajenju zyrkwineho prawa wo pſchedłoženju bamžowſkeho ponjenowazeho wopißma woßebity protokol napißacź. Tole wopißmo pſchecźita ßo wſchěm pſchitomnym po krótkej narěcźi knjeſa biſkopa. Tachantſzy knježa ßo wo wěrnoſcźi pſchedłoženeho bamžowſkeho pißma pſcheßwědcźiwſchi, wupraſchichu pſches knjeſa tachanta, ſo ßo wojjewjenej woli ßwj. wótza podwoleja, a na to pſchepoda ßo nowemu biſkopej prawiſniſka móz (juriſdikzyja) nad Miſchnjanſkim biſkopſtwom. Skóncźnje pſchecźita a podpißa ßo protokol. S tym bě po kanoniſkim ſakonju nowy biſkop ßwoje ſaſtojnſtwo pſchijał.

W ßwjatocźnym czahu naſtupi wokoło 9 hodź. zyłe duchownſtwo ſ wyßokodoſtojnym paſtyrjom pucź do zyrkwje. Swony radoſtnje ſaklincźachu, pißcźele ßwjatocźnje ſapiſkachu a khór ſaſpěwa „Hlej wulki měſchnik k nam pſchikhadźa“, hdyž noweho biſkopa nuts wjedźechu. S modlitwami a zyrkwinſkimi zeremonijemi **dowjedźe knjes protonotar Jakub Skala tón krócź hižo 4. biſkopa ſa Sakſku na biſkopſki ſtoł,** dožiwiwſchi 26. junija t. l. tu radoſcź, ſo pod jeho adminiſtraturu (duch. ſarjadniſtwom) ſtare Miſchnjanſke biſkopſtwo poſtany. S rjanymi wutrobnymi ßłowami powita najdoſtojniſcheho paſtyrja jako 42. Miſchnjanſkeho biſkopa a ſapokaſa jeho do noweho ſaſtojnſtwa.

Potom ßwjecźeſche ßo pontifikalna Boža mſcha, pſchi kotrejž knjes biſkop ßam po wuſpěwanym ſcźenju ßwj. [...] mózny hłóß poſběhny a wo ßwojim póßłanju jako wot Boha powołany a pſches hnadu Japoſchtołſkeho ſtoła poſtajeny biſkop rěcźeſche. Pokaſa w ßwojim prědowanju na p r a w o , ſ kotrymž tudy dźenßa prěni krócź na měſtnje ſtoji jako naßlědnik japoſchtołſkich pſchedkhadnikow; wón wuſběhowaſche dale n a d a w k i , kotrež ſměje a chze ſ poßłužowazej a wopornìwej luboſcźu wukonjecź a na ſ m y ß l e n j e , ſ kajkimž chze ſ pomozu ßwojich duchownych bratrow a wſchěch wěriwych kſcheſcźanow ſkutkowacź, ſo by zyłe žiwjenje wuſchło k powſchitkownemu ſbožu. —

Jeho ßłowa ßu tež ſ woßebitym paſtyŕſkim liſtom ſ dobom we wſchěch woßadach byłe pſchednjeßene. — Wſchitzy kemſcherjo běchu widźomnje ſwjeßeleni, hnucźi a wulzy ſpokojeni pſches rěcź noweho biſkopa. Po ßwjatocźnej Božej mſchi ſaklincźa zyła zyrkew ſ dźakownym khěrluſchom: „Tebje my Boha khwalimy!“ —

Hdyž běchu ßo Bože ßłužby ſkóncźiłe, wotewdźe nowy knjes biſkop ſ nowa pſchewodźany wot towarſtwowych ſaſtupnikow, kotſiž ſe ßwojimi khorhojemi pſched czahom krocźachu, a ſa nimi duchownſtwo, ſaßo na tachantſtwo, hdźež pſchijimaſche wotpóßłanzow jednotliwych towaŕſtwow, ſo bychu jemu ſbožepſchecźa wuprajili. —

Mjes hoſcźemi běchu tu woßebje mnoſy duchowni knježa a wſchelazy ßwětni ßobu pſchiſchli.

Katholſzy Sserbja witaja na ßwjedźenſkim dnju noweho paſtyrja ſ wulkej dowěru, ſo budźe ßo ßwěru wo wſchitke naležnoſcźe katholikow b j e s r o s d ź ě ł a n a r o d n o ſ c ź e ſtaracź. **B.**

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 19. ſeptembra 1921.

† Filip Rězak. Sobotu wječor zemrě tu nahle wjeledostojny knjez doktor bohostowstwa Filip Rězak, kanonikus Budyšskeho tachantstwa a budźe srjedu dopołdnja tu na pohrjebnišću swj. Mikławša pokhowany. Mjeno njebóćičkeho ma wulku, njewšědnu khwalbu w serbskej wědomosći, w serbskim pismowstwje a w serbskim narodnym žiwjenju. Wšo to dowolimy sebi za krótki čas nadrobnišo rozpisać. Hdźež budźa najlěpši serbscy wótčincy mjenowani, budźe tež z wěčnym dźakom na Filipa Rězaka spominane. Jako swědomity pastyŕ njesmjertnych dušow, jako wobrotny spisaćel knihi za š u l u , za z a b a w u a powučenje, jako přełožeŕ cyłeho s t a r e h o z a k o n j a z wobćežnych cuzych rěčow a wosebje tež jako spisaćel wulkeho njeparujomneho wužitneho n ě m s k o - s e r b s k e h o s ł o w n i k a je sebi Rězak njehinite zasłužby dobył. Bóh je spodźiw-

---

Kapliř ze Sulewic.

Historiske powjedančko.

13.] (Pokračowanje.)

„Pytnych, zo su mjez wami wótre rěče nastałe. — Na wažne wotważowanja je trjeba zymneje krewje — měrneho zmyslenja.“

„Tute słowa njewočakowaneho přikhadźaceho běchu kaž wótry porok, kotrež też hnydom wustudźichu towaŕšow knjeza markhrabje, kiž so na to hotowachu Kapliřej wotmołwić.

„Mjez swojimi radźićelemi chcu měr, pokoj, přećelstwo ...“

Přikhadźacy — khěžor sam — rěčeše zaso ze dale nahlišim hłosom; to bě přećiwo jeho wašnju.

„Njeje-li měra mjez mojimi radźićelemi, kak chce potom měr być mjez narodami? — Njeje-li přećelstwo mjez wami, kak chce potom być mjez susodami?“

„Waša khěžorska Miłosć, pohanjeny bu tu pólski kral ...“

„Mój zwjazkaŕ? — Tule w mojej najtajnišej radźe? — Tak so mi zda, knježa, jako by wam wjacy zaležało na wašej wosobje dyžli na zbožu našich krajow. My słužby pólskeho krala a naroda dźakownje přijimamy. — Abo dyrbimy dha stajnje do Regensburka, Augsburka khodźić, na kolenje padać, rucy łamać, wysoke knježestwa prosyć, zo bychu so tola dostojniłe, so nad nami a nad sobu smilić? — Ja sam do Waršawy poselstwo připrawju. — A jenu wěc sebi hišće přeju a wočakuju wot swojeje tajneje rady. — Štož je so tu wučiniło, to njech wostanje tajne. — Štožkuli tu wobzamknjeće, to wobkhowajće mjez sobu!“

Khěžorowe woko při tym wotpočowaše na předobywace wašnje na badenskim markhrabju; tón budźeše so w tom wokomiku najradšo do zemje přepadnył. — Khěžorowe wobličo so zarudźi z pokhmurnym wurazom.

„Mam w rucy dopokazy, zo dostawa rozprawy wo wobzamknjenjach mojeje tajneje rady cuzy wotpósłanc runje tak kaž ja. Njecham a nochcu nikoho k sebi wołać, zo by so zamołwjał. To su wažne hodźiny, ćežke časy; — my dyrbimy měć na swojim boku muži z čistej powahu, kiž su swojemu khěžorej z cyłej dušu poddaći, kotřiž maja na wočomaj derjeměće a zbože našich narodow... Khěžor by měł zaječ a kruće khostać; ale — Leopold wodawa ...“

Mjez radźićelemi sebi nichtó ani dychać njewěrješe, tež hdyž bě khěžor wotešoł. Hłowa wšěm — hač na dwaj, mjez nimaj tež Kapliř — spadny na wutrobno, barba jich wobliča zblědny, so začeŕwjeni, so šěrješe we wšěch stupnjach a wotsćinach. Badenskemu markhrabji bě, jako budźeše jemu duša wulećała.

„Najsprawnišo, knježa, budźe, hdyž dźensniše rozrěčowanje na druhi dźeń wotstorčimy. — Na wažne rozpominanje je po słowach jeho khěžorskeje Miłosće trjeba najzymnišeje krewje a teje pola nas dźensa wěsće njeby było.“

Tute słowa z erta knjeza Kapliřa přińdźechu wšěm jara hódź; wone jim klinčachu kaž wuswobodźenje z wulkich ćwilow. Jedyn na druheho ani njepohladachu, ale wšitcy ćěrjachu z wosudneje rady, tak spěšnje kaž móžachu, kóždy ke swojej korejće.

V.

Wot druheho wulkeho róžka 1683 zmahowaše so w Drinapolu (Adianopelu) konjaca wopuš na stanje turkowskeho sultana a to k dołhemu wječorej. A z teho časa, zo so wona na wysokej žerdźi wutykny, po cyłym turkowskim lěhwje kóždy wjedźeše, do kotreho kónca je wójnski pokhod zaměrjeny. Štóž by so na njeličomne stany zahladał, kotrež so hač na hodźinu do šěrje běłachu a šěrjachu, tón móžeše sebi myslić, zo je zaso stary persiski kral, kiž před połtřeća tysacami lětami wójnu přećiwo Gricham wjedźeše; stanył, zo by z knjezom był na kraju a morju. Běda, přeběda tym krajinam a krajam, do kotrychž so tele wójsko kaž wulka woda přiwala; běda městam, wokoło kotrychž so wone rozlehnu, a tej zemi, kotruž kopyta jich koni zateptaju, zo budźe twjerda kaž skała.

W sultanowym stanje so posołnik cuzeho wjeŕcha pokaza a rěčeše wo swěrnym zwjazku swojeho knjeza.

Přełožeŕ jeho słowa swěrnje přełožowaše sultanej, rucy złožejo na wutrobno, wo či pak njesmědźeše k sultanej ani pozběhnyć. (Pokrač.)

nje wjedł, zo naš drohi bratr a horliwy wótčinc swój posledni wotpočink namaka we wótčnej zemi, kotruž je tak horco lubował, mjez swojim ludom, za kotryž je čas žiwjenja so starał, prócował a skutkował. Bóh mytuj jemu bórzy z wěčnej radosću jeho lubosć, wutrajnosć a wopornivosć. Luby bratře, spi słódcy w ćichim rowje po napinacej žohnowanej njewustawacej prócy!

J. L.

— **Rosprawa polizije.** Na malej bratrowskej uju optikußa Schmidta-na khězorskej dróßy, w nozy k póndzeli 12 stopnjow czoploty po Celsiju. Barometer póndzelu rano 738 pokasowasche.

— **Rosprawa polizije.** Na malej bratrowskej haßy je ßo 18. septembra popołdnju mužazy woblek, mužazy czaßnikowy rjeczask a słoty žonjazy czaßnik kradnył. Wscho hromadźe je 1500 hriwnow hódne. — Na krónprynzowym mosczę je 17. septembra wjeczor jedyn rěsniski sapschah do jeneho ručneho wosa sajěł, w kotrymž jene dźěczo ßedźesche a kotryž jena žona czehnjesche. Wós ßo powróczi, dźěczo ßo sraui a wós ßo wobschkodźi. Žona je na prawym boku dróhi jěła a tež sapschah, tutón pak w skoku jěł, njeje ßo wuwinył a tak ručny wós powrócził. Wjednik sapschaha njesasta, haczrunjež ludźo sa nim wołachu. Jedyn polizista ßo s kolom sa nim puscheczi a jón po dołhim czaßu doscześe. Wjednik ßo pschesłyschowasche a napißa. — Woheńwosjewjak na róž u Wjeleczanskeje a Humboldtskeje dróhi je ßo snjewužiwal. — Dla měrkaženja je ßo 5 wosobow napißało. — Na khězorskej dróßy ßo 17. septembra lud sběža. Jedyn czěßliski wuczobnik bě s $2^1/_2$ metra dołhej desku jenej žonje woblečenje rosdrěł. Jedyn polizista mjena napißa a saßo porjad postaji.

— **W Budyschskim měschczanskim dźiwadle** ßo dźenßa póndźelu (serija B) wubjerna wješelohra „Willijowa žona" hraje, jedyn s najsabawnischich kruchow nowischeho czaßa. Wjednistwo je ßo sa prawje sabawny wječzor postaralo, tak so móže ßo kóždy naßmjecz. — Wutoru je prěni operowy wječzor tuteje doby (serija C). Hraje ßo Kienslowa njesahinita, mischtrska opera „Evangelijmuž" s wulkim orchestrom a se ßobustawami Draždźanskeje krajneje opery posylnjenym khorom. Direkzija ßo nadźija, so derjewobßadźeny dom wurjadnje wulke wudawki saruna.

— **Wotedawanske žito.** Jako tajke ßo swjetscha rožka podawa, tak so na pscheńcznej muzy pobrachuje. Woczakuje pak ßo, so bližschi czaß wjetscha dźělba pscheńzy dóńdźe, kotraž ßo hnydom semlěje, tak so budźe ßo pjekarjam móz pscheńczna muka podawacz. Potom budźe tež saßo pscheńczne pjeczwo na snamki dostacz.

— **Sažna syma.** Sańdźenu nóz je hižo krucze mjersło. Na trawje ležaze schaty pschi Sprewi běchu póndźelu rano s lodom pschikryte. Nadźijomnje smjerst njeje selenej pizy na polach seschkodźił, kotraž bě ßo po poßlednich deschczach na swješelaze waschnje roswiła.

— **Hladajcze sa khachlemi,** hacž njejßu na nich wschelake wuporjedźenja nusne, s kotrymiž ßo dozpije, so ßo tepidło wulutuje. Wuhlo je njeßměrnje drohe, duž rěka, czim huscžischo khachle mjecz a tepjeńzu wuporjedźecz, s tym ßo lutuje.

S **Hodźija.** Sańdźenu njedźelu popołdnju we 3 hodź. wotmě ßo tu poßwjeczenje wojeŕskeho pomnika Hodźijskeje woßady. Dokelž je zyrkwi pschilehnjeny, bě najprjedy Boža słužba w zyrkwi. Po woßadźinym spěwje: „Sbóžni ßu czi, wuswoleni" a po wołtaŕnym wuczitanju sanješe khor Hodźijskich schulskich dźěczi pod nawjedowanjom kantora Belika najprjedy ßerbski a potom němski dwajhłóßny spěw. Prědowanje mějesche faraŕ Kschižan němske a krótsche ßerbske. Hdyž bě woßada nětk tón khěrlusch, kiž bě we wójnskim czaßu kóždemu padnjenemu spěwała, „So wumrjecz dyrbju, to wěm wěscze", spěwała, podachu ßo wschitzy na pohrjebnischczo k poßwjeczenju pomnika. Hodźijska wohnjowa wobora piskasche hłóß: „Wotzuczcze, tón hłóß waß woła", khor schulskich dźěczi sanješe saßo spěw, po czimž duchowny Voigt pomnik poßwjeczi. Po pschednoschku Hodźijskeho spěwneho towaŕstwa a czestnym tsojim wutsělenju, sapiska Hodźijska wohnjowa wobora snaty hłóß: „Ja mějach towaŕscha". Wěso bě zyrkej kaž tež pohrjebnischczo pschepjelnjene a wjele rjanych wěnzow ßo psched pomnikom položi. Pomnik je shromadny sa zyłu woßadu a ma 146 mjenow. Se wschelakich woßadnych wßow je jenož jedyn padnył. Tajke wßy njemóža tola žaneho pomnika stajicz. Dyrbjeli czile padnjeni bjes pomnika wostacz? Luboscz k bližschemu ßebi žadasche, so woßada sa wschěch pomnik staji. Zyrkwi je pschitwarjeny pschi swonkownej muri wołtaŕnischcza. To je tola tak rjenje, so czi, kiž ßu w tutej zyrkwi kschczeni, tež pschi njej sa ßwoje mjeno městaczko namakaju. A na pohrjebnischczu steji pomnik. Tež we wójnje wonkach ßu hladali, so ßu padnjenych na Božu rolu donješli, a hdźež to móžno njebě, ßu wokoło rowow płót sczahnyli, so buchu te rowy tež kerchow. Nětko maju psches tutón pomnik naschi padnjeni městaczko tež na ßwjeczenej semi, na tym kerchowje, hdźež tež jich pschiwusni spja abo spacz budźa a ßu s nimi w ßmjerczi sjednoczeni. Pomnik je rjany a nadobny. Wón je shotowany po naczisku architekta Hessy s Draždźan, je wot firmy Müller naßl. wudźěłany a wot Hodźijskeho rěsbarja Schmidta stajeny. Wo ßrjedź pomnika je kschiž, k dopokasmu, so ßu naschi padnjeni ßami jeho byli w žiwjenju a wumrjeczu. K bokej wupschěstrěwatej dwaj worjołaj ßwojej kschidle, pokasujo na psalmisty' ßłowo: „Kotsiž na teho Knjesa czakaju, dostanu nowu móz, so s kschidłami horje sleczą jako hodleŕ". Je-li so nasch lud ßo k temu Knjesej wróczi, posběhnje ßo saßo a naschi lubi sa njón podarmo padli njejßu. Krónowany je pomnik se želesnym kschižom. Napißmo je tsoje: 1. „Sswojim we ßwětawójnje padnjenym ryczerjam dźakomna Hodźijska woßada", 2. „Wy wumrěschcze sa naß, ßwěrni hacž do ßmjercze", 3. (w ßerbskej rěczi) „Wješelcze ßo, so ßu wasche mjena w njebješach pißane". Mjena wschěch ßu jaßne a ßo derje czitaja. Zyły pomnik je, schtož ßebi twar zyrkwje nusnje žadasche, s najlěpscheho pěskowza shotowany a je a budźe nam wschěm a woßebje pschiwusnym padnjenych mała luba ßwjatniza.

S **Kamjenza.** W zurli „Stadt Dresden" wotmě ßo sańdźenu póndźelu 42. hamtska shromadźisna wuczerjow Kamjenskeho wokrjeßa a to k prěnjemu rasej pod nawjedowanjom k. schulskeho rady Krawza. W ßwojej sawodnej rěczi roskładźe nadrobnischo, kak móžemy psches dźěło ßo saßo hospodaŕszy, duchownje a moralnje posběhnycz. K temu chze a dyrbi tež schula dopomhacz. Ale jej to ßamej móžno njeje. Wsche faktory dyrbja ßobuskutkowacz na wobnowjenju człowjestwa. Po wójnach ßu s wjetscha wsche ludy ßo na ßwoju ludowu schulu dopomnili a sa puczemi ßlědźili, kak móže ßo wona posběhnycz. Tež my ßmy to czinili po 1866 a 1871. Ponowjenje nascheho schulskeho žiwjenja ma ßo wot nutska stacz. A tehodla mamy ßo s nowym problemom t. m. „Arbeitsunterricht" saběracz. Wo nim rěczesche prof. dr. Kühnel s Lipska, prjedy wuczeŕ na evangelskim seminaru w Budyschinje. Tuto wuwuczowanje je něschto nowe. Dotalne wuczenje ma ßo zyle pscheměnicz. Wono wjedźe woßebje k ßamostatnosczi a sbudźi ßylnischu ßobudźěławoscz se strony dźěczi. Rěčnik rosłoži na někotrych pokaskach ideju noweho wuczenja. Pschi rosmołwje pschińdźechu pscheczeljo a napschecziwnizy tuteje methody k ßłowje. — Popołdnju sjednoczichu ßo wuczerjo, jich pschiblusni a drusy pscheczeljo schule k wješołej sabawje.

S **Khemberka.** Pjatk popołdnju je ßo tu Michalkez žiwnoscz doczista wotpaliła. Wukhowacz je ßo mało hodźiło, dokelž nichtó doma njebě, hdyž woheń wudyri. Schkoda je wulka. Kak je woheń nastał, njeje snate.

S **Wolbramez.** Do naschejc wßy ßmy nětko tež lěkarja dostali. Knjes dr. Kaiser je ßo tu jako lěkaŕ saßydlił.

Swjatok so zwoni.

Stajnje a we wschěm dźerž ßo wěrnoscze. Łžecz woprawdźe trjeba njeje, hdyž ßo jenož po tym sadźerźisch. Tež nusna łža je njetrěbna. Prascha-li ßo cže nichtó sa něczim, schtož nochzesch prajicz, wo tym radscho mjelcz abo pak jemu hnydom sprawnje prajisch, so wo tym rěczecz nochzesch, snješe-li ßo to s prawdosczu. Pschedewschěm ßo stajnje tak sadźerž, so dozyla trjeba njeje, ßo wukhacz dyrbjecz. Wěso ßłuscha k temu jara kruta powaha.

Přilopk.

* **Dwórnischczowy pschetwar.** Zwickawske dwórnischczo ßo pschetwari. Khóšty na schtwórcz milijardy wobliczuja. Pschetwar ßo sa 12 lět wuwjedźe.

* **Powodźenje w Texaßu.** Kaž „Daily Telegraph" se San Antonio w Texaßu powjedźi, je tam pschi powodźenju wscho hromadźe 1200 ludźi wo žiwjenje pschischło.

* **Wulki dalokowid, s kotrymž chzedźa Marßowych człowjekow widźicz.** Najwjetschi dalokowid chze jedyn amerikanski milijonar twaricz, so by ßo s pomozu tuteho hobrskeho aparata shoniło, hacž ßu na Marßu tež człowjekojo. Wo ßwojim planu sa natwarjenje tuteho aparata je ßo milijonar dopißowarjej „Daily Mail" wobschěrnje wuprajił. Hobrski teleskop budźe pjeczža smóžnicz, Mars s tajkej bliskosczu wobkedźbowacz, kaž by jenož połtsecza kilometra sdaleny był. „Ssym hižo lěta dołho s profeßorom Toddom Harvardskeje university astronomiske wobkedźbowanje czinił", powjedasche wón. „Nětko ßmój wobsamkłoj, nanajwjetsche napinanje czinicz, so bychu ßo wurjadne pschihódne wuměnjenja wužile, kotrez budźa ßo w lěcze 1924 sa wobkedźbowanje Marßa poskiczecz. Tsi krócz w tutym lěcze budźe Mars semi tak blisko, kaž wón to lětstotetk dołho był njeje. Sa tutón sáměr budźemoj najwjetschi dalokowid twaricz, kotryž je hdy był. Ssmój w Chanoralu w Chileskej, hdyž budźe Mars woßebje derje widźecz, pschihódne měsno namakałoj, sa postajenje teleskopa, kotryž budźe 50 stopow wulki w pscherěsku. Na měsno schkleńczaneho schpihela, kotryž pschi shotowjenju tajkeho wulkeho dalokowida najwjetsche czežkoty czini, budźe ßo moje wunamakanje wužicz, mjenujzy płona dźiwjoßlěbrowa tarcža wo 50 stopow pscherěska, kotrejež swjerch pschi wjerczenju we wěstej spěschnosczi ßo jako wubjerny schpihel wužicz hodźi." — Tak nětko wěscze skónczne shonimy, hacž ßu człowjekojo na Marßu a schto do ludźi ßu. Nadźijomnje je tam na Marßu mjes jeho wobydlerjemi wjazy sprawnoscze hacž tu na semi. — Jeno so tola wbohim Marßowym wobydlerjam skónczne hischcze wójnu njepschipowjedźa a do nich njetsěleja. To drje budźa bórsy chzycz kanony dźělacz, kotrež hacž na Mars doßahnu se ßwojimi kulemi.

* **Wobrasy s Ruskeje.** Płaczisna sa pud (32 puntow) muki wuczinja 300 000 rublow. Sa jene jejo ßo rady 1500 rublow, sa schkleńzu wodźaneho mloka 2000 rublow płaczi. Płaczisny sa drastu a wobucze do milijonow du. Mzda w najpschihódnischim padźe měßacznje jenož 400 000 rublow wuczinja a pschidźělena žiwnoscz ženje njedoßaha, duž kóždy hlada, so by ßebi něschto saßłužił, njech tež njesprawnje. Pokupjenje a padušchstwo je tehodla tak wulke, kaž nihdźe druhdźe na ßwěcze. Kóždy sa tym steji, so by powyschenu dźělbu žiwnoscze dozpił, dokelž we tym ßu wschelake skhodźenki. Najwyschschi kommißarojo wot stata wscho darmo dostanu, schtož ßebi jich wutroba požada. Do Kremla du měchi najlěpscheje muki, pjeczwa, kłóschczeńkow, poßylki najlěpscheho schampanskeho wina. Kóždy luxus, kóžde pschecze a požadanje ßo najwyschschim knježam dopjelni, njech je to kubło, czescz, strowoscz abo žiwjenje ßobuczłowjekow. — To je ta kraßna bolschewikska ßwoboda, psched kotrejž naß Bóh chzył swarnowacz.

Póstske wozjewjenja.

Nach der neuen Fernsprechordnung werden künftig bei der Zählung der Ortsgespräche nicht aufgezeichnet: Verbindungen, die nicht zustandekommen, weil die angerufene Sprechstelle nicht antwortet oder besetzt ist, oder die aus anderen Gründen (Störung, Sperre, längere Abwesenheit des Teilnehmers) nicht hergestellt werden können, Anmeldungen von Ferngesprächen und Gespräche mit Fernsprechbetriebsstellen (Störungsstellen, Auskunfts-, Beschwerde- und Aufsichtsstellne der Orts- und Fernämter) in Angelegenheiten des Fernsprechbetriebes.

Mit der Einführung des Einzelgesprächstarifs wird für die Riechs-Telegraphenverwaltung die Frage, welches Entgelt der Inhaber eines Fernsprechanschlusses für dessen Benutzung von Dritten erheben darf, gegenstandslos. Vom 1. Oktober ab bleibt deshalb diese Regelung der freien Vereinbarung zwischen beiden Parteien überlassen.

Ober-Postdirektion Dresden.

Nach der neuen Fernsprechordnung kann die Telegraphenverwaltung bestimmen, daß **mehrere Ortsnetze ein einheitliches Ortsnetz** bilden. Dieser Fall kommt namentlich für solche Ortsnetze in Betracht, die gegenwärtig im Nachbarortsverkehr miteinander stehen, und wo die beteiligten Orte eine solche Vereinbarung wünschen. Für die Berechnung der Grundgebühr in solchen Ortsnetzen ist vom Tage der Vereinbarung an die Gesamtzahl der Hauptanschlüsse maßgebend, die bei Beginn des Kalenderjahres in den vereinigten Ortsnetzen vorhanden waren.

Bei **Verlegung von Fernsprecheinrichtungen** der Teilnehmer werden künftig die gleichen Gebühren wie für die erstmalige Einrichtung erhoben. Dies bedeutet auch insofern eine wesentliche Vereinfachung der Bestimmungen, als für die am häufigsten vorkommenden Arbeiten (Umwandlung und Auswechselung) fortan bestimmte Gebühren festgesetzt sind, die Kosten also nicht mehr nach Einheitssätzen für den Arbeiter und die Stunde berechnet zu werden brauchen.

Ober-Postdirektion Dresden.

Hinsichtlich der **Kündigungsfrist der Fernsprechteilnehmer** gilt vom 1. Oktober ab nach der neuen Fernsprechordnung die Bestimmung, daß der Teilnehmer und die Telegraphenverwaltung das Teilnehmerverhältnis jederzeit zum Ende eines Kalenderjahres unter Einhaltung einer Kündigungsfrist von drei Monaten schriftlich kündigen können. — Die Kündigung gilt noch als rechtzeitig bewirkt, wenn sie dem anderen Teile am dritten Werktage des Kalendervierteljahres zugeht, zu dessen Ende das Teilnehmerverhältnis gelöst werden soll. Sie kann sich auf die Gesamtheit oder auf einzelne Teile der Einrichtungen erstrecken. Wird eine Kündigung vor Aufhebung der Einrichtungen zurückgezogen, so hat der Teilnehmer der Telegraphenverwaltung die von ihr schon aufgewendeten Kosten, mindestens 20 Mk. für nutzlose Verwaltungsarbeit, zu erstatten.

Für die **Dauer der Schließung eines Anschlusses** werden künftig die laufenden Gebühren auf Antrag anteilmäßig erstattet, wenn der Anschluß länger als 14 Tage ununterbrochen vollständig außer Betrieb war. Das gleiche gilt, wenn ein Anschluß ahne Verschulden des Inhabers aus technischen Ursachen betriebsunfähig geworden ist und die Unterbrechung, nachdem sie zur Kenntnis der Telegraphenverwaltung gelangt ist, länger als 14 Tage dauernd bestanden hat.

Ober-Postdirektion Dresden.

Kožuchowe twory

kłobuki :: čapki
:: auto khapy ::
za žone a muže

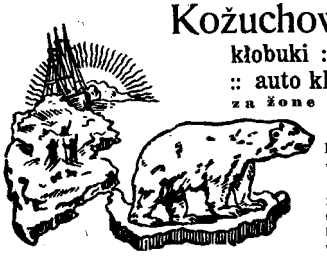

Z dobom poručam mój bohaty **skład kožuchowych wobsadkow** :-: **za jaki** :-:
Kupjenje kožuchowych tworow je wše dowěry, kupujće tehodla jenož pola wěry wustojneho muža.

Kožuchowy dom Arthura Flegela nasl.

mějićel **Paul Zimmer**, kožuchařski mištr
na kejžorskej dr. 6 **w Budyšinje** :: Telen 453 ::

Serbske słowniki a rěčnicy,

kiž su hišće ze składa dostać:

Pfulowy wulki serbsko-němski słownik
płaći brosch. 25.— hr.

Rězakowy němsko-serbski słownik
brosch. 63,— hr., zwjazany 73,— hr.

Cyle nowy: Muka, Mały přiručny słownik
15,— a 12,— hr.

Liebsch, Syntax der Oberwendischen Sprache
5,50 hr., jenož hišće někotre Expl.

Kral, Grammatik der wendischen Sprache in der Oberlausitz
2. nakład. 6,— hr.

Schwela, Lehrbuch der Niederwend. Sprache
I. Grammatik 4,— hr
II. Uebungsbuch 4, hr.

Schwela: Kurzes Lehrbuch der oberwendischen Sprache.
2. nakład. Nowe wušle. Płaćizna 1,50 hr.

Nawka, Přewodnik po serbskej rěči
1,25 hr.

Pata, Krátka přiručka Hornolužické Srbštine
13,— hriwnow.

Scholze, Gesprächsbuch — rozmołnik
3,00 hr.

Wjela, Přisłowa hornjo-łužiskich Serbow
6,— hr.

Bogusławski-Hórnik: Historija serbskeho naroda.
Płaći 4 hr., jenož hišće někotre exemplary.

Wšitke knihi su k dostaću

w Serbskej knihàrni w Serbskim Domje

Schmalers Buchdruckerei u. Verlagsbuchhandlung e. G. m. b. H.
Bautzen.

Nowe dóschłe:

Sserbske banty, čorne, wobšebje schěroke, najrjenšeje schtož je, schěr 1,60 metra jenož 44.— hr.
1,40 „ „ 40.— „

Moiree-banty, nacerwjene, běłe, nafelene, najnowšeje bordy najlěpšeje hódnosće, najrjenšeje mustry a najwjetšchi wubjerk.

Foulard-satin, čejžka twora, naruna najmjehšcht kachmir w turkowskich mustrach.

Museliny najnowšchich, najpodobnišchich turkowskich mustrow.

Koschlaze barchenty, velouty, jakowe barchenty, schórzuchowe tkaniny atd. po snatych tunich starych płaćijnach.

Najwjetschi wobšebitk dom sa Sserbow.

Welseckupny dom w Kulowje

Telefon čišło 12. Sakožene 1868

Pschi khorosćiwych hacje njech a njepořadnosćiu wobběła krwě, s nosumnenja, błědnizy atd. trjebajće

Japan-krjepki
wobejbe žylne
(Des. Einnam. Caruopi.) Alk. Melis. Cest. Citrh.
Pisches 16 lět dołho bijo se njeliczomne žony mužimoja. Posješchene wuspěšchne skłokowanje s wjetscha s dwójnej bleschu, wobejbe žylne s japanskim cjarom a pół vrom a kupanskim pówrom.
Dostać w **sanitetnum domje Frauenheil** w Budyschinje na čerb. hrjebjach 2. Fabrika a rozesłanje we Drožđjanach-N.

Koprowy vitriol

je sa nacźinjenje pschetźu a woitanje

to najlěpšche!

Pschihódnje poruća
Měrschez bratrow mišl.
Erich Winter
w Budyšinje pschi žitnych wika čć. 30. Telefon 1315.

Smějecźe-li kwaß?

Abo pschejecźe-li pschi jenej druhej składnosći fotografowaćź?

Dha proschu, skasajcźe mje, dokelž tež radу na wßy pschiůdu!

Mam swój wobhob hižo 22 lět a moje dźěła su ßo na wjele mustajenjach wjeł druhim se słowmi medailami wusnamjenite. Mačće tehodla rukowanje, ßo Wam wustojnje aberje poßłużi.

?

Robert Kubitz
w Budyšinje
pschi pósće.

Kupuju

papjerowe wotpady a nowiny we walćźach, knihi, sejchiwki, akty, kopor, mołas, zyn, čźerwjeny mołas, zynt, wołoj, winowe a sełkowe blesche, sianiol, łośće a łamy po najwyšschich dnjowych płaćźinach.

Popp, na hornčerśkej haßy w Budyšchinje.

Serbske blido

skh adźuje so **kóždu wutoru** wječor w 6 hodźinach w serbskej khofejowni.

Macźe-li konja k rěßu?
Sawołajcźe proschu hnydom cźißło **653**
Pschi doréßanju hnydom s transporćiskim wjosom pschijećźu.
Dawam jorn pschiłitojne płaćźiny.
Konjaze rěßnistwo **Mutscher,** mějećź **Karl Kauschke** w Budyschinje na hornčerśkej haßu čjo. 7. Telefon 653

Budyšske měść. dźiwadło.

Pondźelu, (serija B)
Wjećźor s wjeselohru!
„Willijowa žona"
Wjeselu kwójbu kus wot Reimanna a Schwartza.

Wutoru, (serija C)
Operowy wjećźor!
Wulki orchester!
Pośylnjeny chor!
Evangelijmuž
Wulka opera wot Wilhelma Kienzla.
Sapoćźatk wjećźor 1/2 8 hodź.

Najlěpsche jadrokożane **cźerjeńske rjemjenje**
Ia jaßnožołty **maschinowy wolij** a **tuk**, najlěpsche wosowe a kożowe tuki
poruća po najtuńschich dnjowych płaćźinach
Otto Bättner
mějećź: **S. Laskowski**
koża a techniske gumiowe twory
w Budyschinje, na khowanym torhoschćźu 9.

Tunje! Sałźo doschłe i fabriki wulke dźěłby **Tunje!**

woblekowych tkaninow

a kostumowych tkaninow we wschěch barbach, **cźejane pschedźěnu, cheviot** a t. d. Poručam **cźistowołmjane łunka, marengo, łunułate tholowy, loverkoat, alpaka, rips** we wschěch barbach, podschwik, manschetti, **hotowe** dźěłanjse **tholowy,** jendź. kożane, też **sbytki** za hółcźaze wobleki. Hotowe mužaze wobleki wot 400 hr. ßem, pacholaze wobleki wot 280 hr. ßem. Pschedawam kóždy schiwórtk, pjatk a hobotu po spodźiwnje tunich płaćźinach.

Jan Wünscha
na ßerbśkich hrjebjach cź. 22 po jenym skhodźe.

Žane łamy!

Mužaze wobleki a žonjaze kostumy ßo po měrje sa dwě njedźele sećźija! Sajm też kóždu njedźelu hacź popołdo do 3 hodźin k rěćźam.

Pilnu, sprawnu

służobnu holcu

pyta sa hnydom
Mandjelska
Hoffmannowa
pjekarnja w Hucźinje.

Młodźi wěrźaju
evangelscy Serbjo
tiž su swólniwi a su wot Swjatego ducha pohnućźi cźinja we Kajesowej winizy we Sserbach słuchowaćź, **cźyźki** swoje mjeno we wudawarni **Serb. Now.** sapodaćź.

Jenož dobre ručne dźěło

ßo podawa **w schewzowni na hornej. haßy 16**
mějećźel H. Prause.
Shotowjenje po měrje a wuporjedźenje.

Proschu wuschłućźi

Nowa **Klingerowa**

wućźehnjaza a wuhojaza žalba

ma najwjećźischu hojnju mój pschi brjodach, karłuschach, furunćźach, łićźnawe, i mosałdźen. sławach, holźnych nohach, schoćźenju łoźe a s wonkownych hämorrhoidalnych cźerpjenjach.
Lekarśy porućźena!
Płaćźina tuž 4.50 hr.
Dostać w haptyłach.

Dobry khoći

puńt hižo po 20 hał
26 hr.
kóždu hobotu cźerstwy poruća
Moritz Schmidt
na khěźorskej bróśu cź. 11.

Konje k rěźu

po najwjećźischich płaćźinach w kóždym cźaßu kupuje

Kurt Kaiser

pschi mjaßowych jěbłach a na Humboldśkej bróśy 782 b
Telefon 403.
Płaćźu sa dobru tworu hacź 350 hr. sa zentnar źiweje wahi.

Meble

najtuńscho pola
Aug. Bjar, na **Nowesalźiskej bróśy,** snapschećźe wulkeje piwarnje.
Sćźi zypotuńich fabrik płaćźinach.

Letnik 80 Budyšin, wutoru 20. septembra 1921. Cislo 218

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća śtwórćetnje: Wudawk A we wudawańi 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přilohu »Pomhaj Bóh«) we wudawańi 7 hr 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,60 hr. Kóžde jednotliwe cisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamolwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a ćiśći Smolerjeje knihićiśćernja, zap. druźstwo z wobm. ruč. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 887

Wudawańja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach cisło 4. Za nawěśći, kiž maja so we wudawańi hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wobješnje so stajace nawěśći a tabele so wyše wobliśeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Wutoru, 20. póžnjeńca.

Eustachija. —

1747 w Gołkojcach Jan Bjedrich Fryco, pozdźiši farař w Gołkojcach; přełožeř stareho testamenta do dźelnjoserbšćiny.

Hižom wětřik nazymnjojty,
Honi so přez šćernišća.
Koši kitku, plomjenjojty,
Kitku, kiž nam radosć da.

Kak na štomi płody krasne
Přez lisćo so zybola,
Módra slowka, kruśwje jasne
Liěko nam tu poskića.

A to jabłučko so skhowa
Zady žołtoh' lisćička,
Čěrwjene to liěko wola:
Njech twój ert mje wokoši. Mučink.

Spušćiš sywa — nimaš mlěwa. Přisłowo.

Meble stajnje dobre a tunje poruča Bjarnat Walter meblowa fabrika
Telefon 131 Hošic hasa 6 a seminańska hasa 10 Założene 1860

„Narodne wohroženje Hornjo-Schlezyskeje."

IV.

„Wothłožowanje w Hornjej Schlesyskej je hylnu półku njenschinu wupokajało. Postajenje njesow je bjes dźeła panslawistisku ideju a wožebje półske hibanje a wupschestrowanje sesyhniło. Hospodarśy kłuschataj Hornja a Delnja Schlesyska hromadźe. Niz Wižła ale Wódra sjednoća jeju ſ morjom."

Tole ſu wulkopółke kruhi dawno spośnali. To ſo też w měrowych wuczinjenjach jewja. Tam ſo półska jako ł Wódrje pschilehnjeny kraj wobhladuje. S tym pak ſo Wulkopółsko njespokoji. Skerje žada ſebi zyły pratow brjoh Wódry, schtož Schlesysku nastupa, ale półske žadanja ſahaju hischće dale, wožebje w jich nowinaćiśnje. Po nich dyrbi półska mjesa ſo wot Shorjelza cźahnyć hač do Starygarda. Półski stat njeje śjawnje spěchował tuteje propagandy, wón pak jej runje tak ſ blska śteji, kaž narodoćźełke Prażske knježeństwo cźełkim žadanjam. Bjes dźela wobsteji wot dłeźśeho cźaźa śem propagandistiske a hospodaćske prěćiźanje hrjedźneje Schlesyskeje psches Wulkopółsko. So pak jemu to wopravdźe na wutrobje leži, dopokasa najkěpje, so bu jako nawjednik hrjedźnoschlesyskeje propagandy Taddeus Koraszewśky, muž Bronisława Koraszewśkeho w Opolu pomjenswany. Teho runja śteja na cźołe hrjedźoschlesyskeho hibanja mužojo, kotrymž je ſo poradźiło, wulkopółske hibanje w Hornjoschlesyskej ſ ničjeho wužimnacy a ł wuspěchej dopomhacy.

Na to jich dźeło njendźe, tam Němcy do Polakow pscheworićy, ale wobydlerstwo pschepokasacy, so hospodarśi sajim hrjedźneje Schlesyskeje ſ półskimi dźełemi Hornjo Schlesyskeje sa tak ſ półskim kralestwom switźuje. Wožebitu wuwos namaka propaganda w tym, so Potom pśed śrjedźom dopokasacy, so maja prawo na tom pśed śrjedźom dopośćacy, so maja prawo na Sśrjedźnu Schlesysku, dokelž tam półske wotdźěle ſo naimakaja.

Hospodarśke pschećiźanje Sśrjedźneje Schlesyskeje stawa ſo na to waschnje, kaž w śwojim cźaźu we Pośnańśim. Wulkopółstwo spyta ſ pomozu franzośkeho kapitala śwój pschiwitk ſak kubler jow, pschemyślnikow a rjemjeślnikow w Sśrjedźnej Schlesyskej sałźydlicy. Tuto dźełko stawa ſo jara roshladniwje a potajnje, ſo je cźejźko, jeho śledy śćehowacy, dokelž półske kupje ſo hušto psches němśkich agentow stawaju.

Temu pśchidruźi ſo pschićźahowanje półśćich elementow. We Wrótłkawju wuczini liczba Polakow w nałećźu 1920 wokoło 11 000, dźenja wjele psches 20 000. Półła teho ſu wjazy hač 15 000 półśkich dźěłacźeri na kraju. Półśćy kupy cźahnu zyłu cźrjódu krajanow sa ſobu. Na to waschnje rośin półske kolonije. Też ſokolesjo poćźinaju ſo w njewobhadźenej Schlesyskej wupschestrowacy. We Wrótłkawju je hižo kopiza półśkich towarśtwow. Śśokolsko maja wotmyśł, ſebi ſwój dom nałtwaricy. Dowěrnišy dźěłajo po zyłym kraju. Psches agentow a kurěrow ſu w nastajnym świśku. Sśwoje pokiwy dośtanu ſ zentrale. Psched nękotrymi měźazami bu psches namjesnu policiju wobkrućźene, ſo w Cźenstochowje a Kemthynje wutwućźowanśke zentrale sa półśkich propagandistow wobsteja pod półśkimi offiźěrami. Wutwućźowani propagandistoju ſu wśchitke sa Sśrjedźnu Schlesysku postajene. Źiły wobkhod wobsteji ſ Pośnanjom. Naśhórśći półśćy propagandistoju ſu prjedawśći Němcy. Wożebje śłoźuja śwoje wocźi na korćźmy, potajśim na měśtna, w kotrychž ſo dobra propaganda wuwjećźe hodźi."

Hišćcźe wo dalśćim wohroženju sa pschichod rośpiźuje w śwojej knižy. Nam njeje móžno, wśchě jeho wuwjedźenja pruhowacy, hač ſu prawe a wěrne. Něśćto ma tola na śebi, njenujcy wobhedźenje śenje. To je prěnje sa łdźerźenje naroda. Podarmo ſo njespyta, korćźmy do śwojich rukow dobyć. Te móža byćy prjedźiśćeźo sa narodni propagandu. W Sśerbach, hdźež ſu korćźmy ſ wjeśćeźeho dźěła w němśkich rukach, abo njenarodnych Sśerbow, ſu woni hušto dośćy ničźerjo naćźeje narodnośće. Korćźmarjej ł woli ſo němśki rěći a tak ſo herbśćźina nasad cźiśćeći. S zyłeho dopiła je dopośćnacy, ſo ſo Němcy na ſylnu propagandu pśćećźiwo Sśkowjanam hotuja a to budźemy dyrbjećy pśchihotowani byćy, ſeli chcemy tutón narodny nawal motrośćy. Woni budźa wěźo ſ wobśćěrnośćimi pjenježnymi śrědkami dźěłacy móc. Śchto wě, hač ſo ſa hornjoschlesyśku nusu nahromadźene pjenjesy pśćećźiwo Sśkowjanam w Schlesyśkej, potajśim też pśćećźiwo Sśerbam, nakoźowacy njebudźa. Też němśke śwjaśki źadaja ſebi śliećźowanje wo tutych nahromadźenych pjenjesach. Nichtó njewě, hdźe ſu wośtall. Móžno wśchak je, ſo na bankach — też na jenej knižśkej — pśchihotowane leža. Nich dźěło pśćećźiwo nam budźemy w prawym cźaźu śaćźuwacy. Potom ſu Sśerbjo pśćećźiwo ſebi śwoje pjenjesy nawdali psches — němśku lesćy.

Swětne podawki.

Němska.

Nowe datki psched němśkostatnej radu.

Němśkostatna rada je podwojenju **sapałkowego dawka**, poschtworjenju **piwowego dawka**, podwojenju dawka na **mineralne wody**, nowośćradowanju **tobakowego dawka** a powyśćenju **wuhlowego dawka** na 30 prozentow pśchedawanśkeje hódnośće pśchihłožowała. Wuhlowy dawk ma prěni dźeń měźaza do mozy stupićy, kotryž po wośćejenju śłeduje.

Pśchi nowośćradowanju **tobakowego dawka** ſo powyśćenje žadźy sa **zigary** wotpokaśa, dokelž ſo bojachu, so by hewak pśćetrjebanje wrócźo śchło. Ssadźby sa **trubkowy tobak** ſo pornjo knježeństwowemu namjetej poniźićnu, dokelž mjenje samožićźi trubkowy tobak kurja.

Sa **linoleum** ſo ſ dźěła luxusowy dawk śpuśćeći. Luxusowy dawk ſo jenož na linoleumowe teppichi pokoźi.

Dale ſo wobsamkny, so maja ſo **kaźowe knihi khorobnych kaźow** powśćitkownje pjatnacźe lět dokho khowacy.

Měrowemu śrěćźenju śe Sjednocźenymi statami ſo wuśtawna dowolnośćź da.

Wotnajenśke śrěćźenje ſ Kappom młódśćim.

Pruśke knježeństwo ſo śe sebracźom samoženja cźełnjeneho generalneho krajneho direktora Kappa saběraśće. Wo sebracźu jeho samoženja nima prjedawśći pruśći minister, ale pśchepytowanśći minister němśkostatneho ſuda roskaśowacy. Ssudnišy postajeny hładar bě kubło w Piłzenje wobhedźerjowenu śynej sarjadowacy dał a je ſ nim w nałećźu wotnajenśke śrěćźenje wotsamknył. Tole wotnajenśke śrěćźenje je ramśchopruśći president pruśkemu ratarśkemu ministrej ſ praśchenjom pśchedpokoźił, hač pśćećźiwo temu wobuthźlenje wobsteji. Na łakźłu wośćejenjenja wo wobkhadźe ſ ratarśkimi leźomnośćejemi ſ 15. měrza 1918 mataj tole praśchenje krajny radźićel a knježeństwowy president pruhowacy. W tymle śmyśle je ratarśći minister we hłownym wubjerku krajneho śejma na praśchenje sapóźłanza Schulza hižo wotmolwił.

200 000 hriwnow sa popadnjenje Erzbergeroweju mordarjow.

Sa popadnjenje Erzbergeroweju mordarjow, kotrejuž mjenje śtej snatej, je ſo myto wot 100 000 na 200 000 hriwnow powyśćiło. Badenśke krajne wyśćnośćeje ſu sa rosdźělenje pśchiłkuśćne.

Dr. Roth pśćećźiwo dr. Weismannej śtorźi.

Dotalny bayerśći justizny minister Roth je pruśkeho statneho kommisara Weismanna dla śćhćiwdźenja wobśtorźił. Dr. Roth dźe dopokaśacy, ſo ſu wśćehě wudawanja w rośpravje pruśkeho statneho kommisara wunyśłene.

Dotalny bayerśći ministerśći pśchedśyda Kahr je ſo śapołwjedźił, do nowego knježeństwa śaśtupićy.

Sjěźd sozialdemokratiśkeje strony w Shorjelzu.

W Shorjelzu je ſo ſobotu śjěźd sozialdemokratiśkeje strony śećhok. Wón budźe ſo powśćitkownje ſ dawkowymi praśchenjemi, ſ drohotu a ſ praśchenjom saběraćy, hač ma ſo sozialdemokratija pśchi pruśkim knježeństwie wobdźělićy. Najprjódzy budźe ſo wo stronnym programje jednacy. Wotewrjazu rěć je Hermann Müller měć. Jako pśchedśydźe ſo Wels a Taubadel wuśwolićśćaj.

Sśobotu je ſo też śjěźd sozialdemokratiśkich žonow śećhok a wo śłukowanju žony w gmejnje jednak.

Mnichowſzy ſozialdemokratojo pſchecziwo pſchiczehnjenju Kappiſtow do Mnichowa.

Sozialdemokratiſka frakzija Mnichowſkeje mĕſchczanſkeje rady je namjet ſapodała, ſo by polizajſki preſidium naprawy czinił, ſ kotrymiž dyrbi ẜo pſchiczehnjenju mordarjow a njeczĭſtych elementow, kajkež ẜu ſe ſkónzowanja Erzbergera ſnate, ſadźĕwacž.

Rosbity Tannenbergſki ẜwjedźeń.

Wojeŕſke towaŕſtwa w Bernawje a wokolnoſczi chzychu njedźelu w Tannenbergu ẜwjedźeń Tannenbergſkeje bitwy wotmĕcž. Dokelž pak ſhonichu, ſo chzychu ſozialdemokratojo ẜwjedźeń ſkaſycž, jón do Wilmersdorfa pſchepołožichu. Wo tym ſhoniwſchi wulka czrjóda ſozialdemokratow do Wilmersdorfa pſchiczeže. Revoluzionarne ſpĕwy ſanoſchujo do wupyſcheneje wẜy pſchiczežechu. Dźĕl demonſtrantow k hoſczenzej czehnjeſche duzy po puczu wſchĕ wupyſchenja ſniczĭujo. Dóńdźe k pſchimańzy, pſchi czimž ẜo tež dwójzy wutſĕli, tola ẜo nichtó njeſrani. W hoſczenzu wſchĕ ſtoły, blida, billard a durje rosbichu a wſchu jĕdź a picže ſebrachu a ẜobu wſachu. Potom czrjóda na torhoſchczo czehnjeſche, hdźeż ſ wulkim wyſkanjom towaŕſtwowu khorhoj ſpalichu. Runje tak ẜo ſ wobraſami nĕmſkich khĕžorow a druhich wjeŕchow ſta. Khorhoje a nĕmſke barby ẜo rostorhachu. Do Bernawa wróczo duzy ſozialdemokratojo kapału wojeŕſkeho towaŕſtwa nuſowachu, ſozialiſtiſke ſpĕwy piſkacž. Duzy po puczu jedyn wojeŕſki pomnik do czĭſta rosbichu.

Franzowſke wójſko ẜo ſ Ruhrſkeho kraja wróczo woſmje.

Franzowſzy wojazy, kotſiž ẜu w meji dźĕl Ruhrſkeho kraja wobẜadźili, ẜo w druhej połojzy oktobra wróczo woſmu.

Wjeŕch Eulenburg †

Wjeŕch Eulenburg je ẜobotu 75 lĕt ſtary w Liebenbergu wumrjeł. Wón bĕ nĕhdy lubuſchk nĕhduſcheho khĕžora, ſ kotrymž ẜebi ty rĕkaſche. W prozeẜu, do kotrehož bĕ ẜo hrabja Moltke dla njepóczĭwoſczow ſapletł, bĕ hrabja Eulenburg k jeho lĕpſchemu wopak ẜwĕdczĭł. Duž wjeŕcha Eulenburga kſchiweje pſchiẜahi dla wobſkorźichu. K doẜudźenju pak njedóńdźe, dokelž wjeŕch Eulenburg khoroſcže dla pſched ẜud pſchińcž njemóžeſche. Wot teho czaẜa je wón ẜamotny na ẜwojim hrodźe w Liebenbergu žiwy był.

Kommuniſtiſke nadpady na franzowſkich offizĕrow w Krakawje.

Pſched nĕkotrymi dnjemi ẜu w Krakawje w nozy nĕkotrych franzowſkich offizĕrow nadpadli. Jeneho 21 lĕtneho leutnanta ẜu ſ kałaczom k wutrobje kłóli a jeneho druheho offizĕra, do kotrehož ẜu tſĕlili, ẜu łohko ſranili.

Južnosłowjanska.

Mobiliſazija madźarſkeho wójſka.

Do Wina ẜu powjeſcže doſchłe, ſo ẜo madźarſke wójſko wot nĕkotrych dnjow we wſchej czĭchoſczi mobiliſuje. Reſervni offizĕrojo a mužſtwa lĕtnikow 1895—1900 mobiliſaziſke pſchikaſy doſtawaju a dyrbja ẜo w Oedenburgu ſhromadźicž. S dobom ẜo demobiliſowani artilleriſtojo do Kecskemeta ſwołaju. We ſtronach, ſ Czĕſkoẜłowakſkej mjeſowazych, žandarmojo ſwołaze wukaſy rosnoſchuja. Pariẜkej konferenzy ſwjaſkaŕſkich póẜłanzow je ẜo wo tychle podawkach rosprawa podała.

Sapóẜłanz Lingauer, kotryž je ẜo ſ wjeczorneje Wuheŕſkeje do Budapeſta wróczĭł, je nowinſkim ſaſtupjerjam rjekł: Sapocžnjemy ſaẜo wojowacž a ẜnu ẜo rosẜudźili, jo tež bjes knježeŕſtwoweje podpjery do kónza dowjeſcž. Hdyž Italſzy pſchińdu, jich woczakamy. Sa ẜwój wótzny kraj budźemy ſ zyłym ẜwĕtom wojowacž.

Ruska.

Bjesknježſtwo w bolſchewikſkej Ruſkej.

Kaž Kopenhagenſke nowiny „Berlingſke Tidende" ſ Helſingforſa ſhonja, ẜu bolſchewikſzy wojazy w Karelſkej (w połnócznej Ruſkej) bjeſe wſcheje diſzipliny. Wojazy ẜo wo bolſchewikſke wyſchnoſcže njeſtaraju a czinja, ſchtož ẜo jim wuſdanje. Woni woẜebje zivilnych wobydlerjow wurubjeja, kotſiž ẜu napſcheczo nim zyle bjes mozy. 75 000 kilogrammow ẜymjeńſtneje rožki, kotraž bĕ ẜo ſ Helſingforſa ſa khlĕbatradaze wobydleŕſtwo w Karelſkej póẜłała, jenož do Rapola dóńdźe, hdźež ẜu ju bolſchewikſzy wojazy popadli a rubili.

Hróſbne powjeſcže ſ Ruſkeje.

Dopiẜowarjo jendźelſkich nowin „Times" a „Manchester Guardian" ẜu nadrobnoſcže ſ hłodoweho kraja w Ruſkej woſjewili. Timeſowy dopiẜowaŕ mjenuje mĕſto **Ssamaru mĕſto ẜmjercže.** W njej ẜu ẜo czeknjenzy hłodoweho kraja ſbĕželi. Pſchedẜyda mĕſchczanſkeje rady jemu khłódno praji, ſo je „zyłe hłodowe praſchenje jednory ſliczbowanſki exempel", kotryž ẜo na ẜlĕdowaze praſchenje wobmjeſuje: „Kak dołho ẜnad ny wunoſchk žitow ratarjam doẜahnje, hacž hłodu wumru?" Syma ẜo bliži ſe ẜwojej ſatraſchnej tſchĕtſczu a ſ wĕſtoſczu ẜo woczakowazymi natykowazymi khoroſczemi. Pſchezo wjetſche czrjódy czeknjenzow pſches mĕſta czahaju. **To ẜu wſcho ſnamjenja, ſo je kónz bliſko.** Ssamara nĕkole na wĕſte rospadane mĕſta w ranſchim kraju dopomina, w kotrychž ẜo jenož hiſchcže paſtyrjo hubjenje žiwja. Wobydleŕſtwo ſe dweju dźĕlow wobſteji, ſ tajkich, kotſiž hłodu mrĕja a tajkich, kotſiž dowumĕraju. Najbóle wĕſo czeknjenzy bjes domiſny czeŕpja. Woni ſ wulkimi czrjódami wokoło dwórniſchczow a pſchiſtawow Wólſkich parnych łódźow lĕhaju. Pſched deſchczom a wĕtrom ẜo jenož w małych ſtanach ſchkitaju, kotrež nimaju pſchikrywa. Dno je jeniczka hromada njerjada. Tu pok ſežrani ſe njerodźu a milijonami muchow, kotrež wokoło nich tak rapaki wokoło ſczerba lĕtaju, wſchitzy prĕki a pódlu leža: ſtari muzojo ſ wuzyrowanym czĕłom a ſ zyle małkimaj, kaž wuſka ſchkałoba widźomnymaj woczomaj w ẜmjertnym nopje, žony, kotrež ẜu pſcheẜłabe k najmjeńſchemu hibnjenju a ſkónczne dźĕczi. Njeliczomne dźĕczi, kotrež ani ẜłowczka njeſcheptajo czĭſche na ſemi khileja. Wone njehrajkaju, wone wokoło njebĕhaju, wone jenož ẜedźa. Wone czakaju a czakaju, mjes tym ſo jich czĕła pſchezo bóle hinu a ſapaduja. Wone ẜu žiwe kaž dźiwje ſwĕrjata, wſcho człowſke ẜu wone ſhubiłe bjes kónza czakajo na wumóžazu ẜmjercž. „Porĕczach", dopiẜowaŕ powjeda, „ſ nĕkotrymi doroſczenymi. Woni ſe ẜłabym hłoẜom bjeſe wſcheje rosžorjenoſcže a wobſkorźby wotmołwjeja: „Jene ſ mojich dźĕczi je wczera wumrjeło", jedyn ſ ratarjow praji, ani wóczko ſe ſemje njeſbĕhnywſchi, kaž ſo by ẜam ſe ẜobu rĕczał. „Druhe pſched tſjomi dnjemi. My wſchitzy bórſy wumrjemy."

Francowska.

Wulki ſtrajk w połnócznej Franzowſkej.

Strajk w textilnej induſtriji w Lillu je ẜo dale rosſchĕrił, dokelž ẜu ẜo dźĕłaczerjo wſchelakich druhich dźĕłaŕnjow ſtrajkej pſchiſamkli. W milinaŕnjach je ẜo dźĕło ſaſtajiło, we wodowodźe ẜo to dźenẜa ſtanje. Liczba ſtrajkowazych 106 000 wuczinja. Hacž dotal je ẜo 30 000 wojakow w Lillu ſhromadźiło. Organiſowani dźĕłaczerjo ẜu ſmĕrom, tola je mjes nimi wjele zuſych elementow, kotſiž ẜu wſchelake nadpady na wojakow czinili. Knježeŕſtwo ẜo prózuje ſtrajk ſkónczicž.

Jendźelska.

Khoroſcž Lloyda Georgea.

Lloyd George je ſkhorił. Hacž runje je ẜo ſtrowotny ſtaw polĕpſchił, ẜu lĕkarjo radźili, ſo by hiſchcže dwaj abo tſi dny we łožu woſtał. Miniſterſka rada ẜo pjecža hiſchcže ras w Schottiſkej ſeńdźe.

Turkowska.

Turkowſko-franzowſki ſwjaſk?

„Timeſowy" dopiẜowaŕ w Konſtantinoplu telegrafuje, ſo prjedawſchi franzowſki miniſter Bouillon do Angory puczuje, hdźež turkowſkemu knježeŕſtwu na-

Kaplíř ze Sulewic.

14.] (Pokračowanje.)

Sultan hubje jeno tak trochu powotewri, jako by něšto zašeptał.

Tołmačeŕ (přełožeŕ) so potom zaso k posołnikej wobroći a so wopraša:

„A što khěžor?"

„Jeho Miłosć padišah (sultan) móže w tej wěcy cyle bjez starosée być. We Winje drje wo nastawacej wójnje tež wjedźa, ale njewěrja, zo so wona tež powjedźe. Ministrojo sebi jeje njepřeja a tého dla pokojeja khěžora. Tež Spanskim je wo to, zo by khěžor z wašeje strony njeby był wobhroženy. Z Wuherjemi wobkhadźeja kaž ze butru — Tockoelyija naprašuja... Wšako tež tule je było poselstwo z Wina — Kaprara. Tomu slubjuja, zo jemu wšo wostaja, štož sebi wudobudźe."

Wulki padišah z nowa ert powotewri a zaso so zdaše, jako by něšto zašeptał. Přełožeŕ so zaso hač do zemje pokłoni.

„Winske poselstwo bě z Konstantinopla wotjěło, hdyž njebě ničo wučiniło."

Někotole so tež cuzy posołnik pokłoni tak hłuboko, kažkuli móžeše.

„Pólski kral so dotal njeje rozsudźił... Mój knjez čini wšitko, zo by jeho za wulkoknjeza dobył... Móc khěžorskeho domu dyrbi być złamana, rozdrjebjena, do procha rozmjetana. Što dha je swětło połměsaca bóle zaćěmnjał hač khěžorski worjoł ze swojimaj čornymaj křidłomaj? Hdźe je wjacy Turkow spadało dyžli we wojowanju přećiwo njemu? Hdźe je so jich wjacy zadajiło hač pod jeho pazorami? — Njech zahinje!"

Sultan miłosćiwje pokłoni hłowu; přełožeŕ dwě poslednjej słowje dospołnje přesłyša.

„Khěžorowe pokładnicy su prózdne, lud je njespokojny, nichtó njewě, z wotkel pjenjez nabrać. Mjez woleŕskimi wjeŕchami je nj přezjenosć, jedyn chce być wyše druheho... W jednym z najkrasnišich kralestwow naši wuposłancy kruće dźěłaja, lud pozbudźuja, załožeja wohnje po městach. W němskim staće zjawnje porjad rozpaduje. Mjez khěžorowymi radźićelemi je překora, hida, hněw, njepřećelstwo. Přihodnišeho časa njemóže być; — ruka so trjeba jeno pozběhnyć k rozsudnemu mócnemu dyrjenju, — a z čorneho worjoła khěžorskeho domu njezbudźe ani křidleška, ze wšěch krónow ani jedyn drohi kamjeń, — połměsac budźe so swěćić jasnje kaž słónco."

Sultan zaso poręča a to z hłosom, kiž bě lědma słyšomny, jako by jemu šija cyle wuskhnyła. Tola prawa přičina tajkeho šeptanja běše to, zo d'aur (křesćan) njeje toho hódny, zo by we swojej domiznje mohł prajić: ja sym ze swojimaj samsnymaj wušomaj słyšał rěčeć profetoweho (Mohametoweho) naměstnika.

„Mój knjez twojemu knjezej přikazuje, zo by so ze swojim wójskom do pola nastajił. Je najwjetši čas a poměry žadaja sebi najspěšnišo jednać! — Dary, kotrež wotsał sobu wozmješ a wot mojeho knjeza swojemu knjezej wotedaš, su přihotowana..."

Audijenca bě nimo!

Cuzy posołnik so zaso z hłowu dótkny samych tepichow. Rucy nad wutrobnom złoženej so tři króć pokłoni.

„Wam wšěm, wy djawrowje, hłowu roztteptam, ja praju, wšěm, kelkož je was na zemi — a nikoho njepřeluntejmy... tak bórzy, kaž so we wašich krajach zasydlu. — Potom přińdźe a dźělće so ze mnu wo knježstwo. Kaž kłóski na polu budźa waše hłowy padać. — A wšudźom so zhubi křiž, a wšudźe zabłysknje so połměsac. — Tak na profetowu brodu přisaham!"

Sultanowy hłós bě při tom zapodobny na šerjace wuće dźiwjeje hijeny, hdyž po nocach khodźi po pohrjebnišćach, zo by čłowjeće ćěła wuhrjebała. Budźeše-li cuzy posołnik słyšał tute słowa, wón bě zawěsće wotradźał, so ze sultanom zwjazować.

Dar, kotryž bě jeho knjezej přihotowany, běše šěsć čornych, połnokrwjnych arabiskich koni, tak nědźe šěsćlětnych, jich kosmy so swěćachu kaž žida, ani wo palc njebě žadyn wyšši dyžli druhi.

A pokrywki na nich hakle běchu drohe, na nich běchu połměsacy wusadźane z demantami a kołowokoło běchu wobrubjene z ryzym złotom. A tež wuzdy a třmjeny běchu po turkowskim wašnju najpyšniše, zo so ruka skoro strachowaše tak błyšćateje mjedźe so dotknyć...

(Pokračowanje.)

czist franzowsko-turkowskeho swjaska pschedpołoži. Jeho tsjo franzowszy offizěrojo pschewodžeja. W Małej Asiskej ßebi Jendželska a Franzowska njepschecželszy na pschecžo stejitej. Jendželczenjo Grichow, Franzowsojo pak Turkow podpjeraju.

Wójna w Małej Asiskej.

Zosanje grichiskeho wójska.

S Konstantinopla ßo powě, so je ßo turkowske wójsko sa zosazymi Grichami puschcžiło. Grichojo ßo nusowachu, ßo na prawu stronu rěki Sakarija wrócžo sczahnycž a njepschecželej wulku hromadu wójnskeho materiala a munizije pschewostajicž. Na někotrych městnach rěku pschepłuwachu. Sapocžinaju mosty twaricž. W połodnju jěsdne wotdžělenja s podpjeru pěschkow zosazeho njepschecžela pschesczěhuja.

„Corriere della Sera" je Ssmyrny pische: Tu ßo wocžakuje, so ßo Grichojo do starych stejischcžow k ranju Ssmyrny wrócža. Poraženje Grichow je cžežke. Tež w krajinje pola Balikisy a Brusßy grichiske kschidło khabła. Njepschestawajzy do Ssmyrny transporty se sranjenymi s fronty pschikhadžeja. Ssmyßlenje we Ssmyrnje a we wójsku je cžěßne, njes tym so grichiske wójskowe wjednistwo dale dowěrjenje pokasuje.

S Athena ßo powě, so mjes grichiskim knježeŕstwom a wójskowym wjednistwom rosdžěl měnjenja nastawa. Generalojo ßu sa to, so by ßo wójna w Małej Asiskej dale wjedła a so by ßo wjazy mužstwow mobilisowało. Na wopak ludowe sastupjeŕstwo ßebi žada, so by ßo wo měr jednało. Tak kaž někole w Athenje, je podobnje 1917 w Barlinje było.

Ze Serbow.

W. Budyschinje, 20. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyschinje po wobkedžbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej drósy, póndželu 20 stopnjow cžopłoty po Celsiju, w nozy k wutorje 5 stopnjow cžopłoty. Barometer póndželu wjecžor 752 a wutoru rano 753 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Rjane.

— **W Budyschskim měschežanskim džiwadle** ßo dženßa wutoru opera „Evangelijmuž" hraje. So by ßo tuto pschedwjedženje prawje dostojnje wuwjedło, staj ßo orchester a khor se ßobustawami Draždžanskeje statneje opery jara posylniłoj. Duž hodži ßo něschto zyle wubjeŕne poskiczicž. — Ssrjedu ßo na wjelestronske žadanje hischcže ras „Rjana Helena" hraje. K. direktor Löschka je sajimawu operettu „Hollandsku žónku" dobył, kotraž ßo pschihotuje.

— **Rosprawa polizije.** S wotpohladom je ßo na ßerbskej haßy schkoda nacžiniła. W nozy k 20. septembrej ßu tam jalousijowe schnóry pschi jenym wukładnym woknje rosrěsali. Dokelž ßu tute nětkole jara drohe, ma mějeczel wobkhoda wulku schkodu. Schtóž něschto wo tym shoni, njech jo polizijí sdžěli. — Bjes pranza wokoło běhazeho pßa ßu popadnyli a w radžinym dworje sawrjeli.

— **Wot 22. septembra** hosczenzarjo w Budyschinje a wokolnosczi schkleńzu piwa wo 30 pjenježkow dla powjetschenych wudawkow podroža.

— Rekordsku płaczisnu sa pokupjenje słota je němskostatna banka sa tydžeń wot 19. hacž do 25. t. m. postajiła. Sa 20 hriwnak ßo 450 hriwnow a sa 10 hriwnak 225 hriwnow płacži. Sa kilogram cžisteho słotu ßo 63 000 hriwnow a sa wukrajne słote pjenjesy podobnje płacži.

— Ssrjedu 21. septembra je w Barcže hermank a 26. septembra ßu we Wósporku konjaze wiki.

— **Sserbskim towaŕstwam!** Wschitke towaŕstwa ßo hischcže junu proscha, so bychu mjena ßwojich ßobustawow „Domowinje" sapóßłałe, tak daloko hacž ßo to hižo stało njeje. Tež ma ßo naspomnicž mjeno pschedßydy, dirigenty atd. Tež lěto w kotrymž je ßo towaŕstwo sałožiło. To dyrbjało ßo tak rucže hacž móžno stacž, so by ßo statistika srjadowacž mohła. Tež móža ßebi pschedßydža towaŕstwow khartki sa potuńscheny sastup pschi ßwjedženjach wotewsacž, schtož je ßo w poßlednim poßedženju „Domowiny" wobsamkło. Hładki.

S **Hornjeje Hórki.** Sańdženu njedželu wotmě nasche ßerbske towaŕstwo „Lužiza" ßwoju druhu shromadžisnu. Po wuspěwanju někotrych narodnych spěwow k. pschedßyda Frenzel shromadženych powita. Na to roswi knjes wucžeŕ Nawka-Radwoŕski ßwój sajimawy pschednoschk wo ßerbskej rěcži. Woßebje rěcžesche wo wschelakich wurasach nascheje rěcže a kał ßo wona roswiwa. Pschednoschk běsche jara sajimawy a powucžazy, woßebje tež tudy pola naß, hdžež ßo nascha rjana maczeŕna rěcž khětro s němskej měscha a njetrěbne němske wurasy ßo do njeje měscheja. Tehodla je tež nadawk naschich towaŕstwow, so ßo we nich cžista a jaßna narodna rěcž plahuje. Po pschednoschku ßo wschelake towaŕstwowe naležnoscže srjadowachu, postajenje pschinoschkow atd. Tež ßo pschi tutej shromadžisnje knjes wyschschi wucžeŕ Freyschlag jenohłóßnje sa dirigentu wusłwoli. Knjes pißmawedžeŕ Pětschka pschecžita protokol sańdženeje shromadžisny a poda rosprawu wo poßlednej skhadžowanzy Budyschskeho podswjaska Domowiny, kotraž ßo njedželu 11. t. m. wotmě. Se spěwom „Rjana Lužiza" ßo ½8 hodž. derje wopytana shromadžisna skónczi. We tutej shromadžisnje je ßo saßo 8 ßobustawow sapißacž dało. Pschichodna shromadžisna ßo na njedželu 9. oktobra postoji. Najskěrsche budže pschi tutej shromadžisnje knjes Hładki-Brěsowski wo poßmjertnej pokładnizy Domowiny atd. rěcžecž. Wschitko dalsche ßo we towaŕschnym powěstniku wosjewi. — Njech towaŕstwo dale roscže a kcžěje, njech jemu ßłuži jako heßło ßlědowaze spomnjenje: Kaž k połdnju twoje hory steja, a k połnozy twojej hole schtomy, tak dżerž krucže „Lužiza" mi moje ßerbske wutroby a ßerbske domy. Hł.

S **Pancziz.** So „Lipa Sserbska", jeniczke narodne towaŕstwo mjes 12 wjeßnymi, na dotalnym pucžu dale krocži, to dopokasa jeje XV. sałoženski ßwjedžeń njedželu 18. póznjeńza. Narodny ras rěcžesche s kóždeho spěwa a ßłowa. „Hura, bratsja, sahrimajcže!" mužski khor wot Sslodeńka a deklamazije „Sserbam", žiwje a cžile pschednjeßena wot knježny Hany Krawziz se Juriz, „Njewjesczinu spěw" (Kozor) a „Dobru nóz", (delnjołužiska pěßeń), soli sa tenor, wustojnje spěwanej wot k. kublerja Jurija Zyža se Njebjelcžiz, žortny pschednoschk (Jurij Winzaŕ), ßerbske spěwy na tsjoch hußlach, khoraj „Tamburiza" a „Njeradžena žeńtwa" — to bě derje poradženy prěni džěl ßwjedžeŕskeho porjada, pschi cžimž kk. wucžerjo Reneraj, Hajna, Zyž a Jakubasch towaŕstwo lubosczi-wje podpjerachu.

W pschestawzy jimasche ßo k. wucžeŕ Sslodeńk ßłowa, witajo lubych hosczi. Pokasowasche, so ßebi Sserbja tola móža ßwoje ßerbske ßwjedženje wuhotowacž, byrnjež ßo to wot němskeje strony prěło. Woßebje pohonjowasche, bóle widžomnje ßwoje Sserbstwo wopokasacž, s hołymi frasami jemu niczo pomhane njeje. W skutkach ßo narodne myßlenje jewi. Ssobu najlěpscha pschiležnoscž k temu je podpjeranje **ßerbskeho nowinaŕstwa.** W naschim cžaßu maja mnosy Sserbja sa wscho druhe doscž, jenož niz sa ßwoje. Poßlednje schtwórczlěta ßo bliži. S nowa skasaju ßo nowiny sa symski cžaß a duž je nusne, so ßo Sserbja na ßwój jeniczki ßerbski dženik „Sserbske Nowiny" dopomnja a na njón abonuja. Płacži na běrtl lěta jenož 7,50 hr. a tak je wona najtuńscha nowina. Wón skónczi ßwoju narěcž s pscheczom, so by towaŕstwowy ßwjedžeń s nowym nastorkom sa Sserbow w klóschterskej wokolinje był, bóle ßo k Sserbam měcž a dżeržecž a ßwój narod pěstowacž a hajicž. — Potom pschedstaji ßo wjeßelohra w 5 jednanjach „Kak ßo Jurij woženi", spißana pschěd něhdže 40 lětami wot k. dr. Rachele w Panczizach. w cžaßach, hdyž s Cžischinskim jako młodaj studentaj sa Sserbstwo ßo horischtaj. Hra wopisuje ßerbske burske žiwjenje a pschima do cžasow, hdyž „Horjenjo a Delenjo" ßo druhdy psches wochlu cžahachu, kak džowka a macž wot nana nannsowanej žeńtwje niczo wjedžecž njechaschtej, schtož ßo tu a tam stawa, doniž ßo skóncžnje wscho k dobremu wobrocži a duž pschimjeno hrě „Bóh wodži wschitko prawje" we połnej měrje ßo dopjelni. Njedžiwajo jednoreho jewischcža cžinjachu hrajerjo ßwoju wěz s džěła jara derje a žnějachu móžny pschikleßk. Po schtwórtym jednanju porěcža cžestny ßobustaw towaŕstwa k. kapłan Zyž Khróscžanski a wjeßelesche ßo, so „Lipa" w starych dobrych kolijach jědže. My njetrjebamy ßo naschego Sserbstwa hańbowacž. Woßebje měła młodžina ßo bóle k njemu wusnawacž. Sserbska intelligenza snaje ßo k ßwojemu ludej, duž měł ßo tež wón k njej dżeržecž, niž na zusych poßłuchacž, kotsiž naß njesnaja. Sserbska rěcž hinak do wutroby pschima. W polu je nashonił, so ßo Pruß a Bayer njerosumitaj, byrniež jeneje rěcže byłoj. Pschiwoła woßebje klóschterskej młodžinje, so by schtwórteje Božeje kasnje ßo bóle dżeržała, ßwoju macżeŕnu rěcž nałożowała, budžemy ju hischcže nusnje trjebacž. Wukhwalujo džěławoscž „Lipy Sserbskeje" pschejesche jej dalscheho rosrosta we pschichodže.

S **Kamjenza.** Ssobotu je tu jedyn koleßaŕ jeneho 6 lětneho hólza powalił, kotryž je ßo na hłowje khětro sranił, tak so dyrbjesche ßo lěkaŕ sawołacž. Koleßaŕ chzysche, wo hólza ßo njepostarajo czeknycž, tola jeho sadžeržachu a napißachu.

S **Barscheza.** Ssobotu bě rataŕ Kirchstein se Stschěgowa s jenopschežnym sapschahom na wiki pschijěł. Na Khoczebnskej haßy ßo jeho kóń lokomotivy dróhoweje železnizy stróži a ßo spłóschi. Prědni džěl wosa ßo wotdžěli a Kirchstein a jeho ßyn na plestr padnyschtaj a ßo cžežko sranyschtaj.

S **Lubnjowa.** W poßlednich dnjach wulke hromady banjow, khyrbßow, w cžołmach wyßoko nakładžene s Błótow do města pschiwjesechu. To je wobras kotryž zusych wopytowarjow woßebje wabi, dokelž banje, w cžołmach wyßoko nakładžene, ßo we wschelakich barbach pißanja, žołte, cžeŕwjene, běłe a jelene. Wone ßu pschidawk k druhim žnjam, dokelž žaneho woßebiteho pola njetrjebaja, ale na kromach hrjadkow rostu. Jich halosy a płody wotpocžuja na brjóžkach a łukach. Wone tehodla rosczenju druhich wußadžanych rostlinow njesadžěwaja a dawaja tak woßebity wunoschk, kotryž je lětßa wulki, dokelž ßu pschi lětuschej horzocže wubjerne rjane narostłe a tež derje płacža. — Dokelž ßu lětßa wschě płody prjedy srałe hacž hewak, ßu tež jabłuka hižo srałe k schczipanju. Wone ßu ßo lětßa prawje derje radžiłe. Płaczisna je hischcže twjerda. Wjeßnjenjo bjerichu, schtož ßo jim posłiczi. — Tež běrnowe žně ß ußo hižo sapocžałe. S města wjele žonow na ßußodne wulke kubła dže běrny kopacž. Wone to rady cžinja, dokelž jako nisdu wěstu džělbu běrnow dostanu a to je nětkole wjazy hódne, hacž papjerjane pjenjesy.

S **Gubina.** Tu ßu zuseho cžłowjeka sajeli, kotrehož bě jena pscheńupska ßwójba dobroczíwje hospodowała. Wón bě sa to ßwójbje 1000 hriwnow pokradnył. Pjenjesy je paduch w hosczenzach wokoliny se žónskimi pschecžinił. — Dwaju samkaŕskeju sajachu, kotrajž běschtaj jeneho pucžowazeho wobkradłoj.

Swjatok so zwoni.

Cžłowjecže, njesalěs ßebi psche wyßoko, njewjedž ßebi pschewjele ßam na ßebje. Najrjeńscha mudroscž je, niž pschemudry bycž chzycž. Se wschěch pocžinkow najžadnischi a naježežschi je prawdosczíwoscž. Sterje namakasch dźeßacž wulkomyßlnych hacž jeneho prawdosczíweho.

Wusudźenja.

§ **Khostanska komora.** Pschi sjawnej sbožohrě wobdžěliłoj běschtaj ßo 17 lětny rěsnik Mužik s Wulkeje Dubrawy a paleŕnski pomoznik Krupaŕ s Delnjeje Hórki. Wonaj běschtaj na tsěchikryjerja Reichela 140 hriwnow pschěhrałoj. Duzy domoj staj potom Reichela nadpadłoj a jemu listownju se 140 hriwnami wotewsałoj. S teho Krupaŕ 80 a Mužik 60 hriwnow wobkhowa. Hdyž Reichel wo pomoz wołasche, jemu listownju pod nosy cžißnyschtaj. Budyschski sawniski ßud kóždemu dla sakasaneho sbožohracža 60 hriwnow khostanja napołoži a padunschstwa dla Kruparjej tydžeń a Mužikej 5 dnjow jastwa pschißudžichu. Wobaj ßo pschecžiwo wußudej powołaschtaj, tola to ßo saczißny. —

§ Pschekupza Rudolfa Engerta bě 10. měrza wjecžor jedyn polizist sadžeržał, dokelž bě s automobilom bjes ßwězy jěł. Pschi tym bě wurěcžowanje nastało a Engert je pjecža pschi tym polizistu skschiwdžił. Budyschski sawniski ßud jemu tehodla 660 hriwnow khostanja napołoži. Engertowe powołanje ßo saczißny.

§ Pschi revisiji 6. februara 1921 bě revisor Hoffmann s Budyschina žitowy wobstatk ratarja Bartuschka w Jitku na 80 zentnarjow rožki woblicził. Bartuschk a pschitomny gmejnski pschedstejeŕ Wirth njeběschtaj pschecžiwo temu niczo snapschecžiwiłoj. Bartuschkowy žnjowy wunoschk rožki se žnjow 1920 bě ßo se ßobuskutkowanjom rataŕskeho dowěrnika Leupolta-Wětrowskeho na něhdže 120 zentnarjow woblicził a jemu ßo dyrbjenske wotedacže 78 zentnarjow napołoži. Bartuschk, kotryž ßmědžesche 15 zentnarjow ßam pschetrjebacž, jenož dalsche 15 zentnarjow woteda. Wón ßo wobskorži, so je sbytk na bok sczinił a tehodla ßo jemu 2 500 hriwnow khostanja abo 6 měßazow jastwa napołoži. Na powołanje ßo khostanje na 1 850 hriwnow abo 4 měßazy jastwa poniži.

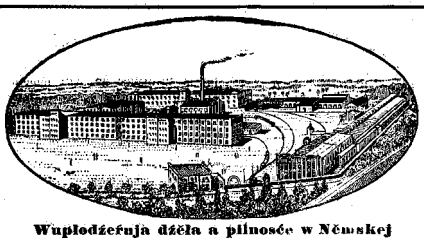

Wuplodźerjuja dźěla a pilnosće w Němskej

Singerowe šijace mašiny

w staroznatej hodnosći

Položene zapłaćenje

Narunanske dźěle jehły : wolij : předźeno Wuporjedźenja

Singer Co. Nähmaschinen Akt. Ges.
w Budyšinje, na bohatej hasy čo. 14.

Budyšske měšć. dźiwadło.

Wutoru, (serija C)
Operowy wječor!
Wulki orchester!
Pożołmjeny chor!

Evangelijmuž
Wulka opera
wot Wilhelma Kienzla.
Sapočat' wječor 1/2 8 hodź.

Sorjedu (pšch jimanje wšěch serijow), 1/2 8 hodźin:

Rjana Helena
Operetta.

Wulki wubjerk!
Žane klamy!

Woleesse tholowy blum, mantle, schörnje a stupnje, drill chowe wohl, dźěl inske tholowy, spodnje tholowy a koschle. Nowe a trjeb. mut. a pachol wobleki pschedawa po zara tun o

Herm. Gedlich
na pořnognej drosu 7.
Pódła hotela „Klonza"

Njemjelczinsk. pychu kwašne kwěćele
(6. kusy) se jimaju a dźěłamy twarkow.
wěnzy a wšcht. palmy
porucja
Marja Petrich
na garb. rěčej hasy čj. 22
Rěčź serbsći.

Najlěpscha a najtuńscha kupowarńja
sa wšcho ratarske wuplody a potrjebu.

Serbske blido

skhadźuje so **kóždu wutoru** wječor w 6 hodźinach w serbskej khofejowni.

Albert Paatz
žitowy wobchod w Kamjenzu
Telefon 24 a 25.
Baukowy konto: Kamjenska banka w Kamjenzu.
Póstski schetowy konto: Draždźanski hamt 9687.

Koprowy vitriol
je w naćinjenje pscheńzy a wostajnje
to najlěpsche!
Pichhódn e porucja
Měrschej bratrow nakł.
Erich Winter
w Budyšinje pschi žitnych wikach čj. 30. Telefon 1315.

Wisitne khartki
shotuje **Smolerjec knihićišćernja.**

Najtuńscha kupowarnja za
+ klyzosy +
krjewjenk, wopłokowaki, wohwjaski, schlawchi, nadradźerjaki, podłohi, žukawki a wšěch sanitetne gumijowe twory.

Sanitetny dom Frauenheil
w Budyšinje
pschi Rěčbskich brjehjach čj. 2
Fabrika a rosehkarnja
w Draždźanach-N.

Kupuju
papjerowe wotpady a nowiny we walćjach, kmhi, sschiwki, aftu, kopor, mošas zyn, čzerwjeny mošas, zyni, wołoj, winowe a sektowe blesche, staniol, koście a łapy p. najwyšschich brjowych płaćźinach.
Popp, na hornćejšej hasy w Budyšinje.

Pilnu, sprawnu
służobnu holcu
pyta sa hnydom
Mandźelska Hoffmannowa
pjekarńja w Huźinje.

Starschi žytny
schulski hölz
sprawny a pilny, sa lohke dźěła a wobstaranja ho pyta.
Pschi sprawnym dźěle a dobrym sadźerźenju pschewosmu jeho dalsche wukubłanje.
Max Hiller,
kožowa wikowarńja
w Budyšinje
na jerjowej hasy čjo. 3.

Serbjo!

Kupujcje twoju a potrjebu jenkoj pola Serbow. Podpjeracje i tym swoju narodnosć.

Poruńjam

nowe a trjebane plyschowe soły, tkaninowe soły, drastowe khamory, vertiki, dźěłanske kholowy, lożowe schaty, płachty a swjerschniki, wobleki, ulstry, žonjaju drastu, nowe a trjebane mužaje a žonjaje wobuеje, schórnje, gramofony, cząžniki a wschelake druhe wězy.

Schtož nimam, spěschnje wobstaram.

Max Wenzel
kupowanska a pschedawanska zentrala
w Budyšinje, hornćejšta hasy 29 II
Rěčźu serbsći! Rěčźu serbsći!
S pichhódneho untskupowanja jara ponižene płaćźiny.

Meble! Meble!

Nowe a trjebane bydleńske stwy a kuchińske wuhotowanja, kaž tež **drastowe khamory, bufetty, vertiki, komody, schphele** we wšěch wulkosćach, **soły a matrazy,** derje dźěłane, pschedawa po najtuńschich płaćźinach

Jurij Kiehl w Budyšinje
na serbskej hasy 1.
Kupowarńja a pschedawarńja meblow a pólstrowan. tworow.

Za liśćawojtych!

Sućkatu, rynčkatu, jěrćeškojtu a brodowu liśawu, tež stare čerpjenja, wuhoju z rukowanjom z mojim wupruhowanym srědkom „Flechtenheil" za 8—14 dnjow. Wjele připósnaćow. Bleška dosaha. Płaćizna 15 hr.

F. Müller, hojenja wustojny **w Bremenje**
Große Krummenstr. 23 Rěčne hodź: 9—10 a 3—4 hodź.

Meble a poistrowane twory

poruńja najtuńscho
Handrij Schtrympa
na rožowej dróhy čjišło 15.
Ssamšna poistrowarńja! Rěźi serbsći!

Syno a słomu

wšěch druzm, kóždu dźěłbu kupuje běžnje
August Hepper
w Budyšinje. Telefon 1258.

Běrnyryjaki běrnymjaki běrnywuběraki rěpuźnykaki kałkrajaki

Podworwaje płuhi łuźaje maschiny hnojidlorosmjetaki domj. pjezy a mjaßokurjetnje,

wowßmjerćaki atd.

Sklad ratarskich maschinow a gratu.
!! Kupowantschejo sa rožbeho ratarja !!
Telefon 68.

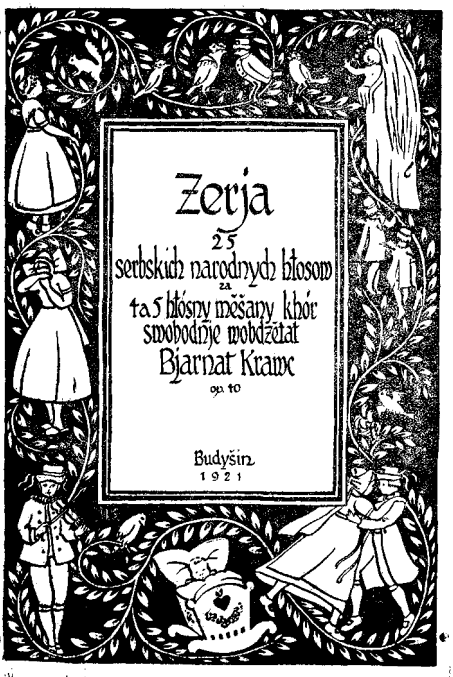

Za 7 brjownow dostać w Smolerjec knihićišćerńja w Serbskim Domje w Budyšinje

Létnik 80 Budyšin, srjedu 21. septembra 1921. Číslo 219

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórčětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr 50 pj. Wudawk B (z přilohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jednotliwe čěsło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamolwity redaktor: Jakub Rjeńć. — Wudawa a čěsći Smolerjec knihićišćerńja, zapr. towarstwo z wobmj. ruk. w Serbskim Domju w Budyšinje. Telefon 487.

Wudawarńja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čěsło 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjezkow. Wobčěžnje so stajnee nawěstki a tabele so wyše wobliěeja. Rabat so po tarifu dawa.

Dnjownica.

Srjedu, 21. późnjeńca.

Matej, japoštol.

† 1870 arichivar Erben w Prazy, spěchowar towarstwa „Serbowki“.

1873 załoži so jara ważne spěwańske towarstwo „Jednota“ w Khrośćicach.

Hahoj, wy Serbja, do skoku, do dźěła,
Kaž kóń do gratu rano rjehota!
A korhoj módra, čerwjena a běła
Nad kóždym statokom njech machota! —

We hłowje woheń mějmy, z worela ruku,
Njech słabnik žadyn njezatropota!
A zajuskajmy, jako w jednym zwuku:
Za Serbstwo dźěłać nam je dobrota! —

Čišinski.

Rjaneho pohrjebnišća dla so nikomu wumrěć njecha. Přisłowo.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšski Sokoł změje pjatk 23. septembra wječor we 8 hodźinach posedźenje w Serbskej khofejowni w Serbskim Domje. Sobustawy Bukečanskeho a Malešanskeho Sokoła so sobu přeprošuja. **Předsydstwo.**

Sokoł w Bukecech změje přichodnu sobotu wječor we 8 hodź. zwučowańsku hodźinu. Wšitke sobustawy maja z wěstosću přińć.

Serbski přednošk z swětłowobrazami wotměje so njedźelu, 25. septembra, wječor ½8 hodź. w Stangee hosćencu w **Bukecach.** Thema: Praha z 160 wobrazami. Přednošowar: k. cand. phil. H. Šleca. Wšitcy Serbjo so wutrobnje přeprošuja.

Wuradźenja sozialdemokratiskeho sjěda w Shorjelzu.

President němsteho hejma Löbe wo swojim namjetcje rěčeješe, so by so agitaziji monarchistow s nosćenjom čorno-běło-čerwjenych wotsmamjenjow, hołatkch lichižow a druhich dekorazijow na pschećo stupało, sozialdemokratiski sjěd sozialdemokratam poručja, ličbu a móz pschiwiśiowarjow republiki s pschitykanjenjom

wotsmamjenja w barbach němskeje republiki

sjawnje pokasować. Sozialdemokratiski sjěd pschedsydstwo strony namolwja, so by hebi sjhotowjenje wobhebiteho wotsmamjenja sozialdemokratiskeje strony pschemyślił.

Mache s Wróćławja na to pokasowasche, so je so pod pkaśćejom němskeho hebjeschtita wschelaki prak we Hornjej Schlesyśkej wupjerak a po rospuschćenju hebjejakita tam wostał. Wjele brónjow je so skhowało.

Kież s Jena wo sozialisaziji rěčeješe, wo kotrejž wón malo słutkow widźi.

Scheidemann praji: President Ebert naš w swojim telegrammje napomina, wschu móz na jedyn dyrk, na schkitanje republiki, nakóźi. Wschitzy dosadnjy do Wuherśkeje shladuja. Woni ko wo to prósuja, niz jenoź Bayerśku, ale teź zyku Němsku Wuherśku sćěnicć. Trjebamy demokratisowanje sarjadnistwa, reformu justizy a wyšokich schulow, kotrež njeźmědźa hnědźa dosadnistwa być. Tebo dla dyrbja so wschudźe knježeństwa wutworić, kotrež su hotowe, wscho sa schitanje republiki cźinić. My sozialdemokratojo dyrbimy so wuźwobodźić wot wschěch wobźaźnych źłowow a s woprawdźitosćju licźić, hewak njebudźe hinak. Nascha taktika njeźmě na dołhi cźaś swjatana być. So jenoź se stronami do knježeństwa dźemy, kotrež na podłožku wustawy steja, ko ramo rosumi.

Wot wuczby politiskeho herbskeho hrěcha dyrbimy so wuźwobodźić. Nimamy hiśćeje móz. Dyrbimy so na swjask s druhimi politiskimi stronami pschipraćić. Cźinimy to s mudrosćju a pschemyślenjom, dźiwajo na sajmy naschego kraja powschitkownje a dźěłacźerjow wobźeje. Njeje to lohka kroćeł, tola dyrbimy ju cźinić. Dojednanje je unsne. Pschiwołamy wschitkim dźěłacźerjam, so bychu so sajo k nam pschiwobroćili.

Hermann Müller (něhduschi němski kanzler) resolucźiju stronineho pschedsydstwa w naćinjanju saźadow sa koalizźiju poruća. Nichto w pschedsydstwje njesteji na stejischeju, so dyrbi so pschi wschěch wobstejnosćach s němskej ludowej stronu hromadźe hić. Wótro kedźbowaju politik dyrbi pschiśinawać, so je ko **posledni cźaś wěste polepschenje w němskej ludowej stronje pokasało.** Wón dopomina na nastawk Oheimbowej w „Vossische Zeitung“. Němska ludowa strona je so sa dopjelnjenje ultimata wupraśiła, a to je we wukraju wyšokowańenje namakało. Wón je se industrijowymi wjedniśami rěćał, a tućsi su wschitzy wuće sahudźili. Revoluzija njeje bohužel jenotny stat pschinjeśka, a nětkole je republika s agitaziju w jenotliwych krajach w strasche. Tebo dla je nutne, pschede wschěm w jenotliwych krajach doźahaźy wliw dobyć. Dyrbi ko se wschěmi stronami hromadźe hić, kotrež chźeźa Weimarśku wustawu sakitać.

Sapóśćanz **Eduard Bernstein** wusdźěhuje, so dyrbi so teź nahladnosć němśkeje republiki we wukraju poźnimać. To móže ko jenoź stać, hdyž sozialdemokratiska strona w knježeństwje jako woprawna strona republiki śedźi. Sjednoćenje s njewotwiśnymi sozialdemokratami je hakle móžno, hdyž tućsi swoju politiku njesamolwitosćje spuschćeja.

* * *

Wutoru je sjěd s 290 pscećiwo 67 hłoźam wobsamknył, sa roschěrjenu koaliziju hłoźowacź, to rěka sa namjet, so chźeźa sozialdemokratoju teź do knježeństwa sastupić, pschi kotrymž ko póbla zentrumskeje a demokratiskeje strony teź němska ludowa strona wobdźěli.

Do wothłoźowanja bě Hermann Müller pscećiwnikow koalizźe s němskej ludowej stronu napominał, so dyrbja s napśećeća republiki hinaćeho statneho smyślenja być śiśi snapśećeća stareho monarchiśkeho stata. Knježa agitatorojo dyrbjeli tola rukopisy se dorevoluzionarneho cźaźa kóńcźnje spalić. Mjeno němśkeje ludoweje stronu njeje w resoluźiji stronineho pschedsydstwa s syła mjenowane. We wschěch jenotliwych krajach njetrjeba ko hnydom koalizźu mjes němśkej ludowej stronu a sozialdemokratiju sawjesć, w Thüringśkej na pschikład njeje sa to hiśćeje pschedwuměnjenjow. Nětko wo Stinnesu. Njepowśćejmy ko sa mjena. W jednanjach mjes dźěłacźerjemi a dźěłodawarjemi njeje Stinnes tak wužadaźy być, kaž druhy wulkoindustrielni. Mamy pak ko hewak stronu dźěrjećś, a se němśkoludowej strony je pschećo wjacźy hłoźow sa to źłyśćećś, so dyrbjaśa ko wona na podłožk republiki śtajićź.

Eduard Bernstein napomińaśe śhromadźźinu pomyślićś, śchto by ko śtako, hdy bychu ko sozialdemokratojo s němśkej ludowej stronu njedorosumili. Potom mohł śkoku dźěś pschińćś, hdyź njeměli wustwolićś, ke tym abo ś tamnym wuměnjenjom do knježeństwa sastupićś, ale hdyź bychu na kóżdy pad swonka knježeństwa śtali.

Nowy sakśki wukas wo regimentiśkich źwjedźenjach.

Minijter Lipinśki bě na sałožku § 4 wukasa němśkeho presidenta s 29. augusta 1921 w Sakśkej regimentśke a podobne źwjedźenje sakasał. Tale sakasnja je ko s nowym wukasom khěrro poźłakbiła. Po nim je ko krajnym poliźajśkim wośchnośćam pśćikasało, regimentśke źwjedźenje atd. dowolićś, hdyź móźe ko sa to rukowacź, so ko pśćhi tychle źwjedźenjach antirepublikanśke śmyślenje njewobźwědźi.

Krwawne puki pśćhi poźwjećenju wojeńśkeje khorhoje w Schćećinje.

W Schćećinje (Stettin) je njedźelu s pśćhićimu poźwjećenja khorhoje něhduśćhich pioněrow k krwawnym pukam doćhło. Hdyź ko towaśćwowe źobustawy pśćhed śhromadźenśkej korćźnu śeidźećhu, ko tam lud śběźa, kotrýź jich wuśměćhowaśćhe a do nich śtorkaśćhe. Jeneho śtareho veterana s nożom śkalachu, so dyrbjaćhu jeho ś khorobnym wośom wotrojećś. Policźiśtojo pśćhibźećhu a ludowu cźrjódu rośehnachu. Teź pśćhed korćźnu w Linźingenśkej dróży, hdyź dyrbjeśćhe ko khorhoj poźwjećićś, ko ludowa cźrjóda do verteranow s pukami da. Hakle poźwjnjene wotdźěłenje policźijtow móźeśćhe porjad sa ko poźtajićś.

Nowe śajerźe dla Erzbergeroweje naleźnośćje.

Leutnanta śwonka źłuźby Wilhelma Heinza we Frankfurcźe nad Mainom ko śajeli a k śtatnemu rěćźniśtwu w Offenburgu dowjedli, dołelź na njeho tukaju, so je plan wo śtónźowanju Erzbergera śnać.

Śśłěd sa Erzbergerowym mordarjomaj ju hać do Lörrachu wuźłędźićś.

Němśki kanzler a Bayerśka.

W jednanju Bayerśkeje je němśki kanzler pola bayerśkeho póśłanza w Barlinje nowu kroćeł cźinił. Wón źebi we wěśćej formje źada, so by ko wukas němśkeho presidenta hać do 16. śeptembra w Bayerśkej pśćewjedł. Bayerśka dyrbi teź śwólniwośćej sa to wośćwědźićś, so by ko pśćewjedźenje ś jednanjom dozpiło.

Tajna organisazija radikalneje prawizy w Bayerśkej.

Barlinźy parlamentarijerjo poźłednje dny wośpjet ś Bayerśkeje powjećeje dośtali, kotrež wo blizko pśćehśtejazym pućźowym śtraśćhe w Mnichowje rěćźa. Pśćhi blizśćhim pruhowanju ju wśćhak ko tele powjećeje jako pśćehnate wupokaśaćhe. Tola je ko naśhonilo, so ju w Bayerśkej wojeńśke wotdźěłenja radikalneje prawizy, kotrež maja ś někotrymi śpjećźiwymi wotdźěłenjemi w Dełnjej a Śrźedźnej Schlesyśkej świźć. W tychle dźěłach Schlesyśkeje ju mnohe organisazije źebjesakita. S tychle organisazijow je dźěł w śwjaśkach hromadźe wośtał. **Tele śwjaśki, w kotrychź maja njesamolwićśi praworadikalnje śmyślenj wjedniźy wliw na muźśtwa, ku po měnjenju politiśkich kruhow sa republiku śtraśćhne.** Tebo dla je w němśkostatnej pisźarni dołhe rośrěćenje wo tychle wobśtejnośćach bylo. Pśćhi tym je ko woźebje wo tym rěćaźo, ko kajśej methodźe mohło ko njedowolenym śwjaśkam wobaraćź. Pśćhijate wobśamknjenja běćhu dowěrliwe.

Bayerśkeho śapóśłanza Fiśćhera dla wjelepśćheradu śaźudźićś.

Ludowy śtud w Mnichowje je krajneho śapóśłanza Fiśćhera ś Nürnberga, kotrýź je wuwolanje republiki w poknośnej Bayerśkej pśćhipowjedźićś, dla wjelepśćheradu k twórdźićśnje na 1 léto 3 měźazy śaźudźićś.

Swjaskarska rukowanska kommißija ßo do Barlina wróczi.

Swjaskarska rukowanska kommißija, kotraž je hižo psched někotrymi měßazami w Barlinje dźěłała, ßo do Barlina pschichodnu póndźelu s nowa woczakuje. Kaž je snate, je wona podkommißija Parižskeje wotschkodźenskeje kommißije a ma nadawk, nałoženje stawow 241 a 243 Versailleskeho sręczenja swěsczicz. Wo kommißijinych wotmyßlenjach njeje niczo bližsche snate. Dyrbi ßo woczakacz, hacž chze wona wo pschemějenju waschnja jednacz, po kotrymž ma ßo wotschkodźenje płaczicz.

Kraßin w Barlinje.

Ruski ludowy kommißar Krassin je póndźelu se Moskwy do Barlina s pschewodom ludoweho kommißara Lunaczarskeho pschijěł. Kraßin budźe někotre dny w Barlinje pschebywacz a potom do Londona dale pojědźe. W Barlinje budźe ßo se wschelakimi woßobami s němskeho knježeŕstwa a s finanznikami rosrěczecz.

Pólska.

Nowe pólske ministerstwo.

Nowe pólske ministerstwo budźe se sastojnikow wobstejecz. Pronikowskemu je ßo poruczžiło, je sestajecz. Bližsche dny ßo nowe ministerstwo ßejmej pschedstaji. Hacž do teho czaßa ßejm žanych poßedźenjow njesměje. Pronikowski ma sa to, so maja ßo ßejmske nowowólby najposdźischo hacž do 1. januara 1922 pschewjesecz. S hłownym dypkom programma noweho knježeŕstwa budźe finanzne a hospodaŕske praschenje, woßebje sběranje dawkow, powyschenje pschemyßłoweho dźěła, swyschenje hospodaŕnosćze w statnym sarjadnistwje a wotstronjenje njetrěbnych sastojnstwow. Schtož swonkownu politiku nastupa, budźe ßo wuske pschecželstwo se Franzowskej wudźerżowacz, a pschecželne poczahi je entencžinymi mozami, kotrež ßu Pólskej njewotwißnosćz a jednotu dałe, ßo seßylnja. Runje tak je nusne, so bychu ßo se ßußodnymi statami měrne styki dobreho ßußodstwa wudźerżałe.

Ruska.

Hromadne wotprawjenje w Ruskej.

S **Rigi** ßo 20. septembra powě: Kaž je snate, ßu w Pětrogradźe njedawno 61 politiskich woßobow wotprawili, kotrež ßu pjecža pschi pschißažnistwje pschecziwo bolschewikskemu knježstwu wobdźělene byłe. Helsingforske nowiny „Sanomat" ßu shonile, so ßu pódla tychle woßobow hischcže wjele druhich k sczěnje stajili

Ruska hela.

Sastupjeŕ jendźelskich nowin „Manchester Guardian" wo hłodźe w Ruskej pische: W Ssamarje na dwórnischczowym nastupischczu morwe dźěczo skoro nahe ležaze wuhladach. Ludźo zyle bjesdźak wokoło njeho khodźachu abo jo pschekroczachu. Napohlad bě zyle wschědny a nichó ßo s nim njeroshori. Woßebje nadpadni mjes czeknjenzami ßu **němzy kolonistojo s powolžskeho kraja,** kotsiž ßu žiwjenjowe dźěło někotrych narodow wopuschcžili a ßo wulkemu hłodowemu puczowanju pschisamkli. Załoßne bě, na jich dźěczi hladacz. Wone ßu tak wostuchłe, so ßu na kosczowzy podobne.

Powjescz wo wurubjenju prěnjeje pomozneje amerikanskeje poßyłki sa ruske dźěczi ßo potwjerdźa.

Jeli so by ßo powjescz wo wurubjenju prěnjeho železniskeho czaha amerikanskeje zyroby, postajeneje sa dźěczi we hłodowym ruskim kraju, potwjerdźiła, by knježeŕstwo Sjednoczenych statow poruczžiło, so by ßo mjes tym kóžda dalscha pomoz sastajiła.

Woblehnjenski staw nad Wukrajinu.

Wukrajinska nowinska ßłužba s Lwowa powě, so je bolschewikske knježeŕstwo sa zyłn Wukrajinu woblehnjenski staw pschipowjedźiła a so je plakaty wupowěßnycz dała, w kotrejž wobydleŕstwo na móžnosćz noweje wójny pokasuje.

Trozki wo mozy czerwjeneho wójska.

Na sjěsdźe bolschewikskich wotrjadowych organisaziow w Odeßy je Trozki wo internazionalnym połoženju ruskeje bolschewikskeje republiki rěczał, pschi czimž je mjes druhim rjekł: Nochzemy wójny, dokelž nam pschede wschěm hospodaŕske wobnowjenje kraja na wutrobje leži. Dyrbimy pak ßwoje krótkowječzorne mjesy schkitacz. Wołamy k zyłemu ßwětej, so ßmy dosćz ßylni. Hdy by ßo něchtó swažił, naß nadpadnycz, bychmy jemu tajku ranu sasadźili, so by mjesa wjazy tam njeschła, hdźež někdole dźe.

Awstriska.

Na awstrisko-madźarskich mjesach.

Madźarske czrjódy ßu na někotrych městnach schtyrsku mjesu pschekroczžiłe, tola ßu ßo s awstriskimi wojakami wróczo sahnałe.

Južnosłowjanska.

Kral Alexander ßo kónz septembra do Belgrada wróczi.

Kral Alexander s Parisa kónz septembra na łódźi wotjědźe, kotruž je runje w Hamburgu kupił.

Krónowanje a ßlub na wustawu w kralestwje Sserbow, Horwatow a Ssłowinzow stej na prěni tydźeń oktobra pschipowjedźenej.

Grichiska.

Grichojo postup Turkow sadźerźuja.

W grichiskej wójnskej rosprawje ßo praji, so ßu ßo s grichiskim nadběhom Turkojo sahnali, kotsiž běchu rěku Sakariju pschekroczžili.

Ze Serbow.

W Budyschinje, 21. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyschinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej dróßy, wutoru 20 stopnjow czopłoty, w nozy k ßrjedźe 9 stopnjow czopłoty po Celsiju. Barometer wutoru wjeczor 75[illegible] a ßrjedu rano 751 pokasowasche. Wuhlady na wj[illegible]dro: Njewobstajne.

— **Rosprawa polizije.** Polizija je 21. septemb[illegible] jeneho zuseho sajała, kotryž bě s jeneho wustawa czek[illegible]nył. — Dla jěsdźenja bjes ßwěßy staj ßo dwaj [illegible] leßarjej pokhostałoj. — Pschi mjetanju s kamjen[illegible] je 20. septembra jedyn hólz jenej žonje do khribje[illegible] kamjeń czißnył. Starschi ßo napominaju, dź[illegible] psched tajkim czinjenjom warnowacz.

— **W Budyschskim měschczanskim dźiwadle** [illegible] dźenßa ßrjedu (pschijimanje wschěch serijow) hisch[illegible] ras **operetta „Rjana Helena"** hraje, wona ma[illegible] pschezo wjazy wopytowarjow. — Schtwórtk je sa[illegible] wrjene pschedstajenje sa **towaŕstwa** a hraje ßo „Khě[illegible]žora Khorle sastajenz". Sa tute pschedstaje[illegible]nje ßo kharty sjawnje njepschedawaja. — Pjatk (se[illegible]rija A) ßo **wulka opera „Evangelijmuž"** wo[illegible] spjetuje.

— **Sawěsczenje pschc invalidnosćz** ma wot 1. ok[illegible]tobra sczěhowaze rosdźělenje rjadownjow: Rjadownja A hacž 1 000 hriwnow s 350 pj. tydźeńskeho pschinosch[illegible]ka; rjadownja B wot 1 000 hacž do 3 000 hr. s 450 pj. tydźeńskeho pschinoschka; rjadownja C wot 3 000 hacž do 5 000 hr. s 550 pj. tydźeńskeho pschinoschka; rjadownja D wot 5 000 hacž do 7 000 hr. s 650 pj. tydźeńskeho pschinoschka; rjadownja E wot 7 000 hacž do 9 000 hr. s 750 pj. tydźeńskeho pschinoschka; rjadownja F wot 9000 hacž do 12 000 hr s 900 pj. tydźeńskeho pschinoschka; rjadownja G wot 12 000 hacž do 15 000 hr. s 1050 pj. tydźeńskeho pschinoschka; rjadownja H wjazy hacž 15 000 hriwnow s 12 000 tydźeńskeho pschinoschka.

S **Klukscha.** Sańdźenu ßobotu ßu ßo nasche nowe swony pschiwjesłe a ßo ßwjatocžnje poßwjeczžiłe. Na czole czaha 16 jěsdnych jěchasche, jim pschisamkny ßo młodźina, schulske dźěczi, zyrkwine pschedstejeŕstwo, wojeŕske towaŕstwa s korhojemi, woßadni [illegible] hosczo. K. faraŕ Handrik kraßnje wupyschene swony na dwórnischczu powita. Potom ßo swony na městno dowjesechu a tam je k. faraŕ poßwjeczi. Spěwy młodźiny a schulskich dźěczi a narěcze ßwjatocžnosćz[illegible] wudebichu a shromadny spěw ßwjatocžnosćz wobsamkny. Swony ßo bjes njehody horje sczahnychu a njedźelu na žnjowym ßwjedźenju prěni ras saklinczachu. Wone ßu we Wrótßławje late a na Es dur hłoßowane.

S **Lubnjowa.** Kaž ßo nětko pschi běrnowych žnjach wupokaže, njeje wunoschk běrnow tak hubjeny, kaž ßu ßebi to prjedy myßlili. Ssamo na pěskojtych polach je wunoschk wjetschi, hacž je ßo to prjedy woczakowało. Lětßa je tu pschezo jara wjele rosy było, a to je pobrachowazy deschcz někak narunało. Poßlednje nozy bě mrós padnył.

S **Niskeje.** Njedźelu rano je 70 lětny žiwnosćzeŕ Barthel we Wikach na hontwje snjesbožił. Tjělba je ßo jemu s rukow wußunyła a wobaj wutsělej staj jeho do žiwota trjechiłoj. Ludźo jeho morweho [illegible] namakachu.

S **Kamjenza.** Wulke spodźiwanje sbudźi ßobotu popołdnju transport hobrskeho parneho kotoła s tudomneje ßuknoweje fabriki na dwórnischczo. Něhdźe 400 zentnarjow czežki kotoł ßo s czahadłami a grocza[illegible]

Kapliř ze Sulewic.

15.] (Pokračowanje.)

Ale kak nětkole z tymi wěcami bjez stracha domoj dojěć? Z tak drohimi wěcami bě pućowanje strašniše hač z pjenjezami. Najwěsćiši je puć po morju.

Ludźo su stajnje přeradźowali swoje sempřińdźenje za pjenjezy, swoju wěru za hładke wobličo, swoju česć za přikhilnosć wysokich knjezow. Posołnikej so w tomle lěhwje poča hłowa wjerćeć, krej jemu stupaše do hłowy. Na zbožo poča mohamedanski wuwołaŕ Turkow napominać, zo dyrbja so modlić. A duž padachu na wobličo runje do teho kónca, hdźež stoji město Mekka w Arabiskej.

Knjez posołnik začu nadobo nahłe dyrbjenje a to tak sylne, zo so jemu hłowa wjerćeše.

Dwaj hobrskej mužskej, po zwonkownym zdaću janičaraj*, dyrištaj cuzeho posołnika a dopomništaj jeho, zo je runje čas popołdnišeho modlenja a zo njeje dowolene njewěriwemu psej, kaž křesćanej rěkachu, stać ze zrunanej hłowu, hdyž wěrjacy — mohamedanojo — so kłonja třikróć k modlenju...

W kóždym europskim měsće budźiše wotpósłanc za tak ćežke ranjenje česće wšitku wyšnosć na nohi zehnał a duwel budźiše był cyle trěbna wěc, bjez kotrejež to njebě wotešło. A kak budźechu jemu dyrbjałe wyšnosće wotprošeć!

A prjedy hač so wotpósłanc zhraba, dosta druhe dyrjenje. Žadaše wo zarunanje, ale přełožeŕ jeho změrowa. Hdyž Drinopol wopušćeše, widźeše, kak sylne wójsko so hotuje, zo by křesćanske kraje zapusćiło. Zo budźe to kaž morjo, kotrež wšě kraje hač dale Wina hišće zapławi. Na čole wójskow stoješe wulki wezir Kara Mustafa a přisahaše, zo Winskeho khěžora do mocy dostanje pak žiweho pak morweho a cyłu jeho swójbu.

VI.

Hdyž so stary Zahradka zaso dohlada na módre wjeŕchi Srědnich horow w Čechach ze daloka, poskoči jemu z wjesełosću wutroba a nadobo naby tajkeje mocy, jako by hakle wot ranja na puću był. A tola bě wón hižom tójšto dnjow šoł.

Z Wina hač do Srědnich horow w Čechach pěši je khětro daloko.

Též wobuće so jemu zapowě. Wón skoro wjacy na sebje podobny njebě. Broda, kotruž stajnje kedźbliwje truhaše, bě zarostła. Mozel na praw j dłóni, z kotrejž so na kij zepjeraše, bě jemu z krwju podběžał. Druhi króć budźeše do Wina za štó wě što ješoł, khiba jeno na přikaznju knjeza Kapliřa, kotrehož měješe ze swoje swěrneje duše jara lubo.

Čim bliže k horam přikhadźeše, čim bóle so jemu wobličo rozjasnješe. Też pěseń so jemu hižom na hubje dobywaše: „Hory módre, ja was znaju — ja sym zaso w čěkim kraju".

W Milešowje so jeho dočakać njemóžachu. Žona a dźowka měještej jeho na myslach w nocy a wo dnjo. — A dwójcy so pola nich na dwóŕčku pokaza młody mužski, jako by runje hakle ze blizkeho kónca sem přišoł, a wopraša so, hač je nan domoj. Jemu so dźěše kaž młodemu ptačkej, kotryž z hnězda wulećawši so zaso k njemu wróći a njemóžeše jo nihdy wjacy namakać. A też tón so tak spłóšiwje wobhladowaše a běše na poł bur a na poł knjez. Rucy měješe bělej, jako budźiše ženje hišće ničo njenosył, ale wobličo blěde, woči na tu starobu někak jara zapadnjenej. Snadź bě na swoje lěta hižom jara wjele přećeŕpjeł. A wón by so tu kóždy króć jeno tak nimo miknył. — Hdyž by so jemu prajiło, zo nan hišće njeje domoj, by hłowu zrudnje powěsnył a so do horow zhubił. (Pokrač.)

* Turkojo łójachu křesćanske hólčata, nuzowachu je k mohamedanskej wěrje a z nich sebi kublachu najbóle fanatyskich wojakow = janičarow.

nymi powjaſami na wuſchikne waſchnje a ſ dźěla ſ 12 kónimi wjeſeſche. Wjele ſtow ludźi wobhladanjahódnemu transportej pſchihladowaſche a jenotliwe hibanja wobdźiwaſche. Transport ſpedizſkej firmje Berger a Stiefler wuwjedźeſchtaj. Sa tajki transport je naſhonitoſcź a wuſtojnoſcź trěbna.

Se Shorjelza. Na poßlednich tydźeńſkich wikach bě wjele burty. Placźiſny ſpadnychu. Sa kuſk ßo 13 hacž do 13,50 hriwny žadaſche.

Swjatok so zwoni.

Schtóž hrajkajo pſches žiwjenje dźe, ženje k nicžomu njepſchinjeße. Schtóž ßebi ßam njeroskaſuje, woſtanje na pſchezo wotrocžk. Dobry hoſpodaŕ cžini pilnje wotrocžka a hoſpoſa, kotraž wſchudźe prěnja a poßlednja njeſteji, ale wſcho dźělo ludźom pſchewoſtaja a ßama jenož knjeni hraje, ſahubi zyle hoſpodaŕſtwo.

Pohlad do stwórby.

(Pokracžowanje.)

Mjedwjedź, (brauner Landbär.)

Mjedwjedźow je wjazy družinow. Najwſchědniſchi ſ nich je bruny abo krajny mjedwjedź, wo kotrymž tehodla tež naſch wopiſk tu jedna. Tuteho ßměmy ſ dobrym prawom do najwjetſchich europiſkich ſwěrjatow licžicž, pſchetož doroſcžene ſwěrjo je na 3 lohcže dolhe a połdra abo 2 lohcžej wyßoke, a waži ßwojich 5 abo 6 zentnarjow. — Mjedwjedź je cžežkeho, njelepeho twara ſ kulojtej hłowu a krótkimaj wuſchomaj a ſ runje tak krótkej wopuſchu. Zyłu poſtawu pſchikrywa dołha bruna koßmina.

Najlěpſche cžaßy ſa mjedwjedźa ßu nimo, pſchetož wón jenož w tajkich krajinach traje, hdźež móže w měrje žiwy bycž, to je: we wulkich lěßach. Stajne puſchcženje lěßow tehodla jeho domiſnu dźeń a bóle pomjeńſcha, doniž jeho ſe ßrjedźneje a južneje Europy dozyła njewupokaža. Hiſchcže w 17. ſtolěcže bě mjedwjedźow w Němſkej telko, ſo jich w Sakſkej ßamej w lěcže 1611—1653, potajkim ſa 42 lět, 203 ſeſatſělachu. Tež w ßukßodnej Durinſkej (Thüringſkej) bě tehdy mjedwjedź zyle wſchědny hóſcź. A jako woßebitoſcź móžemy naſpomnicž, ſo hiſchcže pſched dobrymi 100 lětami w Khócžebuſu jeneho pſched ßamymi měſchcžanſkimi wrotami ſatſělichu, kotryž tam ſ błótowſkich lěßow pſchihnawſchi dźěcžo roſtorha a macž, kotraž dźěſcžu na pomoz pſchiběža, khětro ſrani.

Dźenßniſchi dźeń pak je ßo ſe ßrjedźneje Němſkeje zyle ſhubił. Nadeńdźeſch jeho jenož hiſchcže w horach ſ wulkimi lěßami, n. pſch. w Pyrenejach, Alpach, Abruzach, Karpatach, wſchěch ſchwedſkich, ruſkich a turkowſkich horach, a po zyłej Ssibirſkej a Perſiſkej.

W tutych krajach jenu huſte, woßamocžene lěßy dobre khowanki a nuſnu potrjebu poſkicžeju. Cžmowe ſkałojte kuty, próſdnjeńzy, jamy, wuhnite ſchtomy, ſchkałoby mjes ſkałami abo pod ſchtomami a njepſchiſtupne huſcžiny ßu měſtna jeho cžicheho žiwjenja a měrneho wotpocžinka, ſdaleneho wot hibanja druheje ſtwórby, a teho dla naſchemu puſtnikej witana domiſna.

Sa młode lěta žiwi ßo mjedźwjedź ſ roſtlinſkej zyrobu: paße ßo na ſeſkhadźanym žicže a tucžnej trawje; žerje ßad, pupki, jahody, hriby atd. Tež měd khłóſchcžak njeſazpiwa a wě jón zyle derje namakacž, a to runje tak derje w hněſdach dźiwich pcžołkow a cžmjełow, kaž w kołcžach plahowanych pcžołkow, hdyž maju je hoſpodarjo w lěßu ſtejo. Je-li měd na ſchtomje, doléſy ßebi tež tam po njón, hacžrunjež ßebi ſ kaženja hewak runje wjele njeſcžini.

Sa tuto waſchnje podawa dundak M. ſajimawy (ale wěrje njepodobny) pſchikład. — Tutón bě we próſdnym ſchtomje pcžołki pytnył, a dokelž ßo jemu mjedu ſechze, ſalěſe po njón na ſchtom. Tu pak ßebi někak pſchehlada a wobßuny ßo do próſdneho ſdonka dele, runje do pcžołeho hněſda, a njemóžeſche wjazy horje, byrnjež pcžołki bóle kałałe. Po khwili ſta ßo, ſo mjedwjedź po ßamßnym pucžu pſchińdźe. Měd we ſchtomje wucžuwſchi ſalěſe horje a puſchcži ßo na nicžo njemyßlo do wuhniteho ſdonka dele. M., kotryž bě ßo na pſchikhad hižo pſchihotował, ßo jeho khětſe pſchimny a ſawoła ſ zyłej ſchiju. To mjedwjedźa tak naſtróža, ſo w ſkoku ſaßo horje ſlěſe, ſchtož bě jeho ßylnym paſoram ßnadna wěz. Hdyž bě M. hacž ſe ſdonka ſcžahnył, ßo tutón prěnjeje lěpſcheje hałoſy ſhrabny a puſchcži trodlateho wumožerja, kotryž w runej měrje ſe ſchtoma ſkocži a cžekny.

Tež na połkupje Kamcžatzy w narańſchej Aſiſkej ßo žony a holzy, kotrež do jahodow khodźa, mjedwjedźa njeboja; pſchetož pſchińdźe-li na nje, je to jenož jahodow dla. Duž ßo jemu jich ſ dobrym najěſcž dadźa. Dale ßo jim nicžo njeſtanje.

Tola wſchudźe mjedźwjedź tak pěkny njeje. Woßebje ßo na ſtary dźeń něhdźežkuli zyle pſcheměni. Pſchipadnje namakane ſwěrjo jeho powucži, ſo mjaßne jědźe tež zyle derje ßłodźa a ſo wjele bóle ßycža hacž ſ wulkej prózu napytane roſtlinſke. S tym ſapocžina ßo rubježne žiwjenje. Nětko mjedwjedź wſchej móžnej ſwěrinje, najbóle pak wowzam, howjadam, konjom a dźiwinje ſa žiwjenjom dźe. Wulki ſkót najprjedy po móžnoſcži ſe dycha wuhoni a potom hlada, woßebje w horach, ſo jón ſe ßwojim rucžom tak naſtróža, ſo cžěkajo do někajkeje ſkalneje hłubiny ſaběhnje a ßebi ſtawy ſłama. Nětko ßebi dobycžeŕ ſ dobrej khwilu po popad dolěſe.

Dobry wuſpěch jemu ſmužitoſcź pſchiſporja. A tak njedocžink bórſy w nozy do wßow a do dworow pſchińdźe, hdźež potom hlada, ſo hródźine durje někak wotłócži. Radźi-li ßo jemu to, poraſy a ſakußa tu kruwu, wottorhnje ju wot korta a ſcžehnje ju ßobu do lěßa, hdźež ju huſto doſcž ſa jenu nóz nimale ſežerje.

(Pokracžowanje.)

„Bierka“ winowe drožďźe
[illegible] ſa pſchihotowanje wina porucže
Měrſchez bratrownaßl.
[illegible] Erich Winter w Budyſchinje.
Žit e wik 30 — — — Telefo 1315.

Přilopk.

* **Barlinſke płacźiſny.** W Barlinſkich kupowaŕnjach běchu 17. ſeptembra ſcžěhowaze płacźiſny po puntu: Skopjaze mjaßo 9—11 hriwn., ßwinjaze mjaßo 15,50 hriwnow, cželaze mjaßo 10,50—12,00 hr. rubane mjaßo 11 hr., tomaty 1,70 hr., kał 0,65—0,90 hr., morchej 0,75 hr., zybla 0,90 hr., kołbaßa 16—18 hr., woßebje dobra 20—21 hr., hußaze mjaßo 11,50—13,50 hr., holbje ſchtuka 6—8 hr., kurwoty 13,50—15,00 ho., mórſke ryby punt 2,70., žiwe karpy 13,50 hr., jerje ſchtuka 0,35 hr., ſprotty punt 7,50 hr., twarožk 11 hacž 28 hr., margarina 11,50—12,00 hr., najlěpſcha 15 hriwnow punt.

* **Njeſbože.** W Großmansdorfje pola Sswódnizy ſta ßo na Hartwigez kuble žałoſtne njeſbože. Jedyn byk bě ßo roſcžercził a na jenu ßłužobnu dźěſche. Hartwigowa to widźeſche a holzy na pomoz khwataſche. Lědma bě byk 61 lětnu žonu wohladał, ßo pſchecžiwo njej wobrocži a ju ſe ßwojimaj dołhimaj rohomaj tak pſchekłó, ſo žona na žałoſtne ſranjenje wumrě.

* **Khory jako rubježnik.** W Karlsruhe k jenemu lěkarjej khory pſchińdźe. Mjes tym ſo jeho lěkaŕ pſchepytowaſche, poſdacžny khory tuteho ſ hamorom tak na hłowu dyri, ſo jemu nop roſraſy. Skucžeŕ, kotryž je pjecža žonu ßobu měł, je cžeknył. Něhdźe 2000 hriwnow je ßobu wſał.

* **Banditowe pſchewodźenje.** Cžěłny pſchewod pſched krótkim pſches Neapelſke haßy cžehnjeſche, kotryž ſe ßwojej pychu nicžo khudobniſchi njebě hacž pſchewod ſpěwaŕſkeho wjeŕcha Caruſo. Alterio bě wumrjeł, ſtary knjes a miſchtr kamorry. Daloko w zuſbje, w Newyorku, hdźež bě jeho ßobuſtaw „Cžorneje ruki“ ſakłół, bě wón ßwojej wocži na pſchezo ſaińdźelił. W ßwojej młodoſcži bě wón w Neaplu telko ſłóſtniſtwow ſkucžił, ſo dyrbjeſche do Ameriki cžeknycž. Tam w Newyorku nowy tajny ſwjaſk „Putnik“ ſałoži, kotryž „Cžornej ruzy“ wulku konkurenzu cžinjeſche. Wobaj ſwjaſkaj ſłóſtnikow na pſchemo rubjeſchtaj. Alterio bě tak wuſkocžny a wuſtojny, ſo jenož njeroſumjeſche ßo ſtajnje polizÿi wuwinycž, ale wón ſe ßwojej wuſchiknoſcžu ßamo ſamó, ßebi trajnje nahladnoſcź cžeſtneho měſchcžana ſakhowacž a wón měješche wulku nahladnoſcź. Jenož jenicžki cžłowjek potajnſtwa jeho cžinjenja ſnajeſche, jeho krajan detektiv Peroſino a ſkóncžnje drje by tutón pſcheklepaneho Alteria tola lepił, dha nadobo dyrbjeſche Peroſino wažneje należnoſcže dla do Italſkeje. Lědma bě tam dozpił, dha jeho ſakłóchu. Alterio we Amerizy wołóženy dychaſche, dokelž bě jeho wutrajny a wobſtajny pſcheſcžěhowaŕ wotſtronjeny. Tola nětko je ſkóncžnje tež Alteria jeho dóńt trjechił. Stareho ſłóſtnika ßu nětko hiſchcže ſ woprawdźe wjeŕchowſkej cžeſcžu khowali.

* **Železniſke njeſbože.** W Norwegſkej je woßebity cžah, kotryž je ſ Drontheima k wotewrjenju Dovreſkeje železnizy jěł, ſ njeſnateje pſchicžiny na kóncu Nidareidſkeho tunla ſ jenym druhim cžahom hromadźe praßnył. Prěnjej dwaj woſaj woßebiteho cžaha ſtaj ßo doſpołnje roſbiłoj. Schěſcž woßobow je ßo moriło a wjele ßo ſraniło. Mjes morwymi ßu tſjo najſnacžiſchi mužojo Norwegſkeje, telegrafowy direktor Heſtyz, wyſchk Sſejerſted a architekt Gloſinod. Mjes ſranjenymi ßu ſchef generalneho ſtaba Bauck, prjedawſchi želeſniſki direktor Jenſſen a ſchwedſki želeſniſki direktor Kornell.

* **Roßzudnej žonje.** W Barlinje wobkedźbowaſchtej dwě žonje, kak pola ßußoda zuſy muž něſchto wokoło wobydlenjowych durjow cžini. Jako jemu na woſpjetne klinkanje njewotewrichu, wucžežo podhladny cžłowjek zuſy klucž ſe ſaka a chzyſche durje wotewricž. Nětko pak ßo žonje na njeho waliſchtej a jeho na polizÿu dowlecžeſchtaj. Tam jeho jako woſpjet khoſtaneho ſłóſtnika ſpóſnachu, kotrehož polizÿja hižo dołho pytaſche.

* **Pokhroma.** W pruſkimaj wokrjeßomaj Schcžecžinje a Kößlinje ßo ſ nowa pokhroma roſſchěrja. W prěniſchim je w 177 dworach, w poßledniſchim w 394 dworach ſ nowa pokhroma. Tež w bayerſkem wokrjeßu Schwabenje je ſ nowa w 137 dworach pokhroma wudyriła.

* **Ssmjertnje ßnjeſbožił.** W Zitawje chzyſche na Albertſkej dróſy pola rěſniſkeho miſchtra Bitterlicha 23 lětny wóſnikaŕ Scholta wós pěſka do dwora ſawjeſcž. Pſchi wótrym ſawinjenju ßo wós ßuwaſche a Scholtu, kotryž pſchi woſu dźěſche, k wrotowemu kamjeńtnemu ſtołpej pſchitłócži. S roſtorhnjenymi płuzami jeho do khorownje dowjeſechu, hdźež je wumrjeł.

* **Sso ßmjercž ſtróžił.** W Saupersdorfje 18-lětny ßyn kublerja Eißmanna na dróſy ſ wjeſbu wuhla ſtejeſche, jako nadobo automobil pſchijědźe. Teho ßo młody cžłowjek, na wutrobu cžeŕpjazy, tak wuſtróža, ſo ßo pſchi dalejěſbje hromadu ſwjeſe a ſa dwaj dnjej wumrje.

* **Naßylne wußwobodźenje.** W Hamelnje běchu dla kaženja krajneho měra ſchtyrjoch dźěłacžerjow ſajeli, dokelž běchu pſchi jenej demonſtrazÿi ſ jeneho twarjenja cžorno-běłu-cžeŕwjenu khorhoj dele ſtorhnyli. Dźěłacžerjo ſajatych ſ naßylnoſcžu ſ jaſtwa wußwobodźichu.

* **Truhnjeny Montpenſierſki wójwoda.** Wójwoda ſ Montpenſier, bratr wójwody ſ Orleans, měješche ras, dokelž runje nicžo khmańſche njewjedźeſche ſapocžecž, to horze žadanje, ßo ſa albanſkeho krala trónowacž dacž. Wón drje ßo nětkole lědma hiſchcže nadźija, ſo ßo jemu tutón ßón dopjelni. Tola, dokelž jedyn pryuz ženje wjedźecž njemóže, hacž jemu ſkóncžnje tola ras někajka króna na hłowu njepadnje, je ßo wón ſnajmjeńſcha wo to poſtarał, ſo by potomnitow měł a ßo — woženił. Pſchi tutej ſkładnoſcži powjeda „Cri de Paris“ wo wójwodowym wjeßełym dyrdomdeju w Albanſkej, kotryž pak ßo ſtruchle ſkóncži. Ras jedyn dźeń pſchińdźe k njemu wěſty wjeŕch Ghika, kotryž pak ani naſdala ſe ßławnym rumunſkim ſplahom runeho mjena pſchiwuſny njebě a wudawaſche, ſo ſ Albanſkeje pokhadźa, a ſo ma prawo, na trón Sſkipetarow. Tuto ßwoje prawo pak chzyſche wón Montpenſierſkemu wójwodźe pſchedacž. Wójwoda ßo tež woprawdźe dyrdomdejnikej wo někotre ſtotyßazy frankow wołóžicž da a poda ßo na to do Valony, ſo by tam ßwoje kraleſtwo we wyſchej formje do wobßedźeńſtwa wſał. Tam jeho Iſmael Kemal Bei powita, ſ kotrymž bě ßo Ghika ſrěcžał a ſ 200 najatymi ludźimi, kotſiž pak běchu wſcho druhe hacž Albanarjo, wójwodu tam ſa albanſkeho krala wuwoła. Montpenſier ßebi myßleſche, ſo hižo twjerdźe na trónje ßedźi. Wón pſcheplawi Albanſku ſe wſchelakimi wobraſami, na kotrychž ßo w najwſchelakich pyſchnych uniformach pokaſowaſche. Tež wnda ſwołanje „Na nadobny albanſki lud“ a da jo po kraju roſdźělicž, w kotrymž na wulku licžbu lawow, tigrow a Nilſkich koni pokaſowaſche, kotrež bě na hońtwach ſeſatſěłał — na kotrychž najſkerje ženje pobył njebě — a tak chzyſche ßebi albanſki lud dobycž. Awſtriſki miniſter ſwonkowneho pak albanſkemu dyrdomdejniſtwu Montpenſierſkeho wójwoda bórſy kónz ſcžini. Kaž je ſnate, tež wójwodowy naßlědnik, na tutym měſtnje, jedyn němſki pryuz, wjele wjazy ſboža njeměješche. Tež jeho bórſy domoj póßlachu. Tak bě potom albanſki trón ſaßo woßyrocženy a Montpenſierſki wójwoda bě wo něſchto ſtow tyßaz frankow lóžſchi. — Prawje tajkim ßlipakam ſa cžeſcžu. Sso na trón ßydnycž, ßebi hołdowacž dacž, rjane žiwjenje wjeſcž a wužiwacž na khóſty poddanow, kotſiž njech jich dla w khudobje a hubjeńſtwje ſadźernu, to tajzy ludźo dokonjeja. Derje jenož, ſo ßo jim to druhdy nimo ſinli.

Cyrkwinske powjesće.

S Barta.

18. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſke a ½10 hodź. němſke kemſchenje.

S Minikaa.

18. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ſerbſke a 3/4 10 hodź. nemſke kemſchenje.

Schwórtk pop. w 4 hodź. we Wieſłu ſerbſka nutrnosć a ſpowjedź.

S Hodźija.

18. njedź. po ſwj. Trojizy ſměje 1/2 7 hodź. duch. Voigt ſerbſku ſpowjednu wuczbu, 1/8 hodź. farar Kſchizan ſerbſke a w 9 hodź. nemſke žnjowe prědowanje. Kolekta ſa poſtajenje diakoniſſu ſa wohadu. 1/2 11 hodź. nemſke dźěćaçe kemſchenje.

Schwórtk, jako na Michała, 1/8 hodź. nemſka a 1/2 9 hodź. ſerbſka ſpowjedź. 1/2 10 hodź. ſerbſke prědowanje.

S Wóblinka.

18. njedź. po ſwj. Trojizy rano we 8 hodź. ſerbſke a 1/2 10 hodź. nemſke prědowanje ſo čita.

S Hrodźiſchcza.

18. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ſerbſke a 1/2 10 hodź. nemſke kemſchenje. Sběrka ſa ſhudnych wotpalenych w Herrnhucze.

S Rozaçiź.

18. njedź. po ſwj. Trojizy dop. 1/2 9 hodź. ſerbſka a w 10 hodź. nemſka Boża ſłužba.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina

Vom 21. bis 27. September 1921 werden auf Abſchnitt 21 und vom 28. September bis 4. Oktober 1921 auf Abſchnitt 22 der Lebensmittelkarte für Nichtſelbſtverſorger je 400 Gramm amerik. Weizenmehl zum Preiſe von 3,— Mk. (1 Pfund 3,75 Mk.) abgegeben.

Bautzen, 19. September 1921.

Kommunalverband Bautzen-Land.

Hamtske wozjewjenja z Lubija

Verbot des Verfütterns von Brotgetreide.

Die Amtshauptmannſchaft weiſt nochmals darauf hin, daß nur Gerſte und Hafer verfüttert oder zur Bereitung von Futtermitteln verwendet werden darf.

Brotgetreide, auch gequetſcht, geſchroten oder ſonſt zerkleinert, ſowie Mehl aus Brotgetreide darf nicht verfüttert oder zur Bereitung von Futtermitteln verwendet werden.

Wer den Vorſchriften im vorſtehenden Abſatz zuwiderhandelt, wird gemäß § 49 des Geſetzes über die Regelung des Verkehrs mit Getreide vom 21. Juni 1921 mit Gefängnis bis zu 1 Jahre und mit Geldſtrafe bis zu 50 000 Mark oder mit einer dieſer Strafen beſtraft, ſoweit nicht nach anderen Vorſchriften eine ſchwerere Strafe verwirkt iſt.

Löbau, 16. September 1921.

Die Amtsh. f. d. Kom.-Verb.

Póstske wozjewjenja.

Teilweiſe dringende Beförderung im Funktelegrammverkehr mit Amerika. Dem aus Handelskreiſen geäußerten Wunſche entſprechend, iſt vom 15. September ab im Funkverkehr zwiſchen Deutſchland und den Vereinigten Staaten von Amerika und darüber hinaus eine teilweiſe dringende Beförderung der gewöhnlichen Telegramme wieder zugelaſſen, und zwar auf der Teilſtrecke zwiſchen der deutſchen Großfunkſtelle einerſeits und dem deutſchen Aufgabe- oder Beſtimmungsort anderſeits. Für die Richtung nach Amerika ſind die betreffenden Telegramme bei der Aufliefe rung mit dem Vermerk „Deutſchdringend" ein Zuſchlag von 50 Pfg. für das Wort zu verſehen. Empfänger in Deutſchland, welche die dringende Beförderung auf der Teilſtrecke von der deutſchen Großfunkſtelle bis zum Beſtimmungsort wünſchen, haben einen entſprechenden Antrag an das Haupt-Telegraphenamt Berlin zu richten. Bei Telegrammen nach Amerika iſt vom Aufgeber außer der Gebühr von 50 Pfg. für den Vermerk „Deutſchdringend" ein Zuſchlag von 50 Pfg. für das Wort zu entrichten, für Telegramme aus Amerika werden die betreffenden Gebühren vom Empfänger eingezogen.

Placźiźny rěſneho ſkotu na Draźdźanſkich ſkotnych wikach

19. ſepſtembra 1921. Placźiźny po zenmarju a kilogramu

Stóme druźiny a wotmanjenjnuje	Źiwa waga	Mjana waga
	hr.	hr.
Wołu: 115		
Połnomiaſne, wutormjene, najwjetſcheje rěnеje hodnoſcje hačź do 6 lět	700—775	—
Młode mjaſne, newutormjene, ſtarſche wutormjene	550—650	—
Mjenje wutormjene młode, derje pźiwone ſtarſche	400—450	—
Mjenje pźiwone wſchěch ſtarobow	250—350	—
Bykł: 329		
Połnomiaſne, wutorſcene, najwjetſcheje rěnеje hodnoſcje	650—725	—
Połnomiaſne, młódſche	500—600	—
Mjenje wutormjene młódſche a derje pźiwone ſtarſche	350—400	—
Jałoźy a krowy: 807.		
Połnomiaſne, wutormjene jałoźy najwjetſcheje rěnеje hodnoſcje	700—775	—
Połnomiaſne wutormjene krowy najwjetſcheje rěn hodnoſcje hačź do 7 lět	550—650	—
Staſcie wutormjene krowy a derje wuwite młódſche krowy a jałoźy	450—500	—
Derje pźiwone krowy a mjenje pźiwone jałoźy	350—400	—
Cźelata: 1150.		
Najlěpſche wuk mjene	875—950	—
Mjenje wutormje e a tajſe wot zuza	700—800	—
Bowzy: 807.		
Młódſche a ſtarſche wutormjene	600—700	—
Staſcie wutormjene	400 500	—
Mjenje wutormjene (Merzchaſe)	250 325	—
Swinjo: 974.		
Połnomiaſne, wobſebitſ. rožom a jich hłojenjom, hačź 1 1/2 lět ſtare	1300-1350	—
Wutormjene	1400-1500	—
Młóſne	1150-1300	—

Koprowy vitriol

je ſa nacźinjenje pſcheźiwa a woſtanje

to najlěpſche!

Pſchihódnje poruca

Měrſchez bratrow naßl.

Erich Winter

w Budyſchinje pſchi źiwych wikach cź. 30. Telefon 1315.

Źony

trjebaja pſchi **nejporjadnoſći njemocy** a pſchi hačźenju krwě mój ſtarośnaty jako najſilněſchi wupruhowany a ſ mjele źłakowanjemi pſchiſpośnaty woſebitu źrědk. Wobroććźe ſo poźnt dowěry na mnje, jenož potom móže ſ Wom pombać. **Sarnczeny niejchłódnu** w kóźdym padźe. Wupěch hižo ſa 1—2 bujej. Nědaźeće ſo ſoſlepjeć ſ mjele wukhwalowaźnymi poſtićźe njemi. Krućźe mjeſćźite rozeſłaćźe.

A. Borl, Hamburg 4,

Kielerſtraße 94.

Najlěpſche ſchokolady

praliny, fondant kakao

Swěrtoſławny **bun. khojej**

wot firmy **Max Thürmer**

w origin. měſćźiſtach (jenož khojej. waha)

Cźaj now. źujow

Tež ſa ſaſpośćhedaw.

Luise Mehnert w Kamjencu

na Budyſchſkej dr. 21

Na Lětn. ſwjedź. pſchedaw. mjeſno

Kóźdy nakuß ſebi khojeſa, ſchokoladu, cźaja da wuhźol. powjſchenja źła

Do nowého podwołenja kupujeće nětkole hinćźe ſ pſchihódnymi wuměćźenjemi

nowe draſtowe hamory

wot 350 hriwnow ſem

ſofy (tkaninowe) **Źoła, matrazy, ſtoły a wſcho druhe**

po cźara tunich płacźiznach poruca

Max Wenzel kupowniſt a pſchedawanka zentrala na horněźeńkej baßy cźiſło 29.

Njedźelu hačź do 12 hodźin k rěćźam.

Fotografiſki atelijej

Oskara Meiſtera

w Budyſchinje na khźěźiłej droſy 15 Telefon 438

Njedźa tu wotewrjeny. Po ſfaſanju ſu tež na wſach foto gratuźe, teho runja kwaſne wobraźy, grupy atd.

Powjetſchenje po kóźdym wobraźu.

Serbja!

Hdyž do Budyſchina na kat. ſjeſ pſch nźěćźe, burźećе najtuń cźo poźłużeny w **Hokee kofejowni a korčmi** pſchi ſerbſkej źyrkwi. Tež koleźarjo dóſtanu měćźy khow ſa ſwojeho konja.

Michał Hoka, korčmaſ.

Najlěpſche jadrokźane cźerźeńſke rjemjenje

la jaßnożołty maſchinowy wołij a tuk, najlěpſche woſowe a kóźowe tuki

poruća po najtuńſchich dnjowych płacźiſnach

Otto Büttner

měćźeźel: **S. Laskowski**

koźa a techniſke gumiowe twory

w Budyſchinje, na hłownym torhoſchćźu 9.

Jurij Hänſel

w Budyſchinje na ſukelnikej haßy cź. 34. Telefon 738.

Hłowna pſchedawarnja Rud. Sacka ſ Lipſka w Budyſchſkim hantſkim hejtmanſtwje.

Sklad tatarſkich maſchinow a gratu wſchěch druźin.

Wulki ſtład narunanſkich dźěłow.

Syno a ſłomu

wſchěch druźin, kóźdu dźěłbu kupuje běźnje

August Hepper

w Budyſchinje. Telefon 1258.

Truſkalzowe ßadźenki

najlěpſcha druźina, ſ dobrymi korjenjami. 100 ſchtuk 15 hr.

Wěnzu, kwěćźe a druhe wiźa

Pſchihódny měnoź najlěpſchi

:::: cźaß ſchtomiki naćźeći ::::

ſchtomiki a róźe wſchěch druźin

Kollitz ſahrodniſtwo w Kulowje

Nowe dóſchle:

Iserbſke banty, cźorne, wołebje ſchćerołe, najcźeſćſcha źida bez aprętury, najrjiſćiſche ſchroź je, ſchěr 1,60 metra jenoź 44.— hr.

1,40 „ „ 40.— „

Moiree-banty, nacźerwjene, běłe, naſelene, najnowiſche bordu najlěpſcheje hódnoſćе, najrjenſiſche muſtry a najwjetſchi wubjerk.

Foulard-ſatin, cźeſćka twora, naruna najmjehſchi kaſchmir w turkowſkich muſtrach.

Muſeliny najnowiſchich, najſpodobniſchich turkowſkich muſtrow.

Koſchlaze barchenty, velourty, jakowe barchenty, ſchórzuchowe tkaniny atd. po ſnatoch tunich ſtarych płacźiſnach.

Najwjetſchi woźebity dom ſa Sserbow.

Welsec kupny dom w Kulowje

Telefon cźiſło 12. Sakożene 1868.

Dospolne wuhotowanje ſa lěhárnju, kuchinju, dub. buffet, ſtółzy, ſofy, chaiſelongue, matrazy kupujeće najlěpje pola

W. Despanga na Mużakowſkej dróſy cź. 4.

Jenoź dobre ruczne dźěło

ſo podawa **w ſchewzowni na horněź. haßy 16** měćźeźel **H. Prauſe.**

Shotowjenje po měrje a wuporjedźenje.

Budyſſke měſćańſke dźiwadło.

Sstrjedu (pſch jimanjewſchćźi ſerjow), 1/2 8 hodźin:

Operetowy wjećźor!

Rjana Helena

Schtwórtk, (ſawjeſne pſchedſtajenje 1/2 8 hodźin

Khźěźora Khorle ſaſtajenj

Pjatk: wjećźor 1/2 8 hodź.

Evangelijmuz

Kruſchwy, jabluka

we wulkich a małych dźěłbach kupuje wot Mješwachćźa abo Budyſchina ſem

Malczyk w Bacźonju

Źěźnu ſzel ſtótnu ſzel

źelowe liſanſke kamjenje

maſſ ſa kuły

ſchleſ. cźerwj. dźerćźel

palmowy jadrowy ſchćźrk

bornizu

ma na ſtładźe

Paul Bennewitz

w Budyſchinje — Telefon 76

Pilnu, ſprawnu ſłużobnu holcu

pyta ſa hnydom

Mandźelſka Hoffmannowa

pźekarnja w Hućźinje.

Starſchi źyłny

ſchulſki hółz

ſprawny a pilny, ſa łoſki dźěła a wobſtaranja ſo pyta. Pſchi ſpokojaźym dźěle a dobrym ſadźerźenju pſchewoſmu jeho dalſche wukłukanje.

Max Hiller,

kóźowa wikowarnja

w Budyſchinje

na jerjowej haßy cźo. 3.

Létnik 80 Budyšin, štwórtk 22. septembra 1921. Čisło 220

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćětnje: Wudawk A we wudawańi 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pf. Wudawk B (z přiłohu „Pomhaj Bóh“) we wudawańi 7 hr. 50 pf., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. [illegible]

Hlowny redaktor: Marko [illegible] witwe [illegible] a [illegible] we Budyšinu.

Wudawarjo: [illegible] we wudawańi [illegible] 10 hodź. [illegible] 75 pfenjezkow [illegible] we wotběćeńu.

Tóše za žony

[illegible] nowe mustry we wjelkich płećiwach a we [illegible] po cenach we najwjetšich [illegible]

T. Albert

na lawšćich hrjebjach 10 — Tel. 1078

Dnjownica.

Štwórtk, 22. póžnjeńca.

Domaša. Vil.

1862 jedna statuy radźićel Papłurski z M. Hórnikom w Budyšinje wo jeho postajenje za profesora při universiće we Waršawje. Hórnik Serbow njewopušći.

1704 započa so w Žitawje ćišć serbskeho Noweho Testamenta.

1835 zwěruje so Jan Kollár we Wojnměrje ze Minu Kowarjec, serbsko hoho pokłoda.

O Serbstwo, ty slěborrěčka płódna!
Nam wopłódź suche hona wótčinske;
Njech křewiš to, štož njeje sytwa hódna,
Zo płody zrostuja nam rjeniše.

O Serbkowstwo, ty matka lubosćiwa!
Nas dźěći kublaj, k sebi zhromadźuj:
Ach, zahor wšo, zo narodnosć je žiwa,
Nas k serbskej swěrje wšitkich stowaršuj!

K. A. Fiedler.

Rola pokazuje, kajki ratař je woral. Přisł.

Němske mjeńšiny w Danskej a Serbja.

Pišě Janskaa.

Jene z najnapadnišich zjewjenjow němskeho politiskeho žiwjenja je, zo so jena a tasama wěc ze wšelakim měritkom měri. Wšo, štož někak w zajinnu němcowstwa leži, namaka w nowinarstwje a pola wšěch druhich faktorow zjawneho žiwjenja napjatu kedźbliwosć a wobšěrne zastupowanje. Samo na sebi je to zrozemliwe, a woprawdźity demokrat přećiwo tomu ničo měć njemóže. Swój wosebity wuznam namaka tuta wěc pak, hdyž němska zjawnosć přilěžnosć wužiwa, so z cuzymi naležnosćemi zaběrać, z naležnosćemi, kiž su němskim podobne a teho dla jenakeho abo podobneho wobhladowanja a rozrisanja žadaja. Tajkich je mnoho a wosebje naše serbske šulske naležnosće su jedyn z tych padow, w kotrychž Němcy po starej zasadźe jednaja: zo je jim dowolene, druhim křiwdu činić a to za sprawnosć wudać, mjez tym zo wšě podećdźenja z němskimi mjeńšinami we wukraju so hnydom jako najhórša njeprawda posudźuja.

Němskich mjeńšinow we wukraju je mnoho. Su w Čěskoslowakskej, w Francowskej, Rumunskej, Južnoslowjanskej, Danskej, Ruskej, Pólskej, haj, poprawym we wšěch statach Europy. Tute mjeńšiny su po ličbje z dźěla wuznamne, kaž n. př. w Čěskoslowenskej republicy, z dźěla zaso tak małe, zo so nam Serbam runaja. A runje tute su, kiž sebi našu serbsku kedźbliwosć zasužeja a kiž wone pola swojich němskich krajanow we wosebje bohatej měrje namakaja. Ze jich žiwjenja kulturneho, politiskeho a hospodarskeho, z jich taktiki při postupowanju dyrbimy my Serbja wuknyć a runje tesame brónje wužiwać, kiž so Němcam při skitanju swojich narodnych mjeńšinow prawe być zdadźa. Dokelž to ma to dobre za sebje, zo nam kaž so to tak rady stawa, potom njemóža porokować někajkn illoyalnosć abo napjatosć. Je teho dla dosć zajimawe, sebi jónu na jednotliwym padźe wobhladać, što Němcy w republicy za Němcow zwonka njeje sebi přeja a žadaja. Dobry objekt k tajkemu přehladej je němska mjeńšina we Danskej, kiž je po liěbje něšto malo mjeńša kaž serbski lud.

Kaž je znate, bu w měrowych jednjanach, XII. wotrěžk, §§ 109—114 nowa mjeza mjez Němskej a Danskej postajena, kiž před wothłosowanjom hišće małe korrektury dosta. Wothłosowanje same wupadny na wuspěch Danskeje, kaž bě to pod znatymi narodnestnymi wobstejnosćemi mjez woběmaj narodonaj wočakować. Snadna mjeńšina Němcow přinidźe z tutym plebiscitom k Danskej. Za tutu mjeńšinu wojuja nětko němske kruhi cyleje republiki z połnym wotmachom a na wšelake wašnje. Radikalne strony ščuwaja přećiwo Danskej; su to ći sami, kiž nam Serbam naše Slowjanstwo jako wnmyslenosć a naše kulturne prócowanje a poćahi z druhimi Slowjanami krajnu přeradu abo, kaž před krótkim Dresd. N. N. „Wendischer Hochverat“ mjenuja. Swoje nahlady woni wušikuje a wutrajnje přez němske narodne nowinarstwo rozšěrjuja a wosebje němskonarodni „deutschnational) politikoju słuža z pjerom a słowom tutym zaměram. Tak rozpisuje w „Tägl. Rundschau“ znaty němskonarodny zapósłane wyšši krajny sudnik dr. Oberfohren pod napismom „Dänemark und das Minderheitenrecht“ prašenjo němskich narodnych mjeńšinow w Danskej. Nastawk sam na sebi je jara słaby, štož dźě hinak być njemóže, hdyž demokratiska Danska wšě sprawne žadanja Němcow we swojim staće nimo měry swěrnje dopjelnuje, němske šule załožuje a podpjera a nihdźe přećiwo kulturnemu žiwjenju danskich Němcow njewustupuje. Tak nazdala to Oberfohren tež přidawa, hdyž wón piše, zo danski minister zwonkownych naležnosćow Harald Scavenius wšě swoje prócowanja na to koncentruje, poćahi k Němskej na přećelske dowjednanje dowjesć. Po jeho měnjenju pak so Danska w tutym prócowanju zjeba, a wothłosowanje mjenuje „eine ewige Schmach“, štož ničo druhe njeje kaž „eine ewige deutschnationale Phrase“. A tu wšón swět do syteje wole nětko hižo štyri lěta słyši... a k druhim podobnym frazam kładźe. Kajku hódnosć maja pod tutymi wobstejnosćemi sćěhowace słowa spisowarja, je łohko sebi wujasnić. Oberfohren piše: „Auf dänischer Seite wird angegeben, die Rechte der deutschen Minderheiten seien durch die dänischen Gesetze hinreichend geschützt. Hierzu ist zunächst zu sagen, daß selbst die scheinbar liberalste Gesetzgebung wenig nützt, wenn nicht der Wille vorhanden ist, sie auch wirklich in liberalem Geiste zu erfüllen.“ Po jeho zdaću: „leider nicht viel“, potajkim pak tola sam přidawa, zo přeco něšto so za danskich Němcow stawa. Štóž němskn mentalitu znaje, móže ze teho spóznać, zo Němcy wšě zakońsko prawa wužiwaja; njezakońske němskonarodne ščuwanja pak Danska njemóže na žadyn pad jako „kulturne prawo“ Němcow připoznać, byrnjež to doma w němskej republicy płaćiło. Dale, a to je wosebje zajimawe za nas Serbow: „Es sei daran erinnert, daß man durch die Berufung zahlreicher dänischer Lehrer, die kein Wort Deutsch verstehen, es deutschen Kindern unmöglich macht, deutsche Sprachstunden, geschweige denn deutschen Religionsunterricht zu bekommen, ferner daran, daß zahlreiche dänische Pastoren nicht in der Lage sind, deutsch zu predigen, so daß der deutsche Gottesdienst bis auf die Städte fast ganz aus Nordschleswig verschwunden ist. Was für eine unerhörte Willkür [illegible] auf dem Gebiete der Verwaltungspraxis m[illegible] ist, hat kürzlich der Führer des Deutschtums in der abgetretenen Nordmark, Pastor Schmidt-Wodder, dargelegt. U. a. berichtet er, daß man den Deutschen Leute als Lehrer in deutschen Schulen hinsetzte, die in preusischer Zeit sich deutsch gaben, jetzt aber mit dänischer Gesinnung ausgerechnet deutsche Kinder beeinflussen wollten. Hdyž tu wšudźe słowćko „dänisch“ wušmorujemy a na jeho město „deutsch“, a na město „deutsch“ „wendisch“ stajimy, mamy hotowy wobraz našeho serbskeho šulskeho hubjenstwa, wšak z tym rozdźělom, zo so tute wobstejnosće pola nas woprawdźe tajke, mjez tym zo su wone we Sleswigu wumyslene.

Němskim politikarjam, kiž za sprawnosću k němskim narodnym mjeńšinam we wukraju wołaja, by jara spomožne było, sebi jónu to, štož woni žadaja, doma pola narodneje mjeńšiny Serbow wobhladać. Njeje łohko móžno, za sebje něšto žadać, štož so druhemu zapowě. A my Serbja dyrbimy druhe narody, wosebje Danow a Juhoslowjanow přeco zaso informować wo wobstejnosćach w našich šulskich naležnosćach, zo by sprawnosć kusk jednotliwšeho raza namahaja, kaž je jón hač dotal měła. Wěste serbske wobstejnosće su Danam a druhim narodam dosć derje znate a... Němc respektuje jenož represalije, štož je wójna najlěpje dopokazała.

Swětne podawki.

Němska.

Nowe jednanje mjes němskej ludowej stronu a sozialdemokratiju.

Pšchedhyda pruskeho ministerstwa Stegerwald je ja pšichodnu hobotu wjedniknow sozialdemokratije a němskeje ludoweje strony k rozrěčenju pšchehrožył. Se zapóšłanzami zentrumskeje strony ju rozrěčujo je ju Stegerwald nadźijał, so ju jemu ćón kóćz poradźi, pruske ministerstwo roschćerićź. Shorjelsłt sozialdemokratiśi sjesd je sadźiwi wotstrońić, kotrej hacź dotal sastupjenju sozialdemokratow do pruskeho knjeńerstwa napschećejo stejachu.

Wo pschetworjenju pruskeho ministerstwa ju ju hižo njewjasoje rozrěčenja wotměle. Po nich dyrbi Stegerwald pschedhydstwo wobkhowacź. Dale ju kultusowe ministerstwo j jenym zentrumskim zapóšłanzom wobsadźi. Demokratam ju wikowanske ministerstwo wostaji, němskej ludowej stronje ju finanzna a ratařke ministerstwo dowěri, mjes tym so ju ministerstwo smutskownych naležnosćow a hischće dwe

druhej ministerskej městnje se sozialdemokratami wobßadßa.

Też wo pschetworjenju němskeho knježeŕstwa ßo hižo rěčzi. Dr. Stresemann pjecža ministerstwo swonkownych naležnosczow dostanje. Wustupjazy swonkowny minister dr. Rosen pjecža jako póßłanz do Washingtona abo Haaga póńdźe, a finanzne ministerstwo ßo se sozialdemokratom Keilom wobßadźi. Jako nowy němski kanzler ßo dotalny pschedßyda němskeho ßejma Löbe mjenuje. Jako wěste ßo hischcže tele powjesczje njeßmědźa pschijecź.

Na sozialdemokratskim sjězdźe w Shorjelzu.

sapóßłanz Keil wo dawkowym praschenju rospawjesche. Němska po nětczischim hriwninym kursu lětnje 158 milijardow hriwnow trjeba. Dokhodow pak ma wona jenož 55 milijardow. S najmjeńscha 100 milijardow pobrachuje. To njeje wina revoluzije, ale pokleczja hódneje wójny a bjesßwědomiteje wójnskeje finanzneje politiki, k czemuž ßo potom poraženje pschida. Helfferichowa zyła njemdroscź, tak rěčznik praji, je ßo pschecziwo Erzbergerej saměrisa. Wón bě schczuwak, kotryž je swěrinu pschez pistoliju pschihnał. Widźomny dołh Němskeje 31. měrza 1921 304 milijardow hriwnow wuczinjesche. K temu ma ßo pschiliczicź njewidźomny dołh, 130 milijardow wukrajnych Němzow, wójnske wotschkodźenje, 7 milijardow dołha jenotliwych krajow a dołh gmejnow, [illegible]rovinzialnych swjaskow a wokrjeßow, kotryž ßo na [illegible]0 milijardow wobliczja.

Erzbergerowaj mordarjej w Schwajzarskej?

Powjescź ßo sda wěrna bycź, so staj Erzbergerowaj mordarjej [illegible]chwajzarskeje wupjeŕchłoj. Polizija pilnje sa jeju[illegible]pu ßlědźi. Myßla ßebi, so ßo w rańschej Schwajzaŕskej khowataj. Badenszy kriminalni sastojnizy ßu ßo do Schwajzaŕskeje podali.

Pschihotowany nowy Kappowy pucž.

Barlinske zentrumske nowiny „Germania“ ßo na kónzu sawodneho nastawka s napißmom „Kappismus“ se sczěhowazym praschenjom na němskeho kanzlera dr. Wirtha wobroczeja:

„Móže knjes Weismann abo knjes němski kanzler dopokasy sa to podacź, so ßu w Mnichowje pod schkitom reakzionarneho knježeŕstwa — wot tuteho widźene abo njewidźene — skóstniske elementy, kotrež mordaŕstwo jako ßrědk wužija, nowy Kappowy pucž pschihotowale?

Tu, knjes němski kanzlero, je formułowane praschenje! Wotmołwcźe, tak ruczje kaž móžno!“

Němski kanzler dr. Wirth drje ßo njebudźe komdźicź, na hornje praschenje wotmołwicź.

Bayerska ludowa strona a bayerska demokratiska strona stej [illegible]mjes tym wo nowowobßadźenju ministerskeho pschedßydstwa dorěczałej. Wólba pjecža na statneho sekretara Stingla padnje.

Sapóßłanza Zahnbrechera je bayerska ludowa strona wusamkła. S pschicžinu k tejle naprawje ßu njemdre nadpady, kotrež je sapóßłanz dr. Zahnbrecher w nowinach ßwojeho wólbneho wokrjeßa pschecziwo wjednistwu bayerskeje ludoweje strony, woßebje pschecziwo pschedßydźe sapóßłanzej Heldej czinił, kotremuž pschewulku pschiswólnoscź s napschecža Barlinskeho knježeŕstwa porokowasche. Wusamknjene se strony je ßo jenohłóßnje stało.

Sakski krajny njedostatk.

W pożedźenju woßebiteho wubjerka sakskeho krajneho ßejma je finanzny minister Held wo finanznym połoženju sakskeho kraja sajimawu rospawu podał. Po njej desizit w krajnym hospodaŕstwje w tu khwilu 879 milijonow hriwnow wuczinja. Kónz tuteho lěta by wón na połdra milijardy srostł a kónz 1922 dwě milijardźe hriwnow doßahnył. Jako pschicžiny sa tole njeswjeßelazy roswicźe krajneho sliczbowanja minister mjenowasche, so ma krajna kaßa sa schule ßame 340 milijonow hriwnow wjazy dyžli dotal wudacź, a so ßu dokhody s krajneho hajnistwa wo 126 milijonow hriwnow woteběrałe.

Němskej ßo jaßo ras bankrott wěschczi.

Amerikanski hospodaŕski politikaŕ John Moody je ßo se ßwojeho puczowanja po Europje do Sjednoczenych statow wrócził. W ßwojej rospawje wo finanzach europiskich statow wón mjes druhim wo Němskej praji: Dźěłane kezěcže Němskeje ßo na němske papjerjane pjenjesy sałožuje a po runym puczu k katastrofje powjedźe. Płaczisny a mzdy w Němskej tak wyßoki sthodźenk doßahnu, so němske twory njebudźe we wukraju wjazy konkurrenzu industrije druhich krajow wobstejecź móz. Potom pschińdźe rospad Němskeje.

Pólska.

Nowe pólske ministerstwo.

President Piłsudski je universitneho rektora Ponikowskeho sa ministerskeho pschedßydu pomjenował a wosoby, kotrež bě tón sa ministrow wubrał, jako tajkich powołał. Dotalny minister swonkownych naležnosczow Skirmunt je ßwoje sastojnstwo též w nowym ministerstwje wobkhował.

Pólski president wo pólsko-němskich poměrach.

Jenemu sastupjerjej „Kurěra Warschawskeho“ je pólski president Piłsudski wo politiskim położenju rjekł: Němzy maja runje kaž Polazy wulke dźěło snowanatwarjenja dokonjecź. Wón njemóže wopschijecź, czehodla njedyrbjeli Polazy a Němzy mjes ßobu směrom žiwi bycź, hdyž Němska měrowe srěczenje sprawnje dopjelnja. Němske knježeŕstwo wschak njebudźe temu sadźěwacź móz, so jemu wójnska strona wobczežnosczje czini. Litwa budźe drje bórsy jewischczo attentatow pruskeho militarima pschecziwo Pólskej, kaž bórsy budźe hornjoschlesyske praschenje rosrißane. Schtož hospodaŕske położenje nastupa, Pólska pschede wschěm železniske wosy a lokomotiwy trjeba, bjes kotrychž je hospodaŕske a wojeŕske roswicźe njemóžne. Skónczenje Piłsudski nadźiju wupraji, so budźe Franzowska ßwěrna ßwojim ßlubjenjam jako kraj, kotryž je s Pólskej s tradiziju a shromadnymi sajimami swjasany, Pólsku dale podpjerowacź a pólskej myßli w rańschej Europje k dobyczju dopomha.

Čěskosłowakska.

Puczowanje presidenta Maßaryka po Morawje a Ssłowakskej.

Czěskoßłowakski president Maßaryk je sańdźeny tydźeń po Morawje puczował a nětkole w domowinskej Ssłowakskej pschebywa, so by pschecža a skórżby wobydleŕstwa ßłyschał a se ßamßnymaj woczomaj wobstejnosczje wobhladał. Jeho ßu wschudźe se wulkeju wutrobnosczju, lubosczu a czescżowanjom witali. Němzy ßo na nadpadne waschnje powitanja sdaluja. W Brnje bě jedyn němski haptykaŕ presidenta wußměchował. Hdyž bě Maßaryk město wopuschcził, ßo roshorjeny lud do haptykarjoweho doma dobu a jón wupuscži. Na pomoz sawołani polizistojo roshorjenych rosehnachu, pschi czimž ßo někotre wosoby sranichu. Też psched redakziju „Tagesbote aus Mähren“, kotryž bě w njepschecželnym duchu wo presidentu pißał, ßo lud sběža a horjekasche. Polizija měr ruczje saßo postaji, tak so k naßylnosczam njedońdźe.

Wuherska.

Wosjewjenje wuheŕskeho krala Khorle.

Winska „Arbeiterzeitung“ s Winskeho Noweho Města powě: W Železnohródskim komitacže ßu ßo plakaty nalěpiłe, w kotrychž ßo se nahłym ßudom wschitkim hrosy, kotsiž bychu sa pschisamknjenjom wjeczorneje Wuheŕskeje k Awstriskej zadali. S dobom ßo do brónjow wschitzy k wojowanju khmani mužojo wołaju. Wosjewjenje je podpißane s kralom Khorlu.

S druhim wjeczornowuheŕskim paßmom je ßo poßlednje dny wjele madźarskeho prawidłowneho wójska a hromada ludźi s bělymi wobalkami wokoło ruki widźało, na kotrychž je wuczischczane „Wjeczornowuheŕska krajna wobora“.

Wjeczornowuheŕska republika.

Do Wina je s wjeczorneje Wuheŕskeje powjescź doschła, so chze prjedawschi madźarski ministerski pschedßyda Friedrich wjeczornuwuheŕsku republiku wuwołacź. Wobrónjene bandy we wjeczornej Wuheŕskej dźeń a bóle pschiběraju. Wojeŕski wjednik a pschiwißowaŕ něhduscheho awstriskeho khěžora Khorle, wyschi Lehar je ßo saßo wunuril, runje tak sběžkaŕski wjednik Hejas. Mjes tym ßo madźarske wójsko dale mobilisuje. Dwaj lětnikaj, kotrajž dyrbjeschtaj ßo puschczicź, ßo wróczo wobkhowataj, a lětnik 1900 ßo se sjawnymi plakatami do wójsko woła.

Kaplíř ze Sulewic.

Historiske powjedančko.

16.] (Pokračowanje.)

Jedyn dobry Zahradkowy sus[illegible] jeho žonje rjekny, zo wróćejo so z města je zetkał cuzbnika, kotryž so jemu zdaše znaty, ale zo so na njeho njewě derje dopomnić.

„A zaso nas Turka šeri! — W měsće je wo tom wšo połne. — Na torhošću najimarjo z bubonom a z trubu wołaju młodych mužskich, zo dyrbja so podać na wójnu!“

„Ow Božo!“ Zahradkowa zakřikny, rucy łamajo nad hłowu.

„Njeboj so, twojeho muža wjacy njewozmu! — Ale dźiwno, hdźe je tola tak dołho!“

„Što chcu ja wjedźeć, mužo!“

„Ty dźě sy jeho žona…“

„Rjeknje dha mi wón hdy što? — Wy mužojo sće dźě wšitcy tajcy!“

„Hižom budźe to skoro štyri njedźele, a wo nim hišće nihdźe ničo widźeć. — Dźiwno, woprawdźe dźiwno!“

Nětkole so Zahradkowa zamysli. A tu jej nadobo přińdźe na mysle, zo so wón snadź z cyła wjacy njewróći. Złych ludźi so wšudźom dosć wjele wokoło dunda a nic jónu je so hižom stało, zo je sebi zły čłowjek čłowjeske žiwjenje na swědomje wzał, jeno zo by kns drasty abo něšto slěbornych nabył…

„Kajki tola nan je! Hdy bě tola z najmjeńša prajił, hdźe póńdźe, zo bychmy jeho mohli pytać“, wona žałosćeše zarudźena.

„Wšako tu zaso sym, luba žona“, hłós so wotwoła njenadźicy. — „Daj Bóh dobry wječor, susodźe!“

„Witaj dom. Runje su wo tebi rěče!“

„A to někak wótre!“

„Za starosću wo tebje njewjedźach, hdźe so zatykny̌é…“

A hižom so muž a žona wjesołaj witaštaj. A Hanka poskići nanej ruku. — A susodaj sebi zawdaštaj prawicu.

„Někajki młody mužski je tu tebje pytał. Dźensa je so hižom druhi króć za tobu prašał a je připołdnju wotešoł…“

„Zetkał sym jeho ducy do města“, susod rjekny. „Ale njejsym jeho do wočow widźał. Měješe kłobuk jara hłuboko do čoła stłóčeny… Jeno wobličo so mi trochu znate zdaše być.“

Stary Zahradka jeno z hłowu kiwny, njerjekny pak ničo.

„A hdźe dha sy tola był?“

„Daloko! — To ty njezhódaš!“

„W Prazy?“

„Trochu dale, luby bratře! Ale njenapinaj sebi z tym pomjatk! — Pozdźišo ći to wupowjedam!“

„Snadź we Venediku?“

„Kaž ći proju, nječiń sebi z tym haru, to njezhódaš!“

„A što mi njeseće, nanko?“ holca so wopraša.

„Budź, holčka, wjesoła, zo sym so strowy domoj wróćił.“

„My wšak smy so za tebje též dosć modlili“, žona naspomni, připěwajo sebi zasłužbu, zo je so nan z dalokeho puća strowy domoj wróćił. Ale to jemu njemóžeše a njemóžeše wodać, zo njebě ani jej dowěril, hdźe bě tak nahle wotešoł.

„Poskaj, žona: hdy by so wo nas jednało, wo moje, twoje, dźowcyne naležnosće, ani wokomik njebych tebje w njewěstosći wostajił; wšak mje znaješ. Před mandźelskej, kotraž je mi swěrnosć před žiwym Bohom přisahała, nimam ani najmjeńšeho potajnstwa. Ale tak sym swój puć dokonjał z cyle druhim zamysłom…“

„A što dha, hdy budźeše ty zahinył? — Njemóžeše so též to stać?“

„To bě móžno. Njejsmy wěći ani hodźiny. — Ale něchtó druhi bě so wo waju postarał.“

„Tola ći praju, zo z twojej hłowu ženje ničo njewučinju!“

„A to je derje tak tebi a mi.“

„A nětko sy tak njenadźicy přišoł. Nimam ničo, štož mohła tebi poskićić.“

„Zo sy ty, žona, hišće takle njerozomna… Kus khlěba, kus mloka!“ — —

Ale hižom zaso susod do předkhěže přikhadźeše. (Pokračowanje.)

Wſchoněmzy madźarſke pſchecźiwjenje pſchecźiwo měrowemu ſrěcźenju podpjeraju.

„Corriera della Sera“ piſche, ſo je italſke knježeŕſtwo poßrědniſtwo mjes małej a wulkej ententu we wjecźornowuheŕſkim praſchenju pſchewſało a ſ tym wězy měra wurjadnu ßlužbu wopokaſuje. Italſke knježeŕſtwo ma dopokaſy, ſo Wſchoněmzy w Němſkej ſ dalokoſcźe ſpjecźiwu Madźarſku nadpjeruja, dokelž jim wo to dźe, ſo by ßo ßrjedźna Europa w njeſpokojnoſcźi a njeměrje dźeržała a ſo by ßo ſ tym dopokaſało, ſo ßo měrowe ſrěcźenja njehodźa wuwjeſcź.

Ruska.

Nowy ſbězk w ruſkim wójnſkim łódźſtwje.

Havaſka telegrafowaŕnja ſ Helſingforſa powě, ſo je ßo w ruſkim wójnſkim łódźſtwje nowe pſchißažniſtwo wotkryło. Něhdźe 400 offizěrow ßu ſajeli a do Moſkwy dowjeſli.

Jendźelska.

Jendźelſka proteſtowanſka nota na Ruſku.

Jendźelſke knježeŕſtwo dopóſnawa, ſo ruſke bolſchewikſke knježeŕſtwo njeje dowěrjenja hódne. Wot wotſamknjenja jendźelſko-ruſkeho wikowanſkeho ſrěcźenja je ßo jendźelſke knježeŕſtwo ſprawnje kóždeho njepſchecźelſkeho ſkutka pſchecźiwo ruſkemu knježeŕſtwu woſtajiło. Nawopak je bolſchewikſke knježeŕſtwo ßwoju wójnu njeſprawnoſcźe a njepſchecźelnoſcźe pſchecźiwo jendźelſkemu knježeŕſtwu po zyłej ßrjedźnej Aſiſkej a Afghaniſtanje pſchiwótſiło. Jendźelſke knježeŕſtwo je ßo rosßudźiło, ſo njebudźe tajke poſtupanje cźeŕpicź. Wono je teho dla do Moſkwy notu, ſ wótrymi ßłowami ſeſtajenu, póßłało, w kotrejž kedźbliwoſcź na tole cźežke ſkamanje dowěrjenja wobrocźa a ßebi rosjaßnjenje žada.

Nowowólby w Jendźelſkej?

Mjes irſkimi revoluzionarami a jendźelſkim knježeŕſtwom je wſcho dotalne jednanje bjes wuſpěcha woſtało. Lloyd George pjecźa dalſche jednanje ſaſtaji a jendźelſkemu ludej pſchewoſtaji, ſo by pſchi nowowólbach do parlamenta wo irſkim praſchenju rosßudźił.

Indiska.

Po roſprawje indiſkeho ſtatneho ſekretara je ßo ſbězk w połodniſchej Indiſkej daloko roſchěrił. Pſchi nim ßo jenož muhamedanſke wobydleŕſtwo wobdźěluje. Polizija je hacź dotal 483 wjednikow ſajała.

Po telegrammje ſ Bombaya ßu jendźelſzy wojazy ſe ſbězkaŕſkimi Moplami ſnowa wojowali. Wotdźělenje ſbězkarjow je tſi jendźelſke wotdźělenja, kotrež w automobilach jědźechu, něhdźe 6 kilometrow wot Mangeri nadpadło. Pſchi naſtatym wojowanju buchu někotſi Moplojo morjeni a licźba jendźelſkich wojakow ßo ſrani.

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 22. ſeptembra 1921.

— **Temperatura** w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej dróſy, ßrjedu 19 ſtopnjow cźoploty, po Celſiju, w nozy k ſchtwórtkej 9 ſtopnjow. Barometer ßrjedu wjecźor 743 a ſchtwórtk rano 747 pokaſowaſche. Wuhlady na wjedro: Njewobſtajne.

— **Roſprawa polizije.** Na kotolſkej haßy je ßo 21. ſeptembra pſchipołdnju ſ jeneje wokhěže jěſdne koło ſnamki „Schladitz“, cźißło 247 672, kradło. Wono je 1000 hriwnow hódne, ma cźorny wobłuk a žołtej ſwjeni, ſchěrej gumijowej wobrucźi a ßamoběh Torpedo. — Dwaj wobſchudźerjej ßo tu pokaſujetaj. Wonaj ßo jako pucźowazaj ſ hrajkami ſ Vogtlandſkeje wudawataj. Wonaj ſtaj tu pſchenozowałoj a rano ſkradźu cźekłoj. Ludźo chzyli ßo na kedźbu bracź, ſo ßo njedadźa wujebacź. Schtóž něſchto wo nimaj ſhoni, njech je poliziji ſdźěli. — Saßo ßu dźěcźi na Lubijſkej dróſy ſa worjechami mjetajo ludźi ſtraſchnje wohroſyli. Porucźa ßo, dźěcźi pſched tym warnowacź.

— **W Budyſchſkim měſchcźanſkim dźiwadle** je dźenßa ſawjene pſchedſtajenje ſa ADGB. a AFA. „Khěžora Khorle ſaſtajenz“. Pjatk ßo opera „Evangelijmuž“, kotraž je ßo wutoru ſe ſahorjenjom witała, woſpjetuje. Orcheſter a khor ſtaj ſaßo jara poßylnjenaj. — Ssobotu je prěnje ßwjedźeńſke pſchedſtajenje pſchi ſkładnoſcźi dnja katholikow „Khěžora Khorle ſaſtajenz“. Njedźelu je druhe ßwjedźeńſke pſchedſtajenje „Evangelijmuž“ wulka opera. — Póndźelu je tſecźe ßwjedźeńſke pſchedſtajenje, „Willijowa žona“, wjeßełohra, nowoſcź. Dokelž ßo tute tſi dny wurjadny woſpyt wocźakuje, ßo porucźa, ßebi ſ cźaßom khartki wobſtaracź. Tute tſi ßwjedźeńſke pſchedſtajenja ßu ſwonka abonnenta.

S Kulowa. Na 1. oktobra tudomny rektor Rošmij na wotpocźink dźe. — Murjerjej Mjetaſchej je ßo ſ jeho wobydlenja dybſacźny cźaßnik kradnył. We Kulowje jón potom jenemu pucźowazemu, kotryž žehleńki pſchedawaſche, polizajſzy ſaßo wotewſachu.

Swjatok so zwoni.

Wěrnoſcź je žadne ſeło, wjele žadniſchi pak ßu hiſchcźe ludźo, kotſiž ßo ſtajnje wěrnoſcźe dźerža. Prózujmy ßo tehodla pſchezo, ſtajnje wěrnoſcź rěcźecź. Hdyž tež pſchi tym druhdy na ſdacźe ſchkodujemy, dha tola w dobrym roſcźeny. Hdy by kóždy cźłowjek tak cźinił, by na ßwěcźe bórſy lěpje było.

Přilopk.

* **Wulke rosbuchnjenje.** W Oppawje w Pjalzy je dźěłaŕnja badiſkeje anilinoweje a ſodoweje fabriki ßrjedu rano do powětra ſlecźała. Morwych a ſranjenych je jara wjele. Tſi dźěłacźeŕſke cźahi ßo pod roſpadanki pohrjebachu. Wſchě woknowe ſchkleńzy we wokolnoſcźi 15 kilometrow ßo roſpuſachu. Transmißije wo 100 zentnarjow ßo ſ Ludwigshafena do Mannheima wjerhnychu. W Mannheimje je ßo ſe rosbuchnjenjom tehorunja ſchkoda nacźiniła, tež tam ßu pjecźa morwi a ſranjeni. W Oppawje je wjele wobydlenjow ſnicźenych. Wo rosbuchnjenju ßo hiſchcźe ſcźěhowaze piſche: Ludwigshafen runa ßo bitwiſchcźu. Licźba morjenych njeje ßo hiſchcźe wulicźiła, powjedaja wo 1000 morwych. Sranjenych je tak wjele, ſo ßu wſchě khorownje pſchepjelnjene, tak derje w Ludwigshafenje kaž w Mannheimje. Sanitetne automobile njepſcheſtawajzy po moſcźe ſe Ludwigshafena do Mannheima jědźa. Wjele ſchulſkich dźěcźi je ßo duzy do ſchule cźežko ſraniło. Tſi plunowe kotoly ßo tež pala a hroža rosbuchnycź. Rosbuchnjenje bě tak ßylne, ſo ßo 100 zentnarjow cźežke transmißije ſ Ludwigshafena do Mannheima wjerhnychu. Wjele tſěchow je ſwotkrytych. Schkleńzowe cźrjopy na haßach ſtopu wyßoko leža. Dowidźecź hiſchcźe njeje, hacź budźe móžno njejbože ſamjeſowacź, dźe-li rosbuchowanje pluna dale, dha ßo tež druhe měſta ſnicźa. Pſchicźina rosbuchnjenja je hiſchcźe njewujaßnjena.

* **Motor kradli.** W Schönbergu ßu w nozy ke póndźeli kublerjej Wagnerej motor ſ bróžnje kradli. Motor bě ßo hakle pſched krótkim ſtajił. Pſchi wotnjeßenju běchu paduſchi někotre ſchruby ſhubili. Hacź dotal nimaja ſa paduchami žaneho ßlěda.

* **Wótra krajna mjeſa.** Spodźiwne mjeſowe wobſtejnoſcźe ßu pjecźa po Weimarſkej nowinje „Deutſchland“ mjes Sakſkej a Sakſko-Altenburgſkej. Tam krajna mjeſa we Wickersdorfje w Glauchawſkim hamtſkim hejtmanſtwje ßrjedźa pſches jenu khěžu dźe a ßamo ßrjedźa pſches khachle, tak ſo móže ßo ſtacź, ſo ßo khoſej w Sakſko-Altenburgſkej wari a běrny w ßwobodnym ſtacźe Sakſkej. Podobnje je to w jenej ßußodnej wßy, tam krajna mjeſa ßrjedźa pſches hródź dźe, tak ſo kruwy na ſalſkej ſemi ſteja a ſe ſakſko-altenburgſkich kortow žeru. Haj, na ßwěcźe ßu něhdźežkuli dźiwne wobſtejnoſcźe.

* **Tuni khlěb.** W Herfordźe ßebi konſumſke towaŕſtwo a pjekarjo wulku konkurenzu cźinja a tehodla je tam khlěb bjes ſnamkow hriwnu tuńſchi hacź tajki na ſnamki. Pſchetrjebarjo ßo wěſo na tym jara wjeßela. Tajku konkurenzu bychu druhdźe tež witali.

* **Wo raku.** „Němſka zentralna kommißija ſa wußlědźenje rakoweje khoroſcźe a wobaranje pſchecźiwo njej“ je pomjatnicźk wudała, w kotrymž ßo roſpomina: Rak njeje njeſahojne cźeŕpjenje, ale hdyž ßo ſ cźaßom rada pyta, ßo wuhoji. Khoroſcź pak je runje pſchi ſapocźatku cźežzy ſpóſnacź, dyž je nujne, ſo ßo ſahe lěkaŕſka pomoz pyta, hdyž je podhlad na raka. Tehodla je nuſne, ſo ludźo na kóžde pſcheměnjenje cźěła kedźbuja a hdyž ßu dwělni hacź raka maja abo niz, ſo ßo hdyß a hdyß pſchepytacź dadźa.

* **Sso ſhubiła.** W Grenzdorfje je ßo 18 lětna ßłužobna holza Elſa Gläſerez, jene jěſdne koło ßobu wſawſchi, ſhubiła. Hacź dotal njeje žaneho ßlěda ſa njej.

* **Młodoſtny mordaŕ.** W Koiskawje pola Liegnizy bě kwaß, na kotrymž běſchtaj tež pohoncźaj 16 lětny Milda a 20 lětnaj Melzer pſchitomnaj. Tutaj ßo tam ſwadźiſchtaj a Milda Melzera ſ nožom do žiwota kłó, tak ſo ßo tutón wukrwawi. Skucźerja do jaſtwa wotwjedźichu, wón wudawa, ſo je njeſkutk we wobaranju ſkucźił.

* **Rubježniſtwo.** W Augsburgu ßu jedyn póſtſki wós wurubili a 5 898 000 hriwnow kradli. Nimo teho tež akzije a ſměnki. Pohoncź wo rubježniſtwje nicźo pytnył njeje.

* **Dawk na tucźny brjuch.** Wěſty Reiter ſ rańſcheje Pruſkeje namjetuje dawk na brjuch. Wſchěm ludźom w ſtarobje wot 15—70 lět ma ßo wutrobnjo a brjuch měricź. Schtóž ma brjuch wjetſchi hacź wutrobnjo, ma dawk płacźicź. Pola mužow ma kóždy zentimetr brjuchoweho wjazywobßaha w ſtarobje hacź do 30 lět 1000 hriwnow, hacź do 40 lět 500 hriwnow a hacź do 70 lět 300 hriwnow. Starym ludźom ßo 5—10 zentimetrow tucźneho brjucha na dawku ſpuſchcźi a tež ßedźo dźěłazym. Pola žonow ßo wěſte wuwſacźa cźinja. Schtóž njemóže dawk ſapłacźicź, ma jón wotdźěłacź. Běda brjuchacźkam!

Cyrkwinske powjesće.

S Njeßwacźidła.

18. njedź. po ßwj. Trojizy budźe rano w 7 hodź. ßwj. ßerbſka ſpowjedź, dop. we 8 hodź. ßerbſke a $^1/_2$10 hodź. němſke kemſchenje.

W Sarěcźu budźe kemſchenje dop. we 8 hodź. němſke a $^1/_2$10 hodź. ßerbſke; ſtud. theol. Bartko.

Semrěcźi: Hanna ſwud. Ssymankowa rodź. Kaupez w Holeſchowje, 77 l. 5 m. 12 d. ſtara; Guſtla Lena ſwud. Rokotowa rodź. Barſchez w Njeßwacźidle, 34 l. 3 m. 26 d. ſtara; Pětr Auguſt Zunka, wumjeńkaŕ w Scheſchowje, 71 l. 4 m. 16 d. ſtary; Hanna Elſa Ducźmanez we Wulkim Pſchesdrěnju, 9 l. 2 m. 9 d. ſtara; Alfred Měrſch w Bošchizach, 12 d. ſtary.

S Hucźiny.

18. njedź. po ßwj. Trojizy we 8 hodź. ßerbſka a $^1/_2$10 hodź. němſka Boža ßłužba, we 11 hodź. kemſchenje ſa dźěcźi.

S Rakez.

18. njedź. po ßwj. Trojizy rano we 8 hodź. ßerbſka [illegible]jedź, w 9 hodź. ßerbſke a $^1/_2$11 hodź. němſke kemſchenje.

Póndźelu, wjecźor we 8 hodź. poßedźenje żónſkeho towaŕſtwa.

Wutoru, popołdnju w 4 hodź. poßedźenje zyrkwineho pſchedſtejeŕſtwa.

S Ketliz.

18. njedź. po ßwj. Trojizy ra[illegible]8 hodź. němſka ſpowjedź, $^1/_2$9 hodź. němſka Boža ßłužba: duchowny W. Mróſak.

Semrěła: Marja Madlena ſwud. Kotwizowa rodź. Schwerderez, wumjeńkaŕka w Ketlizach, 73 l. 3 m. 12 d.

S Klukſcha.

18. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſka a $^1/_2$10 hodź. němſka Boža ßłužba.

Pohrjebana: morwonarodź. mandźelſka holcźka Hermana Haſelcki w Sdźeri.

Semrěła: Martha Marja rodź. Dittmanez, Ernſta Roberta Fiſchera, dźělnoſty, w Nowej Wßy, mandźelſka, 61 l. 6 m. 21 d. ſtara.

S Bukez.

18. njedź. po ßwj. Trojizy rano $^1/_2$7 hodź. ßerbſka ſpowjedź, we 8 hodź. ßerbſka a $^1/_2$10 hodź. němſka Boža ßłužba.

S Lupoje.

18. njedź. po ßwj. Trojizy dop. we 8 hodź. ßerbſka a $^1/_2$10 hodź. němſka Boža ßłužba, $^3/_4$11 hodź. rosrěcźowanje ſ konfirměrowanej młodźinu. — Kollekta ſa wotpalenych w Herrnhucźe.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina

Die **Reinigung der Diensträume** bei der unterzeichneten Behörde findet statt:

Montag, den 26., und Dienstag, den 27. Sept. 1921, in der Amtshauptmannschaft (Bismarckstraße 21) und

Mittwoch, den 28. September 1921, in der Zweigstelle (Carolastraße 9).

An diesen Tagen werden nur unaufschiebbare Angelegenheiten von 7 Uhr früh bis $^1/_2$1 Uhr mittags erledigt.

Amtshauptmannschaft Bautzen, am 19. Sept. 1921.

Nach § 19 des Reichsgesetzes über die Regelung des Verkehrs mit Getreide vom 21. Juni 1921 können sich Erzeuger, soweit sie nachweisen, daß sie unter Berücksichtigung des Wirtschaftsbedarf Originalsaatgut oder anerkanntes Saatgut abliefern müßten, um ihr Liefersoll zu erfüllen, der Verpflichtung zur Lieferung durch Zahlung eines Betrages befreien, der dem Unterschied zwischen dem Umlagepreis und dem Marktpreis für freies Getreide zur Zeit des Liefertermins entspricht. Der Reichsernährungsminister hat diesen Unterschiedsbetrag wie folgt festgesetzt:

1. Originalsaatgut von Winterweizen und Winterroggen auf 1000 Mk. für die Tonne,
2. Originalsaatgut von Wintergerste auf 400 Mk. für die Tonne,
3. anerkannte 1. Absaat von Winterroggen, Winterweizen und Wintergerste auf 1000 Mk. für die Tonne.

Anträge auf Befreiung von der Lieferung sind bei der Geschäftsstelle für Getreideverkehr anzubringen.

Bautzen, am 16. September 1921.

Kommunalverband Bautzen-Stadt und -Land.
Die Amtshauptmannschaft.

Budyšske měšć. dźiwadło.

Schtwórtk, (sawjene pschedstajenje sa A.D.G.B.a.A.F.A.)

Khějora Khorle sastajenz

Pjatk: (serija C) 1/2 8 hodź.

Wulki orchester!

Pobźunjeny khor!

Evangelijmuž

Wulka opera

wot Wilhelma Kienzla.

Moja wulkajenza

majschinow a gratulujeje na žitnych wikach, a lena mojej ležomnosći pschi

drjewowych wikach cź. 27

Wulka wuporjedźenja sa wschě graty. Wulki wubjerk wischeje hospodarskejenadobu.

Carl Gast

w Budyšinje

na drjewowych wikach cź. 27

Telefon 1290.

Stajnje najnowsche

gramofonowe platy

jehły a aparaty

kaž je snate, najlěpsche pschedawa **Nengebauer**

Bautzen, Theatergasse 2

Pschedawanje w I poschodźe

Žane klamy!

Najtańšche płaćizny!

Cigary

čźiste samórke wot **50** pj. ženj

schokoladu

wulka 100 gramowsta tafla wot 5 hr. ženj, najlěpschi

paleny khofej

we wschěch płaćiznach,

najl. kakao

nudle — jědźny rajs

nowe

polne tučne jerje

najlěpsche jadriwe mydło

porucja

Curt Stiegler

pryedy **Hans Lindner**

w Budyšinje

na serbskej hasy čźišo 1

Koprowy vitriol

je ja nacźinjenje pscheńzu a wostanje

to najlěpsche!

Pschihódnje porucja

Měrschez bratrow nazł.

Erich Winter

w Budyšinje pschi žitnych wikach cź. 30. Telefon 1315.

Tunje šaty!

Žonjace košle (košlace sukno) wot 28 hriwnow sem, kaž tež hotowe žonjace a mužace košle z najlěpšeho běłeho a pisaneho barchenta, hólčace, holčace a dźěwčace šaty we wulkim wubjerku. Zhotowjenja wšěch šatow po měrje wot najjednorišeho hač do najwosebnišeho.

Rěču serbskí!

F. Herm. Matthes

mějećel **Walter Oehme**

na serbskej hasy čo. 9.

Kedźbu sažopschedawarjo!

Kupujeće berje a tunjo je sklada po fabrikłł płaćiznach

Zigarety: **Kosch Dischedźin** tonk 245,

Film-Welt tonk, trefite a połne 325.

Zigary wot 60 pj. ! Pschedawam kurjeńsku ženj a rakotu a rjepjołu **tobak**

Wopyt składa ho stajnje płaćiznu. Poppu je čźeji trajne woběranje.

Wilhelm Kreuitz w Budyšinje

Serbskich hrjebjach 34.

We wulk. wubjerku po pschihódnych płaćiznach

jědźne kola

mantle a schlawći, lataćnje

i mužaja a žonjacowne, **karbid,**

jažny wolij sa jědźne kola a schijoge maschiny, **gumijowy lěp, ventilowy gumij, ivónczki, pschimadła, czěženoschcki, plumpy, šamki drastowe łaki, aluminijowe šapołožki do swjenow** pische serlawz. Wuwjedźenje wuporjedźenjow jědźnych kołow, nowoemaillowanje a nowofsmiłłowanje.

Bratraj Thomasaj w Budyšinje

na kamjenitnej haby čźo. 16.

Poručam swój wulki skład

mužazych, hólczazych a dźěwczazych wobłekow

njedźelsk. a dźěłansk. kholowow

najlěpsch. manchestr. kholowow, l. čźn. płat. kholowow

a lystrowych žakłekow,

dźěłbu **twjerdych zwjernowych hólczazych wobłekow**

kaž tež bohaty wubjerk wschěch druhich wěźow tunjo.

A. Menger na serbsk. hrjebj. č. 6 w Budyšinje.

Kury, holbje, jeja

kaponki, młode huźy a kaczki

najlěpschu tworu, kupuje kóždu dźěłbu a płaći najlěpsche

drjowne płaćizny

K. Schäfer měj. R. Lehmann

na serbskej haby cź. 6 Telefon 446

Poručam dobre

samodźěłane wobuće

Za **zymu** dźěłbu trajnych

šnórowansk. stupnjow

z **howjazeje kože za hólcow**

a wjetše **holey** po najtun. drjowe. płaćiznach.

J. Rose

šewski mištr na zwonk. lawsk. hasy 34 II

Otto Brandt w Budyšinje

1880 na mjetskowej lawskej haby cź. 8. 1880

Pschedesańćźiki — wukhodźowanske tije, tobakowe trubki w jenoj najlěpschich pschihódnjećach, najwjeć enje wšěch wuporjedźenjow w fabrikowej dźěłarni. **Kehele, hrowe talerje, tharkowe praży, pźołarske trubki, zebellerske trubki.**

Hlschcje po tunich płaćiznach poručam, doniž sklad:

ko chlazo b rch nu, běte a njebělene, k žowe schaty, pisane w rjanych mustrach a najlěpschich hódnosćach, wupjełłi, w p a ńźe tark-wske cźetwene we wschelakich schrach na jědźne pobłeschcja, módre wupjełłi, meter 20 hr., barchentowe płachty wot 37 hr. ženj.

J. Domšcź na lawsk. hrjebjach 16 I

Automatowy restaurant. — Žane klamy.

Najnjźe kłobuki

Samoćźane kłobuki ko nowe sprotwa a pra dźěłbu **filzowe kłobuki** ko garnéruja.

Sa y pschihódnych na rady nabu pschedźěła.

Garnéruje ne a njeg wuběrowane kłobuki stajnje na składźe.

Pychařnistwo Johanna Fiełnig

w III. poschodźe

na **kejžorske. dróhy 22** — **Telefon 1003.**

Wu hledźujeće prosćhu more wałk dźe wokolo ne wotkłej

Jenož jónkróćne přihódne poskićenje!

Nedźiwajće na ćeje podrożenja pschedawam **žobotu** a pich cźa **pośtrowarnje** wulku dźěłbu najlěpschego

mydła, židkeho mydła, mydłowego połora

a **šwećźkow** po jara pschihódnych płaćiznach. —

Koschlazy barchent,

běły a pižany,

jakowy barchent,

blusowe flanelle

wobłeczenjowe tkaniny } wołmjane a połwołmjane

Hotowe barchentowe schaty, běte a pižane sa mužow, žony a dźěćźi; normalne schaty, też podźchite, hudźchetow a we wulkim wubjerku porucja

August Hilger, mějećel Emil Wiltschek

jenoj we wobhwate na jenmańćźej dróhy cź. 2.

Njedźiwajcy dalscheho wulkeho podrożenja!

Prima margarina, žana stara **10**40

Budyšza-marg ras połohtana staj- **12**–

nje žadana, punt k.

„Ćhte Joß“ margarina, nejosobj. sa- **16**–

turan. ja bohtu punt kuft

łój najlěpscha běła tworu, wulschkrjeny jenoj **10**–

tak dobho hač składa dohaha, punt hr.

thumschtuk tuk } najlěpsch. normanje sa kreinjany

pjećenjowy schmalz } schmalz lěpschi hač przedawcha ćoła tworu pt. **11**80

łokowy jědźny tuk najlěpschi běły punt hr **12**.–

Sswinj. schmalz najlěpsch. běła tworu **13**–

for czišłu punt wot hr. ženj

Najl. šusch. mjaso punt hr. **14** a **13**–

Najlěpsche

šuschene **pleza** wubjernje kóždj. punt hr. **16**–

Wuhujcje!

Wożebje tołsty

šuschery **połcz** runje łož burski { **17**–, **18**–, **19**–

Najwjećschi Budyschki margarinowy a tukowy wożebitu dom na jadnej bohatej haby czišło 9

Najlěpsche

jadrokożane **czěrjeńske rjemjenje**

Ia jažnożołty **maschinowy wołij a tuk,** najlěpsche wosowe a łożowe tuki

porucja po najtuńšćich drjowych płaćiznach

Otto Büttner

mějećel: **S. Laskowski**

koža a techniske gumijowe twory

w Budyšinje, na hłownym torhoschcju 9.

Njewjeścinsk. pychu

twažne twećźele

(Bukety) se žiwych a dźěłanych twórkow,

wěnzu a wjećhl. palmy

porucja

Marja Petrich

na garbarśkej haby cź. 22

Rěčźi serbski.

Žony

potrjebacźe-li wopłoko raze aparatu a kamu, schlewćhi, wobmjatki, kaž tež druhe

hygienijske žonjace wěźy, wobwoćźe ko dowěrlunje na

Sanitetnydom Frauenheil

w Budyschinje

pschi Bertschtu orjenjau cź. 2.

Fabrika a rezkoruja

w Dr žoźanach N.

Zobny khoki

punt hižo po 20 hać

6 hr.

fóźdu hodnotu cźerjimy porucja

Moritz Schmidt

na łhěźorskej dróhy cź. 11.

Dom jědźnych kołow

G. Fuhrmann w Budyšinje

na dornećźkej haby 10 porucja

jědźne kola, schinage maschiny, gramofony we wulkim wubjerku, kołowe mantle a schlewći. Wuporjedźenje najnuźnišo.

Wulki wubjerk!

Žane klamy!

Wowerłe khołowy blu-, mantle, schlewćje stupn, cźe-, emill chowe mydł, dźěłanske khołowy spodnje khołowy a łokhłe. Nowe a rjeb. nuk. a pachol. wobłek pschedawa jara tunjo

Herm. Gedlich

na pełnożnej dróhy 7.

Pódła hotela „Kronza“

Wołowe, sfotowe, dźimalne a tałsoje

Nowohotowjenje a wuporjedźenje

wšěch dźěłnjow wumjećźe pśćich

nje a bjez konkurency tunjo

Wahl. Math. Eder w Budyšinje

na bonschmadła cź. 1.

Kupuju

papjerowe wotpady a nowiny we małćźkach, knihi, feschtwoł, aty, kopor, mušaš, zyn, čźerwjeny mušaš, zynt, wołoj, winowe a sektowe błeśche, staniol, kośće a łapy po najwyschschich drjowych płaćiznach.

Popp, na hornćźeńkej haby w Budyšinje.

Kruschwy, jabluka

we wulkich a małych dźěłbach kupuje wot Njewjećźidła abo Budyschina ženj

Małczyk w Barzonju

Lětnik 80 | Budyšin, pjatk 23. septembra 1921. | Čislo 221

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr 50 pj. Wudawk B (z přilohu „Pomhaj Bóh!“) we wudawarni 7 hr 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóždo jednotliwe čislo płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zastupnik redaktora: Jakub Rjenč. — Wudawa a dźěl Smolerjowe knihićišćarnje, zapr. druzstwo z wobm. ruk. w Serbskim domje w Budyšinu.
Telefon 63.

Wudawarnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čislo 4. Za nawěsćki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjažkow. Wobšěrnje sa stajnje nawěsćki a tabele so wyše wobkněźeja. Rabat so po tarifu dawa.

Dnjownica.

Pjatk, 23. póžnjeńca.

Thekla.

1814 zeńdźe so na Lubijskej radnicy posledni króć zwjazk łužiskich štyrimištow.

Žerja so šerja,
Błyść w mróčelach měrja,
A wjeńorna hwězda
So zaswěća.

Do Serbow wjedźe
Mje myśl a mi předźe
Són: spicy pak modłu
Śće za was so:

„Božo, budź miły!
Zdźerž strowy a ćiły
Do skónčenja časow
Mój serbski lud!“ Ćišinski.

Ruče z pluhom do pola, hdyž je kosa z pola.

Towarstwowski powěstnik.

Khwaćanske serb. tow. změje přichodnu njedźelu, 25. septembra, swój serbski wjećor z dźiwadłom a z druhej zabawu. Sobustawy bratrowskich towarstwow maja přez wupokazansku khartku za 2 hriwnje přistup.

Swětne podawki.

Němska.

Wobstórźba pschećiwjo fakkemu ministrej Fleißnerej dla nadpjeranja k nažiwnosćam.

Sakski minister roswuńcenja Fleißner, kotryž k njewotwinjnej sozialdemokratiskej stronje pschiśłuścha, je 26. augusta w Drježdźanach w shromadźijnje zobstawow swojeje strony rjekł, so dyrbja so na to pschipraviś, so k dozpiću šanćerow swojeje strony nažiwne naprawy naleja. Na podłožu tehole wuprajenja je statny rěźnik po § 110 němskeho khostanskeho zakonja (nadpjeranje k nažiwnosći) proześ pschećiwjo ministrej Fleißnerej jawdeł. W nim su so někotre wobsody pschećłyćhcałe.

Stresemannowa rěź.

Wjednik němskeje ludoweje strony, Stresemann, je w Pforzheimje wo němskej politiy rěźał. Wón poćinjanje němskeho kanźera dr. Wirtha w swadźe z Bayerskej a wobsebje cytanje Weismannowej rosprawy we wustawnym wubjerku sajuźi. Jeho strona śeji na podłožu Weimarskeje wustawy. Na prascheńje, hoć je wón swólniwy, je sozialdemokratiju hromadźe dźěłaćj, wón haj wotmołwi. Dyrbimy dźěłansku shromadnosć je sozialdemokratiju wobsamknuć. Njepřichinźujemy k strowym wobsteńcowańam, hdyž śebi kóždy na swoju stronu myśli, ale jenož, hdyž so k shromadnemu dźěłu sjednoćimy.

Shorjelski sozialdemokratiski śjejd

je dawkowu resolucźiju sapółłanza Keila pschijał. Dale su pschijeli Radebrunchowu resolucźiju wo justicźnych praschenjach, Hellmannowy śchulski namjet pschećiwo konfesionalnym śchulam, Schmidtowu resolucźiju wo śejiwjenśkich praschenjach, namjet wo sozializowanju hórnistwa a milinarśtwa, namjet wo dźěłenju zyrkwje wot stata. Namjety wo Fehrenbachowej pensiji a wo abitinentnym praschenju so wotpokłaćhu. Sa to so namjet, nasupaty woźwjećenje 1. meje a 9. novembra, pschija.

Na to Hermann Müller wo skutkowanju Versaillesśkeho měrowego śrěźenja rěćejeśe. Müller praji, so je njewěrno, so chce sozialdemokratija němsk. kanźlera Wirtha wotstronić, so by so na jeho městno jedyn sozialdemokrat ładźił. Runje tak je njewěrno, so dyrbi so kultusowe ministerstwo zentrumskej stronje pschewostajić. Barlinśke nowiny dyrbjale so sferje s praschenjom zaběraćj: Śchto bućdźe wobsedźenstwo płaćićj, hdyž dawkowa reforma pschińidźe? Němska bućdźe snajnjejśicha 50 lět na śćěhywłach Versaillesśkeho měra śćěrpjeć dyrbjećć. Profesor Keynes je wulićił, so budźe Němska dwě śćećinje wśćěch swojich dochodow k dopjećenjenju ultimata dać dyrbjećć a so budźe najpóźdźićho w auguśće 1922 Němska na kóńcu swojeje płaćićenjakhmanośće.

Wotstronjenje polizajśkeho presidenta Pöhnera w Mnichowje?

Z Mnichowa so powě, so śi śtrony bayerśkeje koalizije najśćerje w krajnym śejmje namjet sapodadźa, w kotrymž so žada, so by so Mnichowśki polizajśki president śe swojeho śastojnśtwa wotstronił.

Hrabja Hugo ś Lerchenfeld bayerśki ministerśki pschedźyda.

Bayerśki krajny śejm je śrjedu w połnym pobźdźenju tajneho legazijśkeho radźićźela ś Lerchenfelda ś 86 wot 145 woźedatych hłosow sa ministerśkeho pschedźyda wuśwolił. Bayerśka śrjedźna němsknacionalna strona je swojimi 20 hłosami sa Kahra hłosowaśćhe. Sozialistiśke śtrony 39 běłych wothłokowańśkich papjerkow woźedachu. Hnydom po wólbje hrabja Lerchenfeld do śale śtupi a praji, so wólbu pschiwośuje.

Hrabja Hugo ś Lerchfeld je ko 1871 w Bayerśkej narodźił. 1914 je wón jako kńejeźśtwowy radźićźel do kultusowego ministerstwa śastupił, w oktobrje 1917 je wón jako němśki kńejeźśtwowy śastupjeł do półśćeje śtatneje rady do Warśchawy póśła. Napołśed wón němśke kńejeźśtwo jako półśłanz w Darmśtadtu śastupowaśćhe. W łećeje 1902 je so hrabja Lerchenfeld ś Amerikanku Ethelu Wymanez wożeńił. Prjedawśći bayerśki półśłanz w Barlinje bě jeho wuj. Hrabja ś Lerchenfeld je wożoba, wot kotrejež je wozćakńuje, so budźe wopratwjene wośebite prawa Bayerśkeje śchćitać, so pak budźe pśchi tym dorośumjenje mjes Bayerśkej a Němśkej śpěchowaćj. Jeho śebi tež śwonka Bayerśkeje dla jeho wobwjertnośćeje a dla jeho śympathiśkeho waśchnja jara ważachu. Hdyž wón śwoje nowe śastojnśtwo pśchija, měśejśćhe wón kótku programnowu rěć na podłožu, so dobru bayerśku politiku na wobłuku śwěrnośćeje k Němśkej na podłožu śćheśćijanśkeje myśle powjedźe.

Katastrofa w zigarrettowej indusiriji.

1. oktobra dyrbja po wośjewjenju němśkeho finanzrecho ministerstwa połne dawkowe śładźby sa zigarretty do mozy śtućć. W zigarrettowej industriji śebi radu njewjedźa, śćhto dyrbi śo po 1. oktobrje śtać, dokelž śu pscheśćewdećeni, so njebućdźa tajśe powyśćenje dawka hromadźe ś wozćakńuńnym śylnym wotebjeranjom konsumia śnjećej mózy. W Barlinje chćedźe śćeho dla 1. oktobra wjećśćhu liczbu zigarrettowych fabrikow śawćinućć.

Jednanja w knihićišćerśkim pschemyśle fo njeporadźiśe.

Śjedńoćeńśtwo dźěłodawarjow němśkich knihićišćerśkich wośjewjeja, so śu so jednanja ś pomocnikami wo nowym mjdowym tarifje njeporadźiśe. Pomocnizy śebi žadaju, so by so śakładna mśda podwójiła a so k temu 30 procentow na drohotu pschiraśyło, ś čźimž by so tudźeńśka mśda śa jeneho pomocnika w Barlinje we 150 hriwnow powyśćiła. Hdyž běchu dźěłodawarjo rośćećajili, so tajśe powyśćenje njemóža śćehnać, drje pomocnizy śe swojim žadanjom nećhto wróćo dźěchu, tola na powyśćenju po 115 hriwnach na tydźeń wobśtachu. S tymle žadanjom by so hodźinśka mśda wo 2 hr. 40 pj. powyśćiła, mjes tym so powyśćenje pola lithografow, a chemigrafow 1 hr. 20 pj., a pola śtatnych a gmejnśćich śastojnikow 1 hr. na hodźinu wuńćinja. Hdy by so žadanje pomocnikow pschiśwoliło, dyrbjale so płaćićiny nowin a nawěśćkow a wśćěch cźiśćećeśćkich dźěłow nimo měry powyśćićć, so by so dotalne měra mózuje pśchekroćiła. Powyśćenje mśdy, ś kotrymž śu so lithografoju a chemigrafoju śpokojili, śu knihićišćećeśćy pomocnizy wotpokaśali.

Južnosłowjanska.

Italśko-južnośłowjanśke śakrocźenje pschećiwo Madźarśkej.

Južnośłowjanśki ministerśki pśchedźyda Paśćićć je śobotu italśkeho póśłanza hrabju Manzonia pśchijał. W diplomatiśćich kruhach je źłyćećeć, so je póśłanz nowy namjet śwojeho kńejeźśtwa podał, po kotrymž měło so italśko-južnośłowjanśke wójśko wupóśłać, so by so Madźarśka mośowała, postajenja měrowego śrěźenja dopjelnićć.

Bołhaśka.

Stambolijśki wo kraleśtwje Sserbow, Khorwatow a Sślowinzow.

Bołharśki ministerśtwowy pśchedźyda Stambolijśki je njedawno rěć wo śwjaśku Bołharśkeje ś Južnośłowjanśćej měł. Mjes druhim wón praji: Śkym śpośnał, je myśl śwjaśka mjes Bołharśkej a Južnośłowjanśćej (kraleśtwo Sserbow, Khorwatow a Sślowinzow) pśćećo wjazy pśchiwiśowarjow tež we worśćhach intelligenzy nabywa. Hdy měł so lud we wězy wuprajećć, wěrćeć, so bychu śi śchwórćiny sa bratrowśki poměr wobeju śtatow byłe. Separatistiśka strona nima w Južnośłowjanśćej wjele pśchiwiśowarjow, bolśchewiśka organisajija tam ś zyła wjazy njewobśteji.

Semrjetego krala Pětra tam kóždy cźećći. Wón bě woprawdźe prěni wustawny kńejeź na Balkanje. Najwjećśha cźeća śtata je jeho militarismus. Pśćećiwnośćej pśćećećiwo Bołharśkej je pśćećo mjeńśćha, tola tam dale njedowěra pśćećiwo Bołharśkej wobśteji, so mohła śo nowa Bołharśka k śtarej politiźy wróćićć. To je njeprawe. Runje tak je śe śtrachom, so mohłe śo śe śbliźenjom Bołharśkeje k Južnośłowjanśćej śeparatistiśke mozy w Južnośłowjanśćej pośćynićć. Cźim wjećśćhi je śtat, cźim śłabśćhe je śeparatistiśke hibanje. S Južnośłowjanśkeje śłym śebi jara dobre śaćśićhćeće śobu domoj pśćhinjeśćć.

Awstriska.

Źeleśnizaśći śtrajk w Awstriśkej.

Źeleśnizarjo w Awstriśkej śtrajkuja, dokelž je kńejeźśtwo śo śapowjedźiło, jich žadanje śa wyśćhśćej mśdu dopjelnićć. Źyły źeleśnićći wobkhad je śo śa śtajił. Źeleśnizarjo wo dujo wot dwórniśćećeśa k dwórniśćećju cźahachu, śo by śo wobkhod śnydom śaśtajił. Tak dyrbjećće tež jedyn pod paru śtejazy wośobowy cźah na Franzjśo-Józeffśkim dwórniśćećju, kotryž chyśćhe do Prahi wotjećć, śtejo wośtać. Źeleśnizarjo śe cźahom, wjele tyśaz wośobow liczaśćym, k parlamenćiej cźahnućhu a deputazźiju wotpóśłachu, kotraž dyrbjećhe ś kńejeźśtwom jednać. Prezident źeleśnizaśćećeśćho śwjaśka, śapóśłanz Tomśćhit, potom śhromadźićnje śćećći, śo kńejeźśtwo kruće na śwojim śtejśćećju śawośtawa, śo móźe hakle śe źeleśnizarjemi jednać, hdyž śu śo do źłnźby wróćićli. Wośćśje protestuju tole wośjewjenje pśćhijachu. Źeleśnizarjo prajachu, śo śe źanym wumńenjenjom njebućdźa śaśo kńiźbu cźinićć, przedy hać njeje kńejeźśtwo kóždemu mužej 4500 krónow

jako pschirazk drohoty wupłaćiło. Strach je, so tak mjenowana techniska unija, to je sjednoćenstwo telefonowych a telegrafowych pschistajenych, do sympathijoweho strajka sastupi, jeli so knjeźeŕstwo njezofnje, tak so by ßo potom tež telegrafowy a telefonowy wobchad sastajił. Železnizarjo jutsje rano nowu shromadźisnu wotmějà.

Psched entenczinym ultimatom na Madźarsku.

Konferenza swjaskaŕskich póßlanzow ultimatum na Wuheŕsku pschihotuje, w kotrymž ßo Madźarskej khwila 10 abo 14 dnjow k wopuschczenju wjeczorneje Wuheŕskeje postaji. Jeli so ßo Madźarska tejele khwile njedźerži, dyrbja ßo najwótrische naprawy pschecziwo njej nakožicž. Jendźelczenjo maja hospodaŕsku blokadu sa njedosahazu, tola ßo hischcze wo wotpóßłanju wójska njeje niczo wobsamkło.

Francowska.

Njeporadźenje strajka w połnóznej Franzowskej.

W Roubaix ßu ßo wulke shromadźisny strajkowazych wotměłe, w kotrychž ßo rosprawa wo położenju da. Jedyn ßobustaw strajkoweho wubjerka praji, so je generalny strajk woprawdźe skónczeny. Jenož hischcze wubywa, tole wobsamknjenje strajkoweho wubjerka shromadźisnje strajkowarjow potwjerdźicž dacž. Wot pschichodneho dnja budźa jenož hischcze swjaski, kotrychž dźěłanske wuměnjenja hischcze njejßu jaßnje postajene, dale strajkowacž: textilni dźěłaczerjo, dźěl metallowych a twarskich dźěłaczerjow a dźěl transportskich dźěłaczerjow. Druhy, kotsiž ßu jenož solidarnosczje dla strajkowali, hnydom dźěłacž sapoczmu.

Sběhnjenje dohladowanskich komißijow.

„Times" s Parisa powědźa, so ßu ßo wschě swjaskaŕske knjeźeŕstwa s wuwsaczom franzowskeho sa to wuprajile, so bychu ßo swjaskaŕske dohladowanske komißije w Němskej 1. januara sběhnyle.

Belgiska.

Wotpokasanje žónskeho hłoßowanskeho prawa w Belgiskej.

Belgiski senat je ße 54 pschecziwo 44 hłoßam sakonjowy naczisk pschijal, kotryž žónskim wólbne prawo pschi provinzialnych wólbach da. Komora je tónle sakonjowy naczisk sacziſła, tak so senatowe wobsamknjenje konflikt stwori, kotrehož dla dyrbjał ßo parlament rospuschczicž, jeli so ßo komora a parlament hischcze njedojednataj.

Amerika.

Wotbronjenska konferenza we Waschingtonje.

Knjeźeŕstwo Sjednoczenych statow je program wotbrónjenskeje konferenzy jejnym wobdźělnikam wosjewiło. Wón ßlědowaze dypki wopschija: 1. Samjesowanje namórskeho bronjenja. 2. Kontrollowanske postajenja sa nowe prawidła wjedźenja wójny. 3. Samjesowanje bronjenja na kraju. 4. Praschenje we nastupanju Chiny. 5. Praschenje w nastupanju Sibirskeje a Chiny. 6. Mandaty wo kupach.

Rusa wuczaharjow w Americy.

Amerikanske pschiczahowanske wyschnosczje ßo se wobczežnosczemi saběraju, kotrež s pschewjedźenja pschiczahowanskeho sakonja nastawaju. Tele sakonske postajenja wulke hubjenstwo naczinjeja, dokelž pschiczahowarjo s dalokich krajow hakle pschiczahnywschi shonja, so je liczba, kotraž ßo po prozentach pschipuschczi, hižo pschekroczena, tak ßo dyrbja ßo saßo na nawróczne puczowanje nastajicž, k czemuž husto jich pjenjesy njedosahaju.

Filippinske kupy amerikanske wostanu.

Po drobnym pschepytanju je ßo general Wood wuprajił, so Filippiny hischcze njejßu srałe sa njewotwisnosć. Wójnski sekretar Week je skónczne rjekł, so dyrbja Filippiny dale we wobßedźenstwje Sjednoczenych statow wostacž.

Wójna w Małej Asiskej.

S Konstantinopla ßo 23. septembra powě: Grichiske wójsko je w bitwje nad Sakariju a na zofanju něhdźe 20 000 muži shubiło. Wjele wojakow je na symizu skhoriło. Turkojo ßu postupnjo město Siwri-Hissar wobßadźili. Grichojo ßu s tym nusowani, k połnozy pódlu železniskeje czary sojacž, kotraž do Eski-Schehira wjedźe.

Jendźelske knjeźeŕstwo pyta mjes Turkami a Grichami měr saradźicž. Jendźelska je wjednikej Turkow, Mustafje Kemelej, ßwoje pośrědnistwo poskiczila. Grichàm je je jendźelske pośrědnistwo jara witane, dokelž ßebi s direktneho jednanja s Turkami žaneho wuspěcha njelubja.

Sajecže pschißažnikow w Konstantinoplu.

W Konstantinoplu ßu 14 woßobow sajeli, kotrež ßu do pschißažnistwa pschecziwo swjaskarjam sapleczene.

Dr. theol. Filip Rězak †

Narodźi ßo 22. hapr. 1859 — semrě 17. sept. 1921.

Hdy bych slote pjero měł, bych s nim jeno jara s rědka pißał — dźenßa pak zyle wěsczje. Pschetož Filip Rězak mějesche slotu wutrobu, kaž Hórnik, Smoleŕ, Jmisch, Czischinski, Pful a mnohy druhy ßerbsky wótczinzy, kotrychž pak je dźeń a mjenje. Njeßebicznosć, ponižnosć, ßwěrnosć, czistosć, wobstajnosć, pilnosć, wopornivosć a wutrajnosć hacž do ßmjercže ju debjesche. A w tutej slotej wutrobje ßwěczesche ßo ßwětło wěry, kotrež ženje njewuhaßny, horjesche ßo woheń lubosczje k Bohu a k bližschemu, a ke wschitkim człowjekam, pschede wschěm pak k małemu sazpětemu, wot ßamßnych ßynow husto pscheradźenemu narodej. Kschesczjan bě wón s zyłej wutrobu, ßwědomity pastyŕ njeßmjertnych duschow, kaž s rědka sadyn druhi, horliwy dźěłaczeŕ s ertom a s pjerom we Knjesowej winizy, njepschetrjechomnje pilny spisowaczel, s dźěłami njehiniteje wažnosczje je wobohacził ßerbske pißmowstwo a ßerbsku wědomosć. Sam je ßebi postajił pomnik, kiž je trjeczischi hacž kamjeń a worzł. A pschi rowje ßebi njepschejesche ani ßłowa: hdźež skutki rěcza, słowow trjeba njeje. Sloto njesersawi ani na powětru ani we wodźe, wostawa pschezo a wschudźe zyle ryry sloto. Tajka bě tež powaha Filipa Rězaka. Pschi napinazych studijach wón njesakomdźi ßo w maczeŕschczinje hacž nanajlěpje wudokonjecž, w czaßach połneho sboža we wyßokej czesczi wón njesaby sa ßwój lud dźěłacž. Wón wosta pschezo ßebi ßamemu ßwěrny a jenak nadobnje smyßleny. W lětach sboža wón njeshordny, w hodźinach srudoby wón nadźiju njeßhubi.

Filip Rězak ßo narodźi 22. hapryleje 1859 we Wurizach pola Budyschina. Tam mějesche jeho nan žiwnosć. Pozdźischo pscheßydli ßo Rězakez ßwójba do Dźěžnikez a sa krótki czaß do Bělczez, hdźež jeho nan, kotryž bě ratar, ale tež wustojny skakaŕ, kublo kupi a tež wjazore skoty wobßedźesche. Filip bě najstarschi se wschěch dźěczi, wopytowasche najprjedy tachantsku schulu a potom tak mjenowanu praeparandu — pschiprawjazu klaßu — na katholiskim seminaru w Budyschinje. Lěta 1874 pschińdźe do Prahi do ßerbskeho seminara, a bě hacž do lěta 1884 jako gymnasiast a student bohoßławstwa dźewjecž lět ßobustaw towaŕstwa „Sserbowki". Hižo tu wusnamjenjesche ßo nasch pschecžel s njewschědnej pilnosczu. Jara ßwěru wón studowasche, tola pódla teho wjedźesche wón stajnje doscž czaßa wusbytkowacž, so by wuknył czěsczinu a pólschczinu a ßo swuczował w spisowanju ßerbskich nastawkow. Wo tym ßwědcža „Kwětki" — sapiski „Sserbowki" a woßebje tež czaßopis „Lipa Sserbska", kotruž tehdom ßerbszy studowazy pod redakziju ßławneho Smolerja wudawachu. Tu podawamy jeno někotre napißma jeho wudźěłkow: „Kak twari lastojczka hnězdo?" „Biblija a geologia" (wědomosć wo semi). „Móz a wuliw hudźby".

S tutych napißmow je pósnacž, so je ßo Rězak hižo tehdom jara wobschěrnje saběrał s pschirodospytom, s wědomosczu wo rostlinach, kamjenjach a swěrjatach. Wón je wschě něrak wuslědźomne ßerbske mjena rostlinow, kamjenjow a swěrjatow pilnje sběrał, do wosebitych knihi sapißował a s tym hižo poczał dźěłacž sa ßwój wulki nimo měry wažny „němsko-ßerbski ßłownik". Pódla wón nawukny na huslje pißkacž, tak so tutón nastroj derje wobknježesche, studowasche wuczbu wo hudźbnej harmoniji po wulkej wobschěrnej knihy. Wjele krócž ßmój hromadźe ßerbske ludowe pěßnje pschi hußlach pschespěwałoj, a na prózdninach mějachmy w Rězakez hospodliwym domje najrjensche ßwójbne konzerty. To běsche praßerbski dom, schěroko a daloko po Sserbach drje je lědma žadyn burski statok, w kotrymž je tak czike narodne žiwjenje kczěło, kaž pola Rězakez nana a maczerje. Nan wschě dźěczi k pilnemu wuknjenju pohonjesche a ßo wo to starasche, so wschě we prawym ßerbskim duchu wotrosczechu a ßo wukubłachu. A to je ßo jemu se wschěmi nanajlěpje poradźiło.

W lěczje 1880—81 ßłužesche Rězak jako dobrowólnik pola wojakow, to jeho lěto w studijach sadźerža. Dwě lěczje 1883—84 bě wón starschi towaŕstwa „Sserbowki", kotraž pod jeho pilnym nawjedowanjom a dohladom ßławneho profeßora Hattale kczějesche. Lěta 1884 bu wón sa duchowneho wußwjeczeny, pobý kaplan we Khrósczizach, administrator we Spitalu pola Kamjenza, prěseß ßerbskeho seminara w Prasy a wot lěta 1895 běsche dwórski kaplan, pozdźischo tež konsistorialny radźiczel w Drażdźanach, a bu wuswoleny sa czestneho kanonika pola ßwj. Pětra w Budyschinje. Tež dósta Albrechtski rjad prěnjeje rjadowinje.

Wschudźom a pschezo pak czujesche ßo Rězak jako ßwědomity duchowny a horliwy wopornivy ßerbski wótczinz. Wón bě, schtož wón běsche, zyły a zyle, we jeho powaßy njebě niczo na połoju, wón bě s pscheßwědczenja czěžke winowatosczje wyßokeho powołanja na ßo wsał a je tež po móžnosczi wschě ßwěru dopjelnjał. W tym nastupanju bě jara podobny naschemu wulkemu Hórnikej, blisko kotrehož někto po ßmjerczi jeho muczne czěło wotpoczuje.

Hórnik je woßebje tehodla duchownske powołanje ßebi wuswolił, so by runje tak najlěpje mohł ßłužicž ßwojemu ßerbskemu ludej. — Hižo jako studowazy dźěłasche Rězak nimoměry pilnje se ßerbskim pjerom. Wulka ßyła rjanych nastawkow se wschěch wotrjadow pschirodnych wědomosczow khowa ßo w rukopißach, jara mnohe ßu woczischczane w czaßopiße „Lipa Serbska". Rězak bě woßebje wobdarjeny sa matematiku (liczenje), fysiku a wschě wopißowaze wědomosczje we jiwórbje. Runje pschecžitach napißy jeho wudźěłkow a njemóžu ßo dodźiwacž, s wotkel je wón czaßa a mozow nabrał, pódla tak wobczežnych studijow hischcže skoro kóždy měßaz jara wobschěrny nastawk sestajecž. „Pilnosć je ženij!"

Jara sajimawe ßu jeho listy s puczowanja wokoło semje, ßu s dobrej wobrasnosczu a zyle wěßywustojnje spißane.

Tola Rězak nochzysche wostacž jenostronski. Tehodla ßo prózowasche, so by ßo tež w rjanym sabawnym pißmowstwje pospytał a tež to ßo jemu poradźi. Wón pschełoži s czěskeho njeßmjertne dźěło „Nascha wowka" wot Boženy Němzoweje, pschetwori tu a tam někotre podawki po wobstejenjach, kiž nam bliže leža. Tak nasta krasna mohł rjez nowa kniha, rěcž je wubjerna a wobßah je ßama czista poesija ße ßerbskeho žiwjenja. Młodosczi tu knihu doscž naležnje wukasacž njemóžemy.

Jako kaplan we Khrósczizach pschewsa Rězak redakziju katolskeje protyki „Krajan" a je ju wustojnje wjedł pschez 20 lět. Tehdom wuda s njeho Czornczanskim wuczerjom Haschu „Krótke bibliske stawisny" a „Mały katechismus". Pozdźischo w Drażdźanach spißa zyle prěnjotnje wulki ßerbski katechismus. Dwaj krócž jón w rukopißu wobdźěła. Katechismus je pak něto tež jara dokładny a srosymliwje w dobrej ßerbsczinje sestajeny.

Nihdźe njesaby Rězak ßo dale wudokonjowacž we wědomosczach, duž móžesche tež krute pruhowanja wotpołožicž a bu sa doktora bohoßławstwa we Prasy powyschscheny. To je czesć, kajkaž ßo sa dołhe czaßy žanemu Sserbej dóstała njebě.

To jeho wjedźesche k temu, so pilnje narańsche rěcže, woßebje hebrejsku, studowasche a duž ßo na wukhmani, so móžesche stary sakoń po kaczanskim a prěnjotnym — s wjetscha hebrejskim tekscže ßo dobrje ßerbscžinje pschełožicž. Někotre dźěle bu czischczane wuschłe, druhe ßo w rukopißu khowaja. Tak bě Rězak mohł rjez ßam wot ßo wot pschirodowědow bóle do rěczespyta dozpěł a pschi stajnym pschekołožowanju na tu myßliczku pschischoł, kak jara nusnje trěbny je wulki němsko-ßerbski ßłownik. Tak bu wustojny pschirodospytnik tež pilny a wustojny rěczespytnik.

Wón pschilubi a ßo sjawnje na to swjasa, so sestaja ßłownik a wón je ßwoje ßłowo dospołnje dokonjał, ßerbsku wědomosć s wulkotnym dźěłom wobohacził, ßerbskim spisowaczelam a dźenikarjam wjele prózy salutował, wschěm, kotsiž chzedźa ßerbsczinu lěpje spósnacž abo nawuknycž, rjany runy pucž natwarił.

(Pschichodnje skónczenje.)

Ze Serbow.

W Budyschinje, 23. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyschinje po wobkedźbowanju **optikußa** Schmidta na khěžorskej drósy, schtwórtk 19 stopnjow czopłoty, w nozy k pjatkej 10 stopnjow czopłoty po Celsiju. Barometer schtwórtk wjeczór 749 a pjatk rano 751 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Trochu na deschczik ßo pokhilaze.

— **W Budyschskim měschczanskim dźiwadle** ßo pjatk (serija A) druhi ras Kienzlowa wulka opera „Evangelijmuž" pschi ßamßnym wobßadźenju kaž prěni ras a s wulkim poßylnjenjom orchestra a khora, hraje. — Pschi skladnosczi dnja katholikow ßo tsi ßwjedźeńske pschedstajenja dawaja a to ßobotu legendowa hra „Khěžora Khorle sastajenz", njedźelu wulka opera „Evangelijmuž" a póndźelu wjeßelohra „Willijowa žona". Wschě pschedstajenja ßo ½8 hodźin sapocžnu. Porucža ßo, ßebi s czaßom kharty wobstaracž.

S **Kamjenza.** Spodźiwnje napowěschane schtomy a keŕki běchu tele dny pschi Brěsnjanskim mosczje widźecž. S płoniny jeneho železniskeho woßa běchu Wětsikez hólzy runje tam korb se schatami dele sduli a tak žonjaze schaty wschěch družin a formow na schtomach a keŕkach wißachu a Halschtrowczanka, kotraž bě schaty k czisczenju do Kamjenza wjesła, dyrbjesche ßebi je potom se schtomow a keŕkow dele czahacž. Wětsikez hólzy ßu dundr khadlojo!

S **Kamjenza.** We wjeczornej haßy, hdźež je Gudźicž pjekaŕnja, bě woheń nastał. Ssußodźo a drusy ludźo jón hnydom haschecž poczachu, pschi czimž hosczenzaŕ Koch dwaj Minimax-aparataj wuži. Hdyž wohnjowa wobora s motorskej ßykawu pschijědźe, bě bórsy wschón strach nimo. Njedźiwajzy teho je ßo něschto schkody nacziniło. Kak je woheń nastał, njeje hischcže wujaßnjene. Měnja, so je jena woßoba s zigaru njekedźb'iwje wobkhadźejo woheń samischkrila, ßwoje koło do kólnje stajejo.

S **Wojerez.** Strajk w jamje „Erika" dale traje, dokelž ßo sarjadnistwo spjecžuje, dweju wusamknjeneju dźělaczerjow saßo pschijecž.

S **Zybalnje.** Sputaneho s dźěla wotwjedli ßu w jenej ßußodnej wßy dźělaczerja Rönscha. Jeho njemandźelske dźěczo bě psched dwěmaj njedźelomaj pod podhladnymi wobstejnosczemi wumrjeło. Durje do domu běchu wotpaczene byłe. Tukaja, so je Rönsch dźěczo sajědojczik.

S **Gubina.** Póndźelu je ßo tu 70lětna Hamelowa, s njewobhladniwym sawjertnjenjom płunoweho honacža wustupowazym płunom sajědojcžiła. Po schtyrihodźinskim wožiwjeńskim pospytowanju mějachu wuspěch.

S **Mužakowa.** Gmejnski pißaŕ Grantke w Kiju je s gmejnskeje pokładnizy 23 000 hriwnow pschekschiwił, a czeknył. W jeho łožu 10 000 hriwnow skhowane namakachu. Jedyn wobydleŕ móžesche Grantkej hischcže 1000 hriwnow wotewsacž, tak so njedostatk hischcže 12 000 hriwnow wuczinja.

Swjatok so zwoni.

Maczeŕna lubosćž je wschědnje nowa. Tehodla ma tež kóždy tajkej maczeŕnej lubosczi ßo dźakowny wopokasacž. Macž, kotraž ßwoje dźěczi njelubuje, žana macž njeje. Prawa macž do wutrobow dźěczi lubosczž k Bohu a maczeŕnej rěczi sascheżěpi a tutu lubosczž haji a pschisporja. Tajke dźěczi ßu potom žiwi kschesczenjo a narodowzy.

Přiloȝk.

* **Rosbuchnjenje w Oppawje.** S Mannheima powjedźi priwatny telegram, so pschi wulkich strózelach wosjewjena powjesczž wo 1000 mortwych njetrjechi, tola je jich na 500 mortwych. Rěka nětko, so je ßo 4000 tun salpetra sapaliło a rosbuchło, s tym ßu tež płunowe kotoły do powětra sleczałe. Sranjeni powjedaja, so ßu najprjedy błysk widźeli a potom czornu mróczel kura; łusk bě satraschny. W Stuttgarczje ßu instrumenty bliske semjerženje pokasowałe. Rosbuchownischczo je něhdźe 90 metrow dołhe a 80 metrow schěroke. Dźewjecž gasometrow, s kotrychž kóždy 50 000 kubikmetrow płuna wopschija; je ßo dospołnje se semje shubiło. Zyłe twarjenja ßu ßo shubiłe, kaž by je wottruhał. Oppawa je nimale dospołnje sniczena, kaž by ju artillerija potsěłała. Tež w zyłej wokolinje je ßo wulka schkoda nacžiniła. W Oppawje je ßo schtwórcžina dußyka sa zyłe němske rataŕstwo nadźěłała. Oppawske dźěłaŕnje ßu sawěsczene byłe, dokelž pak ßu ßo poßledni czaß jara powjetschiłe, něhdźe połojza schkody njesarunana wostanje. — Němskostatny president je sa wopory rosbuchnjenja 250 000 hriwnow pschepokasał a s telegramom ßwoje dźělbracže wuprajił. Franzowske nowiny w dołhich nastawkach ßwoje dźělbracže wuprajeja. Wyschschi kommißar wobßadźeneje krajiny Tirard je hnydom 75 000 hriwnow sa ßwójby woporow darił. Wón je ßo na městnje snjesboženja ßam wo tym pscheßwědcził, kak franzowska wojeŕska pomozna organisazija pschi wukhowanju dźěła. Jedyn offizěr wobßadźeńskeje armeje wo njesbožu jako wocžity ßwědk takle powjeda: „Něhdźe wokoło ½8 hodźin rano jěchach po drósy mjes Ludwigshafenom a Oppawu a njeběch daloko wot fabriki. Nadobo wußłyschach tupy bubot, semja sarža a hobrski stołp wohnja a kura ßapny někotre sta metrow wyßoko. S dobom ßłyschach satraschny łusk rosbuchnjenja a powětrowy czischcž czißny mje a konja wo semju. Hdyž saßo staŕech, pschikrywasche tołsta mróczel kura a procha městno njesboža. Hrjady, kamjenje a železowe kruchi ßo deschežowasche. Wohladnych ßo a widźach, so bě Oppawa we wobßahu tsioch schtwórczinow sniczena. Wobydlerjo wustróženi a rejo psches pola czěkachu. Wukhowanske dźěło ßo poczežowasche, dokelž ßo nowych rosbuchnjenjow bojachu."

* **Rosbuchnjenje w podkopkach.** Załostne rosbuchnjenje sta ßo w jenych podkopkach w Queenslandźe we Awstralskej. Na 70 ludźi je wo žiwjenje pschischło. Žony a dźěczi saßypnjenych hewjerjow wobłěhuja wrota jamy.

* **Prósdne wobydlenja.** Wschudźe na wobydlenjach pobrachuje. W Newyorku pak je 10 000 prósdnych wobydlenjow, sa kotrež žanych wotnajerjow nimaja. Twarja tam khěže sa 55 milijonow dollarow. — Haj, w Amerizy je lěpje!

* **Sajědojczenje.** W Drażdźanach na Pillnitzskej drósy ßu 39lětnu wjednizu filiale K. a jeje 12lětnu holzu s płunom sajědojczenej namakali. Měnja, so ßo tu wo skutk sadwělowanja jedna.

* **Snjesboženje.** W Kroßenje pola Zwikawy we dworje Leonhardtez papjeroweje fabriki psches popjełowu hromadu 8lětny Werner a 5lětny Hertel běžeschtaj, Pschi tym ßo do hromady, kotraž s nutska hischcže žahłe wuhlo khowasche, pschepadnyschtaj a ßo czežko wopalischtaj. Hertel w khorowni bórsy wumrje, Werner je hischcže w strasche, wo ßwoje žiwjenje.

* **Wschako mamy.** Němskostatna zokrowa rosdźěleŕnja je sarjdźene lěto 92 000 zentnarjow zokora rosdźěliła, sa polěpschenje němskeho wina.

* **Rubježne mordaŕstwo.** W Frankenbergu je 30lětny fabrikski dźěłaczeŕ Jahn s pomozu wopacžnych póstskich pschipokasankow 58lětneho pjenježneho póßelnika Gläsera do ßwojeho wobydlenja swabił, jemu tam se ßekeru hłowu rosbił a 5000 hriwnow pjenjes rubił. Na to je czeknył. Mordaŕstwo hakle wjeczor pytnychu. Sa mordarjom ßlědźa.

* **Ssadowcho paducha satsělil.** We Wurzenje je knježi hajnik se schtyrjomi ßadowymi paduchami hromadźe trjechił, kotsiž jeho nadpadźechu, jemu tsělbu wotewsachu a jeho s njej psches hłowu pjerjechu. Hajnik paducham saßo tsělbu wotewsa a jeneho paducha do žiwota tsěli. Sranjeny, dźěłaczeŕ Jahn s Müglenza, dyrbjesche ßo do měschczanskeje khorownje dowjesczž.

* **S czaha padnył.** Pola Herlasgrüna we Vogtlandskej pschi jěsbje po železnizy wot Plawna do Reichenbacha ßyn jeneho pschekupza s woßa padny. Wón bě ßo na durje shlehnył, tute njeběchu prawje saczinjene byłe a pschi nahłym sawinjenju wotleczichu. Młody człowjek s woßa wupadny a se sranjenej hłowu jeho do khorownje dowjesechu. Jeho nan, kotryž bě sa nim skocził, njesranjeny woteńdźe.

* **Železniskich paduchow sajeli.** Na czarje Dortmund—Minden—Hannover ßu wobschěrne paduschstwa železniskeho kubła wußlědźili. Swjetscha ßu wino, kognak a podobne napoje kradli. W Osnabrücku ßu zyły tworowy skład tajkich kradnjenych wězow měli a ßu sa pschedawanje tutych tworow puczowazeho pschistajeneho měli. Do wězy saschmjatani ßu swjetscha železnizy rjadowarjo, czahowi wjednizy, pschekładowarjo a hosczenzarjo. Tež ßu pjecža hižo dweju tworoweju pschedstajerjow sajeli. Wscho hromadźe ßu na 60 hacž 70 woßobow sajeli,. s teho w Dortmundźe ßamym 20 woßobow.

* **Srazenje.** Pola Leubnitz blisko Saalfelda jedyn automobil a jene motorske koło hromadźe srasyschtaj. Pschi tym je ßo wikowaŕ Bölsing s Berka pola Weimara ßmjertnje sranił. Jeho žona, kotraž ßobu na kole ßedźesche, ßo teho runja srani a dyrbjesche ßo do khorownje podacž.

* **Woheń.** Wot někotrych dnjow ßo w statnej holi Espenken w Isenhagenskim wokrjeßu pochowina pali. Hižo je wulka schkoda nastała, 50 000 zentnarjow sa wotpóßłanje hotoweje pochowiny je ßo hižo spaliło.

Cyrkwinske powjesće.

S Budyschina.

W Michałskej zyrkwi w Budyschinje směje 18. njedź. po ßwj. Trojizy rano ½8 hodź. faraŕ Räda němsku spowjedź, a ßwj. wotkasanje, ½9 hodź. duch. Tyscheŕ němsku a w 10 hodź. ßerbsku Božu ßłužbu, pop. ½4 hodź. rosrěczenje s konfirm. holzami.

Schtwórtk pop. w 3 hodź. žonjaze towaŕstwo we Sserbskim Domje.

Tydźeńske sastojnske dźěła směje duch. Tyscheŕ.

Semrěczi: 15. 9. Erich Khorla njemandź. ßyn s města pod hrodom, 1 m. 4 d. — 19. 9. Arnoscht August Teich, kotelnik w Dobruschi, 61 l. 11 m. 26 d. — 20. 9. Hana Ella, Khorle Augusta Kopjenacža, dróhoweho dźěłaczerja w Ratarjezach, dź., 1 m. 6 d.

S Budestez.

18. njedź. po ßwj. Trojizy směje duch. Bojz rano w 7 hodź. němsku spowjedź, faraŕ Domaschka dop. we 8 hodź. němske a ½10 hodź. ßerbske prědowanje. — Psched zyrkwinymi durjemi ßo kollekta sa Herrnhutsskich wotpalenych sběra.

Ssrjedu wjeczor w 7 hodź. shromadźisna žónskeje młodźiny w paczeŕskej stwi.

Ssrjedu wjeczor we 8 hodź. bibl. hodźina kschesczž. towaŕstwa mužskeje młodźiny.

S Khwarziz.

18. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbska spowjedź, we 8 hodź. ßerbske a w 10 hodź. němske kemschenje.

S Maleschez.

18. njedź. po ßwj. Trojizy rano we 8 hodź. ßerbske a ½10 hodź. němske kemschenje, w 11 hodź. dźěczikemschenje.

S Budyschinka.

18. njedź. po ßwj. Trojizy dop. we 8 hodź. ßerbska a ½10 hodź. němska ßwjedźeńska Boža ßłužba, ßwjedźeński prědaŕ k. faraŕ Mrósak s Ketliz.

S Porschiz.

18. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbska spowjedź, we 8 hodź. ßerbske kemschenje. Pop. ßwjedźeń Gustav Adolfskeho towaŕstwa ½3 hodź. ßerbske ßwjedźeńske prědowanje (faraŕ Wiczas s Wóslinka), w 4 hodź. němska rosprawa wo žohnjowanjach a wo nusy wěrjazych w diasporje (faraŕ Döll s Rumburga). — Kollekta sa Gustav Adolfske towaŕstwa.

Wunoschk kollekty sa Herrnhutsku bratrowsku gmejnu 480 hriwnow.

S Huski.

18. njedź. po ßwj. Trojizy dop. w 7 hodź. němska spowjedź, we 8 hodź. němska a w 10 hodź. ßerbska Boža ßłužba. Pop. ½4 hodź. poßwjeczenje pomnika sa we wójnje padnjenych we Warnoczizach.

Semrěł: August Max Werner, sahrodnik we Nowej Wßy, 42 l. 7 m. 8 d. stary.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina

Der Gemeinderat zu Pielitz beabsichtigt, den Rittergutsweg Nr. 270 von Pielitz nach Großkunitz (sogen. Leichenweg) von der Abzweigung vom Kommunikationswege Flurst. Nr. 272 bis zur Einmündung des Weges Nr. 274 als öffentlichen Fahrweg einzuziehen. Als öffentlicher Fußweg und als Wirtschaftsweg soll er bestehen bleiben.

Etwaige Einwendungen hiergegen sind binnen drei Wochen schriftlich bei der Amtshauptmannschaft anzubringen.

Amtshauptmannschaft Bautzen, am 19. Sept. 1921.

Die Bedeutung der Nahrungsmittelkontrolle.

Aus den vielen Klagen über nicht einwandfreie Nahrungsmittel geht hervor, daß sich Lieferanten, Händler und kaufendes Publikum in Stadt und Land anscheinend nicht klar sind, daß sie in der amtlichen Nahrungsmittelkontrolle eine wichtige Einrichtung haben, alle die gerügten Mißstände mit Erfolg zu bekämpfen. Heute, wo es wieder möglich geworden ist, die Lebensmittel in einer Beschaffenheit herzustellen, die der vor der Kriegszeit entspricht, erwirbt sich jeder Lieferant oder Händler nur ein Verdienst, wenn er verdächtige, d. h. anscheinend gefälschte oder verdorbene Nahrungsmittel durch die Polizeibehörde seines Ortes zur Untersuchung an die zuständige Stelle einsenden läßt. Die Untersuchung geschieht kostenlos, selbst wenn der Verdacht nicht begründet war. In kleinen Orten findet man oft eine Scheu, Aufsehen zu erregen. In einem solchen Falle würde die Nennung des Namens nur der Behörde gegenüber notwendig sein, wenn nur die Polizeiorgane darauf hingewiesen werden, wo die verdächtige Ware gekauft worden ist, damit die Probe amtlich entnommen werden kann. **Die amtliche Kontrolle strebt nichts weiter als einen reellen Handel mit Nahrungsmitteln und einen Schutz in gesundheitlicher und finanzieller Hinsicht an.** Sie ist deshalb ein wirksames Hilfsmittel für die Fabrikanten und die Lieferanten, die sich bemühen, Ware von guter Beschaffenheit zu liefern, ferner für den Verkäufer, da er in

die Lage kommt, bei Mängeln an der Lieferung diese zurückzuweisen. Bei Klagen, die ihm von seinen Kunden zugehen, gehe er diesen nach und lasse eine Probe einsenden. In Betracht kommen alle der menschlichen Ernährung dienenden Stoffe, die gefälscht oder verdorben sein können.

Besonders wichtig ist zurzeit Milch und namentlich solche, die der Säuglingsernährung dient. Wenn die Beschaffenheit der Brote zuweilen zu wünschen übrig läßt, so liegt die Schuld meist weniger am Bäcker als am gelieferten Mehle. Die dunkle Farbe mancher Brote weist oft auf nicht genügend von Unkrautsamen gereinigtes Mehlgut hin. Bei dem bitteren Geschmack vieler Mehle glaubt mancher an den Zusatz fremder Mehlsorten, wie z. B. Bohnenmehl. Gewöhnlich handelt es sich aber dabei um Mehl, das in beginnender Zersetzung begriffen ist. Die Zersetzungsprodukte des Proteins und des Fettes — namentlich bei Hafermehl oder bei den Haferflocken — sind als die Ursache davon anzusehen. Solche Mehle verbacken sich dann sehr schwer und geben keine genußfähige Ware mehr. Wesentlich ist dabei auch der Feinheitsgrad der Ausmahlung. Mitteilung über andere der menschlichen Ernährung dienenden Stoffe und ihre Fehler sollen folgen. Noch sei darauf hingewiesen, daß die gesetzlichen Bestimmungen, die während der Kriegszeit vielfach Ausnahmen erfahren mußten, wieder mit aller Strenge gehandhabt werden müssen. Die Zeitumstände gestatten wieder, den Handel mit Nahrungsmitteln den früheren gesetzlichen Bestimmungen anzupassen. **Amtshauptmannschaft Bautzen.**

Budyšske měšć. dźiwadło.

Pjatk: (serija A) 1/8 8 hodź. **Wulki orchester!** Poßnjujeny khor!

Evangelijmuz

Wulka opera wot Wilhelma Kienzla.

Ssobotu: swonk. abonnement. 1/8 8 hodźin:

1. žwjedź. pschedst. pschi składnosći dnja katholikow „Khějora Khorle sa-stajenz“ Legendowa hra wot G. Hauptmanna.

Njedźelu: swonk. abonnement. 1/8 8 hodźin

2. žwjedź. pschedst. pschi składnosći dnja katholikow

Evangelijmuz

Wulka opera wot Kienzla.

Pondźelu: swonk. abonnement 1/8 8 hodźin

3. žwjedź. pschedst. pschi składnosći dnja katholikow „Willijowa žona“

Zimoza a poraž. wjeselohra.

Jenož dobra twora!

Kakao

1/4 punta jenož hr. **3.75**

Khosej

1/4 punta jenož hr. **6.—**

Na sadnjej bohatej haßy 9

Kruschwy, jabluka

we wulkich a małych dźělbach kupuje wot Meßwačiđła ab. Budyschina jem

Malczk w Bačzonju

Předešćniki

derjeca kunje swoju poćaćuje

Rudolfec wuporjedźěrnja

w Budyschinje

na sadnjej bohatej haßy 51

Meble

najtuńscho pola

Aug. Bjar, na **Rowsatzkej droły,** snapschećo wulkeje piwarnje.

Stólzypotnich fabrik płaćiśnych.

Najwjetsche dnjowe płaćiśny płaći:

sa lapy	hr. **0,70**
sa papjerowe wotpadk . .	hr. **0,50**
sa nowiny	hr. **1.—**
sa knihi, leschiwki, akta .	hr. **0,75**

metalle, želeso, łoćeje, bleche, schleńzowe cźrjopy atd.

Siegfried Sussmann

na hornježerskej haßy 35 — Telefon 1346

Kwaćanske serb. tow.

wuhotuje

njedźelu. 25. septembra

serb. wječor z dźiwadłom

Duž so wšitoy lubowarjo serbskeje zabawy najwutrobnišo na njón přeprošuja.

Započatk 7 hodź. Započatk 7 hodź.

Předsydstwo.

Hosćenc „Běły Kóń“

Hosćenc prěnjeje rjadownje

mějećel Curt Lanze

w Budyšinje

na zwonkownej lawskej hasy

Poruča so wšěm Serbam a přećelam Serbow. Jara spodobne a přijomne přebywanje. Dobre jěść a pić po zna- tym wurjadnym wašnju.

Wšě wina w najwjetšim wubjerku.

Kóždu njedźelu koncert

Wolije a tuki

ja maschiny, motory, zentrifugi, łoja, automobile

Stauffersti, łožowy a wosowy mas

po najtuńšich dnjowych pć cźisnach

Handelsgesellschaft „Merkur“ m. b. H., Bautzen

na kamjenitnej haßy cźiśćo 9 (Wettinski dwór)

Poručam dobre

samodźěłane wobuće

Za **zymu** dźěłbu trajnych

šnórowansk. stupnjow

z **howjazeje kože** za **hóleow** a wjetše **holcy** po najtun. dnjow. płaćiznach.

J. Rose

šewski mištr na **zwonk. lawsk. hasy 34** II

Meble! Meble!

Nowe a **trjebane bydleńske stwy** a **kuchińske wuhotowanja,** kaž tej **drastowe khamory, bufetty, vertiti, komody, schpihele** we wschěch wulkosćach, **sofy** a **matrazy,** - berje dźěłane, pschedawa po najtuńschich płaćiśnych

Jurij Kiehl w Budyschinje

na žerbśkej haßy 1.

Kupowarńja a pschedawarńja meblow a pólstrowan. tworow.

Kedźbu!

S wužitkom kupujeće **trjebane a nowe meble, polstrowane tworv,** kaž sofy a t. d. nowe a trjeb. **drastne khamory, komody, loža s matrazami a bjes nich a poßleschća,** kaž tej wschu **mužazu a žonjazu drastu. Dołhe a króćke schkórnje a stupnje stajnje na składje.**

E. Stelzig

na hrodowskej hasy č. 4,

blisko Pětroweje zyrkwje.

Wšo poražaca nowosć za kurjerjow!

Wulkotne! **Woprawdźity** D. R. G. M.

orientalski parlojty tobak

Aromatiski! **Sporje so palacy!** Mily! Za wšitke trubki so hodźacy. Jara tunjo po

10 hriwnow za punt w 1/2 puntowsk pakćiłach

Darmotne pruhi! — Žane kupne dyrbjenje! Předawanje we wobkhodźe tobak. wulkowik.

Hermann Jedicke jr.

w Budyšinje, na zwonk. lawskej hasy 29

! Zasopředawarjo najpřihódn wuměnjenja!

Jakub Bräuer w Kamjencu

na połnócnej dróży 14

poruća wšěm Sserbam swój wulki sklad mužazeje a žonjazeje drasty. Najlepsche wobleřenja sa mužow a žony po měrje najrućišcho po najtuńschich płaćiśnach.

Nowe dóschle:

Sserbske hanty, cźorne, wobsehje schěro'e, najcźejschu žida bjes opretury, najrjeńsche schož je, schěr 1.60 metra jenož 44.— hr.
1.40 „ „ 40.— „

Moiree-hanty, nacźerwjene, běłe, naselene, najnowsche bordu najlepscheje hódnosće, najrjeńsche mustry a najwjetschi wubjerk.

Foulard-satin, cźeła twora, nowna najnjebschi łaćki nir w turkowschich mustrach.

Museliny najnowschich, najpodobańschich turkowschich mustrow.

Kotschlaze barchenty, velouty, jakowe barchenty, schórzuchowe tkaniny atd. po swatych tunich starych p acźiśnach.

Najwjetschi wobsehitu dom sa Sserbow.

Welseckupny dom w Kulowje

Telefon cźiśćo 12. Sakożene 1868.

Gardiny wschěch druźin

zanki, kromy, vitražowe tkaniny, koschlowe łukuo, kożane łukuowe schórzuchi, wóskowane łukuo we wschěch schěrjach a barbach, dobre trajne gumijowe podkuhi, wscho jara tunjo.

J. Erler w Budyschinje

na zwonkownej lawskej haßy cź. 10.

Serbja! Hdźe do Budyschina na kat. sjeźi pschi rědźeće, hrdźeće najtuńscho poskćeny w **Hokee kofejowni a korčmi** pschi žerbśkej zyrkwi. Tež koleßarje dóstanu wěsty khow sa žwojeho kenja.

Michal Hoka, korčmar.

Najlepsche jadrokożane **cźerjeńske rjemjenje**

Ia jaźnožołty **maschinowy wolij a tuk,** najlepsche **wosowe a łożowe tuki**

poruća po najtuńschich dnjowych płaćiśnach

Otto Büttner

mějećel: **S. Laskowski**

koža a techniske gumijowe twory

w Budyschinje, na khownym torhoschću 9.

Połny žnjowy wumoschk dozpjećeje, hdyž sa najnjcźinee kymjenitnego žita

„Korbin“

nakożujećeje. Njepatrujomne sa kóžbego ratarja.

Bratraj Waltinaj,

mějećel Otto Nesler w Wojerezach.

Syno a słomu

wschěch druźin, kóždu dźěłbu kupuje běžnje

August Hepper

w Budyschinje. **Telefon 1258.**

Lětnik 80 Budyšin, sobotu 24. septembra 1921. Čisło 222

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća śtwórčitnje: Wudawk A we wudawańi 6 hr., z pěinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přitołu »Pombaj Róla«) we wudawańi 7 hr 50 pj., z pěinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jednotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamolwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a ćišći Smolerjec knihićišćernja, zap. druźstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarńja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěštki, kiž nanja so we wudawańi hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjeskow. Wobčežnje so stajace nawěštki a tabele so wyše wublěcja. Rabat so po tarifje dawa.

Njednownica.

Sobotu, 24. późnjeńca.

Marja z M.

* 1862 w Nosacicach Franc Moric Domaška, farař w Budestecach, wjednik serbskich Božich słužbow w Draždźanach.

1893 prěni serbski koncert w Bórkowach.

† 1839 Poršiski farař Jan Bjedrich Wylem Mička, stawiznař.

Najrjeńši zynk, kiž klinči do swěta,
Najmiša pruha, jasnosć njebjeska,
Najlubša kwětka, kotraž zakćěja,
A płomjo wot wšitkich najčisćiše:
To modlitwa je sprawna maćerna.
Za dźěćo lube k njebju pósłana. M. Domaška.

Maćerny złoćany wěnc su něknje skubłane dźěći.

Přisłowo.

Njedźelu, 25. późnjeńca.

Kleophas.

† 1915 Franc Kral, horliwy Serb, załožer Domowiny, wudawař protyki Nadźija, we swětowej wójnje pola Lensa, wot granaty roztorhany.

* 1841 w Ralbicach Michał Róla, pilny serbski spisowaćel, wumrě jako kapłan w Budyšinje, redaktor Katolskeho Pósła.

Kermuše w Palowjc, Bórkhamorach, Sywiku a Wojerecach.

Daloko we cuzej zemi
Row was khłódny wobjima,
Wětr rjane róže zlemi —
Palmy maće dobyća.
Zrudni waši lubi steja
Hdyž so na was spomina,
Z hórkej sylzu zapłačeja
Żelna je jich wutroba. Sała 1865.

Bój, ćežki bój to je, kotryž Serbja lěto wot lěta wojuja, kotryž wojuja ze wšej energiju a horliwosću, zo bychu wobkhowali binjace kubła swojich priedownikow, swoju rěč, swoje wašnja, z krótka swoju narodnosć. Franc Kral 1904.

Towařstwowski powěstnik.

Serb. tow. „Radosć" w Bukecach wuhotuje jutře njedźelu přednoškowy wjećor w Stangee hośćencu. Thema přednoška je: Praha. Wona pokazuje so w 160 krasnych swětłowych wobrazkach z přednoškowym přewodom k. cand. fil. Slecy. Wšitcy Serbja našeje wokoliny so wutrobnje přeprošuja.

Swětne podawki.

Němska.

Němskonazionalne tajne swjazki.

W badenskim krajnym sejmje je statny president wo wobtłacju politiskich tajnych organizazijow a jich wuslowkow rosprawił, kotrež je statne rěčnjistwo namakało. Statny president potom pschispomni, so mordař Tillessen z jenej katholskej swójbje w Kölnje pschiskłuscha. Swojej žońje je wón pitał, so dyrbi pschichodnje němskonazionalnje wuswolićź. Wobaj Erzbergerowej mordarjej staj k tejle tajnej organizazijji pschiskłuchałoj, runje tak Küllinger a Müller.

Němske późłanzjstwo w Prahy.

Němske knježerstwo je sa swoje późłanzjstwo we Prahy dom Franzjiśkanow na małej stronje kupiło. To je jene f najrjeńšich twarjenjow w Prahy. Dom ho sa sćěry późłanzjstwa f wudawkom tśoch milijonow krónow pschetwari.

Diplomatiski wobthad mjes Němskej a Ruskej ho wobnowił.

Pschedhyda wschorušeho wubjerka, Kalinin, je 22. septembra sastupjerja Němskeje, profesora Wiedenfelda, pschijał, kotryž jemu jewoje potwjerdźaje pismo pschepoda. Pschi tejle składnosći mějesche němski sastupjeř rěcź, w kotrejž praji, so **ku poměry mjes Ruskej a Němskej offizialny charakter w polnym wobsahu sajo dostałe.** Pschećź by hyło, so bychu ho Němskej njelube nashonjenja salutowale, kotrež stej Jendźelska a Polska f bolschewiskej Ruskej cźinilej.

Wobschkodźenje cźerwjeneje khorhoje.

Pośledniu nóz, ku njesnaći cźinićeźeło w Shorjelju na jenu f cźerwjeneju khorhojoh psched měschćańskim domom, w kotrymž ho sozialdemokratiski sjěźd sthadźuje, łuźatu kiźalinu hykuył, f cźinu je ho khorhoj hynje wobschkodźiła.

Shorjelski sozialdemokratiski sjěźd wo Bayerskej.

Sapóźłanz Treu f Nürnberga wótro wo bayerskich poměrach rěcźesche. Mjes druhim praji: Nowe knježerstwo je hotowe, ześelne khoschćejo wužićź, a pschi tym móže ho na podpjeru bayerskich dźěłacźerjow spuschćećź. Chze-li pak Kahrowy system wobkhowacź, pak jemu lubiny, so budźe w Bayerskej wojowanje, kajkehoź je Němska prjedy f cźeźła widźała. Měra je polna. Dóńdźe-li k wojowanju, budźemy wschitzy sjednoćeni. Budźemy teź hrěbkow wužićź, kajkichź ho hischćeje źenje w politiskim wojowanju njeje wužiło.

Pschedhyda Wels na to praji: Wschitzy, kotsiź ho ho swaźili, bayerskich dźěłacźerjow wo płody revolucźje sjebacź, ku f tymle pschiwonjedźenjom najwjetšeje němskeje politiskeje strony warnowani, pschiprawy k wojowanju ku ho hižo cźinile. S tym ho kóżda bosadniła strona snjemóźni.

Bayerski ministerski pschedhyda hrabja Lerchenfeld do Barlina pućuje.

Hrabja Lerchenfeld na stajny wobthad mjes bayerskim a němskim knježerstwom najwjetschu wažnosćź kładźe. Bliźšche dny wón do Barlina pschijěźe, so by wo pośłednim wukaju němskeho presidenta jednał a pućź k stajnemu wobkhadej f němskim knježerstwom pschiprawił. S tym cźje hrabja Lerchenfeld pschede wschěm temu sadźěwacź, so ho bayerske knježerstwo na dobo psched rośhudźaje wobsamknjenja němskeho knježerstwa staji, kaź je ho to sa cźaś Kahrowego knježerstwa wospjet stało, f cźehoź ho potom najkhutnische konfliktu nastałe.

Cźeźke wobstórźby pischećźiwu statnemu kommiźarej Weismannej.

„Bayerischer Kurier" pruskemu statnemu kommiźarej dr. Weismannej praschenja pschedkładuje. Wón ho prascha:

1. Je knjes statny kommiźar taźama wożoba kaź statny rěcźnik Weismann w Barlinje, kotryž mějesche rosprawu we kniharjach a hrajerskich klubach podawacź a ho do disźiplinarneho pschepytanja sapłeće, dokelź bě pola kniharjow wjetował, ale město pjenjes směnki dał, kotrež potom njeje sapłaćił. Je wón tón sama kaź pośidowski statny rěcźnik Weismann, kotryž sa pschehadźenje na wyschsche městno njebě khmany, kotryž pak potom se swojim pschećeźelstwom f pruskim ministerskim pschedhydu Hirschom do prěda pschindźe?

2. Je knjes statny kommiźar tón sama kaź tamny statny rěcźnik, wo kotrymž ho po revoluźiji w pruskich nowinach piśasche, so je sa jenu nóz wjazy dyźł milijon hrivnow dobył a je měrno, so hłowny wobdźělnik Phönixowego konzerna, Oskar Strauß, w finanznym swiźu f Kappowym pućom steji a so wón statny kommiźariat hischćeje dźenża trochu jara f pjenjesami podpjera?

* * *

Na tele łoskocźiwe praschenja budźe statny kommiźar dr. Weismann rośswětlaźe wotmolwjenje dacź dyrbjećź, pak ho ruće se swojeho sastojnstwa shubićź.

Pólska.

Pólsko-ruski konflikt.

„New-York Herald" powě: S wěstosćźu ma ho wocźakacź, so ho 1. oktobra diplomatiski wobkhad mjes Pólskej a Ruskej sastaji. Tola njewěrja, so ho wójna hnydom łapocźnje, dokelź stej wobej stronje pśche śłabej, so mohłej wojowacź. Tola ho wójsko pschi mjesach shromadźi. Pschi tym źnadź k wójsnkemu konfliktej dóńdźe.

Južnoslowjanska.

Južnoślowjanske staine rośkleźenje f wopredka milijardu njedostatko pokazowasche. Něćko je ho poradźiło, tutón njedostatk f pomjeńśenjom wudawkow sa wójsko zyle wotstronićź. So by ho wuwos tworow powjetschił a ho f dobom hódnosćź południoslowjanskich pjenjes powyschiła, ho wuwożne zło snjećźi abo zyle wotstroni.

Awstriska.

Kónz awstriskeho żelesnizarskeho strajka.

Żelesnizarski strajk we Winje je ho stónćźił. Schtwórtk popołdnju je ho wobkhad na wschěch cźatach sajo wotewrił. Żelesnizarjam je ho po 4500 krónach jónkrócźneje pomozy wupłacźiło.

Wuherska.

Madźarski dyrdomdej.

S Wina ho powě: Nowa entencźina nota na Madźarsku, kotraź je na 14 dnjow wobmjesowana, je hižo do Budapesta doschła. Wona je ho najśerje hižo pjatk pschepodała. Połoźenje ho f tym njepołóźi. Pschetoź runje dźenża ku powjesćźe doschłe, so hibanje bandow we wjećornej Wuherskej niź jenoź pschiwěra, ale se cźěkeje stronj ho teź powě, so je ho we wjećornej Wuherskej ńamo madźarsko fronta wutworiła, kotraź ho k połodnju wot Bratiślawy sapocźina a ho 200 kilometrow dałeko hacź k południoslowjanskej mjesy cźehnje. Prawe łschidko tehole wójska na frontu pschećźiwo cźěśkej mjesy. Sśrjedźisna steji wot Oedenburga hacź k Steinamangerej, łewe łschidło pola St. Gottharda k Schtyrskej a Południoslowjanskej. S cźěśkeje stronj ho wobaranśe pschiprawy cźinja a ho wójsko pola Bratiślawy (Preßburga) shromadźuje.

S Lugana ho 23. septembra powě: Italska ministerska rada je wobsamkła, so budźe nucźaźe naprawy pschećźiwo Madźarskej jenoź w mjenje wschěch wobdźělenych statow cźinićź a źebi wot Madźarskeje źadacź, so měrowe sćěźenje dospołnje pschewjedźe. Cźěśkoźłowakske źadanja na pschiprawjenje korridora ho hromadźe f Rumunskej wotpokajaja, so by ho runowaha dunajskich krajow njekapka. Minister śwonkownych naleźnosćźow je w ministerskej radźe prajił, so Jendźelska dosć kuteje wole njepokasuje, so by ho madźarske knježerstwo nusowało, zośacź.

Albanska.

Bojosć f albanskeho nadpada w połodnischej Sserbiji.

Powjesćźe, kotreź ku wot albanskich mjesow pschihadźaźe, w Belgradźe a po zyłym kraju bojosć shudźuja. Albanske sbźěćarske cźrjódy ho na nawal do południoslowjanskeho kraja pschihotuja. Wone ho f Italskej a f cźornohórskimi wucźaharjemi podpjeraju. Belgradska „Epocha" wobschćernischu rosprawu f Prišrena

wosjewja, kotraž na drobnje wo tym powjeda, kak wězy na albanskej mjesy leža. Tam ßo pjecža wotdźělenja wobrónjenych cžrjódow tworja, so bychu ßo s tsjoch stron do Južnoßłowjanskeje nawile: na Prisren, Pecž a Djakowu. Tež wjele Cžornohórzow, kotsiž ßu s Italskeje pschischli, je ßo do tutych wotdźělenjow sarjadowało, kotrymž je ßo wjele provianta a munizije s Italskeje pósłało. Južnoßłowjanske wojeŕske roskasowaŕstwo je hižo pośledne dny wobschěrne sakitanske naprawy cžiniło. Wschě wobßadki pódlu albanskich mjesow ßu ßo hižo pośylnile, so bychu wotmyßlenjam albanskich cžrjódow sadźěwałe.

Turkowska.

Nowe wuspěchi Turkow.

Grichiske wójsko, kotrež k ranju wot Sibri-Hissara stejesche, kotryž ßu Turkojo wobßadźili, je zosało, so by ßo nadpadow Turkow sminyło. Grichojo ßu pjecža cžežko schkodowali. Cźi, kotsiž ßu žiwi wostali, ßu cžekli, wostajiwschi brónjow a munizije. Turkojo ßu cžaru Ghumsch—Nans—Mihaldjok wobßadźili a ßu ßo sa Grichami puschcžili.

Jendźelska.

Krisa dźěłonjeměwzow w Jendźelskej.

Praschenje dźěłonjeměwzow je dźeń a bóle palaze. Knježeŕstwowe namjety na žanej stronje połne pschihłoßowanje njenamakuja. Wone njejßu tež hacž dotal niczo na jendźelskim systemje pscheměniłe. Dokelž dyrbja gmejny ßwojich dźěłonjeměwzow ßame podpjerowacž, ßu ßo na tele gmejny njesnjeßne pjenježne cžeže kładłe. Manifest, kotryž je parlamentny komitej dźěłaczeŕskeho swjaska hromadźe s wukonjazej radu dźěłaczeŕskeje strony wudźěłał, na tym wobstawa, so je winowatoscž zyłeho luda, dźěłonjeměwzow podpjeracž. Wón ßo pschecžiwo snižženju mfdy wupraja.

Jendźelskeje wustrósbjenje s wikowanja s bolschewikami.

Jendźelske nowiny jendźelsko-ruske wikowanske srěcženja a notu rospominaju, kotruž je lord Curzon ruskemu ludowemu kommißarej Cžicžerinej pósłał. Po nashonjenju, kotrež je jendźelske knježeŕstwo cžiniło, „Morning Post“ ßudźi, so njeje móžno, dowěru do bolschewikow měcž, a so wobkhod s bolschewikami je jenož ßebjesjebanje. Jendźelska je mißła, hdyž je s tajkimi ludźimi wikowanske srěcženje wobsamkła. „Times“ pschispominaju, so ßu stajnje pschecžiwo politizy byli, kotraž je wikowanskemu srěcženju s bolschewikskej Ruskej naměrjena była. Nowina ßo nadźija, so je jendźelske knježeŕstwo ßebi ßwojeho smyslenja wědomne a jej sboże k tutemu wobrocženju pscheje.

Španiska.

Schpaniska offensiva w Marokku ßo njeporadźi.

„Matin“ s Melille hamtsku powjescž wosjewja, po kotrejž dwě ßylnej schpaniskej wotdźěleni, kotrejž stej 16. septembra Mellililu wopuschcžiłej, so byschtej sběžkarjow s połnozy a s połodnja s Gurna sahnałej, njejstej k wottyknjenemu kónzej doschłej. Artillerija Kabylow je ßylnischa; do Melille s granatami tsěleja, kotrež do ßrjedź města padaju a ßebi s wobydleŕstwa wopory žadaju.

Japanska.

Japanske wójnske wěschcženje.

Italske nowiny „Giornale del Popolo“ rosrěcženje s jenym wusnamnym japanskim generalom wosjewjeja, kotryž s khwilemi w Italskej pschebywa. General praji, so ßo wójna mjes Japanskej a Ameriku njehodźi wobeńcž. Wójna na najposdźischo w lěcže 1926 wudyri, hdyž budźe namóŕske bronjenje wobeju statow skónczene.

Amerika.

Statny sekretaŕ namóŕnistwa w Sjednoczenych statach sa twarjenje podmóŕskich cžołmow.

Statny sekretaŕ wójnskeho łódźstwa Denby knježeŕstwu Sjednoczenych statow połnózneje Ameriki radźi, so by po móžnoscži liczbu podmóŕskich cžołmow a minyłojakow pschisporiło; pschetož po jeho nawjedźenju je Amerika pornjo druhim statam s liczbu podmóŕskich cžołmow jara sady wostała.

Indiska.

Nowe cžeżke njeměry w Indiskej.

Nowe cžeżke njeměry ßu w Indiskej byłe. Jendźelszy wojazy a polizistojo, s Hinduskich wobstejazy, ßu blisko Chakenia do sběžkarjow srasyli. Někotsi morwi a sranjeni ßu ßo pschipowjedźili. Tež s druhich stron Indiskeje njepokojaze powjescže pschikhadźeja. Jedyn moplaski měschnik je muhamedanske knježstwo wuwołał a ßebje sa gouverneura postajił. W rěczi, kotruž je duchowny wjednik zyłeho hibanja, Gandhi, w Madrasu měł, wón jendźelske knježeŕstwo winuje, so wono ludy k naßylnoscžam wabi.

Dr. theol. Filip Rěsak †

(Skónčenje.)

Wěso njemóže hnydom prěni wudawk dospołny bycž — tola schtož je cžłowjeskim mozam móžno, to je Rěsak cžinił. Kelko prózy ßebi žada husto jeniczke ßłowo, prjedy hacž je postajene, schto rěka, schto ma na ßebi, kak ma ßo pißacž, kelko prózy, wschě žórła, pißma a knihi pschepytacž sa posabytymi ßłowami, kelko prózy, sa zyle nowe myßliczki a wězy nowe ßłowa tworicž, kelko chze to bycž pschirunowane s druhimi rěczemi, kelko krócž dyrbisch ßebi radu pytacž we knihach, we ßłownikach, pola druhich wucženych rěczespytnikow. Bjes dźiwa, so je Rěsak wulki dźěl cžaßa, kotryž drusy na prósdnu bjeßadu pschecžinja, wulki dźěl mozow ßwojeho cžěła, kotrež drusy jeno na ßwětne wjeßela nałožuja — rosmjetaju, jeniczzy na ßwoje wědomostne dźěła pschetrjebał k Bohu k cžescži a Sserbam k wužitku.

A schtož bě hischcže saßłužbnische, žadyn sadźěwk njeje jeho wottraschił, wón je kóždy pschewinył. Wójna je ßwojej ßurowej drohotu bě bjes mała dowudacže ßłownika do stracha stajiła. Ale tež tu wosta wón kruty, woprowasche tež ßwoje małe nalutowanki na wulki skutk a tak ßo jemu poradźi, s pomozu Božej, na kotruž wschu dowěru stajesche, a s podpjeru ßwěrnych ßerbskich pschecželow ßwoje wažne a njewurjeknicže wužitne dźěło dokonjecž.

Exegi momentum aere perennius! Dokonjał ßy, ßwěrny ßerbski bratse! pomnik, kotryž budźe dlěje stacž hacž kamjeń, dlěje tracž, hacž moßaz a worzel!

Tež sa zyle praktiske wězy mějesche Rěsak srosymjenje a sestaja ßerbsku stenografiju, jeho naczjisk bu we cžaßopißu Maczizy Sserbskeje woczjischczany. Někto ßo sjawne shromadźisnowe žiwjenje tež pola Sserbow wuwiwa, duž budźe stenografija wužitna.

Kelko rospjerschenjow njeposkicža wulke město, sabawa honi sabawu, „cžistej“, s dźěłom ženje njedotknjenej ruzy a dłóni, stajnje s najhładschimi rukajzami něžnje pschikrytej, tej witatej, wot dźěła wotdźeržatej, k wulkim cžescžam a k wyßokim skhodźeńkam wjedźetej — ale Rěsak lubowasche pilnej ruzy, je dźěłał mohł rjez w nozy a wo dnjo, lěto wot lěta, sa to pak stej jeho ruzy tež „cžistej“ ruzy wostałej, cžiscžischej hacž wschě cžiste rukajzy woßebnych knjesow. Tajkej ruzy tež wutrobu cžistu dźeržitej, wot ßwěta a hrěcha wotwjedujetej a sdalujetej, cžłowjeka drje po wobcžežnej a nahłej schcžežzy wjedźetej, tola wjedźetej do kraja cžistych duschow, do raja nadobnych wutrobow, tam, hdźež ßu najpilnischi, najwopornischi tež se ßerbskeho luda.

Ponižnoscž dyrbi husto ßo podwolicž a pokoricž, tola niske ßu duŕcžka, psches kotrež ßo kroczi do kralestwa, hdźež njeje žaneho napinanja, žaneho sazpěcža, ani sawiscže ani hidy. Najrjeńschi pschikład je ßebi nasch pschecžel ßam se wschěch najwubjernischich, najßławnischich kschescžanow wubrał, to je ßwjaty Franziskus. Ponižnoscž, kotruž wot njeho wuknjesche, rukuje sa to, so ßo dopjelni ßlubjenje tež na naschim bratru: „Schtóž ßebje ßam poniža, budźe powyschscheny.“

A ßerbski lud ma wschu pschicžinu, s wěcžnym dźakom spominacž na Filipa Rěsaka. Jedyn dźak budź to, so dźěcži pilnje a rady wuknu s jeho knihow, Boha spósnawacž, jemu ßłužicž a tak po prawym puczu sa Khrystußom kroczicž. Pschi tym njech modlitwu woprуja sa teho, schtóž je jim tak zyle pschihódnu knihu s pobožnej wutrobu a wustojnje sestajał. Roswucženischi Sserbjo pak njech s jeho druhich spißow ßo roswucžeja, ßwoju kraßnu maczeŕschczinu dźeń a lěpje spósnawaju, s ertom a s pjerom derje nałožuja.

Jako swonkowne snamjo dźaka wscheho ßerbskeho naroda pak njech pódla Hórnika, Pfula a druhich ßerbskich wótcžinzow tež dobry wobras Filipa Rěsaka debi žurlu ßerbskeho domu a tež jstwy ßerbskich ßwójbow. Pschikłady cžahnu! Młodym to wostawa rjane hnujaze napominanje: „Budź podobnje pilny, kaž ßmy my byli!“

Swěrich ßebi twój wobras wurysowacž, wěso ßu, luby bratsje, to jenož ßłowa, kotrež ženje, njech ßu tež lěpje sestajane, wscho wuprajicž njemóža, schtož chze rosom a pomjatk prajicž, schtož wutroba saczuwa. Tola to ßu rysy ßerbske ßłowa s rysy ßerbskeje wutroby, s wutroby, kotraž ßo prózuje, podobnje lubowacž, kaž twoja, ßłowa, kotrež njech wjazy praja hacž wosnamjenjeja, so bychu s wutroby do wutroby, s dusche do dusche prawje mnohim cžitarjam schłe a tak twoje wopomnjecže se słotym pißmom hłuboko sapißałe, do pomjatka ßerbskeho ludu. Luboscž sa luboscž!

Pod twojim cžichim rowom hłuboko w dole ßerbska wótzna Sprewja schumi. Ale hischcže hłubscho hacž złobjo Sprewje, wostanje nam, kiž ßmy tebje snali a lubowali, twoje mjeno sapißane do pomjatka a twój pschikład wostanje wschěm dobrym ßynam a dźowkam ßerbskeho ludu wěcžnje drohi. Tutón wěnz dopomnjeńkow położich na twój cžerstwy row: njech lilije cžistoscže, róže luboscže a njesapomniczki dźakownoscže na nim ženje njewjadnu, ale se ßwojej barbu a ßłódkej wónju tyßazy ßerbskich wutrobow k cžistemu žiwjenju, k horliwej, wopornej a skutkowazej luboscži sa nasch mały, ale dobry ßerbski narod sahorjeja a tak twoje mjeno we stajnje jenak młódnym wopomnjecžu wobkhowaju.

To njech je mój pośledni postrow.

Wotpocžuj ßłódzy, drohi ßwěrny bratse, we Božim pokoju!

Jurij Libsch.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 24. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyschinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej drósy, pjatk 22 stopnjow cžopłoty po Celsiju, w nozy k ßobocže 16 stopnjow. Barometer pjatk wjecžor 749 a ßobotu rano 748 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Wětsěkojte, trochu na deschcž pokhilene.

— Direkzija Budyschskeho měschczanskeho dźiwadła zyle woßebje na ßwjedźeńske pschedstajenja pschi składnoscži dnja katholikow pokasuje. Dźenßa ßobotu hraje ßo „Khěžora Khorle sastajenz“, jutsje njedźelu wulka opera „Evangelijmuž“ s wulkim orchestrom a pośylnjenym khorom a póndźelu wjeßelohra „Willijowa žona“, tež sa młodostnych. Poskicžuje ßo to najlěpsche. Wo zyklußowych khartach sa wucžeŕstwo Budyschina a wokoliny ßo doda, so mjenowane placžisny jenož sa dźiwadłowe pschedstajenja w měschczanskim dźiwadle placža. Hromadne placžisny khartow, wopschijazych tež druhe wuhotowanja (konzertow), wucžinjeja 60, 50, 38 a 28 hriwnow.

S **Bukez.** Nasche kraßnje ßo roswiwaze towaŕstwo młodźiny „Radoscž“ wuhotuje naschim Sserbam tutu njedźelu 25. septembra žadne poskicženje. Hižo zyłe lěto ßmy wjele wo Prasy rěczeli, dokelž ßo naschi spěwarjo hotuja, so bychu tam konzertny sjěsd wuhotowali a tak naschim ßłowjanskim bratram Cžecham pokasali kraßnoscže naschého ludoweho spěwa. Nichtó skoro wschak nima sdacža wo tutym ßłowjanskim wulkoměscže, najkraßnischim w ßrjedźnej Europje, pornjo kotrymž ßo ani Drażdźany dołho njemóža runacž. A tola nam leži Praha poměrnje tak blisko. Prózowanju nam derje snateho k. cand. fil. H. Schlezy je ßo poradźiło, wobstaracž kraßnu seriju 160 ßwětłowych wobraskow, pschedstajazych Prahu, kotrež s pschewodźazym ßerbskim pschednoschkom nam tutu njedźelu k woczomaj pschiwjedźe. Towaŕstwo „Radoscž“ s wěßoscžu woczakuje, so naschich ßo jako Sserbow cžujazych wożadnych wschěch na pschednoschku saßowidźi. Ssnadneho sastupa ßo nichtó njebudźe kacž. K tomu je cžisty wunoschk wjecžora postajeny k nakupowanju naprawow sa Sserbski Ssokoł. Hižo s tuteje pschicžiny ßo kóždy Sserb winowaty cžuje, pschitomny bycž. A kaž ßmy hižo prajili: Nichtó ßo njebudźe kacž, so je wulzy sajimawy pschednoschk wopytał. Sapocžatk je na ½8 hodźin wjecžor postajeny.

S **Panczіz.** Pschi składnoscži poßwjecženja noweje schule w lěcže 1906 wotmě ßo tu pośledni schulski ßwjedźeń. Sańdźeny schtwórtk — potajkim po 15 lětach — ßo wón wospjetowasche a wuroscže ßo, njedźiwajo dźěławého dnja, nimale k ludowemu ßwjedźenjej. Na cžole s herzami cžehnjesche dołhi ßwjedźeński cžah, wobpschijejo tsi schule a to Panczіczansku (hólzy), klóschtrsku (holzy) a institut (wyschscha holczaza schula) — nimale na 300 dźěcži — w ½1 hodźinach po wßy a klóschtrski dwór do „Lipja“ na ßwjedźeńsku łuku. Wschudźe smahowachu ßo khorhoje a cžestne wrota naß tam witachu. Dźěcži buchu hnydom se ßłódkim pschikußom (s poprjanzami) powitani a rosdźělichu ßo potom na ßwoje „dźěła“, na tsělenje do worjoka, do

wulkich hwěsdow a tarczow, na kehelekulenje, na mjetanje s wobruczkami a buleni, na klepanje do hornza a na ßokolenje. Sa ßwoju wuschiknoscž dostachu wschelake wužitne dary, male tež trubjele k piskanju a harmoniki a tak wuwi ßo žiwjenje kaž na hermanku. Do 3 hodžin seßydachu ßo dźěczi ke khoscjej a tykanzej, kotryž běchu Miloczenjo, Sswinaŕnczenjo a Jaworczenjo darmo napjekli. Tež wschitzy dorosczeni hosczo buchu lubje hospodowani. Wschako na niczim njepobrachowasche. Potom wuwjedźechu ßo wschelake wjertolenja, spěwy (němske a ßerbske) a ßokoleńske pschedstajenja. Nadobo nasta spodžiwne žiwjenje mjes dźěczimi. Něhdźe s lěßa, s kóždeho kónza jedyn, wulcczeschtaj popranzowaj mužej w pißanej drascźe a sta młodych (tež ßamo „starschich) nohow nastajichu ßo sa nimaj a wottorhachu jimaj ßłódke khłóschczeńki a pschi tym tež jeju rjany kabat czeŕpjesche. Lědy běschtaj w mozy małych a ludźik ßo trochu směrował, pschiczeżechu se wulkim wrjeskotom a hewrjekanjom zyganojo se mjedwjedźom (barom) a s wopizu a pschi wjeßełej hudźbje, kotruž zyganska kapała wuwjedźe, pokasaschtaj ßwoju wuschiknoscž a ßwoje „kumschty". To wubudźi wulke ßmjeczé a wjeßele a pojazaj jeju ßwěrnje podpjeraschtaj. Nětko bližesche ßo cžaß k wjeczeri. Dźěczi, tež mnohy dorosczeni, dostachu kołbaski a zaltu a tež pschipitk. Wjeßoła sabawa pleczesche ßo dale a po cžaßu slěhowachu ßo wjeczorne ßmerki na Božu stwórbu, a młodźi a stari pschihotowachu ßo na nawrót do wßy, dźěczi wobronjeni se ßwětłymi lampijonami we wschelakich formach a barbach. Sswjedźeński cžah pschi błukim ßwětle bě runje won wobkusłazy, woßebje hdyž Budyschsku dróhu po horje czehnjesche. Na klóschtrje pschcd abtowmju wuwjedźechu khowańzy institnta se lampijonami pschi hudźbnym pschewodźe wjeßołu rejku. Na to dźakowasche ßo k. wucżeŕ S s ł o d e ń k wschěm pilnym ßobudźěłaczerjam a dobroczerjam, kotsiž ßu smóžnili, so ßo sa tak krótki cžaß (mjenujzy sa połtsecza tydźenja) tajki rjany a we wschěm derje poradźeny schulski ßwjedźeń wuhotowacž hodźesche. Jeho dźak płaczesche woßebje klóschtrskemu knježstwu, pschedßydźe schulskeho wubjerka, hižo naspomnjenym gmejnam, wschěm sczedriwym dawaczerjam w Kukowje a we Panczizach a swonka schulskeje gmejny a dźakna młodźina wunjeße jim tsoju hrimotazu ßławn. Dźěkaczer W o r n a c ž tołmaczesche dźak starschich a se spěwom skónczi ßo dźeń wjeßela a radosczé a wostanje sawěsczé wschěm w dobrym dopomnjeczu.

S **Hrodźischcza.** Saňdźenu njedźelu 18. t. m. měsche ßerb. tow. „Serja" ßwoju měßaczmu shromadźisnu, kotraž bě, haczrunjež ßo w tym ßamym cžaßu w Rakojdźanskej nalutowaŕni generalna shromadźisna wotměwasche, jara derje wopytana. Jeje pschedßyda wotewri ju s jadriwymi ßłowami a se shromadnym wuspěwanjom narodneho spěwa „Nasche Sserbstwo s procha stawa" a pschepoda ßłowo knjesej fararjej Dobruzkemu, kotryž bě pschednoschk pschilubił a ßem pschikhwatał. Tutón w połdra hodźiny trajazym pschednoschku pschitomnym rosjaßni, schtož pißma dopokasaju, so ßu Sserbja Lužizu hacž do Braniborskeje (Brandenburg) hižo pschcd tsi tyßaz lětami wobydlili, schtož je psches wschelake we nowischim cžaßu wurvte powostanki dopokasane a dale wo bydlenju a twarjenju wßow psches Sserbow w saňdźenych lětstotkach, na cžož pschitomni s wulkim sajimanjom kedźbowachu a s hrimotazym pschiklęskom ßwój dźak pschednoscherjej wopokasachu. Na to bu wo pschistupjenje ßobustawow do poßmjertneje pokładnizy „Domowiny" rospominane a někotre ßobustawy hnydom pschistupichu a někotsi w bližschim cžaßu to ßame sczinja. Na to pschedßyda towaŕstwa hischcźe wschelake wězy ßobusdźěli a s narodnym spěwom ßo shromadźisna skónczi. Pschi sczěhowazej sabawje ßo hischcźe wjele ludowych spěwow spěwasche a k temu na klaběrje hrajesche, schtož hischcźe wjele wczipnych pschiwabi, kotsiž ßwoje pschipósnaczé wuprajichu. Liczba ßobustawow stajnje rosczé. Pschichodny pjak wjeczor budźa ßobustawy spěwaŕskeho wotrjada, kotryž psches 40 woßobow liczi, sapoczecž ßerbske reje swuczowacž.

S **Rakez.** Hižo dlěschi cžaß sběraja ßo tu a we wokolnosczi pjenjesy sa pomnik we wójnje padnjenych. Pomnik njesměje ßerbskeho ßłowa, budźe zyle němski sa snajwjetscheho dźěła ßerbske pjenjesy. W tukhwilu wadźa ßo hischcźe wo městno, hdźe dyrbi ßo monumentalny kamjeń stajicž.

S **Rakez.** Sserbske tow. „Lipa" wuhotowa saňdźenu njedźelu w Kaczej korczmje derje poradźeny ßwójbny wjeczor. Towaŕstwo je s tym wjele dobyło, so je pomoz sdźělanych mozow namakało. Se tutej prózu a lubosczu běsche nam na tutym wjeczoru móžno, pódla dobreho khoseja a butrowych zaltow, zyłu liczbu rjanych spěwow, tež schtyrihłóßnych słyschecž. Jedyn knjes měјesche narěcž wo rjanosczi a wažnosczi ßerbskeho spěwa. Skónczmje nam naschi pilni hrajerjo ßmĕschk: „W redakzjii Kukeczanskich nowin" sehrachu, kotryž wulke ßmjeczé sbudźi. Nětko saßo wjeßoła rejka sczěhowasche, kotraž towaŕstwo hischcźe wjele hodźin we wjeßołej sabawje hromadźe dźeržesche. Dźak budź na tutym městnje hischcźe ras wschitkim prajeny, sa jich prózu a dźěło na narodnym polu, dźak wschitkim spěwaŕkam a spěwarjam, kotsiž naß s narodnym spěwom wotschewichu. Dźak wschitkim tym, kotsiž sa ßwjedźeń sběrachu a dźělachu. „Lipje" pschejemy, so bychu ßo jeje hałosy dale rosschěrjałe psches ßerbske wßy a wjeski, so bychu ßo jeje korjenje hłuboko saryłe do wutrobow drěmazeho ßerbskeho ludu. Sserbjo stawajcźe k narodnym skutkej, czesczcźe a wažcźe ßebi ßwoju maczeŕnu rěcž a mějcźe pódla wjele druhich njeßerbskich wězow tež pjenježk wyšche sa ßerbsku narodnu wěz. Kóždy Sserb a Sserbowka dokonja hižo s tym narodny skutk, hdyž woteběra „Sserbske Nowiny" abo hdyž jeneho noweho woteběrarja dobudźe. S cžitanjom „Sserb. Now." sdźerži ßo nam nascha ßerbska rěcž. Dopomńmy ßo wschitzy, so Sserbjo ßmy a potom s nadźiju do pschichoda.

Dopis ze wsow.

Hewak němske nowiny njeczitam. Tola wczera do nich pohladach, wuhladawschi tam nawěschtk pschepro schowazy na Gustav Adolfski ßwjedźeń w jenej rysy ßerbskej woßadźe. Podarmo ßym sa tajkim nawěschtkom w „Sserb. Now." pytał. S němskeho nawěschtka tež nashonił njejßym, hacž budźe ßerbskeho prědowanja. Teho dla dźěn my Sserbja na tymle ßwjedźenju niczeho pytacž nimamy. Bohužel dostawa Gustav Adolfske towaŕstwo pschezo bóle wschoněmski ras a czisto evangelski, kaž ßebi jo pschejemy, bóle nasad stupa. We wukraju ßłuži wono sa ßylnjenje Němzowstwa. Evangelske zyrkwinske wyschnosczé w Sakskej a Pruskej cžasto dosczž nam Sserbam ßwoje njepscheczelstwo saczuwacž dadźa. Njech ßo tola Gustav Adolfske towaŕstwo jónu sa to postara, so by ßo wschěm Sserbam czisty evangelij w maczeŕnej rěczi prědował, so bychu wschě ßerbske dźěczi roswuczowanje wo ßwjatym pißmje w maczeŕnej rěczi dostawałe. W spěwaŕskich a bibliji ßerbske dźěczo w maczeŕnej rěczi w Pruskej czitacž njenawuknje. To je sjawny schkandal sa zyłe evangelske kschesczijanstwo. K temu Gustav Adolfske towaŕstwo mjelczi, jedna ßo tola wo duchowne sboże Sserbow. Sa tajke jenož němske towaŕstwo ßebi wot Sserbow swěrja pjenjesy žadacž. Hewak dajmy sa naschu drohu evangelsku wěru wscho.

Sserbski bur.

Přilopk.

* **Paduschi.** W tsjoch wßach Leißngskeje wokoliny ßu někotre ßwinje pokradli. We wokolnosczi Colditz a Großbothena ßu ßo podobne paduschstwa stałe. Dokelž ßo two wulke skoczata jedna, ßu paduschi dyrbjeli s konjom a wosom pschijěcž, a ßwinje wotwjesczž.

* **Dobry pschikład.** Ratarjo we wokolnosczi Freiberka ßu w sastaranju wobydleŕstwa s běrnami dobry pschikład dali. Woni ßu sa khudych 250 zentnarjow darili a ßu hotowi, njesamóžitym běrny tuńscho hacž sa dnjowu płaczisnu podawacž. To je wscheje czesczé hódne.

* **Korczmarjo a piczzy strajkuja.** W měsczé Selb korczmarjo piwaŕnjam žane piwo wjazy njewotkupuja, dokelž piczzy dla podroženja piwa radscho se ßuchej schiju wokoło běhaja. — Jeno so skónczmje njepodleža.

* **Wyßoke pjeńki.** Se Schwaza pißaja: Njedźelu w nozy alpske wukhowanske towaŕstwo powjesczž dosta, so je w Stallenskim dole jena žona snjesbožiła. Wukhowanska expedizija namaka 45lětnu Heiglowu s Mnichowa se slemjenej nohu. Wotnjeßenje 160 puntow czežkeje žony bě khětro wobczežne. Žona bě w hórskich stupnjach s wyßokimi pjeńkami była, s kotrejuž bě ßo jedyn wotłamał a njesbože sawinował. — Wulzyczinjaze drypotawy s njeßměrnje wyßokimi pjeńkami wschak mohłe ßebi husczischo nohu słamacž, ßnano bychu potom skónczmje rosuma nabyłe.

* **S tsjomi milijonami czeknył.** Agent a makleŕ Hermann Friedrich Bruhn s Flensburga je tsi milijony pschekschiwił a na to czeknył.

* **Powodźenje w Texaßu.** Po powodźenju w St. Antonio ßu s Gabrielskeje rěki na 100 czěłow wucžahnyli. Wikowanska komora naczinjenu schkodu na 8 milijonow dollarow wobliczuje.

* **Nadpad na železniski cžah.** W Rumunskej ßu rubježnizy železniski cžah nadpadli, do njeho ruczne granaty mjetajo a s tsělbami tsělejo. Cžahowy wjednik a dwaj puczowazaj ßo morischtaj. Tepjerjej pak ßo poradźi, w prawym cžaßu połnu paru dacž a tak cžah wukhowacž.

* **Woheń.** W Pillgrammje pola Frankfurta nad Wódru se schkrjemi lokomobile na Scholcziz kuble woheń wudyri. Se žnjemi napjelnjena bróžeń ßo spali. Něhdźe 1000 zentnarjow žita, młóczaza maschina a wjele rólneho gratu ßo spali.

* **Wichoŕ.** W Franzowskej je w departemenczé Corenne wichorowa trubjel wulku schkodu naczinika. Schtyri mosty ßu ßo wottorhnyłe. Železniska cžara je ßo na wschelakich městnach wobschkodźiła. Tsjo człowjekojo ßu wo žiwjenje pschischli.

* **Koleßaŕ ßo sajěł.** We Wrótßławju je koleßaŕ po powołanju, Alfred Hoffmann njedźelu pschi jěsdźenju tak njesbožownje padnył, so je ßebi nop rosrasył. Wón bě 32 lět stary a Wrótßławski najlěpschi koleßaŕ pschi jěsdźenju wo myta.

Swójbne powjesće.

S e m r j e c ž i : Pawlina swudowjena Schnabelowa, prjedawscha młynkowa w Budestezach. — Marja swudowjena Manizowa rodž. Scholcziz w Budyschinje, 67 l. — Marja Biesoldowa rodž. Hanskez, mandźelska prjedawscheho pjekaŕskeho mischtra Augusta Biesolda w Budyschinje.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina

Lebensmittelabgabe. 1 **Pfund Weizengrieß** für Kinder bis zu 2 Jahren auf Bezugsabschnitt 15 der gelben und **ein halbes Pfund Weizengrieß** an Kinder bis zu 8 Jahren und Erwachsene über 65 Jahre auf Bezugsabschnitt 15 der blauen und roten Warenbezugskarte in den bekannten Verkaufsstellen. Pfundpreis 1,90 Mk.

Hierzu 1 **Pfund Zucker** (Kommunalverbandsbestand) auf gleichen Abschnitt 15 der gelben Bezugskarte an Kinder bis zu 2 Jahren zum Preise von 3,80 Mk.

Bautzen, am 23. September 1921.

Der Stadtrat, Lebensmittelamt.

Tunje! Saßo doschłe s fabriki wulke dźělby **Tunje!**

woblečenjowych tkaninow

a kostumowych tkaninow, czeßane pschedźeno, cheviot, kabadin, rjany módry, joßny a czěmny. — Poruczam **czistowołmjane ßukna, drapee, marengo, ßmužkate kholowy, ulstrowe tkaniny,** flawsch, podschiwk, manschester, hotowe dźěłanske **kholowy** w jendž. koži, tež **symske jupy.** Hotowe mužaze wobleki wot 400 hr. ßem, pacholoze wobleki wot 280 hr. ßem. Pschedawam kóždy schtwórtk, pjatk a ßobotu po spodźiwnje tunich płaczisnach.

Jan Wünscha

na ßerbskich hrjebjach cž. 22 po jenym skhodźe.

Žane klamy!

Mužaze wobleki a žonjaze kostumy ßo po měrje sa dwě njedźele seschija! Ssym tež kóždu njedźelu hacž popołd. do 3 hodźin k rěczam.

Rěczu ßerbski! **Rěczu ßerbski!**

Jejowa rybjazowolijowa měschenza.

(Eierlebertran-Emulsion.)

Najwjetschu schkodu pschi hubjenym wójnskim seživjenju ßu nasche dźěczi poczeŕpiłe. Blěde, ßłabuschko roswite a w schuli wróczo wostate dźěczi ßo wschudźe namakaju. Schto s tutych ßłabuschkich dźěczi budźe? Pomhajcźe jim! Někole je hischcźe cžas! Dawajcźe ßwojim dźěczom a khorym **haptykarja Kühnowu jejowu rybjazowolijowu měschenzu.** Wuspěch ßo hižo sa tydźeń pokaže, dźěczi pschiběraju, apetit pschibywa, ßylne kosczé ßo tworja. Suby lohko a bjes wobczežnosczé pschińdu. Roswiwanje czuwow a moßhow ßo s wuspěchom podpjera. Skrofulosny wumjet hižo sa někotre dny saňdźe. Jenož tak ßylne dźěczi wocźehnjecźe, kotrež w schuli derje wuknu. Měscheńza ßłodźi, kaž ßłódki mandlowy syrup a dźěczi ju rady bjeru, dokelž rybjazy wolij czucž njeje.

Płaczisna blesche 10 hr.

dostacž w měschczanskej haptyzy

w Budyschinje na hłownym torhosczu cžo. 6.

Singer Nähmaschinen Fabrik Wittenberg Bez. Potsdam

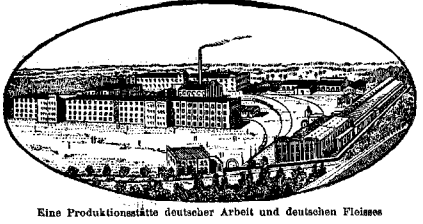

Eine Produktionsstätte deutscher Arbeit und deutschen Fleisses

Singerowe šijace mašiny

w staroznatej hódnosći

Položene zapłaćenje

Narunanske dźěle jehły : wolij : předźeno Wuporjedźenja

Singer Co. Nähmaschinen Akt. Ges.
w Budyšinje, na bohatej hasy čo. 14.

Nowe
dźěćace a sportske wozy
a
trjebane dźěćace wozy
ma stajnje na předań
Müller
při mjasowym torhošću 1311

Poručam dobre
samodźěłane wobuće
Za **zymu** dźěłbu trajnych
šnórowansk. stupnjow
z howjazeje kože za **hólcow**
a wjetše **holcy** po najtun. dnjow. płaćiznach.
J. Rose
šewski mištr na **zwonk. lawsk. hasy 34** II

Koprowy vitriol
je ja nacinjenje pšeńcy a wostanje
to najlěpšche!
Pšichódnje poručja
Měrschcz bratrow nažl.
Erich Winter
w Budyšinje pšichi žitnych wikach čj. 30. Telefon 1315.

Nowe so přijało!
Mužace
plotowanske šaty
Najlěpše wuwjedźenje!
W. Kelling
barbjernja — chem. čiśćenje
w Budyšinje:
na lejšoritej dróhy čjišło 6,
na Pšichischeźanśtej dróhy 16,
w Choćebuzu:
na Hródtowśtej dróhy čjišło 4,
we Wojerecach:
na zyrkwinej haśy čjišło 22,
w Běłej Wodźe;
na Bismarckowej dróhy čj 26.
Pšichijimanja
w Kulowje:
Pětr Korch
na kupariśej haśy čjišło 1.

Ssymjeńtnu rožku
Petkuśtu originalnu a 1. wotźynk,
ßymjeńtnu pšeńzu
Leutwitzer Dickkopf, original a 1. wotkynk, wšcho w plombowanych měchach, poručja a prośy wo hnydomne słaśanki
Hans Valtin w Halštrowje.

Seschkodźicze ßebi ßami
njeźabaćeźli hnydom moje najnowsche rospiźy wozl wych a satwarjownych
subćźkatych młócźazych maschinow, ßlomowych praßow
a t. d. Naśche „Nemaśch" maschiny ßu jako najlěpśche pšichpośnate. Najpšichódnośche płaćiźiny! Najpšichódnośche wuměnjenja!
Njeźwaćźidłśka maschinowa fabrika
tow. ßwobm. ruk. **w Njeźwaćźidle** w Sakśkej.

Nazymska zhromadźizna Maćicy Serbskeje

budźe **srjedu, 5. oktobra 1921**
pop. w **3** hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.

Porjad: 1. Přednošk — 2. Namjety
3. Spěwna zabawa.

Wšó sobustawy wutrobnje přeprošuje
předsydstwo

NB. Namjety maja so pisomnje hač do 1. oktobra t. l. knjezej předsydźe fararjej Křižanej zapośłać.

Do zhromadźizny budźe 1/4 3 posedźenje předsydstwa a wubjerka M. S., kotraźźo so z tutym přeprošujetaj. I. Sekretar M. S.

We wulk. wubjerku po pšichódnych płaćiźinach
jěsdne kola
mantle a schlawchi, latarńje
ßmoßara a ßanikowane, karbid, jaßny wolij ßa jěsdne kola a schijaze maschiny, gumijowy łep, ventilowy gumij, ßwónczki, pšichinadła, czeźenośchaki, plumpy, ßamki drastowe ßaki, aluminijowe ßapotaźki do ßwjenow pśne ßerawa. Wuwjedźenje wuporjedźenjow jěsdnych kołow, nowoemaillowanje a nowofsmillowanje.
Bratraj Thomasaj w Budyschinje
na kamjeńtnej haßy čjo. 16.

Serbski wučeř
pyta zastojnstwo.

Dobre wobswědčenja!

Nastupjenje hnydom móžne.

Nadrobne poskićenja njech so pod **H. R. 24** we wudawaźni »Serbskich Nowin« wotedaju.

Nětkole je prawy wokomik, ßo
ßkhofejom a czajom
ßastaraćź! Samoju ßpichihódnym nutśkupowanjom woßebje tunjo pšchehawać a proßchu moje čjeśćene woteděraśtwo **nětkole po starych tunich płaćźinach** kupowaćź.
Róßynki, mandle, kaliforniske ßłowki
tehorunja jara tunjo poručam.
Khorla Preisser jun.
na rójku žitnych wikow a rójoweje haßy.

Hans Valtin
w Halštrowje
poruča tak dołho haś skład dosaha, po starych nizkich płaćiznach
kainit 14%
kalijowu sel 32>42%
chlorkali 52%
Domaśowu muku,
znamku hwězda 17%
Domaśowu muku,
Rhenanija B. 12,6%
kalkowy dusyk 19%
amonlak. superfosfat
5>10%
kosćowu muku,
palenu 1>30%
śwablokisały amonlak 21%

Budyšske měśćanske dźiwadło.

Ssobotu: ßwonk. abonement.
1/2 8 hodźin:
1. ßwjedź. pšchedśt. pšchi śkładnośći dnja katholikow
„Khějora Khorle śćłstajenz" Legendowa hra wot G. Hauptmanna.

Njedźelu: ßwonk. abonement
1/2 8 hodźin
2. ßwjedź. pšchedśt. pšchi śkładnośći dnja katholikow
Wulk. orchest.! Poz. khor
Evangelijmuz
Wulka opera wot Kienzła.

Pońdźelu: ßwonk. abonement
1/2 8 hodźin
3. ßwjedź. pšchedśt. pšchi śkładnośći dnja thatolikow
„Willijowa žona"
Žimaza a poraź. wjeśelohra.
Teź ja inłydych ßo hodźaja.

---

2 schlenez. bleschi,
něbyźe 60 litrow wośchijajej, śtej na pšchedań
w Dźiwocźizach čjo. 15
pola Žiźenja.

Hans Valtin
w Halschtrowje
poruča najtuńišcho:
mašź, zyły a schrótowy,
rjane wotruhy
lanu mucźu
kokozowu mucźu
peluśchowy śchrót
bunowy śchrót
bórnjazu trużkowu muku
ryhowu muku
śłótnu žel
Fosforkłihały pizow. kalk

Kedźbu! Kedźbu!

W hośćenzu „ł ßandźelej" w Radworju
ßrjedu, 28. septembra, dopołdnja wot 9 hodź.
dla ßpuśćenja žiwnośćje pšchedawam:
2 ßylneju ßrěnjołětneju konjow, 4 kruwy, 1 jałowu blisko k czelenju, 1 jnějazu maschinu, 1 kultivator, 1 zentrifuga, 2 hospodarśk. wośaj, rólny grat, konjazy grat, khamory, blida, stólzy, loża, wobrazy, czaßnik, hudźidła a wschelake druhe wěźy
na pśćeßadźowanje ßa hnydomne ßapłaćenje.

Wobßedźćrka Domjanowa.

Přiłoha k čisłu 222 „Serb. Nowin"

Sobotu 24. septembra 1921.

Njedźelske zwony

Hdyž ßo domjazy mjes ßobu wadźa, nan s macźerju, dźěczi se starschimaj, bratsja se ßotrami a, so by měra połna była, czeledź mjes ßobu, dha ßo wěscźe nichtó rad w tajkim domje dołho njesastaji. Póczńje pak ßo jedyn polěpschecź, dha tež tón druhi na ßwoje njeměr czinjaze ßłowa a skutki sabudźe a bórsy je zyły dom sażo kaž hěta Boža pola człowjekow. Polěpschowacź ßo dyrbimy. Ale schtó dyrbi sapoczecź? Runje ty, nichtó na ßwěcźe, runje ty; pschetož runje na tebje Bóh hlada, hacž to skoro czinicź njebudźesch, runje tebje wón poschwika, jeli so to na měscźe czinicź njesapocznjesch. Duž drje ßo stróžisch a rjeknjesch: „Haj, ja chzu ßo polěpschecź, ale budźa to potom tež czi drusy czinicź?" Wo to ßo njestaraj! To twója wěz njeje, na druhich hladacź, schtož czi czinja. Ty hladaj ßam na ßebje! Ale, schto dha mam czinicź, so bych lěpschi był? Schto mi k lěpschemu ßłuži, so bych sa tym stał? Niczo druhe, hacž Bože ßłowo abo schtož je skónczńje tażame: wěra do Boha. Haj, to je tón ßrědk, kiž do kóždeho doma měr pschinjeße. Steji pak lud sa tutym ßrědkom, sa Božim ßłowom? Schtóž ßwój lud prawje lubuje a schtóž chze, so by ßo wón sażo sběhnył a we ßwojim czaßu wschě jón něłko czischczaze kwakle wot ßo smjetał, tón pschestań ßwaricź na czežki měr, pschetož s tym wón łóžschi njebudźe, tón pschestań honicź sa powjetschenjom samoženja, pschetož samoženje móža jemu rubicź, tak kaž nasymu mrós liscźe se schtomow stschaßy, tón pschestań ßo wadźicź s bližschim, pschetož tež wón ßam bjes smylka njeje, ale wón stej ßam sa Božim ßłowom a so by po nim czinił. S tym shotuje měrej pucź do ßwojeho doma a ßwojeje wutroby a pomha, měrej pucź twaricź do zyłeho kraja.

Pohlad do stwórby.

(Pokraczowanje.)

Pschi njeßenju rubjeneho popada jemu žadyn sadźěwk pschc wulki njeje. Tak w Schwizy powschitkownje wobßwědczeja, so wón se sakußanym konjom abo howjadom po wyßokich sawkach khodźi, kotrež pschcs hluboke skalne schkałoby wjedu a kotrež husto doscź jenož s dweju porno ßebi położeneju czeßankow wobsteja. W Alpach je mjedwjedź woßebje na uhłohatych, kurjawojtych dnjach straschny ßußod, dokelž móže tehdom njewidźany stadłej najbliže pschińcź. Sleczi-li kruwje na khribjet, pschiběhnu wschě rujo na pomoz a najsmužicźische s nich du na rubjeżnika, so bychu jeho na rohi wsale. S tym ßo druhdy radźi, so jeho wotecźěrja; stanje pak ßo tež, so ßo mjedwjedź rossłobi a so potom město jeneje kruwy jich 10 abo 12 pobije.

Hdyž prěni ßněh pschelětowacź poczina, natwari ßebi mjedźwjedź mjes skałami abo w někajkej prósdnjeńzy czople lěhwo, kotrež s mochom, liscżom a trawu wukładźe. Se sapoczatkom kruteje symy salěse do tuteje khowanki a czaka tu, doniž nalětnje ßłónzo sażo wohrewacź njepoczina. S teho pak njesczěhuje, so wón symu pschespi, ale wón je w symje jenož hischcźe pomalschi hacž w lěcźe a hiba ßo lědma s lěnjoscźu. A tak je nahlad nastał, so mjedwjedź runja schwinzej zyłu symu spi. Pschecziwo symskemu sparej rěczi dozyła tež wobstejnoscź, so ma mjedwjedź runje we wulkim róžku młode. Kaž wobkedźbowarjo powědaju, mjedwjedźiza zyłe lěto s nimi khodźi a wotpokasa je hakle, hdyž sażo druhe na ßwět pschińdu.

Hischcźe sajimawscho rusy pschirodopuczowarjo mjedwjedźowe ßwójbne žiwjenje wopißuja, powjedajo, so dyrbja lonsche młode lětusche hladacź. Tehodla tež w Ruskej lětostare mjedwjedźe, kotrež se starej a lětuschimi młodymi wokoło běhaju, „pěstunje," na ßerbski „pěstonje" abo pěstońcźe rěkaju.

Hońtwa na mjedwjedźe ßmě ßo s dobrym prawom straschna mjenowacź. Najlěpschi pomoznizy wostanu pschezo dobre pßy, kotrež mjedwjedźa namakaju, pschi czěkanju sastaja a jemu pschi tym tak na kožu du, so khwile nima sa hajńkom hladacź, tak so móže tutón we měrje na njeho wutsělicź. — Najlěpje pak ßo mjedwjedźe na łakańzy tsěleju, czemuž jedyn hajńk doßaha. Stupi-li ßo tutón sa sahon wowßa, njeßmě hnydom wutsělicź, byrnjež mjedwjedź rjeńscho stał, ale dyrbi doczakacź, doniž „mužika" njeczini a wowß dźernycź njepoczina. Potom ßo najlěpje tsěla. — Namaka-li hajńk w lěßu s mochom abo liscżom sawodźete mjaßo, njech tu doczaka, dokelž je wěste, so ßebi mjedwjedź pschi czmiczßy po nje pschińdźe.

Byrnjež hajńk 2 kulzy w tsělbje měł, ßo tola husto stawa, so žana rubjeżnika njemori. Je-li zyle nimo tsělił, abo dospołnje trjechił, žaneho stracha sa njeho njenastawa. Je-li pak schwyrinohateho njepschecźela jenož natsělił, stupi ßo tutón na sadnej nosy a dźe czumpajo tam, s wotkelž je ßo wutsěliło. Ale niczo wo to. Wschak ma hajńk hischcźe druhu kulku w tsělbje. Duž da mjedwjedźej hacž na 10 abo 12 kroczeli blisko pschińcź a wutsěli potom do hłowy abo wutrobna. Ale něłko rěka: derje měricź. Smyli-li tež tón krócź, potom ma ßo na bitwu s tes̈akom pschihotowacź, we kotrejž dyrbi jedyn s wojowarjow na bitwischczu ležo wostacź. Byrnjež mjedwjedź hižo zyle blisko pschi hajńku był, dźe tola jenak pomału, tak so ma tutón hischcźe khwile doscź teßak wuczahnycź, s kotrymž pak dyrbi jara wustojnje wojowacź wědźecź, dokelž mjedwjedź kaž derjewuwuczeny wojak, kóžde ßunjenje abo kłócźe wotrasy, byrnjež by mjaßo wot nohow wißało. Hdyž ßo hajnkej tola skónczńje někak radźi, jemu teßak do wutrobnja sakłócź, potom je dobyte. Mjedwjecź ßo na ßmjercź ranjeny satschaßuje a rujo na semju wali. Tajka bitwa traje husto psches schtwórcź hodźiny, tak so je tež sbožowny dobyczeŕ po njej wschón s dycha wudźěłany.

Wjele wschědnischa a najmjenje straschna je tajka hońtwa, hdźež hajnzy lěß wobstupaju a dwaj abo tsjo wot nich je pßami do njeho du a swěrika seschęrja. Tute dadźa ßo hnydom do czěkanja a pschińdu s wjetscha jenemu s hajńkow prawje do tsělby. Stanje-li ßo, so prěnja jeho kulka hnydom runje wjednika trjechi, rosběhnje ßo czrjódka do wschěch stron a skicźa tak wjazy hajńkam składnoscź k wusnamjenjenju. (Pschich. kónz.)

„Bierka" winowe drožďže

s nawěsczu sa pschihotowanje wina porucźa

Měrschez bratrownaßl.

měsiczel **Erich Winter w Budyschinje.**

Žitne wiki 30. — — — — — Telefo 1315.

Hospodaŕski rozhlad.

Spadowanje hriwny pak sażo ras zyle hospodaŕske žiwjenje kaž khodojta tłóczeschc. Dollar bě hacž na 110 hriwnow stupił, poßlednje dny na 100 hriwnow spadny a něłko je sażo na 108 hriw. stupił. Wukrajni pjenježnizy ßo boja, so budźe hriwna dale spadowacź. — W augusćźe bě 290 konkursow, w juliju je jich 291 było. W augusćźe 1920 bě jich 129. — W augusćźe je ßo sa 16,76 milijona 50-pjenježkow nabiło, wscho hromadźe něłko sa 220,49 milijona hriwnow. Dale je ßo tónßamy měßaz sa 2,58 milijona hriwnow 10-pjenježkow, wscho hromadźe sa 84,17 milijona hriwnow a sa 1,57 milijona hriwnow 5-pjenježkow, wscho hromadźe sa 60,93 milijona hriwnow. — Płaczisny kožow ßo dale podrožuja. Wot sběhnjenja dyrbjenskeho hospodarjenja ßem njeje hischcźe tajkeho podrožowanja kožow było. S dźěła ßu ßo płaczisny hacž na 110 prozentow podrožile. — S tobakowym dawkom ßo zigary a zigarety wo poł płaczisny drobneho wikowanja podroža. — Rataŕske maschiny ßu ßo wo 10 hacž 15 prozentow podrožile. — Na skótnych wikach běchu w pscherěsku sczěhowaze płaczisny, kruwy 3000 hacž 7000 hriwnow, wołky 3000—10 000 hr., howjada 2000—4000 hr., proßata 150—300 hr., wosowe konje 25—40 000 hr., dźěłanske konje 20—35 000 hr. a konje k rěsu 1000—4000 hriwnow. W Friedrichsfeldźe běchu 16. septembra sczěhowaze płaczisny: dejne a wyßoko ßuczelne kruwy 2 500—6 800 hr., jałojzy blisko k czelenju 3000—5800 hr., czehniwe wołky 550—700 hr. zentnaŕ žiwjeje wahi, młody skót ke kormjenju 325 hacž 525 hr. zentnaŕ žiwjeje wahi. Byki k płahowanju 7 500—9 500 hr. Sa dobre konje ßo 10—25 000 hr. płaczesche, sa ßnadnische 5—9 000 hr., sa konje k rěsu 2000—4500 hr. — Płaczisny sa ßekery ßu ßo podrožile. — Ssomotowe a plischowe płaczisny ßu ßo wot 15. septembra wo dalsche 15 prozentow podrožiłe. — W Jendźelskej a Franzowskej ßu ßo kože tež podrožiłe. — Czěskoßłowakska chze papjerjane króny s twjerdymi pjenjesami narunacź, wone ßu ßo hižo sapoczałe bicź. — W Sjednoczenych statach ßo hospodaŕske žiwjenje pschihódnje roswiwuje.

Přilopk.

* **Khlěb po nowym waschnju.** Ruski agronom, wědomostnje sdźěłany rataŕ Zarin je nowe waschnje khlěb pjeczenja wunamakał. Khlěb ßo njepjecźe s muki, ale s njemlěteho sorna. Tajki khlěb měßaz dołho njestari, ale czerstwy wostanje a je wo 50 prozentow ßytnischi hacž wschědny khlěb. Pschihotowanje tajkeho khlěba je zyle jednore. Wosmje ßo žito, smyje ßo se wodu a ßo do wody namoczi a ßo 24 hodźin ležo wostaji. Namokane sorno ßo rostłóczi a s tak dobyteje czěstojteje maczisny ßo khlěb pjecźe kaž hewak.

** **Wylhelma II. jěsba do Hollandskeje.** Mandźelska něhduscheho jendźelskeho sapóßłanza w Haagu, Sußanna Fornlay wosjewja we „Weekly Dispatch", tak je Wylhelm II. do Hollandskeje pschijěł. Po wuprajenjach namjesneho wojaka wona takle pische: „Namjesny wojak pschi staziji Eyßedam měješche tamnu nóz ßłužbu. Rano ½7 hodźin pschibližowasche ßo staziji w spěschnej jěsbje wot belgiskeje strony automobil. Pschi wrotach sasta. S automobila wulěse němski offizěr, kotryž wot namjesneho wojaka žadasche, wosaj dacź psches mjesu pschejěcź. „To njeńdźe", snapschecziwi wojak. „Dyrbju pschejěsd žadacź," prajesche offizěr. Němski khěžor tu je a njeßmě ßo jemu sadźěwacź, do Hollandskeje puczowacź." Wojak wuprajenju offizěra, so chze němski khěžor do Hollandskeje pschińcź, njewěrjesche a ßwoje dwělowanje wupraji. Wón wospjetowasche, so dozyła žaneho němskeho offizěra njeßmě psches wrota puschczicź. W tym ßamym wokomiku druhi offizěr s automobila wulěje a k woběmaj ßo rosrěczowazymaj pschińdźe. „Ja chzył hnydom psches mjesu pschejěcź," prajesche wón. „Wy mje snajecźe, ßym němski khěžor." Pschi wótrischim hladanju tež wojak woprawdźe w tutym offizěru němskeho khěžora spósna. Wón pak pschi tym wosta, so ßwoju pschißłuschnoscź franicź njeßmě, s tym, so by jeneho Němza psches mjesu puschcził. Wón praji: Widźu, so wy woprawdźe khěžor scźe, ale mój pschikas mi njedowola, nikomu psches mjesu dacź." Na to khěžor: Schtó je Wasch pschedstajeny? — „Mój hejtman." — Hdźe wón je? — Tam w straźnej stwě." Wojak pokasa na běłu khěžku, kotraž kus dale stejesche. „Mój hejtman nětkole spi." „Sawołajcźe jeho a prajcźe jemu, so je němski khěžor tu a so chze psches mjesu." — „Haj, sawołam jeho! Ale prjedy dyrbju wrota samknycź!" prajesche njesamylomny hollandski wojak. Wón dźěsche do strażownje a wosjewi ßwojemu hejtmanej, so chze němski khěžor s nim rěczecź. Khěžor pak czakasche na belgiskej stronje. Na to wospjetowasche hejtmann khěžorej a jeho pschewodnikej, schtož běsche jimaj wojak hižo prajił: „Bjes wurasneje dowolnoscźe ßo Němzam njeßmě dowolicź, na hollandsku mjesu stupicź. Wón pak budźe ßebi hnydom s Haaga telefoniske pschikasy wuproßycź. Něłko ßo hejtman na pschedstejerja stazije wobroczi, hacž chze wón tu samolwitoscź na ßo wsacź, so khěžor w staziji na wotmołwu s Haaga czaka. Pschedstejeŕ to dowoli, wrota ßo wotewrichu a khěžorski czěkanz stupi na hollandsku semju, hdźež ßwój mjecź wotedа. Wylhelm II. czakasche 6 hodźin, mjes tym so hejtman do Haga telefonowasche, so je khěžor we Hollandskej." — Spodźiwny wosud! Něhdy mózny khěžor, psched kotrymž ßo mohł rjec zyły ßwět strachowasche a kotryž wjele milijonam roskasowasche, stejesche psched wrotami małeje Hollandskeje jako czěkanz a proschesche wo hospodu. — Wschoněmski worjoł, wohrozeny w ßwojim ßamym hnězdźe, se ßamßnej winu, pytasche schkit pola małeho ßußoda w jeho hnězdaczku.

Běrnyryjaki
běrnymyjaki
běrnywuběraki
rěpuštykaki
kalkrajaki

Podworwaze płuhi
šyjaze maschiny
hnojidlorosmjetaki
domj. pjezy a mjašo-
kurjeńne,

wowšmjerjaki atd.

Sklad ratarskich maschinow a gratu.

!! Kupowanischcjo sa kóždeho ratarja !!

Telefon 68.

Max Oppermann & Co.

G. m. b. H.

Dresden-A. 1, Fernspr. 14831

Inženěrska pisarńja **za elektrisku mocowu a swěcowu připravu w kóždym wobsahu**

wotewri **18. 7.** nowu

pódlansku pisarńju w Rakecach

pod wjednistwom **K. Jäpela.**

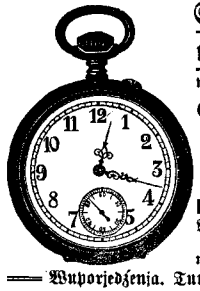

Stajnje tr najlěpsche!

w mužazych a žonjazych

czaštnikach

kaž tež sčěnčikach a we budžakach w bohatym wubjerku, jenož dobre wudžěłki, namokacje pola

F. Marschner nasl.

M. Ewald, czaštnikarja

w Budyšinje

na bohatej hašty čj. 9.

Wuporjedženja. Tunje płaćišny.

Syno a słomu

wschěch družin, kóždu dźěłbu kupuje běžnje

August Hepper

w Budyšinje. Telefon 1258.

Hosćenc „Běły Kóń"

Hosćenc prěnjeje rjadownje

mějećel Curt Lange

w Budyšinje

na zwonkownej lawskej hasy

Poruča so wšěm Serbam a přećelam Serbow. Jara spodobne a přijomne přebywanje. Dobre jěść a pić po zna- tym wurjadnym wašnju. Wšě wina w najwjetšim wubjerku.

Kóždu njedźelu koncert

Serbja!

Hdyž do Budyšchina na kat. sjěło pschindźerće, budźerće najtuńscho poskuženy w **Hokce kofejownj a körmi** pschi šerbskej žurkwi. Tež koleśarjo dóstanu wěšty šhow ja šwojeho konja.

Michał Hoka, korčmař.

Truskalzowe šadźenki

najlěpscha družina, ſ dobrymi korjenjemi, 100 schtuk 15 hr.

Wenzy, kwěčele a druhe wicza

Pschichodny něžoz najlěpschi :::: čaš schtomiki šadźeć ::::

schtomiki a róže wschěch družin

Kofliz sahrodnistwo w Kulowje

Otto Brandt w Budyšinje

1880 na šmutskownej lawskej hašy čj. 8. 1880

Pschedesanczniki — wukhodźowanske kije, tobakowe trubki w jenož najlěpschich hobnowsćach, wuwjedźenje wschěch wuporjedźenjow w šamšnej dźěłarni. **Kehele, hrowe talerje, thartowe prašy, pezolarske trubki, zebellerske trubki.**

Meble a polstrowane twory

poruča nartuńscho

Handrij Schtrympa

na rožowej dróhy čiško 15.

Šamšna polstrowarńja! Rěčźi šerbsku!

Prima zellul. trajne schaty

elegantne wotmjjomne.

Stejaze a wuhornjene khornarje, monschety a druhe wězy po jara pschihobnych płaćišnach

Krawaty

pišane a čorne we wšěchch formach a w najwjetschim wubjerku. :: **Šamowjasaki, šlé.**

A. Bokelmann naslědnik.

Wuschiwanje kromow

(Hohlsaum-Näherei)

na šerbskej hašy čj. 1II n. l.

Najtuńsche płaćišny!

Najspěchnische shotowanje!

Jakub Bräuer w Kamjencu

na poknócnej dróhy 14

poruča wschěm Šserbam šwój wulki sklad mužazeje a žonjazeje drasty. Najlěpsche wobleženja sa mužow a žony po měrje najručźisch po najtuńschich płaćišnach.

Konje k rězu

po najwyšschich płaćišnach w kóždym čaši kupuje

Kurt Kaiser

pschi mjašowych jěbkach a na Humboldtskej dróhy 782 b

Telefon 403.

Płaćiu sa dobru tworu hač 350 hr. sa zentnar žiweje wahi.

Smějećze-li kwaš?

Abo pschejećze-li pschi jenej druhej škadnosći šo fotografowaćź?

Dha proschu, šasajćze mje, dokelž tež rady na wšy pschiidu!

Mam šwój wobthod bižo 22 lět a moje dźěła šu šo na wjele wustajenjach mjes druhim se šlotymi medaillami wušnamjenjte. Mačje tehdla ćukowanje, šo šo Wam wuštojnje a derje poštuži.

?

Robert Kubitz

w Budyšinje

pschi pósće.

Albin Schirmer

w Budyšinje

wikowarńja z hnojidłami

Telefon 367 Budyšin

Poručam sa nasymski wušywu pschi šasanju w prawym čaši

Domaschowu muku
koscżowu a kožowu muku
superfosfat
amon.-superfosf. měschenzu
schwablokišaty amoniak a
kalkowy dušyk
kalijowu šel

po łakońšźy postajenych płaćišnach.

Jenož dobre ručne dźěło

šo podawa **w schewzowni na horněj. hašy 16** mějećel **H. Prause.**

Shotowjenje po měrje a wuporjedźenje.

Fotografija

Richard Huth

mějećel Arno Lehnert

w Budyschinje na šerbskej hašy 15

Fotografowanje w kóždym dnjowym čaši.

Pschindu też na wšy. Najwoštobnische shotowanje wobrasa.

Kóždu njedźelu wot 1/4 11 — 3 hodźin wotewrjene.

Dospolne

wuhotowanje sa lěharńju, kuchinju, dub. buffet, stólzy, šofy, chaiselongue, matrazy kupujeće najlěpje pola

W. Despanga na Mužakowskej dróhy čj. 4.

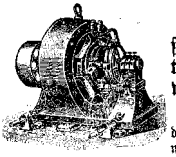

Sserbjo

šwoje elektrische motory jenož pola naju wuporjedź. a šnowa wobwiwacz dadźa,

dokelž mój wschě tajle dźěła najspěchn. šamoj wuwjedž

P. Schmidt & Co.

na šwonkownej lawskej hašy čj. 16 — Telefon 1080

Rěčźimoj šerbsku!

Sserbjo!

Kupujeće twory a potrjebu jenož pola Sserbow. Podpjerać ſ tym šwoju narodnosć.

Poručam

nowe a trjebane plyschowe šofy, tkaninowe šofy, drastowe thamory, vertiki dźěłanske kholowy, lojowe schaty, plachty a šwjerschniki, wobleki, ulstry, žonjazu drastu, nowe a trjebane mužaze a žonjaze wobneje, schkórnje, gramofony, czaštniki a wschelake druhe wězy.

Schtož nimam, spěchnje wobstaram.

Max Wenzel

kupowanska a pschedawanska zentrala

w Budyšinje, horněžerska hašy 29II

Rěčźu šerbsku! Rěčźu šerbsku!

S pschihódnecho nutskupowanja jara poniżene płaćišny.

Lětnik 80 | Budyšin, póndźelu 26. septembra 1921. | Čisło 223

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přiłohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a ćišći Smolerjec knihićišćeřnja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawaŕnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěštki, kiž maja so we wudawarni hać do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenježkow. Wobćežnje so stajace nawěštki a tabele so wyše wobličeja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Póndźelu, 26. póžnejńca.

Cypriana.

1896 serbski koncert w Draždźanach w přitomnosći kralowskeho domu.

1904 poswjeći so Maćičny Dom w Budyšinje.

† 1729 Jan Bohuwěr Šmuc w Meuro, serbski słownikař.

Štož dodźerželi smy sej 'z bědnej' nocy,
Ze serbskich rukow nihdy njedajmy!
Hdyž cuze do nas chcedźa dréć so mocy,
Sej dwór a dom a hunó škitajmy! Ćišinski.

Hdyž wokoło Michała wjele žołdźow namakaš, na hodowničku wulku zymu maš. Přisłowo.

Towaŕstwowski powěstnik.

Serbske spěwne towaŕstwo „Sołobik" změj jutře, wutoru 27. póžnjeńca 1921 we 8 hodź. pola Krošk ec we Kubšicach spěwnu hodźinu. Wšitcy ßo proša, z wěztosću přińć. **Předsyda.**

Němska a narodne mjeńschiny.

W krajach, hdźež ßu Němzy narodna mjeńschina, hdźež potajkim wscho po jich woli a hłowje njeńdźe, kaž ßu to hewak swuczeni, tam ßo wědźa hórschicz a wo „njeprawdźe a njespokojnosczi" rěczecz, a pißacz. We tym jich wěso domjaze nowinaŕstwo w němskim kraju móznje podpjera a zylemu ßwětej dopokasuje, kak slě ßo woni tola w zusym kraju maju. Schtož ßebi woni tam žadaja a tež dóstanu, to pscheßahuje prawa narodnych mjeńschinow w Němskej ßamej wo jara wjele. Haj, hdy by ßo to s najmjeńscha pschewjedło a dopjelniło, schtož mjeńschim narodam na papjerje ßo posticzt. Ssmy hižo wjazy rasow na artikel 113. němskostatneje wustawy pokasali, hdźež ßo mjeńschinam **runoprawoscz** nałožowanja macz. rěcže sarucžuje. A schto czini Němz? Wyschsche a nižsche instanzy w Pruskej, kotrež jenož jenu myßl snaja, **Němzowstwo ßylnicz a mjenschiny wutupicz,** hwisdaja na wukasy a postajenja kulturneho ministra, kiž je s najmjeńscha dobru wolu pokasał. Wo to pak ßo njestara, hacž ßo wone po smyßlu pißmika pschewjedu. To wón pschewostaja nižschim instanzam a sastojnikam. Niczo ßo jim njestanje, hdyž sakonske postajenja napschecžo narodnym mjenschinam, kotrež ßu ßame na ßebi hižo ßnadnusche doscz, njepschewjedu. To samołwicz mužojo w Barlinje — tež w Draždźanach — derje wjedźa, ale jim ani na myßle njeńdźe, w tym něschto polěpschicz. Schtó wě, hacž njeje ßo nižschim wyschnosczam a sastojnikam dobra rada dała, niz pschejara krucže wukasy sa narodne mjeńschiny pschewjescz. W Pruskej je wscho móžno, ßamo sakonjam dwoje woblicžo dacz. —

Tola tam a ßem ßo w Pruskej sprawna duscha jewi, hdyž ßo wo to jedna, **sa ßebje něschto wudobycz.** W jenym nastawku poślednich dnjow pokasachmy, kak wyschschi krajny ßudnik dr. Obersohren w „Tägl. Rundsch." wo poczischczowanju němskeje mjeńschiny w Danskej pißasche. Njemóžemy rosßudźicz, hacž ßu jeho woskórzby woprawne. Sajimawe je to, schtož loni němski minister dr. Köster s jenym redaktorom danskeje nowiny „Morgenblatt" wo schkicže narodnych mjenschinow rosmołwjesche. Minister jemu naspomni:

„Niz jenož němske organisazije w Schleswigu, ale tež pruske a němskostatne knježeŕstwo stej praschenje nadrobnje pruhowałoj a wobschěrnu maczisnu hromadźiłoj. Pruske knježeŕstwo je wobsamkło, wschě sa ßewjernu Schleswegsku płaczaze sakonje a postajenja, kotrež Danska jako ßo pschecziwo Danam měrjaze wobhladuje, sběhnycz. Jedna ßo tu wo rěcžny sakoń s lěta 1888, wo wótrych postajenjow dla wupokasanja s kraja, wo sakoni, njeněmske snamjeschka a khorhoje wjescz a wo spěwanju danskich spěwow. Knježeŕstwo je naczisk wuměnjenja s Danskej hižo danskemu knježeŕstwu ßo pschepodało. Wěso je artikel 113 němskostatneje wustawy sakładne wěstosczе wobschěrnje wutworił. To je a wostanje jenož jenostronski czink. My pak ßebi pschejemy wobeju dźělow spokojaze wuczinjenja. Kóždy jenotliwy wobydleŕ w namjesnych krajinach ma psches to wěste prawo na kulturelnu ßwobodu a je s tym pschecziwo napjatosczi schkitany. Tutón schkit mjenschtnow ma ßo na to poczahowacz, schtož kóždemu woßebje na wutrobje leži. Jemu ma ßo prawo ßwobodneho trjebanja danskeje rěcže w priwatnym a sjawnym žiwjenju, woßebje w schulach, w zyrkwinskich shromadźisnach, towaŕstwach a druhich organisazijach swěsczicz. Woßebje ßmědźa ßebi trěbne mozy ßami powołacz. Ssmy namjetowali, mjenschinam sa ßwoje kulturelne potrěbnosczе dźiwajo na jich ßylnoscz sjawne podpjery dodawacz. Wěmy, so potom narodne mjenschiny w Němskej jene trajaze měrne a spokojne žiwjenje w pěstowanju ßwojich kulturelnych woßebitosczow wjescz móža a nadźijamy ßo, so tožame ßo němskim mjenschinam we wukraju ßo pschizpěja."

Tute wuwjedźenja ßu sawěsczе jara sajimawe. Do wójny ßo tajke posticzenja ženje czinike njejßu, ale nowe politiske położenja ßu bóle a lěpje je wunusowale. To wscho, schtož ßo Danam posticžuje, ßebi pruszy Sserbja sdawna žadaja. Niz sprawnosczе dla, ale so bychu sa ßwojich bratrow lěpschiny we wukraju dóstali, ßu ßo Němzy tajkim runanjam ßami wot ßo podwolili. Ale po tehdomnischich nowinaŕskich powěsczach je Danska posticzenja wotpokasała, dokelž němskemu knježeŕstwu žaneje dowěry njeměješche. Tožame płaczi wo Sserbach. Kak ßmy, woßebje w Pruskej, sjebani, to dźeń a bóle widźimy a saczuwamy. To ßu ßrjódki a czastki, kotrež ßo wuczißnu, so ßo na khwilu směrujemy a potłóczowarjo nascheje narodnosczе czaßa nabudu, ßwój słóstniski czink sašo kroczel do prědka pschiwjescz. Ssmy bóle hacž hdy pscheßwědczeni, so po tak mjenowanym sakońskim puczu w Pruskej niczo njedozpějemy. Sswjatocžnje date ßłowo ßo njedźerži a njewobkedźbuje, s najmjeńscha niz tak, so móhli ßebi trajazeho dobytka nadźecz. Duž budźe drje tež skoro wyschaze, w dalschim s politiskimi stronami jednacz, so bychu nam nasch narodny dóńt wołožili. W dokładnym pscheßwědczenju wschěch dotalnych sakońskich postajenjow nastupajo schulu a zyrkej nimamy w žanej politiskej stronje rasnych sastupjerjow. Wschitzy dźiwajo jenož na to, so pschi tym Němzowstwo, kotrež naß dußy a daji, krótko njepschińdźe. Duž je na czaßu, so ßo wospjet na měrowu konferenzu wobroczimy a jej nasche narodne hubjenstwo pschedpołožimy, hdyž ßo němskostatna wustawa w artiklu 113 s nohomaj tepze abo w wschoněmskim duchu wułožuje. Wurěcž, so na psch. w pruskich wyschschich worschtach njewědźa, kak ßo jich postajenja nałožuja, njeje wěry hódne. Wschako ßebi narodopolitiske nastawki a dopißy w S. N., kotrež ßo s narodnym hubjenstwa saběraja, pschełožicz dawaju. Ale wone chzedźa najskěrje warěrowacz: „Němska je wulka a president je daloko." Jenož tam Němz tróschku sprawnosczi płaczicz dawa, hdźež sa ßwój narod něschto wuwikuje, kaž na psch. tuchwilu w Danskej. Kajke smyßlenje pschecziwo nam w němskich worschtach a jich nowinaŕstwu knježi, to ßmy w pośledním czaßu do ßyte nashonili. Tajki duch niczeho dobreho sa Sserbstwo wupłodźicz njemóže a njebudźe. To tola ßlepemu ßwita.

Swětne podawki.

Němska.

Sozialdemokratojo sa dr. Wirtha.

Pośledne dny ßu ßo powjesczе wo pschetworjenju němskeho knježeŕstwa rosschěrile. Po nich dyrbjesche němski kanzler dr. Wirth wotstupicz a na jeho město president němskeho ßejma sozialdemokrat Löbe stupicz. Kaž pak ßo sda, je tale powjescz hoła wumyßlenka. Na sozialdemokratiskim sjěsdźe w Shorjelzu je pschedßyda Wels jej napschecžo stupił, prajizy: Njesamjelczamy, so je Wirth sa sozialdemokratiskich dźěłaczerjow, dźenßa jeniczki popularny njesozialistiski politik w Němskej. Sozialdemokratojo to Wirthej ženje njesabudźa, so je ßo do wojowanja pschecziwo dosadnikam dał. S wobsamknjenjemi sozialdemokratiskeho sjěsda sa tworjenje knježeŕstwa ßo sozialdemokratiska politika njepschemění, wone ßu jenož sczěhwk politiki, kotrež ßo s prawizy a lěwizy wjedźe.

Dalsche płaczenja wotschkodźenja Němsku k bankrottej dowjedu.

Němski kanzler dr. Wirth je Barlinskemu sastupjerjej nowin „Corriered Italia" rjekł: Prěcz ßo njehodźi, so ßu njepscheczelnosczе stronow prawizy pschecziwo něteczischemu knježeŕstwu sa republiku strasche. Wobcžežnosczе, kotrež dyrbi Němska pschewinycz, ßu nimo měry wulke, duž budźe njemóžno, bližsche wójnske wotschkodźenje s tej ßamej porjadnosczu pschewjescz, kaž je ßo to s prěnjej milijardu stało. Dyrbi ßo na to dopomnicz, kak je hriwniny kurs po sapłaczenju prěnjeje milijardy spadnył. Hdyž dyrbi Němska dale se słotom płaczicz, potom ßo njemóže bankrotta sminycz.

Tež je sastupjerjom „Petit Journala" je Wirth rosrěczenje měł. Tutemu je Wirth mjes druhim rjekł: Němski ßejm psched ßobu někotre naczisk i sa nowe dawki wohlada, kotrež wobßedźazym wulke cžeže napołoža. Wopacžne je měnjenje, so chze knježeŕstwo plan sa nowe direktne dawki spuschczicz, so by wobßedźazych pschepuschczilo. Ssmy tež nusowani indirektne dawki ßylnje powyschicz, so mohła Němska ßwoje winowatosczе dopjelnicz. **Wo kreditnych jednanjach s němskej industriju** Wirth praji, so ßu industrije a banki swólniwe, tule kreditnu operaziju bjes komdźenja pschewjescz. Ssmy wěsczi, so potom hnydom wulke summy do rukow dostanjemy. Njemóžu pak ßlubicz, so budźe Němska wscho sapłaczicz móz, schtož ßebi wot njeje žadaju, tola móžu ßo salubicz, so budźe ßo sprawnje prózowacz to czinicz.

Kommunistiske naßylnosczе.

W Mühlheimje nad Rheinom ßu ßo w shromadźisnje towaŕstwa sa Němzow we wukraju, w kotrejž admiral Scheer wo Němzach we wukraju rěczesche, wulke naßylnosczе stałe. Něhdźe 30 kommunistow ßo do shromadźisny dobu a s kijemi do žónskich a mužskich pjerjesche. Ludźo ßo do hrosy dachu. Polizija někotre woßoby saja.

Samknjenje Höchstskich barbowych dźěłaŕnjow

Höchstske barbowe dźěłaŕnje ßu ßo ßobotu samkłe a wschitzy dźěłaczerjo ßu ßo na njewěsty czaß s dźěła puschczili. Dźěło je ßo dla demonstrazijow dźěłaczerjow sastajiło, kotrež ßu ßo schtwórtk w Höchstu a pjatk we Kesterbachu wotměłe. Pschi nich direktorow dźěłaŕnjow nusowachu, pschecziwo tarifej pschiswolenja czinicz. Swjask dźěłodawarjow chemiskeje industrije je firmomaj sakasało, wunusowane a tehodla njepłaczaze žadanja pschewjescz.

Strajk w thüringskej metallowej industriji.

Po wunoschku wothłoßowanja dźěłacźerjow je ßo ßobotu w thüringskej metallowej industriji strajk wuwołał. W Erfurcźe wschě wulke dźěłaŕnje ßwjecźa.

Francowska.

Foch a Barthou pohreinski kraj wopytataj.

Marschall Foch a wójnski minister Barthou pohreinski kraj kónz septembra wopytataj, so byschtaj ßebi manever franzowskeho pohreinskeho wójska wobhladałoj. Franzowske knježeŕstwo pjecźa pschi tejle składnoscźi wjetschu sumu pjenjes sa wopory Oppauskeho njesboža pschepodacź da.

Južnosłowjanska.

Wo Baroschski pschistaw.

S **Belgrada**, 23. septembra. Wcźera je italski póßłanz Manzoni s nowa ministerskeho pschedßydu Paschicźa wopytał a s nim psches hodźinu rěcźał. Pschi tějle składnoscźi staj wobaj statnikaj też wo praschenju Baroschskeho pschistawa jednałoj. Tutón pschistaw ma ßo južnoßłowjanskemu sarjadnistwu pschepodacź. Italski póßłanz praji, so ßu ßo italskemu knježeŕstwu namjety pschedpołožiłe, po kajkim waschnju ma ßo to stacź. Italske knježeŕstwo chcźe tule należnoscź w najkrótschim cźaßu srjadowacź.

Južnoßłowjanske knježeŕstwo na planje dźěła, město Belgrad je železnizu w runej měrje s adriatiskim morjom sjednocźicź. Tale železniza dyrbi ßo po brjosy adriatiskeho morja hacź do Kotora natwaricź.

Khoroscź krala Alexandra ßo shórschiła.

Khoroscź južnoßłowjanskeho krala Alexandra je ßo shórschiła. Do Versailles, hdźež kral leži, ßu ßo s nowa lěkarjo sawołali. Kralowe pucźowanje do Belgrada, na kotrež dyrbjesche ßo wón tele dny nastajicź, je ßo teho dla s nowa na posdźischi cźaß wotstorcźiło.

Wuheŕska.

Madźarojo na ultimatum s mobilisaziju wotmołwjeja.

Winske nowiny shonja, so je pjatk cźěskoßłowakski minister dr. Benesch s awstriskim ministrom swonkownych należnoscźow a swjaskowym kanzlerom Schoberom jednał. Cźěskoßłowakska a awstriska republika, kotrejž wot wjecźornowuheŕskeho praschenja wot spocźatka hromadźe wustupujetej, stej pschedwoßom dnjemi Madźarskej ultimatum póßłałoj, kotryž je ßo pjatk skóncźił. W tutym ultimacźe ßo Madźarskej hrosy, so, jeli so do 24. septembra wjecźornu Wuheŕsku njewopuschcźi, s wěstoscźu k wojeŕskemu sakrocźenju tejule statow dóńdźe. **Madźarska wschak je na tole hróženje s mobilisaziju wschěch brónjow khmanych mužow do 37 lět wotmołwiła a je khětro wójsko na ßwojich mjesach shromadźiła.** Rumunska je ßo w tejle swadźe zyle paßiwnje sadźerźała. Nowy entencźiny ultimatum a žadanje wjecźornych mozow, so by ßo sawadne praschenje bjes pschelecźa krwě rosrißało, stej madźarske knježeŕstwo pohnułej, so je cźěskoßłowakske knježeŕstwo namołwiło, so by ultimatowu skóncźnu terminu wotstorcźiło a so by Awstrisku k pschiswolnoscźi pohnuło. Dr. Benesch je na to namjetował, so by Madźarska wjecźornu Wuheŕsku hnydom wopuschcźiła, so by pak Awstriska město Oedenburg s wokolnym krajom Madźarskej pschewostajiła.

Wo tymle namjecźe, kotryž je swjaskowy kanzler Schober we awstriskim krajnym wubjerku pschednjeßł, ßu jenotliwe politiske strony wuradźałe, tola hischcźe njejßu nicźo wěsteho wobsamkłe, tak so je ßo poßedźenje wukrajneho wubjerka na ßobotu dyrbjało wotstorcźicź. Sastupjerjo stronow we wukrajnym wubjerku nochcedźa ßami rosßudźicź, hacź ma ßo Awstriska města Oedenburga wotrjec, kotryž je jemu měrowe srěcźenje pschirjekło.

Madźarska ultimatum wotpokasuje.

Konflikt mjes Awstriskej a Madźarskej je ßo na dobo kritiski scźinił. Madźarske knježeŕstwo je na ultimatum wotmołwiło, so njemóže Wjecźornu Wuheŕsku Awstriskej wotstupicź, jeli so chce rospadej Madźarskeje sadźěwacź — Cźěskoßłowakski minister Benesch je do Brna wotjěł, so by s madźarskim ministrom swonkownych należnoscźow, hrabju Banffym dla Wjecźorneje Wuheŕskeje jednał.

Ssobotu wjecźor ßu do awstriskeho parlamenta cźeknjenzy s wjecźorneje Wuheŕskeje pschischli, kotsiž ßu ßebi žadali, so dybri ßo zyła Wjecźorna Wuheŕska s Awstriskej sjednocźicź. Oedenburg njeßmě wot njeje dźělicź.

Albanska.

Wojowanje w Albanskej.

„Belgradska „Tribuna" se Skadra powě: K Malisoram, kotsiž ßu wosjewili, so ßu s jena s Miriditami a so Tiranske knježeŕstwo njepschipósnawaju, staj ßo Dukadjinski a Schalaski splah pschisamkłoj. Tele splahi něktko Miriditow podpjeraju, knježeŕstwowe wójsko nadpaduja a ßwoje mozy pschecźiwo Skadrej sjednocźuja. W měscźe ßamym je roshorjenje. Tiranske knježeŕstwo je ßwojich poßlednich wojakow pschecźiwo Malisoram a Miriditam póßłało. Po poßlednich powjescźach je pschecźiwo Tiranskemu knježeŕstwu też splah Puka postanył a ßo k Miriditam pschisaniknył. Knježeŕstwowe wójsko je ßo porasyło a je ßo do Luky wrócźo scźahnyło.

Italska.

500 000 Italskich ma ßo do Ruskeje pschecźahnycź.

Italska ßo rosmyßluje, w połodnischej Ruskej italsku koloniju sałožicź a tam 500 000 wucźahowarjow póßłacź, kotsiž ßebi žadaju, do Ameriki wotjěcź.

Italski wikowanski wotpóßłanz Boggiano Pico je bolschewikskemu knježeŕstwu tónle plan wułožił. Pico je po pucźu do Moskwy, hdźež też wo praktiskich podrobnoscźach italsko-ruskeho wikowanskeho srěcźenja jedna.

Ruska.

Bolschewikskeho kommißara Joffu satsělili.

S Rigi je do Barlina powjescź doschła, so ßu wukrajinszy sběžkarjo něhduscheho bolschewikskeho póßłanza w Barlinje Joffu něhdźe pschedměßazom w železniskim cźahu sajeli a jeho, dokelž je něhdy wjele Wukrajinzow skónzowacź dał, hromadźe s jeho pschewodnikami satsělili.

Turkowska.

S Angory ßo telegrafuje, so Turkojo sbite grichiske wójsko pschescźěhuja, kotrež na stronu k Sarikej zofa. Tyßazy morjenych Grichow na bitwischcźu njepohrjebanych leža.

S **Parisa** ßo powě: Konstantinopelske nowiny powjescź wosjewjeja, po kotrejž je jadro grichiskeho wójska mjes Mikulicźom, Sarikojom a Sivri Hissarom wobstupjene. Jeho pucź k wjecźorcej je pjecźa salehnjeny.

Wupisanje myta za literarne dźěła.

Podpisane towaŕstwo mějo stajnje na mysli, lěpše serbskeho naroda, a k temu słuša też rozkćěw jeho pismowstwa, kotrež je z podłožkom zdźeŕženja a rozšěrjenja rěče, kaž też narodneho wuwědomnjenja serbskeho luda, wupisuje z tutym zjawnje myta na sćěhowacej družinje pismowstwa:

1. Na wótčinowědne, powučne dźěło, jednace wo serbskim narodu, jeho stawiznach, kraju, pismowstwje atd. a to pak systematiscy přezcylnje, abo wo jenotliwych prašenjach samostatnje. K systematiskemu, cyłkowemu wobdźěłanju wšeho, štož Serbstwo nastupa, móže so zjednoćić též wjacy spisowaćelow, kotřiž sebi dźěło mjez sobu rozdźěla. Při wobdźěłanju stawiznow a pismowstwa njech so wěnuje najwjetši dźěl dobje z nowanarodźenja serbskeho naroda, tak zo by kniha ze swojim cyłkowym wobsahom zwobrazowała minyłosć a přitomnosć serbskeje Łužicy a z dobom powučowała za dalši postup a dźěło w Serbach. Dźěło njech so napiše w rěči ludej snadno přistupnej. Rozsah cyłkoweho dźěła so postaja na 10 ćišćanych listnow, na specielne dźěło z najmjeńša 5 ćišćanych listnow.

2. Na dźěło z krasneje literatury, kotrež njech je zabawne a powučace, spisane w serbskim duchu, z maćiznu ze stawiznow abo nětčišich poměrow serbskeho luda, a to pak w formje romana abo powědaňčkow, nowelow, dramatow a druheje prózy. Rozsah tuteho dźěła so postaja najmjenje na 5 ćišćanych listnow.

Wšě tute dźěła maju być přenjotne, napisane přez wosobu serbskeje narodnosće, w serbskej rěči a z analogiskim prawopisom a njesmědźa być hižo woćišćane. Maju być z wurazom horceje lubosće k serbskemu narodej, kiž ma z nich čerpać posylnjenje k dalšemu wojowanju a žiwjenju.

Postaja so troje myto na wótčinowědne, powučne dźěło: I. 2 000 hriwnow, II. 1 000 hriwnow, III. 500 hriwnow, na dźěło z krasneje literatury ţehorunja troje I. 1 000 hriwnow, II. 500 hriwnow, III. 200 hriwnow.

Myta so přidźěla dźěłam přizjewjenym do 1. junija 1923 po posudku wosebiteje komisije, kotruž wuzwoli wubjerk towaŕstwa w meji 1923. Do komisije budźa słušeć tři Serbja a dwaj Čechaj, kotrajž staj swědomaj serbskeje rěče a znajetaj serbske poměry. Posudk wo přizjewjenych dźěłach dyrbi kommisija wuprajić do kónca lěta 1923.

Bližša informacije podawa sekretaŕ kommisije k. Vlad. Zmeškal, bankowski zastojnik, Praha I., Náprstkova ul. č. 8. II., kotremuž njech so sćelu též rukopisy woznamjenjene z hesłom. Zdobom njech so wozjewi mjeno autora w připołoženej wobalcy, na kotrejž je napisane samsne hesło.

Towaŕstwo čini sebi prawo dobu podlěšić, njebudźe-li dosć wobdźělnikow, a wudać mytowane dźěła.

Smy přeswědčeni, zo na tuto wašnje pomhamy wubudźeć literarnu dźěławosć w Serbach a zo z tym zdobom přinošujemy lěpšemu serbskeho naroda.

We słowjanskej Prazy dnja 1. meje 1921.

Za Českoserbske towaŕstwo „Adolf Černý"
w Prazy.

Jan Hejret, předsyda.
Vlad. Zmeškal a M. Krječmaŕ, jednaćelej.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 26. septembra 1921.

— **Temperatura** w Budyschinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej dróśy, we nozy k póndźeli 10 stopnjow cźoploty po Celsiju. Barometer póndźelu rano 748 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Njewobstajne.

— Jara njehańbity paduch je 25. septembra tu a w Bórku wustupował. W Bórku na rejach bě ßo jeneje ßłužobneje holzy wopraschał, hacź ßo jej tam lubi, hdyž tuta rjekny, so niz, jej wón namjetowasche, s nim ßobu do Budyschina do „króny" hicź. Holza bě swólniwa a wón ju proschesche, so by po jeho drastu dóschła, so njebychu jeho towaŕschojo jeho wotendźenje pytli. Holza s wosnamjenjeneho městna drastu pschinjeße a wobaj dźěschtaj do „króny". Tam pak ßo holzyny towaŕsch s wězami shubi, wón bě holzy wězy kradnycź dał. Wone běchu něhdźe 900 hriwnow hódne.

— **W Budyschskim měschcźanskim dźiwadle** ßo dźenßa póndźelu hischcźe raz „Willijowa žona" hraje. Woßebje ßo na to pokasuje, so ßo tuta hra też sa ßwójby a młodostnych hodźi. Wutoru ßo wulka opera „Evangelijmuž" wospjetuje. Ssrjedu „Willijowa žona". Sa schtwórtk ßo wulka opera „Nižina" pschihotuje.

— Pschi rosdźělenju grißa sa tutón tydźeń ßo na dźěcźi hacź do 2 lět hischcźe 1 punt zokora woteda. Jedna ßo wo sbytk zokora, kiž je pschi sběhnjenju zokroweho dyrbjeńskeho hospodarjenja swostał, tutón dyrbja małe dźěcźi dostacź. Dokelž je zokoŕ we ßwobodnym hospodarjenju hischcźe hubjenje dostacź, porucźa ßo, s zokorom lutowacź.

— **Margarina ßo saßo podroži.** Margarinowe fabriki pißaja, so ßu s njepschihódnymi wobstejnoscźemi na ßyrisnowych wikach a se spadowanjom hriwny nusowane, margarinowu płacźisnu w pscherěsku punt wo 2 hriwnje powyschicź a najtuńschej kajkoscźi wupadnycź dacź. Tak pschichodnje punt najtuńschej margariny w klamach na 14 hriwnow pschińdźe.

— **Wuhlowe płacźisny ßo w oktobru njepowyscha.** Pschi jednanjach wo powyschenje wuhloweje płacźisny bě s woprědka wotpohlad, podroženju hižo wot 1. oktobra sastupicź dacź. Dokelž pak ßo hischcźe dojednało njeje, ßo někto do 1. novembra nowe podroženje płacźisnow njepostaji.

— **Kedźbu pschi wußywje!** S dołhotrajazej ßuchotu ßu lětßa žitowe fornjatka mjeńsche wostałe, jich wjazy na zentnaŕ dźe. Wone też lětßa lěpje psches maschinu běža, dokelž ßu ßuche a twjerde kaž kamuschki. Duž njech kóždy rataŕ na to kedźbuje, so ßebi pschehuste njenaßyje. Někotryžkuli drje budźe lětßa nashonicź, so wěsta dźělba ßymjenja rucźischo s maschiny wuběhnje kaž hewak, scźěwk budźe, so nasymu a nalěto ßywy huste kaž schcźěcź steja, wjele lubja a mało pschinjeßu, dokelž jenož cźeńke stwjelza narostu, kotrež ßo swjetscha lehnu a mało wunoschka dawaju. Duž ßo porucźa, lětßa něschto rědscho ßycź, s tym ßo też žito wulutuje, kotrež je tola sa sežiwjenje tak wulzy wažne a nusne.

— **Dollar** 24. septembra 108,76 hriwny płacźesche. Sto cźěskoßłowakskich krónow 122,10 hriwny.

— **Dźělonjemějzy w Sakſkej** woteběraja. Sapoczatk augusta bě jich 46 538 a ſapoczatk ſeptembra 38 541.

S **Daliz.** Wczera w nozy ½12 hodź. wuńdźe woheń w ſtarym twarjeńczku kublerjej Lorenzej ßluſchazym. Khěžka bě njewobydlena. Jejna prjedawſcha wobydlerka a wobßedźeŕka, ſwudowjena Pětſchzyna, bě pſched někotrymi njedźelemi ſemrěła. Twarjeńczko bě ſe ßłomu kryte a zyle dodźeržane. Wyſchnoſcź njedźiwajzy teho njedowoli, khěžku wottorhacź. Na pomoz pſchikhwataſchtaj nimo Daliczanſkeje gmejnſkej Khwaczanſka a Delnjohórczanſka ßykawa, kotrejž premiju doſtanjetej.

S **Lubija.** Njedźiwajzy wuczinjenjow ſ dźělaczeŕſkimi organiſazijemi wo wyßokoſczi mjaßowych placzíſnow (howjaſe mjaßo punt 8—10 hr., knoblochowa kołbaßa 14 hr.) ßu ßo tute placzíſny njepſcheſtawajzy pſchekroczałe. Dźělaczeŕſtwo je tſi njedźele dołho tute wobſtejnoſcźe ſnjeßło. Nětko pak bě ſczeŕpliwoſcź ſhubiło a pſcheczíwo temu demonſtraziju wotmě. Cžrjódy luda ßo pjatk pſched rěſniſtwami ſhromadźichu a žadachu, ſo bychu ßo wuczinjenych placzíſnow dźerželi. Rěſnizy ßo ſ tym ſamołwjachu, ſo dyrbja ſa rěſny ſkót wyßoke placzíſny dawacź. S pſchedpołoženych ſliczbowankow ßo ſpóſna, ſo je jenotliwy wokrjeß we tutej naležnoſczi bjes mozy.

S **Kamjenza.** So by ßo nuſa dźělonjeměwzow trochu wolóžiła, je ßo jim dotal žiwnoſcź wo 40 prozentow tuńſcho podawała. Dokelž pak ßo nětko wſchelaka žiwnoſcź wjazy hamtſzy njewudźěla, je ßo wobſamkło, wot 15. ſeptembra dźělonjeměwzam khlěb wo 60 prozentow tuńſcho podawacź. Wikowarjo chzyli na to kedźbowacź, wułožene pjenjeſy žiwnoſtny hamt wróczo placzi.

S **Radſteje.** Sſrjedu wjeczor ßo tu pola kubłoweho najeńka Auſta brózeń wotpali. Cyłe žně ßo ſpalichu. Schkoda je jara wulka, dokelž Anſt po nětczíſchich wobſtejnoſczach ſawěſczene nima. Schtwórtk je Auſt chzył ſ maſchinu womłóczicź a wjeczor prjeby ßo brózeń wotpali. Kak je woheń naſtał, njeje ſnate.

S **Ptaczez.** Tu je ßo pomnik ſa dwanaczo we wójnje padnjenych ßynow naſcheje gmejny poßwjeczil. Jena ßwójba je tſjoch ßynow woprowała. Farar Wendt ſ Cžorneho Kholmza mějeſche poßwjeczeńſku rěcź. Wotpóßlanzy dźeßaz pſchitomnych towaŕſtwow wěnzy kładźechu. Kantor Winkler mějeſche doßłowo.

S **Lubnjowa.** Běrnykoparjo ßu wobkedźbowali, ſo wulke myſche do běrnow khodźa a wulku ſchkodu naczinjeja. Tež je ßo wobkedźbowało, ſo jara wjele běrnow ſ rynczkow won tſi, tak ſo ßo ſda, ſo ßu běrny we wulkej ßuchoczé wlóhu město w ſemi, we włóžnym roßowym powětrje pytałe. Tute běrny hodźa ßo jenož ſa pizowanje wužicź.

Wusudźenja.

§ **Khoſtanſka komora.** Ratar Wiczas ſe Sſemichowa bě ſe žnjow lěta 1920 po porucznoſczi hamtſkeho hejtmanſtwa 10 zentnarjow wowßa wotedacź měł. Bě pak wowß ſa pizowanje koni a gmejnſkeho byka pſchetrjebał, kaž tež ſa wußyw a ßo na rataŕſkeho dowěrnika wobroczil a jemu ſdźělił, ſo niczo wotedacź njemóže. Njebě pak kommunalnemu ſwjaſkej ſdźělił, ſo wotedawacź njemóže a njebě dozyła niczo wotedał. Budyſchſki ławniſki ßud jeho wuwinowa, ſtatne rěczniſtwo pak ßo powoła a nětko jeho na 100 hriwnow pjenježneho khoſtanja ſaßudźichu. — Ratar Schmidt w Minakale bě ſjawnje drjewo pſcheßadźował, haczrunje bě to ſ wukaſom ſakaſane, dokelž dyrbjeſche ßo drjewo kom. ſwjaſkej pſchewoſtajicź. Po wobſkórźbje bě Schmidt tež pſchemĕrny dobytk czahnył a ßo ſehnawanja placzíſny winowaty ſczinił. Budyſchſki ławniſki ßud bě jeho jenož dla njeporjadneho pſcheßadźowanja dla na 150 hriwnow pjenježneho khoſtanja ſaßudźił, hewak pak jeho wuwinował. Powołanje ſtatneho rěczniſtwa pſcheczíwo wnßudej ßo ſaczißny.

Dopis.

We czißle 221 „Sſerbſkich Nowin" piſche ßo wo njeporadźenym jednanju w knihiczíſchczeŕſkim pſchemyßle. Po tym by ſ nowa žadana mſda ſa Barlin ßo ſ najmjeńſcha wo 115 hr. na tydźeń powyſchiła. To by na hodźinu 2,40 hr. wuczíniło, mjes tym ſo ßu ßo lithografojo a chemigrafojo ſ 1,20 hr. a ſtatni gmejnſzy ſaſtojnizy ſ 1 hr. powyſchenja ſpokijili. Snate pak je, ſo maja ſkoro wſchitke tu mjenowane pſchemyßła dawno hižo wjetſchu mſdu hacž knihiczíſchczeŕſzy pomoznizy. Naſcha mſda bě hacž dotal we klaßy A 221,10 a měſacznje 18 hr. pſchiłohi, we klaßy B 227,25 hr. a měſacznje 79 hr. pſchiłohi, we klaßy C 234,— hr. a měſacznje 88 hr. pſchiłohi. We pſchirunanju ſ nowa ßo powyſchazych placzíſnow ſa wſchě hłowne ſeživjenſke potrjeby je tuta mſda zyle njedoßahaza. Tehodla bě ßo wobſamkło, powſchitkownje wot 1. oktobra ßem na ſtarn ſakładnu mſdu (Grundlohn) ſa Budyſchin we klaßy A 140,60 hr., we klaßy B 146,25 hr. a we klaßy C 154,70 hr. 100 prozentow powyſchenja žadacź. Sa wjetſche a dróžſche města ßu tute klaßy něſchto wyſchſche. Na 19. ſept. do Barlina powołane jednanja ßu ßo rosbiłe.

Pomoznizy Sſmolerjez knihiczíſchczeŕnje w Budyſchinje.

Swjatok so zwoni.

Skupy je pſchi wſchěm ßwojim ſamoženju khudy a drobroczíwy je pſchi wſchej darniwoſczi bohaty. — Njeje žaneje wjetſcheje rjanoſcźe hacž człowjek czíſteje wutroby a ſprawneje duſche. — Hdźež luboſcźe njeje, tam jedyn na druhim wſchě ſmylki widźi, hdźež pak luboſcź je, tam ßo kóždy hlada, ſo by ßo ſmylkow ſminył a druhemu jenož wjeßele czínił a jemu ßwěrnu ßłužił.

Přiloћk.

* **Oppawſke njeſbože.** S Ludwigshafena pißaja: Njedźiwajzy wſcheho prózowanja njejßu ßo pſchezo hiſchcźe wſchitzy morjeni namakali. Liczba morjenych ßo teho dla hiſchcźe njehodźi ſ wěſtoſczu prajicź. Liczà pak na 400—500 morwych a 1000 ſranjenych. Pjatk ßu hiſchcźe dwě žonje žiwej ſ roſpadankow wuczahnyli, ſtej potajkim wot ßrjedy pohrjebanej byłej. Njedźelu dopołdnja bě žarowanſka ßwjatocznoſcź. Sakſke knježeŕſtwo je 10 000 hriwnow ſa wopory ſnjeſboženja pſchiſwolike, Frankfurtſki magiſtrat 50 000 hriwnow a Barlinſki magiſtrat 100 000 hriwnow. Město Ludwigshafen je czeſtne pohrjebniſchczo ſa morjene wopory njeſboža pſchiſwoliło.

S wobdźělenjom něhdźe 70 000 woßobow ßu ßo we pſchitomnoſczi němſkeho preſidenta, bayerſkeho miniſterſkeho pſchedßydy, badenſkeho ſtatneho preſidenta a franzowſkeho generala Metz a generala Danganda, jako ſaſtupjerjow ſwjaſkaŕſkeje porheinſkeje kommißije, njedźelu wopory Oppauſkeje kataſtrofy khowałe. Žarowanſku rěcź mějeſche němſki preſident.

* **Njeſbože.** Na lětaniſchczu pola Malmö ſta ßo czežke njeſbože. Krótko po wotlětu lětadła rosbuchny motor a lětadło do płomjenja ſawalene na ſemju dele padźe. Dwaj offizěraj ßo pſchi tym hnydom moriſchtaj.

* **Moſkowſke placzíſny.** S hłodom ßu ßo w Moſkwje poßledni czaß placzíſny njeßměrnje podrožiłe. Tukhwilu placzi tam punt czorneho khlěba 2800 rublow, małe jabłuko 500 a wulke 2000 rublow. Mały běły khlěbczk, kotryž prjedy 3 kopeki placzeſche, placzi nětkole 3500 rublow, 10 najtuńſchich zigaretow 1250 rublow, tyſka ſapalkow 1000 rublow. Sapißany liſt do wukraja placzi 1250 rublow a liſt we bolſchewikſkej republizy 250 rublow. Jěſba po železnizy placzi 2000 rublow.

* **Pſchekſchiwjer.** W Herne je pſchi měſchczanſkej nalutowaŕni aſſiſtent Kleſſmann 120 000 hriwnow pſchekſchiwił. Jeho ßu ſajeli, wón mějeſche jenož hiſchcźe mały ſbytk pjenjes pſchi ßebi.

* **Powodźenje w Schpaniſkej.** Pola Motilla de Palanzar w Schpaniſkej je powodźenje wyßokoſcź 2½ metra dozpiło. Něhdźe 30 khěžow je ßo ſaßypło, 11 woßobow je ßo moriło a 30 ßo ſraniło. Wjele ſkotu je ßo tepiło. Schkoda wuczinja pſches milijon.

* **Expedizija do domiſny wuhorja.** Potajnſtwo, kotrež je dołho na puczowanju wuhorja (Aal) ležało, je wſchak ßo w najnowſchim czaßu wujaßniło, ale wuhorowe njerkojſchcza (Laichplätze) pſchezo hiſchcźe njejßu namakali. Danſke knježeŕſtwo je nětko wědomoſtnu expediziju wuhotowało, kotraž ſ łódźu „Dana" na atlantiſki morjo pojědźe, ſo by tam ſa njerkojſchczami ßlědźiła. Puczowanje budźe 10 měßazow tracź a budźe 750 000 krónow placzicź. Nawjedowacź budźe je danſki ßlědźeŕ dr. Jan Schmidt. Łódź Nowofundlandſku, äquatorſke morja, wjeczornu Jndiſku, kap Verde a woßebje Sarpaſſo-morjo wopyta. W lěcźe budźe w połnócznych a w ſymje w južnych morjach pſchebywacź.

* **Dawk ſa nježenjenzow.** Sa pſchezo nowymi dawkowymi žórłami ßo ßlědźi. Tak ßo tež ſaßo wo dawku ſa nježenjenzow powjeda a njemóžne wſchak njeje, ſo ras tajki dawk pſchińdźe. To wſchak tež niczo nowe było njeby. W ſtarym Romje, něhdźe wokoło lěta 9 do Khr. ſakoń wudachu, po kotrymž kóždeho młodźenza, kotryž bě 25. lěto a kóždu młodu holzu, kotraž bě 20. lěto pſchekroczíła a nježenjena woſtała, w ßwojich herbſkich prawach pſchikrótſchichu. Hacž je to runje łóſcht na ženjenje poſběhnyło, wſchak je jara dwělomne. Někotryžkuli młody muž drje je ßebi wuliczíł, ſo jeho žona dróžo pſchińdźe, hacž ſchtož herbſtwo wuczinja. We ßrjedźnym wěku muži ſe wſchelakimi naprawami k ženitwje nuſowachu, ſebrachu nježenjenzam ſamoženje a wuſtajachu jich powſchitkownemu ßměchej. W Hanoverſkej nježenjenzam hacž do 42. lěta czaß woſtajichu, hdyž ßo potom nježenjachu, jim na torhoſchczu ſjawnje włoßy wottruhachu a tajki wbohi wottruhany dyrbjeſche potom ke khoſtanju jako plěchacź po měſcźe wokoło hanjecź, k ßměchej luda! — Schtó wě, kajke krjudy na nětczíſchich nježenjenzow hiſchcźe czakaju.

Zdźělenje kursow

Serbskeje ludoweje banki

z Draždźanskeje burzy wot 23. póžnjeńca 1921.

Što je hódno 100 němskich hriwnow

	23. póžnjeńca 1921	do wójny:
w Parizu	13.04 frankow	125 frankow
w Prazy	79,95 krónow	117 krónow
w Londonje	5,1 šilingow	97 šilingow
w New-Jorku	0,92 dolara	24 dolarow
we Waršawje	4.350,— pól. markow	— pól. markow
w Zürichu	5,35 frankow	125 frankow
w Winje	10.80,— krónow	117 krónow

5 %	Deutsche Reichsanleihe	77,12
	Deutsche Sparprämienanleihe	78,70
3 %	Sächsische Rente	51,50
4 %	Kreditanst. Sächs. Gem. Kommun. Kreditbriefe	94,75
3 %	Lausitzer Pfandbriefe	—,—
3½ %	dto.	80,—
4 %	Lausitzer Kreditbriefe	96,—
3½ %	Landwirtschaftl. Kreditverein Pfandbriefe	84,50
4 %	dto.	100,50
3½ %	Landwirtschaftl. Kreditbriefe	79,50
4 %	dto.	95,—

Wiczne placzíſny w Budyſchinje

wot 24. požnjeńza 1921.

Pſchedmjet.		Žně 1920 najnižſcha placzíſna. hr.	pj.	Žně 1921 najwyſch. placzíſna hr.	pj.
Pſcheńza, na wotedaczé	50 kilo	—	—	115	—
„ ſwonka wotedacza	50 „	220	—	210	—
Rožka, na wotedaczé	50 „	—	—	105	—
„ ſwonka wotedacza	50 „	160	—	170	—
Jeczmjeń, na wotedaczé	50 „	—	—	100	—
„ ſw. woted.	50 „	220	—	230	—
Wowß, na wotedaczé	50 „	—	—	90	—
„ ſwonka wotedacza	50 „	165	—	175	—
Raps	50 „	300	—	320	—
Běrny, nowe	50 „	40	—	50	—
„ ſtare	50 „	—	—	—	—
Sſyno njewjaſane	50 „	80	—	100	—
„	50 „	—	—	—	—
Sſłoma, ſ maſch. młócź. praß.	50 „	25	—	30	—
„ ſ zypami młoczena	50 „	40	—	50	—
Butra, burſka a ſ mlokarnjow	½ „	—	—	—	—
„ ſ Pruſkeje dołožowana	½ „	—	—	—	—
Jeja, czeŕſtwe	1 ſcht.	—	—	—	—
Pſcheńczna muka, pſchemlěta po ſakońſkim pſchedpißmje:					
we ßwobodnym wikowanju	50 kilo	—	—	345	—
na ſnamki	50 „	—	—	200	27
Ržana muka, pſchemlěta po ſakońſkim pſchedpißmje:					
we ßwobodnym wikowanju	50 „	—	—	250	—
na ſnamki	50 „	—	—	182	72
Pſcheńczne wotruby, hrube, najwyſch. ſakonik. placzíſna ſa wutworjerja	50 „	118	—	125	—
Ržane wotruby, najwyſch. ſakonſka placzíſna ſa wutworjerja	50 „	118	—	125	—
Ržane grys	50 „	—	—	—	—
Proßata, 506 ſchtuk	1 ſcht.	100	—	260	—

(Sa wubrane twory wyſche placzíſny.

Wiczna placzíſna ſa tukrajne pſcheńczne a ržane wotruby w dźělbach **wyſche** 20 ztr. — hr. — pj.

Wiczna placzíſna ſa tukrajne pſcheńczne a ržane wotruby w dźělbach **nižé** 20 ztr. — hr. — pj.

Dobra rada.

Satykanje pola howjaſeho ſkotu. Swjetſcha ſatykanje a bubnjenje naſtanje, hdyž ßo ſkót wobžerje. Dobry wotwjedowazy ßrědk je ſczěhowazy: Punt Glauberſkeje ßele ßo w 1½ litru tobakoweho wotwaru roſpuſchczi a runje tak wjele ſchlima wot laneho ßymjenja ßo pſchida. Sa tobakowy wotwar doßaha 50 gramow na 1½ litra wody, 5 mjeńſchinow dołho warjeny a potom pſchezydźeny. Druhi ßrědk je ſalmiakowy duch. Nětkole naſymu, hdyž ßo ſkót na młodym dźeczelu paße, ßo huſto ſtanje, ſo bubni a to druhdy tak nahle, ſo je ſtrach ſa žiwjenje ſkoczecza wulki. Łžiza ſalmiakoweho ducha ßo do něhdźe poł abo zyleho litra wody ſměſcha, ſa tym hacž je ſkoczo abo ſtrach a to ßo ſkoczeczu nutslinje. Tež koſam tutón ßrědk pſche bubnjenje pomha. Hdyž runje ſalmiakowy duch k ruzy njeje, dźe tež ſ expellerom abo podobnymi krjepkami abo maſom, ko-

tryj salmiakowy duch wopschija. Salmiakowy duch dyrbjał stajnje w domje być, wón też pisches jedojte kalnjenje pomha. W khutnych padach njech ho hnydom po lěkarja pósćele.

Hamtske wozjewjenja.

Kleieverteilung.

Die aus dem Umlagegetreide (Roggen, Weizen) abfallende Kleie soll in der Weise wieder an die liefernden Landwirte zurückgegeben werden, daß jeder Landwirt seine Kleie von der Stelle (Händler, Genossenschaft, Mühle) zurückerhält, an die er das Umlagegetreide abgeliefert hat. Hat er es an verschiedene Stellen abgeliefert, so beliefert ihn jede dieser Stellen anteilig.

Jeder zur Getreideumlage herangezogener Landwirt erhält eine **Kleiekarte**, aus der die ihm zustehende Kleiemenge ersichtlich ist und auf der die Kleielieferungen von der belieferten Stelle zu vermerken sind. Das Nähere ist aus dem Aufdruck auf der Kleiekarte zu ersehen. Die Kleiekarten werden den Landwirten in den nächsten Tagen vom Kommunalverband durch Vermittlung der Gemeindebehörden übersandt werden.

Der Kleieabgabepreis beträgt bis auf weiteres für den Zentner 70 Mk. Die Säcke hat der Landwirt zu stellen.

Die Abgabestellen (Händler, Genossenschaft, Mühle) haben über die Einzelverkäufe Buch zu führen. Aus dieser Buchführung muß ersichtlich sein 1. Empfänger, 2. Ort, 3. Menge, 4. Abgabepreis.

Im Zuwiderhandlungsfalle werden Ordnungsstrafen verhängt werden.

Kommunalverband Bautzen-Stadt und -Land,
am 22. September 1921.

Ein Einzelfall aus jüngster Zeit veranlaßt mich, erneut auf die Bestimmungen des preußischen Ausgrabungsgesetzes vom 26. März 1914 (Gesetzsamml. S. 41) hinzuweisen. Danach ist eine Grabung nach Gegenständen, die für die Kulturgeschichte einschl. der Urgeschichte der Menschen von Bedeutung sind (Urnen usw.), nur mit Genehmigung des Herrn Regierungspräsidenten zulässig. Zuwiderhandlungen unterliegen den Strafbestimmungen der §§ 24 und 25 dieses Gesetzes.

Für das Gebiet des Kreises Hoyerswerda hat der Herr Regierungspräsident in Liegnitz, wie ich bereits bekanntgegeben habe, der Gesellschaft Anthropologie und Urgeschichte der Oberlausitz in Görlitz auf Grund des § 1 des genannten Gesetzes die Genehmigung zu Grabungen nach Gegenständen der in Rede stehenden Art erteilt.

Die Ortspolizei- und Ortsbehörden ersuche ich, erneut auf diese Bestimmungen aufmerksam zu machen und, wie schon in der erwähnten Bekanntmachung gesagt, Personen, die ohne die vorgeschriebene Genehmigung graben oder die ausgegrabenen Gegenstände beiseite schaffen, anzuzeigen.

Den Ortspolizeibehörden liegt es ferner nach § 2 a. a. O. ob, in dringenden Fällen die Fortsetzung einer ohne die erforderliche Genehmigung unternommenen Grabung zu verhindern.

Hoyerswerda, den 22. September 1921.
Der Landrat. Dr. Lenoir.

Bekanntmachung.

Wir ersuchen, das von uns ausgegebene **Notgeld** (50 Pfennig- und 10 Pfennigscheine) **bis zum 1. Oktober 1921** bei unserer Stadthauptkasse **einzuliefern.** Nach dem 1. Oktober d. Js. wird Notgeld **nicht mehr in Zahlung genommen** und auch **nicht mehr eingelöst.**

Hoyerswerda, den 23. September 1921.
Der Magistrat. Hamann.

Der Oberpräsident in Breslau hat genehmigt, daß in der **Stadt Wittichenau** unter Fortfall der bisher bestehenden Monats-Schweinemärkte am **Freitag jeder Woche** ein **Markt für Schweine und Ferkel** abgehalten wird. Die Auftriebszeit wird auf die Zeit von 1/2 12 bis 1/2 4 Uhr nachmittags festgesetzt.

Liegnitz, den 14. September 1921.
Der Regierungspräsident.

Serbska ludowa banka, podźělne towarstwo

w Budyšinje (při hosćeńcu „běły kóń“)

Wuwjedźuje wšě bankowske dźěla, bjerje pjenjezy za najlěpšu dań

po žadanju

k wšědnemu wužiwanju abo z wupowjedźenjom.

Požčuje pjenjezy nanajlěpje — Přepokazuje pjenjezy na wšě města tukraja a wukraja.

Khowa a zarjaduje wšě ważne papjery na najsprawnišo a darmo.

Žony

trjebaja pschi **njeporjadnosći njemocy** a pschi hačenju krwě wši starosnyj jako najlěpschi wuprubowany a s wjele dźakowanjemi pschipósłany wošebity **hrědk.** Wobrocćće ho pokut dowěry na mnje, jenož potom móže ho Wam pomhać. **Sarnečeny njeschłódny** w łóžbym padźe. Wuspěch hižo sa 1—2 dnjej. Njebadźće ho šoplepicź s wjele wuthwalowanymi posliće njemi. Krućće mjelćźite rozpósłanje.

A. Bork, Hamburg 4,
Kielerstraße 94.

Serbske słowniki a rěčnicy,

kiž su hišće ze składa dostać:

Pfulowy wulki serbsko-němski słownik
płaći brosch. 25.— hr.

Rězakowy němsko-serbski słownik
brosch. 63,— hr., zwjazany 73,— hr.

Cyle nowy: Muka, Mały přiručny słownik
15,— a 12,— hr.

Liebsch, Syntax der Oberwendischen Sprache
5,50 hr., jenož hišće někotre Expl.

Kral, Grammatik der wendischen Sprache in der Oberlausitz
2. nakład. 6,— hr.

Schwela, Lehrbuch der Niederwend. Sprache
I. Grammatik 4,— hr
II. Uebungsbuch 4,— hr.

Schwela: Kurzes Lehrbuch der oberwendischen Sprache.
2. nakład. Nowe wušle. Płaćizna 1,50 hr.

Nawka, Přewodnik po serbskej rěči
1,25 hr.

Pata, Krátka přiručka Hornolužické Srbštine
13,— hriwnow.

Scholze, Gesprächsbuch — rozmolnik
3,00 hr.

Wjela, Přisłowa hornjo-łužiskich Serbow
6,— hr.

Bogusławski-Hórnik: Historija serbskeho naroda.
Płaći 4 hr., jenož hišće někotre exemplary.

Wšitke knihi su k dostaću

w Serbskej kniharni w Serbskim Domje

Schmalers Buchdruckerei u. Verlagsbuchhandlung e. G. m. b. H. Bautzen.

Budyšske měšć. dźiwadło.

Pondźelu: jwonk. abonnement 1/2 8 hodźin

3. łjwedź. pschedst. pschi składnosći dnja katholikow

„Willijowa žona“

Najlěpscha wjeselohra.

Wutoru: (ferija B) 1/2 8 hodź.

Evangelijmuž

Wulka opera wot Kienzla.

Pschi khorosćiwych hačenjach a njeporjadnosćach wobběha krwě, s nosymnjenja, błědnjaty atd. trjebajcźe

Japan-krjepki wołebje žylne

(Des. Einnam. Caruopi.) Alk. Melis. Cest. Citrh. Pisches 16 lět dołho hižo je njeličzomne žony wužiwoja. Pospěšćene wuspěšne słutkowanje s wjeticha s dwójnej blescha, wołebje žylne s japanskim čajom a półvrom a łupanskim półvrom.

Dostacź w **sanitetnym domje Frauenheil** w Budyšinje na łjerb. hrjebjach 2. Fabrika a rozešłanje we Drježdźanach-N.

Nowa poźyłka!

Wulke dźěłby čźorneje damaskowejr źidy we wobsebnych hodnoćźach a kraćźnych mjerach. — Porućam bjes konkurency tunjo moje **la mužaze tkaniny** n edźiwjiy ho powy chożnych pź cźijnow. — **Wulki wubjerk čźołnych jakow, tkaninow, łožowych tkaninow, módroćźischa a płakowych tworow, źidźany rips** ja nowoćźaßne płaćnje na dróhu a do towarśtwa.

Martha Hüttig w Budyšinje
na ławśćich hrjebjach cź. 4 II

Nuiskhod pódla Gläsele, pschedawa ho póldu hrjebu, pjatk a sobotu.

Kruschwy, jabluka

we wulkich a małych dźěłbach kupuje wot Njeswačźidła abo Budyschina Łem

Malczyk w Bacźoniu

Prosata

předawa **Hunius**
na swob. kuble w Jeślenach

Najlěpsche jadrokźane **cźerjeńske rjemjenje**

Ia jaßnožołty **maschinowy wolij** a **tuk**, najlěpsche **wołowe** a **łožowe tuki**

porućа po najtuńšich dnowych płaćźisnach

Otto Büttner

měrjećel: **S. Laskowski**
koža a technikke gumiowe twory
w Budyschinje, na hłownym torhoschću 9.

Nowe dóschle:

Sserbske bauty, cźorne, wołebje schěrołe, najcźeńscha źida bjes apreturu, najrjeńsche schroź je, schěr 1.60 metra jenož 44.— hr.
1,40 „ „ 40.— „

Moiree-bauty, nacźerwjene, běłe, nafelene, najnowsche bordy najlěpscheje hódnosćе, najrjeńsche mustry a najwjetšich wubjerk.

Foulard-satin, cźejła twora, naruna najmjehšich kaschmir w turkowsćich mustrach.

Muselinny najnowsćich, najspodobnišich turkowsćich mustrow.

Koschlaze barchenty, veloury, jakowe barchenty, schórzuchowe tkaniny atd. po snatych tunich starych płaćźisnach.

Najwjetschi wołebity dom sa Sserbow.

Welseckupny dom w Kulowje

Telefon cźiśło 12. Sakożene 1868.

Lětnik 80 Budyšin, srjedu 28. septembra 1921. Čislo 224

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća čtwćrćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pj. Wudawk B (z přilohu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr. 50 pj., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jednotliwe čislo płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smoleř, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a čišć Smolerjowe knihćišćarnja, zap. druźstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čislo 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjezkow. Wobčežnje so stajnce nawěstki a tabele so wyše wobłóženja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Srjedu, 28. późnjenca.
Wjaclawa.

1043 padnje w bitwje serbski kral Raćibor z wósom synami.
† 935 Swjaty Wjaclaw.
1856 swjeći Michał Hórnik swoju prěnju Božu mšu w Khróšćicach.
† 1853 w Motydle s rbski wučeř Michał Bryl, rodź. z Ćerwjenych Noslic, wuda spěwy za dźěći a přełoži Zejlerjowe pěsnje do němskeje rěče.

Ha widźu-li ptačata ćahnyć,
Hdyž lisćowy žołći so štom,
Chce myslička sobu so skradnyć,
We hwězdach pak pyta swój dom.
Hdźe myslička statok swój stajiš,
Ty njeměrna podróžnica?
Tam horkach, tam z radosću prajiš,
Nětk, nětk sym ja spokojena.

H. Zejleř.

Dešć na swjat ho Michała — čoplu zymu wobradźa. Přisl.
Ćichi budź, mój Michale, hewak jara zyma je.

Swětne podawki.

Němsku.

Jednanje mjes bayerskim a němskim knježerstwom.

Pschi jednanju bayerskeho ministerskeho pschedsydu hrabje Lerchenfelda s němskim knježerstwom we wukaju němskeho presidenta je so dojednało, so ma jenož bayerske knježerstwo w Bayerskej prawo, nowiny sakasać, so pak šmć němske knježerstwo ńebdź žadać, so bychu so tajke sakazy wudałe. Wobłehnjenski staw dyrbi so w blizšchim czasu we Bayerskej sběhnyć. Bayerski sejm hižo dźenja wo tutej naležnosći wuradźuje.

Nowa kommunistiska agitazija w Hornjej Schlesskej.

Jedyn industrialny s Hornjeje Schlesskeje je jenemu sostupjerjej Barlinskich nowin wo kommunistiskej agitazji powjedał, s kotrejž dźedźa cźěžko cźerpjace wobydlerstwo do nowych njeměrow swojeju. Skoro we wschćch podkopkach a dźěłarńjach ńebdź dźěłacźerjo žadaju, so by so jim hnydom tak mjenowany pućowy pschizk wuplacił. Tuźon ja njewożenjenych 800, ja wożenjenych 1500, a ja kóžde dźěćo 300 hrivnow wućinja. Płoda tejo dyrbi so mjda wo 40 procentow powyschićć. W Borsigjej dźěłarni w Sabrźu ju sostojnikow nafowali, so pschi strajku wobdźělić. Potom dyrbjachu so sastojnizy pomocćić, so bychu so pschi demostrazijskim cźahu dźěłacźerjow do Sabrźa wobdźěliłi a pomthali, radikalne žadanje pola franzowskeho wotkrjeźnego kontrollerra pschećiśćećej. We wschćch dźěłarńjach radikalni agitatorjo dźěłaju a napomnaju, s najwótrschimi źrědkami wojować. Franzowsojo radikalnym žadanjam polěćkuja. Tak je franzowski wotkrjeźny kontrolleur demostrantam rjekł, so budźe jich žadanja podpjerować. Swjaćarjo bychu 70 procentow sapłaćili a dźěłarńje dyrbjale źdyme sumny pschidać. Němske kommunistiske a połske organisazije hromadźe dźěłaju.

Swjaćarjo pschećiwo wojeńćej organisaziji schkłanćeje polizije.

Swjaćarjo ju němskemu knježerstwu notu pschepodali, w kotrejž ńebdź žadaju, so by so wojeńska organisazija schkłanćeje polizije rospuśćićila. Wotmołwjenje na tule notu ju w tu khwilu w němskim ministerstwje wuradźuje. Mjes tym je franzowski późłanz w Barlinje Nollet nowu notu pschepodał, w kotrejž ju němske knježerstwo nawołwja, so by so do spěcha mělo, so by so žadanje prěnjeje noty dopjelniło.

Meble stajnje dobre a tunje poruča Bjarnat Walter meblowa fabrika
Telefon 131 Hošćic hasa 6 a seminarska hasa 10 Założene 1860

Sebrarje brónjow w Draždźanach.

Draždźanski polizajski prásidium wojjenja, so žu 26. septembra w jmutskownym mjesće nakładny automobil s třěłbami a munizju sadźerźeli. Dokelž tukachu, so wěz po prawom njeje, žu automobil wjaźi a jeho wjednika sajeli.

Wusamknjenje dźěłacźerjow Höchstiskich barbowych dźěłarńjow i dźěła.

Měr w Höchstiskich dźěłarńjach njeje so harć dotal kajsk. Dźěłacźerjo žiwjenja wažne dźěła dale cźinja. Dokelž Höchst we wobkładźenym kraju leži, je franzowski kommandant dźěłacźerjow napominał, so bychu so wschćch nasylnośćow wostajili. Wón ju nocźe do swady mjes direkźiju a dźěłacźerjemi měšćećej.

Njedźelu žu dźěłacźerjo dźěłarńje wobkładźili. Hdyž pondźelu sastojniźy na dźěło pschińdźechu, jich do dźěłarńjow njepuschćićchu.

Cźorno-běło-cźeřwjene.

S Magdeburga ho pische: Jene tudomne wjeśćiwarśke towarśtwo dź pschi składnośći kluboweje regatty na cźołmołnym cźorno-běło-cźeřwjenym khorhoj horje cźahnyła. Na to k towarśtwowemu pschedsydźe muž pschińdźe. Wón ju sastupjeř dźěłacźerjow njenowaśće a praji, so, hdy by so hišćeje raz khorhoj horje cźahnyła wschitku dźěłacźerjo pschedměćta Bukowa k cźołmowni pschińdu, khorhoj dźe storhnu a cźołmołnju sapala.

Sajećje schtyrjoch jendźelskich offizierow.

Do Kölnsko-Barlinskeho spěšćnego cźahu běchu we Kölnje schtyrjo jendźelźiy offizěroje sastupili a ju na kawłach w dwěma wotdźělenjomaj spacź lehnyli. Hdyž bě cźah j wobkładźenego kraja wujěł, cźahowy wjednik offizěrow namołwjećhe, so bychu stanyli a druhim pućowarjam měćno dali. Jedyn offizěr ju tehu dla roshněwawschi cźahowemu wjednikej s pistoliju hrožeśćhe. Roshorjeni pućowarjo ju do offizěra dachu, jim możachu ńehma dowobaraćź, so offizěra njenakibchu. W Essenje polizaju sawołachu, kotraž jendźelskich offizěrow na strażu dowjedźe. Offizěram brónje sebrawschi jich puschćejchu.

Na město Americźanow Franzowsojo a Belgiźy.

Měr s Němskej ńćinjenschi Amerićenjo swoje wójsko s porheinskeho kraja najśćerje hižo w oktobrje wuććo wosmu. Amerikańske ludowe sastupjerśtwo dyrbi jenoj hišćeje měrowe śrećźenje potwjedźićć. Krajinu, we kotrejž nětkole Amerićanojo śteja, po jich wotkalenju hnydom Franzowsojo a Belgiźy wobkładźa. Marschall Foch je ja pad, so bychu ju amerikańźy wojaźy j porheinskeho kraja wotwołali, pola ministerskeje rady hižo namjetował, so by so franzowske wobkładźenśke wójsko poślnliło.

Československa.

Nowe cźěśkoślowaćske ministerstwo.

Dotalne je sastojnikow wobstejace cźěśkoślowaćske ministerstwo je wotstupiło. President Mažaryk je nowe ministerstwo pomjenował. W nim je dr. Benesch ministerstwo śwonkownych naležnośćow a pschedhydźe-stwo, a dr. Cźerny ministerstwo śnutśkownych naležnośćow wobkhował. Dale ju pschewjali Udržal narodne sakitanje, Rewak finanzy, Stanek rataśtwo, Schramek źelesniźy, Derer unifikazije, Sěrba pośtu a ješiwjenśtwo, dr. Wrbenśki hladanje śtrowoty, Haberman śocźalne wukhowanje, Tučny śjawne dźěła, Schrobar kultuš, Dolanśki justiju, Mičura sastupjeřśtwo Sślowakśćeje.

Nowy němśći późłanz w Prazy.

Dotalny němśći późłanz Sänger w Prazy je wotstupił. Wón bě so pschejara s Němzami w Cźěćhach saparał, kotrejž tajnje a śjawnje na powróćenje cźěśkoślowakśćeje republiki dźěłaju. Se śwojej śtronitośćju sa revolujionarne plany Němzow bě so Sänger we Prazy njemóžny śćinił. Němśće knježerśtwo jeho město j dotalnym sakśćim sapóśłanzom Kochom w Barlinje wobkładźi. Koch bě harć do śtatneho pschewróta 1918 sakśći minijter.

Połska.

Attentat na połśćeho marschalla Pilsudśćeho.

Na połśćeho presidenta Pilsudśćeho žu śćeli, hdyž wón j hośćinu pola gmejnśćeje wyschośćje k dźiwadłu jědźeśće. Jeho pschewodnik, hrabja Grabowski, bě so ranił. Pilsudśki ju do dźiwadła poda, hdźež jeho žiwje witachu. Nadpadnik śpyta, so śtórzowaćź, schtož pak jemu sadźěwachu.

W attentacźe na połśćeho presidenta Pilsudśćeho we Lwowje pschi składnośći Lwowśćeje maćźu ho powe, so žu nadpadnika sajeli. Hdyž jemu revolver i ruki wurasychu, ho kulka wurśeli, kotraž nadpadnika ranił. President je njesranjeny wostał, tola namještnik Grabowśći ho s kulku schtrychny a je śćkleńćanymi cźrjopami ju jemu ruka ranił. Nadpadnika jako žyna Lwowśćeho rěcźnika Fedaka pójśnachu. Wón je Wutrajinj a praji, so ju wutśele jenoj pschećiwo namještnikej Grabowśćemu saměrjene byłe.

Južnoslowjanska.

Albanźy ju ho do južnoślowjanśćeho kraja nawalili.

Albanśće wójśło Tiranśćeho knježerśtwa, 1000 muži žyline, derje wobronjene a s artillerju wuhotowane, je 24. septembra w nozy južnoślowjanśku mjesu na Cźornym Drinje pola Małeho Kałcźanika pschekrocźiło a ho 8 kilometrow hłuboko do Sěrbije nawalilo. Słaba južnoślawjanśća wobkładźa bě nusowana, ho psched albanźej pschemocu hacź k Arakśćemu wotkrjeźnu wuććo sćahnyć. Južnoślowjanśće knježerśtwo je porućiło, Albanśćich hnydom sabo sa mjesu sehnać. S dobom je wono entencźe a śjwjaćej ludow rospramu wo tymle nadpadźe Albanśćich popało a je na śtrajćne sćěćhki kedźliwe cźiniło, kotrejž bychu nastałe, hdy bychu ho tajke nadpady wospjetowałe.

Wojazy něhduśćeho Wrangeloweho wójśła w Sěrbiji.

S wojaćow něhduśćeho Wrangeloweho wójśła, kotrejž žu ho na Balkan wukhowali, je ho 2000 do južnoślowjanśćeje žandarmerije pschijało. Nětkole woni kłužbu pschi italśćich mjesach pod roskafowaćźiwom južnoślowjanśćich offizěrow cźinja. Pola kóždeje śtotnje je rutśi offizěr jako roskafowarjowy namještnik.

Jednanje mjes Italśćej a Južnoślowjanśćej.

Belgradśka „Politika" powe, so je italśći późłanz ministerśkemu pschedhydźe Paschićźej w mjenje žiwjeńćeho knježerśtwa dźěłik, jo ńebdź wono pscheje, so by so jeleńśći wobkład mjes Južnoślowjanśćej a Rěku wobnowił. Paschićź je wotmołwił, so ho to njestanje, prjedy hacź Italiju śćeće pałmo, kotrejž hišćeje wobkładźene dźerža, njejźu Južnoślowjanśćej pschepodali.

3. sjězd katholikow Sakskeje w Budyschinje

24., 25. a 26. septembra 1921.

W naschim czaßu, w dobje po revoluziji, knježi organisatoriski duch. Ludźo jenajkeho smyßlenja, czucza a chyczeja rjaduja ßo do towarstwow s kulturnymi saměrami, do družstwow a podźělnych towarschnosczow dla spěchowanja shromadnych hospodarskich a wobkhodniskich sajimow, a saßo druhe ludowe worschty ßo sjednoczeja jako polit. strony, wschěch wjasa organisaziski duch do jenotliwych zylkow hromadu. Tola tež we nabožnym duchu namakaju wopravdźiczi kschesczenjo shromadne polo, so bychu sa ßwoje pscheßwědczenje krucze wustupowali a pschecziwo njewěrje wojowali, kotraž runje we nětczischim czaßu wohrožuje nasche a naschich dźěczi najwjetsche kubła. K temule saměrej ßluža tež wschelake nabožniske swjaski a shromadźenstwa.

Na katolskej stronje mějachmy w tutych dnjach najkraßnischi dopokas, kak katolikojo se wschěch stron Sakskeje ßo do Budyschina po stach, haj tyßazach k sjawnemu wobßwědczenju ßwojeje wěry a kschesczanskeho smyßlenja we ßwětowym położenju schadźowachu. S nowa bu Budyschin se ßrjedźischczom wulkotneho ßwjedźenja: 3. sjězda sakskich katolikow.

Tajkele sjězdy maja hižo ßwoje stawisny. Kóždolětnje do wójny wotměwachu ßo wulke schadźowanki němskich katolikow. Po ßwětowej wójnje pak njebě ßnadno, tajke hnydom saßo powołacz. Tehodla wobsamkny zentralny wubjerk sa hłowne schadźowanki katolikow Němskeje, jenotliwe sjězdy we wschelakich krajach wotměwacz. Sa Saksku wsa hrabja Schönburg-Glauchawski wěz do rukow. Wón pscheproßy 15. junija 1919 duchownstwo a pschedßydow katolskich towarstwow do Drażdżan, hdźež bu postajene, so ma ßo naßymu 1919 powschitkowny dźeń sakskich katolikow pschipravicz a k temu wutwori ßo lokalny wubjerk. Tutón wuhotowa 1. sakski sjězd katolikow w Drażdźanach 27. a 28. septembra 1919, kiž ßo wulkotnje poradźi. Sa lěto powoła ßo podobna schadźowanka do Lipska, na kotrejž wosjewichu ßo wschitke wobsamknjenja, wo kajkichž bě ßo we wubjerkach wuradźowało, wosebje pak bě 2. katolski sjězd ßwoju kedźbnoscz katolskemu nowinarstwu pschiwobroczil, kotrež dyrbjesche ßo wosebje psches dowěrnikow jenotliwych towarstwow rosschěrjecz. —

Lětßa bě wschak ßo saßo poradźiło, we ßwojim rjedźe 61. hłownu schadźowanku katolikow Němskeje do Frankfurta nad Mainom swołacz. Njedźiwajzy teho pschi tym tola wostanje, so budźa ßo tež pschichodnje jenotliwe katolske sjězdy, wosebje Sakskeje, dale wotměwacz, so by ßo pschi tym na nabožniske a zyrkwinskopolitiske potrěbnoscze a praschenja jenotliwych krajow a provinzow kedźbowało, wo nich jednało a sa nje něschto praktiszy wuskutkowało. Tehodla runje powoła ßo tež lětßa saßo tajki krajny sjězd katolikow Sakskeje. Městeje pschiczizny dla bě k temu ßo Budyschin wuswolił. We ßrjedźisnje 3. sjězda sakskich katolikow w Budyschinje stejesche dźeń s nowapostajenje Mischnjanskeho biskopstwa. A jako represetant tehole biskopstwa wokrasny nowy biskop dr. Schreiber zyły wulkotny ßwjedźeń, se ßwojej wosobu, se ßwojim žiwym słowom a skutkom. Hdźež jenož móžesche, bě pschipódla na jenotliwych městnach a schadźowankach wschelakich wotrjadow, tam wón bjerjesche žiwy podźěl, tam jimasche ßo słowa a pokasa, so njeje jenož muž rjanych słowow, ale tež dobrych skutkow. A hdyž je ßo wschón ßwjedźeń s rjanym błyschczom a kraßnym wuspěchom skóncził, ma najdostojnischi knjes biskop ßobu najwjetschi podźěl na dobre poradźenje 3. sjězda sakskich katolikow w Budyschinje.

Porjad sa tsidnjowy ßwjedźeń bě ninoměry wobschěrny a wjelestronski. Se zyłami pschikhadźachu hižo ßobotu popołdnja do města a k kóždej hodźinu pschisporjachu ßo wopytarjo s bliska a s daloka. Dopołdnja sapoczachu wotrjady we wschelakich posedźenjach dźěłacz: Tak wotměwachu ßo pobocżne shromadźisny „katolskeho žónskeho swjaska", w Gudźiz hotelu, „Karitas swjask sa Drażdżany a wokolinu" w Serbskim Domje, „Katolske czischczowe towarstwo a Saksonia-czischczernja" w kat. towarschowni a skónczne „Katolska krajna starschiska rada" w nowej tachantskej schuli. Tele wotrjady schadźowachu ßo po rjadu wot 10 hacž do 12 hodźin.

Na shromadźisnje kat. krajneje starschiskeje rady saběrachu ßo jeje sastupnizy jara žiwje we dlěschich pschednoschkach a rosmołwach s tym, kajki strach hrosy psches sawjedźenje „jenotnych schulow" naschim nabožniskim schulam. Sa sdźerženje posłednischich dyrbja katolszy starschi do organisazijow hromadu stupicz a ßo wo to prózowacz, so bychu jich katolske pscheßwědczenje ßwědomjo psches nowy němskostatny schulski sakoń tež w Sakskej k ßwojemu połnemu prawu pschischło. We Sakskej je schtwórcz milijona katolikow mjes 5 milijonami druhowěriwych rosbrojenych žiwych, a w běhu 100 lět ßu ßebi katolske wosady ßwoje katolske schule wutworiłe a sdźeržałe, tak so maja tu khwilu 52 ludowych schulow s 13 020 dźěczimi a 377 wuczerjemi, 4 privatnych, a na 188 městnach bjes katolskich schulow ßo 7211 kat. dźěczi w katolskej nabožinje roswuczuje. Tež katolski wuczerski seminar stara ßo wo dobry kat. wuczerski dorostk. Wschitke s telko woporami natwarjene a wudźeržowane, sa zyrkwinske žiwjenje tak wusnamne schule chze sakske knježerstwo najradscho roswjasacz a k jenotnym schulam bjes nabožniskeje wuczby pschiczißnycz. Pschecziwo temu dyrbja katolszy starschi w ßwojich organisazijach s zyłej rasnosczu wustupicz. — Potajkim kaž tudy starschiske rady wo najbóle wažnych a sakładnych praschenjach ßebjepomozy wuradźowachu, tak na druhich městnach wo sajimy katolskeho ludu radu składowachu. —

Popołdnju w 3 hodźinach běschtej dwě wulkej shromadźisnje powołanej: w „Krónje" bě schadźowanka wurjadnje sa ßobustawy sjězda a w „Kat. towarschowni" wotměwachu žónske ßwoju shromadźisnu.

W prěnischej pschedłožichu ßo po dnjowym porjedźe wobdźělnikam sjězda nowowólby pschedßydstwa, do kotrehož bu 20 ßobustawow sa wobstajny wubjerk katolskeho sjězda wuswolenych, dale poda pschedßyda tehole wubjerka rosprawu wo lońschej dźěławosczi a skónczne stajachu ßo wschelake nowe namjety a rosßudźenja k wothłosowanju a k wobsamknjenju shromadźisny.

Na shromadźisnje žónskich rěczeschtaj w pschitomnosczi najdostojnischeho kn. biskopa knježna Ratherez s Lipska, wutrobne słowa wo pschedmjecźe: „Katolska žona jako staczanka dwojeho ßwěta," kaž tež knjeni Weberowa s Barlina: „Katolska žona we powołanju a dźěle." — W katolskim seminaru sendźechu ßo sjednoczenstwo katolskich schulerjow wyschschich wuczernjow „Neudeutschland" k ßwojim wuradźowanjam.

Sswjatoczny powitanski wjeczor w „Krónje" sjednoczi wschěch wopytowarjow sjězda. Tu wustupi najprjedy wulkotny khór spěwarjow, se ßobuskutkowazych wschěch Budyschskich kat. spěwarskich towarstwow stajeny, pod nawjedowanjom kn. zyrkwinskeho wuczerja Scholty a pschednjeße wot Th. Hagedorna pěßnjem „Sjewjenje" a oratorium „St. Beno" (III. dźěl) s wulzy wustojnym spěwom. Kn. sem. wyschschi wuczer Stenzel bě duchapołnu baßeń k ßwjedźenskemu wjeczoru složił a deklamowasche ju s wulkim sahorjenjom. — Knjes prof. Ssemank, 1. pschedßyda lokalneho wubjerka, witasche wschěch s wutrobnej nutrnosczu, w rjanej narěczi pokasujo na wusnam ßwjedźenja a města Budyschina.

Na to sczěhowachu postrewy a sbožopschecza njeliczomnych sastupnikow towarstwow a wotpóßlanzow wschelakorych ludowych worschtow. Zyły rjany wjeczor wuklincza w harmoniskim akordźe a bě mózny wuras a duschiny wuliw najnadobnischich saczuczow katolskeho ludu. S bamžowskej hymnu skónczi ßo wjeczorna ßwjatocznoscz na prěnim dnju katolskeho sjězda w Budyschinje. (Pokraczowanje.)

Italszy ßo na žane waschnje měrowych srěczenjow njedźerža. Jich selhatnym lubjenjam Južnoßłowjenjo hižo dawno wjazy njewěrja. Italska podarmo spytuje, s jebanstwom a lesczu Južnoßłowjanisku wot adriatiskeho morja wotsamknycz.

Wuherska.

Swjasarski ultimatum Madźaram hrosy a lubi.

„Daily News" s Roma powjedźa: Khwila w entenczinym ultimatu Madźarskej k wopuschczenju wjeczorneje Wuherskeje data, je na 10 dnjow postajena. Khostanske naprawy bychu ßo sapoczałe se sastajenjom železniskeho, póstskeho a telegrafneho wobkhada. Prjedy hacž ßo k wojerskim naprawam pschimnje, ßo dospolna hospodarska blokada pschewjedźe. Jeli so pak by ßo Madźarska podeßiła, by ententa ßo rosmyßliła, hacž ßo mohłe finanzne žadanja Madźarskeje pschecziwo Awstriskej rospominacz.

Roshorjenje dla ultimata w Budapeschtu.

Winske nowiny s Budapesta shonja, so je pschepodacze entenczineho ultimata wulke demonstrazije pschecziwo entenze a pschecziwo Awstriskej wuwołało. Roshorjenje ludowu czrjódu, kotraž spyta dopołdnja ßo do franzowskeho póßlanzstwa dobycz, dyrbjesche wotdźělenje wojakow rosehnacz.

Italska.

Politiski attentat a generalny strajk w połodnischej Italskej.

Hdyž sańdźenu njedźelu po sozialistiskej demonstraziji w Bari w połodnischej Italskej sozialistiski sapósłanz Divigno s někotrymi pschecżelemi po drósy dźěsche, jich něhdźe 20 mužskich nadpadźe, kotsiž s revolwrom do nich třělachu. Divigna tsi kulki trjechichu a tež jedyn s jeho pschecżelow ßo srani. Divigna na ßmjercż sranjeneho do hospitala donjeßechu. Tsi dźěłaczerske swjaski, kotrež ßo hischcze blišschu nóz shromadźichu, generalny strajk sa zyłu provinzu wobsamknychu.

Jendźelska.

Lloyd George nowu konferenzu se sinfeinskimi namjetuje.

Lloyd George je sinfeinskich na konferenzu 4. oktobra do Londona pscheprosył. To je posłedni pospyt jendźelskeho knježerstwa, ßo s nimi doręczecz. Hdyž ßo tón króćz dojednanje njedozpije, knježerstwo revoluziju s naßylnosczu potłóczi.

W Belfastu w Irskej ßu kónz sańdźeneho tydźenja saßo wulke njeměry byłe, kotrež ßu ßebi 4 morwych a něhdźe 50 sranjenych jako wopor žadałe. Njedźelu je ßo w měscźe s nowa třělało. Bomba ßo na drohu czißny, w kotrejž wjele dźěczi hrajkasche. S rosbuchnjenjom bomby ßo pjecź dźěczi srani. K sakhowanju porjada ßu do Belfasta wjazy wojakow a panzerowane wosy póßkali.

Jendźelczenjo Němskej njewěrja.

„Times" nastawk wosjewjeja, w kotrymž ßo s mnohimi dokładami dopokasuje, so ßo Němska prózuje, so mohła 800 000 muži zyłne wójsko mobilisowacz. We nastawku ßo praji, so Němska w statnym rosliczenju wudawki sa artilleriju, sa wójskowe wuhotowanje a wojerske khorowne samjelczuje. Lohko móže ßo industrijowe dźěło na wójniske dźěło pscheměnicź. Němska ßo wotwlakuje, mobilisaziske lisczizny snicźicz, wudawajo, so je k wupłaczenju pensijow trjeba. Pensijske wyschnosczje njejßu niczo dale hacž prjedawsche wojerske najimaze pißarnje. W liczbje offizěrow a podoffizěrow je pornjo mužstwam nimo měry wulki njepoměr. Kóžda kompagnija, batterija abo eskadrona němskostatneje wobory ma czißło a wotsnamjenja prjedawscheho prawidłowneho regimenta, w kotrehož kasarnach leži. Němska ßebi na to myßli, so by ßo schkitanska polizija 18 němskich statow do reserwneho armeekorpsa sjednocźiła. Na kónzu nastawka „Times" žadaju, so bychu ßo prawa Nolletoweje wojerskeje kommisije sesylniłe, a so byschtej Franzowska a Jendźelska hromadźe na wukorjenjenju sarodkow němskeho militarisma dźěłałej.

Turkowska.

Turkojo Eski-Schehir dobyli.

S Konstantinopla ßo powě, so ßu Turkojo wulku bitwu pola Eski-Schehira dobyli a Eski-Schehir wobßadźili.

Ze Serbow.

W Budyschinje, 28. septembra 1921.

— **Temperatura w Budyschinje** po wobkedźbowanju optikuša Schmidta na khěžorskej drósy, wutoru 14 stopnjow czopłoty po Celsiju, w nozy k ßrjedźe 4 stopnjow czopłoty.

— **Polizajſka rosprawa.** S nutskamanjom ßu w nozy k 27. ſeptembrej ſ jeneje bróžnje na Nowoſalzkej dróſy 7 zentnarjow bĕrnow, 350 hriwnow hódne, kradli. Wone ßu w mĕchach byłe. Kaž cžĕr pokajowaſche, ßu ßo bĕrny ſe ſchtyrikołeßatym rucžnym woſom wotwjeſłe. Polizajſkeho pßa ßu na ßlĕd ſtajili. Schtóž nĕſchto wo tym ſhoni, njech jo poliziji woſjewi. — S pomozu polizajſkeho pßa ßu ludźi wußlĕdźili, kotſiž ßu ſ jeneje łuki ßyno kradli. — Pſchezo hiſchcže na ſjawnych dróhach a namĕſtach woſy ſtejo woſtajeja, ſchtož je ſakaſane. Winowaczi ßo pokhoſtaju a maja ſarunanje njeſcž, pſchińdźe=li ſchtó ſ tym do ſchkody.

— Póndźelu je ßo hriwna dale dele cžiſchcžała. Sa jedyn dollar ßo 127 hriwnow płacžeſche.

— Dokelž je ßo pſchi cžiſchcženju motor ſkónzował, njehodźeſche ßo wcžerawſche cžißło „Sserbſkich Nowin“ dowucžiſchcžecž, tak ſo jo wſchitzy cžitarjo njedoſtachu. Wažne powjeſcže ſ njeho ßo tehodla w dźenßniſchim cžißle pſchinjeßu.

Z Bukec. Zańdźenu njedźelu zarjadowa naše młode spěwne towaŕstwo „Radosć“ wulki přednošk ze swětłowymi wobrazami. Tutón předuošk běše wulcy zajimawy. K. cand. phil. H. Slcca mějcše w tutym thema: Praha ze 160 wobrazami. Na mnohich wobrazach widźachmy krasne dźěle tuteho wulkeho słowjanskeho města. Wosebje napadnje rjane běchu wobrazy z hrodu nětčišeho prezidenty čěskosłowakskeje republiki, kaž tež te, kotrež [illegible] sławnych čěskich [illegible] wo[illegible]jachu. Z přednoška móžachmy spóznać, kak je čěski narod před lětdźesatkami hišće ćežko ćerpił pod cuzej mocu. Skónčnje poda so nam něšto wobrazow ze žiwjenja čěskeho naroda, kak n. př. wšosokolski zlět w Prazy, kotrež běchu tež wosebje jara zajimawe za našu młodźinu. Dokelž so pola nas tež sokolske zjednoćeństwa wutworjuja a mysl za ćěłozwučowanje w narodnym duchu so zbudźuje. Po předwjedźenju wobrazow přeńdźe so k debaće, w kotrejž knježa P. Lubjeński, A. Hładki a Króna mócnje za serbsku narodnosć wustupowachu, wosebje prěnjej młodźeńcaj jara kruće za narodne prawa Serbow rěčeštaj. Rjane narodne spěwy so při kóncu zhromadnje spěwachu. — Ty pak, o serbska młodźina, dawaj kedźbu, hdyž tebje wšoněmscy agitatorojo z lesću zawjesć spytaja abo tehorunja z hidu napjelnjeni renegatojo. Praj jim: Ja Słowjan sym a Słowjan budu a Słowjan stajnje wostanu. — Naše hesło pak njech je a wostanje: Štoš Serb; to Sokoł! D.

S **Khwacžiz.** Naſche ßerbſke towaŕſtwo wotmě wcžera njedźelu ſaßo jedyn ſe ßwojich poradźenych ßerbſkich wjecžorow. Kak wyßoko ßo pěkna ßerbſka ſabawa pola naß waži, ſ teho widźimy, ſo bě hižo pſchi ſpocžatku ßurla pſchepjelnjena. Wulke cžrjódy nowych pſchikhadźowazych dyrbjachu ßo wrócžicž, dokelž ſa nich měſtna njebě. Bórſy po ßedmich knjes pſchedßyda wjecžor wotewri, ſhromadźenych ſ wutrobnymi ßłowami powitajo. Sawěſchk jewiſchcža ßo ſběhny a pſched wocžomaj ſtaliczbneho pſchihladowaŕſtwa roswi ßo wjeßelohra „Telegram“. Cžiń, połny ſchmjatańzow, ßo tak jaßnje pſchedſtaji, ſo pſchihladowaŕſtwo wot ſpocžatka hacž do kónza wſchemu połnje doroſumjowaſche. K temu pſchinoſchowaſche woßebje dawno pſchipóſnata wuſtojnoſcž Khwacžanſkich hrajerjow a hrajeŕkow. To ma ßo cžim bóle wuſběhnycž, dokelž ßu pſchedmjety wjeßnym hrajerjam mjenje abo bóle zuſe. Sa to jim pſchihladowaŕſtwo ßo ſ móznym pſchikleſkom dźakowaſche. Druha hra „Cžłowjek móže ßo mylicž“ bě prawy pſchedmjet ſa naſche jewiſchcžo. Mała ſzena ſ mańdźelſkeho žiwjenja, kajkuž móžeſch wſchědnje tu a tam wobkedźbowacž. We korcžmarju a jeho reſolutnej mandźelſkej Wórſchi, kotraž wě ßwojeho k pryſlam pokhileneho muža krucže ſa kandaru dźeržecž, poſkicžeſchtaj ßo nam žiwej poſtawje ſ ludu. Saſtup do naſchich burſkich ſtatokow tam njerědko nadeńdźeſch tajke Sſerbowki, kajkuž knježna Meltkez nam runje won miſchtrſzy pſchedſtajowaſche: Strowa na cžěli a na duſchi, roßbudźena, na hubje niz khroma. Te małe mandźelſke kozorenje nima hłubſchich korjenow a ßo ſ njewinowatym žorcžikom w prawym wokomiku wotbywa. Naſch ludźik, kajkiž wón je. Tymaj miſchtromaj ßo ſbytkni hrajerjo hódnje družachu a wotkožowachu dopokaſma pilnoſcže a woporniwoſcže.

Se ſchumjazym pſchikleſkom ßo pſchihladowaŕſtwo podźakowa. Nětko ſcžěhowaſche žortny wuſtup, kiž ßo teho runja rjenje poradźi. Knjes faraŕ Sarjeńk podźakowa ßo hrajerjam ſa jich próz[illegible] ßerbſki lud ſe wótcžinſkimi ßłowami k narodnemu ſadźerženju namołwjejo, ſo ßerbſki ſpěw a khěrluſch njeby na naſchich honach nihdy doklincžał, pſches kotrež roſnoſchuje ßo lěttyßazy. Sſerbſke towaŕſtwo pſcheßłapi pſchihladowaŕſtwo hiſchcže ſ druhej trajazej dopomnjeńku. Kóždy hóſcž doſta pſchi ſaſtupje cžißło, kiž na ßerbſke knihi wumjeni. Tak roſchěri ßo ſa jedyn wjecžor ſta ßerbſkich knihow, mjes nimi 5 přědaŕſkich knihow, kotrež kóždy po 12 hr. płacži. Wjeßeła rejka ſtarych a młodych hiſchcže někotre hodźiny ſjednocžowaſche, hacž ßo jedyn po druhim na dompucž poda, we ßwojich narodnych cžucžach wěſcže poſběhnjeny a ſkrucženy. Tež bratrowſke towaŕſtwa ſ Radworja, Porſchiz, Njeßwacžidła a Maleſchez běchu bohacže ſaſtupjene. — We dwanatej hodźinje Boži wohen w ßußodnych Dalizach ßwjedźeń njelubje kaźeſche. Schkrjebotazy alarm wołaſche někotreho wobdźělnika bližſchemu na pomoz. — Wěſcže nam Khwacžanſke towaŕſtwo ßwój ſpěwny wotrjad wožiwi. Młodźina žada po roßwucžowanju we ßerbſkim ſpěwje. „Ssołobik“ pod Cžornobohom je ſa krótke měßazy wſchu młodźinu we wulkej Bukecžanſkej woßadźe ſ lethargije (narodneho drěmanja) k nowemu žiwjenju wuſpěwał. Tak ſtań ßo tež w Khwacžańſkich ſtronach. Daj k temu Bóh ſbože na nowy pucž! Hiſchcže něſchto njeſapomńmy wuſběhnycž. Pěkne młode Khwacžanki jewja ßo nam ſtajnje we naſchich kraßnych originalnych ßerbſkich draſtach. Sa to ßława jim. Njech jich pſchikład druhdźe druhe ſcžěhuja!

Z Jenkec. Kaž wěmy, mějachmy njedźelu 11. septembra pola nas serbski wječor, kotryž běše so předstajacemu towaŕstwu dźiwadłowemu zjednoćeństwu jara derje poradźił, a pola nas wulku žadosć za dalše předstajenja w narodnej rěči zbudźił. Spěwne towaŕstwo „Sołobik“, kotrež w našej susodnej wsy njesprócniwje skutkuje, je wobzamkło, njedźelu 9. oktobra pola nas serbski dźiwadłowy wječor wuhotować. Posledni swjedźeń bě hišće přemało wopyta, tak zo so ze deficitom dźěłaše. Duž starajmy so nětko za to, zo by so to přichodnje wurunało. Bohužel je hišće wjele Serbow, kotřiž za narodnu zabawu ani złamaneho pjenježka wyše nimaju, teho runja nic za serbsku knihu a samo tež za serbski časopis žadyn krošik wudać nochcedźa, ale na někajku cuzu zabawu masaja z połnej horšću do pjenjez, byrnjež sebi dyrbjeli wot žida požčić. Duž wopokazajće wašu sprawnu serbsku zmyslenosć a wopytajće njedźelu 9. oktobra serbski dźiwadłowy wječor w Jenkecach. Kóždy budźe wutrobnje witany. Z.

S **Jelenjowa.** Tu je ßo ſa wopory Oppawſkeho njeſboža na žnjowym ßwjedźenju we Wehmerez hoſcženzu 400 hriwnow naſběrało.

S **Lutwocžiz.** Bě ßobotu wjecžor! Cžmowy to wjecžor. Tu nadobo ſběhny ßo wołańza pſches wjeß. — Bě to wokoło ½9 hodź. — Wot dwora ßem pſchikhadźeſche a naſtróžaza běſche: „Woheń! woheń!“ Na dworje ßo paleſche! We maßiwnej kólni, ſe ßłomu ſaworſchtowanej, ßo paleſche. Do pucža bě kólnja wumurjowana a wrota ſawrjene, do dwora bě kólnja wocžinjena. Bě to ſtraſchne měſtno, hdźež bě woheń wuſchoł, na woběmaj bokomaj wulke twarjenje ſ hródźemi atd. Tola, Bohu budź dźak, běchu ßo hnydom wohenja dohladali a luda bě tu ſa krótki cžaß wjele, woda bliſko a wody doſcž a bórſy tež ßykawy. S Noßacžicžanſkeje wěže wołaſche ſwón ſtyſknje na pomoz. S hromadnym mozam ßo poradźi woheń hnydom ſamjeſowacž, woßebje pſches khróble poſtupowanje prěnich pomoznikow. Ssamo tſěcha ſ zyhelow je woſtała hacž do dźěrow, kotrež buchu wot haſcherjow nabite. Ssłoma je ßo ſpaliła a ſkaſyła, tehorunja pſches wodu piza a druhe we pſchimjeſowazym twarjenju. Bohužel je ßo tež wjele hołbjow w tutym twarjenju ſadußyło. Hewak pak, Bohu dźak, ſkót a nicžo druhe ſchkodowało njeje, kólnja je wěſo zyle wupalena. Schtož pak je ſapaleŕ chzył — a ſapaleŕ je to był, ßu jeho tež wohladali, tola njeſpóſnali. — Wobej wulkej twarjeni na bokomaj kólnje a ßnadź ßobu zyły dwór ſnicžicž, to bu ſ Božej pomozu wotwobrocžene. Kubło ßłuſcha Hłuſchinjanſkemu knježſtwu a kn. oek. rada Rychteŕ je ſ najeńkom na nim. — Praſcha ßo, ſchto je ſłóſtnik chzył a cžehodla je to cžinił? Je to cžinił wjecženja dla abo politiſkeho naſchcžuwanja dla abo cžeho dla hewak? Sabył je, pſchede wſchěm, ſo pſchi wſchěch tajkich wohenjach tola woßebje powſchitkownoſcž najbóle ſchkodnje. Se ßamej winu ſapalerja ßo pak womaſa pſchezo tón ßobu, kiž někoho k njeſkutkej dowjedźe abo, ſe ſchcžuwanjom ſawjedźe. Bóh ſwarnuj naß a naſche wßy pſched ſłej wohnjowej nuſu a ſłej ſłóſtniſkej ruku.

S **Wojerez.** Mjes ßwinjemi ſtudnjetwarza Matijaſchka je ßwinjaza mrětwa wudyriła. — Mjes ſkotom towaŕſtwa „Ilſe“ na rěſaku w Cžornym Kholmzu je pokhroma wudyriła. — Strajk w jamje „Erika“ je ßo ſkóncžił.

Se **Shorjelza.** Nahłu ßmjercž je w Starkez cžiſchcžeŕni cžiſchcžeŕ Pleſchka pocžeŕpił. Wón do maſchiny pſchińdźe, kotraž jemu ruku ſłama. Pleſchka ßo pſchi tym tak wuſtróža, ſo jeho Boža ruczka ſaja.

S **Barſchcža.** Tu ßo pjecža druha motorſka ßykawa kupi. Wohnjoſawěſcžeńſke towaŕſtwo a ſwjaſk dźěłodawarjow pjenjeſy ſwjedźetaj.

S **Lubnjowa.** Sańdźenu njedźelu bě tu poßledni ras naſymſka konfirmazija. Požohnowa ßo 26 hólzow a 24 holzow. Wot pſchichodneho lěta ßo jenož hiſchcže junkrócž ſa lěto, k jutram konfirmazija wotměje. — Próſdniny a rjane wjedro bě ſańdźenu njedźelu ſaßo wjele wopytowarjow do Błótow pſchiwjedło. Łuki ßu tu rjane ſelene a liſcže hižo ßylnje pada.

S **Ochoſy.** Do Werthez=Heidez dwora, hdźež ßu hižo ras paduſchi wjetſchu móz pjenjes kradli, běchu ßo ſaßo paduſchi dobyli, mjes tym ſo běchu wobydlerjo na polu. Tola ßu ßo paduſchi najſkerje nimoduzym ludźom wottraſchicž dali a ſ wojeŕſkimi kholowami cžeknyli. Drohotnoſcže pak ßu ležo woſtajili. Sa paduchami nimaja žaneho ßlěda.

Swjatok so zwoni.

Hdyž tež ßo cži ras nimo kuli, njeſpuſchcž nadźiju, ale hoń ſa ßwojim ſaměrom, kotryž ßy ßebi ſtajił. Wojuj wutrajnje ſa dobru wěz, woßebje hdyž ßo cži ſadźěwki do pucža ſtajeja a ßłónzo nadźije ßo druhdy ſa mrócželemi ſkhowa. Skóncžnje dyrbi dobra wěz tola dobycž, njedźiwajzy wſchěch ſadźěwkow a pſchecžiwjenjow. Jenož wutrajny maſch bycž a dowěru k ßebi a k Bohu měcž. Tak ſkóncžnje doběd źiſch a dobudźeſch.

Přilopk.

* **Wobſtarna mordaŕka.** W Köbölkutu bě 71 lětna wudowa Bereßowa ſe ßwojej pſchichodnej dźowku we ſtajnej ſwadźe žiwa. 14. ſeptembra ßo wobej žónſkej ſaßo ſwadźiſchtej a pſchi tym ſtara žona nóž ſhrabny a jón pſchichodnej dźowzy do wutrobnja ſakłó. Njeſbožowna ßo hromadu ſwjeſe a wudycha. Mordaŕſku wudowu ſajachu.

* **Njehańbite rubježniſtwo pſchi njeſbožu w Oppawje.** „Berliner Lokalanzeiger“ piſche: Wobkrucža ßo, ſo hnydom po njeſbožu njeßwědomiczi ludźo kradnychu a rubjachu. Ssamo cžěła njepſchelutowachu, ale jim pjerſchcženje ſ porſtow cžahachu a druhe hódnoſtne wězy ſ kapßow ſwucžahachu. Skoro wěricž njeje, ſo mohli tak ſkaženi ludźo bycž.

* **Wulki woheń.** Na kupje Ranje je na rycžeŕkuble w Grabowje wulki woheń był. Wſchě twarjenja, hródźe a bróžnje, zyłe žně a inventar, 60 ßwin a 15 cžełatow je ßo ſpaliło, kaž tež wſcho druhe, ſchtož na dworje bě. Jenož konje a kruwy ßu ßo wukhowałe. Hród, kotryž ſ boka leži, je ßo ſdźeržał.

* **Cžežke njewjedra.** W Neumarktu njedaloko Bozena je wulki ſliwk padnył. Dwě khěži ßo potorhnyſchtej, tſi woßoby ßo ſatepichu. Rěka ſ brjohow wuſtupi a winizy zyłeje wokoliny ſnicži. Schkoda je njeßměrnje wulka.

* **Poł milijona ſabył.** W Děcžinje n. L. je jedyn pucžowazy na dwórniſchcžu na trochu wotležanym měſtacžku 480 000 krónow ſabywſchi ležo woſtajił. Wón je je chzył do Němſkeje pſcheßmykacž. Namakaŕ ßo njeje woſjewił. — Schtóž na poł milijona ſabudźe, tóń wſchak jara pjenjes žadny bycž njemóže.

* **Schěſcž dworow ßo ſpaliło.** W Alt=Poſſigkawje w Cžechach woheń wudyri, kotryž ßo ſ wulkim wětrom na ßußodne dwory wupſcheſtrě, tak ſo ßo ſchěſcž dworow wotpali. S 25 ßußodnych gmejnow běchu wohnjowe wobory na pomoz pſchikhwatałe, tola njemóžachu

dla njedožahanja wody wjele sapočjecj. Schkoda wuličinja na 1 400 000 hriwnow.

* **Sapaterjo w Pomorsku.** Se Schčečcina pišaja: W Pomorskej wohnje na wožach na nastróžaze waschnje pichibéraja. Wožebje šlé ma Belgardski kwrisej cžerpicj. Krajny rada je wulke mjno na wuhlédženje słuczerjow wustajil. Nětko je žo tež we Seelfeldže pola Stargarda dżewjecj statokow wotpalilo. Woheń bě pola wobsedžerja Martenßa nastał. Tam běchu sapaterjo do murje dźěru wurazili a potom bróžeń sapalili, kotryž bórsy na druhe twarjenje pscheńdže. Schkoda je jara wulka. Wulki dźěl žnjow a ratarske maschiny žu žo spalile. Někotre zwójby žu bjes hospody.

* **Němske žito do Ruskeje?** S Moskwy pišaja: Kommisjariat je wikowanje s wukrajom wosjewja, so je bolschewiske knjezstwo dotal žita natupiło s Němskeje a Zerdźelskeje 558 000 pudow, se Schwedskeje 1 181 000 pudow, s Lotyschskeje 558 000 pudow, s Estnikeje 800 000 pudow a s Litwinskeje 55 000 pudow.

* **Njebože.** W Reinhardtsgrimma cžisče 22-lětny žyn kublerja Riedela w hródži nowu žehlawku (Glühbirne) sachrubowacj. Pischi tym jeho elektriski prud trjechi a jeho mort.

* **Padnjchstwo.** W Ssrjedźnym Schlandže žu žiwnosćerjej Nirschi cžornu kožanu listowniu s 2 500 hriwnami, 20 puntow polcza a dwě mužazej koschli kradli. Tukaja na dnju mužow, kotrejž staj protyši pschedawaloj.

* **Zeppelinsta dźěłarnja w Schwizy.** Zeppelinske towarstwo je na schwajarskej stronje Bodamskeho jezora w Rorschachu wotnožku sakožło. Nowa fabrika, kotraž pod schwajarskej firmu dźěla, budźe metallowe letadła twarićj.

* **Had kušnył.** W Plawnje w Vogtlandskej bě 19. augusta jenu žonu jědojty had kušnył, najšerje smija, hdyž w lěsu jahodki schčejpiasche. Hacž runje bě žo rana hnydom wutkočiła a žo lěkar sawołał, dha žo sa dwě njedźeli tola ijmny woheń pschiba, tak jo dyrbjachu žonu do khorownje dowjesćj. Tola tež tam jej njemóžachu žiwjenje sdźerjećj.

* **Rosbuchnjenje.** W Niederschönheide pola Barthina tepjer Schulz njedźelu wjecjor se žwojej žwójbu domoj pschijidźe. Wurjachu we wobydlenju płunowu wóń. Mésto, so by nětko durje a wokna swoćinjał, Schulz sapałku sažwěcji a pytasche, hdźe płun s rolu wustupuje. Dokelž na khóbje ničo njenamaka, wu- tewri swu a hnydom sa žo wulki kuš. Płun, ko- trjž swu nawjesnjesche, bě žo zapalił. Schulz a jeho 11 lětny žyn žo cjesko wopatichtaj, woknowy schlen- ay žo wutłóčichu a tapety a meble žo wobschkodźichu. Wšech bě žo rospukał. Płunowóh bě žo hakle dźe- prjedy pruhował, tola žo njebě žane wobschkodźenje rolow namakało. Hižo wospjet žu ludźo s tym injeb- žodźili, jo žu je sapałku po płunowej rolu sa wob- schkodźenjom swěćili.

Hamtske wozjewjenje.

Die Gemeinderäte zu Wuischke bei Pommritz, Meschwitz und Rachlau, sowie die Rittergutsherrschaft zu Wuischke bei Pommritz haben die Einziehung der Fußweges beschlossen, der vom Dorf-Kommunikationswege in Wuischke abzweigt, und am Siedenbach von Rachlau in den Dorfweg mündet.

Als Zugangsweg für die anliegenden Grundstücke soll er bestehen bleiben.

Etwaige Einwendungen hiergegen sind binnen 3 Wochen bei der unterzeichneten Amtshauptmannschaft anzubringen.

Amtshauptmannschaft Bautzen, am 24. Sept. 1921.

Wotewrjenje wobkhoda

Cžesćenemu wobydlerstwu **Budyschina** a **wokolinu** wosjewjam, so žym 26. septembra na **garbarskej haży cž. 5**

šewcowju po měrje a wuporjedźernju

se składom hotowego wobucja wotewrił.

Budu žo stajnje prózowacj, mojemu cžesćenemu wotebćeństwu s najlěpschej wworu a s najlěpschim dźěłom pobžužećj. Sa spěšne sprawne pobžužeńscenje a wustojnosć, rukuje mój sajim sa moje njemjeńsło.

Proschu moje nowe pschedewsacje dobrocžiwje podpjerać.

S najwjetschim počesćesćowanjom

Oswald Wahner
schewski mischtr.

Za lišawojtych!

Sučkatu, rynkatu, jótkeškojtu a brodowu lišawu, tež stare čerpjenja, wuhoju z rukowanjom z mojim wupruhowanym sredźkom „Flechtenheil" za 8—14 dnjow. Wjele připoznačow. Bleska dosaha. Płacizna 15 hr.

F. Müller, hojenja wustojny **w Bremenje**
Große Krummenstr. 23 Rěčanehodź: 9—10 a 3—4 hodź.

Kedźbu! Kedźbu!

Hdźe pschedawacze koze s najwjetschim wužitkom?

Jenož pola

Pawola Scholty

we wikowarni s kožemi a cžrjewami

w Budyschinje na sadnjej bohatej haży 13.

Tam dostanjećje najwysch. płacźiny sa koze wšěch druhjn.

Budyšske měsćanske dźiwadło.

Ssrjedu: (ferija A) 1/8 8 hodź. Wubjerna wjeselohra.

„Willijowa žona"

Walke žmjerźe!

Schtwórtk (wotewj. wysch. ferijow) 1/8 8 hodź.

S wulkim orchestrom a s pożhnjenym choromi.

Pośledni raz

Evangelijmann

Pjatk 1/8 8 hodźin

„Rizina" (Tiefland)

Wulka opera

Syno a słomu

wšěch druhjn, kóždu dźěłbu kupuje běžnje

August Hepper

w Budyschinje. Telefon 1258.

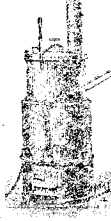

Jurij Hänsel

w Budyschinje na žnkelnickej haży cž. 34. Telefon 738.

Hłowna pschedawarnja Rud. Sacka s Lipka w Budyschskim hamtskim hejtmanstwje.

Skład ratarskich maschinow a gratu wšěch druhjn.

Wulki skład narunanskich dźěłow.

Najtuńscha kupowarnja sa + klyzosy +

krjewjenki, wpłokowaki, wobwjaski, schlowchi, nadrajdźerjaki, podkóhi, žyłowki a wšěch sanitetne gumijowe twory.

Sanitetnydom Frauenheil

w Budyschinje

pschi žerbstich hrjebjach cž. 2

Fabrika a rěsćarnja w Drježdźanach N.

Meble

najtuńscho pola

Aug. Bjar, na Rowna- jatskej dróhy, snapjchesje wulkeje piwarnje.

Stólzy pomnich fabrik płacźiwsch.

Koprowy vitrin

je sa nacžinjenje pschedawarnjow a wostanje

to najlěpsche!

Pichihódnje porucja

Měrschez bratrow nahi.

Erich Winter

w Budyschinje pschi žitnych wikach cž. 30. Telefon 1312

Jurij Hänsel

w Budyschinje na žnkelnickej haży cž. 34. Telefon 738.

Hłowna pschedawarnja Rud. Sacka s Lipka w Budyschskim hamtskim hejtmanstwje.

Sklad ratarskich maschinow a gratu wšěch druhjn.

Wulki skład narunanskich dźěłow.

Fotografiski atelijej Oskara Meistera

w Budyschinje na khěžórskej drohy 15. Telefon 438.

Njedźiw worewrjeny. Po słajanju žo tež na wšach fotografuje, tehdy runja twaźne wobrazy, grupy atd.

Powjesćenje po kóždym wobrazu.

Kupuju

papjerowe wotpady a nowiny we walcžkach, knihi, sesćiwki, akty, kopor, mosaz, žyn, cžerwjeny mosaz, zynk, wołoj, winowe a sestowe blescke, staniol, kosće a łapy po najwysch. cžisch drjowych płacźiwnych.

Popp, na hornjerskej haży w Budyschinje.

Konje k rězu

po najwysch. płacźiwnych na kóždym cžasu kupuje

Kurt Kaiser

pschi njaźowych jědłach a na Humboldtskej dróhy 782 b Telefon 403.

Płaćiu sa dobru tworu hacž 350 hr. sa zentnar žiwej wahi.

Prosate

předawa **Hunlus**

na swob. kuble w Jeslebe

Ssérbjo!

Kupujće twory a potrjebu jenož pola Sserbow. Podpjerajće s tym žwoju narodnosć.

Poruczam

nowe a trjebane płyschowe sofy, tkaninowe sofy, drastowe khamory, vertiki dźěłanske kholowy, lojowe schafy, płachty a swjerschniki, wobleki, ulstry, žonjazu drastu, nowe a trjebane mužaze a žonjaze wobuće, schkórnje, gramofony, cžaźnik a wschelake druhe wěcy.

Schtož nimom, spěšnje wobstaram.

Max Wenzel

kupowanska a pschedawanska zentrala

w Budyschinje, hornjerska haży 29 II

Rěcźu serbsći! Rěcźu serbsći!

S pschihódnebo nutskupowanja jara poniżene płacźiwy.

Žony

trjebaja pschi **njeporjadnosći njemocy** a pschi hoćejenju čwě mój starosnaty jako najlěpschi wupruhowany a s wjele dźakowanjemi pschipósłaty wobsebity średk. Wobrećće žo pełni dowěry na mnje, jenož potom móže sy Wom pomhać. **Seruczeny njeschódny** w kóždym padźe. Wušećh hižo sa 1—2 dnjej. Njedaćće žo sobłepićj s njele wukhwalowazym posłućje njemi. Krućće mjelćite rosesłanje.

A. Berk, Hamburg 4,
Kielerstraße 94.

Nowe dóschle:

Sserbske banty, cžorne, wożebje schěroke, najcžejscha žida bjes apretury, najrjeńsche schroj je, schěr 1,60 metra jenož 44.— hr.
1,40 „ „ 40.— „

Moiree-banty, naćžerwjene, běłe, naselene, najnowsche bordy najlěpscheje hódnosće, najrjeńsche mustry a najwjetschi wubjerk.

Foulard-satin, cžejka twora, nowa najwjetschi kaschmir w turkowskich mustrach.

Muselinv najnowschich, najpodobniscjich turkowskich mustrow.

Koschlaze barchenty, deloury, jakowe barchenty, schórzuchowe tkaniny atd. po snatych tunich starych płacźiwnych.

Najwjetschi wożebity dom sa Sserbow.

Welsec kupny dom w Kulowje

Telefon cžišło 12. Sakožene 1868.

Hans Dallin

w Halschtrowje

porucja najtuńscho:

mašćh, žyły a schrótowu rjane wotruby
lanu mučku
kokožowu mučku
peluschkowy schrót
bunowy schrót
bérnjazu truźkowu mu
rybowu muku
słotnu žel
fosforskiseły pižow. ka

Lětnik 80 Budyšin, štwórtk 29. septembra 1921. Čislo 225

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny z plaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 50 pf. Wudawk B (z přiloku „Pombaj Bóh“) we wudawarni 7 hr. 50 pf., z přinjesenjom do domu 9,50 hr. Kóžde jenotliwe čislo płaći 20 pf.

Hlowny redaktor: Marko Smolař, zamolwity redaktor Jakub Rjenč — Wudawa a čišći Smolerjec knihićiśćernja, zap. družstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 487

Wudawarnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čislo 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hač do 10 hodź. rano wotedać, płaći so za mału sjadku 75 pjenjezkow. Wobdźěnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobliczuja. Rabat so po tarifje dawa.

Dnjownica.

Štwórtk, 29. późnjeńca.
Michała, arcyjandźela.

1852 so nimale cyłe Khwaćicy wotpalichu.
1848 w Barće prěni serbski misionski swjedźeń, prěduje farař Konik z Klukša.
1619 prěduje so w Michalskej cyrkwi w Budyšinje prěni króć serbscy přez Pětra Brojerja.

Mi je žel z cyłej wutrobu
Tych wbohich póhanow.
Mój Božo, smil so na nuzy
Tych błudnych člowjekow.
So modla k něnym přiboham,
Kiž sebi sčinichu
A Boha, kiž je lutki sam,
Či wbozy njeznaju.

Misionski khěrluš z lěta 1859.

Wokoło Michała, kermuša najrjeńša.
Michał lětsa syje, Jakub k lětu žneje.
Pšeńcu syja nazymu suche dny, a rožku tři dny do Michała a tři dny po Michale.

Přisłowa.

Towarstwowski powěstnik.

Bukećanski „Sokoł“ so njedź. 2. oktobra 1921 dopołdnja w 10 hodź. po prěnjej Božej słužbje w Stangec hosćenen zhromadźi, k wuwućowanju w pjasćowancy (Faustballspiel) a wjehancy (Schleuderballspiel). Wšě sobustawy so přeprošuja.

Němski sejm

je po wutoru k nowym wuradźenjam sejchoł. Na dnjownu rjedźe wulka ličba małych napraschenjow stejesche. Na wopraschenje sapóźłanca **Hippa** z němskeje ludoweje strony, hač njeje wěrno, so su franzowsjy wobhładźeńsy wojacy pschekłuza Lagenhansa z Triera skonzowali, późłanz z Mutius wotmolwi, so su jeneho wojaka jako měnliwého mordarja sajeli, so pak wunojch žudnišćeho pschepytanja hišćeje njeje snaty.

Na napraschenje sapóźłanca dr. **Becker**a z němskeje ludoweje strony za powyschenje zła na wino w bleschach psches zkowny komitej porheinskeje kommunistiske knjeźerstwowy sastupjeć wotmolwi, so je so z kontrollskimi naprawami hižo z dźěschim cząsom za to postaralo, so wukrajne wino do njewobhładźeneje Němskeje njepschindźe.

Němska ludowa strona so woprascha, hač so naličenje hrozniscow njepschecźela pschecźiwo bjesbrónitym němskim jatym a wobydlerjam we wukraju wosjewi. Knjeźerstwo wotmolwi, so so to hišćeje w pschichodźe psches němske wukrajne sastupjerstwo stanje.

Zentrumski sapóźłanz **Tremmel** so woprascha, hač so transportske sawěsćenje pod dohladowanstk sakoń wo sawěsćenju staji. Knjeźerstwowy sastupjeć wotmolwi, so je statny dohladowarski hamt hižo pschecźiwo njedostatkam zakrocźił.

Na wopraschenje zentrumskeje strony, hač so wubjerk powola, kotryž jenotne sałady sa pschipokałanje statnych kłasankow nastaji, knjeźerstwo wotmolwi, so so tajti wubjerk w blížšim cząsu powoła.

S němskonazionalneje strony so wobeźěžowachu, so w Kölnskim pschednośće schulste twarjenja za franzoskich wobhładźenikich wojakow wujija. Knjeźerstwo wotmolwi, so su wyschnośće pschecźiwo temu wospjet dźěs wuspěcha zakrocźiłe.

Němskonazionalny sapóźłanz dr. Philippi k rěcźam pschinjeźe, so su sakske knjeźerske městna wospjet pschi strajku ratarskich dźěłacźerjow w Lipscźanskim wokrjesu technisćej nusnej pomocy sadźěwale. Knjeźerstwowy sastupjeć wotmolwi, so wo tym žaneje rěcźe być njemóže, so je so sastajene technisćeje nusneje pomocy sakondźiło. Lipscźanske hamtske hejtmanstwo je postajiło, so je sastaranje kłota a domojwoženje pośćeńcenego žita nusne dźěło, tola nałhwilnje nic pośćenje žita. To pak je so posdźišćo też jako nusne dźěło spośnało.

Dr. **Guartz** z němskeje ludoweje strony žebi pschecźesche, so by so wo khóstach wobhładźeńskeho wójsta, wo njedostatkowych summach dźěłanskich sarjadnićiwow a wo khóstach apparata wójnskich towarstwowy wopomnjenski spisz sestajał. Knjeźerstwo je swólniwe, to cźinić.

Njewotwiźny sozialdemokrat **Künstler** so wopraścha, hač je wěrno, so je minister němskeje wobory Kappowého rebella Löwenfelda powyschił a hač je so z lojerskim listom pytany leutnant Ehrhardt z polnej penisju je kńižby puschćił. Korwettski kapitan z Waldeck wotmolwi, so so penisja wěso njewuplaćeji, doniž so Ehrhardt njeje wuslědźił. Na dalsche praschenje, cźeho dla Ehrhardta, kotryž pjecźa w Mnichowje bydli, hišćeje njejsu sajeli, so njewotmolwi.

Dr. **Mostej** z němskeje ludoweje strony so wopraschenje wotmolwi, so staj 10. julija dwaj cźornaj kolonialnaj wojakaj 15 lětnu Gertrudu Spielmannu do jeneho žitneho pola wlekloj, so byschtaj ju wumozgowałoj. S pichitkhadom nětkotrych belgiskich wojakow staj pak so winikaj wotscherilloj. Stóśtnistki stutk je so hnydom pschihłuschnej wobhładźeńskej wyschnośći sdźělił. Hač dotal njeje hišćeje znate, hač su winikow khostali. Wěs so dale zeźěhuje.

S němskonazionalneje strony so na to kedźbliwe cźini, so w nowschim cząsu Vogtlandska wuschiwanska industrija z dowolenym pschiwoźenjom schwajcarskich a Vorarlbergskich wuschiwanjow schkoduje. S knjeźerstwowej strony so wotmolwi, so je so dowolnosćj dźiwajo na žobupschedźěłaju industriju dała.

Na wopraschenje němskeje ludoweje strony knjeźerstwo wotmolwi, so wono z pućeźowanjom spitzacźela Maximiliana Hardena po Sjednoćenych statach połnógneje Ameriki nicźo cźinićś nima. Na wopraschenje němskonazionalnego Hergta w nastupanju pschećiwowanja žita, Stresemanna wo nałhwolećach pschećiwo pschihłuschnikam njesozialistiskich stronow a sozialdemokrata Müllera wo njesbožu w Oppenawje so posdźišćo wotmolwi.

Wo dawkowych pschedłohach budźe němski sejm we tsećej tsećinje oktobra jednać.

Sakski krajny sejm.

je 27. septembra we wurjadnym poźeźenju we sakonjowym nacźisku ležomnostneho dawka, wo sakonjowym nacźisku pschemyhkowého dawkowého sakonja, wo rosdźělenju cźeźowu ludowych schulow a wo sakonjowym nacźisku k połepschenju hospodarskich pomerow babow jednak. Babam dyrbja so najmišće lětne dohody wot 7 000 na 9 000 hrywnow powyschićś. Wšěch tele sakonjowe nacźisći so z njetschinu sozialdemokratiskeje a kommunistiskeje njetschinu pschecźiwo hłosam njesozialistiskich stron pschijachu.

Nakhribjetniki, kożane gamasche, wobwiwaze gamasche, schtuzy, šlě, sportske paźy we wschěch wuwjedźenjach p r ł e T. Albert w Budyšinje na lawskich hrjebjach čjo. 10, telefon 1078.

Wotbrónjenje Němskeje.

Swjajcarska kontrolska kommisija je wosjewiła, so je hač do źrjedź septembra hišćeje 102 kanonow sniścźićś było. Wšeho hromadźe je so 3 280 kanonow sniścźiło, dale 34 milijonow granatow, 1340 pschćerowowych merserow, 2852 maschinstich tśělbow, 4160000 ruczźnych tśělbow a 855 milijonow patronow. 90 milijonow patronow je hišćeje sbytnych.

Generalny strajk w Husumje.

W Husumje je so generalny strajk wuwołał. Wón je so też na žiwjenjawažne dźěłarnje wupschestrěł. Wotmyślenemu wobschkodźenju wodowoda je so z cząsom sadźěwało.

Hölz so spytał skonzowaćś.

Kaž kommunistiske nowiny sbonja, je Hölz we khostarni w Münsterje spytał, žebi žiwjenje wsaćś. Temu pak ju sadźěwali a wot teho cząsa Hölza krucźe wobkedźbuja.

Nowa wuslědźena tajna organisazija.

Badenski statny president je w poźednim poźeźenju krajneho sejma kedźbnosćś sbudźowaze nadrobnośće wo wustawkach tajneje monarchistiskeje organisajije cźinić, kotraž na něhduschu semu podobne mordarśtwo na politiskim pschećiwniku pschikłaje. Bjes dwěła k tutej organisajiji też Erzbergerowej mordarjej słuschataj. Sa tutymaj su tjo Barlinsky kriminalni polizistoja do Schwajcarskeje pućźowali, so bychu schwajcarsku polizju pschi słědźenju sa mordarjemi podpjerali. Poźledźe dny su listy cźěkazeju mordarjow popadli, kotrež maja stempel městnow pschi Zürichskim jězoru.

W schwajcarskich nowinach so praschenje rospomina, hač budźa mordarjow, dokelž so wo politiske mordarśtwo jedna, wudać móž.

Demonstrazija w Mnichowje.

W Mnichowje je so njedźelu wopomnjenski dźeń prěnjeho cźěźkeho jěźdneho regimenta prynca Khorle a tśećeho połneho artillerijskeho regimenta wotměł. Pschi źwjedźenśkim cząhu běchu prynz Konrad, braunschweigski wójwoda a prynz Franz do swojich starych schwadronow sastupili. Pschi źwjedźenśkim cząhu psched wójskowym musejom prynz Leopold rěcźesche. Krónprynza Rupprechta a prynza Leopolda z wulkim wyskanjom powitachu.

Kommunistiskeho sapóźłanca Schorlema sajeli.

Ssobotu ju w Barlinje prjedawschego samolwitego redaktora „Cźerwjeneje khorhoje“, krajneho sapóźłanca Schorlema sajeli, hdyž chźyśche won z Anhaltskeho dwórnischcźa wotjećś. Polizija bě hižo we meji sa nim lojerski list wudała.

Wukrajne bajki we Oppawje.

„Daily Telegraph“ podóstkuje, so je Němska we Oppawje nowy płun se satraschnej rosbuchanśkej mozu dźěłała. Na podobne waschnje pytaju też „Times“ katastrofu wuwućś, so by so nowy podhlad pschećiwo Němskej sbudźił. „Daily News“ pschichodnu Washingtonsku konferenzu napomínaju, na Oppaw žebi myślićś a dawaju wěźywuśtojnym hobrski strach němskeho chemiskeho monopola wopitaćś.

Pschiwoźs bolschewikow do Němskeje.

„Hamburger Korrespondent“ pische: S wjazy stron je so spośnało, so je bolschewiska parna łódź „Argus“, kotraž je psched nětkotrym cząsom do Hamburga pschijěła a je dyrbjała jenoź wikowanśki wobkład z Němskej spěchowaćś, 62 žwójbow ruskich kommißarow a 132 wobtkódnikow Moskowskeje propagandneje schule do Němzow pschiwjesła. Kommißarśke žwójby maja falschowane paźy pak papjery, kotrež su ju ruskim Němzam kradnyłe, pschi žebi a so jako Němzy wu-

3. sjěsd katholikow Saksfeje w Budyschinje

24., 25. a 26. septembra 1921.

(Słónčenje.)

Najžwjatočnišći a hłowny dźeń 3. sjěsda saksfkich katholikow bě sobotu njedźelu w jaknosći Božeho złóna, rosćwywaseho słote pruhi žohnowanja a hnady j mědrin njebješ. Tajtehoj swjedźenja drje Budyšćin sa léštotki sawohladał nieje: w žiwjatej wěrje satorjenjena jednota myšli, wole a čućow, j luboscu wobjata, bě sawěsće króna tehole njewopisomneho swjedźenja.

We wojerskej swuczowanskej hali, njewschědnje rjeńe j młódnymi wěnzami, pietwami a khorhojemi wudebjenej, shromadźi so wjazy hacź 5000 wěrnych duschow wokoło swojeho wyschscheho pastyra, kotryž pschinjeje tudy Bohu wěčny wopor.

Wokoło woltarja stojachu sastupniźy towarschiwow se swojimi khorhojemi, mjes nimi wjele studentow. Sa woltarjom na pomyschćenym měsnym pak wunuri so měšcany chór spěwarjow. Pod pschewodom harmonija a j dźěla tež orchestra hu žwjatočnje pschednjesjena „Missa in honorem Sanctae Luciae". Schtóž je wschitko tole widźał a słyschał, prěni kročj abo se wutrobu a duschu Božu mschu sobuwopromał, sawěrno njesabudźe sa žiwe dny hodźiny wulkeho swjedźenja we Budyschinje. Po wudźělenju biskopskeho požohnowanja wuspěwa zyła shromadźizna khwalospěw „Tebje my Boha khwalimy!"

Na hamźnym městnje wotmětwasche so popołdnju w 2 hodź. sjawna hłowna shromadźizna. Sa pschedsydu wuswoleny justizny radźićel dr. Schrömbgens se Lipska wotewri ju j powitanjom sthadźowankarjow, wopominajcy najprjedy njebožćićkeho biskopa dr. Löbmanna, potom hołdujo w mjenje wschěch saksfich katholikow nowemu biskopej, witajo wosebje kjesa tachanta Stalu jako pschikładneho měschnika; słóčnje witaćše tež wyskopej hosćej i něhdušćeho kralowskeho domu, prynzesnu Mathildu a mandźelsku Jana Jurja, kaž wobeju žiwjedźerskeju rěčnikow.

Na to dźakowajće so knjes biskop dr. Kischescan Schreiber za wsche wopokazma luboscje a wutrobneje pschihilnosće, j kajtimiž je jeho wscha wulka biskopska wobsada pschijała a pschejesche, so bysćtej hwězdje wěry a luboscje zwěsćilej na tutu žiwjatočnu shromadźizu.

W rjanym pschednoschku rěčesche prěni rěčnik, dr. phil. et theol. Jurij Schreiber, profesor sa zyrkwinske stawizny pschi universice w Münsteru we Westfalsej, sobustaw němskostatneho sejma, wo pschednjesće: „Katholstwo (katholizism) a j nowanatwarjenje Němskeje." Hłowne myslićki jeho pschednoschka pokazuja na pschićiny pschitomneho sła, kiž je pseches wójnu a po wójnje sa Němsku nastało. Sjawna nowatnosć je podrjetu kaž we privatnym tak we statnym žiwjenju. Tola j wulkeje cěłmnosty a złożenosće žiwerći Sapowjedźenje so na to skojuje, so ma Rusku hischcje hamu wulke pjenjezne źrědki, kotrež sa žiwdźenje rewolucijowe we wukraju nałožuje. Nansen pschećiwo tutemu wobsamknjenju protestuje. So 20 milijonam cźłowjekam žmjercy sahłódnjenja hrozy, je tak załožne, so njemóže wěrićj, so mohła Europa ničo njećinjo temu pschihladowaćj.

Jendźelske knježeństwo je shoniło, so je so 100 000 złotych rublow za bolschewiski agitaziju do Afghanistana pósłało. Jendźelske knježeństwo so spodźiwa, so su bolschewikoju wospjet wudawali, so nimaju złoto, so bychu s nim we wukraju zyrobu a twory nakupili, so pak je jim móžno, tak wulke sumy se agitaziju precź mjetacź.

Južnoslowjanska.

Sastupjerju cźełstoslowakiskeje zyrkwje w Belgradźe.

Pjatk wjećor su do Belgrada sastupjerju cźełstoslowakiskeho duchownstwa na čołe s biskopom Pawlikom pschijźili. Na dwórnischću jich Belgradski patriarch Dimitrij, sastupjerju Belgradskeho knježeństwa, sastupjerju Belgradskeje gmejny a wulka cźrjóda wobydlerstwa powita. Holcźka, wobleczena drastu Kołowneho Pola, cźełstoslowakiskemu biskopej Pawlikej khlěb a sel pschepoda. Powitanje bě jara łahorjene. S dwórnischća prozesjon cźełstoslowakiskeho a južnoslowjanskeho duchownstwa do łoborskeje zyrkwje dźěše. Psched prozesjonom so běła khorhoj njebješe, jako znamjo, so su so Cźełstoslowakoju do Rima prawoshławneje zyrkwje wrócźili. Biskop Pawlik so łobotu pschi žarowanskej Božej słužbje sa krala Pětra Wulkeho wobdźěli a popołdnju patriarcha Dimitrija wopyta.

Paschićj ke khoremu kralej Alexandrej do Parisa wotjedźe.

Powjesće wo shórschćenju khorosće krala Alexandra su wulki njepokoj w Belgradźe budźiłe. Kral Alexander je swój nawrót do Belgrada wotłorcźił, tak so tež wurjadne pośedźenje Belgradskeho sejma (sturschtinu) wotpadnje, kotrež bě sa kóuz tuteho měsaca postajene. Porjadne pośydanje po 20. okobra sapočnje. Do teho cźasa budźe sakonjedawazy wubjerk dźěłacź.

Po poślednich powjesćach s Parisa je so kralowa strowosć sałoo połepschiła, kral je hižo s łoża stanył. Ministerki pschedsydła Paschićj so sapočatk tuteho tydźenja do Parisa poda, so by kralej rosprawu wo politiskim połoženju dał.

Nawal Albanskich do Sserbije.

Nowiny s Prieśrema powjedźa, so je albanske wójsko łobotu a njedźelu na nekotrych městnach južnoslowjanske mjesy pschekrocźiło a so hacź 8 kilometrow hłuboko do Sserbije nawaliło. Wono je nekotre wsy blizko Dakowy wobsadźiło. Južnoslowjanske wotdźelenja hu nawalnikow pseches mjesy wrócźo sahnałe. Ministerki pschedsydła Paschićj je ministerskej radźe hnydom rosprawu we nowym nawalu Albanskich podał. Tež swjatskej ludow w Genfje a nawyschschej radźe w Parisu so rasprawa pośćele. Jeli so budźe nusne, so k offensiwje pschećiwo Albanskej pschehnje.

Wuherska.

Pschećełenja mjes madźarskimi cźrjódami a cźełstoslowakiskim wójskom pola Kopećan.

Do Kopećan je łobotu powjesćj doschła, so je mjes cźełstoslowakiskej namjetnej sprawu a Madźarami pjatk w nozu k pschećełenju dochło. W połnozy bě tźełenja mjes Kopećanami a Bergom nastała. Wokoło 1 hodźiny w nozy so tźełenja wospjetowasche. Kaž dźěłacźerjo ćźełuja, je mjenšcha madźarska njeprawidłowa cźrjóda cźełstoslowakiku mjesu pschekrocźiła. Wpołnozy a wokoło 1 hodźin so spěwajo domoj wrócźi. Madźarojo s nowa pschipowjedźuja, so Kopećany s nowa wobsadźa a so jenoj na poźłynjenje s Pešta cźakaju. Wěsće je, so je sa njeprawidłowymi cźrjódami madźarske regularne wójsko. Rubjeźnym bandam je so poruczło, so bychu njepokojowali Awstriskich a drobnu wójnu wjedźli.

Po pschikaźni Hejaża su we wschěch stronach, hdźež so pschećełuje, źidow sajeli, jich wurubili a do Pešta dowjedźi. Sajatych kschescźijanow ju hnydom puschćili, hdyž ju Madźarskej źwěrnosć złubili. S truchnymi granatami so wobrónjowschi dyrbja woni do wójska sastupićj. Pjatk je madźarske njeprawidłowne wotdźelenje Most nad Litawu nadpadło. Dwórnischćo je so khětro wobschkodźiło.

Nowy nadpad madźarskich bandow.

W Au pola Leibaberga je cźrjóda Madźarow mjes pschekrocźiwschi dźewjecź awstriskich žandarmow, kotriž łani wotpocźowachu, nadpadła a wotwlekła. Cźełstoslowakski ministerski pschedsydła dr. Benesch je we cźełstoslowakskim sejmje łdźěłł, so dyrbja Madźarowje hacź do 4. oktobra Wjećornu Wuherску wopuschćićh. Cźełstoslowakska pschećełuwo Madźarskej w pschesłedności j Južnoslowjanskej a Rumunskej sastupuje.

Italska.

Policija pjećej italskich fašistow sastrelila.

Sapóźłanz Bicini w Modenje měsećie njedźelu wopomnjenku rěcź sa padnjenych fašistow. Pschi tym k swaćje s policiju dóńdźe. Wobdźelenje gardźnjeje policije do shromadźizny tłóči. Pjećej fašistow so mort, wjele so jich rani. Mjes cźełłstanjenymi bě tež sapóźłanz Bicini, we kotrehož so boja, so wumrje. Město hu wojazy wobsadźiłi. Kreisphćelecje, kotrej su policistoju mjes fašistami naćźrnili, je w nowinach pohórschć słudźiło. Sranjenych je 25. Aschelagy fašistojo su pola ministra snutskownych naležnosćow protestowali.

Jendźelska.

Jendźelska hospodarska krisa.

Měschczanosta města Stepntya je wosjewil, so ßo dawki njehodźa wjazy sběracź. Wobydlerjam njeje wjazy móžno, dawki saplaczicź. Wón budźe po pschikładźe druhich gmejnow dyrbjecź ßlědowacź, kotrež ßu jeho runja pschestałe, dawki sběracź. Sbytk wobydlerstwa njemóže wulku czrjódu dźěłonjeměwzow dlěje sežiwjecź.

Grichiska.

Grichiska pschez revoluziju.

„Morning Post" s Athena powě: Po porazenju grichiskeho wójska w Małej Asiskej Grichiska pschez ßhutnymi podawkami steji. W Athenje a Korinthu je ßo njedźelu woblehnjenski staw pschipowjedźił. Revoluzionarne hibanje ßo rucže na města a provinzy rosschěrja. Telegrammy do wukraja ßu zensurje podczißnjene. Pola Eski-Schehira ßu Turkojo dźěl grichiskeho generalneho staba sajeli.

„Matin" s Athena shoni, so demonstrazija pschecziwo knježerstwu w kraju ßylnje pschiběraju. We Athenje je ßo generalny strajk na 24 hodźin jako protest pschecziwo wójnje pschewjedł. Wójnski minister je lětnik 1920, 21 1. oktobrej do wójny swołał.

Amerika.

Wilson ßo do politiskeho žiwjenja wróczi.

Něhduschi president Wilson je wschěm senatowym ßobustawam pißmo póßłał, w kotrymž wschitkich, kotsiž ßu sprawni pschecziwnizy swjaska ludow, namołwja, so bychu ßo nowym namjetam napschecžo stajili. Wón wotradźa seperatny měr s Němskej wobsamknycž a swjaskarjow wopuschczicź. Wilsonowe napominanje je mjes demokratiskimi senatowymi ßobustawami wulke spodźiwanje sbudźiło. Wilson sjawnje pschecziwo Hardingowemu měrowemu srěczenju wustupuje.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 29. septembra 1921.

— Temperatura w Budyschinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorskej dróßy, ßrjedu, 15 stopnjow czopłoty po Celsiju, w nozy k schtwórtkej 9 stopnjow czopłoty. Barometer ßrjedu wjeczor 751 a schtwórtk rano 748 pokasowasche. Wuhlady na wjedro: Rjane, mróßy ßo wocžakuja.

— S jeneho pola pschi Wjeleczanskej dróßy ßu běrny, rěpu a pizu kradli. Dale jenemu dźěłaczerjej pschi Hrubocžicžanskim puczu 2 zentnarjej běrnow. Shonjenja wo tym njech ßo poliziji sdźěla. — Někotrych koleßarjow ßu wobskoržili, dokelž ßu bjes ßwěßy jěli.

— W Budyschskim měschczanskim dźiwadle ßo dźenßa schtwórtk pośledni ras wulka opera „Evangelijmuž" hraje. Pjatk (serija C, wulke płaczisny) ßo po dwělětnej pschestawzy d Albertowa wulka opera „Nižina" dawa. Ssobotu (serija C) ßo wjeßelohra „Wilkijowa žona" hraje. Zyklußowe kharty sa wuczerstwo Budyschina a wokoliny ßu wěscže hacž do 30. septembra pschi kaßy wotewsacź.

S **Lupoje.** Póndźelu wjeczor ßo we Lupjanskej Dubrawzy Rychtarjez domske a hródź wotpalischtej. Skutßodam ßo poradźi, s twarjenja, se ßłomu kryteho, nimale wschón skót wukhowacź. Něschto drobneho skotu je ßo spaliło. Schkoda pak je jara wulka, dokelž je ßo wscho ßyno a wjele domjazeje nadoby ßobu spaliło. Tež njeje inventar sawěsczeny a wopalna kaßa je tež jara niska. Nimo Lupjanskeje gmejnskeje ßykawy běschtaj tři druhe na pomoz pschikhwatachu, s tutych bě Adolfshětska fabrikska jara pomozna. Dokelž jara na wodźe pobrachowasche, ßo jenož s wulkej prózu poradźi, Sendźiz twarjenja wukhowacź.

S **Porschiz.** Sandźenu njedźelu ßo tu Gustav-Adolfski ßwjedźeń wotmě. Sserbske prědowanje mějesche farar Wiczas s Wößlinka. Němski ßwjedźenski rěcžnik bě farar Böll s Rumburka. Kollekta wunjeße 1915 hriwnow.

Se **Semiz.** W Kunatez skałach wožen jeny skałar Maximilian Ulrich s Huski pschi pschipowěschenju želesniskich wosow mjes storkacže pschindźe, tak so ßo jemu wutrobnjo hromadźe stłóczi. Ulrich ßnyhom wumrje.

S **Hrodźischcza.** Sa kupjenje nowych swonow we naschej wosadźe sawěsczje pjenjesy pobrachuja, kaž je ßo něsko wupokasało. Snajmjenscha sda ßo to pola wulkich ryczerkublerjow tak bycź, kotrychž mamy sestyrjoch w naschej wosadźe. Jenemu s tutych, kotryž ßam hospodari, njeje móžno ani pjenježka dobrowólnje abo s někajkim dawkom sa nowe swony swjescź. S druheju, kotrajž mataj ßwoje kubło pschenajate, ma jedyn jenož 50 pjenježkow sbytknych, hdyž hypotheksku daň saplaczi a druhi niz wjele wjazy. Tak je to pjecža po jich ßamßnym wudawanju. Po namjetach tutych knjesow by wosada najlěpje jěła, hdy by ßebi něhdźe někajke stare swony kupiła, schtož pak ßo s druheje strony wotpokasuje. Duž budźe ßo hacž na dalsche na tudomnej zyrkwinej wěži s tym małym swónczkom klinkacź dyrbjecź, mjes tym so maja nimale wschě wosady saßo nowe swony. S tuteho sjawnje widźimy, so njeje wěrno, kaž ßo to s wěsteje strony wudawa, so jeniczy ryczerkubla samóža lud sežiwicź, s najmjenscha tola niz, hdy bychu we wschěch wosadach tajke wobstejnoscže byle kaž w tudomnej.

R. K.

S **Wojerez.** K. kantor Ssymank w Lejnom 1. oktobra na wotpoczink dźe. Wón je hižo wot 1. haprleje wot schulskeje dźěławoscže wußwobodźeny. Sastupjeř bě k. wuczeř Ruglisch. Kantorstwo je k. Ssymank hacž dotal hischcže sastarał, něto ßo wón do Shorjelza pscheßydli. Dalsche sarjadnistwo přenjeho wuczeřskeho městna a kantorstwa je ßo k. wuczerjej Scholcže s Borschcže poruczilo. K. Ruglisch sastupjeřstwo kantorstwa w Delnim Wujeźdźe pschewosmje.

S **Habrachczis.** Pola železniskeho dohladowarja Schězy tu jedyn spalěrowy schtom lětßa druhi ras kcžěje. Přenje kruschwy hischcže na schtomje wißaja a hižo saßo druhe rostu.

S **Wóschkalawy.** Ratarjej Wjelanej tu ßu s pjenježneho kaschczika 1 400 hriwnow pokradli.

S **Hródka.** Wot njedźele 18. septembra shubjeneho 82 lětneho wobydlerja Eduarda Geißlera ßu ßobotu w lěßu morweho łežo namakali. Wón je se ßłabosczu wumrjeł.

S **Hóśnje.** Mjes ßwinjemi wobßedźerjow Pjecha, Handracha, Schidla a Vettera je ßwinjaza mrětwa — czerwjeny poběžk wudyrił.

S **Běłeje Wody.** Tudomna evangelska wosada ßebi něhdźe tež saßo nowaj swonaj wobstara, na město wotedateju. Nowaj swonaj ßo kónz oktobra abo sapoczatk novembra poßwjecžitaj.

S **Bukojza.** Brunizowe towaŕstwo „Ilse" je we tudomnej wokolinje sa brunizu wjerczało. Pschi tym je ßo spósnało, so tu bruniza w semi 3—12 metrow tołsto leži, ale něhdźe 50 metrow hłuboko. Wobßedźerjam je ßo sa jutro semje 1 000 hriwnow lubiło. Doniž ßo na jich ležomnosczi bruniza njeryje, ßměli semju wobdźěłacź. Schto dale s wězy budźe, to pschichod pokaže. Khoczebuska a Hródkowska krajina ßo w natwarje jara Słokomorowskemu brunizowemu revěrej runataj.

S **Drjenjowa.** Wotmyßlene wjeczenje, pschecziwo hosczenzarjej Wiczasej ßo měrjaze, ßo se spěschnym sakroczenjom wohnjoweje wobory wotwobroczi. Mjes tym so měješe spěwanske towaŕstwo swjeßelenje, sapaleř na kubju sałěse a tam jedyn ßłomnik sapali. Wohnja ßo bórsy dohladachu a jón salachu, ßamo bow mloka do wohnja linychu. Sswjedźeń ßo troschku pschetorhny.

Wusudźenja.

§ **Khostanska komora.** Sapoczatk měrza bě ßo wuczeř Schmidt s Kleindittmannsdorfa pola Połcžnizy dla njepóczciweho pschendźenja pschecziwo 12 holzam niže 14 lět na 4 lěta khostaŕnje a 6 lět wotrjeknjenja czesnych prawow saßudźił. Schmidt bě prajił, so ßo liczba schulskich dźěczi pscheßłyschała njeje, kotrež bychu sa njeho wołóžejo ßwědczike. Duž ßo s nowa dwaj dnjej dołho ßudźesche. Nowi ßwědźy pak Schmidta hischcže bóle poczežichu. Wupokasa ßo, so bě ßo Schmidt wot 1916 czežko na schulskich holzach pscheschoł a schulu tak skasył, so běchu ßo hólzy w jeho njepschitomnosczi w schuli na holzach njepóczciwje pscheschli. Tak bě ßo moralnoscź dźěczi njeßměrnje skasyła. Schmidta s nowa na 4 lěta khostaŕnje saßudźichu a jemu czesne prawa na 6 lět wotrjeknychu.

Swjatok so zwoni.

Spěwaj a dźěłaj, praji pschißłowo. Spěwaj, hdyž cže dwěl, njespokojnoscź a sruboba nadpaduje. Dźěłaj ßwěru w ßwojim powołanju na ßwojim městnje a njeczin ßebi wulke staroscže, schto pschichod pschinjeße. Dopjelń ßwoje dźenßnische pschißłuschnoscže se wschej ßwěru a ßwědomitosczu. Njestaraj ßo, hacž to jutse hischcže samóžesch. Bóh wě, hacž jutsischi dźeń dożiwisch. Hdyž pak jón dożiwisch, sapoczń ßwoje dźěło se spěwanjom, s próstwu, s modlitwu, czin ßwěru ßwoje dźěło a wscho druhe Bohu pschewostaj.

Přilopk.

* **Oppawske njesboże.** Kaž ßo pische, ßu pschezo hischcže někotsi žiwi pod rospadankami pohrjebani. Woni s klepanjom snamjenja dawaja. Dozpiło ßo je, saßypnjenym kißlik a žiwnoscź pschiwjedowacź. Maja ßłabu nadźiju, saßypnjenych s jich žałostnych wobstejnosczow wußwobodźicź.

* **Lubý jako mordar.** W Volkstedtu pola Blankenburga ßu młodu žonu, kotraž je wot muža dźělena, skónzowanu namakali. Jako mordarja ßu jeje lubeho s Kambacha wußlědźili a sajeli.

* **Pólny paduch.** Strasche wojowanje s pólnym paduchom je w Niederottmarsdorfje inspektor tamnischeho ryczerkubła wobstacź měł. Wón bě jeho pschi kradnjenju běrnow lepił a jeho precž wjedźesche. Nadobo paduch inspektorej jeho tsělbu wutorže, s kotrejež ßo pschi wjerganju wobaj wutsělej wutsělischtaj, tola žadyn njetrjechi. Paduch inspektora hischcže straschnje roskała, tež do spanja jeho kłó a na to czekny.

* **Železniske njesboże.** Pola Kiewa je železniski czah se žiwnosczu s kolijow wuješ, kotryž žiwnoscź s Wukrajiny wjesesche. Po jendźelskich powjesczach je ßo pjecža 27 woßobow moriło a 30 ßo raniło.

* **Běłe sczěny.** W jenej stwi s běłymi sczěnami dawaja 15 normalnych ßwěczkow telko ßwětła kaž 50 w jenej stwi s czěmnymi tapetami. Haj, w jenej stwi s dospołnje czornymi tapetami njemóža 100 ßwěczkow telko ßwětła dawacź, kaž 15 ßwěczkow w runje tak wulkej stwi s běłymi sczěnami.

* **Milijardowe roje lětazych mrowjow.** Wulke mróczele mrowjow, runja kurowym mróczelam pschez krótkim zyły Wódriny doł napjelnjachu a ßłónzo saczěmnjachu. Wot Hohensaaten hacž do Fiddichow mróczele najprjedy runje horje stawachu a hdyž wětr sadu ßo mrowjaze stołpy powalichu kaž kurowe mróczele. Schtóž měješe sboże, so jeho tajka mróczel nadpadźe, tón khwatasche, so saßo s njeje won pschindźe, dokelž małe pschekaßanzy kußachu a palachu, do huby, noßa a wuschow łazachu a zyłe czěło pschikrychu. Milijony mrowjow ßo rosteptachu, druhe milijony do wody padachu a Wódru s czaßami jako czorna jeschcž pschikrywachu.

* **Wunoschna plista.** K podawkam, kotrež móža wěrne bycź, ßłuscha tež sczěhowaze: Krótko do wudyrjenja wójny ßo jedyn Winski pschekupz s jenym schwajzarskim złotnikom swadźi. W roshorjenju pschekupz sastojnikej plistu wotkoži. Tuta je jemu něto rjany pjenjes wunjeßła. Wón dyrbjesche tehdom tyßaz frankow kawzije sapołožicź, so by dale puczowacź mohł. Pschez někotrym czaßom ßo wón rosßudźi, ßo schwajzaŕskemu ßudnistwu stajicź a tuto jeho na 50 frankow pokuty saßudźi. Po wotczehnjenju wschěch wudawkow sbychu jemu hischcže 150 000 krónow se sapołoženeho pjenjesa.

** **Schtyrinohata hußaza pjeczeń.** Khinski diplomat, kotrehož bě tamnische knježeŕstwo we wažnej mißiji do Parisa póßłało, namaka jara luboscziwe pschijeczże. Sa to chzysche ßo dźakowny wopokasacź. Duž w jenym khinskim hosczenzu w Parisu hosczinu wuhotowa a franzowskich knježi s hamta swonkowneho pschepropy. Pschi hosczinje ßo jenož khinske jědźe horje noschachu a hosczo ßebi podarmo hłowu łamachu, tajke ßyrisny drje je plewaty kuchar nałožował. Skónczne měnjesche jedyn hóscz, so je potajnstwo wußlědźił a prajesche, so ßu słódnu hußazu pjeczeń dostali. Hordy na to, so je hudanczko wuhudał, kiwny na khinskeho pincznika a chzysche jemu rosjaßnicź, so je wußlědźił, tajku pjeczeń ßu měli. Dokelž pak ßo njemóžeschtaj dorěczecź, pschindźe na njesbožowonu myßliczku, po hußoch wołacź: „gigak, gigak". Pinczník pak s hłowu tsaßesche a na to ßame wáschnje spyta wujaßnicź, schto ßu jědli, wołajo: „haw-haw, haw-haw". Něto wjedźachu, schto ßu jědli. Nadßjomnje je jim tyło.

* **Běrnowe seło jako piza sa ßwinje.** Ryczerkubło w Nieder-Ludwigsdorfje w H. L. pische, so je hižo lěta dołho ßuschene a młěte běrnowe seło jako pizu sa ßwinje s wulkim wužitkom nałoženało. Wono wuschi zentnaŕ seła sa 10 hriwnow a mlěje zentnaŕ teho runja sa 10 hriwnow. Hotowu mlětu pizu pschedawa zentnaŕ sa 50 hriwnow. — Ryczerkubło ßo w „Neuer Görlitzer Anzeiger" s nawěschtkom sa ßuschenje a mlěcže porucza.

Wotewrimoj

sobotu, 1 oktobra 1921 w Budyšinje

na **seminarskej hasy č. 4**

mydłowy wosebity dom

Z našimi wubjernymi wudźěłkami woteběrarjow spokojimoj.

Z počesćowanjom

Bratraj Rumbergaj w Potschappelu

parn i mydłowa a zodowa fabrika

Koschlazy barchent,
běły a pižany,
jakowy barchent,
blusowe flanelle } wołmjane a połwołmjane
wobleczenjowe tkaniny

Hotowe barchentowe schaty, běłe a pižane za mužow, žony a dźěći; normalne schaty, tež podschite, hišcźe tunjo a we wulkim wubjerku poruča

August Paul Hliger, mějećel Emil Wiltschek

jenož we wobkhodźe na seminarskej dróhy č. 2.

Žonjace kłobuki
Dźěćace kłobuki

so na najnowše formy přeprasuja a so wobarbja
Najspěšniše zhotowjenje! Poměrne płaćizny!

Pychański wobkhod

w III. poskhodźe

na khěžorsk. dr. 22 **Johanna Heidig** Telefon 1003

Kedźbu! **Kedźbu!**

Kdźe pschedawacze kože s najwjetschim wužitkom?

Jenož pola

Pawola Scholty

we witowaćni s kožemi a cźrjewami

w Budyšinje na sadnjej bohatej haćy 13.

Tam dostanjeće najwyšši płaćišny za kože wšěch druhjin.

Poručam swój wulki skład

mužazych, hólcźazych a dźěćazych wobleckow

njedźelsk. a dźěłansk. kholowow

najlepšch. manchestr. kholowow, fćejn. płat. kholowow

a lystrowych žakettow,

dźěłbu **twjerdych zwjernowych hólcźazych wobleckow** kaž tež bohaty wubjerk wšěch druhich wěžow tunjo.

A. Menger na serbsk. hrjebj. č. 6

w Budyšinje.

Jakub Bräuer w Kamjencu

na połnocnej dróhy 14

poruča wšěm Sserbam swój wulki skład **mužazeje a žonjazeje drasty. Najlepšche wobleczenja za mužow a žony po měrje najruczišcho po najtuńšich płaćišnach.**

Kedźbu! **Ssam šuschił!**

Niz płaćišna, ale kajkosć wuczini.

Polej tołsty	punt	**18.—** hr.
rjebleschka, pleza	„	**16.—** hr.
šuschene mjaso	„	**14.50** hr.
Corned beef	„	**10.—** hr.

poruča

Pawol Nowak na schulskej haćy

Ręčźi serbsći! pschi lawskej wežt. Ssamtkna šuschernja!

Budyšske měšć. dźiwadło.

Schtwórtk (ot wj. wšěch jeriwow) 1/2 8 h dź.

S wulki orchestrom a s pozbyłnjenym chorom!

Evangelitzmuz

Wulka opera wot Kienzla.

Pjatk (serija C) 1/2 8 h dźiń wulki orchester a pozbyłnjeny chor:

„Nižina (Tiefland)

Hudźbny dra a wot Eugena d'Alberta.

Moja wuhajenja

maschinow a gratu njeje na žitnych wikach, ale na mojej leżownosći pschi

drjewowych wikach č. 27

Wulka wupurjedźenja za wšěhe graty. Wulki wubjerk wšcheje hospodarskeje nadoby.

Carl Gast

w Budyšinje

na drjewowych wikach čź. 27

Telefon 1290.

Žony

potrjebacźe-li wopokowaje aparatu a khany, schlawchi, wobwjaski, kaž tež wšěhe druhe hygienisse žonjace wěcy, wobroććeće so dowěrliwje na

Sanitetnydom Frauenheil

w Budyšinje

pschi serbšćich hrjebjach čź. 2

Fabrika a rozsełkarnja w Draždźanach N.

Gurt Stiegler

mějećel. Herm. Lindner

w Budyšinje

na serbšćej haćy čź. 1

poruča

swoje dobre

palene khoseje

delikateźy

wšěhe druhjiny

spirituosow

a likerow.

Zigary a zigarety

Kakao, schokoladu, mydła, wina, polne tucźne jerje atd.

Otto Brandt w Budyšinje

1880 na smutskownej lawšćej haćy čź. 8. 1880

Pschedeschćźniki — wukhodźowanske kije, tobałowe trubki w jenoj najlepšćich hodnosćach, wumjedźenje wšěch wuporjedźenjow w šamźnej dźěłarni. **Kehele, browe talerje, khartowe prażny, pezolarske trubki, zebelleriske trubki.**

S cźałom nastawazu drohotu spósnawšći, wulke dźěły pschihódźaje nakupich a mojemu woteběratřiwu něko wjele tuńšeho hač za druhjemu płaćišnu pschedawam.

Poručam w snatej dobrej kajkosći:

Prima margarina, je sklada punt	po punt. kst.	**10**50
„Echte Voß“ margarina, kaž dobra butra, potpunt. kst		**8**50
la. kóz najlepšcha běła twora, punt	hr.	**11**—
khumschtny jedźny tuk, najlepšche narunanje za swinarjy schmolz, punt		11,80
Sswinj. schmalz najlepšcha běła twora šaruczeny cźisty		
Najlepšche **pleza** wubjernje šłodź. punt	hr.	**16**—
Wołsebje tokiny šuschene **polcz** runje kaž punt		**18.**—
	bursći	**19.**—
kokoszowy tuk, najlepšć běła rojsćej punt		**13**—
Najwjetschi Budyschiki margarinowy a tukowy wotzebity dom na sadnjej bohatej haćy cźiśło		**9**

Wołsebje tuni schěry **barchent**

za spódnu a drastu po hodźazy,

meter **13.— hr.**

Jakowy barchent wot **14 — hr.** šem.

Koschlazy barchent, šukniaje tkaniny, blusowe a schórzuchowe tkaniny po najtuńšich płaćišnach.

Wobleczenjowe tkaniny, cźorne a pižane, schórzuchowy panama, cźorny a módry, najlepšche kožaze tkaniny, pschedźeno a wotmu

w jenoj dobrych kajkosćach poruča

Oswin Zänker.

Drjewowe wiki! Drjewowe wiki!

Meble! Meble!

Nowe a trjebane bydleńske stwy a kuchińske wuhotowanja, kaž tež **drastowe khamory, bufetty, vertiti, komody, schpihele** we wšěch wulkosćach, **sofy a matrazy,**

derje dźěłane, pschedawa po najtuńšich płaćišnach

Jurij Kiehl w Budyšinje

na serbšćej haćy 1.

Kupowarnja a pschedawarnja meblow a połstrowan. tworow.

Kedźbu saźopschedawarjo!

Kupujerće derje a tunjo se sklada po fabrikst. płaćišnach

Zigarety: **Kosch Dscheldin** kork 245,

Film-Welt kork, tołste a połne 325.

Zigary wot 60 pj. **!** Pschedawam kurjenšem **tobak**

šć, rółkaty a rjepikaty

Wopyt składa žo staćnje płaćći. Wopyt swěćći trajne woteběranje.

Wilhelm Krenitz w Budyšinje

na serbšćich hrjebjach 34.

Płaćišny hódno

kupujerće

filzowe, domjaze a płachtnowe stupnje

pola

C. E. Sandera

wobuczowa fabrika, na Hoschiz haćy cźiśło 18 na prawo.

Kamelakokosmowe stupnje.

Njewjescźinsk. pychu
twažne kwěćele
(buketty) se žiwych a dźěłanych twětkow,
wěnzy a wjechl. palmy
poruča
Marja Petrich
na garbatśćej haćy čź. 22
Ręčźi serbśći.

Dobry khoji punt hišo po **20** *hal*
26 hr.
kożdu sobotu cźerstwy poruča
Moritz Schmidt
na khěžoriśćej dróhy čź. 11.

Wulki wubjerk!
Žane klamy!
Wojeće kholowy, bluhy, mantle, schłóńće a stupnje, drillchowe wobl., dźěłanśke kholowy, spódnje kholowy a koschłe. Nowe a trjeb. muž. a pachol. wobleki pschedawa jara tunjo
Herm. Gedlich
na połnoźnej dróhy 7.
Póbla hotela „Łóńźa“

Dom jśidnych kolow
G. Fuhrmann w Budyschinje
na hornjeććiśćej haćy 10 poruča jźidne kola, schjaze maschiny, gramofony we wulkim wubjerku, kolowe mantle a schlawchi. Wupyrjedźenja cućże a najtuńšcho.

Gardiny wšěch druźin
zanki, kromy, nitrazowe tkaniny, koschłowe šukno, kożane šuknowe schórzuchi, wołkowane šukno we wšěch schěrjach a barbach, dobre trajne gumijowe podłohi, wšcho jara tunjo.
S. Erler w Budyšinje
na jwonkownej lawšćej haćy čź. 10.

Stajnje najnowšche

gramofonowe platy

jehły a aparaty

kaž je snate, najlepšche pschedawa **Neugebauer Bautzen, Theatergasse 4.**

Pschedawanje w I. poschodźe

Žane klamy!

Najtuńšche płaćišny!

Jedźnu łźel
słótnu łźel
łźelowe lijanśke kamjenje
mjaćć ja kury
schles. cźerwj. dźerźel
palmowy jadrowy schrót
bornizn
ma na składźe
Paul Bennewitz
w Budyschinje — Telefon 76

Srěbza

1/4 lěta starého ma na pschedań **Hennersdorf**

w Sserbšćim domje.

Letnik 80 | Budyšin, pjatk 30. septembra 1921. | Čisło 226

Serbske Nowiny

Serbske Nowiny wukhadźeja wšědne dny a płaća štwórćlětnje: Wudawk A we wudawarni 6 hr., z přinjesenjom do domu 7 hr. 60 pj. Wudawk B (z přihołu »Pomhaj Bóh«) we wudawarni 7 hr. 60 pj., z přinjesenjom do domu 9,60 hr. Kóžde jenotliwe čisło płaći 20 pj.

Hłowny redaktor: Marko Smolař, zamołwity redaktor: Jakub Rjenč. — Wudawa a čišći Smolerjec knihićišćernja, zap. druźstwo z wobm. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Wudawarnja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach čisło 4. Za nawěstki, kiž maja so we wudawarni hać do 10 hodź. zranu wotedać, płaći so za mału rjadku 75 pjenjezkow. Wobdźěnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobliczeja. Rabat so po tarifje dawa

Onjownica.

Pjatk, 30. póžnjenca.
Hieronyma.

1868 serbski spěwański swjedźeń we Wojerecach wot 30 serbskich wučerjow pod předsydstwom superintendenty Karasa.
1880 bamž Leo XIII. wuda wokolny list Grande mundus, wo česćowanju ss. Cyrilla a Methoda.
1840 Ruski wučeńc J. J. Sreznewski přebywa w Budyšinje.

Hdyž pak wobaj, wón a wona
Hdyž staj žiwaj muž a žona
W prawej wěrnej lubosći;
Tam je njebjo na zemi,
Stáj-li w stájnej hadriji,
Tam je hěla na swěći.
Pětr Młońk, 1862.

Po Michale hrimanje — wjertnu zymu přiwleče. Přisłowo.
Padaja-li žołče do Michala — zyma zahe nas. překhwata. P.

Towarstwowski powěstnik.

Bukećanski „Sokol“ so njedź. 2. oktobra 1921 dopołdnja w 10 hodź. po prěnjej Božej słužbje w Stangec hosćencu zhromadźi, k wuwućowanju w pjasćowancy (Faustballspiel) a wjerhancy (Schleuderballspiel). Wšě sobustawy so přeprošuja.

Swětne podawki.

Němska.

Oppauske njesbože pśed němsku žejmom.

W němskim žejmje je so hrjedu Oppauske njesbože rospominało. Tola so pśi tym pśićiźina, kotraž je k rosbuchnjenju dowjedła, njeje wujaźniła. Pśi rowje woprow je generalny direktor Bosch rjekł, so ju wśěć poswyty, kotrejž ju so s amonsulwatsalpetrom na mógnosćo rosbuchnjenja ćinile, neutralnosćo dopokasałe, duž śejimy pśed hudańćźkom. Po wunoschku dotalnego pśehepytanja hač je wěźe, kaž němsći dźěłanśći minister dr. Braun praji, so ma so katastrofa rosbuchnjenju składa nźěhźe 400 tunow ammonsulwatsalpetra pśihipiźacź. Wěźywustojnym njeje hacź dotal snat było, so nóźe ammonsulwatsalpeter rosbuchnyć. Fabrika je, hrjedy hacź k dźěłanju nowého hnojidła pśehenźe, najdokładnišća a najstarośćiwišeho pruhowała, hacź móže wón we wulkich hromadach na sobu leźeća a so wotwujowacź. Wo ammonsalpetrje wjedźa, so móže wón, hacź runje njeje rosbuchadło w śwurćenym smyśle je hylnym impulsom rosbuchnyć. S wjele poswytami bě so spóznało, so je jeho rosbuchliwosć zyle śłubi, hdyž je wón s ammonsulfatom smješća. Ammonsulwatsalpeter je so hacź dotal jako zyle njetrašćiwy wobkładowak. Pśićiźina rosbuchnjenja njeje so hacź dotal wuśćěźićź hodźiła a budźe so ćěłma hdy s wěstośću spóznać hodźećź, dokelž ju wśěć woporow, kotrejž ju w rosbuchnjenym składe dźěłaće, śmjerćź poćetpike. Badenska anilinowa a sodowa fabrika njebudźe ammonsulwatsalpeter abo podobne śele we Oppauje wjazy dźěłacź dacź. S tym pak je knježeństwo njespokoji, ale pśehepytanje dale wjećź da.

Druha knježeństwowa starośćź je, woporam pomoc dacź. Knježeństwo je knyhom namjetowało, so by je knyhom 10 milijonow sa prěnju pomoc pśihiwoliło. Sa hospodowanje bydłonjemźajcych a sa s nowanatwrjenje śich wobydlenja ju je hižo wśěć pśihiprawjenja ćinile.

* * *

Pśehepytanje statnego rěźnistwa njeje sa měnjenje direkźije badenśkeje anilinowje fabriki źane depokasnu pśihinjeźło, so je je śkad ammonsulwata se saparjenjom rosbuchnyć. W tukhwilu je nźěkotre wuprajenja dźěłacźerjow pruhuja, po kotrychž je je rosbuchnjenje we pśinarni stało.

Mnichowski polizajski president Pöhner wróćo stupił.

Mnichowski president Pöhner je sa žiwojim pśehećelom, nźěhźićim bayerśkim ministerśkim presidentom Kahrom źlěhujo, žiwoje sastojnstwo sloźił. Wón je so rosbudźił, wróćo stupićź, dokelž je nźěćźićke bayerśke knježeństwo do sběhnjenja wobłehnjenśkeho stawa swolił. Bjes tuteho pak wón njemóže samohwitosć sa sakhowanje měra a porjada pśehewsacź.

Sozialdemokratiśe nowiny „Münchner Post“ so boja, so so s Pöhnerom wažne akty śłubja. Wone so na knježeństwo se źlěhowazym praśćenjom wobroćeja. Je statne knježeństwo swólniwe a je jemu móžno, teź pospytej sadźiwacź, so akty polizajśkeho presidija do rukow organisazijow abo wośobow pśihińdu? Kajke naprawy ju ko stałe, so ju tajkemu pśehećźiwanju aktow sadźewa?

Strajk w saksiśkich papjernikach.

S Halle so powě, so dźěłacźerjo w papjernikach sakśkeje provinzy s wjetśćeho dźěła strejkuja.

Nazźinośćo młodostnych kommunistow.

W Itzehoe je cźrjoda młodostnych kommunistow na njeźhyśćane waśćnje měśćźanow śkrjudowała. Jena źwobodomurjeźka loža źwój sałoźenśći źwjedźeń źwjećeśće a bě dom s cźorno-běło-cźerwjenymi barbam wupyśćiła. Cźrjoda młodostnych ludźi je do domu dobu. Starśći mužojo jim napśećeźo stupićhu a jim samućł źhromadźi. Rosćetajachu. Bacholjo pak jich pobićhu. Cźrjoda cźorno-běło-cźerwjene khorhoje dele śtorha, na nich teptaśće, zyku ložu rosehna a wokna rosbt. W tymle wokomiku śwjećł młodźiny nimo dźěśće, kotrýž jedyn źwjedźeń wotměwaśće. Cźrjoda je na droźu wali a je do źyły i pukami da. Na droźy bijenja naśta. Hakle hdyž bě polizija śakrocźiła, bě móžno, kommunistiśkich njeměrnikow rosehnacź.

Ssobustawa rjada młodeje Němśkeje do śmjercźe śkrjudowali.

W Grebensteinje pola Kassela źu jeneho źobustawa młodeje Němśkeje do śmjercźe śkrjudowali. Wón s hokatym śćićźom debjeny s jeneho źwjećkoweho towarśtwa dźěśće. Hokaty śćićź wohladawśći, jeho dźěłacźerjo, kotrejž je s nim śećkachu, k śemi śćićhu a do njeho kopachu. Biteho do khorownje donjeśećhu, hdźeź wumrje.

30 procentiśke powysćenje źelezniśćich tarifow.

S powysćenjom mśdy źelezniśćich sastojnikow a dźěłacźerjow a s podroźenjom płacźićnow wśěćch materialtjow, ju budawśći źelezniśćeho sarjadnistwa lětnje wo 7 milijardom powjećśće. Tehe dla dyrbja so źelezniśće tarify wo 30 procentow powysćićź a to ta tworowy wobkład 1. nowembra a sa wośobowy wobkład 1. dezembra.

Dollarowy kurs nakhwilnje 132 hriwnow.

Hriwniny kurs poraźo dollarej pśećejo khubje pada. Na Barlinśćej bursy źrjedu dollar khwilu 132 hriwnow płacźeśće, tola podźićśćo na 128½ hriwny wróćo dźěśće. Hriwna po tajkim wjele wjazy njepłacźi, dyžli pśći Kappowym puću.

Sběhnjenje hospodarśćich sankźijow.

S notu, kotruž je Briand źrjedu jako president najwišćeśćeje rady němśkemu pósłkanzej w Parisu pósłał, so wośewi, so je hospodarśće sankźije 30. septembra śćěhnu. K temu sdźěłenju so źlěhowaźe sanamołwjenje pśeććiśćinje: Swjećarjo němśke knježeństwo pśećeprośćeja, po móžnośći bórsy wotpóśćłanźow pomjenowacź, kotrejž hromadźe se swjećarśkimi wěźywustojnymi waśćnje posłaja, po kotrymž maja so lizenźy pruhowacź a wustajećź w pśećeśćejnośći s rosbudźenjom najwišćeśćeje rady s 13. augusta 1921.

Źendźelśka a spadowaza hriwna.

Wot nźěkotrych dnjow so źendźelśke nowiny bóle dźěli źewak se spadowazym kursom němśkeje hriwny saběraju. Wśćelake nowiny sady spadowazeje hriwny jenóž njeźłyśćanu śpekulazju s balutu widźa. Druhe měnja, so spadowanje s wotpłacźenjom wójnśkeho wotśćkodźenja świtnuje. W wowembrje dyrbi Němśka sa źeł wotśćkodźenja wotpłacźićź. Cźim wjazy pak Němśka wotpłacźuje, cźim bóle wona wokhudnje, a cźim mjenje je wuhladow, so budźe wona źiwoje papjerjane pjenźesy hdy sa so śłebrom abo śłotom sa měnićź móg.

Londonśke „Times“ praja, so ju śele nowe sympotomy źendźelśkich śpśekupzow pśećeźłapile. Spekulazija njemóže wjazy źama jako pśićiźina hriwnineho spadowanja płacźićź. Najźłopośćiwnośćo na tym je, so němśćy industrialni so s źušymi pjenźesami sastaruja. Kaž so śda, so němśke wikowaćśtwo a industrija bliźśćeho śćićhoda boje.

Ruska.

Wotpad wot bolśćewiśćeho knježeństwa.

Moskowśke nowiny pśićhu, so knježeństwo tam wśćěźnje domy pśećepytuja a ludźi sajećź dawa. Wulke spodźiwanje je sbudźiło, so ju pjatnacźe źobustawow cźerwjeneho generalneho stawa sajeli. Mjes nimi je teź śćef organisaźiśćeho wotdźěłenja s dwěmaj adjutantomaj.

W dźěśćeho cźasa je bolśćewiśće knježeństwo we njeměrje dla sadźerźenja źwojich agentow we wukraju, kotrejž źiwoje nadawki njeźopjełnjeja a so do Ruśćeje njewróćeja, hdyž jich do tam śćasnja. Bolśćewiśće knježeństwo je teho dla źwojich wukrajnych sastupjerjow na to pokasało, so, jeli so źiwoje sastojnstwo wopuśććeja, so jich źiwójby, kaž dalsko w Ruśćej bydła, jako sastańźenźy wohladźija.

Pólśka a Ruska.

Napjatośćź mjes Ruśćej a Pólśćej je popuśćećźiła. Diplomatiśći wobkład mjes woběma statoma so njesastaji, kaž so po pośledńjej noćźe Pólśćeje na Ruśku wocźakowaśće.

Mobilisazija w Ruśćej.

Schwedśke nowiny „Aftonbladet“ s Moskwy powjedźa: Wśćźitaj prjedawśći offizěrow a podoffizěrow hacź do 55. lěta źiwjenja śu so do wójśka śwołali. Pśći estonśkej mjesy so ruśke wójśko śhromadźuje. S Pětrograda so nźěkotre diwizije k rumunśkim mjesam pósłachu. 20. septembra śu so s Moskwy śći diwizije na śtromu k Odźěźy wotwjeśće. Bolśćewiśće knježeństwo śu bóji, so budźe ententa offensiwu nakhromnych statow podpjeracź a je tehodla mjesy wobwjerdźićź porućźiło.

Sastupjerjo europiśko-asiśćeho industrijowego a wikowanśćeho towarśtwa w Mnichowje, Wagnera, kotrýž bě so na podłóźłu němśko-ruśćeho wikowanśćeho śćećźenja do Moskwy podał, je tam wśćhoruśće kommunisćije sajała.

Italska.

Njepśećećźelśtwo italśćeho fajśćiśćeho pśećeźiwo Franźowjam.

Wopyt franźowśćeje wojeśćźeje mićźije, kotraž so pod wjećźenjom marschalla Fayolla pśći sałoźenju pomnika sa padnjenych Franźowsow na Monte Tomba

3. ſjěſd katholikow Sakſkeje w Budyſchinje

24., 25. a 26. ſeptembra 1921.

(Pokraczowanje a ſkónczenje.)

Druhi rěcžnik rektor Auguſt Gottwald ſ Barlina, ßobuſtaw pruſkeho ßejma, rospowěda katholſke ſtejniſchczo k nabožinje, ſchuli a ludej. Najbóle ſaßudzowaſche prózowanja, kotrež chzedža nabožinu ſe ſchulow wuſtorcžicž. Neutralnej ſchule njebywa. Stat je ſałoženy na jenajkim prawje ſa wſchěch. Teho dla ßmě kóždy ſa ßebje ſtajne prawo žadacž. Též my katholikojo žadamy ßebi katholſke ſchule. W Němſkej njemóže tola knježeŕſtwo pſchecžiwo katholikam a zentrej hicž.

Katholikojo woſtanu na ſtraži, pola evangelſkich njeſkutkuja zuſe wliwy a mozy tak ßylnje na jich žadanja. A na druhej ſtronje wojuja katholikojo též ßobu ſa jich potrěbnoſcže, ſa jich nabožnu ſchulu. Katholſzy ſtarſchi njedadža ßebi wukaſowacž, kak dyrbja ßwoje dźěcži wukubłowacž, wot nich dźěn jenicžzy ſwißuje, kajke pſchichodne ſchule budža. Též ſa młody doroſt maja ßo wukubłowarjo ſtaracž, ſo by ßo po kſcheſcžanſkich ſaßadach wocžahnył. Sa nich dyrbja ßo towaŕſtwa młodoſcže wutworicž a wſchu młodžinu we tajkich ſjednocžecž. Na kóždy pad dyrbimy wſchitzy na ſtraži ſtacž a ßwoje mozy napinacž, dokelž ſchulſke praſchenje njeje hiſchcže rosrißane. (Powſchitkowne pſchipóſnacže.)

Woběmaj rěcžnikomaj ßo pſchedßyda ſa tak doſpołne rosjaßnjenja wutrobnje podžakowa.

Potom pſchecžitachu ßo pißomnje pſchipóßłane poſtrowy, kaž wſchě na ßobotniſchim poßedženju wobſamknjene reſoluzije.

Shromadžiſna póßła na ßwj. wótza poſtrowjazu próſtwu wo japoſchtolſke požohnowanje ſa tutón cžežki cžaß. Druhe rosßudženja pocžahowachu ßo na ßwěru k wótcžinje a ſhromadne dźěło k powſchitkownemu lěpſchemu, na hajenje katholſkich towaŕſtwow młodžiny, na wotrjeknjenje ßo alkohola, na ſawjedženje Boniſazijoweho towaŕſtwa, na podpjerowanje towaŕſtwa ßwjateho kraja a poßlednja reſoluzija wobrocža ßo pſchecžiwo poſtajenju ſakſkeho kultoweho miniſterſtwa, ſo maja ßo dźěcži k wucženju nabožiny pſchipowjedžicž.

Wſchitke reſoluzije pſchijachu ßo jenohłóßnje a ſe wulkim ſahorjenjom, woßebje poßledniſcha.

Doßłowo wupraji knjes biſkop dr. Schreiber.

S Boha daty je tutón wulki, kraßny ßwjedžeń. Wón pokaſuje ſe ßwojim dobrym poradženjom, kak nadobna, duſchu poſběhowaza a jednotna je katholſka nabožina; w pſchesjednym ſwjaſku wobjima wſchě mozy katholizisma. Mužſzy a žónſke wſchěch ſtawow a worſchtow ßo wuſnawaju k jenym a tymßamym nabožnym a ſozialnym idealnym ſaměram. Pſches katholſku myßlicžku ßmy bjes rosdźěla kaž jedyn ſhromadny lud. Sprawnoſcž a prawda, kotrejuž je katholſka wěra ſtajnje a wſchudže prědowała, matej w katholſkej zyrkwi ßwoje korjenje a najlěpſchi ſakit, pſchelož wona chze kóždemu ßwoje prawo dacž. Katholſka nabožina wojuje též pſchecžiwo kapitalißmej; niz drje pſchecžiwo wobßydſtwu, ale pſchecžiwo lichowaŕſtwu a pſchecžiwo duchej dženßniſcheho dnja, ßobucžłowjeka wužicž ſa ßwoju ßebicžiwoſcž a dobywaŕſtwo. Hižo Leo XIII. je ßo ſa dźěłacžerjow ſaſtajił, ſo njebychu ßo ſnjewužiwali jako twory abo naſtroje (maſchiny). Privatne wobßydſtwo katholſka zyrkej pſchipóſnawa, ale wono dyrbi též ſa winowatoſcž měcž, bližſcheho podpjerowacž. Po wulkej Khryſtußowej pſchikaſni ma ſprawnoſcž nadawk, w kóždym ßobucžłowjeku bratra cžeſcžowacž a lubowacž: w tutej ſaßadže tſi ſozialnje wujednawaza, poßylnjaza a ſjednawaza móž katholizißma. Katholſka nabožina pſchewoſtaja kóždemu prawo, po ßwojim pſcheßwědcženju žiwy bycž, tola katholikojo dyrbja ſe wſchej mozu pſchecžiwo tym ßo wuprajicž a wuſtupicž, kotſiž ßwobodu ßwědomja prědujo chzedža nam katholſke dźěcži wſacž. To njeje demokratija, ludowe knježeŕſtwo! Niz jenož jedyn dźěl luda nima prawa, nad zyłym knježicž. Teho dla ßebi my žadamy, ſo bychu ßo katholſke dźěcži w katholſkich ſchulach wukubłowałe.

Dźeń ſjěſda katholikow w Sakſkej pak je ſa katholikow dźeń najmózniſcheho a najßwěrniſcheho wěrywuſnacža, po kotrymž chzedža woni dale žiwi bycž a dźěłacž, a woßebje pſchi ſchulſkim praſchenju ßwěru hromadu dźeržecž, pſchi cžimž chze rěcžnik pſchezo ßwoju pomoz wopokaſowacž jako katholſki biſkop a němſki muž. (Hrimotaze ßława a pſchikleſkowanje.)

Na kónzu dźakowaſche ßo pſchedßyda wſchěm ſtatnym a měſchcžanſkim wyſchnoſcžam ſa podpjeru a hoſpodliwoſcž zyłeho měſta, woßebje proteſtantſkemu dźělu, ſ kotrymž katholikow tajka rjana, pſchikładna pſchesjenoſcž wježe, lokalnemu wubjerkej, wyßokodoſtojnemu knjeſej biſkopej a bamžez ſa ſnowapoſtajenje Miſchnjanſkeho biſkopſtwa.

Doſtawſchi biſkopſke požohnowanje ſaſpěwa zyła ſhromadžiſna ſ dźakownej wutrobu Bohu khwalbny khěrluſch: „Tebje my Boha khwalimy!“

Sſwjatocžny dźeń ſkónczichu ſkhadźowaŕkarjo ſe wjeſołej ſabawu na wſchelakich měſtnach, wobßwědcžujzy, ſo wutrobna radoſcž a prawe wjeßelo je pružina katholſkeho žiwjenja.

Tſecži dźeń, póndželu, 26. ſeptembra, bě we wulkej zyrkwi ßwjatocžna Boža mſcha ſa wotemrěte ßobuſtawy ſakſkich katholſkich ſjěſdow. Dopołdnja wotměwachu ßo hiſchcže wſchelake pobocžne ſkhadźowanki a popołdnju wobhladowachu ßebi hoſcžo, zuſy a dalozy, měſto a krajinu, ſ cžimž ſkónczi ßo derje poradźeny 3. ſjěſd ſakſkich katholikow w Budyſchinje.

Katholſzy Sſerbja ßu ßo pſchi nim wěſo ſ tym pſcheſwědčenjom ßobuwobdźělili, ſo nabožina je wohniſchcžo narodneho žiwjenja a kſcheſcžanſka wěra žiwjazy korjeń ßerbſkeje narodnoſcže, wobej nam potajkim jenak trěbnej ſakłodaj naſcheho cžaßneho a duchowneho bycža a tycža. *J. B.*

---

wobdźěli, ßu někotre italſke elementy we Benedigu k pſchecžiwofranzowſkim demonſtrazijam wužiłe. Hacžrunje ßu demonſtrantojo pornjo druhemu wobydlerſtwu, kotrež franzowſkich hoſcži wutrobnje witaſche, we mjeńſchinje woſta, ßo franzowſko-italſke nowiny tola ſ tymle podawkom k rospominanju pohnuwaju, ſo je prjedawſche franzowſko-italſke pſchecželſtwo wuſtudło. Tak „Echo de Paris“ pſchiſnawa, ſo njeje Franzowſka pſchi měrowym jednanju italſkich wotpóßł. podpjerała. a hakle Millerandowe knježeŕſtwo je pſchi jednanju wo Rapalſke ſrěcženje politiku ſolidarnoſcže ſ Italſkej na Balkanje ſapocžała. Tule ſprawnu franzowſku podpjeru je hrabja Sforza pſchipóſnał, tola ſ naſtupjenjom hrabje Delle Torretto w miniſterſtwje ſwonkownych naležnoſcžow je nowe wuſtudnjenje naſtało, na kotrymž tón krócž nima Franzowſka winu. Nawjedowaze italſke nowiny podawki we Benedigu wobžaruja.

Grichiska.

Kronſka rada w Athenje.

Athenſke nowiny „Patris“ powjedža, ſo je kral Konſtantin do Athena pſchijěł. 27. ſeptembra je krónſka rada była, w kotrejž je ßo wobſamkło, hacž ma ßo wójna w Małej Aſiſkej dale wjeſcž. Athenſke nowiny pſchu, ſo dla poraženja grichiſkeho wójſka wójnſki miniſter wrócžo ſtupi.

Ze Serbow.

W **Budyſchinje**, 30. ſeptembra 1921.

— Temperatura w Budyſchinje po wobkedźbowanju optikußa Schmidta na khěžorſkej dróſy, ſchtwórtk 14 ſtopnjow cžopłoty, w nozy k pjatkej 9 ſtopnjow cžopłoty po Celſiju. Barometer ſchtwórtk wjecžor 744 a pjatk rano 747 pokaſowaſche. Wuhlady na wjedro. Njewobſtajne.

— **Rosprawa polizije.** Pſched něhdže ſchtyrjomi njedželemi ßu na garbaŕſkej haßy ſ jeneho ſamknjeneho ruma poßleſchcža, něhdže 400 hriwnow hódne kradli. Shonjenje wo tym chzyłe ßo polizii ſdźělicž. — Měſchcžanſka kriminalna polizija je jeneho muža dla paduſchſtwa ſajała.

— **Budyſchſke měſchcžanſke dźiwadło.** Dženßa pjatk (ſerija C, wulke operowe płacžiſny) ßo prěni ras opera „Nižina“ hraje. Orcheſter a khor ſtaj ſaßo jara poßylnjenaj. — Sſobotu (ſerija C) ßo wjeßelohra „Willijowa žona“ hraje. — Sa njedželu wjecžor je woſpjetowanje kraßneje operetty „Rjana Helena“ poſtajene. Na žadanje je direkzija ſa póndželu 3. oktobra ludowy operettowy wjecžor poſtajiła, ſa kotryž jara ponižene jenotne płacžiſny płacža. Hraje ßo pſchi tym wubjerna operetta „Rjana Helena“. Direkzija chze ſ tym tajkim napſchecžo pſchińcž, kotſiž ßebi hewak wopyt dźiwadła dowolicž njemóža.

— Němſkoſtatna banka płacži w tu khwilu ſa ſłoty 20-hriwnaŕ 450 hriwnow. We wójnje doſta ſa 100 hriwnow ſłota 100 hriwnow druhich pjenjes; dženßa ſa tute 100 hriwnow ſłota 2250 hriwnow. S teho widźimy, wo kak wjele pjenjes ßu cži mužojo ludźi pſchinjeßli, kotſiž ßu jich we lar něčko 117 hriwnow płacži, budže drje ſa ſłoto bórſy hiſchcže wjazy dawacž.

— **Wucžerjo**, kotſiž ßo na kurſu pſchi tudyſchej **ßadaŕſkej ſchuli** wobdźěluja, mějachu wcžera powucžazy wulět do Pomorz pola Bukez. Schtož tamny knježi dwór wulzy wažneho, též ſa dalſchu wokolinu, hoſpoduje, móžeſche kóždy dowidźecž. Kaž drje je ſnate, ßłuſcha ryczeŕkubło krajnym lužiſkim ſtawam. Hižo pſched wjazy lětdźeßatkami tu chemiſki laboratorium ſałožichu. Wſchě móžne pizy, pſchikupne hnoje, haj ßamo ſemja, rola, ßo w Pomorzach wědomoſtnje na wažnoſcž a hódnoſcž zyroby a wužitka pſchepytuje. Podobnych wuſtawow ma Sakſka jenož tſi. So ßu pſchiprawy k tomu tu wulke, ſ teho ſpóſnajeſch, ſo tam pſched něhdže 20 lětami ßamo „plunaŕnju“ (jakož ma ju Budyſchin na Zidowje) natwarichu. Swjetſcha mjenujzy we „pſchepytowaŕni“ ſ plunom hrěja a tepja. Sſwězu dawa pak milina. Lěta 1919 bu pak též zyłe kubło a ratarjenje tu tak pſchetwarjene, wěſo ſ pomozu pjenjes wot miniſterija, ſo ma tele **hoſpodaŕſtwo** něčko **pſchikładne** bycž ſa naſchich burow. Runje twarja a ſarjaduja tu na pſch. bróžeń, ſo móhli hnydom duzy ſ pola zyłe žně womłócžicž a wucžiſcžicž. A k tomule dźěłu budže ßamo mjenje ludźi trěbnych, dyžli na žnjach na worſchcže (pſchi worſchtowanju). Tehorunja tam wulkej „Sſilo“ twarja. Stej to wyßokej zementowej ßudaj — njedaloko kruwaŕnje —. Do tajkeho ßuda ma ßo wſcha piza hnydom **ßyra** ſtołkacž a potom krucže pſched wokißnjenjom a ſhnicžom ſchkitacž. Po kuſkach potom ſ tajkich „konſerwow“ bjeru a ſkotej dawaju pſches ſymſki cžaß. Též kóždy mjeńſchi rataŕ móhł ßebi tajke „Sſilo“ natwaricž dacž a tak móhł do ſymy wjele pizy ſkhowacž. Naſche rataŕſke towaŕſtwa móhli takle ſhromadnje do Pomorz wulecžecž a ßebi nowe pſchiprawy wobhladacž. Něſchto kóždy nawuknje.

S **Radworja.** Hiſchcže junu ſpominamy na rjany ßerbſki wjecžor, kotryž ßo w Radworju wotmě, na kotrymž wojeŕſke towaŕſtwo wulku cžinohru „Genofeva“ miſchterſzy pſchedſtajeſche. Teho dla by nuſne a jara witane było, hdy by ßo tuta kraßna hra hiſchcže junu woſpjetowała. A ſo by ßo tak ſrjadowało, ſo bychu ßo druhe towaŕſtwa k temu pſcheproßyłe. Hacžrunje je ßo hižo dwójzy pſchedſtajało, by ßo hiſchcže též pſchi tſecžim woſpjetowanju ſala pſchepjelnika. H.

S **Budyſchinka.** Tudomny wobydleŕ Bruno Schlegel, kotryž w Korſymju dźěła, póndželu wjecžor duzy domoj na to waſchnje ſnjeſboži, ſo jemu poß do koła ſaběža a tak Schlegel ßo cžißnywſchi, ßebi hłowu, ruzy a koleni ſrani, tak ſo ßo njemóžeſche domoj podacž. Jedyn automobil nimo pſchijědže, mutskaßedžazy pak ßu ßo pjecža ſapowjedžili, Schlegela ßobu wſacž, hdyž ſpóſnachu, koho maja pſched ßobu.

S **Panczicz.** W nozy k 26. ſeptembrej je ßo tu klampnaŕſki wucžobnik Förſter na łubi ßwojeho miſchtra wobwěßnył. Pſchicžiny ßu njeſnate, wucžobnik je ßo pjecža hižo dlěſchi cžaß ſ tajkimi myßlemi noſył. Cžehodla je žiwjenja ßyty był, je njeſnate.

S **Małeho Woßyka.** Jedyn tudomny wuhlowy dźěłacžeŕ bě w nozy k 25. ſeptembrej w Khróſcžizach na dróſy pjany ležo woſtał. Njeſnaty paduch je jemu pſchi tym 350 hriwnow, 650 zigaretow, 60 zigarow, 7 taflow ſchokolady a gumijowy mantl pſche deſchcž, pokradnył. Wſcho hromadže je 1000 hriwnow hódne.

S **Biſkopiz.** Též tudomni hoſcženzarjo ßu něčko piwowu płacžiſnu dla piwaŕniſkeho pſchirazka powyſchili. Karanczk piwa płacži 2,50 hriwny, ſchkleńza 1,50 hriwny. S tym pſchetrjebanje piwa ſaßo wrócžo póńdže. W hoſcženzaŕſtwje tak hižo hubjenje dźěſche.

S **Tarpego.** Nascha wjeß je nětko tež milinu **dostała.** Czaß nětko je, so ßo wschitzy wobßedźerjo pschisamknu.

S **Wětoschowa. Tudomneho tepjerja** Josefa Matina ßu na drósy nadpadli a jemu listownju s 386 hriwnami rubili. Tež wschě papjery, kotrež mějesche nadpadnjeny pschi ßebi, jemu rubježnizy wsachu. Sa wußlědźenje nadpadnikow a sa saßopschinjeßenje wězow je nadpadnjeny wulke myto wustajił.

S **Kalawy.** Tudomni murerjo strajkuja. Žadaju na hodźinu 6,85 hriwnow mſdy. Powołaja ßo na to, so je w Skokomorowskim wokrjeßu hischcźe wjetscha mſda.

Se **Sleho Komorowa.** Tu je ßebi rěsniski Paul Kainy žiwjenje wsał. Wón je ßebi s revolvrom kulku do hłowy tsělił.

S **Khoczebusa.** Na pošlednje wiki bě ßo tu 770 proßatow, 40 běhakow a 7 tucžnych ßwini pschiwjesło. Płaczisny: proßata hacž do do 6 njedźel stare 60—100 hriwnow, 6—8 njedźel 100—150 hriwnow, 8—13 njedźel 150—300 hriwnow. Běhaki 3—4 měßazy 350 hacž 500 hriwnow, 4—5 měßazow 500—700 hriwnow, pscheš 5 měßazow 700—1000 hriwnow. Tucžne ßwinje 100—180 puntow žiweje wahi 1200—2000 hr.

S **Khoczebusa.** Pschichodnu njedźelu wotměje ßo tu druhi dźeń katholikow sa Delnju Lužizu w Kolkwitzez **konzertowni.** Sapocžatk s dypkom 2 hodźin. Prěni **rěcžnik** je wyschschi wucžeř Hoffmann s Ludwigshafena s thematom „**Katolikojo naschehö cžaßa.**“ Druhi **rěcžnik** je dr. Sonnenschein s Barlina s thematom: „Sswójba naschehö cžaßa.“ Nadźijeja ßo, so budźe lětßa wobdźělenje hischcźe bohatsche hacž loni.

S **Lubnjowa.** Łuki ßu hładko wotßycžene. S rědka hdy je w jenym lěcźe móžno, łuku tak hładko wotßyz, kaž lětßa. S rjanym wjedrom je ßo smóžniło, též pošlednje stwjelza domoj wsacž. To njeje jenož sa wobßedźerjow wužitne, ale též sa lodowu cžěr w symje. Novemberski deschcž móže nětko 10 kóßnych mil wulku płoninu powodźicž. Na lodźe njebudźe žanych trawowych sadźěwkom. Błótomcženjo a zusy wopytowarjo móža tehodla se schpihelhładkim lodom licžicž.

Swjatok so zwoni.

Chzesch-li jene wjeßele abo sbože zyle ßam wužiwacž, dha jeho powab woteběra. Dostanje-li ßo cži sbože, dha ßo wono podwoji, hdyž druhim s njeho ßobudźělisch. Runje tak též ßo srudoba a njesbože pomjeńschi, hdyž jo s druhimi dźělisch. Tehodla dźeržmy stajnje hromadźe, we wjeßelu tak derje kaž w srudobje.

Dopis.

Namołwjeni podawamy tu w „Sserbskich Nowinach“ schěrschej sjawnoscźi, — njech též tu hischcźe jenož ßerbskej, — schtož w ßwojim 38. cžißle 18. septembra — ßobußwjecźo žnjowy dźakny ßwjedźeń — pißachmy wo tym, kak mohli, kak dyrbjeli ratarjo žohnowanje lětuschich žnjow wužicž k lěpschemu kraja a luda a k ßwojemu najlěpschemu — a njesabudźmy: Bohu k cžescźi. Běchmy tam pißali:

Žně! Tole ßłowo ma wjele na ßebi a we ßebi, ženje pak wjazy, hacž nětkole, hacž lětßa! Žně! wone ßu ßame jedyn dźak, kotryž dostawa tón, kiž je pilnje dźěłał. A saßo, žně žadaja ßebi dźak, so ßo dźakuje tón, kiž žněje. Tole, wěso, płacži jenož tam, hdźež žnjeńzar a žnějeř wjedźa wysche ßebje jeneho, kotryž dawa hakle to poradźenje, kotryž pschihotuje žně. Tutemu ßo dźakuja pschi žnjach a po žnjach! Dźakne wopory pschinjeßu jemu, Bohu w modlitwach, khěrluschach, skutkach, darach. Tajkeho dźaka žadaju ßebi též te žně, kotrež nětkole saßo domojkhowachmy, žadaja ßebi jeho cžim bóle, dokelž pschi wschěch njepschihódnych wobstejnoscžach, tajke ßu byłe! A saßo runje te njepschihódne wobstejnoscźe, kotrež mamy w kraju a ludu, žadaju ßebi lětßa wośebity dźak, wośebite wužiwanje tutych žnjow, wośebity a wośebny žnjowy dźak! A to je tón, so naschi ratarjo, wulzy a mali spósnaja a dopósnaja tu nusu w sastaranju se wschědnym khlěbom w naschim ludu, nusu, kotruž woni njesnaja, Bohu budź dźak, njesnaja. A k tomu dyrbja spósnacž hischcźe něschto: to wulke wocžakowanje, kotrež nětkole w kraju a ludu wotpocžuje: wocžakaja, hacž tola něhdźe pomoz njepschińdźe, pomoznizy njepostanu, kotsiž s najmjeńscha niz jenož se ßłowom ale též se skutkom spytaja pschewinycž tu nusu; — a saßo: wocžakuja, hacž ta nusa wjetscha njebudźe, hacž so hischcźe hórje njepschińdźe. Na ratarjach by było, so ßo scžinja s najmjeńscha tajzy, kotsiž pomhacž chzedźa a spokojnoscž pschinjescž do kraja a to se skotom, s tym, so se ßwojich žnjow jedyn dźěl, njech též mały, malicžki dźěl, tola pak jedyn dźěl wopruja sa dar wótznemu krajej, sa tych w naschim ludu, kotsiž wjazy ßobu njemóža s nusu a teho dla podleža swonkownje a snutskownje, sa tych, kotrymž njedoßaha, schtož maju a dostawaju, teho dla njedoßaha, dokelž do zyła doßahacž njemóže. — Tole njeje žana nowa myßl, kotruž tu tak wuprajamy, hdyž s naschim njedźelskim łopjenkom žnjowy dźakny ßwjedźeń ßwjecžimy, njech též se Sakskej nam hischcźe snata njeje. Tam pschi rańschich mjesach w Schlesyskej pak ßu ratarjo s tajkim žnjowym dźaknym dźěłom sa lud a kraj hižo po pucžu. Wscho jene drje napošledku je, hacž jedyn mały dźěl zyle darmo dawasch abo jedyn wjetschi sa płacžisny měrneho cžaßa. Jenož so ßo do zyła něschto stanje — prjedy hacž ßnadź je to pschepośdźe! Na praktiske stajene, by to rěkało, kóždy daj wot kórza žitneho pola mojedla jenož 5 puntow sorna darmo, wot běrnow podobnje! Myßlimy ßebi, so je ßo spomožnischeho wužiwanja žnjoweho žohnowanja lědy hdy stało. — Wěso lichowanske płacžisny — my prajimy lichowanske a wěmy derje, so ratař pschiměrjenych płacžisnow ßebi žadacž dyrbi! — lichowanske płacžisny njeßmědźa do zyła a njeßmědźa pódla tajkeho pomozneho skutka žnjow městna a ruma namakacž. Wone kaža wscho a skaža též wscho dobre, schtož by ßo tak wuskutkowało a dokaža na wschěm pošledku též to, schtož je hischcźe nětkole sbytkne! Žně — žnjowy ßwjedźeń — žnjowy dźak — dźakny skutk, to dyrbi bycž k nowemu dalschemu žohnowanju! Duž, kak by to s tutymi było? Schto měnisch ty? Abo radscho: Ty cžinisch tola ßobu. A cži, kotsiž tajke spomožne wězy rjaduja, tola pobrachowacž njebudźa, hdyž tu něschto srjadowacž budźe! — A hischcźe něschto! Nochzesch-li tónle spomožny skutk sa nusny spósnacž se stejnischcźa kschescźanskeje luboscźe, wobhladaj ßebi raš zylu wěz, kajkaž je, s zyle praktiskeho stejnischcźa, spósnawajo hrožaze strachi a nusy, ty ßnadź též to ßame dopósnajesch, wono potom njebudźe jenož wjazy to ßamßne! —

Pokasujo na 38., 39. a 40. cžißło ßwojeho łopjenka, mamy tu hischcźe pschispomnicž, so sańdźenu ßobotu s Freibergskeho wokrjeßa cžitachmy, so ßu tam ratarjo tutu myßlicžku hižo do skutka stajili a hižo pomhali. Ssu, jeli so ßo njemylimy, na 250 zentnarjow běrnow abo bunow sa potrjebnych a khudych darmo nawdali a ßlubili, so sa wokrjeß trěbne běrny swjedu po pschiměrjenych płacžisnach. Njemohła to Lužiza s najmjeńscha na druhim městnje bycž a podobnje wustupicž. Dwojake naß tola k tomu nusuje: Kschescźanska wěra, wscho jene hacž ßy evangelski abo katholski! To je to jene a to wyschsche! To druhe je cžłowske, politiske wulicženje: cžaß kajkiž je a kajkiž nam sa pschichod hrosy, radźi, haj nusuje, so mudry ßy a cžinisch něschto, so by wotwobrocžił to hórsche!“

Njedźelske łopjeńko „Pomhaj Bóh“.

Přiłopk.

* **Njesbože.** W Bühlawje pola Großhartawy ßo póndźelu na jenym burskim kuble njesbože sta. Jena ßłužobna holza wós spinasche a pschi tym na nawißowazym pucžu pod koła pschińdźe, tak so ju cźežki s běrnami naßypany wós pschejědźe a ju ßmjertnje srani. — W Sohrneundorfje mandźelska žiwnoscźerja Jurka s prawej ruku do ßyjazeje maschiny pschińdźe a ßebi ju cźežko wobschkodźi.

* **Paduchaj.** W Kreuznachu ßu dweju 30lětneju mužow sajeli, kotrajž chzyschtaj sa 1½ milijona hriwnow kradnjenych bandarolow pschedacž.

* **Njeßwěrnik.** Wopor hromadźenja snamkow je ßo prjedawschi póstski wupomhař, pjekař Kirst w Liegnitzy scžinił. Hižo wot schule ßem wón horliwje snamki hromadźesche. Jako listynoscheř wón nětko pośylki s wukraja pschekschiwjesche a zuse snamki do ßwojeho albuma lěpjesche. W jeho domje wulku licžbu pschekschiwjenych pośyłkow namakachu. Kirst dosta tsi měßazy jastwa.

* **Potuńschenje khlěba w Franzowskej.** Wot 15. oktobra ßo pjecźa w Franzowskej khlěbowa płacžisna potuńschi. Žně ßu tam tak pschihódne byłe, so ßo jenož 7 milijonow zentnarjow khlěboweho žita s Ameriki kupicž trjeba.

* **Spytane sajědojcženje.** W Plawnje w Vogtlandskej spyta jena žona, wot muža dźělena, ßebje a ßwojej dźěscži s płunom sajědojcžicž. Mjeńsche dźěcžo je wumrjeło, starsche a macž ßu saßo wožiwili.

* **Salomonski wußud.** W Marseilli je se ßwojej žortniwoscžu a frěcžniwoscžu snaty ßudnik, nětko dawno semrěty směrz Barlier scžěhowazy Salomonski wußud wuprajił. Mandźelskaj, kotrajž běschtaj hižo 10 lět ženjenaj a mějeschtaj tsi dźěcži, pschińdźeschtaj k njemu, so byschtaj ßo dźělicž daloj. Žona žadasche jeneho ßyna a jenu dźowku sa ßebje, muž pak wobeju ßynow. Nětko dyrbjesche ßudnik ßwoje mózne ßłowo prajicž. Wón pak ßebi najprjedy wucžini, so ßo mandźelskaj jeho wußudej na kóždy pad podcžißnjetaj a na to scžěhowazy wußud wupraji: „Dokelž kóždy s waju dwě dźěscži žada, ale tu jenož tsi ßu, dha cžakajtaj, doniž tu schtwórte njebudźe. Potom pschińdźtaj saßo ke mni a ja dalsche pschiporucžu.“ Chzyjo abo nochzyjo mandźelskaj woteńdźeschtaj. Pośdźischo Berlier raš mandźelskeho setka a ßo jeho woprascha, kak s tej wězu steji. „Ach“ měnjesche tutón, „s tym schtwórtym dźěscžom nicžo njebě, moja žona mějesche dwójnikow.“ „Též dobre,“ wotmołwi Berlier, „dha cžakajtaj nětko na scheste dźěcžo.“ Mandźelskaj njejstaj ženje wjazy k ßudnikej pschischłoj.

* **Njeßłyschane podroženje.** Sslowki tukhwilu we Thüringskej zentnař 170—220 hriwnow płacža, pornjo 2,50—3,00 hriwnow do wójny. To je podroženje wo 6000 prozentow.

* **16 000 hriwnow myta.** Sa wußlědźenje rubježneho mordarja Jahna, kotryž je w Frankenbergu pjenježneho póßelnika Bläsera skónzował, je wyschscha póstska direkzija w Kamjenizy 6000 hriwnow a tamnische statne rěcžnistwo 10 000 hriwnow myta wustajiło.

* **Wjeß w płomjenjach.** W Jarmundźe w Pomorskej ßo dźewjecž burskich dworow wotpali. Zyle žně a wschón skót ßo ßobu spali.

* **Wschelake drobnostki.** Twařske khósty połnóżno-narańscheho kanala wucžinjachu na kilometer 2 milijonaj hriwnow, pschi twarjenju Panamaskeho kanala pak 480 milijonow. — 5 kilometrow pěschi hicž, je tak wjele, kaž 18 kilometrow s kołom jěcž. — W Japanskej płacži ßo sa listy w kraju 2 ßenaj porta, to je tak wjele kaž poł pjenježka. — Skócžk njedźiwajzy ßwojeje małoscźe sa hodźinu milu daloko lecži. — W Irskej ßo njewjescžinski schat wot jeneje generazije na druhu pscheherbuje, tak dołho hacž schat dźerži. — Jena konjaza móž by doßahała, 270 milijonow dybsacžnych cžaßnikow w hicžu sdźeržecž. — Němske niklowe pjenjesy wopschijachu jenož 25 prozentow nikla, druhe 75 prozentow běchu kopor. — Sswětło ßylneje ßwěžy strowe njewobrónjene wócžko pschi cžistym powětrje hischcźe na 10 kilometrow widźi. — Najwjetscha mórska hłubokoscž, nětkole snata, wucžinja 9633 metrow. Wona je we Wulkim ozeanu, k ranju ameriskeje marianskeje kupy Guam. — Drohota je pornjo cžaßej měra nětkole wot 1 na 16 stupiła.

Cyrkwinske powjesće.

S Bukez.

19. njedź. po ßwj. Trojizy rano w 7 hodź. ßerbska spowjedź, ½9 hodź. ßerbska a w 10 hodź. němska Boža ßłužba.

Semrěłoj: Pawoł Alwin Ewald Freund, wobydleř we Wujeźku, 50 l. 3 m. 21 d. stary. — Bertha Marja Martha rodź. Frenzelez, Pawoła Josepha Junga, kowařskeho mischtra w Rachlowje, mandźelska, 31 l. 9 m. 20 d. stara.

S Minikała.

19. njedź. po ßwj. Trojizy budźe rano we 8 hodź. němska spowjedź, w 9 hodź. němske a ½11 hodź. ßerbske kemschenje.

Pop. ½5 hodź. w Drobach ßerbska nutrnoscž a spowjedź.

Schtwórtk pop. ½4 hodź. w Adolfskej hěcži žonjaze towařstwo.

S Hrodźischcźa.

19. njedź. po ßwj. Trojizy rano ½8 hodź. němska spowjedź, ½9 hodź. němske kemschenje, w 10 hodź. kemschenje sa dźěcži.

Schtwórtk pop. w 3 hodź. hłowna prědařska konferenza.

S Rakez.

19. njedź. po ßwj. Trojizy budźe rano we 8 hodź. němska spowjedź, w 9 hodź. němske a ½11 hodź. ßerbske kemschenje.

S Husti.

19. njedź. po ßwj. Trojizy dop. ½8 hodź. ßerbska spowjedź, ½9 hodź. ßerbska a w 10 hodź. němska Boža ßłužba. — Ssrjedu žónske towařstwo.

Semrěł: Maximilian Ullrich, skałař w Huszy, 55 l. 7 m. 10 d. stary.

S Klukscha.

19. njedź. po ſwj. Trojizy budźe rano we 8 hodź. němska ſpowjedź, w 9 hodź. němska a ½11 hodź. ſerbſka Boża ſłužba, pop. w 4 hodź. ſerbſka ſpowjedź a ſerbſka Boža ſłužba w Nowſchańkej ſchuli.

Semrěli: Herbert Reinhold Mantſch, Jana Franza Mantſcha, dźěłacźerja w Nowej Wſy, mandź. ſynk, 3 m. ſtary. — Elfrieda Gerda Ladušcheć, Ernſta Ladušcha, dźěłacźerja w Nowej Wſy, mandź. ſpowćiczka, 2 m. 15 d. ſtara. — Khoria August Kapler, žiwnoſćeř w Lichanju, 60 l. 3 m. 14 d. ſtary.

S Ketliz.

19. njedź. po ſwj. Trojizy budźe rano we 8 hodź. němska ſpowjedź: duch. W. Mrójak, w 9 hodź. němska Boža ſłužba: farář P. Mrójak.

S Luboje.

19. njedź. po ſwj. Trojizy budźe rano we 8 hodź. němska ſpowjedź, w 9 hodź. němska a ½11 hodź. ſerbſka Boža ſłužba.

S Ducziny.

19. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. ſerbſki hamt, we 8 hodź. ſerbſka a ½10 hodź. němska Boža ſłužba.

S Hodźija.

19. njedź. po ſwj. Trojizy ſměje rano ½8 hodź. duch. Voigt němsku ſpowjednu wučbu, ½9 hodź. farář Kſchižan němſke a ¾10 hodź. ſerbſke prědowanje.

S Porschiz.

19. njedź. po ſwj. Trojizy budźe rano we 8 hodź. ſerbſka ſwj. ſpowjedź, w 9 hodź. ſerbſſa a ¾11 hodź. němska Boža ſłužba. — Pop. w 2 hodź. evang. towaſtwo mužiſkeje a žónſkeje młodźiny.

S Budyſchinka.

19. njedź. po ſwj. Trojizy budźe rano we 8 hodź. ſerbſka ſpowjedź, w 9 hodź. ſerbſka Boža ſłužba. Kollekta ſa w Herrnhucže ſ wohnjowej nuſu potrjechenych.

S Khwacźiz.

19. njedź. po ſwj. Trojizy dop. ½8 hodź. němſka ſpowjedź, ½9 hodź. němſke a w 10 hodź. ſerbſke ſemſchenje, woboje ſ kollektu ſa wotpalenych we Herrnhucže; pop. w 2 hodź. dźěćiſkemſchenje.

Wumrjeła: Marja Margareta, Friedricha Guſtava Herza, porſzinowého wjercźerja w Khwacźizach, m. dźowčka, 1 l. 3 m. 1 dź. ſtara.

S Barta.

19. njedź. po ſwj. Trojizy rano ½8 hodź. ſerbſka ſpowjedź, ½9 hodź. ſerbſke a w 10 hodź. němſke ſemſchenje.

Wutoru pop. ſhromadźizna žónſkeho towaſtwa.

Semrěła: Paulina Vogella, bibliarſkeho miſchtra w Barcźe, ſawoſtajena wudowa, 77 l. 4 m.

S Rožacźiz.

19. njedź. po ſwj. Trojizy dop. ½9 hodź. němſka a w 10 hodź. ſerbſka Boža ſłužba, ½12 hodź. dźěćzikemſchenje.

S Nješwačidla.

19. njedź. po ſwj. Trojizy budźe dop. we 8 hodź. ſwj. němſka ſpowjedź, w 9 hodź. němſke a ½11 hodź. ſerbſke ſemſchenje.

S Maleschcz.

19. njedź. po ſwj. Trojizy ½8 hodź. ſerbſka ſpowjedź, ½9 hodź. ſerbſke a w 10 hodź. němſke ſemſchenje.

Pop. w 3 hodź. towaſtwo młodych holzow.

Hamtske woziewjenje.

Die Kreishauptmannſchaft Bautzen hat von den ihr nach der Reichsverordnung über Sonntagsruhe im Handelsgewerbe und in Apotheken vom 5. Februar 1919 vorbehaltenen Sonntagen den ersten Sonntag im Oktober für den erweiterten Geschäftsverkehr freigegeben.

Dafür scheidet künftig der Sonntag vor Palmarum (Judika) für diesen Verkehr aus.

Hiernach darf am Sonntag, den 2. Oktober d. J. in ſämtlichen offenen Verkaufsſtellen des hiesigen Bezirks eine Stunde vor dem Hauptgottesdienſte, ſowie in der Zeit von 11 Uhr vormittags bis 6 Uhr abends der Handel betrieben werden und die Beſchäftigung von Gehilfen, Lehrlingen und Arbeitern ſtattfinden.

Bautzen, am 28. September 1921.

Die Amtshauptmannſchaft.

Hoscenc „Běły Kóń"

Hoscenc prěnjeje rjadownje
měješeł Curt Lange
w Budyšinje
na zwonkownej lawskej hasy

Poruča šo wšěm Serbam a přećelam Serbow. Jara spodobne a přijomne přebywanje. Dobre jěść a pić po znatym wurjadnym wašnju.

Wšě wina w najwjetšim wubjerku.

Kóždu njedźelu koncert

Najwjetsche dnjowe płacźiny płacźi:

ſa łapy	hr. 0,70
ſa papjerowe wotpadł	hr. 0,50
ſa newiny	hr. 1,—
ſa knihi, ſeſchiwki, akta	hr. 0,75

metalle, želeſo, koſćje, bleiche, ſchleńzowe cźrjopy atd.

Siegfried Sussmann
na hornježerikej hažy 35 — Teleſon 1346

Max Kuhbach
kamjenjoſadźerſki mischir a podſemſki twarz
w Budyſchinje na ſwonk. lawſt. hažy cź. 26
poruča ſo ſa wuwjedźenje
pleſtrowanſkich dźěłow,
ſa twar wónzuchow a dróhow
a ſa wſchě podobne dźěła.
Wuſtojne wuwjedźenje! Pomerne płacźiny!

Hugo Pachaly.

Wobleki	filzowe ſtupnje
ulſtry	toſle
ſwjerſchniki	drjewjanzy
jupy	ſchtrykow. jaki
koſchle	nohajzy
ſtupnje	ſłe
ſchkórnje	kłobuki, cźapki

Drastu za wšě powołanja.
Najwjetſchi ſkład dźěłanſkich kholowow.
Njedźelu wotewrjene wot 11—12 a ½2—5.

Budyšske měšć. dźiwadło.

Pjatk (ſerja C) ½8 hodźin wulki orchester a poſwjlnjeny khor:
„Nizina" (Tiefland)
Wulka opera wot Eugena d'Alberta.

Sobotu (ſerja C) ½8 hodź.
„Willijowa žona"
Najlěpſcha poraź wjeſelohre!

Njedźelu (ſwonk. abonn.) wjeczor ½8 hodź.
Rjana Helena
Operetta wot J. Offenbacha.

Pondźelu (wotewj. wſchěch ſerjow) ½8 hodź.
1. ſjawne ludowe pſchedſtajenje pſchi jara poniženych płacźiſnach!
Rjana Helena

Kedźbu!
derjeſdź. ſcharſke ſchtórnje, nowe ſcharſke kholowy, woblek, mantl, ſerbſke ſpěwarſke tunio na pſchedań w Budyſchinje na róžowej hažy 20 d. n. 1.

Prosata
předawa Hunius
naſwob. kubleſwJeſleach

Srěbza
¼ lěta ſtarého ma na pſchedań Hennersdorf w Sserbſtim domje.

Z starych wobſtatkow
a po ſtarych tunich płacźiſnach poručam
La pir- ne łožaze tkaniny meter wot 13.— hr. ſem
La huſte wuvjerki meter wot 21.— hr. ſem
La roſchlaźy barchent met. w. 11.— hr. ſem

Jakowe barchenty, muſeliny, barbojte tkaniny a židu ſa rubjeſchcźa a ſchórzuchi, rźerne jakowe tkaniny, židu ſa ſerbjau droſtu, ſerbſke banty, židźane rubjeſchcźa, zankiwe wulkim wubjerku, wobſchicźa.
Moje tunjo płacźiny a dobre kajkosće su bez konkurency.
Žane kupne durbjeńje! Spravne poſtkuźenje!
S pokſtami ſo poſtkuźi!

Welsec kupny dom w Kulowje
Teleſon cźiſło 12 Satożene 1868.
Najwjeticht wožebitu dom ſa Sserbow.

S cźaſ a naſtawazu drobotu ſpółnawſcy, wulſe dźěłny pſchihłob je nakupich a mojemu wotebźěratiwu něſto wjele tuńſcho hač ſa dnjowu płacźiſnu pſchedawam.

Poručam w ſnatej dobrej kajkoſcźi:

Prima margarina,	po punt. kuſt. ſe ſkłada punt	10,50
„Echte Joß" margarina,	kaž dobra butra, pokpunt. kuſt	8,50
la. łój	najlěpſcha běła twora, punt hr.	11,—
khumſchtny jědźny tuk,	najlěpſche narunanje ſa ſwinjacy ſchmołz, punt	11,80
Jswinj. ſchmalz	najlěpſcha běła twora fornźeny cźiſty	
Najlěpſche ſvjeſchene **pleza**	wubjernje ſłodź. punt hr.	16—
Wobſebne tokity ſvjeſchenty **połcź**	runje kaž punt	18.—
	buſſti	19.—
kokoſowy tuk,	najl. běła kajkoſć punt	13—

Najwjetſchi Budyſchſki a tukowy dom margarinowy na ſadnjej bohatej hažy cźiſło

Wot dźenża mam transport
cźerſtwych a trjebanych koni
do woſa a na rolu
3—10 lět ſtarych, w mojich hródźach na Tſelanſkej dróſy cźo. 6, ſ najdalſchim rukowanjom, też na pruhu, na pſchedań a na wuměnjenje.
Mjes nimi por dobrych ſpěchnych 5 lětnych cźornobrunych
Holſteinſkich koblow do woſa.
— Sapłacźenje po wotbźěnju wuczinjeneho cźaſa. —
Paul Wels, wikowatnja ſ kónimi
w Budyſchinje.
Ssobuſtaw towaſtwa ſakſkich konjazych wikowarjow w Budyſchinje.
Teleſon cźo. 821. Teleſon cźo. 821.

Curt Stiegler
měješ. Herm. Lindner
w Buoyſchinje
na ſerbſkej hažy cź. 1
poruča
ſwoje dobre
palene khoſeje
delikateſzy
wſchě druźiny
ſpirituoſow a likerow.
Zigary a zigaretły
Kakao, ſchokoladu, mandla, wina, polne tucźne jerje atd.

Najlěpſche cźerjeńſke rjemjenje
Ja jaſnojoćiły maſchinowy wolij a tuk, najlěpſke woſone a łojowe tuki
poruča po naſtańſcich dnjowych płacźiſnach
Otto Büttner
měješ.: S. Laskowski
łoja a techniſke gumiowe towary
w Budyſchinje, na hlawnym torchoſchću 9.

Hans Dallin
w Halſtrowje
poruča tak dołho had ſkład doſahu, po ſtarych nizkich płacźiſnach
kainit 14%
kaljowu ſol 32×42%
chlorkali 52%
Domašowu mku, znamku hwězda 17%
Domašowu mku. Rhenanija B. 12,6%
kalkowy duſyk 19%
amonjak. ſuperfoſfat 5×10%
koſćowu mku, palenu 1×80%
ſwabłokiſaly amonjak 21%